1928
balaʃan ɯja
25
ɔptɯruɲɲuk
№ 16 (60)

barɯ dɔjdu ylehittere, qɔlbɔhuŋ!

qɔtuqu ɯccat

qɯmsɔmɯl saqa sirine:ʃi kemitʁetin qahnta.

erede:ksije a:druha : ɔɔku:skaj k., qɔmsɔmɯl ɯhalasta:ʃɯ kemitʁete.

taqsara 5-s sɯla
bi:r №-n sʁnata 10 ʔ.
surujan ɯlar sʁnata ɯjga 20 q.
surullar sire—bɯsta.
ɯjga ikkite taqsar.

keppere:ssije yletin kætæʃwqte:qpit.

a:n dɔjdu ylehit kɯla:hɯn, battɯgasta:q ba:jdarɯn kɯtta mɔdun ili:nen ɔqsuharga salajbɯt, bɯlaɜɯ:mar ɯlɜɯ:s lʁɲin bu:rduk dʁen eten turar,—„keppere:ssije sessijeli:ceskej ɔlɔqqɔ ti:jerge ɜɯlkala:q kænæ sɯl kurduk bɯlɯqta:q“ dʁen. keppere:ssije ba:hɯnaj ɔttɔtugar, tɪʁ qasa:jɯstɯbatɯgar ykse:nelbe:n isteʃine, bihigi ylehippit suda:rɯstɯbata kɯ:tanaq, siŋnibet sirge yktenen turɯʃa.

biligin sɔju:s yrdynen keppere:ssijebit ylete qajtaʃɯj, tɯq kɲjɯ:la:qpɯtɯj—qɔtu:la:qpɯtɯj dʁen ɯjɯtɯ: killerer bɯllaqpɯtɯna, ulaqan kʁeŋ qardɯ:la:q kɲjɯ:lar ba:llar dʁeqqe satammat, ɔl da ere:ri kycymeʃejin a:han turabɯt, tɪʁ siriger bi:rde:nikkile:n keppereti:p ba:r bɯlan erer. keppere:ssijeni tɪʁ qasa:jɯstɯbatɯgar tarʃatar ca:hɯnan, ylebit ulaqqana—ɲraqqana innibitiger turar.

s a q a æræspy:bylyketin ɯlan kærdæqqæ mannɯk: ylehitterbit aʃɯjaqtarɯnan yppyt-ba:jbɯt sɯʃun bɯhɯ:tɯnan ɯnna ɜɔmmut alɯs qaraŋalarɯnan, bihigi keppere:ssijebit ylete qaja da dɔjduttan qa:lan iher. ɔl bɯhɯ:tɯnan bihi keppere:ssije tuhunan ylebitin ky:hyrdwqte:qpit.

keppere:ssije yletiger, bihigi qɔmsɔmɯllarbɯt ylelere bet mæltæq. ɔnnɔ:ʃɔr keppere:ssijeʃe bejelere kɲjan-qɔtɔn ki:re ilikter. qɔlɔburun ɯllaqqa ɜɔku:skaj ɯkurukta:ʃɯ qɔmsɔmɯlun teriltetiger ba:ra—sɯʃa 16,7% qɔmsɔmɯl keppereti:pke ba:r. siti sɯ:ppara ɒet cɯlkajdɯk kærdærær, bihigi qɔmsɔmɯlbut keppere:ssije sɲlɯn-sada:catɯn æjdæ:bætyn, ɯnna qɔmsɔmɯl ʁecʁejkelere tɯq da yleni, keppere:ssije ca:hɯnan ɯ:ppataqtarɯn.

aʃɯjaq qɔnukta:ʃɯga a:spɯt ɜɔku:skaj ɯkurukta:ʃɯ qɔmsɔmɯlun kemitʁetin bilʁenu:mun muɲɲaʃa ɯnna 6-s ɯŋɯrɯ:la:q ɯkurukta:ʃɯ ba:r tɯja kemperʁensijete belʁe tɯllarɯgar eten turallar „q ɔ m s ɔ m ɯ l keppere:ssije tuhunan yletin, qaja da a:spɯt birʁemetten ɔrduktuk ɯ:tɪʁq tusta:q“ dʁen. ɔnɔn bihigi ʁecʁejkelerbit, qaja da birʁemetten ɔrduktuk, ky:ste:qtik keppere:ssije tuhunan yleni ɯtɪʁqta:qtar, barɯ tɪʁ qɔmsɔmɯllara qaja:n daʃanɯ keppere:ssijeʃe silʁeninen ki:rʁeqte:qter, kɯra ɜɔnu keppere:ssijeʃe tardan killerer ca:hɯnan ky:ste:q yleni ɯ:tɪʁqta:qtar.

ky:hynen keppere:ssijeʃe qaja:n da ki:r dʁen eterge satammat. maŋnaj keppere:ssije tɪʁ siriger tɯq tuhanɯ aʃalarɯn tuhunan qɔmsɔmɯl silʁetteriger ɯnna ɔlɔqtɔ:q nesilʁeɲɲe ɔttɔtugar bɯha:rɯ:la:q—æjdæty:le:q yle barʁqta:q. a:n maŋnajgɯttan bɯha:rɯ:ta, æjdæty:te sɯq yle, kelin ættyger mæltæq bɯla:ccɯ, ɔnu qaja:n daʃanɯ ʁecʁejke akti:ba yleni ɯ:tɪʁn innine kærwqte:q.

urukku a:spɯt birʁemeʃe ʁecʁejkelerbejelerin keppere:ssijeʃe yleli:r qɔmsɔmɯllarɯttan qajtaq yleli:llerin ɔccɯttatan istibet, qannɯk daʃanɯ ɯjɯ:-kerdi:, sybe dʁeki ɔlɔq bʁerbet etiler. ɔnnuk bɯhɯ: anɯ sɯq bɯlɯqta:q. ʁecʁejkeler qaja:n da bejelerin biristebi:tellerin ɔ c c ʊ t u n istʁeqte:qter, ɯjɯ:-kerdi: bʁeʁeqte:qter. ɔnɔn bihigi bejebitinen keppere:ssijeʃe ki:ren, kini yletiger sɯstɯhan, bejebit ispititten ylehitteri belemne:n isteqpitine, ɔccɔʃɔ bihi ba:rtɯjabɯt bi:r ɲraqan keskiliger ulaqan cepceti:ni ɔŋɔrɯ etibit. keppere:ssijeʃe qɔmsɔmɯl tɯq yleni ɯ:tarɯn ca:hɯnan, bɯha:rɯ:la:q ɯjɯ:nɯ-kerdi:ni cɯlkajdɯk bʁerʁeqte:q, innibitiger turar ɜɔku:skaj ɯkurukta:ʃɯ behis ɯŋɯrɯ:la:q qɔmsɔmɯlun kemperʁensijete.

ɜ. bætyrwp.

akɯ:m atɯ:ta.

ɯt ɯjɯn
ɔttɔtun dʁeki,

yle kynyŋ
ygenin saʃana

akɯ:m atɯ:hɯt
ajanna:n altaqta:n,

taba:rɯ qa:lanan
tabɯllan taʃɯsta.

atɯ:tɯn tupsaran
alɯsta:n erer.

cepceki sɲnala:ʃɯ
eiŋeten ette

taŋahɯn sɲnatɯn
naha:la:n darbɯjda.

cejin tabaʃɯn
ɜippʁennik ciŋette.

tɔrguja tubusta—
dɔlbu:ra tɯlla.

kɯra ɜɔn erejde:qter
kɯhɯjbɯttarɯn ihin

kɯhalʃa kɲjda—
kɲqtara kɲjarɯnan

sy:sterin swkenʁiler,
kælæhynnerin kuttular.

berijeke:nep.

qɔmsɔmɯl eppʁetiger turɯrɯqqa!

balaʃan ɯjɯn 2 s kynyne:ʃi eder ɯccat kynyn ata:rɯ:ga bet elbeq qɔmsɔmɯl kelbekke ɜʁeleriger sahan qa:llɯ:lar. mannɯk bɯhɯ: tærdytten sɯq bɯlɯqta:q. bytyn a:n dɔjdu yrdynen kelen a:har qɔmɔŋu:stu eder ɯccat wry:le:q kynyn ata:rɯ:ga sɯʃɜɯspat bɯlan baran tɯq gɯna:rɯ lʁɲin qɔmsɔmɯlun a:tɯn sabardɯ:llar. bi:rin yksyn bihigi bejebit alɯs nehire:n, „sɯmnaʃas“ beli:tikeni ɯlammɯt, ɔnɔn er ɯllarabɯt, ɔrduk talbuttarɯnan ta:lalɯ:llar. subu kyn a:harɯn kɯtta ʁecʁejkeler a:jɯ ɯpsaj muɲɲaqqa „b.ɯ.k. qajtaq ahardɯbɯt“ dʁen kɯra kepseti: taqsɲqta:q, kim sɯʃɜɯbɯta sɯʃɜɯspataʃa billʁeqte:q, sɔrujan wry:le:q kymmytyn taŋnaran barbakka qa:lbɯtɯ (kim da bɯllun) aŋa:r uhuguttan qɔmsɔmɯl'ciŋ bere:deger ɯŋɯran ihʁeqte:pit.

pahɯrudnɔ.

ikkis sajɲm ɯnna qɔmsɔmɯl kɯhamɲɯlara.

nɔrɯt qasa:jɯstɯbatɯn kætæʃærgæ, ky:hyrderge ypas, qaccɯ na:da. bihigi qasa:jɯstɯbabɯt kynyn aqsɯn y:ner, yrdy:r, ɔl yrdynen bihigi dæksæ tyrgennik y:nneren, dæksæ tyrgennik sessijeli:sme ɔlɔʃɔr ki:ren ihʁeqte:qpit, ɔnɯqa ebi: qaccɯ bulɯqta:qpɯt. ɔl ihin bihigi suda:rɯstɯbabɯt sajɲm taha:rtɯ:r.

sajɲm dʁen suda:rɯstɯba sɲnala:q, qaccɯnan atɯ:lahan ɯlar kuma:ʃɯ taha:rar, ɔnu nesilʁeɲɲe atɯ:lahan ɯlar, ɔnɔn bet ulaqan qaccɯ suda:rɯstɯba ili:tiger ki:rer. (1-gɯ sajɲm suda:rɯstɯbaʃa 200 mælyjwnten taqsa qaccɯnɯ bʁerbite) ɔl mustubut qaccɯnan suda:rɯstɯba ba:bɯrɯka. sɔbɯt, bɔrɔkɯt, ara:s massu:nalarɯ ɯnna da ara:hɯ tututalɯ:r. sajɲmɯ nesilʁeɲɲeʃe kʁeŋnik tarʃatar na:datɯgar suda:rɯstɯba nesilʁeɲɲe atɯ:laspɯt qaccɯtɯgar bɯrɯhɲn tælγ:r ɯnna sɯlga qasta emete sy:jy:ny ahar. ɔnɔn nesilʁeɲɲe atɯ:ɻaspɯt qaccɯta sytwqte:ʃer bɯrɯhɲn bɯlan y:ne turar ɯnna tybesteʃine 100 s.,—bʁes tɯhɯn:caʃa tije sy:jeller.

biligin suda:rɯstɯba „mas su:na ɔlɔʃɔ terilleriger ikkis sajɲm“ dʁen a:tta:n 500 mælyjwnne:q sajɲmɯ, ɯn sɯlga bɔʃɜɔ:n t a h a : r d a. sajɲm 250 mælyjwnne:q ikki aŋa:rga yllehiller bi:r aŋa:rɯgar sɯlga sɔlkɯbaj bahɯgar 6-lɯ: qaccɯ bɯrɯhɲn bʁerer, ikkis aŋa:ra bɯrɯhɲna sɯq, ɔnɯqa bastɯkɯ aŋa:rɯgar 11[illegible]000 sy:jy ba:r, ɔl sy:jy ɯpsaj su:mata 12 mælyjwn 5 sy:s tɯhɯ:nca bɯlar. ɔttɔn bɯrɯhɲna sɯq aŋa:rɯgar 244000 sy:jy ba:r 26 mælyjwn 2 sy:s tɯhɯn:sala:q su:maʃa.

sɯlga 4-te sy:jy: bɯlar. sajɲm bilʁete (ɔbilige:ssije) 25 sy:ske turar. ti:jimmet kihi ɔl bilʁeti 8 ɯjga ky:tteʁen tælγ:r. a:n basta:n, atɯ:laharga bʁes gɯmmɯttan bi:rin (5 s.) tælγ:ller. ɔnɯqa sy:jy: tybesteʃine emʁe bʁes kɯmmɯttan bi:re barar.

mannɯk ulaqan su:mala:q sajɲmɯ tarʃatar, ba:rtɯja ulaqan kɯhamɲɯta bɯlar, ɔnnɔ qɔmsɔmɯl, ba:rtɯja bɔmɯsuɲɲugun bɯhɯ:tɯnan kɯhanan kæmælæhwqte:q.

qɔmsɔmɯl bu yleʃe ɯt—a:n basta:n, bu sajɲm tɯq tuhala:ʃɯn, tɯq ihin bu sajɲmɯ taha:rallarɯn bʁes tarbaʃɯn kurduk bilen, ulu:s saqatɯgar kepse:n æjyger tyheren, sajɲm bilʁetin atɯ:lahɯnnararga kɯhanɲqta:q. bu ca:hɯnan dakula:t ɔŋɔtɯqta:qtar, kepse:n deletʁeqte:qter ɯnna nehilʁek sebʁetiger, nɔlɯk su:tun ylehitteriger kɯhanan kæmælæhwqte:qter.

aŋardas kɯhɯl tɯlɯnan kɯnattanar, yleʃe ulaqan tuhanɯ aʃalbat. qɔmsɔmɯllar eter tɯllarɯn ɜɲlaʃa ɔŋɔrɔn kærdærwqte:qter. ɔnɔn bejelere urut atɯ:la hɲqta:qtar ɯnna qas da bɯlan qɔlbɔhɔn ɜɔnu atɯ:lahɯnnarɲqta:qtar.

saqa siriger barɯta 460 tɯhɯ:nca su:ma tarʃanɲqta:q. ɔnɯqa ɯkurukta:rga bu:rduk tyŋetiller:

ɜɔku:skaj kɯrat	1860000
ɜɔku:skaj ɯkuruk	40000
byly:	28400
ælwqyme	32000
allan	150000
qɔtugu ɯkuruktar	25600
barɯta	462000.

qɔmsɔmɯllar bu yleʃe kærdæryŋ suda:rɯstɯba kɯhalʃala:q yleleriger be-

qɔmsɔmɯl ecʁejkete keppereti:bi terijsibet.

1927 sɯlla:qqa kyhyn tanda qɔmsɔmɯlun ʁecʁejkete tanda ɔrɔjɯnugar keppereti:p ahɯllarɯgar yle ɯlɯmmɯta. tanda ɔlɔqtɔ:q ɔrɔjɯnun wreqte:qterin ba:rtɯjala:qtarɯn kɯtta sybelehen baran, ys[illegible] nehilʁek sebʁetterin, ɔrɔjɯn barɯ teriltelerin, nehilʁeɲɲe biristebi:tellerin ɯŋɯran sybe muɲɲaq terijbite. ɔl muɲɲaqqa dakula:t turɯrbuttara keppereti:bi terijer ca:hɯnan. ɔl dakula:tɯ isten baran muɲɲaq keppereti:bin terijer qamɯ:ssɯja bu:hardabɯ:ta ɔnnɔ ikki qɔmsɔmɯl silʁeninen ki:rbite.

ta lɯllɯbut 2 qɔmsɔmɯl 2-s bajaʃantaj nehilʁeger baran dakula:t ɔŋɔrtɔ:n, bi:r-bi:r kepseten, ɯŋɯrɯ: suruk surujtala:n keppereti:pke 76 silʁeni ki:llerbittere. ɜadaŋɯ, ɔttɔ ʁl ætty ɯnna ʁecʁejke biligin 14 silʁenne:q; ɔntɔn 7 qɔmsɔmɯl keppereti:pke silʁetter. bɯrabɯlɲɲaʃa 3 silʁen ba:r. keppereti:p taba:rɯgar 25% sɲna ebiller, ɔntɔn 13% barɯska ki:rer. qɔmsɔmɯl ecʁejkete qamnahɯ tyhererge ete sɯʃɜɯbɯta.

qɔmsɔmɯl ʁecʁejkete kelen iherge sɲnanɯ cepcer, qamnahɯ aʃɯjatar tuhugar ylelʁeqte:q ɯnna eder-ɯccatɯ, qɔmsɔmɯlu ɜadaŋɯ ɜɔnu keppereti:ppke killerʁeqte:q. keppereti:pke ɜadaŋɯnɯ killerer bɯnu terijerge kɯhanar.

etillibit sɲllarɯ urukku ycygejdik ylele:bitin kurduk tɔlɔrɯ dʁen ereniller.

kɔkɔ:nyskej.

bihigi yjebit qɔssuna.

t. terentej mi:terejebis iski re:bini kɯrat ihiger bilbet bet aʃɯjaq bɯlɯ. ɜe atasta:r! kini ulu:ssaʃa bartɯbɪɬɯn qaɲas ili:tiger tupputɯnan, subu tyŋneri kætwq kurduk tiliɣirejen ti:jen kelleʃine „bej bu qaja bejele:q kelle?“ dɪen kihi tɯra kætæn bɪerer kihite.

iskire:bin saqa ɯkurugun sit. kemitɪetiger beli:tikenen sɯrdatar sala:tɯgar usturu:ktar ete. ɔl da kura dɯhunas bɯlbataq!

usturu:ktar kihi, iskire:bin ulu:starga a:ʃar balaʃannar ɯnna li:kpu:ŋnar ylelerin salajtalɯ: taqsar...

tɪɬʃa taʃɯstaʃɯna tɔrɯjkata, qa:lstɯga, ɜe bɯhatɯn etteqqe kihi qaraʃa qaltarɯjar kihite. ɔnɯqa ebi:, sɪerin sitere:ri, anɯ „tɔrulu:r tɔŋ“ kihi ti:jer. mupɲaqqa dakɯla:ttata:rɯ tɯl bɪereller. iskire:bin ɔlɔ:rɔn eren „sɯq min saqalɯ: tɔlkuj sɯq, tɯlba:ceɯtta bulɲ!“—dir.

— qaja dɔʃɔ:r, ɔttɔn saqa bɯlbakkɯn dɪɒ?—dɪen muɲɲaq sɔhujar.

— sɯq, mín sɔʃuru: yrdyk wreʃi byteren kele sɯʎɜabɯn. ɔnɔn saqalɯ: tɯlɯ ɔlɔq umnan kebispippin —di:r.

tɯq mɹkkwr kelɪej. dakɯla:t nu:ccalʃɯ: barar.

iskire:bin ɔnɔn ere tɔqtɔ:bɔt. anɯ 1924 s. ɯla qɔmuɲu:s ba:rtɯjatɯn silɪenebin dɪen eʃerde tɯl eten ki:ren barar: „ehigi eder ɯccattar.—lɪenin sy:rbe bɪesti: cymecile:q ɯn bi:r elektiri:cestibetin la:mpatɯgar ki:ren sɯrda:n ihiŋ, min erejde:q yleʃe buhan-qatan, sassɪɞrda kyn taqsa iligine kɯrattɯ:bɯn“ (bɔrɔʃɔntɔn).

ɔntɔn kihibit kelbit sɔrugun tebɪen, ma:nɯtɯn site billiere:ri ma:turulahan baran, kɯrakka bajbahɯjan qa:lar.

kɯrakka ylel:r siriger kæ·rwŋ sɯʃa. kihiŋ qajɯ yjeʃe bartɯbɪɬɯn ɯja:ŋnappɯtɯnan ulu:ssaʃa qɔnɔhujan erer bɯlar. ɔl ti:jen su:kka, tæhæ eme na:dala:q kihi kurduk. tiligire:n ki:ren. su:t qas qɔhun ɔrdɔrbɔkkɔ tula sy:rekeli:r

ɔdu:hut dɔʃɔrbɔr sybe.

(*ubajbar darɯbɲŋŋa*)

ɔk-sɪe! ubajɯm ɔdu:la:n kærdæqqæ ɔmsɔŋ sɯq bɯlan baran, ɔjdɔn tyspytyŋ —ɔdu:hut ideŋ bɯllaʃa e:.

ɔdu:hut berdɔ bɯlan baran bili twt ataqta:q bydyryjerin kerɪete, ɔnnɔ sɯʃunan muŋnanaʃɯn. „munnun ti:kke ɯja:bɯt kihi“ di:-di: æɾ:æ cacɯɯgɯrɯ:gɯn, ɔntukan tɯq tuhala:q sɯluj? ɔnnugu kylwŋ kerɪete, bejetiger baran „dɔʃɔ:r, bu en munnuŋ ti:kke ɯjammɯt“ dɪen semej sɔʃustuk æjdæt e:.

ɔl kærdyk sɯ:haʃa-qaltɯga qaraqqɯn a:llarar kihi bɯllaqqɯna ɔlɔʃu k:er. mannuk ba:r: bejeŋ nehilɪegin kihite—ɜ:ɛgwrep, ula qan ubajɯn kɯtta ɔqsuha:rɯ turan ɔjɔq ɯlbɯt, ɔntukatɯn (ɔjɔʃun) kɯrakka ki:ren burаʃan ke:spit di:ller. ɔnu kiri:tikele:.

uba:j! ɔlɔq ættytten ɔrduk kiri:tikele:teqqine kɲjɯ: ba:r bɯlɯ, tuhanɯ da aʃalɪŋ. sæp dɪɒ?

ɯnna, ɔl kihi qajtaq tuttan, qa:man qalɯŋnu:rɯn qasuha sɯrɯttaqqɯna qata si:hit-simɪet dɪeqtere. baʃar sirejge ubatɪɞqtara.

sɔren, kɯra bɯra:tɯŋ sybetin umnuma.

Нымылатинец.

dakɯla:tɯ qajtaq ɔŋɔrɯɔqqa sæbyj?

ukra:jɯna b. q. b. (b) ki:n kemitɪetin sekirite:re t. kɯganabɯs aʃɯta:ssɯja ɔŋɔrɔr, ba:rtɯja ylehitteriger mannuk ɯjɯ:nɯ bɪerer:

...., kepsɪe ɜɒlaŋ syŋŋy nen ɯnna ˆbekke kicejen.

ada:m saʃattan ɯrɯtɯspakka, yle terilliejitten baran ispit ɔstɔrujatɯnan ɜɔnæjyn sɯŋɲɯbakka ere, qara maŋnajgɯttan ylehiti subu-kyn tɯq bɔppurɯs ɔrduk tɯ:tarɯn, tugu ɔrduk kereqse:n istɪeqterin bilɪeqterin bɔʃarallarɯn ycygejdik, æjdæryger tyheren kepsɪeŋ. aʃɯta:sɯja beli:tike wreʃe bɯlba taq. aʃɯta:ssɯja—kynne:ʃi na:dɯjar, kɯhallar bɔppurɯstarɯ sergiten, kɯcɯgulatan tu:tɪɞqta:q,

dakɯla:kkɯtɯn kynne:ʃi ɔlɔq ɮɯtaqajɯn, yleʃe ba:rtan ɔlɔqtɔnɔn kepse:n baran, ɔntɔn sɪetteren ɯpsaj tymykke tijɪeq tusta:qqɯt. ɔttɔn ɔnu bahun ataq. ataʃun bas gɯnnaqqɯtɯna tɯq da taqsɪɞ sɯʃa.

erdetten belemnenij bejeʃitin utarɯ ɜɔŋŋɔ qardararga. tæhæ da si:lemseq-qɔhu amsaq, tutusputa bɯla satɯ:r kihi,bukatɯn ɔlɔqqɔ ma:rɯnna:batɯnan daʃanɯ ki:ren kiri:tikelesteʃine ɜiek bulbat gɯna ɔgɔhun. ɔnnuk ɜɔn ili:leriger kɯhuru bɪerime ɯnna utarɯ eppit kihin syryn æjyn kænæ sɯbaskɯnan ykey ytykte:n bɪeren baran, ɔnu sɔnnɔ tɯq alʃasta:ʃɯn—sɯ:hala:ʃɯn qɔstɔ:n, sabɯ ykty:r bet tuhala:q bɯlar.

dakɯla:tɯn syryn æjyn, ɯt-kɯhalʃala:ʃɯn cɔrbɔtɔn eten, ɔnu mycɔyryppekke turan bigergetɪeqte:qqin. eter tɯlgɯt u:ha, aʃaltɯ:r birimɪergit, tymyktenen kelen barɯta ɔl syryn æjy bigergeterɣe ymyryccy tardɯllɪɞq tusta:q, ister ɜɔn sana:tɯn ɔnnɔ særwqte:qqit. aʃɯta:sɯjaɯt-kɯhamɲɯta—iste:cileri ba:rtɯja subu kynne:ʃi kɯhalʃala:q syryn yletin æjdæty:, ɔl dɪeki ɔqtɔru: bɯlɯqta:q. dakɯla:ccuk siti sɪɬɯ taptaʃɯna—kini kɯhamɲɯta, sɔruga tɯlar.

aʃɯta:tardar siti sɪɬɯ kɯŋɪɞq tusta:qtar.

dakɯla:kkɯtɯn alɯs ygys sɯ:pparanan, ɔlɔqtɔn ɯlan sɯraj—qaraq aɲɲar matarɯja:llarɯnan bɯhɯtta:n kebihimeŋ. ɜɔn æjyger ycygejdik qatammɯt ikki-ys sɯ:ppara, ɯn me:le istillen umnullan qa:lar sɯ:pparattan bɯdan ɔrduk“.

taptal inniger yleni tɔqput.

bytyn bɔturu:skaj ulu:hugar bi:r qɔmsɔmɯl ɪecɪejkete ba:r. ɔl ɪecɪejkebit bɯjɯl sajɯn ustala:q tɯratɯgar utujan taʃusta. ɪecɪejke silɪetterin ɯpsaj muɲɲaʃa ɯnna byrw bi:rde da bɯlbata.

ɯkuruk kemitɪetitten taqsar kuma:ʃɯlar a:ʃar balaʃan ɔstɯlun qalgahatɯgar munan, ɪecɪejke sekrete:rin kærɜy: erdi:te sɯq tu:ga usta sɯʎɜallar. qahan bɪerekke tiksen ɔlɔqqɔ killerellere biliŋɲjite billibet. bɯjɯl sajɯn ta:tta ulu:hugar pijeɲɪer la:ʃura ahɯllɯbɯta. ɪecæjke sekte:re ɔnnɔ:ʃɔr ɔnnɔ ɞ ɔʃɔnu ɥɒjan terijen u:tɯmna bytyn la:ʃur yletin taŋnarɯ tarda sɯsta.

tɯq biricɪi:netten ɪecɪejke bu:rduk sɯla:stɯk utujan burula:ta dɪen ɯjɯttaqqa, ɪecɪejke sekrete:re t. mælækyːrep dɪen ku:s kɯhammataʃɯttan mannuk bɯhɯ: taqsɯbɯt.

qɔmsɔmɯl ɔʃɔlɔr kepse:nnerinen. ɛugas 6 bɪerestele:q sirge qɔmsɔmɯl silɪene t. kusumu:n dɪen ba:r yhy. sekrete:rbit ɔl kihini taptaːn yletin tɔʃɔ tebe:n barbut.

eder ɜɔn taptahallara ba:ta sɯq sɯl. ɔl da ere:ri yleni taptalga atastahan, bytyn ɪecɪejke yletin tɔlɔ:ŋŋɔ tɔʃɔ tebe:n ke:her tɔlɔ:skɔ dɯlɯ. (ɯkuruk kemitɪete buka maqtanɪɞ sɯʃa.

mantan ijɲe t. ku:sumun, taptalla:ʃɯn 3-4 ca:ska bɔsqɔlɔ:n yleʃe ɯ:ttar sæp bɯlɯ ete.

Пионерский.

kɯrɜɯk dɯ, taba:rɯs!

bɪerilin kɯrattan suruk.

bɪerilin kɯrat ɪ) qɔtu ættyne:ʃi paru:s dɪen kilbɪenne:q kɪeŋ sa:lata. sa:la ihe ɯ:-bɯʎcarɯ, lɪɞq kærdyk ɜɔnunan simillibit, ykse ɜaqtallar ederdi:n, kɯrɜaʃastɯ:n mustubuttar. sa:la tyŋeʃer spɪekte:q turɯrar, ɔŋŋu: kærdærær sɪene cæme:næjæn kɯstær. ɔnnɔ kura:naq ɔstɔ:l attɯgar 6 ɜaqtar ɔlɔrɔllɔr. bygyn sebɪeskej sɔjus:ka delege:ssijenen bara sɯʎɜɯbɯt ba:rtɯjata sɯq ɜaqtallar tugu kærbyttèrin, bilbitterin kepsi:ller.

eder baʃɯjɯ ɜaqtar ɔbunatælænɔ sɯq, syr qɔlkutuk turan kepsi:r-sebɪeskej sɔju:ska tugu ile-qaraʃɯnan kæræn kelbitin. kini kepsi:r, kinilerten ura:q ba:ja ɯnna tɔjɔtɔ sɯq ylehit ba:hunəj sirin, ylele:n--i:tillen ɔlɔrɔr nɔrɯt innin kæmysky:rge ajɯllɯbɯt yle æræspy:bylyketin.

sa:la ihe im-ɲim. barɯ qaraqtara ɯttanan, tɯ:nnarɯn battanan, ɔʃɔʃɔ ijete kɯhɯl kæmys ɜɪele:q-ɯtta:q, kɯhɯl arɯgɯnan kɯlɯgɯraccɯ tebe turar banta:nna:q sa:rɯstɯbanɯ ɔstɯrujala:n kepsi:rin ihili:r kærdyk ɲimijen, timiren ɔlɔrɔllɔr.

eder ɜaqtar, kinilerge kɯhɯl kæmys sa:rɯstɯbanɯ ɔstɯrujala:bat kini kepsi:r—sebɪeskej sɔju:ska ba:r ba:bɯrɯkalarɯ, ylehitter tutunan ɔlɔrɔr ɜɪelerin, ylehit kynɲyn uhunun, ɯlar qamnastarɯn. ɔl barɯta subu kynne:ʃi ba:r, kiniler kereqsi:r sɯlliara. ɜaqtar kɯla-ha kura, bɯta:n namɯlqaj ɔl yrdynen sa:la bi:r da tɯlɯ kulga:ʃun tahunan aharbat. sa:la ihe utujan tyhy: sɯtar kurduk: ɜaqtallara siti turan araj ɔstɯrujaʃa kepsi:r aptaːq timirinen tajba:tanan turdaʃɯ na daʃanɯ buka kim da sɔhujɯ sɯq bɯhɯ:la:q.

mi:gin kɯtta battaʃa tuttajbɯt, bɔkuja tattarbɯt, sirejin tiri:te bɯɛcɯrɯstɯbɯt kɯrɜaʃas eme:qsin kekkelehe ɔlɔrɔr. bɔbu tuttan ɔlɔrɔr tarbaqtara titiri: tyste. sɯ:ŋktɯ:r bɯla:tɯn ɯlan sɯrajɯn sabɯ tutunna. ɔntɔn kælæhynne:q bɯla:tɯnan qappaqtammɯt sɯraja mu:ɲɲastan, ɯtɯ:r kærdyk merbejen barda.

— qaja tɯq bɯlluŋ? taba:rɯs—dɪen argɯ:j aʃaj ɯjɯttɯm.

eme:qsinim bula:tɯnan qaraʃɯn sɔttumaqta:qtata, tutuna satɯ:r bɯhɯ:la:q, ɔl yrdynen kɲttarbakka qaraʃɯn u:ta munnun annɯnan sakkɯrɯ: tɔʃunna, ɔntɔn argɯ:j turan sa:lattan taqsan barda. min batuhan taʃɯstɯm. kihi kærbæt-

siriger, munnukka tijen staka:ŋŋa u: aʃaʃan bɪerdim ɯnna emɪe ɯjɯttɯm:

— qaja tɯq bɯlɯŋ taba:rɯs? eme:ɜsin ɔl saŋabɯttan atɯn ɔ:ɲ:pun bilen ɯjɯtta :

— taba:rɯs, en nu:ccaʃɯn ɔ:o?

— sɯq, ɔl ere:ri arassɯjaʃa biligin sɯʎɜan kellim.

ɔttɔn tyrgennik ɯjɯtta :

— kepsi: tys ere... en bu ɜaqtallarɯ ɔnnɔ kæ:ttyŋ dɯ?

— kæ:ttym.

qaraʃɯn u:tun emɪe sɔtunna.

— ɔccɔʃɔ iti kurɜɯk bɯllaʃa di:?.. kiniler arassɯjaʃa kurɜɯk sɯrɯttaqtara di:? taba:rɯs... ku:hurɯma... min aka:rɯtɯjan ɯjɯtabɯn,. bilebin kiniler arassɯjaʃa sɯʎɜɯbɯttarɯn... kurɜɯk kiniler ɔnnɔ sɯʎɜan itini barɯtɯn bejelerin qaraqtarɯnan kæræn kelbittere bɯlɯ. ɔl yrdynen mɪeqe, qajtaq ere, itinnik bɯlɯn satammakka dɯlɯ. sebɪeskej arassɯja... ɯnna ɔnnɔ bɯla:s ylehit ba:hunaj ili:tiger ki:ren kæŋyl ɔlɔʃu kærdæqtæræ.

eme:qsin ɯta:bɯt u:la:q qaraʃɯnan min dɪeki kɯlap gɯna kæræn baran:

— kel ɔlɔr, baʃar en mi:gin i:rbit du: itirbit du: dɪeʃin, sana:n kær... min æjym kɲjan ulbat, mannuk ulaqqan sirge eteller e: arassɯja t ɜarma:ɲɲattan ikki tægylenen ulaqqan dɪen, ɔnnuk sirge...

— sɯq taba:rɯs arassɯja sy:rbe tægylenen ulaqqan.

— sy:r.. be tægylynen da:?

— ara:ha ɔnnɔ:ʃɔr ɔrdugunan ulaqqan.

— ɔl yrdynen kiniler kɲjbuttar... qajtaq kihi iteʃeje ɔqsɯj... kinilerge gi:ndenbi:rder streseme:nner [2]) sɯq bɯllaqtara... ɔnnɔ barɯ beje taba:rɯstara... taba:rɯs kalijan... taba:rɯs rikau... qajtaq kihi iteʃejɪej!

— taba:rɯs ɔnnɔ ɯn sɯl bɯlla e:t.

— bilebin, bilebin, qahɪɞtɯ a:ʃabɯn e:. ɔl yrdynen kɯrɜɯktammat kærdykpyn. en ɲɪemes bɯlbataqqɯn, ɔnɔn bilbekkin bihigi manna emɪe ky:spyt tijerinen ɔŋɔrɔ sata:bɯppɯt... min erbin ka:rɯlɯ ɯnna ɔrɯsanɯ [3]) kɯtta ælbyttere, ulaqqan ɯlum—ka:ppa kenitten ælbyte, kɯra ɯlbun-kulun tutar ɯjɯgar sɪebittere.

eme:qsin qaraʃɯn u:ta emɪe subujda ɯnna ili:bin qaban ɯlan baran:

— biligin sɯc-sɔʃɔtɔq qa:la sɯʎɜabɯn, anɯ tugu kæræ:ry tɯ:nna:q bɯlan ɜy:kere sɯʎɜarbɯn bejem belbet bɯllum. kɯ:spar ɔlɔrɔbun, baʃajɯ aka:rɯta kihi bɯlbataq. aʃala:q bura:ttarɯn umnan bihen, bi:r ba:j cuɲɯbuɲɲugar erge taqsan ɔlɔrɔr. sɔʃɔtɔq beje bejelerin ere ycygej bɯlallarɯttan atɯnɯ sana:battar. kiniler mi:ŋin i:teller, min ikki qaraqpuman kærwqpyn baʃarbappɯn. kiniler ba:jga sana:la:q, min ɔ:stæ:qtærym bɯllular. tɯq ihin min erim ikkɪejeq ɯlattarɯm ælyteleːn qa:llɯlar... kiniler sana:larɯ kɲjan tɔlɔrbɔkkɔ umustular! bihigi kɲjbatɯbɯt, araj nu:ccalar kɲjdular!

— qajtaq itini kihi kɯrɜɯktanɲj? min muɲɲaq a:jɯ sɯʎɜabɯn, bu yhys muɲɲaʃɯm, min iti kepsi:llerin kærbyt ɜɔnu kærwqpyn baʃarabɯn... bejem qaraqpuman kæræn iteʃejderbin di:bin. en migin æjdy:gyn dɯ taba:rɯs? araj iti barɯta kɯrɜɯk bɯllum! kurɜɯk arassɯjaʃa itinnik terillibit bɯllun..

— iti barɯta kɯrɜɯk taba:rɯs. ɔnnɔ ɯn sɯl bɯlla. iti barɯta ɔŋɔhullubuta!

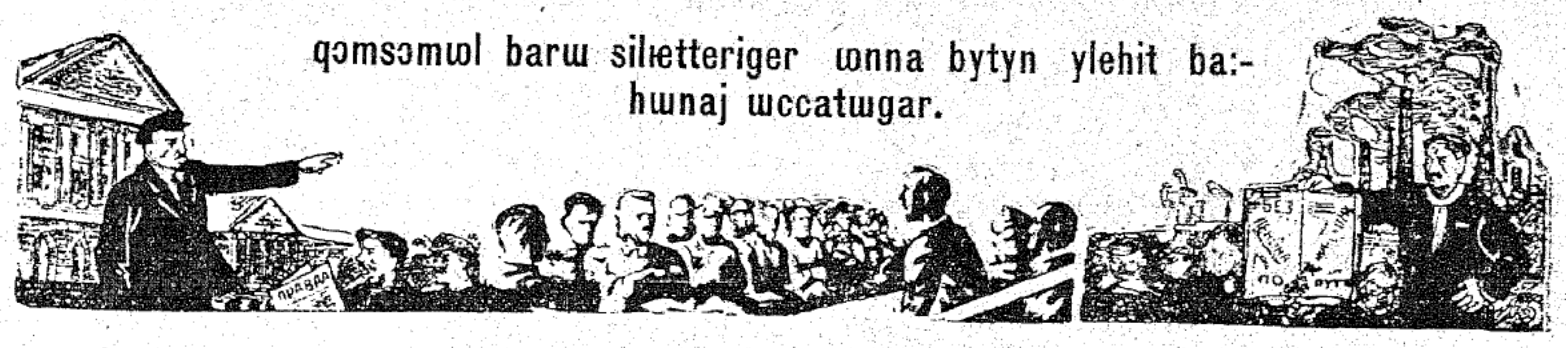
— ɔccɔʃɔ bihigi erejbit qa:rga qa:lbataq bɯllaʃa di:... bihigi daʃanɯ kɲjɲɞqpɯt.

eme:qsin qara:ʃɯn u:tun sɔtunna.

— beji, araj ɜɪeli:hibin, ku:hɯɯm mæŋw-d ɪe n b a r a n argɯ:j turan kirilɪehinen taŋnarɯ tyhe turda. min sa:labar tænnæn ki:rdim, barɯ „irternessijene:l“ ɯlla:n ɲirgite turdular.

---

[1]). ka:rɯl, ɔrɯsa—a:tta:q æræbæly:ssyjeɲɪerder. ɲɪemes qɔmuɲu:hun ba:rtɯjatɯn ɔlɔqtɔ:buttara. 1918 s. ɲɪemes ylehitin æræbæly:ssyjetin salajan sɯʎɜan qa:jullan baran urtullaa ælbyttere. lɪejɲi kɯtta bi:r sɯɔlunan ispittere.

qɔmsɔmɯl barɯ silʁetteriger ɯnna bytyn ylehit ba:-hɯnaj ɯccatɯgar.

qɔmsɔmɯl barɯ terilteʇiger.

beje su:hatɯn kænnæryner kiri:tike, su:kka yleli:r byrekire:tteri ɯnna ba:rtɯja qɔmsɔmɯl ihiger taqsar ʁrɯ:larɯ kɯtta ɔqsuhar yle bastakɯ tymygyn belʁeti:r tuhunan „þ.s.ɯ.q.s. barɯ silʁenneriger itʁenne barɯ ylehit ba:hɯnaj ɯccatɯgar“ dʁen ɯŋɯrɯ: suruk taha:ran turan. b.s.ɯ.q.s. ki:n kemitʁete barɯ teriltelereriger sɔrujar : ba:rtɯjata sɯq ylehit ba:hɯnaj eder ɯccatɯn kʁeŋnik tardan ʁecʁejkeler ahaʃas mɯŋŋaqtarɯ ɔŋɔttɔ:n, bu suruk sɯltatɯn yɔygejdik æjdæryger tyher gɯna kepsʁeqte:qter. ɔccɔʃɔ ere ki:n kemitʁet ɯŋɯrɯ:ta barɯ qɔmsɔmɯllarga itʁenne ylele:n qamna:n ɔlɔrɔr nehilʁeŋŋe eder ɯccatɯgar ɛɯlkajdɯk æjyger qatanan, manan tuhanar bɯ lɯqta:qtar.

b.s.ɯ.q.s. ki:n kemitʁetin

sekrete:re *æ. milɛɛkep.*

kɯttarʁqta:qtar. tʁ qɔmsɔmɯllara kiri:tike yletin ky:hyrderge kɯhanʁqta:qtar. kula:gɯ, kini kɯturuksuttarɯn itʁenne atɯn daʃanɯ bihigi mækkwrde:q sessʁeli:sime keskelin ɔŋɔrɔr sɯlbutugar tɯraj bɯla:ccularɯ meliterbitiger, qamnaccut, ʂadaŋɯ itʁenne ɔttɔ ʁl bihigili: sana:la:q bastɯŋ ɯccatɯn bi:rge qɔlbɔ:n qalɯŋ sɔmɔʃɔnɔn ylele:n ihʁeqte:qpit.

eder sulu:subala:q ɯnna wreqqe ʂuʃɔa:ccɯ eder ɯccat! sebʁeskej ɯnna kepereti:binej su:ttar ylelerin tupsarɯ: saŋa sebʁeskej ɔlɔʃu terijer ylehitteri ɔŋɔrɔn taha:rɯ:, beje wreʃin yrdeti: bihʁene syryn sada:ccabɯt (kɯhampɯbɯt) bɯlar. bejeʃit kekeʃititten yɔygej ylehitteri i:ten, belemne:n taha:rargɯtɯ gar ehigi sanɯ:r sana:ʃɯt, sebʁeskej, bartɯ:jnaj eŋin su:ttarɯn ylelerin kænnæræn ky:hyrdy:, barɯ qaraqqa kæstær, kulga:qqa ihiller qalbarɯtɯ:, kinileri yɡys ɔɔn ɔy:lyger taha:rɯ: bɯlar. wreqqe sɯɔɔar eder ɯccat bu beje su:hatɯn kænnæryny: dʁen kicel tɯlɯnan ɔlɔqtɔnɔn, bejetin wrener ɔskɯlata is tas ɔlɔʃɔ tupsarɯgar kɯhanʁq keriŋne:q.

beje su:hatɯn kænnæryner kiri:tike yletin bihigi kekkebitiger kɯta:naqtɯk igerdeqpitine, kɯɔɔɯk leŋin ɯccatɯn ɯsta:l sɔju:ha kelʁen (qalɯŋ) ylehit ba:hɯnaj ɯccatɯn wrde:n, qɔmuŋu:stu: kɯta:naq ciŋ bere:degi (disipli:neni) syhwʃer turʊran ylehit bɯla:hɯn qalɯŋ qaqqata. leŋin ba:rtɯjatɯn analla:q tuta:ʃa, bɯlɯqta:qpɯt.

manɯ ɔlɔqqɔ sɯhʁrarga bihigi ɔŋɔrɯɔta:qpɯt:

1. barɯ b.s.ɯ.q.s. teriltetiger ʁecʁejkeleriger allara:ttan taqsar kiri:tike ky:ste:q dɔlgunun ataʃar turʊraqta:qpɯt. kiri:tike bihigi ispitiger ereje sɯq taqsan iherin sabarda:n *„bu kihi iŋnesten ɔʃatta, ulaqan ɔɔnu kittite:ri saŋarar“* eŋin dʁen ba:r bɯllaʃɯna, ɔnu kɯtarɯ bet ky:ske ɔqsuhɯɔta:qpɯt. qaɯɯk daʃanɯ qɔmsɔmɯl ɛɯɔne qannɯk daʃanɯ eder ylehit—ba:hɯnaj su:hanɯ ken baran, ʁecʁejke ɔy:lyger turɯɔta:q, ʁecʁejke sæptæ:q kɯra da kænnærær ættynen saŋanɯ isten, ɔnu eppit kihini ɔl bu ytyryjy:tten qaqqala:n ihʁeqte:q.

2. araj ɔiŋne:q sɔju:s ihine:ʃi talsɯ: (внутрисоюзная демократия) ere ataʃar turdaʃɯna, ʁecʁejke allara:ŋŋɯ ættytten taqsar kiri:tike ky:hyrerin itʁenne iti *„allara:ŋŋu“* ʁecʁejke yksesalaja:ccɯ su:ttar ylelerin isten, smɔna bʁererin sana:n turan, meʌɔi qɔmsɔmɯl kemitʁetterin itʁenne ʁecʁejke byrwlerin talɯ: yle kɯta:naqtɯk ataʃar turarɯgar kɯhanɯllʁqta:q, kæryllwqte:q. qaja da terilte, ʁecʁejke bejete talbɯt salaja:ccularɯn, sekrete:rin qannɯk daʃanɯ kemitʁeti, byrwny su:hanɯ ɔŋɔrbuttarɯn bile:t ularɯta ɔqsɔn atɯn ɔɔnu qahan baʃarar ugara kæŋyle.

3. qɔmsɔmɯl teriltetin aktɯ:bɯnaj ylehitterin, salaja:ccularɯn, itʁenne allara:ŋŋɯ qɔmsɔmɯl syhwqterin ɯnna ba:rtɯjata qɔmsɔmɯla sɯq ɯccat ɔttɔtugar bet kɯta:naq, taba:rɯstɯ: sibe:s turugurɯɔta:q. qɔmsɔmɯl ylehittere, salaja:ccularа bejelerin kynyn aŋa:rɯn keriŋin allara:ŋɯ qɔmsɔmɯl ʁecʁejkeleriger, ba:rtɯjata qɔmsɔmɯla sɯq ɯccat ɔttɔtugar b.s.l.ɯ.q.s. Ylll-s sijʁehin ɯ:ra:ʃɯn bɯhɯ:tɯman qaja:tar daʃanɯ ylelʁeqte:qter. qɔmsɔmɯl silʁettere ɯnna ylehit ɯccata bejelere kɯjan bɯha:rbat bɔppurɯɔstarɯn sirde:n salajan sɯɔɔa:ɔcɯ taba:rɯstarɯttan sybeletʁeq keriŋne:qter, itʁenne ɔl salaja:ccularɯ ulaqamsɯjan kɯra ættyger qaɟɯspat, ara:s sɯ:hanɯ taha:rar bɯllaqtarɯna ɔnu kænnærærgæ kɯhallan mækkyhwqte:qter. qannɯk baʃarar salaja:ccɯ (руководитель) kini salaltatuman sɯɔɔa:ccɯ ɔɔn kɯlastarɯn isten, kiniler kæry:lerinen ylelʁeqte:q kura ɔɔn eter eti:lerin, sɯ:hanɯ kænnærær ættynen saŋarar saŋalarɯn a:ŋŋa aqtɯbat, istʁen baʃarbat, ulaqaŋŋa u:rbat salaja:ccɯ bihigi kekkebitiger sɯq bɯlɯqta:q.

4. ʁecʁejke yletin salaltatɯn mannɯk bɯla:nɯnan ɯ:tʁqta:q : qannɯk da qɔmsɔmɯl kihite, kini sana:tɯn tɔlɔrɔr ɔlɔqqɔ ki:rimtʁe yleni taha:rʁqta:q, sɔju:s tɯq ba:r is ɔlɔʃɔ, baʃa ættynen yɡys kihi sana:ta tymyllen — qɔlbɔnɔn ylele:teʃine tupsan ihʁeqte:q. qannɯk daʃanɯ yle, salalta barɯta bet kicel kæry:nen barʁq keriŋne:q. sɔju:s salaltata bili:ŋŋi birʁemeʃe bihigi innibitiegr turar mykeyrgenne:q kɯhampɯbɯtɯn, araj yɡys kihi æjyn qɔlbɔ:n beje su:hatɯn bulunan kænnæryner yleni ɯ:ttaqpɯtɯna ere, tɔlɔrɯɔta:qpɯt.

5. qɔmsɔmɯl, kini salaja:ccɯ (aktɯ:p) ɔɔnɯn ɔttɔtugar taqsɯtalɯ:r ʁrɯ:larɯ bet ky:ske sɯq gɯnʁqta:q, bihi ɔlɔqput bɯhɯ:ta majgɯta tupsarɯgar kɯta:tan wreter—i:ter yleni ky:hyrdyllwqte:q, ɔl ere:ri bihigitten bɯstan, kuhaʃan bɯhɯ:ga „tumnastan“ bara:ccularɯ (itiri: kuturu:, ile:tti:, ara:s ɜi:beleri ɔŋɔttu: tɔj) sæptæ:q qɔmsɔmɯl ɜy:lyger turɯran ɓurujdannɯllʁqta:q. ɔrduk bejeni tardɯhar, *„kergemsiji:“* itʁenne *„tægyryk mekkɛ“* dʁenneri kɯtta, kiniler bytyn ɛegʁen eppit sitimnerin ara:rta:n kicejen kɯta:naqtɯk ɔqsuhulɯɔta:qpɯt. *artum smolen* ɯnna *ɜiocu* dʁen sirderge taqsɯbɯt „ɪriŋeler“ qɔmsɔmɯl sɔju:ha mannɯk bɯhɯ:larɯ erdetten kæræn tɔqtɔtɔrugar ɯjallar, wreteller. qɔmsɔmɯl teriltelere barɯ su:hanɯ kæræ ere sɯɔɔɯbakka, tutarɯgar qaraqqa aŋŋan serenneren ihʁeqte:qter.

6. ana:n bet ky:ske tɔllubakka turan, saŋa eder ylehit aktɯ:bɯn taha:rʁqta:qpɯt. kinʁeqe iteʃeli tuttaran, qaja sɯtanarɯnan kini barɯ ættytten y:nen bæʃærgy:ryger kɯhanʁqta:qpɯt.

ylehit ɯccatɯn allara:tuttan buhan qatan taqsɯbɯt saŋa aktɯ:p, bytyn qɔmsɔmɯlun sɔju:hun yletin sergeqsitʁeqte:q ɯra:s salgɯnɯ *killerɛeqte:q.*

7. sɯda:rɯstɯba su:ttarɯgar ba:r byrekre:tteri ɔqsuharga ki:n qɔnturɯllu:r kemi:ssije itʁenne ylehit ba:hɯnaj inspʁek sijetin (y.b.i.) su:tun yletiger kæmælæhynnererge eder ɯccat tebi:le:q ky:hyn, kɯhamɲɯtɯn ɯ:tʁqta:q.

iti ylehit ba:hɯnaj inspʁeksijetin yletiger qɔmsɔmɯl kæalʃahɯ bili:ni kini birici:

netin qɔstɔ:n taʃarɯ:, alʃas

kænær sɯlun irde:n bulu:—

ɔcygej ba:rtɯja ygehe bɯlar.

Leŋin.

mætyn terijiːni, qɔmsɔmɯl 8-s sijʁehe „cepceki sɯrɯ:la:q at seri:te„ dʁen a:tta:bɯta. ɔnu bihigi ky:spyt kɯjarɯman salajan, kwayten ihʁeqte:qpit. bu „cepceki sɯrɯ:la:q at seri:te“ dʁeŋhe ɔl y.b.i. sü:tun qas kynne:ʃi yletiger kæmælæhærbytytten uratɯ, bihigi dæksæ mantan saŋa sessijʁeli:simeni tutar ylehitteri i:ten taha:rabɯt. ʁecʁej ke *byrekre:tteri kɯtta mækkyhere* —syryn ylete bɯlɯq keriŋʁe:q.

7. qɔmsɔmɯl surujar bece:te („qɔmsɔmɯl bura:bdata“ dʁen qahʁttan ɯla kura ʁecʁejke ihiger taqsar ekkin qahʁtɯgar dɯlɯ) beje su:hatɯn bulan kænnærær kicel tɯlɯ bar ɔɔn ɔttɔtugar billere:ccinen, æjdæryger ɔcygejdik tyher gɯna kepse:n bʁere:ccinen kæstwqte:q. kini ɯccat æjyn sana:tɯn, ky:hyn ɯʃun qɔlbɔ:n su:hanɯ qaltɯnɯ kɯtarɯ ɔqsuharga ɯŋɯra:ccɯnan, sebʁeskej, ba:rtɯja su:ttarɯgar ba:r ʁrɯ:larɯ kænnæry qɔstɔ:ccunan kæstw sɯqta:q. bece:t inniger turar sada:ccalar (kɯhampɯlar) bet ulaqan bɯlallar—su:hanɯ alʃastarɯ qɔstu:run, ɯccatɯ ɔnu kɯtta ɔqsuharga ɯŋɯrɯ:ttan uratɯ, qajdaq kɯnan bu su:balar, ʁrɯ:lar tærdytten sɯq bɯlar

sɯollarɯn ɯjan kerden bʁerʁeq keriŋne:q. bece:t su:hanɯ qaltɯnɯ kɯtarɯ mækkyher yletin a:ʃa:ccɯ ɔɔn ɔttɔtugar taha:ran ɜy:lletʁeqte:q, kiniler qas eter tɯllarɯn, semelerin sʁnala:n istʁeqte:q. ɔnu qannɯk baʃarar qɔmsɔmɯl qahʁtɯ a:ʃa:ccɯ ɔɔn kemperʁensijetin, mɯŋŋaʃɯn ɔŋɔttɔ:n, kinileri kɯtta kɯta:naq sibe:hi tutarga kɯhanʁqta:q. sitini ere tɔlɔrdɔqputuna, bihi bece:ppit bejetin inniger turɯɔrunar kɯhampɯtɯn sitʁeʃe.

barɯ siti:ni—qɔtu:nu belʁeti: su:halarɯ—qaltularɯ kɯtta seri:lehe sɯɔɔan, qɔmsɔmɯl bece:te *„kiri:tikeni kiri:tike ere kurduk sana:n, me:ne ɔɔnu ere taʃaja, ɔnɔn kiri:tike syŋŋyn tɯq eme xŋŋu: kyly: ɔŋɔrɔ ʂuhɜartan“* (ɯsta:lɯn) bekke kicejen tumnɯɔta:q. eder ylehit ba:hɯnaj ihitten taqsɯbɯt suruja:ccularɯ tymen, qɔmsɔmɯl barɯ is yletiger kæmælæhynnerʁeqte:qpit.

9. ylehit ɯccatɯn ɔlɔʃun tupsararga, kinini ba:bɯrɯka, sɔbɯt yletin ɯpsararga — sahajarga tardar. na:datɯgar, qɔmsɔmɯl idele:q sɔju:hun kɯtta sibe:hin kænnæræn ky:hyrdwqte:q, eder ɯccatɯ idele:q sɔju:hu kɯtta bi:rge sʁettispitinen qɔmsɔmɯl teriltelere ygys ɔɔn ɔttɔtugar wreʃinen sajɯnnarar yleni ɔrduk cɔrbɔtɔn tupsarʁqta:q, yrdynen annɯnan alaʃaɜɯtan, yleni a:ŋŋa aqtan tuttubatɯ, su:hanɯ qaltɯnɯ sɯq gɯnan, ygys ɔɔnu bihigi ylebit tuhatɯgar tardʁqta:qpɯt.

aʎɜatara, albɯnnɯ:ra alɯsta:n erer.

bɯjɯlgɯ sajɯnna:ʃɯ allara:ŋɯ ulu:s aktɯ:ptarɯn ikki ɯjda:q ku:rsugar ɯkurukta:ʃɯ qɔmsɔmɯl kemitʁete t. sɯpaʎɜɯ:n kiri:seni bu ku:rska wrettere ɯ:pputa.

kihiłere ikki ɯj ustala:q tɯoratɯgar wreʃer 10-ca qɔnukka siteri sɯʎɜɯbata. keli:te-barɯ:ta elbe:n barda. tɔʃɔ wreqqer sɯʎɜɯbakkɯn dʁeteqqe „buluŋŋa wreʃe sɯoq ɜɔnu wrete:ccinen anannɯɯm, ɔnɔn barar tere:-himmin ɔŋɔstɔbun“ dʁen sassnʁda a:jɯ qaraʃɯm qaja tarda:t, kɯl tɯ:nɯnan aha:t ɯstanan qa:lar.

kennekinen kihibit biʎsi:-te kæssy:te elbe:n barda. tɯj ɔt mas taŋasta:q ylehit ɜɔn kelen „sɯpalɜɯ:n ba:r dɯo? qamnahɯn ɯlbɯtɯn billigʁet? be:he ɯkuruk site-ri:le:q kemitʁetitten 4 mæ-h:r:gy qamnaspɯn ɯlabɯn dʁen sassɯŋŋa bɔlɜɔ:n qac-cɯ ʁes ɯlbɯta“ dʁen ky:-te:cci—kæhyte:cci kyn a:jɯ elbe:n barda.

bu tuqarɯ sɯppaʎɜɯ:n-nara sɯ:ha qaltɯ qarbatan iher. qannɯk ɜɔntɔn ɯlan qa:mtarbɯtɯj dʁeteqqe: kn̈ʁmmat ɜɔn ɔlɔrɔr ɜʁetiger i:tillen ɔlɔrɔr ɜʁetiger i:tillen ɔlɔrɔr ɔʃɔlɔrtɔn sɔʃɔtɔq sɔl-kɯomajda:qtarɯn sɔrɔlɔ:but, ɯnna qara kælæhynnerinen qaccɯ qarɯjar qamnac cɯt erejde:qterten qatɯ qarbappɯt.

ataspɯt albɯnna:bɯt.

„qɔtugu ɯccat“ qahnʁt № 12 (56) t. bɔrukɯppajap d. t. „taba:qpɯn bu kynten ɯla bɯraʃabɯn“ dʁen wppyte. ɔl qata kyn bygynyger dɯlɯ ɔrduk sɯtajan tabaʃɯm buskuta ɔlɔrɔ:qtu:r, ækksæ kihin kyn a:jɯ bi:rdi: qa:: bæppyrwskeni ɔstɯlugar (yleli:r siriger) u:ran turɯ-rar bɯlar. kini siti kurduk albɯnnʁn kerʁetin „taba:q-pɯn bu kynten ɯla sɯtajan turan tardnʁm“ dʁebite bɯllar astɯk bɯlɯ ete. qɔmsɔ-mɯllar, snʁnala:ŋ kæryŋ!

pahɯrudnɔ.

kyndy-kwq sa:hɯgar ælæn kɯpput taba:-rɯspɯtɯgar ændy-rejepke kerʁespit.

bɯjɯl sajɯn atɯrɜaq ɯjɯm 6 k. 1928 s. byly: ɯkurugar qɔmsɔmɯl silʁene t. ændy-rejep n. u:ga tyhen ællæ. kini tærwbyte 1905 s. bɯstar ɜadaŋɯ ɜɔntɔn. kɯra erdeʃine ɜɔ-nɔ atɯn ŋlga i:ttere bʁettere. ɯnca sa:hɯgar ti:jen baran, qara ky:s ættynen 4 bʁerestele:q ɔskɯlaʃa satɯ: sɯʎɜan wremmite. ændyrejep tamɯjaq taŋasta:q, bu:kajka:n ɔʃɔ kɯ-hɯŋŋɯ ɯtta:q tɯmnu:ga ɯga tɔŋɔn baran, ɔskɯlaʃa cɔ:ku:-na:n ki:ren kelere subu ba:rga dɯlɯ. ɔl yrdynen ɔrɯgun kæ-typpekke, sassnʁda bi:rde da qɔjuta:bakka kɯhanan-miŋe-nen wrenen ispite.

ɔskɯlaʃa sɯʎɜan taba:rɯs-tarɯn ɔttɔtugar iteʃetteren ta-ba:rɯsɯskaj su:t birisside:te-linen talɯlla sɯʎɜɯbɯta. kini ustatɯgar yle kænæn, ɔskɯla ciŋ bere:dege-dissipli:ne syhw ʃer turbuta ɯnna ekkin qahnʁtɯn eppʁetti:r erede:ktere bɯ-la sɯʎɜɯbɯta.

ændyrejep batɯhan ispit bi:r idete—ɯrnʁnɯ-qɔhɔ:nu su-ruju: ete. kɯra ɔʃɔ erdeʃit-ten—kɯla:ska saqalɯ: tɯl wre-ʃer kuru:k ɯrn̈ surujar ete. ɯnna nu:ccalŋ:ttan saqalɯ: tɯlba:stɯ:ra. ekkin qahnʁta ki-ni ɯrnʁtɯnan-qɔhɔ:nunan kʁer-kejere. ɯrnʁnan ere muŋur-dammakka t. ændyrejep bilbet da bɯllar, bejetin baʃatɯttan, bejenen ɔ:ŋŋɔ:n kærdærær bijʁeseleri surujara.

1925-26 s. sette kuru:ppala:q ɔskɯlanɯ byteren, ɔɔku:skajga kelen ucu:tal tʁeqniki:min 1-gɯ ku:rsugar ki:rbite. ulaqan ɔs-kɯlaʃa ki:ren kulga:ʃa qaraʃa keŋe:n isteʃin a:jɯ, surujar idete ɔnu kuttа teŋŋe y:nen ispite. ɯt-a:n basta:n „A Я“ ɯnna „kɯ:m“ qahnʁttarga bejetin ulu:hun ɔlɔʃun surujtala:-bɯta. «cɔlbɔn» suruna:lga, «qɔtugu ɯccat» qahnʁkka kini ɯrnʁlara a:n basta:n bece:t-temmittere. ɔntɔn kenneki „cɔlbɔn“ suruna:l erede:ksije tin silʁene bɯlta.

bɯjɯl sa:s kini kepse:nnere tuspa kinige bɯlan taqsɯbɯt tara. ɯnna „saŋa ɔlɔq sajdɯ:-ta“ dʁen ys stɯl ɔ:ŋŋu:la:q bijʁe-seni surujan kinige bece:ttener sirge killerbite.

kiŋi aʃɯjaq stɯl ihiger tebe tyhen a:spɯt ɔlɔʃun byter-ber etʁem ete, sir kɯrsɯgar kwq ɔt bɯtɯgɯra:n bɯgan iherin kurduk, saŋa wske:n erer saqa litereti:rete, bi:r erebille:q, ky:s-ɯq ugar ucca-ta tɯra ɔhɔlgɔ tybehen, ælæn kɯtta. kini bi:r bijʁesetin a:n tɯlɯgar „biligin mʁqe sɯla:s qa:nɯm ɔrgujan sɯrɯlɯ:r, ɯra:s eeg1en æjdæ:q ky:hym ki:re ilik, ɔnɔn tɔqtɔ:bɔkkɔ surujan ihʁem dʁen erene sa-nɯ:bɯn“ dʁen surujbuta. ɔl eppit tɯla tɯlbakka qa:lla.

bihigi ændyrejepke suruja:c-cɯnɯ syterbetibit, kini siŋ kɯra ɜɔntɔn taqsɯbɯt, erej-kɯhalʃa ahɯ:tɯn ɲulu:nun-bilbit, lʁɲin qɔmsɔmɯlun ite-ʃelle:q silʁene ete. ɔl ca:hɯman kærdærær kini dɔjdutugar taqsan saɲɯn dakɯla:t ɔŋɔr tɔ:n ylele:n ispite.

bihigi ytw taba:rɯspɯt, iteʃelle:q qɔmsɔmɯlespit ælæn kɯtta dʁen ɯtɯ:-sɔŋu: bar-bakka, kini baʃarbɯt baʃa tɯn, talaspɯt sɯlun tærdyger tærdʁeqpit.

s. m. qahɯrɯ:lajap.

abaʃa ecʁejketin ɔlɔʃut-tan.

bɯjɯl abaʃa ecʁejkete ikki aŋɯ: qajdɯspɯta: ɔskɯla ʁecʁejketiger ɯnna teritʁe-rije *) ecʁejketiger.

araqsan baran, ɔskɯla ecʁejkete bi:r ɯj utuja sɯt-ta. birici:nete dʁen sekrete:r-der ɯnca qɔnukka yleli:— yleli: ularɯjan ispitteritten.

kennikki bes ɯjuttan ɯla ɔlɔqtɔ:q sekrete:r ɜe kæstæn ylele:n erer. ɔl da kihibit ɯnca qɔnukka se-bʁet yletiger sɯʎɜan ki:rde. ɯnna sa:s wreq u:rajan, wrener qɔmsɔmɯllar barɯ ɜʁeleriger tarʃahan qa:llɯ-lar. ecʁejkeʃe alta ere kihi qa:lla. ɔl alta ɔʃɔ kynten bessibekke ɔskɯlalarɯgar yleli:ller, ɔnɔn ecʁejke yle-tiger qɔtɔn sɯstɯbattar ɔnnɔ:ʃɔr qɔmsɔmɯl subɯtuŋ-ŋugar ucu:talbɯt muŋun tɯna-tɯna kyŋŋe ysty: ere kihini kæŋylle:n u:tar, ɔnɔn sɔbɯtuŋŋukput ylete emʁe a:ŋŋa taqsɯbakka turar.

teritʁerije ecʁekete bet ycygejdik yleli:r. 3-4 kihini bejetin kekketiger killerde. ulu:s ɯhnʃar, ikki ecʁejke qɔlbɔhɔn, ɯhnʃq tere:hiniger ylele:n ispitttere, ɔnu u: naha: kelen ɯhnʃq ɔnnugar biri:s bɯlbuta. ɔnnɔ daʃa-nɯ bet ulaqqan yleni ter ijdiler : ɔ:ŋŋu:r siri kʁer-gettiler, qamɯ ssɯjaʃa ki:-renner biri:s tyŋetelleriger snʁnalastɯlar. sɯʃarɯm ken-niki ikki ecʁejke bɯlannar ɯpsastɯbaʃa 40-ca sy:s snʁnala:q mɯstanɯ tuttular ɜɔn bekke maqtanallar.

ecʁejke muŋŋaʃar turar bɔppurɯstarɯn bekke bɯ-ha:rar bɯltar. urut ɔnnuk sɯq bɯlara.

ekte:p æŋætyger qɔmsɔ-mɯltan ba:rtɯjaʃa ɯŋɯru: bɯlbutugar sa:ha tɯlbut ylelerin kærdærbyt ɯntan taqsa qɔmsɔmɯllarɯ ba:r-tɯjaʃa bʁertele:tiler ɯnna teritʁerije ecʁejkete bejetin kekketiger 2-3 kihini ɯŋɯ-ran killerde.

ɔnɔn ecʁejkeni ara:tta:bɯt stɯl sa:maj sæptæ:ʃynen, ycygejinen kæræbyn.

teritʁerije ecʁejkete ɔlɔq-sujan bardaʃɯna ɯkurukka birimʁerinej ecʁejke bɯlɯ dʁen ky:tebit.

ɔɯcu:ruskaj.

*) teritʁerije—qɔmsɔmɯllar ɔlɔrɔr sirderiger teriner ecʁejkelerin a:ta.

qɔmsɔmɯl ʁecʁe'kete siri ɔŋɔrɔr taba:rɯsɯs-tɯbanɯ terijbit.

(bajaʃantaj ulu:ha).

tandata:ʃɯ qɔmsɔmɯl ʁecʁej-kete bɯjɯl sa:s 2-s bajaʃan-taj nehilʁger siri kænnæ-rær taba:rɯsɯstɯbanɯ (мелеоративное т-во.) terijerge yle ɯlɯmmɯt.

ʁecʁejke 2 silʁene baran bi:r-bi:r kepseten 7 kihini taba:rɯsɯstɯbaʃa silʁeninen killererge tɯllarɯn ɯlbɯt-tar. ɔntɔn u. s. k.-tin silʁe-nin t. sa:bɯlɯskajɯ ɯŋɯ-ran dakɯla:t ɔŋɔrɔn taba:-rɯsɯstɯbanɯ terijbitter. yleni ɜahajar terije:cciler dʁeni talbɯttar. ɔnnɔ qɔmsɔ-mɯltan t. bætyrwp surɯk-sutunan talɯllɯbɯt. taba:-rɯsɯstɯbaʃa barɯta 30-ki-hi silʁeninen ki:rbitter, ygys ættæ ɜadaŋɯ ɜɔnnɔr.

bɯjɯl sa:s taba:rɯsɯs-tɯbaʃa cilʁen qɔmsɔmɯllar 3-kwly qɔrɔrgɔ eppitterin sæ-bylwn qɔrbuttar, ɔl bɯjɯl-gɯ kura:ŋŋa bet tuhanɯ aʃalla.

sajɯn, bætyrwp bɯlɯr dʁeri taba:rɯsɯstɯba $1^1/_2$ dehe:-tine burduk sirin sɔlɔ:-but. qɔmsɔmɯllar taba:rɯ-sɯstɯba cilʁetteriger tym-sen yleli:r tuhatɯn, ky:ste:-ʃin, barɯsta:ʃɯn kepsi:ller, ɔnu syrde:qtik sæbyly:ller.

keler birʁemeʃe ɔt yletiger kɯttɯhan yleli:ri terijʁeqqe sæptæ:q ɯnna kyhyn taba:-rɯsɯstɯba silʁettere qɔtɔnu ɜietten ara:rallarɯgar ʁecʁej-ke yleʁeqqe sæp dʁen baʃa-rallar, ɔl baʃa syhwʃer turɯ dʁen etʁeqqe sæptæ:q.

tastɯŋ ɜɔŋŋɔ taba:rɯsɯs-tɯba birimʁer bɯlan kæs-tær. qɔmsɔmɯllar ɯjɯ:la-rɯn kerdi:lerin, taba:rɯsɯs-tɯba ɯlɯnan yleli:r. bɯjɯl sajɯn ahɯ:r burduktarɯn kɯrattan taʃa:rdɯlar.

atɯn ʁecʁejkeler bu yleni batuhɯŋ.

kækæ:nyskej

s. u. qana:jap.

atɯrɜaq ɯjɯn 14-s kyny-ger, qɔmsɔmɯl saqa ɯkuru-kta:ʃɯ kemitʁetin pilenu:-mun silʁene t. qana:jap sɯ-der ujba:nabɯs sætæl nʁɯ:t-tan ællæ.

t. qana:jap s. 1905 s. ta:t-ta ulu:hun, tnʁraha nehilʁegin ɜadaŋɯtɯttan tærwbyte ikkile:q-yste:q ɔʃɔ erdeʃine aʃata ælæn qa:lbɯta. ɔnɔn bet ereji-buruju kæræn ɯn sa:hɯgar dɯlɯ tnʁʃa ijetiger ɔlɔrbuta.

ɯncatɯttan taqsan ihen tnʁ ɔskɯlatɯgar ki:rbite, ɔn-tɔn sɔtɔru kɯrakka ki:ren tnʁ ɔskɯlatɯgar teŋŋe:q wre-ʃi byterbite.

1924 s. ucu:tal tʁeqiniki:-mer ki:rbite, ɔnnɔ barɯta ikki stɯl wremmite. 1925 s. wrene sɯʎɜan, ku: ɯk yle-hit-qamnaccɯt ɜɔn innileri-ger turar, ɯccat qɔmuŋu:stu: sɔju:hugar surummuta. ɔntɔn 1926 s. wreʃin bɯraʃan tu-ran tnʁʃa (ta:tta ulu:hugar) qɔmsɔmɯl yletiger taqsɯ-bɯta. ɔl taqsan ta:tta ʁecʁej-ketiger sekirete:rinen ylele:-bite. ylele:bit ylete bihʁeqe kærdærær, qajtaq kini ylehit-qamnaccɯt inniger ette:q-qa:nɯman sustan sɯʎɜɯbɯ-tɯn.

ɔl yletin snʁnala:n turan ɯkuruk qɔmsɔmɯlun IV-s ɯŋɯrɯ:la:q kemperʁensijete t. qana:jabɯ ɯkuruk kemi-tʁetin pilenu:mun silʁeninen talbɯta. ɯnna 1927 s. qɔm-sɔmɯl ɯkurukta:ʃɯ kemitʁe-te sɔʃɔru: urku:skaj arappa:-gar baran wrenerge ana:-bɯta.

t. qana:jap, urukku kuhal-ʃala:q ɔlɔʃɔ ta:jan, kɯra nʁru:la:q barbuta, ɔntukata kæbæn ula:tan bɯjɯlgɯ a:s-pɯt ɜɯlɯ bɯha bet ereji kæræn urku:skaj kɯrakka kɯsta:bɯta. sa:skɯ birʁeme-ʃe nʁru:ta ula:tan, em kn̈j-bakka ælær ættyger tappɯ-ta, ɔnɔn sajɯn dɔjdutugar tænnæn kelen ællæ.

t. qana:jabɯnan saqa ɯkurukta:ʃɯ kemitʁete syter-de bi:r ky:ste:q-ɯqta:q, ylehit—qamnaccɯt inniger ette:q-qa:nɯm atu:la:bɯt qɔmsɔ-mɯlehi.

bihigi kini ælbytyn aqtan turan ylebitin mæltæppækkæ ɔrduk sɔmɔʃɔlɔhɔn, kn̈jɯ:-la:q qɔtu:la:q yleni taha:rnʁq-ta:qpɯt.

ɜ. bætyrwp.

taba:ʃɯ bɯraʃɯŋ!

tab. balba:ra tarabɯ:kɯm taba:ʃɯ bɯraʃar tuhunan ɯŋɯrbɯtɯn sæbylwn, bu kynten ɯla taba:qpɯn bɯra:-ʃabɯn.

min kurduk emʁe taba:ʃɯ bɯraʃnqtara dʁen erenen ɯŋɯrtalu:bɯn mannɯk taba:-rɯstarɯ:

1. bahɯlajap miqe:le.
2. ɯgɯna:cajap ɔppurɯs.
3. dɯrduqap nasta: (3-ys. seb. ɔskɯlaʃa wremmittere).
4. ɲiki:pperep, swder ɲik. (ilin qaŋalas ulu:hun sa:ksa-tɯn suruksuta).
5. ɔndurɯhap a:na (ilin qaŋalaska ɔʃɔ bulɯsatɯn sa-laja:ccɯ).

ili:se bahɯlajab.

eppʁetti:r erede:kter
s. kuʃa:cɯkap.

litereti:rebit .sɔʃɔtɔq suruna:la

«cɔlbɔn» ɔt-balaʃan ɯj-darɯna:ʃɯ 7-9 №-re taʃɯsta.

suruna:ccɯlarga tarʃanar.

«lʁɲineske», erde:k-sijeʃe

atɯ:lanar.

Главлит № 417 ɜɔku:skaj kɯrat. suda:rɯstɯba tipeqre:pijete. taqsar aqsa:na 1000.

barɯ dɔjdu ylehittere. qɔlbɔhuŋ!

1928
altɯɲɲɯ
16
baskɯhɨɲɲa
№ 17 (61)

qɔtugu ɯccat

qɔmsɔmɯl saqa sirine:ʃi kemitɨetin gahɨta.

eredeːksije aːdrɯhaː : ɔɔkuːskaj, k., qɔmsɔmɯl ɯbalasta:ʃɯ kemitɨete.

taqsara 5-s sɯla
biːr №-n sɨbnata 10 q.
surujan ɯlar sɨbnata ɯjga 20 q.
surullar sire—bɯsta.
ɯjga ikkite taqsar.

sebɨet buŋːbarɯn yletiger qɔmsɔmɯl kæmæ læhyːte.

bɯjɯlgɯ keler sebɨet ɯcaratta:q buː:barɯgar qɔmsɔmɯl teriltelere, ɨecɨejkelere bet kɯtaːnaqtɯk uːrunan turan yleliːrge sananɨbqtaːqtar.

buː:bar yletiger belemneni.

qɔmsɔmɯl—syryn kɯhamɲɯta bɯlɯqtaːq ɨecɨejkelerge qaja satanarɯnan „sebɨetter buː:bardarɯgar qɔmsɔmɯl tugu gɯnɨbqtaːʃuj" dɨen dakɯlaːttar tuɾɯɔqtaːqtar. dakalaːccɯtɯ ɔlɔqtɔːq buː:barɯ terijer kemiːssijetten kærdæny:llwqte:q ɔttɔn matɯrɯjaːlɯ—„A. Я.", „kɯːm" qahɨttartan ɯlɯllɨbqtaːq itɨenne ɔlɔqtɔːq buː:barɯ terijer kemiːssije daʃanɯ matɯrɯjaːlɯttan kærdærwqteːq. buː:barɯ terijer kemiːssijeʃe (избирком) qɔmsɔmɯl biristebiːtele qajaːtar daʃanɯ baːr bɯlɯqtaːq. qɔmsɔmɯl ɨecɨejkelere bejelerin biristebiːtellerin ɯjan - kerden ɯːtɨbqtaːqtar itɨenne buː:bar aːspɯtɯn kenne yletin istɨeqteːqter. nehilɨekke, uluːska buː:barɯ terijer upɔlnɔmɯcunajdarga, aɡɯtaːtardarga qɔmsɔmɯllar qɔtɔ sɯʎɜɨbqtaːqtar.

sebɨetterge yleleːbit qɔmsɔmɯl ɜɔkutaːttara buː:bar innine tɯq baːr yleleːbit ylelerin ɨecɨejkeʃe dakɯlaːttaːn ihitinnerɨeqteːqter, ɔntɔn kætæn sɨbnalaːn, tɯq suɯha qaltɯ baːrɯn kænnæræn anɯgɯ yleʃe ekkeːji ɔqsɔn ibɨeqteːqpit. qɔmsɔmɯl ɨecɨejkelere bejelere tuspa nebilɨek, selɨeɲɲe ɔlɔʃɔ qajtaq tupsan kænæn iheriger anaːn tɯllarɯn (предложения) surujan buː:bar muɲɲaʃar billerɨeqteːqter buː:bar innineːʃi itɨenne buː:bar saʃana qɔmsɔmɯl silɨetteɾe biːr daʃanɯ ɔppɔkkɔ kelɨeq teːter, lɨepin ɯccatɯn ɯstaːl sɔmɔʃɔtɯn kærdæræn aʃɯtaːssɯja ylete keɲɨeqteːq qɔmsɔmɯllar, aːʃar balaʃattarga, kɯhɯl munnuktarga nehilɨeɲɲe sadaɲɯ, ɔttɔ ættyn muɲɲan buː:bar ylete qajtaq bararɯn kepsɨeqteːqter.

ɜadaɲɯlar muɲɲaqtaɾa itɨenne baːjɯ tɯratɯː.

bet erdetten ɜadaɲɯlar qamnaska sɯʎɜar ɜɔn sybe muɲɲaqtarɯn ɯɲɯrarga qɔmsɔmɯl ɨecɨejkelere aːn ahaːccɯ bɯlɯq keriɲneːqter. itini siterɡe mannuktarɯ ɔɲɔrɯɔqtaːqpɯt :

1) qamnaska sɯʎɜar itɨenne ɜadaɲɯ ɜɔɲɲɔ bɯjɯlgɯ sebɨet buː:barɯn yle te qajtaq bɯlaːnɯnan barɯrɯn, qɔmsɔmɯl ere kepseːn bɯhaːran bɨerere turɯɔru ebeːhinehe bɯlɯqtaːq. manɨbqa anaːn kɯra bælæq —bælæq sybeleri ɔɲɔhullɯqtaːq itɨenne biːrdiː biːrdiː daʃanɯ bɯhaːran ihillɨeqteːq. kɯra kihi, qamnaska sɯʎɜar ɜɔn tɯɑ bɔppurɯska muna:qsɯjallarɯn qɔmsɔmɯl silɨene barɯtɯn buːhaːrɑn, æjdæryger tyheren ihɨeqteːq.

2) ɯpsaj nehilɨek ɜada ɲɯlarɯn itɨenne qamnaska sɯʎɜar ɜɔn sybe muɲɲaqtarɯn ɯɲɯrarga qɔmsɔmɯl ɨecɨejkelere sebɨeti tɨetetɨeqteːqter, ɔttɔn akkaːstanar sebɨeti, ɔlɔqtɔːq sebɨeti terijer kemiːssijeʃe billeren ihɨeq keriɲneːqter. bu muɲɲaqtarga qɔmsɔmɯllar sɯʎɜɯhan, sybe-ama bɯlɯqtaːqtar—dakɯlaːt ɔɲɔrɯɔqtaːqtar (buː:bar usturuːksujatɯn tɔjun aːʃan ihitinneriːeɲln).

3) bu muɲɲaqtarga bet kɨeŋnik sebɨet yleleːbit yletin istillɨeqteːq. tɯq baːr sitileːʃin, belɨeteːn sɯːhatɯn-qaltɯtɯn qassa sɯɔqɔstɔːn inniki yletiger ɯjɯːnɯ bɨerillɨeqteːq iti ɯjɯːlar barɯta—qamnaska sɯʎɜar itɨenne ɜadaɲɯ ɜɔn interɨehe kærylleriger - qarallarɯgar sigenen ihɨeqteːqter subu muɲɲaɔqa kimi ,talarɯ buːhaːrɯllɨbqtaːq, ɜadaɲɯlar tɯlliara barɯta ɯlɯllan kepseti:ge turɯɔqtaːq.

4) baːj ættyn bu muɲɲaqtarga ɔlɔq cugahatɯllɨb sɯɔqtaːq. ɔl ereːri baːjdar araːhɯnan ɜiːbeɭeneller. qɔlɔburun ɯllaqqaː sebɨet silɨeniger baːr biːter atɯn daʃanɯ „sɔlɔlɔːq" ɜɔnnɔrunan surajdanan bejelerin bassɯlarɯgar ɜɔrʃɔjɔ satɯːllar. qɔmsɔmɯl ɨecɨejkelere bekke kyːhyrden turan baːj kuturuksuttarɯn nɔrɯt qaraʃar—kulgaːʃar kærdæræn iherge kyːs kæmæ bɯlɯqtaːqtar. kim da bɯltɯn ihin (baːrtɯjalaːq. qɔmsɔmɯl eɲin) baːj kuturugar ɔqsullan, kɯlaːhɯn. sɯrajɯn suːjan qappaccɯlammɯtɯ sɔtɔn ihɨeqteːqpit battalaːʃɯ kɯlahɯttan qatbɯhan ihillɨeqteːq, qanan eme sɯːha baːr bɯllaʃɯna qɔmsɔmɯllar bet sɔtɔrɯ buː:barɯ terijer ɔlɔqtɔːq kemiːssijeʃe billerɨeqteːqter.

ɯccat qɔm. internessijeneːlin 5-s kengirɨehin yletitten.

(ɯ.q.i. yletin caːhɯnan t. qiterɨep dakɯlaːta).

atɯrɜaq ɯjɯn 29 kynyger, ɯccat qɔmuɲuːstuː internessijeneːlin 5 kengirɨehe syryn yletiger kiːrde. t. qiterɨep ɯ.q.i. yletin caːhunan ɔcɯtun ihitte.

t. qiterɨep dakɯlaːtɯn bastukɯ aɲaːrɯgar qɔmsɔmɯlu utarɯ yleliːr, baːjdar terijer ɯccattarɯn sɔjuːstarɯn caːhɯnan tɔqtɔːn kepseːte. baːj ɯccatɯ tutar ilime—baːj ɯccatɯn sɔjuːstara keme sɯq elbeqter. ɔl terilteler araːs sɯlunan yleliːller. „kempɨetinen", ɯnna „kɯmɲɯːnan" bihigi sɔjuːstarbɯt baːj dɨeki sanaːlaːq ɯccat teriltetin kyːhyn ɔlus iːnnerer. ɔnɔn kiniler aqsaːnnarɯn kɯhanan kærwqteːqpit. ɯccat bytyn aːn dɔjdu yrdynen qɔlbɔhɔr teriltete 25 ɔmuk siriger baːr. itinten uratɯ ɜabaːngalɯja sɔjuːstara 25 ɔmuk siriger baːllar, aqsaːnnara mælyjwnten taqsalar. ɜabaːngalɯja teriltete aqsaːnɯnan ɯnna ybe aha elbeʃinen saːmaj kyːsteːq sɔjuːs. 42 ɔmuk siriger „bɔj-ska-ut" teriltete baːr. bet ygys ɔmuk siriger pasɯːs sɔjuːha telgenne, aqsaːnnara 1.200,000 kihi. iti aqsaːŋga kiːrbet, bytyn aːn dɔjdu yrdynen qɔlbɔspɔkkɔ ere, tus tuspa ɔmuk sirderiger baːr mælyjwnynen aqsaːnnaːq ɯccat teriltelere.

iti aːʃɯllɯbɯt baːj dɨeki sanaːlaːq ɯccat sɔjuːstarɯgar sɯʎɜar ɯccattarɯ baːjdarɯn, ɜadaɲɯlarɯn ulan kærdæqqæ 60-70 bɯrɯhɨsna yleleːn iːtillen ɔlɔrɔr ɯccattar. itini barɯtɯn tymykteːn kærdæqqæ,—qɔmsɔmɯl inniger, baːj dɨeki sanaːlaːq ɯccat sɔjuːstarɯn utarɯ ɔqsuharga, kinilerge sɯʎɜar ylehit ɯccatɯn beje dɨeki ɔqtɔrɔŋɔ keme ɜaːma billibet ulaqan yle turar.

bihigi ɔmuktaːʃɯ qɔmsɔmɯllarbɯt iti terilteleri utarɯ ɔqsuhar ɯt kɯhamɲɯtɯn sitеqɔtɔ æjdyː ilikter. bet aʃɯjaq ere ɔmukka qɔmsɔmɯl kɯrɜɯk kinileri utarɯ, imiri qɔmuru tyhen, yleleːn erer.

t. qiterɨep iti etillibit æstaːqtæryn teriltetin ɯrɯtɜn byteriger ɯccat sessijeliːskej internessijeneːliger tɔqtɔːn baran eter, ɯ.s.i. kenneki birɨeɯeʃe, baːjga atɯːlammɯt, sesɯjeːl dɨemekireːt baːrtɯjatɯn uŋa kunata bɯlan, aiŋneːq sirejin-kærdærdæ dɨen. sessijeliːskej internessijeneːl sɯltan sɯlɯn aqsɯn iːnen syten iher.

ɔntɔn dakɯlaːccɯt tɔqtuːr, ɔmuk siriger ylehit ɯccat, ɔlɔʃun tuhunan. ylehit ɯccat ɔlɔʃɔ qɔbdɔʃuran iher. yleliːr kynnere uhaːta, ɯlar qamnastara accaːta ɜyːlge ɜyhyŋŋe, beliːtike ɔlɔʃɔr sɯstar bɯraːptara melijde — diːr.

kɯlgas sɔʃustuk sɯppanan baran, kengirɨes dakɯlaːt ikkis aŋaːrɯn—*ɯccat qɔmuɲuːstuː internessijeneːlin buhuːtɯn ɯnna kini innileriger turar kuhamɲuːtun ihille.*

bu aːspɯt ɜullarga ɯccat qɔmuɲuːstuː internessijeneːle bet elbeq sitiːleːq qɔtuːlaːq : kɯtajga, estɯŋujaʃa, pɯlsaʃa, kirɨessijeʃe qɔmsɔmɯl iliːtiger saː tutan baːjɯ utarɯ ɔqsusta. æræbælyːssyje er sanaːlaːq sallaːta bɯlla. sir aqsɯn seriːni utarɯ ɔqsuharga bet ygys yleni telgettiler. baːrtɯja barɯ ɯt kɯhamɲɯlaːq qampaːŋŋɯja larɯgar qɔmsɔmɯl biːr ulaqan kyːs bɯlan kæmælæstæ, sɔrɔq sirderge bastaːn kæstæːn ɯːtalaːta. baːrtɯjata sɯq ɯnna baːj dɨeki sanaːlaːq ɯccat sɔjuːstarɯn ɔttɔlɔrugar maːssabaj yle kyːhyrde. urut kiniler ɔttɔlɔrugar qajtaq sɯstan yleliːr sɯlu tala, kærdyː satɯːr etibit, biligin ɔnu bullubut. taban yleleːbit sirderbitiger qas daʃanɯ baːj ɯccatɯn sɔjuːstara ehinniler.

itini kɯtta teŋŋe bihɨeqe bet elbeq iteʃester baːllar. qɔmsɔmɯl beliːtiːceskej sitiːlerin bigergeter ættyn satɯː ilik. qɔmsɔmɯl sɔjuːhugar kiːre taqsa turuː 60-70 bɯrɯhɨŋŋa tiːjer. ɔl ihin ɯ.q.i. ɔmuktaːʃɯ salaːlara ɯmteleːn yːnen bɨerbetter. ɔmuktaːʃɯ qɔmsɔmɯl ylete yrdeːn baran, aqsaːna urukkututtan ebillibeteʃin qalbarɯtɯː,—bet ulaqan kɯhaɲɲɯbɯt bɯlɯqtaːq.

ɯ q.i. iteʃestere is-tas biriciːnetten taqsar. is biriciːnenen dakulaːccɯt aːʃar bihigi ylebit suːhalarɯn, alɯs „bajɨbnnaj qɔmuɲuːsuma" dɨeki ɔqtɔbut—dir.

qɔmsɔmɯl ɨecɨejketin biːr sɯlla:ʃɯ ylete.

(tanda ɨecɨejkete)

1927 ɜɯlla:ʃɯ kyhynten ɯla yleleːte kyhyŋŋy ættyger baːnda wskeːn yleni berke mehejdeːbite ɔlɯɲɲu ɯjtan betteq yletiger kiːren yleleːte.

yːnyː ættynenː kyhyn 1927 ɜ. baːra baruta 6 silɨen 1 qanɜɯdaːt, ɔntɔn bɯjɯl 15 silɨen bɯlla itɨenne 1 qanɜɯdaːt, silɨeninen kiːreller ɜadaɲɯ, qamnaccɯt (баграк) ɔʃɔlɔrɔ.

saŋa kepereti:p tanda ɔrɔjɯnugar teriltetiger nehilɨeɲɲeʃe taqsan agɯtaːsɯɯja ɔŋɔrbupput silɨeŋŋe killerteːbippit. bihigitten kepereti:p bɯrabɯlɨbɲɲatɯgar berestebiːtel sɯʎɜar, ɨecɨejke silɨetterinen aŋaːra kepereti:pke silɨen.

mɯprː (мопр) ɨecɨejketin aspɯppɯt. syːrbetten taqsa silɨenneːq, itɨenne nehilɨeɲɲeʃe taqsan sɨertibe qamɯjbɯpput kɯtaj æræbælyːssyjetiger sɯʎsar tabaːrɯstarga 5 syːs keriɲneːʃi, ɔntɔn sɔrɔʃɔ kiːre ilik.

„turujalaːq" dɨen siri kænnærær tabaːrɯsɯstɯba 2 bajaʃantaj nehilɨeger terilliːtiger, u. s. k-te tærytteːbitin salʃaːn nehilɨeɲɲeʃe kiːren kepseːn, tɯq tuhalaːʃɯŋ æjdætæn silɨeŋŋe ɯŋɯrbɯpput. ɔnɯɔqa kiːrbite 30 kihi ɔntɔn ys kihi bihi ɨecɨejkebit silɨettere.

siri kænnærær tabaːrɯstɯba maŋnaj teriller yletin ɯlɯman ɔŋɔrɔn bɨerbippit.

terillen baran, tabaːrɯstɯba silɨettere 1½ d. tɨbnɯ sɔlɔːn sir ɔŋɔrdɔ itɨenne ys kɯra kwly qɔrdɔ.

terillen teberdiː bɯlan, salʃabultan – 2 000 s. ɜɔk. sɨeʎsɔjuːstan—1,000 s. brɔduːktanan ɨes ɯlan bejelerin ikki ardɯlarɯgar tarʃatɯnnɯlar.

tabaːrɯsɯstɯba bɯːbɯlɨbɲɲatɯgar birisside:t...nen ɔlɔrɔr s. b. bætyrwp urut kɯlahɯttan ɯlɯllɯbɯt kihi ɔl bet iteʃelleːq ylehit bɯlɯ sɯʃa, ɔnɔn birisside:tele ularɯjdaʃuna sæp bɯlɯ ete.

1928 ɜ. saːs ɯhɯː qampaːɲɲɯjatɯgar bihi ɨecɨejketten tanda ɔrɔjɯnugar twt kihi sɯʎɜan yleleːbite, ɔl sɯʎɜan caːhunaj ɜɔntɔn 30 buːt ɯhɯː sɨemetin bulbuta.

baːrtɯjata sɯq eder ɯccat ɔttɔtugar yle dɨen biːrde muɲɲaq bɯlbuta, itɨenne eder ɯccatɯn qɔlbɔhɔn ɨecɨejke ɔːɲɲuː terijbite.

ul. sekerctɛːre.

buː:barga qamnaccɯtɯ. ɜadaɲɯnɯ, ɔttɔ ɲɨɯ turɯrullɯqtaːq.

barɯ iti yle belemnenen byppytyn kenne buː:bar bɯlar.

-bɯjɯlgɯ talɯllar sebɨetter *ylehit, baːhunaj bulaːhɯn* (ɜɯktatuːratɯn) *ɜiŋneːq tutaːqtara mɯlɯqtaːqtar.* baːj battallaːq ættæ, kiniler kuturuksuttara sebɨet sirejitten sɔtullɯqtaːqtar. bɯjɯlgɯ sebɨekke ɔlɔccu ylehlt, qamnaccɯt, ɜadaɲɯ itɨenne ɔttɔ ɲɨ kiːrɨeqteːqter. ylehit nehilɨeɲɲeʃe sanaːtɯn astɯnnarbɯt qɔmsɔmɯl silɨenneritten itɨenne baːrtɯjata daʃanɯ sɯq ɯccat ɣeɣgej erelleːq ættytten sebɨekke uŋarga kɯhanɯllɨbqtaːq ɜadaɲɯlar itɨenne qamnaskа sɯʎsar (batraːk) ɜɔn turɯrbut ɜɔkutaːttara bararɯgar qɔmsɔmɯllar ɜuluhan turan etɨeqteːqter.

bihigi sɔjuːsput kura kihi innin kærærɣn kæmysky:ryn qaɲaːtar daʃanɯ bɯjɯlgɯ buː:barga ɜiŋin kærdæræn ahaɾɨbqtaːq.

qɔmsɔmɯl teriltelere manɯ umnumaŋ!!!

u. mɯrɯɔhap.

bwjwlgw ɜwlla:ʃw tɲ qɔmsumwɔlun wreʃe.

beli:tike wreʃe qɔmsɔ-mwlga, ajaʃar aha:n, sannwgar taŋnan tw:nna:q bwɔlar na:datwttan, kwra da iteʃehe dɾen swɔq. qɔmsɔ-mwɔl beli:tike wreʃin bilbekke, ba:rtwja wnna sebɾeskej bwla:s twɔq syryn ɜy:ɬerin taha:rallarwn wrepper bwllaʃwna, ɔl siŋ kɲjw:la:q—qɔtu:la:q ylehit bwlbat. ɔnɔn beli:tike wreʃer qa:rwllwbwt, bihigi i:ter ylebitin etiger-qa:nwgar iŋerbit ere qɔmsɔmwɔl kwrɜwk wɔpsastwba tuhala:q ylehite bwɔlan taqsɪɲqta:q.

a:spwt kwhwn beli:tike wreʃe bekke mæltwbyte ɔnwɔqa birici:nete bet elbeq ete: tɲ qɔmsɔmwllarwn ygystere seri:timsiji: buhw:nan ɔlɔrbuttara, wrete:cci ɜɔn sɪɔq etiler; kinige swʃa wnna atwn birici:neler.

bwjwl qaja:n daʃanw urukku qa:lbwppwtwn siter gwna, beli:tike wreʃin ky:hyrden, syhwʃer turwrwɔqta:qpwt.

biligin bwjwlgw swlla:ʃw wreqpin ca:hwnan kærwʃyn.

bwjwlgw ɜwlla:ʃw wreqpit.

(bɔppurwɔska turar)

beliti:ceskej swrdatw:la:q wreqpit urukku kwrmata bwjwl ularwjbat urukkutwn kurduk qa:lar. bwjwl ba:r bwlwɔqtara: kæhæ swʌɜan wreter ɔskwɔlalar, beleti:ceskej ɔskwɔlalar, beli:tcitke a:ha:n iher beli:tikeni wreter bælæq wnna ba:rtwja bælæqtæræ. bu whe etillibiterten ɾecɾejkeʃe qaja:n da bi:r bælæq ba:r bwlwɔqta:q kini ylete ky:hyrwɔte:q baragwra:matwn qaja:n da diriŋnik ylele:n tɔlɔrwɔqta:q bwjwlgw ɜwlla:ʃw beliti:ceskej bælæqtæræ wrenɾeɔte:qter a:ʃar surujar ɜɔn. wreʃe swɔq ɜɔn beliti:ceskej bælæqqæ wrenelleriger satammat, kiniler bælæq yletin mehejdi:llerin buhw:twnan ɔl ɔnnugar kiniler wrenɾeɔte:qter likpu:ŋŋa.

beli:tike oskwɔlata.,

beli:tike ɔskwɔlalara bwjwl ylehɾeɔte:qter aŋa:rdas bi:r baragwra:manan. (dubrɔbi:nskaj-ba:rtwja beredbi:sketiger wrener kinigetinen) ɔnnɔ bihigi ɾecɾejkelerbit ky:ste:q sɔʃus qɔmsɔmwɔlu bulan, wrete:ccinen anɲqta:qtar wɔna sæptæ:q sɔʃus ɔʃɔlɔru tardan, beliti:ceskej ɔskwɔla bi:r sirge ɔlɔrɔn yleli:riger kwhanɲqta:qtar.

wreq barw:ɬwn ca:hwnan.

(bɔppurwɔska turar)

bwjwl kwhwn wreqpit nedɾeleʃe ikkite barɲqta:q maŋnajgw ɔrwk barɲqta:q wrener ɜɔnu belemni:r bwhw:nan. ikkis ɔrwk barɲqta:q wjwtw:la:q eppɾette:q wrete:cci wjw:twnan, kepseti:ler, sehe:tter wreq qasta bwɔlarwn tuhunan kepseti:ge turwɔqta:q. ɾecɾejkeler ɔlɔqtɔrugar satanar bwllaqtarwna nedɾeleʃe wreq ikbite bwɔlara sæptæq. ecɾejkel r bejelere ɔlɔqtɔrugar sæp bwlarwnan, wrete:ccini kwtta sæbylehen baran. ɔrwgu nedɾeleʃe qasta w:tallarwn bwha:rɲqta:qtar. satanar bwllaʃwna bwjwlgw ɜwl wɔpsaj wreʃi barɲqta:qpwt aqsa:n wreʃin, nu:cca twlwn wɔna da atwttarw. wrete:cci swɔq bwllaʃwna ɔnnugu terijer satammat.

beli:tci:tke.

blhigi dɔjdubut kurduk ubaʃas nehilɾeŋŋele:q dɔjdularga beli:tci:tke ba:ra na:dala:q. beli:tci:tke wntan ɔrduk kihini tardɲn ɔlɔq satammat. alws elbeq kihi bwllaʃwna ɜahanan, kɲnan wrenen bɾerbet. ɔl kerɾete alws ygys kihi bwllaʃwna ikki aŋa:r qajwtɲqta:qtar, wrete:cci tijer bwllaʃwna. beli:tci:tke wreʃe nedɾeleʃe ikkitten ɔrdw swɔq tusta:q, satanar bwllaʃwna nedɾeleʃe bi:rde wɔpsaj wreq ba:r bwlwɔqta:q.

beli:tci:tke wreʃe ikki yrytte:q bwlwɔqta:q; maŋnajgwtwgar wrenɾeɔte:qter ycygej bili:le:q, su:qqajdwk a:ʃar surujar ɔʃɔlɔr, ɔlɔr beli:t. ɔskwɔla baragwra:matwnan barɲqta:qtar. ikkihiger wrenɾeɔte:qter. kwra wreɔte:q ɜɔn, kiniler barɲqta:qtar ɔrwɔbun kɔsulwɔp kinigetinen. ɔl sa:maj sæptæ:q kæmæ kinige bwɔlar. biligin kynne:ʃi beli:tike wreʃin kærwɔte:ɢpit.

kynne:ʃi beli:tike bælæʃæ.

aspwt ɜwllarga beliti:ceskej ɔskwɔlaʃa wremmit ɔʃɔlɔr wrenɾeɔte:qter kynne:ʃi beli:tikeni wreter bælæɔqɔæ, kynne:ʃi beli:tike bælæʃær qannwk da baragwra:ma dɾen swɔq, kini yleli:r qahɲt suruna:l wɔna bihigi dɔjdubut matwrwja:llarwnan. beli:tike ættynen ycygejdik i:tillibit kihi ɔnnɔ wrete:ccinen ananɲqta:q.

sɔju:s tahwna:ʃw eder wccatw bejebititger tardɲqta:qpwt.

sɔju:s tahwna:ʃw eder wccatw bejebititten kɾer aŋɲɲqpwtwn ɔlɔq satammat. ɾecɾejkele:r kwhanɲq tusta:qtar kwra ɜaɜaŋw sɔju:s tahwna:ʃw eder wccatw beje bælæʃær tardarga. ɔccɔʃɔ ere bihi qɔmscmwlbut ɾecɾejkeleriger sɔju:s tahwna:ʃw wccat swstwhan ihɾeɔtere, bihigi ba:hwnajdar, tɲ ɜɔnun ɔttɔtugar ky:spyt-wɔqput ula:tan ihɾeɔte:q.

wrete:ccileri belemnɾeɔte:qpit.

a:n maŋnaj bihigi kwhanɲqta:qpwt wrete:ccini qantan bularbwt ca:hwnan. wrete:cci ɜɔnu bulbakka ere ɔskwɔlanw terijerge ɔlɔq tykteri. ɔnɔn ɾecɾejkeler ba:rtwja ɾecɾejkelerin kwtta erdetten kepsetɾeq tusta:qtar beli:tike wreʃin salaja:ccwlar ca:starwnan ku:rsu byterbit ɜɔn ba:r bwllaqtarwna ɔlɔru kwtta erdetten qaja bwhw:la:qtwk ahallarwn tuhunan kepsetɾe:qteqter.

ku:rsu byterbit ɜɔn taqswbataq ɾecɾejkeleriger beli:tike ættynen ycygej i:ti:le:q bartwjwlaq ebeter qɔmsɔmwɔl ɜɔnɔ bwlwɔqta:qtar alws kwhalwnnaqpwtwna ba:rtwja aktw:bwn salaja:cewnan wlarga erdetten kwhanɲqta:qpwt.

wjw:-kerdi:, wreqwɔnna ɾecɾejke.

byrw cilettere, aktw:p byttyːn kwta:naqtwk bilsihɾeqte:qter bejelerin bælæqtæryn kwtta. wreq birenetiger baran, qajdaq barallarwn istɾeqte:qter. wɔnna ky:stere kɲjarwnan ky:s—kæmæ bɾerɾeqte:qter. ɔrwgu kætyter ɜɔn ba:r bwllaqtatwna, ɔlɔrgɔ bata:ska bɾerkekke ere swʌɜar ɔɲɔrwɔqka:qtar. beli:tike wreʃer kætyppekke swʌɜar ca:hwnan uiaqannwk kwhanɲqta:qtar.

ecɾejkeler wreq ycygejdik bararwn tuhugar, wrete:cci ɜɔnu atwn yleʃe tardɲ swɔqta:qtar atwn yleni wlan wrete:cci mɔ:ɲɲwgar ketetteqqe ycygej na:dala:q wreq taqsɪɲn tykteri.

æjgæ tyher kwna bwha:rɲɢqta:qtar.

wreʃi ahɲɢ innine, bihi æjdæty:le:q yleni wtɲɢqta:qpwt. erdetten ɔʃɔlɔr qaja wreqqe baʃarallarwn bilɾeqte:qpit, agwta:sswja tardatɲɢqta:qpwt-qaja wreq, qannwk ecɾejkeʃe ɔrduk na:dala:ʃwn. ɔnwɔqaʃa mannwk tɾemelerinen dakwla:t ɔŋɔrwɔqta:qtar. wreq tuhatwn tuhunan wnna wreq qaja bwhw:nan bararwn ca:hww nan. ɔnnɔ bihi sɔju:s tahwna:ʃw eder wccatw tardɲɢqta:qpwt. kini baʃatwn sata nar bwllaʃwna istɾeqte:qpit

qajdaq wrenen barɲɢqta:qpwtmj?

wreqpitin a:n basta:n baragwra:matwnan barɲɢqqa ɔlɔq satammat. maŋnaj bihi salaja:ccwktarbwt kepsetɾeq bilsɾeq tusta:qtar bejelerin ɔʃɔlɔrun kwtta, wsta:rwstanw talɲɢqta:qtar. wɔnna bas ta:n tɲ qasa:jwstwbatwttan barar bet sæptæ:q. ɔnu barwtwn ba:rtwja beli:tiketin kwtta sĭbestɾeq tusta:qtar.

wreqpit barɲɢqta:q altwɲɲw 1 gw kynytten mu:s—ustar 15 kynyger dwlw.

з. bætyrwp.

sw:spwtwn wra:stw:-bwt.

t. kwgelep q. m. qɔmsɔmwɔlga 1925 s. ki:rbite. qɔmsɔmwɔlga swʌɜan „ky:ste:q ylehitinen“ a:twra swʌʃɜwbwta. qɔmsɔmwɔl sekirite:re, byrw silɾene, ulu:s siteri:le:q kemitɾetin pilenu:mun silɾene, keppereti:pke silɾen birike:ccik bwɔla swʌɜwtala:bwta.

kihibit ylele:n, billen-kæstæn isteʃin a:jw, ɔnu kwtta tebis-teŋŋe kuhaʃanwn, qɔmsɔmwɔlga sæbɔæ swɔq bwhw:twn kwtta y:nneren barbwt.

bwjwl a:spwt wɲɲɢqqa, kwrakka wrene swʌɜan, keppereti:pke da yleli:rin saʃana *sɔju:s bɾerbit yletin syŋŋynen batuspakka, tɔlɔrbɔkkɔ, akka:stanar.* qɔmsɔmwɔl is kisteleŋin ba:rtwjata swɔq ɜɔŋŋɔ telgeppit. qɔmsɔmwllar tustarwnan sumwja kepse:ni telgeten, ɜɔŋŋɔ kyly:ge w:ppwt. ba:j ɜɔn, twlarwgar ɔlɔrbut, kinilerge allara: swŋa:q bwɔlbut, birimɾere: qahɲkka suruja:ccw qɔmsɔmwɔl kisteleŋ a:twn ba:j ɜɔŋŋɔ aspat, atwn da ɜɔŋŋɔ kepse:bit; 2-s æspæk mwŋŋaʃar swʌɜan, ba:jdar interɾesterin qarwsta:bwt, silɾen tæly:r qaccwtwn (silɾeniskej sunwhun) tælæ:bætæq.

itɾerdik qɔmsɔmwɔl a:twn kittite swʌɜarwn bwhw:twnan ɾecɾejke qɔmsɔmwɔltan taha:rarga u:ra:q u:rda.

Г. О-й.

saqa wrɲtwn, kepse:nin dɔrʃɔ:nun, kwrmatwn sajdw:ta.

ylehit altwɲɲwta:ʃw syŋken æræbæly:ssyjete, sabarda:n ɔlɔrbut ba:j, wra:qta:ʃw bwla:hwn kɾer eliten, saqa sirin, urukku wra:qta:ʃw qa:twrgatwgar kæŋyly kætæqtæræn, saqa ylehitiger ba:hwnajwgar aptanɲmwnaj æræspy:bylykeni tuttaran. bar ɜɔn sana:ta sajdan, wreʃe ula:tan, æjæ swrda:n; ybe-aha qasa:jwstwbata y:nen kwta:tan isteʃin a:jw, kini tæryt tæræ:byt twlwnan wreʃe emɾe sajdan, u:s twlwnan surullar ajw:ta—qudwsastwbannaj litɾereti:rete emɾe, swltan-swlga, tɔqtɔlɔ swɔq, sajdan saŋa suruja:ccwlar (писатели). wrɲhwttar (поэты) metirɾetterin bejetin a:ʃa:ccwlarwgar kærdættæ:n, sergeqsiten erer.

itinnik tɔqtɔlɔ swɔq sajdan y:nen iher litɾereti:re bwlan baran, qajtaq da bejetin taptappat, bejetin dɾeki qajwhwnnaran saqa wreqte:qterin sergeqsitɾe swʃar satammat ete. ɔnɔn bu bi:r ikki swltan betteq, saqa siriger taqsar nu:ccalw:, saqalw: qahɲttar, suruna:llar swrajdarwgar y:nen sajdan erer saqa qudwsastwbannaj litɾereti:retin wrwŋala:n sɪɲnala:n (критика), mækkwr kætæʃær bwllular. bu mannwk sɪɲnalar-wrwŋalar, kinini sata:n sep-sebirgel gwnan tuttar ebit bwllaqqa, litɾereti:reʃe sw:hatwn-qaltwtwn, ɔrdugun ycygejin wrwtan, qɔjukku ættyger erke: swlun wjan bɾerer bet ulaqan, syŋken tuhala:q bwlwɔqta:q.

biligin min bu sɪɲnamswktar—wruta:ccular tugu sw:spwttarwn, saqa qudwsastwbannaj litɾereti:retin dɔrʃɔ:nun (ритма) kwrmatwn (форма) sajdw:twn kwtta bi:rge, kuratwk kæp-kæbyn sana: wlarwnan, ky:s kɲjarwnan wrwŋala:n aharɪɲm.

qaja da ɔmuk wrɲhwtwn, kepse:nin qɔhɔ:nɔ, tæryt yrynne:n a:ʃwllwbwt dɔrʃɔ:nɔ, kwrmata yjetten yjeʃe ularwjan, atwn-atwnnwk kutullan iher, ɔnɔn kini bejete bi:r tuspa bet uhun ɔlɔqtɔ:q, sajdan ispit ɔstw rujala:q bwlar.

biligin bihigi, bwlwrgw saqa nɔrwtun twɔq da suruga swɔq, ajaʃwnan ajbwt qɔhɔ:nnɔrun qajwhan kærwʃyŋ ere. kinini wrwtan kærdækpytyne, kini dɔrʃɔ:nɔ, kiniler ɔlɔqtɔrɔ, ylelere qajtaq baran ispitin, ɔnu ba rwtwn qaraq-qaraqqa kylykte:n kærdærær.

bihi bekke bilebit, sɔrɔqput sannwgar sykpeteʃin ihin, urut wn swl anara:-ŋwtwgar bihi aʃalarbwt, ehelerbit, kiniler tæryttere daʃanw, bwlwrgw ura:qta.ʃw, ba:j bwla:hwn qa:twrgatwgar, —saqa siriger, tæryt saqa ylehite, ba:hwnaja qajtaq ælwq betere: aʃaj ættynen, nehi:le swdejen sw:la:n-swkkwra:n, kwlaŋnw:r ɔlɔq sw:cca:na twɔq dɔlgunna:q-dɔrʃɔ:nnɔ:q bwlsunuj? ɔttɔn a:t aʃaj qarata sw:lanqajda:n ihe:qte:teʃe di:; ɔnɔn saqa nɔrwtun wrɲhwtwn, kepse:nin-qɔhɔ:nun dɔrʃɔ:nɔ emɾe bi:r tuspa. a:lwŋna:n, altaqta:n a:han iher ɔlɔq muŋun sɔrun maŋgwtwnan swkkwra:n sw:lbwt. bi:r kem sanɜwqqaj sana: ɜaja una:rar kwrmalammwt.

saqa nɔrwtun bu mannwk sw:lan swkkwrw:r, saŋnwja namwjar, muŋ-sɔr bu:la:bwt kepse:nin, wrɲhwtwn qɔhɔ:nun dɔrʃɔ:nun kwrmatwn æksækyle:q ælæksæj saqa litɾereti:retin maŋnajgw sajdw: kynneriger, „wrɲ-qɔhɔ:n“ kinigeleriger killeren, saqa litɾereti:retiger syppet belɾe qa:llarda.

iti erge, qa:nna:q qabala battal yjete qalbarwjan, bu biligin turuguran turar sebɾet yjetin a:na ahwllw:twgar—æræbæly:ssyje bu:rʃatwgar, kurana:t, tergen tibi:tin dɔrʃɔ:nugar tæræ:byt wrɲhwttar, suruja:ccular wrɲlarwn, kepse:nnerin qɔhɔ:nnɔrɔ ɔl seri: tergenin dɔrʃɔ:nun batwhan, emɾe bi:r tuspa, tælyte bɾerer dɔrʃɔ:n ba:llammwta.

(byty:te aruwgw № -go becretteлю.)

literetire:

ɔt ylete.

arama:nnɯn,
appana:stɯ:n,
kirgʁelejdi:n,
kirileli:n
artʁllahan-qɔlbɔhɔn,
atastahan-dɔʃɔrdɔhɔn
bastɯŋ qɔtu:r yletiger—
ballum—majda:n ɜa:rbaŋar,
qɔhɔ:n ɯrʁ ejɛ:re,
qɔruja ɔqsɔ elite
qɔssun qɔtu:r kunatta:q,
qɔnuk æjw tutu:rda:q
ɜereŋkejde:n teptibit
ɜergeʌɜihe tejdibit...

*

kyryles kyrgwm sɯɜa:rga,
kylyk bytej kuja:ska
sɯlajbakka,
sɯŋŋammakka
i:re talaq annɯgar—
ilge simeq ardɯgar
kwr geʌɜije nusqajar,
kwnne:q sɔlkɔ nalɯjar
ala:s sɯhɯ: ɔhɯɔrun,—
arɯ: cæl kwq biligin
qɔhɔ:n ɯrʁ tenite,
qɔruja ɔqsɔ telgete
utu:-subu:,
u:lu: dajbɯ:
sɯssɯstɯbɯt,
sɯrbattɯbɯt...

*

ɔqsɔn,—
ɔqsɔn
sɯrbattɯbɯt,
sɯssɯstɯbɯt,
kylym kyny
kærdæstybyt—

„kæmælæhy:j,—
kæræ tyhy:j,
ɔqsɔ:qtɔ:but ɔpputun,
ɔhɯɔr bicik suhɯʃun
silbik si:gin—
simehinin
saraʃɯrdɯ:j,
saraʃɯrdɯ:j!!!

*

kylym kymmyt miciŋni:
kærdæhy:ny isttbitti:,
ky:bej qalla:n ursugar,
ɜuluruha,
ɜuluruha
sɯralɯja kuja:rda,—
ɔqsɔ:qtɔ:but ɔpputun
ɔhɯɔr bicik suhɯʃun
silbik si:gin kætytte,
simehinin siksijde...

*

saraʃɯjbɯt ɔpputun
saqsɯja:qtu: sɯʌɜammɯt,
sɯtɯ: mɯttej sumartan
sɯla:s ilge salgɯntan
astɯna:qta:n
abɯranan
syreqijbit swdyjeɳ,
sy:re teben bitijen.
sergeqsijen,
sergestehen
ulu: dɔjdunu ɯlla:tɯbɯt
ujgu pu:run qɔhujdubut.
kyn kæmætyger maqtannɯ-
bɯt
kyndyl kylymyn tɯjdubut.

abaʃu:nuskaj.

10/VIII—28 r. Aбзra.

ɯmɯ:la:q ɯrʁm.

dɔʃɔrɯɔm—kækætwm,
dɔrʃɔ:nɔ:q qɔhɔ:num
dɔlguta tɯju:ta
dɔlgunu u:ratʁ...
segerʁem—cegerʁem,
sehergi:r qɔhɔ:num
seʃete tɯju:ta
seri:ni tɔqtɔtɯ...

atahʁm—dɔʃɔrɯɔm,
ajqalla:q qɔhɔ:num
ala:ra tɔju:ta
ajda:nɯ aʌɜatʁ..
erelle:q—segerʁem,
eʃerde qɔhɔ:num
eje:rde tɯju:ta
ejeni ergitʁe...

kygynny:rep.

bygyn.

bygyn...
bygyn
yller dɔlgun dalaj—
ylehit, ba:hɯnaj,
y:ner eder seri:—
ygys ɯccat bihi
kær ɜɯrum sardaŋa
kwq ara:j —qɔmu:na
egelge tenijbit
ejele:q yjebit
ɯtɯ:hɯn—
ɯllɯgɯn
ta:hɯman
taptajaɳ
beʃeli: ajabɯt,
beʃeli: alʃɯ:bɯt..

* *

bygyn...
bygyn
arʃa:ŋŋɯ, qɔtugu
aɜɯrʃa dɔjduga,
sɯn qaha ɔ:ʃujdar,—
sɯr ɔbɔt tɔjɔttɔr
æhæq qa:n tɯ:nɯgar
ælær æly: ɜajar
ylehit, ba:hɯnaj.

y:ner eder ɯccat
sɔrdɔnɔr,
sɔlbɔnɔr
mɔhullar,
muŋŋanar,
sulanar ɯrdujar,
sulanar ɔrgujar...

* *

bygyn...
bygyn
sassɯŋŋɯ sardaŋa
sajaʃas ɜɯrɯmŋa,
ulu: dɔjdu yrder
una:r tujgun ʁener
ylehit kyreʃe,
yktel ɜɔl tireʃe—
keteq ɯt seri:ge.
keskille:q keri:ge
beʃeli:
belenni:
terine
tetere
kylymny: wrdybyt,
kæryly: kættybyt...

abaʃu:nuskaj.

ɔlɔq laba:ta.

(bijʁeseler, 53 surajda:q, 1928 s. saqa kinige taha:rar su:ta taha:r-bɯt, taqsar aqsa:na 2000. sɯna-ta 75 qaccɯ. besti:nep surujbu-ta).

sultan sɯl a:jɯ suruja:ccɯ ykse:n ihere ulaqan maqtalla:q sɯl.

ɔl ere:ri kihi kulga:ʃar-qara-ʃar bappat e: di: sana:bɯtɯ ɯjan bʁeren kænnærær sæp-t:æ:q.

besti:nep-saŋa litereti:re sɯr-dɯk ɜirbi:tiger kæstæn erer suruja:ccɯ. ɔnɔn alʃasta:q da bɯllaʃɯna, ɔnu siren, sirge sille:n biher tykteri. qata bu:r-duk alʃasta:qqɯn, mantɯkkɯn kænnæryŋ dʁen sybele:teqqe, ɔl, saŋa surujan erer kihʁeqe, ky:s-kæmæ bɯlɯqta:q.

t. besti:nep bejetin bijʁesetiger saqa ɜɔnun, tʁ ɔccutun—maccɯtɯn, ɜiŋ kuræɯk ɔlɔqqɔ ba:rɯ surujar baʃala:q ebit.

„tættæry bɯhu:“ dʁen bijʁesetiger kærdærær bwtyr ɔʃɔŋ-nɔru. a:qpɯt kihi bwtyr ɔʃɔŋ-nɔru urut ɔlɔqqɔ biler bɯlan sergeʃeli:r. bwtyr kærdyk ɔʃɔŋ-nɔttɔr, tʁʃa, qaraŋa munnuk-targa biligin da ba:llar. ɔnu kim da meʌɜespet.

ɔl ere:ri kini tæhæ da ɔlɔq ɜiŋne:q surajɯn batɯhan suruj-butun ihin, kura alʃasta:q, tɯra:-bɯt sɯllarda:q.

„bula:s ɯlɯllɯ:ta“—dʁen ɔ:ŋŋu:tugar ba:j (qappɯtalɯ:s) dʁen ba:r. qappɯtalɯ:s dʁen naha: elbeq ba:jda:q, sɔbɯtta:q, ylehit ɜɔnu albumna:n sʁecci bɯlar. ɔnnuk ba:jdarɯ bihigi saqa dɔjdutugar. aqsa:nna:qtɯk istebit. tʁ ɜɔnɔ æjdwqte:ʃer munan qa:lʁqtara. en surujbut yleʃin wreʃe sɯq tʁ ɜɔnɔ a:ʃal-lar. surujargar qaja da kyn ɔnu *æjdʁ*.

bu bijʁesetiger t. besti:nep æræbæly:ssyje yletin bytynny:, bi:rde kærdærwn baʃarbɯt. suruja:ccɯ ɔʁu kuræɯk ylehit, tʁ ɜɔnun qaraʃar kærdærwn, astɯnnarʁn, æjdætwn baʃarar bɯllaʃɯna manna, saqa siriger ɔl ɔluŋŋu æræbæly:ssyjete, qaj-taq bɯhu:la:qtɯk a:spɯtɯnan ɔlɔqtɔnɔn surujɯq ete. ɔccɔʃɔ kem kihi æjdw ete.

„ba:j battala“ dʁeniger maŋ-naj ba:j battala kæstær, (bu-lur, æræbæly:ssyje inniger bat-ta:n ɔlɔrɔllɔrun saʃana:ŋŋɯ). ɔntɔn a:ʃan isteqqe, bu bɯhu: sebʁeskej bula:s saqa siriger turugurbutun kenne bɯlan taʃu-sta.

qamnaccɯt ujba:n eter „ba:j ajmaq, ba:jgɯt da aka:rɯgɯt syr ebe:. qaraŋa ulu:s ulaʃatu-gar ɔlɔrɔbut dʁen, biliŋŋe dʁeri kura ɜɔnu ɔlus battɯ:gɯt. se-bʁeskej bula:s ɔlɔʃu kænnærw sɯʃa dʁen erdeqqit da, qaja:n da kura ɜɔn, bihigi innibitiger bu bula:s turugurbuta bɯlɯ. ɔnu æjdy:rgyt ebite bɯllar, sa:-tar arɯ:j tardɯhʁqqɯt ete“—di:r.

iti ba:r ylehit, tæhæ da kur-bammɯtɯn yrdynen ba:jɯ uta-rɯ mækkyhere. bajbal kuttam-mat. tæhæ da qaraŋa munnuk bɯltun ihin, biliŋŋi bire:meʃe su:t—sɔkɯn ɔlɔqtɔmmɔtɔq sire dʁen sɯq. ɔnu ba:j sin isterebilere bɯlɯ. ɔl yrdynen tɔʃɔ tardɯmmatɯj? ɯnna ba:jɯ aka:-rɯ dʁeqqe tykteri, kepseti:te—ipseti:te qɔp kurduk. qamnac-cɯt emʁe aka:rɯ bɯlbataq, si-ti:cce ba:j battɯ:rɯn, sirej-qa-raq aŋŋɯhan, biler bɯlan baran, tɔʃɔ mannɯk ba:j battalɯgar sɯʌɜarɯj?

iti ættynen kærdæqqæ, su-ruja:ccɯ taba:rus, ɔlɔʃu sata:n kærbætæq, taban surujbataq dʁeqqe sæptæ:q.

k.

kepse:nin dɔrʃɔ:nun kɯ:rmatɯn sajdɯ:ta.

ɜe iti kennitten, saqa ylehitin, ba:hɯnajɯn subu bili:ŋŋi ɔlɔʃun ɯlan kærw-ʃyŋ, iti urukku ɯra:qta:ʃɯ saʃana:ʃɯ ɔlɔq ularɯjda du:, sɯq du:? kuræɯga atɯn, atɯn dʁen bihi æstæ:qtær-byt, ulu:s cʁerbe tu:stara, ba:jdar da eteller. bili:ŋŋi kini ɔlɔʃɔ tʁ, ulu:s da siri-ger bɯllar ɔlgujda:q u:nu ɔrgupput kurduk, dɔlgujan dɔrʃɔ:nnɔ:q ba:l bɯlla. qaj-taq ere ær utuja sɯtan ba-ran, uhuktubuttu: barɯ:—keli: elbe:n, saŋa-iŋe, sybe-muŋŋaq ykse:n, ɜɔlla:q ara:s-ara:s qartɯ:nala:q, kyrys-kyrys dɯrɯlas dɔrʃɔ:nnɔ:q, ɔlɔq majgɯtɯn majgɯlanna. sajuŋŋɯ, sa:skɯ yleʃe bɯl-laʃɯna, kɯrala:n da bɯllar eŋin-eŋin massu:nalarɯ, bu-lu:ktarɯ tuttan. tæræ:byt ala:starɯgar timir kylyppe bɯhularɯ su:jan sɯlɯbɯ-ratan, satarqaj salgɯŋŋa qatan ɯsta:l tʁha lɯŋkɯ-na:ta. ɔnɔn bu anɯgɯ, a:na ahullan turar, sybe yjetin ɔlɔʃun dɔlgunun-dɔrʃɔ:nun tapta:n, astɯnan wske:bit ɯrʁhɯttar, suruja:ccɯlar ɯrʁlarɯn-qɔhɔ:nnɔrun dɔr-ʃɔ:nɔ, ɔlɔq dɔlgunun-dɔrʃɔ:-nun batɯhan ɜɯrɯla:n, ɜergejen kɯrmata ularɯjan erer.

itinten tahɯnan sɔrɔq ɯrʁhɯt, suruja:ccɯk atas-tarbɯt, bihigini kɯtta buk-kuha kerʁete ɔlɔrɔr, ulaqan wreqte:q; litʁereti:rete bɯlɯr ɯra:qta:ʃɯ tærytterin saʃat-tan sajdɯbɯt, nu:cca ɔmuk litʁereti:retin wreten, kini dɔrʃɔ:nun, kɯrmatɯn dɔlɔ-ʃɔjdɔrugar tɔqtɔtɔn bihire:n, bejetin tæræ:byt tɯlɯgar sɯhʁran surujan bɔrɯbala:n kærællær. ɔlɔru ɯlan cin-cijen kærdæqqæ, tabɯlɯn-naʃɯna sin da satanʁqqa dɯlɯ.

ɜe, itinten kærdæqpytyne yje tymygyn, sɯl qɔnugun a:jɯ ɯrʁ, kepse:n tæryt ɜiŋ anabɯlla:q sana:tɯttan (идеологии) uratɯ dɔrʃɔ:nɔ kɯrmata ularɯjan iher;ulam-ulam tupsan sajdan iher.

ɜe, iti sajdɯ:nɯ dɔrʃɔ:n, kɯrma ularɯjɯ:tɯn bihi sʁnamsɯktarbɯt — ɯrɯ-ta:ccularbɯt wreten tæbæ læryn tægyryten kærællær du:, sɯq du:? dʁeteller min etʁem ete: sɔrɔq sɔrɔqtɔrɔ bu ca:hɯnan bukatɯn tugu da bilbetter bula:nna:q. ɔnɔn bu kɯrma, dɔrʃɔ:n inniger qaraqtarɯn saba ba:nan tu-ran bihʁeqe sybeli:ller „bu ælwqsyt æksækyle:q ælæk-sæj ɯrʁtɯn kɯrmata bet bu manɯ ytyktyŋ, kini kɯr-matɯnan ylehit-ba:hɯnaj wry:tyn-kæty:tyn kærdæ-ryŋ“—dʁen. min whe: eten aharbɯtɯm — æksækyle:q ælæksæj kɯrmata saqa nɔ-rɯta muŋ sɔr qa:nɯn tɯm-mut kɯrmata—dʁen; ɔnɔn ɔl sɯ:lan, sɯkkura:n nɯ-ʃajar, saŋŋɯjar dɔrʃɔ:nunan, kɯrmatɯnan qajtaq æræ kylymny-tælæmny: ɔrgujan burguja sɯræɯgɯnɯ:r wry:-ny qɔhujɯqqa sæbyj? itin-ten kærdæqqæ bihi wsky:r ɯccat ɯrʁhɯttarbɯtɯn, su-ruja:ccularbɯtɯn qaja sa tɯ:r, telen muŋnanar ɯl-lɯktarɯttan munnatta:rɯ kɯnallar.

kim daʃanɯ eppet e:: æk-sækyle:q ælæksæj saqa li-tʁereti:retiger tuhata sɯq, litʁereti:retten tejitʁeqqe“ dʁen. kini a:ta litʁereti:reʃe sɯʌɜaʁ qɔjut daʃanɯ, a:n maŋnaj sɯl ahan saqa ɯrʁ-hɯta bɯlbu:un inniger, kini urukku ɔlɔʃu, erge yjeni wreten, kini ɯrʁtɯn dɔr-ʃɔ:nun kɯrmatɯn belʁe qa:l-larbɯtɯn tuhugar. itigenne kini ulaqan tuhata bɯlar. saqa tɯlɯn wreten bajɯp-puta. anɯgɯ wsky:r ɯccat kini kinigeleritten cællæ:n bejetiger ɯlara dʁen bɯlar aŋa:rdas bilbet, bɯlɯrgɯ tɯllarɯn, belʁe (справка) kinigetin kurduk.

æksækyle:q ælæksæj kɯr-matɯn, dɔrʃɔ:nun yteje:cci-ler eteller „anɯgɯ suruk ɯrʁtɯn ulu:s ɔʃɔŋŋɔttɔrɔ, emeqsittere æjdæ:bættær“ dʁen, ɜe iti ɜɔn iti etellere emʁe ulaqan alʃas bɯlar, mannɯgɯnan: anɯgɯ ɯrʁ-hɯt, suruja:ccɯk surujar ɯrʁtɯnan, kepse:ninen ulu:s twhejbit ɔʃɔŋŋɔrun, eme:q-sitterin wrete:ri, sa:tata:rɯ surujbat, ɔl ɜɔn etteritten qa:nnarɯgar dʁeri urukku sana: iŋmit qaja da wreq qalbaŋnappat, wreʃi ɯlɯm-mat ɜɔn. saŋa kɯrmanan suruja:ccular ɔnɔn ajar ajɯ:-larɯn anɯgɯ wsky:r, wske:n erer ɯccakka ana:n su-rujallar, kinileri wreteller.

surujan bytererber tymyk tɯl etʁem ete: bi:rinen — biligin saqa ɯrʁhɯttarɯn, suruja:ccuktarɯn inniger tu-rar bi:r ulaqan ebe:hineste-re—saqa litʁereti:rete sajdan, æræ yllerin tuhugar bar ɜɔ-nu bihireten, kekketiger ke cigireterin baʃatɯgar—saŋa ɜiŋne:q analla:q kɯrmanɯ bulattu:r; ikkihinen—litʁere-ti:reʃe, saŋa y:nen ererin, ji:rejin bɯhɯ:tɯnan qɔlus sʁnamsɯktarɯ litʁereti:reʃe serenen cugahatu:.

saŋa kɯrma, sɯl ɯllɯk bullaqqa, qɔlus sʁnamsɯk-tarɯ tejitteqqe litʁereti:rebit sæksæ kænæn, ɯnunan ɔr-dük sajdan saqa ylehitin, ba:hɯnajɯn ɔlɔʃun ɜiŋne:q metirʁetin kylygyrdeten kær-dærw ete.

abaʃu:nuskaj.

ɔl da ere:ri...

kyhyŋŋy qɔtuttan siriles tʁl kihi syreʃin bʁrɯn eppeŋnete yrere emʁ sɔnuŋŋa dɯlɯ. ɔl dʁen tɯq sɔnuna bɯlɯj? sɔnunu bilbeteq kihi dʁen elekte:bitti:, ki:re:ri arʃa:ŋŋɯ mɯra:n mahɯn yrdyger ɔlɔrbut kyn kɯtara kylymne:n turara.

min argɯhɯm „naj“ dʁen syr nɔs atɯn, qahɯ:ran bihen baran, mɯha tæbætynen sannɯga sɯrbappɯtɯgar, ata senʁete sɯʃunan „seksek—seksek“ ajanna:n barda. kihim tele:ʃi sʁrʃa qacɯgɯrɯ:r tʁhum bɯ:hɯnan ihitteqpine, kæqsyn ihiger ɯlla:n kiŋkini: ispite. ɔl qɔhɔ:nɔ mannɯk:

„artɯmʁjap dɔʃɔrbut
argɯstarɯn bula:qta:n
arɯgɯnɯ amsajan
alɯs, alɯs barbɯt du:?!.“

—qaja artɯmʁjabɯj? dʁen baran argɯspɯn sannɯttan ergilinneri tappɯppɯn bejem bilimne qa:lɯm.

appɯt kɯlutunan qa:man yŋwqte:n barda. argɯhɯm semen,—ɜe, be: kepsi:m daʃanɯ dʁebitti: mɯhatɯn qala:ɕuktɯ: u:rbut ataʃɯn sɔtɔtunan battata ɯnna qastan qastan ɯlan tabaq u:runan tatta. ɔl kenne nɯmasta:q kihi bɯhɯ:tɯnan „hæm“ dʁen kæqsyn etiten kebiste

—e:. qaja artɯmʁjap bɯlɯj? ɔttɔn bili: arʃa:-qaŋalas ulu:hun ba:rtɯjatɯn ecʁejsekerete:re bɯllaʃadi: — dʁete bɯrunan tɯlan kehʁeʃirbit kɯlahɯnan.

ɔʃɔ erdeqpine ɜægwsse bɔkɯɲɲuk mʁeqe etere: qɔmuɲu:s dʁen ziŋ ylehit inniger sɯʃɜar, lʁeɲin eppit tɯlɯn batar, arɯgɯhɯta sɯq, qa:ttɯga qaɲɯspat ɜɔn di:rin æjdy: bʁeren ɯjɯttɯm:

—kini qɔmuɲu:s bɯlan baran, qajtaq arɯgɯlɯ:rɯj? ɔl sæp bɯlɯ dɯ?—dʁen. ɔnɯqa argɯhɯm ili:tinen sapsɯjan bihen baran.

—iŋŋe dʁeme dɔʃɔ:r, qɔmuɲu:s da ajaʃa sɯq dʁeteʃiŋ du:? aŋardas arɯgɯ ere ihere bɯlbat e:, æksæ su:mu tardar yhy. arɯgɯ ihere ba:ta sɯq. elbeqtik ylebi:r kihi ɔrduk sɯlajar, ɔnɯqa ebi: nɔrɯt silʁedebetele bɯlan suruksutunan mæʌta:q eŋin mi:ssijeler tærytte:bit ɜʁlalarɯn silʁes tijeli:r bɯlan, kiŋe qɔllubut kihi, sana:tɯn arɯgɯ ahɯ:kura:dɯhɯnan kɯjdɯ:r baʃɜɯta—dʁen yŋehɯn kurduk bælyhwkte:n barda.

—semen emʁ bælyhwkte:n bardɯŋ di:. beji bælyhwkte:bekke ere, qata qara tærdytten tugu ɜa:bɯlammɯtɯn keqse: ere—dʁetim, sa:s ɯhuɬqqa taqsɯbɯt ekkin qahɲtɯgar „ulu:s kɯrmahɯta“ dʁebitter ete, ɔnɔn kɯra da sɔʃuhu, dɯhunasta:q ere kihi dʁen ky:ppyttere bɯlɯ di: sana:n.

—atɯrɜaq ɯjɯn 31 kynyger, betiŋse kʁehe kɯrattan itirik, ɔspɯɔccugunan baʃaraq̈ kihitin, kerege:jep manɯ:hɯt ɜʁetiger ɔjutan kelbit. ɜʁeʃe kætæn tyspyt araj aŋa:r ataqta:q aba:hɯ ɯlun kurduk anasta:tap dʁen qɔmsɔmɯlu ɯlu kɔrbyt. ɯl lʁeɲinni: sɔju:s ʁecʁejketiger ba:rɯn bɯhɯ:tɯnan tɯra bɯhɯ:nɯ kæræn „ba:rtɯjala:q̈ kihi arɯgɯla:n baran ɲlɯ kerijeriŋ. sæp dɯ?“ dʁebitiger turan - „min eɟigin „arustujdu:bun“ dʁen baran ɯl erejde:ʃi ili:titten sɔhɔn barbɯtɯgar, ɯl „en kihini arustujdu:r bura:bɯn sɯq, ili:ginen ki:rime“ dʁebitiger, kihi ɯlu ɔqsɔ:ru suturugun sygen turbataq yhy dɯ? qata ɜɔn ba:r bɯlan ɔlɔr bɯ:ha:bɯttar. ɔlɔru kɯtarɯ dajba:tta:rɯ sanammɯta qata ky:he ti:jbeteq bɯlan abura:bɯt ɯnna wqsy:te, qahɯ:ta eŋine elbeq yhy.

—ɔl qajtaq baʃaɜumɯj? ɜe satammat bɯhɯ:.

—satammata dʁen itinne tɯq da sɯq. en tugu da bilbet, ɯhaqta:ʃar uʌɜaʃaj u:ta:ʃar ubaʃas kihigin, ɔnɔn tugu da bilbekkin. ɔl sɔrujan itirer e: artɯmʁjap ɔʃɔ bɯlbataq, kini ɔnnɔ manna sɯʌɜɯbɯt busput—qaqpɯt kihi. ɲʁemes seri:tiger eŋiŋŋe sɯʌɜɯbɯt kihi bɯlan ki:tirejdi:ri satɯ:r.

—ɔl arɯgɯ ispitin a:jɯ ki:tireje dʁen tɯq ba:rɯj? dʁen ɯjɯttɯm.

—baʃaraqtar ygystere samasa:lkɯ ɔŋɔrɔ:ccularɯnan a:tɯrar ɜɔn bɯlallar, ɔnu itiren taqsan samasa:lkɯta atɯ:la:ŋ dʁe ɔccɔʃɔ sa:tar ere dʁen „kylykke imnenen baran“ samasa:lkà aʃalʁqtara ɔccɔʃɔ bɯccaccɯ tutan ɯlbat dɯ? dʁen baran elbeʃi biler kihi bɯhɯ:tɯnan kylen kebiste.

—ɔttɔn kæssybyt ere kihitin aristujdu:bun di: sɯʌɜara qaja sɔkɯŋŋa sæbyj?.

—tæhæ eme sɯlga mili:ssijenen sulusu: kɯmmɯta, ɔnnɔ aristujdu:bun. dʁen tɯlga wrenen qa:lan „kepsʁe“ dʁebite „aristujdu:bun“ dʁen taʃɯstaʃa di:, kihi alʃaha bu bɯlbataq, swhy twt ataqta:q da, ɔl da bydyryjer dʁen ɲu:eca æhyn qɔhɔ:nɔ ba:r e:.—dʁen baran myeyjen kebiste.

ɔl da ere:ri.. qaraŋa ɜɔn qaraʃar. bytyn sɔju:s yrdyne:ʃi lʁeɲin ɯtuk ba:rtɯjatɯn a:tɯn qara:rdarɯn araj istʁes lɯqtu:r ba:ra bɯllar ɔnnɔ emtetere bɯllar, tupsɯ ebite. ɔttɔn sɔkɯn ylehite bɯlan baran, sɔkɯnu tahɯnan majgulanarɯn „alʃas“ qɔhobunaj sɔkɯn ɯstatɯjatɯnan kærællæræ sæp di: sana:tɯm.

æ. tɔlbɔnnɔ:qɔp.

k. i. bɯlatɯ:nap.

balaʃan ɯjɯn 6 kynyger tærwbytteriger sellik bɯlan ɯnna ili:tin—ataʃɯn sʁeten, ta:tta qɔmsɔmɯlun silʁene, saŋa wske:n erer ɯccat ɔʃɔttɔn bi:r ycygej dɔʃɔrbut —kɯna:caj ispiridʁenebis bɯlatʁ:nap dʁen taba:rɯspɯt ællæ.

kini 1910 sɯlla:qqa ɜɔku:skaj ɯkurukka, ta:tta ulu:hugar, 4-s ɜɔqsɔʃɔn nehilʁeger qamnaccɯt kihitten tærwbyte. ɔnɔn kɯna:caj qara ɔʃɔ erdeʃitten bet erejinen, kɯhalʃanan, ba:jdarga kulut bɯlan i:tillibite. aʃata ɔʃɔɲnɔr, ɜadaŋɯ bɯlan, as-taŋas tutaq bɯlan, bekke erejdenen wske:bite-wremmite.

1920 s. ta:tta ki:n ɔskɯlatɯgar ki:ren wremmite—ycygejdik wrenen 1-j kuru:ppattan II-ga t a q s ɯ b ɯ t a. nœŋw sɯllɯgar III-j kuru:ppattan bi:r ɯj bɯla:t bastɯŋ wrene:cci bɯlan IV-s kuru:ppaʃa taqsan wremmite. 1924-25 s. s. ɜɔnnɔrɔ kʁllɯbattara bet bɯlan wretterbeteqtere. tab. bɯlatʁ:nap qahan daʃanɯ typte:n-tapta:n ycygejdik. kæŋyl bɔsqɔ wske:beteʃe—kɯhɯnɯgar wreqqe qam qatar—sajɯnɯgar aʃatɯgar ili:-ataq bɯlara.

1925 sɯlla:qqa sa:s ta:tta qɔmsɔmɯlugar s i l ʁ e n i n e n ki:rbite. kire:t syrde:q ky:ste:qtik ylele:n ispite. 1926 sɯlla:qqa ta:tta ki:n ɔskɯlatɯn altus kuru:ppatɯgar bastɯŋ wrene:ccinen wrenen ispite.

1927 sɯlla:qqa sa:s qɔmsɔmɯlga sekirite:r bɯlan ylele:bite, ɔl tas ættynen ara:s ɯpsastɯbannaj ylelerge ylele:n ispite. b. ɜ. sajɯnugar ti:jen qɔmsɔmɯlga emʁ sekrete:rinen bet ær ylele:bite.

1927-28 s. s. bet aʃɯjaq qɔnukka, emʁ ta:tta ɔskɯlatɯn VII-s kuru:ppatɯgar ki:ren wrenen ihen dɔrɯbujata kuhaʃan bɯlan u:rajan qa:lta sa:s mu:s ustar ɯjga kɯrat balɯnɯ:satɯgar ki:ren emtenen baran tænnæn sajɯn dɔjdutugar taqsɯbɯta.

ataʃɯn sʁeten ʁʌɜɯbɯta behis sɯla bɯjɯl barda sellikte:n ʁʌɜɯbɯta bɯlɯ:rɯŋɯttan ula biller bɯlta.

t. bulatʁ:nap k. i. ɔʃɔ sa:hɯgar bihigitten ælæn kɯpputun inniger—kiŋi ɔnɯgar sy:hynen aqsa:nna:q ylehit wsky:r ɯccata sɔlbujan taqsan, en baʃaʃɯn siterieqtere.

taba:rɯspɯt uhuktubat u:gun utuj, bɯrastɯ:!

Ксенофонтов.

bihigi n-sebʁeppit birisside:telin ɔstɯrujata.

meŋe ulu:hun, ɜaŋqa:ccɯ nehilʁegin qɔmsɔmɯlun silʁene tab. mælæky:rep ujb. ɲuk. 1926 s. n/sebʁet birisside:-tele bɯlbuta.

kihibit maŋnajgɯ sɯlɯgar (maŋnajgɯ sɔnunugar) ky:he kʁjarɯman bet ycygejdik ylele:n ispite. ɔntɔn-mantan keler ɯja:q tarɯ, yŋsy:le:q da ɜʁlatɯn tɔqtɔppɔkkɔ kæræn ahattɯ:r ete.

qɔmsɔmɯlun ʁecʁejketiger sæp bɯla bɯla ɔccɯt bʁeren, ɯjɯ: kerdi: ɯlan ispite. ɯnna kini silættere yletten kæræn turbakka ky:stere ti:jerinen yleli:r etiler. ulu:s kemitʁete yleli:rin ɔttɔnɔn a:qpɯta.

ɔntɔn ikkis ɜɯlɯgar sebʁeppit ylete mæltwn, „sɔnunnara a:han“ barda. ɔnu ɔlɔqtɔ:q nesilʁeɲɲe, n/sebʁet yletin a:ŋŋa aqtɯbat, kɯhammat bɯlla, bu qɔmsɔmɯllar kihigitin tɔʃɔ kɯmɲɯ:la:bakkɯt dʁen ɯjɯtar bɯlullar.

kihibit anɯ kɯrakka ki:ren ɯncalɯ: qɔnuga sɯq ergijbet bɯlla dʁen eteller.

ʁecʁejke muŋŋaʃar tugu yleli:rbitin ca:hɯnan ɔccɯt ɔŋɔttɔrɔ:ru qasta da ɯŋɯra sata:bɯtɯn kihilere istibekke, suraʃa kɯrakka sɯʌɜar bɯlan iste.

ɔntɔn aʃɯjaq birʁeme bɯlan baran. ʁecʁejke t. mælæky:rebi qɔmsɔmɯluttan uhulan ke:ste, ɔl birici:nete dʁen mannɯktar : 1) silʁen tæly:r qaccɯtɯn (silʁeniskej sunɯhu) alta ɯjga tælwbeteq. 2) qɔmsɔmɯlun muŋŋaʃar 5 ɯj tuqarɯ yktemmeteq 3) n/sebʁet yletin ca:-hɯnan ɔccɯtun kærdy:llerin bʁerbeteq, 4) bɯjɯlgɯ ɜulla:q n-sebʁet ylete mæltæʃynen a:ʃu:lɯbɯt.

bu twt sɯl birici:neni mælæky:rep ky:he kʁjar ere:ri, sɔrujan najɯ:lanan ylele:beteʃinen ʁecʁejke a:qta. ʁecʁeike sekiretere bejete sɯraj kæssæn ɯŋɯrdaʃɯna. „ehigi kærgytyger barʁm dɯ? ɔttɔn illeŋ ɜɔn kæryle:-teqqit di:“. dʁen biher ebit.

mannɯk tɯqqa da kɯhamɲɯta sɯq kihi, anɯ ulu:s, nehilʁek yletitten tɯra:tar daʃanɯ sæp bɯlɯq ete.

qɔtɔj.

arɯgɯga aʌɜammɯt, qa:ttɯga qa:mpɯt.

curapcɯ qɔmsɔmɯlun ʁecʁejketin silʁene t. maka:-rap m. ɜ. bɯjɯl sajɯn 1926 s. ɜɔku:skaj kɯrakka yleli: ki:rbite. ɔl ki:ren swhy mana:n, ɔt ɔqsɔn qaccɯ bulan baran, qa:ttɯga qarma:nnapɯt — tɯq bulbut ybyn. sɔnnɔ tuta qa:ttɯ ɔ:ɲɲɔ:n ɯnna arɯgɯ ihen biher ebit.

ɔl sɯʌɜan qɔmsɔmɯlun bilʁetin ɯnna kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜɯbɯt suruktarɯn syterte:n kebispit. mannɯk kihini eder ɯccat lʁeɲinni: sɔju:huttan taha:-ran kebister sæp bɯlɯq ete.

bællæqæ:jep.

16 qɔmsɔmɯl silʁene.

masta:q ulu:hun qɔmsɔmɯlun ʁecʁejkete 16 silʁenne:q a:n basta:n terilleriger 3 ɔʃɔ ɔntɔn kynyn kynnete ebille turbut.

yletin ca:ha kɯhɯŋŋɯ, sa:skɯ ættyger ɔttɔtuk barbɯta sajɯn ulaqan yle taqsɯbat, ɔl bɯlar mannɯktan : ɔskɯla sabɯllunna ʃuna wrener ɔʃɔlɔr barɯ-tɯra:q kurduk, dɔjbularɯgar tɯtaŋalahan qa:llallar.

saŋa bi:r qabɯrɯ:lap dʁen ylehit wrenen sebʁeskej bartɯjnajɔskɯlaʃa taqsɯbɯt.

ylelʁe dʁen erenebit.

terijbitter.

taba:ʃɯ tardɯmaŋ.

(ɯŋɯrɯ:)

eder ɯccat sæhwqqe taba:ʃɯ tardar bet kuha:ʃan ɜa:tta:q bɯlar ɔnɔn wreqte:q ɜannɔr bɯraʃʁqtara dʁemmin erenen turan, taba:ʃɯ bɯraʃarga ɯŋɯrtalɯ:bɯn mannɯk taba:rɯstarɯ:

1. ælækswjep meqe:le bætyrwbys.
2. bʁeleberysep æiæksæj bili:kebihi.
3. bɯlkap ɲukulaj meqe:-lejebihi.
4. ɯhukap apana:haj barukɯpujabɯhɯ.
5. ba:bɯlap mi:t.. mi:terejebihi.

bu tab. buka barɯ qɔmsɔmɯl silʁettere. ɔnɔn kuhaʃaŋŋa taba:q ɜa:tɯgar ɔqtɯqtara sɯʃa dʁemmin erenen ɯŋɯrta:tɯm- mantan ula taba:q tardarbɯn bɯraʃabɯn.

qɔmsɔmɯl silʁene *mikiːp-*

perep.

ep. rede:kter d. t. borokɯpajap.

Главлит № 454 ɜɔku:skaj kɯrat. suda:rɯstɯba tipegire:ɟijete. taqsar aqsa:na 750

1928
setiŋŋi
6
ɔptwruŋŋuk
№ 19 (63)

barw dɔjdu ylehittere. qolbɔhuŋ!

qɔtuqu wccat

qɔmsɔmwɔl saqa sirine:ʃi kemitʁetin qahʁta.

erede:ksije a:drwha: ɔakus'kaj k., qɔmsɔmwl wbalasta:ʃw kemitʁete.

taqsara 5-s swla

bi:r №-n snʁnata 10 ŋ.
surujan wlar snʁnata wjga 20 q.
surullar sire—bwsta.

wjga ikkite taqsar.

bygyn, ɔektɔe:p ɔerɔebɔely:ssyjetin 11 swla *twlar*

wry:le:q kynyger saqa qɔmsɔmwla wreʃe swʃu wnna ɔlɔq qaraŋatwn utarw ɔqsuharga—kultu:runaj bɔqwt ahar. barw qɔmsɔmwllar, ba:rtwjata swq eder wccat, æræbæly:ssyje dʁeki sana:la:q ulu:s, tʁ wreʃin ky:stere—bɔqwt ky:ste:q seri:hittere bwlan kæmælæhyŋ.

swreqte:q qomsomwles, bi:r wreʃe swʃun wret!

ɔektæ:p æræbæly:ssyjete 11-s swla twlu:tugar.

ɔektæ:p æræbæly:ssyjete, ba:j ajmaq qa:nna:q qaraŋa battalwn qalbarwtan, ylehikke—ba:hwnajga bwra:bwn bʁeren, bwla:hw ili:tiger tuttaran ɔlɔʃun ɔŋɔrɔn, wreʃin yrdeten, sessijeli:sme ɔlɔʃun terijbite wn bi:r swla bygyn twila.

ɔektæ:p æræbæly:ssyjete sebʁeskej sɔju:hu turugurdan. bytyn a:n dɔjdu yrdyne:ʃi ylehit kwla:ska. barw battam mwt—yktemmit kwra ɔmuk targa battwgastan taqsar ekke:ji swllarwn wjda.

ɔnɔn, ɔektæ:p æræbæly:ssyjete wn bi:r swla twlu:tta bytyn a:n dɔʃdu yrdyne:ʃi ylehit kwla:s, ba:j ajmaʃwn kwŋta qa:nna:q ɔqsuhu:tun ɔstwrujatwgar bet ulaqannwk belʁetener kyne bwlar.

qɔmuŋŋw:s ba:rtwjatwn salajw:twnan 11 swl tuqqarw sebʁeskej sɔju:s ylehite, mælyjwnynen aqsa:nna:q ba:hwnajw kwtta sɔju:hun bæʃærgætɔn, seri:tten bwstwbwt nɔrwt qasajwstwbatwn ataʃar turwɔrarga, bilign seri: innineʃi ɔlɔʃu wra ʃwnan kwɔtan, sessijeli:sme ɔlɔʃɔr kyn-ty:n cugaha:n ihebit.

ɔlɔq ɔŋɔlu:ta æssæ tyrgennik baran ihʁeʃin nɔrwt qaraŋata, ɔɔn wreʃe swʃa bet ulaqan mehej bwlan ataqtw:r.

barw kwra ɔaɔaŋw ɔɔn surugu bilen wreq eti:tinen ɔlɔʃun ɔŋɔhu:tun tupsarwnar bwllaʃwna, kwra-kʁmmat ʁl qasa:jwstwbalarwn qɔlbɔtɔlɔ:n-bi:r ky:ste:q-wqta:q, ulaqan qasa:jwstwba ɔŋɔrɔn massw:nannan yleli:rge wrenneqterine sessijeli:sme ɔlɔqput tutu:ta ɔrduk cepcʁeq te:q.

ɔæktæ:p æræbæly:ssyjete 11 swla twlu:tugar barbwt swɔlbutwn ergillen kærdæqpytyne qɔmsɔmwl 10 swl tuqqarw, ba:rtwja salajw:twnan-æstæ:ʃy ɔebærærgæ, sebʁeti ataʃar turwɔrarga, nɔrwt qasa:jwstwbatwn kætæʃærgæ, ylehit nɔrwtu qâraŋat:tan ara:ran. swrdwkka tahararga bert ulaqan kæmæny ɔŋɔrbut. ɔl kæmætyn snʁnala:n turan, ylehit-bahwnaj bwrabwtalwstwbata, bytyn sebʁeskej sɔju:s ihine:ʃi nɔrwt a:twttan. snʁnala:q beleʃi—kwhwl wrɔanw bytyn sebʁeskej sɔju:s ihine:ʃi qɔmsɔmwl a:twgar naʃara:da bʁerbite.

biligin qɔmsɔmwl kwhwl wrɔan wlan baran, twq ba:r ky:hyn tymen, sebʁeskej sɔju:s kæmyskeligér, s wrdwk-wra:s—sessijli:sme ɔlɔʃun ɔŋɔhu:tugar bʁerʁe:q tusta:q „aŋardas bejbit ere ky:spytynen sessijeli:smeni kʁjan ɔŋɔrwqput swʃa", ylehiti. qamnaccwtw wreqte:q ɔŋɔrɔn, ɔlɔq ɔŋɔhu:tugar mælyjwnynen kwra-qara nɔrwtu kwtarta:taqqwtw na kʁjʁqqwt" dʁen lʁeŋin eppite.

lʁeŋin wjbwt kerʁehin qɔm sɔmwl urukku ættyger wras twk tɔlɔrbuta. biligin, qaraŋaʃa swppwt saqa nɔrwtun sajwnnarar, sisiŋ ɔlɔʃun cebdigirder a:twgar ɔŋɔhullubut qɔmsɔmwl bɔqwtugar, eder ylehit, ba:hwnaj wccata syreqqin bʁrgwn qɔlbɔ:n qɔmsɔmwlu kwtta bi:rge sʁettihen kʁjw:la:q qaraŋanw qalbarwtar qɔtu:la:q yleʃe kæmælæhwqte:q.

qɔmsɔmwlesteri wreʃe swʃu wreterge, wra:s cebdik ɔlɔʃu aʃalarga, sebʁeskej, qapparatw:pka, atwn da: su:kka ylele:ci ɔɔn sw:halarwn-qaltwlarwn kænnærær inniger ky:ste:qtik ylelʁeq tusta:q.

ɔskwlaʃa wrene:cci eder wccat, sana:twn u:ran ky:ske wrenen, bejetin, tʁ ɔlɔʃun kænnærgæ tuhala:q ylehiti belemnʁeqte:q.

sebʁeskej sɔju:s turugura-rwgar kwhanar, ulu:s-tʁ wreqte:qtere qɔmsɔmwl bɔqwtugar ky:stere tijerinen kæmælæhæn, nɔrwtu swrdatwhʁq, ɔlɔʃu cebdirdʁeq tusta:qtar.

ɔcɛɔʃɔ ere tyrgennik qaraŋanw qalbarwtʁqpwt, wreʃi yrdetʁeqpit. sessijeli:sme ɔlɔʃɔr cepcekitik tijʁeqpit.

d. bɔrukʁoppajap.

altwŋŋw.

a:n dɔjdu yrdynen
a:n maŋnaj umajbwt
altwŋŋw cɔlbɔnɔ,
ærægæjdæ:q ɔektæ:p
æræbæly:ssyjete
dʁelijde—delejde
diriŋnik ciŋe:te.
ilin ili: bajʃal
i:li:r eŋeritten,
iti: sirde:q, elbeq
i:ndije ɔmuktan.
arʃa: ɔɔburwppa—
a:n dɔjdu ki:niger
silʁerde, tʁlwrda
sir yrdyn dɔlgutta!
sy:hynen mælyjwn
syreʃe umajda.
battammwt ajmaʃa
baʃwna:n, barwla:n
kʁrwkta:q yŋy:tyn
kw:nuttan qɔstɔ:tɔ,
kwmwstw: ɔrgujda
kwla:nwn kwlba:tta!

qara qa:n æstæ:qtær
qappwta:l—ylehit
utarwta tussan
ɔqsuhar kynnere,
a:nna:n—a:rwgwran
ada:rwjan kelle.
sy:hynen mælyjwn
sygele:q—batahw
kwta:naq kwrappw:t
kwra ɔɔn twsterin
tɔrwɔska, tɔrwŋka
tutunan tɔʃɔspʉt
iriŋe isterde:q
iriŋŋeq ba:jdar
tugunan tutuhan
tʁralahʁqtaraj?
altwŋŋw cɔlbɔnɔ
a:n dɔjdu yrdynen
sanda:rda, swrdatar
sargwta, atasta:r
wtunan kwhynen
ɔrgujda, dɔrgujda.

eu:r.

wreqte:q, wreʃe swʃu surukka wret!

kim bastw:rwj?

bwjwlgw 1928/29 swlwgar wbalas kemitʁetin qɔmsɔmwla wreʃe swʃu swɔq gwnarga ɔrduk ky:ste:ktik basta:n ylele:bit qɔmsɔmwl ʁecʁejkelerin kwnku:rs (qaccwnan ebeter atwn snʁnala:ʃunan beleq) anw:r.

ɔl kwnku:rstan qannwk da wra:q sirde:q aʃwjaq silʁenne:ʃ ʁecʁejke mappat. kwnku:rs tyŋetilleriger iti bw:hwgar barw aʃwllʁqta:qtar. ɔntɔn siŋne:q yletten snʁnala:n kwnku:rs bʁeriller.

siŋ ycygedik ylele:bit ʁecʁejkeler ys swl si:rten beleq wlallar: wkuruktan, wblastan wnna ki:n kemitʁetten.

wblas kemitʁetin u:ra:ʃwnan qɔmsɔmwl wkurukta:ʃw, kwratta:ʃw kemitʁetteriger beleʃi anw:r kemi:ssijeler terilleller. ɔl qamtw:sswjalar tæhæ aqsa:nna:q, twq beleqter berillellerin bwha:rʁqta:qtar. wblas kemitʁetiger qɔmsɔmwltan beli:tikenen—wreʃinen swrdatar su:t sala:twttan wnna „wra:s ɔlɔq" wɔpsastwbatwttan biristebi:teller mustannar ɔnnuk beleʃi tyɣeter kemi:sije terillen byt te.

wkuruktar kæry:lerinen ʁecʁejkelerge anammwt beleqter matwrwja:llarwn, ki:n kwnku:rsnaj kemi:ssije wrwtan kærɔen baran, bejetin ættytten emʁe, sa:maj qajʃalla:qtwk ylele:bit 5 ʁecʁejkeʃe snʁnala:q beleʃi bʁerer kæhæ swʃaar qartw:na kærdærær ki:neni, eti qa:nw cepdigirder wreq (спорт) teri:rin wnna da atwnw iti yrdynen wn ʁecʁejkeʃe 50-nu: sy:ste:q bi:blijʁetʁekeni anw:r.

wkuruktarga beleqqe anammwt matwrwja:llar wblas kemitʁetiger kærylleller wblasnaj kemitʁet ana:bwta, ki:n kemitʁet kæry:tyger barar.

wblas kemitʁete anw:r sɔrɔq beleqterin aqsa:nwn wnna snʁnatwn qɔjutu: billeʁeʃe.

sɔrɔq taba:rwstar „bihigi baʃas emʁe bu ɜyhymmytynen kelen ilin bwʃɜaha swʃɜnʁqpwt dw? dʁeqtere.

ɔnnuk bejeni ty:ny:, ky:hy i:nner: swɔq bwlwɔqta:qbuka barw nɔrwt qaraŋatwn qalbarwtar yleʃe, qa rwbwtwn ŋwpparwna:n, ba:rw bi:r kihi kurduk ærætwrwɔqta:qpwt, ɔntɔn ʁm wjwn saʃana „kim „bastw:ra" billʁe.

Рио:

qɔmsɔmwl kultu:runaj bɔqwtun bwla:na.

setiŋŋi wj 7 k. wla saqa qɔmsɔmwla wreq swrdwk sajdarwgar (kultu:runaj) bɔqwtu ahar. bɔqwt qɔmsɔmwl 5-s sijʁehiger. kulun tutar wjwgar 1929 s. bytwqte:q. tymyge ʁm wjwn 1-gw kynyger ɔŋɔhullwɔqta:q.

bu qampa:ŋŋwja iti aʃwjaq ca:hwnaj bire:menen muŋurdammakka ere, tuttunan ɔlɔrɔr ɔlɔq bwhw:twn tupsararga swrdwgw-kultu:ranw sajwnnararga anammwtwn bwhw:twnan, bert ær bire:meʃe barʁq tusta:q. bu bwla:n iti whe: etillibit bire:meʃe dwlw (setiŋŋitten kulun tutarga dwlw) twq yle taqsarwn wjar.

wblas kemitʁetiger bɔqwtu ɜahajar tɔrwɔjka terilinne. ɔnnuk tɔrwɔjka kwrat, wkuruk kemitʁetteriger emʁe ɔŋɔhullwɔqta:q.

kemitʁetterge, cʁejkelerge barw wjw:nw-kerdi:ni ki:n tɔrwɔjka w:talw:r. „yle barw bwla:na, barw ɜahala ɜiŋ ɔlɔqqɔ swhʁnna:ʃwnan, kwrɜwk sitterʁeʃinen, knttarnʃwnan ɔŋɔhullwq tusta:q. bu qampa:ŋŋwja twl ere aʃawta:sswjata bwlbataq. kini ɜnlaʃa ɔŋɔrɔn yleʃe taha:ran kærdærɔn aʃwta:sswjalw:r qampa:ŋŋa bwlwɔqta:q. aŋardas kwhwl ere twlwnan kwnattanar yleni ɔŋɔrw: bwlbataq. bu qampa:ŋŋwja, tuhatwn neselʁeŋŋe bekke kereqsʁe, sergeʃelʁe ɔnɔn ɔrduk kwhanan, bu yleni kicejeqteqpit.

wkuruk kemitʁettere wnna kwrat kemitʁete bejelerin terilleleriger w:tar ylelerin wɔpsaj bwla:nwn bwhwnallar. ʁecʁejke a:jw twq yleni, qajtaq w:tʁqta:qtarwn wjan-kerden ihʁeqte:qter. wbsaj bwla:nw kwtta ʁecʁejke ihiger ɔŋɔhullar bwla:n nar swhʁnna:q bwlwɔqta:qtar.

kemi:ssije wɔpsaj ecʁejke bwla:nnara qajtaq ylele:n, siten, qɔtɔn ihellerin bebʁerkele:n qɔnturwlla:n ihʁeqte:q.

yle sa:maj wtugar tæbælærynen tyhe:ccller ecʁejkeler bwlallar, ɔnɔn yle bi:r ulaqan kwta:naʃa ecʁejke bwla:nwn ɔŋɔru: bwlwɔqta:q.

ecʁejke bwla:nwgar ki:rrʁeqte:q: qahan, qanna kim tugu ylelʁeqte:ʃer, kimʁeqe twq yleni anw:rw, qanna, qajtaq wreʃe swʃu wreter-li:kpu:ŋnuarw aharw. kim, twq ca:hwnan ekkin wnna ki:n qahʁttarga surujara wnna da atwttar.

qɔmsɔmwles ere barwta bɔqwt bastwŋ seri:hittere bwlallar, ɔnɔn qɔmsɔmwles ere barw, bu yleʃe ky:sterin-kydeqterin u:ran, terijesʁeqte:qter kæ-

(sɔrʃɔtɔ 2-s sir.)

mælɔhwqte:qter? qɔmsɔmules tuqu ylehɛqte:ʃij?

qɔmsɔmules qanna ere, kimi emɛ kuɬta bi:rge ɔlɔrɔr. ylɛli:r wrener,, su:t ɔɛleriger suʌɔar. ɔɔn ninstar uɔbsastuннaj sirderin kerijer, ɪʌllarga suʌɔar. ɔl suʌɔan, qɔmsɔmules kyn aqsun tuhuncanan aqsa:nnaq ba:starш, ɪʌrш:larш. su:halarш, qaltшlarш kær:en ɔl barшta ɯpsaj kuha nш:, ɔrɔ. kɔtɔ:ʃy: suɸuttan sergililibikke qa:lallar. kultш:runaj bɔqшt seri:hittere ɔnu barшtun a:ʃan suʌɔan ɯstшk:tarшn yrdyger tyherer ky:stere kiʌjarшnan ura:sta:n ihɛqte:qter.

kemi:ssije.

qaraŋanш qalbarшtan, ylehit ba:hшnajш surdшk yŋy:tynen—batahшnan sebili:r—bi:r ky:s sana:ʃa qɔlbɔhuŋ.

a.q.l.ш.s. ki:n kemitɛtin ɯŋurш:ta.

qɔmsɔmuɔl teriltete ɔnus suɬa tuɬu:tugar, a.l.q.ш.s. ki:n kemitɛte qɔmsɔmuɔl barш silɛtteriger. ikki qarшtшm ky:hynen ylele:n i:ttilen ɔlɔrɔr ɔɔn ɯccatшgar ɯŋurш: taha:ran turar. ɔl taha:rbшt ɯŋurш:tшɬiшgar mannшgш eppit :„biligin ba:r qɔmsɔmuɔl syhwʃe ulaqan ura:nna:q, ɯtta:q seri:ge,„ɔkta:bæry:skej basta:ŋŋaʃa is kurasta:nшskaj seri:ge, suʌɔan ɔqsuspataʃa.

biligin aqsa:mmшt ulaqan ɔttɔr seri: kennine, saŋa ekenemi:ceskej beli:tike birɪemetiger, ymmyte. ɔl dɔ ere:ri, bihi ɔɔktæbɔry:skej æræbælɣ:ssyje bulɔшt bulu:tunan tuhanabшt. sebɪeskej bшla:stan uratш sudɔ:rшstшbannaj bшla:hшt bilbɛppit, bilɪɛqpitin daʃanш baʃarbappшt. ylehit ba:hшnaj ba:j ajmaʃш sшq gшnan bejetin ili:fæger bшla:hшt ɯlbшtшn kɪɛnne ky:s kæmæ bularga kelbippit. ɔɔrɔbælɣ:ssyje—bihɛqe ɔlɔqpшt, sessijeli:smeni tutu:—bihigi kynne:ʃi ylebit.

biligin, bygyŋŋy wry:le:q kyŋŋe 10 suɬ tuqarш baran ispit sшlbutun ergillen kæræn 10 suɬ ustun yleleɬe:bit ylebitin beɬete:n berebɪerkele:n turan bejebitiger bejebit etebit. —ylebit kшla:hш mnna qɔmшŋu:s ba:rtшjatшn, ylehit kшla:hш kuttɔ bet kшta:naq sibɔeste:qpit, kiniler erelle:q etere—qaɔnara bшlabшt. qɔmшŋu:s ba:rtшjatшn, ylehit kшla:hш kuttɔ turшrunar sɔlbшt sɔʃɔtɔq, ɔɔjbyt—sana:bшt bi:r.

ura:ki:n ɔttyger qɔmsɔmuɔl silɪettere yle, wreq tшhunan ulaqan yleni ylele:bitterin ihin ylehit ba:hшnaj bшrabш:talшstшbata yrdyk sшltala:q kшhuɬ ɯrɔan beleʃinen beɬete:n turar.

is kшla:ktarbшt, byrekre:tterbit, barшt bihi sшlbutugar tшra sшtan, bihɪeqe i:n qaɬa sata:ɔɔшlar — ylehit ba:hшnaj sɔju:hun ara:ra, aʌɔata, sebɪeskej sɔju:s ihiger ɔlɔrɔr tus tuhunan ɔnuk ɯkkardшgar i:rɛ:ni ɔŋɔrɔrgɔ, aʌɔaqqajш aʃala satш:llar.

bihigi ɔɔstæ:qtærbyt biliŋŋi birɪemeʃe ɔrduk ɔɔrbɔtɔn turan, ylehit ba:hшnaj ɯccatшn ɔɔjyn saɔa:tшn bшta:jda:n, ylehit kшla:stan, qɔmшŋu:s ba:rtшja salaltatшnan tejiten, bejelerin dɔeki tarda satш:llar. bu ɯccatш. bejelerin dɔeki ymyry tardarga ɔŋɔstɔr yleleriger bet elbeq albшn albasta:ɳtar. ɔnɔn, itinnik kuttalla:q, ahaʃas sшlu kæræn beɬete:n turan ylehit ba:hшnaj ɯccatшm ɔɔræbælɣ:ssyje inniger erelle:q—iteʃelle:q, ylehit kшla:s interɛ hin kæmyskyːr qarшhшjar sшlga kшhanɲɓta:ɳqpшt. ma:rks —lɛpin wreʃinen ɔɔjyn sɔna:tшn bajutan, battalla:q ba:j ajmaq, ara:s ɯccat ɔɔjyn sana:tшn sy:jer inniger terijer albшn wreʃinen utarш ɔɳsuhшnnarɲɓta:qpшt.

qas kynne:ʃi tutar ylebit—ba:j kшla:hшn kшtta kwntehi: bшlar. qannшk baʃarar tutu: sшlbutugar, ba:bшrшkaʃa, sɔbшkka. sebɪeskej su:ttarbшt ylelerijer. barшtшgar, ergɛ ɯnna saŋa qasa:jшstшbannaj ɔlɔq ikki, sebɪeskej itɪennɛ ba:j qasa:jшsturbatшn ɯkkardшgar meʌɔai mekkшr, ulaqan ytyryby: bшla turar...

bihigi saqa sessielisti:ceskej tutu:butun sajunnararga, yrdeterge satabшlla:ɳtшk ylelɛqte:qpit, ɔl inniger na:dala:q, tuhala:q sшllarga wrenɛqpit barш kubaʃanш, bшttaʃш qɔs tш:rga qɔmɔʃɔj bшlɯɳta:ɳpшt. bihigi dɔjdubшtшgar wreq, ɔlɔq keskilin tutu:, beje sш:hatшn bшlunan kænn:eryner ylɛʃe yggys aqsa:nna:q, ylele:n—qamna:n ɔlɔrɔr ɔɔnu kшtnɔrarga qɔmsɔmuɔl silɪene suɬ aha:ɔɔш, kшhamɲшla:q terije:ɔɔi bшlɯq kerigne:q.

bihigi qɔmшŋu:s ba:rtшjatшn kynne:ʃi yletiger ky:s kæmæ bulan, ylele:n qamna:n i:ttilen ɔlɔrɔr ɔɔnu wreterge, ɔɔjdæryn—sana:larшn saŋa bшhш:ga majgшga buharar qata:rar bihiene ulaqan kшhamɲшbшt bшlar.

saŋa wske:n, ynen iher ylehit—ba:hшnaj sÿhwq ɯccatшttan anшgш bшhш:la:q majgшla:q anшgш ɔlɔq keskilin terijer, tшpsarar yleʃe, ɔlɔq tшtu:tun keskiliger sana:tшn u:rbшt ɔɔnu taha:rɲɓta:qpшt. bihigi sessijeli:limeni tutшɳta:qpшt, ɔnɔn bejebititten aiŋne:q qɔmшŋu:sta:rш i:tɪeqte:qpit. ɔnɔn barш saŋa sessijeli:sti:ceskej ɔlɔʃu tutшha:ɔɔш eder ylehiti, ba:hшnajш, sшlu:spala:q, wreq ɯccatшn, lɛpin qɔmsɔmuɔla—wreʃi tenijerge, wreʃe sшʃu wreterge, ɔlɔq bшhш:tшn sigili:tin ɔebdigirderge teriller wreq bɔqшtшgar kæmælæhæn. wreq ɔttynen qa:lbшt arasшjattan bastшŋ ba:j, wreqte:q ylehit ba:hшnai ɔæra:spy:bylyketin ɔŋɔrɔrgɔ, barш bшlшrgш ɔlɔq siaiŋin (arшŋш, qa:ttш, kir—ɔapɔaruktшk tuttu:) uta:rш mækkyherge,—шŋurar.

sebɪeskej sɔju:s ikine:ʃi 150 mælyjwn aqsa:nna:q ŋhilɛŋŋeni qaraŋa ɔlɔqtɔn taha:ran, qaraqtarшn ahan ura:stшk, yeygɛjdik wreq шj:ntшnan ɔlɔrɔrgɔ, tuttшnarŋa wretɛqte:qpit.

anшgш keler seri:ge ba:rtшjɔ шŋurш:tшnan, bihigi bytyn a:n dɔjdu yrdynen turar sessijeli:ɔɔeskej dɔjdubutun kæmyskyːr inniger. iti whe aqtшllшbшt mælyjwnynen aqsa:nna:q ɜɔnun bi:rge, barш sa: tutan ba:j kшla:hшn saba tepserge turшɳta:qpшt.

bihigi innibitine:ʃi ɔnus sшlbшtшgar, ɳahan da kulga:ɳqɔ ihillibeteq, ɔlɔɳqɔ billibeteq—kæstybeteq ulaqan ɯra:nna:q ɯt seri:, ba:j ɜadaŋш ɔɳsuhш:ta kele:ri kiɪɛti: turar.

a:n dɔjdu alta ɳшmmшt bi:riger bihi sessijeli:sime ɔlɔʃun tutabшt, alta ɳшmmшt bɪehiger - ba:j ajmaq bahшlшktа:n, ylehit ɔttyn ɳabшrшjar—ytyryjen ɔlɔrɔr.

ɳas saŋa ɔŋɔhullan taqsar assш:n taŋas, kinige, ba:bшrшka sɔbшt—ba:j kшla:hшn utarш. bihi ɔɔstæ:q qammшtшm ɔrduk qɔjunnarar, senɪe eber, bihi ilin—arʃa: dɔjdnlarga ba:r bшra:ttarbшtшgar battalla:q ba:ɯkшtta ɔɳsuhallarшgar ky:s kæmæ ugar, bytyn a:n dɔjdu yrdynen ɔæræŋæjdæ:q ylehit ɔæræ bælɣ:ssyjetin ɓastшŋ ba:rtшjata, inniki ɯrda:q kшla:s ɔɳsuhш:tun kimɪel ky:he bшlar.

anшgш da ɔttyger, bihigi dæksæ da kiɔɔejen, ylehit ɔæræbælɣ:ssyjetin kæmyskyːrge, tшrшrunar kшhamɲшnш ɔlɔqɳɔ sшhшɓran iherge—ky:s—kæmæ bшhшɳta:ɳqpшt. ba:rtшja salaltatшnan 10 suɬ tuɳɳarш kelen ispit sшlbшt itini sirej шjɔn tшhulш:r.

a:spшt ylebitin ergillen, ɔjdæ:n kæræn baran, innibitiger turar kшhalʃabшtшn bшha:rшnarbшtшgar etɛɳte:qpit : qaja tutar kynne:ʃi ylebitiger daʃanш, bytyn a:n dɔjdu ɔktæ:byn qarшstabшlшgar bi:r daʃanш qa:mш:nш tejen, kennibit dɔeki eшgurujan bɪerɛqpit sшʃa.

b.s.l.q.ш.s. ki:n kemitɛte.

kшhalʃala:q ɔlɔq.

(byly: kшratшgar ba:r tɔrшj ustupɪen manna kшra nɔ:rшt ɯccata wrennin dɪenner, 50 qahшna istipɪendijeter bɪerbittere. ɔnnɔ ki:reller ɯra:q ulu:s ɔʃɔlɔrɔ, ɔlɔr aŋardas bu istipɪendijɪelerinen ere ɔlɔrɔlɔr.

istipɪendijɪeleritten uratш kenniger yptere sшq bшlan ɔlɔrɔr ɳllarшgar qabalaʃa ki:ren qa:lallar, ɔnɔn bet kшhalʃala:ɳtшk ɔlɔrɔllɔr. ɔl yrdyger saʃun a:ʃu, saʃuŋŋu istipɪendi:jelerin wreq su:ta tutan ulɔr, bшjшł saʃun bɪereller yhy dɪen istibippit, ɔl ihin ɔʃɔlɔr, saʃuŋŋu istipɪedijelerin tuhngar. la:ppшlartan ɪes ulannar ɔlɔrɔr ɳllarшgar tɔdwbytter, ɔntulara kyhyn kelen istibittere bɪerbet bɪɔlbuttar. ɔl ɪesterin ɔʃɔlɔr kшhшŋŋu istipɪendijeleritten tælwq kærdykter. ɔl yrdynen ahш:r, ɔlɔrɔq ɔlɔq ɪbra: bшta bet, ɔnɔn ɔskшlaʃa kшra ɔʃɔ kɳnan wrenɪe sшq manш bu ɜɔku:skaj wreʃin su:ta qajшhan kærdær sæp bшlsu, itɪenne bylɣ: ɔʃɔlɔrшn sajuŋŋu istipɪendijelerin шmsш:rbakka bɪerder sæp bшlшq ete. istibɪendije ɔʃɔ aŋaʃar. ti:jbet ɔnɔn eptel-ler abшrɪɓ etiler. ehi:l qahuna ɜɪete ahan, ɔʃɔnu ɔnnɔ ɔlɔrdɔllɔrɔ bшllar bet bшlшq ete.

kшmdalшs ɜægшr.

qɔmsɔmuɔl, wreq yrdyryger, surdшkɔlɔq terilleriger ɔɔqtɔ:q ɔŋɔs swɔl!

lɛpin qɔmsɔmɯolun wry:le:q 10 swla tɯlu:ta.

(1918—1928).

aiɬɯŋŋu ɯj 29 kynyger, 1918 suɬla:ɳqa ylehit æræbælɣ:ssyjetin ki:niger mɔskuba kurakka arasswja eder ylehitin ba:hшnajшn sɔjuhun bastakш sijɛhe bшɔlta bшjшł 19 swla tɯlar.

ɔl sijɛsten ɯla eder ɯccat teriltelerɔ qɔlbɔhɔn bi:r ki:n su:tta:q *arasswja ɯccatшn qɔmшŋu:sta: sɔjuha* dɪen a:tшrar bшɔltara. ɔnɔn bu kyny biligin 2 mælyjwnten taqsa aqsa:nna:q lɛpin qɔmsɔmuɔla ɯttшgшla:n aqtan turan, a:spшt yletin kæryɒwɳe:q.

bytyn a:n dɔjdu yrdynen bшɔlan erer kɛŋ ɔqʃ:la:q ylehit æræbælɣ:ssyjete ylehit ba:hшnaj y:nen iher eder syhwq ɯccatшn ɯele:qa:llarbataʃa. bihigi qɔmsɔmuɔlbшt qara terilleʃitten ylehit æræbælɣ:ssyjetin æryhyjerge, qaraŋa ɜajda:q ba:j seri:lerin yntyswŋŋarga ky:hyɔ bɪette. 1919—20 suɬla:ʃшlarga qɔmsɔmuɔl ys tæʃyl bytyn arasswja yrdynen silɪetterin qamшjbшta: qalea:ɳqa. depi:kiŋŋe utarш itɪenne bele:q bɔrɒnugar. kшhшl a:rmшja kekketiger ki:rbit qɔmsɔmuɔllar qɔmшŋu:starш kшtta bi:rge ykte:n ɔræspy:ke kæmyskeliger erelle:q t.rimierinej sallaːt bɯolallara.

seri: ɯta umu'lubutun kenne qɔmsɔmuɔl ejele:q ɔlɔq keskilin ɔŋɔhu:tugar ba:tta. bu kem sa'ena yhys sijɛs ɯŋurшllшbшta. ɔnɔ b. ɯ. lɛpin: *„qɔmшŋu:s ɯrɛʃer ɯrenij“* dɪen eppite. ɔl bige kɛrɪebi lɛpin qɔmsɔmuɔla suptu tɔlɔrɔn ispite, tɔlɔrɔ da turar. ɔl sijɛske ɯʌɔaш:s ebi: : *„qannшk daʃanш derɪebinɛʃe, kɯrakka qannшk da kura bɔrɔstɔj bшllar eder ɯccat, ɔɔpsastшba ylelin sadɯccatшn bшha:rшn tɔlɔrɯɔfɯq“* dɪen eten turar.

bu ere mшŋŋaqtan ɯla qɔmsɔmuɔl sessijeli:smе ɔlɔʃun tutu:ga ɜiŋne:ɳqtik sana:tшn u:ran, ɔɔjyn bi:r sшlga—ejele:q ɔlɔq teri:riger ɯ:ppшta.

qɔmшŋu:stu: eder ɯccat sɔju:ha na:r ɯʌɔaш:s kynne:ʃi ɯjɯ:tшnan salaltatшnan ylele:bite, bu ihin qɔmsɔmuɔl VI sijɛhe (1924 s.) „lɛpin qɔmsɔmuɔla“ dɪen a:ttanarga u:rbшta [1]).

qɔmsɔmuɔl bu a:spшt 10 swla:ʃш siti:te bet elbeq.

bytyn a:n dɔjdu yrdynen bɪes sala:la:q kшhшl sшlus belɪele:q *eder ɯccat qɔmшŋu:stu: interɯessijɛnɔle* (KIM) terillen kyn turatura tшhш:ncanan aqsa:nna:q ylehit ba:hшnaj ɛɯŋɯs sana:la:q ɯccatшn qaraŋa ɜajda:q ba:j bшla:hшn kшtta ɯtta:ɳtшk ɔɳsuharga ɯgujan iher.

qaja:tar daʃanш ylehit æræbælɣ:ssyjetin ɯrda:q dɔrʃɔnɔ ba:j bшstan erer tш:nшn ɯgan erer. bu ihin ɯksa:n ba:jdar itɪenne kiniler kuturuk ɯttara telleq ɯtun kurduk sɔhulla sшʌɔan, qɔmшŋu:stu: terilleler „kuhaʃannarшn“ taha:ra satш:llar bшɔlan baran—tuha sшq kyn tura—tura eder ɯccat ɯrda:q qamnanш:lara wɯjɛn ɯccat qɔmшŋu:stu: internessi:ene:liger kшttan—ba:j qa:nna:q ɔæstæʃɛ bшɔlan iheller.

sebɪeskej sɔju:s is ɔlɔʃun teri:rin keskiliger lɛpin qɔmsɔmuɔla—ba:rtшja, sebɪeskej bшla:s bɪelle:q kæmæbɔha:ɔɔyte, ɯja ili:te bшɔlla.

lɛpin ba:rtшjatшn kekketin aqsatan burajarga ba:j kuturuksuttarшn maʃalajшgar ɔɳtuhшt tɔrшɔskaj ɔppɔsu:ssujatшn saba yktyːrge qɔmsɔmuɔl ɜiŋne:q bassabш:ktш: ɛiŋ kekketin sɔmɔʃɔtun kærdæræn, ɔppɔsu:ssujanш bejetin kekketitten su:llarш ɔɳsubшta.

ba:rtшja ki:n kemitɛte qɔmsɔmuɔl 10 swla tɯlu:tugar ɯŋurш: surugar *ɔylehit kшla:s suhш: qaraʃшn, sergeq kшlga:ʃшn ɔærbætæn, qas qardш:bшt, ylebit a:jш lɛpin ɯsta:l ɯrɛfin inniger, bihigini lɛpin ɯjbшt soluttan tɯratan ɔl—bu dɔeki qalbaŋnala:ɔɔшlarш kшita bet kuta:naqtшk ɔɳsuhшbшt, ɔɳsuhɯoq da kerigne:ɳpit. a:spшt 10 suɬ ura:stшk kærdæræ—lɛpin qɔmsɔmuɔla ba:rtшja salaltatшnan bihigi ɔlɔqpшt ɔræbælɣ:ssyjɯnnej kшhaŋnatшn tɔlɔrɔn ispitin»* dɪen bшha:rar.

ylehit ba:hшnaj kшhшl a:rmшjata itɪenne kшhшl bɔlшt [2]) bшɔlan—qɔmsɔmuɔltan tireq kærdyːller. ɔnu lɛpin qɔmsɔmuɔla tɔlɔrɔn turar, tɔlɔrɔr daʃanш: 6 swlш meʌɔai kшhшl bɔlшtu sɪep ulbшta, tшhш:ncanan aqsa:nna:q cegɪen ette:q, kшta:naq sana:la:q qɔmsɔmuɔllar kшhшl a:rmшja, bɔlшt ky:hyger ebille turallar.

tшь—ɜerɪebine ɔlɔʃɔr eder ɯccat, lɛpin qɔmsɔmuɔlшn swtalla:q salaltatшnan, barш suda:rшstшba ɔlɔʃun ɔŋɔhu:tugar ki:ren kæmælæhæn iher.

iti 10 swlla:ʃu kшɲju:larbшt. *inɲibiger turar sgryn ɯycgrijbet kшhaɯgшlarbшt.* qɔmsɔmuɔl VIII sijɛhe, ba:rtшja XV sijɛhin ɯjɯ:tшnan, bшhш:tшnan, qasa:jшstшba—wreq keskilin ɔŋɔhu:tugar qɔrɔ ylelirge ky:ske eten turar. sessijeli:ceskej bшraɯш:slannas itɪenne tшь qasa:jшstшbatшn erelle:q ylehitterin eder ɯccattan i:tɛn taha:rш:—qɔmsɔmuɔl a:n bastakш kшhanш:ta bшlar ɔrduk kiɔɔejen wreq keskilin kɛŋeterge sana:nш u:rulɬɯɳta:ɳq *„wrefe sɯq sirge sessijeli:smе ɔlɔʃun kuɲan tшlulшbat“* dɪen ɯʌɔaш:s eppit tшlшn myny:te a:jш umnɯ sɯɳta:ɳqpшt. bu ihin biligin saqa qɔmsɔmuɔla wreq bɔqшta ɔŋɔrш:ta—lɛpin qɔmsɔmuɔla saqa siriger wreq keskile kenji:riger beleq bɪeri:tinen kæstwɳte:q.

tшь qasa:jшstшbatшn qɔlbɔtɔlш:r, kepere:ssijefe tardar ylelni qɔmsɔmuɔl teriltelere ш:ta:ɔɔш bшlɯq kerigne:ɳter.

„baɲga, kini ɔɳsu:tugar, eder ɯccatшnan tirefiren turan, utarш tur“ dɪen b. s. q. b.(b.) ki:n kemitɛte bi:getik eter. ylehit suda:rшstшbatшn aqsata satш:r ba:jdarш, kiniler kuturuksuttarшn ɯga battш:rga, qɔmsɔmuɔl inni ki etere:tinen sшʌɔaɳɓta:q. ɔrduk kiɔɔejen æstæ:ʃy kærbækkæ qaraʃшn qaqqalanan ihe:ɔɔileri kшtta ɯga mækkyhwq kerigne:ɳpit. a:n dɔjdu aɜшrgalara ɜɔfɔtɔq sessijeli:sme dɔjdutun siŋneri batta:rш ɔŋɔstɔllɔr.

qɔmsɔmuɔl silɪene! ylehit ba:hшnaj bшla:hшn kæmyskyːrge, ba:j ikkihin kelen qajшta tш:tar kynyger sa:nш ɯlan kшrgus! ylehit ba:hшnaj kшhшl a:rmшjata suqa siriger tirefireriger, kшra qamandш:r taqsar ɔskшlatшn kynne:ʃi yletiger ili: ataq bшlu:—myɔɔyryjbet kшhampшn bшlшɳta:q.

saqa aptanɪamшjatшgar ky:hyn ɯʃun bɪeren turan ylelir ylehitteri taha:rarga sebɪeskej ɔskшlalarga ylehit, ɜadaŋш itɪenne ɔttɔ ɪbltan qɔtɔ killerer—qɔmsɔmuɔl kynne:ʃi kшhampшta.

usta:l kekkele:q, kшhшl tɔrɜanna:q lɛpin qɔmsɔmuɔlun wry:le:q 10 swla turugurdun!

basta:n kæstæ:n ɔlɔrɔ:ɔɔcu lɛpin qɔmшŋu:stu: ba:rtшjatшn kekkete ɛiŋerge:tin, bytyn a:ndɔjdu yrdynen ylehit æræbælɣ:ssyjetin terijer ky:he ula:ttшn!!!

u. ɔndurшhap.

[1]) kenneki qɔmsɔmuɔl VII sijɛhiger „bytyn sɔju:s lɛpinni: eder ɯccatшn qɔmшŋu:stu: sɔju:ha“ (b. s. l. ɯ. q. s.) dɪen a:ttшrar bшɔlta.

[2]) bɔlшt (флот)—u:ga swʌɔaar septer a:ttara, sebɪeskej sɔju:s bɔlшta—kшhш bɔlшt dɪen a:ttanar.

literetiːre

altwɲɲw.

aːn saːrga aːtwrbwt
altwɲɲw kʁjwːta—
kwhwl—caŋ kwhata
kwːmwnan ilqisten,
aːn dəjdu ɲuːrdarwn
altan biːriger,
salaŋnmk sataraːn
[illegible]laːra kynde:rde!!!
kara ɜɔn kwhwːta
kwmwstw: kwrwlaːa
baːjdarw baqtatta!!!
battalw baraːta!!!

***

bælwqqe bːæppætæq
„bædæŋ sir“ baːjdara—
„kirɐspit kilbejde
keqtiːbit kelle!“ dɐn
kuttara—syrdere
kuttanan wlujan,
sebɐeskej bwlaːhw
siɲneri ɔqsɔnnɔr,
sirderin yllesten
simehin syːrdeːri,
kwranw battwːrtan
kwjdanan kwhwːjan
kwttwspwt—cwʃusput—
kwjaraːl kwːllarw,
kikseren, terijen
kurgwska tːelkælæːn
killeren kæːttːærə...
twrattan kwbwllan
tuhanw bulunna
„ɲɔp“ tyhen barannar
„ɲaːʃwja“ qaːltara...

***

aːn dəjdu ɲuːrdarwn
araːs twllaːqtarwn,
ayhynyn talbakka,
ayəeʃin bilbekke,
mɐeretin araːhwn
mehejge aːqpakka,
battammwtwn ere
baːjdarwttan bwːhaːn,
bwraːbwn tenile:n
bwraːttw ɔgɔːttɔːn,
bwlaːhw tuttarbwt—
qərɔ-twːn tærytteːq
qɔmwɲwːs baːrtwja,

æstæːʃyn æhærɔːn
ejeni ergiten
ylehit kʁjwːtwn
ɣlynnerde, yksette!

***

ɔrɔskwt egerdeːq,
ɔqsuhuː kennitten,
mælyjwn tireqteːq
bige taːs kirɐeppes—
sebɐeppit bwlaːha
sælitin siterde.
twkejin ɔlɔrtɔ!!!
barwta aʎæammwt
baːbwrwka—sɔbwtu,
twmnwjbwt, caŋkwjbwt
turbatwn twrgwtta!!!
wrderin ugujar
ylehit qudwʃa [1]).
æræbæly:ssyje
ærægæj ɜɔlugar,
wgytyn—kyːgytyn
wdytte, wskette!!!
salgwŋga sapswnar
samalɐet allarw.
uːlarwn, qənuːtun
ustaːqtwːr septerin
uːraːtwːr ulaqan
uraːnnaːq kyːsteːte!!!
taba:ra—buluːta
taʃwsta, delejde,
ergɐenin, urbaːnwn
elbette, yksette!!!
bassabwːk baːrtwja
balamat—kyːstenne
samnwbat ɔqtubat
sargwta kwtaːta!!!

***

wncattăn taqsalaːq
uːraːnnaːq swllarɲa
uɲwɔqput kwtaːtta.
urbaspwt ulaːtta!..
ulu: baːj sɔllɔnnɔːq
uʃaːmpw ɔmuktar
wlʃamew wqtara
ululwt kyːstere,
kyhejer ættykty:r
kyːhyly: æjdærːæ
ylehit bwlaːhwn
ynterɐ sɪnʃa!..
siriles seriːtten
sirejin kisteːbet,
inninen bwlbucca
iːtteni ɔqɔːcen—
kʁjwlaːq kwhwlbwt
kwtaːnaq salla:ta
biːnteːpke saːlarwn
bigetin billerɐ!..
tɔguːlaːq ynyːtyn
tɔrutw, tɔqtɔtw!!!

***

qaja da sirderge.
qamnaccwt qaːnwnan,
qappwtaːl muɲɲwmmwt
qara swr baːdarw,
kwhwl wt salʁʃa
kwraːɜɔn kʁjʁʃa!!!
aːn dəːdu yrdynen
altwɲɲw sabardʁ!!!

qaːjur ɲukuːs.

[1]) gudwk—haːbwrwka ylehitterin uhugunnarar, qahwtwːr turba.

wɔn biːr swl tuqarw ɔqsuhuː kʁjwːlaːq, sebɐeskej sɔjuːhu tururduː—aːn dɔjdu ylehitin æræbæly:ssyjete kʁjarwu twhuluːr aːn dɔjdu æræbæly:ssyjetin—swɔn dud-data, qalwŋ qaqqata—sebɐeskej sɔjuːs turugurdun!

eder wccat qɔmuɲuːstuː sɔjuːhugar.

t. wstaːlwn eʃerdete.

æræbæly:ssyje iteʃelleːq syhwʃe—eder wccat sɔjuːha terillibitin wn swla twluːtun eʃerdeliːbin.

syːhynen, twhwːncanan aqsaːnnaːq eder wccat, qɔmsɔmwl kekketiger kiːren æræbæly:ssyje majgwtwnan iːtillen, bihi sebɐetterbit, idele:q sɔjuːstarbwt, kwhwl aːrmwjabwt, kwhwl bɔlwpput, keperessijebit, barw swrdatar teriltelerbit ɔttɔtugar, kwrɜaʃas bassabwːk baːrtwja seriːhitterin. sɔlbujan. kiːren ylelen ereller. qɔmsɔmwl mannwk ɱraqan sɱllarw baːrtwja ere salaltatwnan, ɔlɔqtɔnɔn yletin barwtwn wccat wreʃɲ kwtta qɔlbuː salajan tɔlɔrdɔ.

lɐeɲin wreʃer eder ylehit baːhwnaj wccatw wreten lɐeɲin wreʃin batwspwt ederderi, kwrɜaʃastarw biːr sanaːʃa qɔlbɔːn ylehit bwlaːhwn—ɜwktatuːratwn kyːhyreriger, sessijeliːsime ɔlɔq turugurar swlugar lɐeɲin bwlaːʃwn æræ kætæqtæ. qɔmsɔmwl anwgwtwn daʃanw bihigi wnna aːn dɔjdu ylehitin inniger turar ɪehin tɔlɔrw dɐen erenen turan, ikki mælyjwn aqsaːnnaːq, baːrtwja tireʃin—lɐeɲinniːwccat sɔjuːhun urujduːbun!

eʃerdeliːbin qɔmsɔmwl kwhwl bwlaːʃwn. *wstaːlwn.*

swtwː qaraqqa swːs kiːrbit.

bwjwl ɜɔkuːskaj ulaqan ɔskwɔlatwgar bet elbeq ɔʃɔ kelbititten ygys ɔʃɔ mɐeste bulbakka swʎɜallar.

bwjwl ɔskwɔlaʃa baːjwttan, ɜaɜaŋwtwttan kæræn wlal lar. ɔl yrdynen baːjdar qaːhwnaʃa tybeheller. qɔlɔbura byly: wkur., qɔcɔ uluːhun qaddaŋ nehilɐegin kihite bɔpwk. b. u. (swccwjdaːq atwːhwt sɪene) biller ulaqan baːj kihi, uluːs siteriːleːq kemitɐetitten ɜaɜaŋwbwn dɐen dasːabwrɱɲɲa wnna qamanɜurwpka wlbwtwn emɐe kæryllwqteːq.

barwta qaraŋa ɔlɔq ɜaːbwta.

ɲukuːs ɔʃəɲɲərgɔ min biːr kwhwn ɜukaːk kwstaːbwtwm yrdyk niksigir sɔʃus uŋwqtaːq umsa tuttan næryŋneːn qaːmar sɔnɔs sɔʃus aqta baran erer kihi ete. ketit, yrdyk syːhyn camparwktwː tuspyt, ubaʃas bɪolan baran, uhun qaːhwn annuttan ɜippɐericci kæræn ɔlɔrɔn, bɔlcum-bɔʃcumnuk keccenen, twna ɔlɔrdɔʃuna „eː ehem, erej-burɯj eːrijbit, qatan ɜwbar qaːrwjbwt kwrɜaʃabaʃwn eːl“ dɐer kihite ete.

wreʃe swʃun ihin twla-æhæ bɔʃccuma. kessɐe kwrɜaʃas ete. kær min kini biːrde eme kylen ererin qɔten qaraqtaːbakka ataq swbwtwnw araj, iːreːki mykeːle, kwrattaːn taqsan ihen saltarwɜ gwna tyhen baran, biːr ihit yryŋ arwgwnw, erge anaq qaːhaʃar suːlaːn aʃalan, bwrge astaʃwna, kwrɜaʃas ɜe wren swːlaːɲɲujan. ajaʃwttan kwq ɔt yːnere. „kær dɔʃɔr!.. bu kihi tugaj?.. kær qata iːreːkim baʃaʃw kem umnubat, kem kini ili: tutuːrdaːq saltarwjan keleːq tiːre eːl „dɐen baran wmas gwna tyhere wnna emeːqiniger „wl ere daːrwja, caːɲɲwkkwn tyrgennik swlwta ɔʃus, mykeːːle utatan keːlte, bwlwˮ. dɐeʃe.

biːrde iːreːki mɐekeːle kwrattaːn ihen taːrwjda. ɔrɔhuspa bɪolarɜ aʃwjaq qɔnuk qaːlta. ɔʃəɲɲɔr “taŋaraʃa“ dɐen anaːn, uːra swtʁrbwt qaccwtwn swːhum terepiːskeʃe suːlan. killeren cæpper arwgwgja kwracewt ɔgɔhunna. mykeːle kwrakka kedeten qaːlla. ɔntɔn ɔʃuba ataʃa swq bɪolan, (tɔŋ mas mu tugar wːraːʃwn ilbiri ykteːbit) qas da qɔnukka qɔjutaːn qaːlla. ɔrɔhuspa cugahaːn kelle. kwrac cwktar taqsan aːhallar. araj mykeːle melɣir. ɲukuːs qas kæssybyt kwraccwtwttan „qaja bili mykeːle dɐen biːr iːrbit kihi kwratta:burta ebeː, ɔl kihini twqihittiŋ dɐen wjwta ɔlɔrɔr. ɔnu anaraːŋɲwlar serejen“ eː, kwrɜaʃas tɔʃɔ ere iːreːkinen behirbikkin, bilebiːt—bilebit tugu kejːytergin!“ dɐeq kærdyk myceːrdeːn baran ɔʃuhun ataʃa swq bwlan, bet bwtaːnnwk ynneren iher“ dɐen bikeheller.

ɔrɔhuspa tijen kelle. ɜe bu kɐehe: kehiːbitin tɔŋsujwq tustaːq etibit. daːja kwːs kynys taŋara annwgar ɔt sygen killeren telgette. ɜaqtallar, sassɪʁrda qaraŋattan turan battaqtarwn suːnan, syːsterin swkemmit, sarapwːŋka wrbaːqwlarwn, kæssæ kæssæ kɐergenen namwlwstwlar. bwhatwn etteqqe—kiːriːː—taqswː, syksyhyː—saqswhwː uraːtta.

araj ɲukuːs twq da saŋata—iŋete swq ep-baran. ɔrduk ɜebin wbustan, nek sɔnun sannwː ihun kyny bwha araːrbataː wj sæp bwla bwla tahwrɜa taqsan, seːkej gwmmwta bwlan erdim murgum kærytteleːn kiːrer.

kɐeːe: barwk-syryk bwlan barda. caːɲɲwkpwt ɔrgujan, yryŋ uː baːrwnan æræ tibiːrde uːta tahwnan tɔqtɔn bidilijde. caːskwnw ɔstɔlɔqɔp tardan qarcwːrattwlar. wt „-tas-tus“ ubajan sasɯgwrwː turar ɲukuːs keteʃeriːn ɔrɔŋŋɔ, ulaʃa dɐeki qatwhan, yːtyn tɔqput ɔʃɔ bwlan kæqsyn etiten bihe-bihe yllen swtar. barw biːr kihitten qaːttaran saŋata-iŋete swq, twl bwttwn bwha wtwran ɔlɔrdubut,

araj tahwrɜa tʁs cuːkur caːqwr yktenne. barw, ulaqqan bejeleːq kyːppyppyt kelbitin kærdyk. cærbæs gwna tystybyt. (ɲukuːs bahwn ændæs gwnnarda) qalwŋ byrw qalʃan qaːqwnwː tysteː. twbws twmnwː yryŋ tuman ɔttɔtugar, taba arbaʃastaːq, yryŋ swlgw twha eterbesteːq ireːki baʃajw saltarwɜ gwna tysteː. kwrɪʁtwn ehe ɔqsɔn baran, ɜɐe ɔttɔtugar kelen turan, taŋaraʃa kirɐesteːnen labwjda. ɲukuːs wrbyt. sireje-qaraʃa ɲalʃarwɜ gwnan baran, tura ekkireːn: „ei wden iːrbit iːrbikke dwlw, emɐe twq bwlan tumsugun tɔŋsuna turdaŋwj, bar mataʃaʃwn qɔstɔːːete. ɔnwqa bili baʃwjw, kyle tyhen baran: qap sabar „bili aʃaska uː endeʃen aʃalbwt ɜaqtarw, uːgun swky: ɔʃus diːrge dwlw“ dɐen baran kwtara tɔgmut muːs kærdyk iliːtin tuttattaːta.

ɜe, wryːːkæty: bwlan, saqswnan barbwppwt.

---

kyn-ɜwl kær tyrgennik aːhar ɔl wraːtta.

kenniki kwrakka wrene swʎɜan istibitim, ɲukuːs 1925 s. bili arwgw kyːske ahwlla swʎɜwbwt bireːmetiger, kwhwn arwgwlaːn baran, iliːtin-ataʃwn tyheren, uhun kwhwnw bwha balaɲwːssaʃa swtan taqsan baran, saːs kwq kæʃæryːte ælbyt ete.

wla tynepiːj ɔl bireːmeʃe tʁ ɔskwɔlatwgar 6-s kwlaːhwgar wrene swlɜara. kini mɐeqe aʃata, ɔnu kwtta ijete ælbytterin buːrduk kepseːbite.

ɔʃɔɲɲɔr ɔl kyn swhy wstahar, biːr ælæksæjdæːq. dɐen baːj ɱlwgar swhytyn ajaʃar cej eŋin wɪhʁm dɐen barbwt. tijbite ælæksæj kwrattan arwgw taʃaːttaran ɔlɔrɔr ebit. ɲukuːs kihi ɜe ahwn kærysteʃe diː anaʃwn ajaʃwn ihen kihen baran, ɜɐetiger biːr ihitteːq keltbit daːrwja bili seːkej taŋassap wlʁ dɐen kyːten ɔlɔːttɔ, tuga kelɐej? kuraːnaqqa kyːteːq tebit.

daːrwja wreːqtɐe dw. qacw—kucu saŋaran kærbyt. ɔnwqa ɲukuːs wsteːʃinen sɔjwduccu kæræn bihen baran, „tyksy yryme... bu... (wqsybyt twlwn kætytebin) wreter kihite kwratwn! byltehiŋ bytynyne cugahaːmaː dɐen kɔbwleːn keːspit wnna wt inniger ɔlɔrɔn, yryŋ arwgwnw bwtwːlkattan taŋnarw tutan wjmaqtaːn kwllwrʃappwt. daːrwja, tæhæ da æl-ry salʃalaːtar, æhæs ɯ-sahan kelen bwtwːlk-

ɔqsɔn baran, „qar“ gwna ylty ykteːbit.

ɜe ɔntɔn ajdaːn taqswbwt. ɲukuːs sireje-qaraʃa yllen baran, (tæryt dɔqsun kihi itirbite, bejete daʃanw urukkuttan itirdeʃine abaːhw ete) tura ekkireːn „en bwhwːta umnubukkun eːˮ —dɐen baran, battaʃwttan wlan umsa s a ɜ w j b w t wnna... (aːʃaːccʁ, aqtʁqpwn kujaqam kyːrer) ɔnnɔ, manna ilgɐeleːːmeqteːn, tybeherinen yktwmeqteːn baran taŋnan, aliata turar atwn yrdyger tyhen wstannarbwt. kɐehe: ɔʃɔlɔrɔ tymepiːj keːlte, ijete battaʃa yrelɐen, kubarwja—kuːran baran, ɔrɔnːgar itteni tyhen swtaː yh-

„qaja ijeː, ʁʎɜwbwkkwn d-dɐebit tymepiːj.—eː, bili sɐen barda...tɔːjɪom anu kihi bwllwn, bu bwlːtæryt arwːcca swʎɜbwlɪom dwˀ ɔʃɔwttanan, ɔlɔʃun ælærbyn diː ɔnu kærær aː battal baː

eː, baʃaː qaːr iːrɔ

sɔju:s ɔstɯrujatɯn kemi:ssijetiger kæmæ--læhwʃyŋ.

urukku a:spɯt yle, ɔqsuhu: ɔstɯrujatɯn wreti:, a:ʃtu: bet ulaqqan na:dala:q, tuhala:q sɯl urukku a:spɯtɯ bilbet kihi biliŋŋi bire:meni, inniger iher yleleri--keskilleri kɲjan, buharan—qataran a:jdwq tuha dɹen sɯq. ɔsturujanɯ bilbet kihi --bili: aŋa:ra bili:le:q, kæry: aŋa:ra kæry:le:q bɯlɯqta:q. ɔstɯrujanɯ a:qpɯt kihi, ɔntɔn sirdeten, barɯ urut ɔgɔrbut asɯ:pkatɯn kæmmærynen, kɲju:tɯn, siti:tin dæssæ ɔrduk bigergeten. innine:ʃi yletin, a:spɯttan surdatɯman. ɔrduk kɲju:la:qtɯk, qɔtu:la:qtɯk qardɯ:le:n ihɐq tusta:q.

qaja da yjeʃe terillen, yle-le:n sɯʎɜɯbut ba:rtɯjalar, sɔju:star surukka tihillibeteqtere, beɭeʃe ki:rbeteqtere dɹen sɯq. eugahɯnan ɯllaqqa qɔmɯɲu:s ba:rtɯjatɯn ɔstɯrujaʃa, qara wskwʃytten, kyn byggynyger dɯlɯta bartɯta ɔstɯrujaʃa surullan turar. ɔntɔn mælyjwnynen aqsa:nna:q, yle-hit ba:hunaj wrenen, kɲju:la:q qɔtu:la:q sessɹeli:sime ɔlɔʃun, kɯta:naq kɯraɲɯ:t ta:s akɯla:tɯn tyheren, kyn aqsɯn y:nneren ula:tunnaran iher.

bihigi ɯccappɯt qɔmɯɲu:stu: ɭeɲinni: sɔju:ha ɔstɯrujaʃa ki:ren beɭet:mmite emɹe ɯra:tta.

saqa sirin qɔmsɔmɯla terillibite qas da ɜɯa bɯlla. ɔl bire:meʃe bihigi qɔmsɔmɯlbut is qa:n æstæ:qtæryn utarɯ ɔqsuhan, ɯnunan sy:hynen bastɯŋ eilætterin syterde. ɔntɔn ejɛle:q ɔlɔq ergijbitin kenne, aʎɜammɯt, ajmammɯt qa-sa:jɯstɯbanɯ kætæʃær, wreʃi telyeter, ba:rtɯja wt kuham-ɲɯ:larɯgar, bir ulaqan syryn ky:s bɯlan ylele:n, ba:rtɯja sɔlbuja:ccɯta, ili:te—ataʃa bɯ-larɯn kærdærdæ. ɔl yrdynen bihigi kyn bygynyger dɯlɯ, aqtɯ:la:q. a:spɯt sɯlbutun ɯjar kerder ɔstɯrujabɯt bi-liŋŋe dɯlɯ ɔgɔhulla ilik.

itileri sɹnala:n turan, qɔm-sɔmɯl ɔpsastɯbata:ʃɯ kemi-tɹete *sɔju:s ɯblasta:ʃɯ ɔstɯruja-tɯn terijerge u:ra:q taha:rda.*

ɯblasta:ʃɯ ɔstɯrujanɯ ɔjɔr-ɔr kemi:ssije sɯla kɯhamɲɯ-ta mannɯktar; qɔmsɔmɯl sa-qa siriger qajtaq wske:n, yle-le:n ispitin tuhunan matɯrɯj-a:l muɲɲɯqta:q, sijester. kem-pirɛnsijeler ylelerin qɔmujan tymwqte:q ɯnna bula:s ihiger ɔqsuharga ælbyt qɔmsɔmɯllar tustarɯnan matɯrɯja:llarɯ qɔmujan, barɯtɯn tymen ba-ran, yle taharɹɯqta:q.

urut itinnik matɯrɯja:llar qɔtɔn qɔmulla ilikter ebit, ɔnɔn kemi:ssije ɯkuruktar, ulu:star a:jɯttan saŋa irdeherge, qɔ-mujsarga tijer. ɔl bet ulaqqan, kɯta:naq yle bɯlar. ɯkuruk-tar, ulu:s ɹecɹejkelere *araj buka barɯ saba tystegterine kɯttarar sɯl bɯlɯqta:q.* kiɲilere sɯq, ke-mi:ssije aŋardas bejete ere, kɲjan ymyryeey tardara dɹen a:ta sɯq ɔnɔn qɔmsɔmɯl ɹecɹej kelere, buka barɯ, *qajtaq wske:n ylele:n ispillerin ɯnna se-rirge qas qɔmsɔmɯl ælbɣlɣɯ, kiɲi-ler y:nen ispit ɔlɔqtarɯn surugun kɯttarɹɯq bɯllafaɯnà qa:ttɯskala-rɯn barɯtɯn qɔmujan u:ɲɯqta:q-tar.*

ɯblasta:ʃɯ kemitɹet, ɔstɯ-ruja matɯrɯja:lɯn qɔmsɔmɯl wskwʃytten 5-s ɯblasta:ʃɯ kempirɛnsijetiger tije killerɹeq-te:qter dɹen u:ra:q taha:rbɯta. ɔnɔn ɹecɹejkeler, er tɹetelinen whe: etillibit, ɯblasta:ʃɯ ɔs-tɯrɯja kemi:ssijete kærdy:r matɯrɯja:llarɯn killere ɔq-sɯqtara dɹen ky:tebit.

min saŋa:bar, iti alɯs ɹbra-qana sɯq yle. kɯhannaqqa tyrgennik kɯttarar sɯl. ɔnɔn ɹecɹejkeler, saŋa:larɯn u:ran, kemi:ssije ba:mmɯt kɯta:naq ylɛtiger kuhanɹɯqtara dɹen erenebit

matɯrɯja:lɯ tyrgennik kil-leren ihiŋ!

ɜ. bætyrwp.

ɔstɯruja—a:spɯt sɹe-kilite, inniki—ekke:jite.

ɹecɹejkeler beʃeʃit ɔs-tɯrujaʃɯt ɔjɔhulla-rɯgar kuhanan, ɔstɯruja kemi:ssije-tiger kæmælyhyŋ.

ɹecɹejke ɹbrɯ:ta ɯra:s-tanna.

(ɜɔk. ɯkuruk).

tulaʃɯta:ʃɯ qɔmsɔmɯl ɹecɹejketin bi:r qara bɹbrɯn ɹbrɯ:ta bɯlbut t. bɔrukɯ-pajap bah. ɜæg. dɹen kihi, bihi leɲinni: eder ɯccapɯt kekketitten, timir sippi:ri-nen y:ryllen tɯra:ta.

taqsɯbɯt burujdara: 1) qɔmsɔmɯl ihiger bejete tu-ɯnan, ɹecɹejkeʃe utarɯlahar ɭælæq terimmit; 2) ɯɒsas-ɔttɔtugar qɔmsɔmɯl tyhen bɹerbit; 3) at ɹer bastɯŋ sy:rde:c-hilɹek ihiger ɜɔmɯ ɯspakka, i:re:ni sɔmɯl sekiri-ɜan ɜɯlanɯ ikku ɜɯl-sereti:-ɯl-

elge:jite:ʃi pijeɲɹer ete-re:tin ɔlɔʃuttan.

(byly: ɯkuruga).

pijeɲɹer etere:tin elge:jige 1924 sɯlla:qqa, serappijɯn miki:pperep dɹen terijbite, ɔnnɔ bɹes-alta ɔʃɔ ki:rbite. salajɯ:r mæltæq bɯlan yle qɔtɔn taqsɯbataʃa.

1927 sɯlla:qqa be:tej ku-ru:ppa ɯla, ɲukulaj bætyrwp dɹen, aŋardas bejetin ky:hynen ylele:bite. qɔmsɔ-mɯl ɹecɹejketin salajɯ:ta dɹen sɯq. kɯrattan taqsar kuma:ʃular qɔjuta:n qa:lal-lar, sɔrɔqtɔrɔ ti:jbekke da qa:lallar. anɯgɯ ɹettyger qɔmsɔmɯl ɹecɹejkete ɯnna kɯrattan ɯkuruk pijeɲɹerin byrwte kɯhanan, bihigi dæ-ki qaɟɯstallar sæp bɯlɯq ete. etere:t baltara sy:s kɯ-ra ɔʃɔlɔ:q ɔskɯla ihiger yle-li:r, ɔl ɔʃɔlɔru bejetin dɹeki tardan, sɯrdatɹɒqta:q.

H. K. Эльгаст.

«ɔlɔq laba:ta» dɹen «qɔ-tugu ɯccat 17 (61) ger ki:rbit kiri:tikeʃe bɯha:rɯ:.

„k" dɹen taba:rɯs wre-ten, ɯjan kerde:n etere bet bɯlɯq ete da, sa:tar bɹese a:tɯn bilbet bɯllaʃa.... „baj batala" dɹen min. qahan da bɹese suruja ilikpit. „ɔlɔq laba:ta" dɹen kiniɡeber „ba:j ɔqtu:ta" dɹen ba:ra. ɔnu eter bɯhɯ:la:q.

„ba:j ɔqtu:ta" dɹen bɯ-lar ebe:-sebɹet buda:ha bɯl-tun kenne, wreʃe sɯq tɹb siriger. ba:j ɔ:ɛssa: da bat-tɯ: ɔlɔrɔn, kɯlaha bɯstan qa:lara. „k" taba:rɯs sɔbɹe-skej bɯla:s bɯlla da ba:j battala ɔncu sɯq dɯlar dɹe-ri gɯnar. sɯq qahan ca:hɯ-naj ergɹeɲ, kɯra da bɯllar, ba:j ba:rɯn tuqarɯ ɔ:ɛɜu sɔ-:ɛɜu elbeq bɯlɯ.

„qamnaccɯt ba:j battɯ:-rɯn biler ere:ri tɔʃ battata sɯɜɜarɯj" di:r. „syreq ba-ʃatɯgar syhwq tɹeppet" dɹen ba:r. tɹb siriger ky:s sɯʃuttan. ba:j ili:titten taq-sa ilik biliɡin da elbeq. ɔnu bilbet kihi ebit du:.

qamnaccɯt kenniki tæɡyl ɡe kim bɯlan ɭaʃusta. bat-taltan taqsɯbata du?

„k" taba:rɯs iti bɹese tu ɡu kærdæræryn ɔlɔq æjdw-beteq ebit.

„bula:s ɯlɯllɯbɯt" dɹeni kæræn turan. kim bu saqa ɔlɔʃuttan ɯlɯllɯbɯt bɹese dɹeʃej? „kapɯtalɯ:s". „yle-hit", „ba:hunaj", „yryŋ kɯ hɯl" mækkwryn, „ækta:p bɯhɯla:nna:q kynnerin". qartɯ:na ere bɯlan kærdæ-rær bɹese di: sanɯ:bɯn ebe:. „k" taba:rɯs sa:tar, ylehit ylele:n muɲanarɯn, ba:hɯn-aj sire sɯq ɔlɔlɔrun, a:n dəjdu seri:titten u:rajbataq salla:t tuɡu saŋararɯn æjdw bet bejete du:. saqa siriger qas ara:s ɯkuru:ktarɡa yryŋ ili:titten, qasta, qas ara:s-tɯk bɯla:s ɯlɯllɯbɯtɯn kɲjar ba:ra bɯllar, qas ɯn bɹese ɔŋɔhullɯ ebite bɯlla....

«ɔlɔq laba:ta" dɹen twt bɹese surullubut kiniɡetitten ikki ere bɹesetten, ikkili: ere tɯlɯ surujbutun. bytyn kinigeni ɯrɯppɯt kurduk „ɔlɔq laba:ta" dɹen, „k" ta-ba:rɯs surujbutun. „qɔtuɡu ɯccat" crede:ksijete kɹnnærbɹet bejete bɯllaʃa du:...

ycygej kiri:tike saʃa-yey-gej sɯq. kuhaʃan kiri:tike saʃa kuhaʃan sɯq....

„ɔlɔq laba:ta" dɹeni, kim eme ycygejdik ɯruttar kɯr ɜɯk ulaqqan kæmæ bɯlɯq ete.

bes - ɜara:hɯn.

qɔmsɔmɯl ɔnus sɯlɯgar eʃerdeler.

ɯccat qɔmuɲu:stu: in-ternessijene:lin (ʁим) siteri:le:q kemitɹete se-bɹeskej sɔju:s ɭeɲinni: qɔmsɯlugar eti:te.

taba:rɯstar!

eder ɯccat qɔmuɲu:stu: internessijene:le s.s.æ.s. ɭeɲinni: qɔmuɲu:stu: ɯcca-tɯn sɔju:ha wry:le:q 10 sur-lɯn tɯlu:tugar, bejetin su-la:s æræbæly:syjwnej eʃer-detin ɯ:tar.

ba:j ɔmuktar sirderiger ba:r eder qɔmuɲu:sta: ehigi ylehit—ba:hɯnaj æræ-bæly:ssyjetin inniger ɔqsu har sɯtaila:q yleʃitin beɭe-te:n. ula:tɯnnara, astɯna kærærilær.

s.s æ.s. qɔmsɔmɯla, qa:n-na:q qara battaltan taqsar-ga, ylehit æræbæly:ssyjetin ɯt—kuta: seri:tiger ælærsæ sɯʎɜan ula:ppɯta. bytyn a:n dəjdu yrdynen ylehit bɯla:s bu:hanɯ:la:q mækkwryger biller ɔstɯruja bɯlan qa:-lɹb.

ba:j ɔmuktar isteriger ba:r ylehit eder ɯccatɯn ajma-ʃa s.s.æ.s. qɔmsɔmɯla ɔjɔr-but sɯlɯn sɯlla:n. kinitten kæq ulan. bejetin battalla:q ba:jdarɯn kɯtta kyreste-heriger sybe—ɯjɯ: ɔjɔstɯ.

ɭeɲin qɔmsɔmɯla meʎɜi s.s.æ.s. qɔmuɲu:hun ba:r-tɯjatɯn ky:ste:q kɯta:na:q tireʃe bɯlɯ. kinini kuttа bi:rɣe ɭeɲin ucu:tal ɯjbɯt sessijel::sme ɔlɔʃɔr, tæhæ da erej—mehej ba:rɯn yr-dynen qaja da dɹeki qal-bajna:bakka bassɯ dɹen ɯ.q i. erener.

ba:j ɔmuktarga ɔlɔrɔr yle-hit—ba:humaj ɯccata æræ-bæly:ssy:je dəlgunugar ki:-ren. qɔmuɲu:star ba:rtɯja-larɯn sɯtalla:q salaltalarɯ-nan sætteren, ba:j bɯla:hɯn siɲnererge, ba:jdar saŋa qa:nna:q seri:ni terijellerin, sebɹeskej sɔju:hu saba bat-ta:rɯ ɔɲɔstɔllɔrun utarɯ ɔqsusputa. ɔqsuha da turu-dɹen, ɯ.q.i. s.s.æ.s. qɔmuɲu:starɯn erener.

ɯ.q.i. kiɲ kemitɹete.

ylehit ba:hɯnaj kɯhɯl a:rmɯjatɯn beli:tikener salaja:ccɯlarga itɹenne qama:ndalɯ:r sasta:bɯ-gar.

sebɹeskej sessijel. æræspy:byl. sɔju:starɯn seri:tin muratɯn ɜɲlatɯn kɔvɔr nɔrɯt qɔmɯs-sarɯja:tɯn itɹenne æræspy:by-lyke æræbæly:ssyjwnnej bajɯɲ-naj sebɹetin (P.B.C.) eti:te.

barɯ sɔju:s ɯccatɯn ɭe-ɲinni:—qɔmuɲu:stu: sɔju:ha terillibit wry:te 10 ɯlɯ-tɯlu:tugar itɹenne æk-æræbæly:ssyjete 11 sɯlɯ-gar yktɛni:tiger tybehinne-ren, altɯɲɲɯ 27 kynytten setiŋŋi 14 kynyger dæri, barɯ sɔju:s yrdynen ɔskɯ-la tuhatɯgar subɯtuŋŋuk terijer.

„ɔskɯlaʃa nɔrɯt, wreʃi-reriger kæmæl:ehyŋ" dɹen ɭeɲin qɔmsɔmɯlɯn sɯla:s-ɯɲurɯ:ta, kɯhɯl a:rmɯja-nɯ bahɯlukta:ccɯ ɜɔn ky:s sana:larɯn kætæʃæn, billi:-le:q yleni taha:rarga uɡujɯɡ-ta:q. æræbæly:ssyjwnnejba:-hɯnaj sebɹet, qɔmsɔmɯl bytyn sɔju:s yrdynen te-rijer subɯtuŋŋugar, kɯhɯl a:rmɯjanɯ bahɯlukta:ccɯ-lar ɔttɔlɔrugar kɹer. eter kihi sɯq—barɯ kæʃyspyk-ke dɯlɯ qarɯstammakka ylehɹeqtere dɹen erener.

qɔmsɔmɯl subɯtuŋŋugar mannɯk yleler ba:llar: sa-ga tutu: maturɯja:lɯn bu-nu:. ɔskɯla ɜɹe abɯraqta-nɯ:ta, ɔŋɔhu:ta, ɔskɯlaʃa ana:n yleli:r uca:stak siri terijsi:, yp qɔmuju:ta ɔntɔn daʃanɯ atɯn.

bihigi kæmælæhær yle-lerbit bɯhata itinnikter.

s. s. æ. s. seri:tin, mu-ratɯn ɜɲlatɯn kærær nɔ-rɯt qamɯssarɯja:tɯn itɹen-ne æræbæl. bajɲɲnaj sebɹet birisside:telin sɔlbuja:ccɯ

u:niski:q.

ɯŋɯrɯ:ga qardarɯ:.

„q. ɯ," 17 (61) №-er tab. miki:perep „taba:ʃɯ tardɯ maŋ" dɹen ɯŋɯrɯ:tɯgar sæbylenen, kɯrɜɯk taba:q kihi dɔrɯbujatɯgar kuha-ʃanɯn, kini ɜa:tta:ʃun æjdwmmyn, bu kynten ula taba:ʃɯ tardarbɯn bɯraʃa-bɯn. ɯnna mi:gin batɯhar-ga iteʃejen, erenen turam-mɯn mannɯk taba:rɯsta-rɯ ɯŋɯrabɯn:

1. sy:lyskej, semen seme:-hebihi.

2. ɔcu:rap, bajbal ɜægw-rebihi.

3. ujbanɯp, swder ujba:-nabɯhɯ.

4. ælækssændyrwp, ælæk-sæj ɜara:sɯnabɯhɯ.

5. anti:pin, ujba:n ɲukula:j-abɯhɯ.

6. kutugu:tap ɲukulajɯ.

7. dɯdaqap ɲ.

8. bætyrwp b.

æ. b. bɹelɔbɹhosap.

eppɹettir erede:kter **bɔrukɯppajap d. t.**

b. l. b. ɯ. s. ɯn sɯl tuqarɯ ulu: ɔq-suhu:larga, kɲju:larga buhan—qatan, b. q. b. (b) ɜiŋne:q sɔlbuja:ccɯta bɯlla. turuɡurdun kɯhɯl ɯrɜanna:q—ikki mælyjwn leɲinni: qɔmsɔmɯl!

sʁnata 10 qaccɯ. — taqsara 5-s sɯla. — barɯ dəjdu ylehittere qəlbəhuŋ!

qətugu bɪccat

ɯjga ikkite taqsar. || qəmsəmɯl saqa sirine:ʃi kemitʁete taʃa:rar. || be:tiŋse tɔqsuŋŋu 13 k. 1928 s. || № 1 (45)

qahʁt eder suruja:ccularɯn tustarɯnan.

bihigi qahʁppɯt eder ɯccat qahʁta, kinɪeqe eder ɯccat surujar. kinini eder ɯccat a:ʃar tuhalanar. bihigi əlɔqputun ylebitin wreqpitin, qannɯk ulu:ska ɯkurukka tɯq kere saŋa sɯllar ba:llarɯn qahʁkka surujan qardarɯta billerser bʊllaqpɯtɯna—əccəʃɔ ere bihigi qahʁppɯt elbeq tuhala:q bʊlɯ. əl na:datɯgar tʁ siriger yleli:r qəmsəmɯllar. barɯ eder ɯccattar, əskʊlaʃa wrene:ccileri, ycygej qahʁtɯ a:ʃʁqtarɯn baʃarar bʊllaqtarɯna, kɯta:tan turan ytw baʃalarɯ:nan bejelerin qahʁttaɪɯgar „qətugu ɯccakka" surujɯɔqta:qtar

kihi qahʁkka emiskecci bi:rde surujar bʊla tappat. ycygejdik surujar jde elbeq wreʃinen, erejinen sitiller. basta:n ekkin qahʁtɯgar ənt:ən bcce:ttener qahʁkka surujan wreniller.

bihigi eder suruja:ccular bɯt (ɪoпкоры) ygystere qahʁkka **tugu, qajtaq** surujarɯ bilbetter, sata:battar. kiniler ɪecɪejke yletin tuhunan qahʁkka „əccɪɔt" surujan ɯ tallar, əl ebeter aʃɯjaq tɯlɯnan saba tattaran surujallar, qələbura; „ɪecɪejke 18 silɪenne:q, ənt:ən kɯ:s əʃətɔ 5. ɪecɪejke sɯrdatɯ: ylete a:ʃar balaʃanɯnan barar... əskʊlaʃa wrene:ccileri ɡɯtta ɪecɪejke sibe:he ycygej... ɯpsastɯbalarga 6 qəmsəmɯllar sɯɜɜallar".

bu kurduk surujbuttan a:ʃar taba:rɯstar tɯq da tuhanɯ ɯlbattar. mannɯk surujɯ.qa, kihi a:ʃnʁqqa ajɯla:q, tɯq ba səɫuna sɯq. ɪecɪejke sɯrdatɯ: ylete qanilerinen qajɯhan, ələqtə:q ba:jdarɯn innilerin əŋərər seri:leriger kæmælæhə:llæryn ɯtta:q tɯlɯnan. yleti nen utarɯ əqsusputa 1914 sɯlla:qqa stutga:rt kʊrat ylehitin mi:tinneriger æræbæly:ssyjeli: æjy tenippite. mi:tin əŋərəru beli:sije qa:jbɯtɯn kenne ba:rtɯja ətt:ətuna:ʃu yleni ky:hyppyte. ba:j bɯla:hɯn kæmysky:r albɯn salaja:cculartan ba:rtɯjanɯ ara:rarga mækkyspyte.

ka:rl li:pknɪeq aɜɜatɯ:la:q yletitten bɯ:hana:rɯ əccət:ə:ʃu ɲarma:ŋŋɯja bɯrabɯ:talɯstɯbata kinini tutan ɯlan kænnæry salla:tɯnan kɯrgɯhɯ: ɯtugar umsa ytyryjbyte. ʁm ɯjɯn maŋnajgɯ kynyger 1916 s. bærliŋŋe (ɲarma:ŋŋɯja ki:n kʊrata) ylehit əŋərbut dɪemenstre:sijetitten tutan ɯlan alta sɯlla:q ka:tɯrkaʃa ana:bɯttara. ɲarma:ŋŋɯja 1918 sɯlla:q æræbæly:ssyjetitten tyrme a:na telellerin kɯtta ka:rl li:pknɪeq „ba:j bɯrabɯ:talɯstɯbatɯn yntyrytyŋ" dɪebitinen taqsɯbɯta əl taqsa:t æræbæly:ssyjedəlgunun why ger sɯɜɜan sesije:l dɪemek re:tter bɯrabɯ:talɯstɯbalarɯn yntyryten bɯla:hɯ ɯlarga ylehiti ɯgɯrbɯta. itinnik yletin inniger sɪejdɪema:n (sesijel dɪemekre:t) bɯrabɯ:talɯstɯbatɯn ɜahaltatɯnan ka:rl li:pnɪeʃi ərɯha lyksembu:ru kɯtarɯ ikkɪennerin sɯlga ælærbyttere.

ka:rl li:pknɪeq eder ɯccat ɔttətuttan æræbæly:syje ylehite bɯlan uhujullan taqsɯbɯta. kini ylehit eder ɯccatɯn teriltelere yksy:lleriger tenijelleriger yjetin tuqarɯ kɯhammɯta. əl ihin kini kerɪehin barɯ dəjdu ylehit eder ɯccata yrdyktyk ɯtɯktɯ:r.

a. a.

bytyn sebɪetter səju:starɯna:ʃɯ qəmupu:s ba:rtɯjatɯn 15-s sijɪehe.

ba:rtɯja bytyn səju:staruma:ʃɯ 15 s sijɪehe aqsɯŋŋɯ ɯj 2-s kynytten 19 kynyger dɪeri məskuba kʊrakka muŋŋaqta:bɯt.

basta:n ba:rtɯja ki:n kemitʁetin bastɯŋ seksete:re t. ɯsta:lɯn ba:rtɯja ikki sɯlla:q yletin beli:tiketin kepse:bit.

t. ɯsta:lɯn siste:n ələrər syŋken əmuktar erɡɪennerin ɯɔnna bɯramɯ:slannastarɯn (ba:bɯrɯka səbɯt) yletitten sʁlla:n, a:n dəjdu bytty:n ələʃun ɯrɯtan sʁnala:bɯt ygys əmuktar qasa:jɯstɯbalara seri: innine:ʃitegər tubusta əl ənnugar atɯn məhɯɔqqa tystyler; əmukka bulu: talɯ: əgəhu: elbe:n atɯ:laha:ccɯ aʃɯja:ta. sərəq əmuktar ba:bɯrɯkalarɯn səbɯttarɯn taʃa:rɯ:tɯn atɯ:lɯ:r sirdere elbeq, ɔttən sərəqtərgə bukatɯn qəbdəq. ənən erginer siri bulu:nu ba:jdar ələqtərɔ tupsarɯn əl ebeter estelleriu tuta:ʃa bʊlla. ba:jdara səʃətəq bi:r sɯl qa:lar-bas biler sirderin yllesti:. ənu kini ler ejenen sata:n yllestʁeqtere sɯʃa, kɯrgɯhɯ: kʁjɯ:tɯnan yllestʁeqtere. ənən seri: kuttala urukkutɯn kurduk a:n dəjdu yrdynen saba by:ryke:n turar.

t ɯsta:lɯn dakɯla:tɯn ikkis aŋa:rɯgar sebɪeskej səju:s ɪs ələʃun keskillerin ɯrɯtan kepse:bit.

nərɯt qasa:jɯstɯbatɯn y:ny:tyn lɪenin kirɪehin sɯlun ustun ba:rtɯja salajan iher. nərɯt qasa:jɯstɯbatɯgar anɯgu sessijeli:skej ættæ bahɯjda. bihigi qasa:jɯstɯbabɯt y:nen qa:ŋa:n iherin tyrgene ba:j əmuktar gɪennerine:ʃer basta:n turar.

bihigi bɯramɯ:slannasputɯt y:ny:te basta:bɯtɯn bɯhɯ:tɯnan, qasa:jɯstɯbanɯ sessijeli:skejdi: sistɪemenen (majgɯnɯnan) teriji: ba:j gɪenine:ʃer bɯdan barɯsta:ʃa, ərduga kæstæn turar.

ki:n kemitʁet yletin tuhunan.

t. kəssijɯr dakula:tɯn sijɪes istibit idele:q səju:stara səruktarɯ:n tələrdular. tɯq da muna:rɯ:ta sɯq ba:bɯrɯka səbɯt kemitʁetterin ylelere tubusta. əl teŋinen idele:q səju:star wreʃi surdɯgɯ tarʃatar ylelere ələs ky:hyrde. ylehit ygys ættæ kulu:p yletiger tardɯlɯnna. ba:bɯrɯka səbɯt yletin syŋŋyn kænnærær ylehit sybe muŋŋaqtarɯn ylelere tubusta, ycygejdik buharan qataran ay:lleher bʊllular. yle tupsarɯgar sybeni na:r ba:bɯrɯka səbɯt qara ylehittere killereller. ylehit ərduk kɯhamŋɯla:ʃa, sajdɯbɯttara kɯrattar sebɪetterin bɯ:barɯgar billen a:sta. kɯrattar sebɪetterin sasta:bar biligin ylehite 47 bɯrɯhʁŋŋa tijde, ɔttən a:sputsɯlga 26 bɯrɯhʁn ete. tʁ sebɪetteriger ɜadaŋɯ ɯnna qamnaccɯt silɪen aqsa:na elbe:te. tʁ sebɪettere ələqtə:q bʊla:s aiŋne:q bejete bʊlan iheller.

eder ɯccat səju:hun (qəmsəmɯl) y:ny:te bɯta:rda. qəmsəmɯlga eder ɯccat kiri:te acca:ta. ylehit ɯccatɯn 45 bɯrɯhʁnɯn qəmsəmɯl ɯlan ələrər. qəmsəmɯl sɯrdatar ylete ɯccat sajdarɯn, ərduk ylehit ɯccata sajdarɯn kɯttaran iher.

ba:rtɯjaʃa ylehit ɜən ki:relleriger ki:n kemitʁet kɯhanan 1924 s, 1927 s dɯlɯ 488 tɯ:hɯnca ba:bɯrɯka səbɯt ylehitterin culuta ba:rtɯjaʃa ki:rdiler. biligin ylehiti ba:rtɯjaʃa qətɔ ɯlarga ɯnna sulu:supala:q ɜənu ba:rtɯjaʃa killereri bɯta:rdarga k.k. bɯha:ran turar. altɯŋŋɯ æræbæly:ssyjete ɯn lægyryk sɯla tɯlu:tugar ba:rtɯja ɯɡɯrɯ: əŋərbutugar 70 tɯ:hɯnca ylehit ɜən ba:rtɯjaʃa ki:rergesajabɯlʁŋŋa bɪettere..

qəmupu:s internessijene:lin tuhunan.

t. buqa:rɯn dakula:tɯn sijɪes istibit. barɯ dəjdularɯ bahɯlɯkta:n ələrər qapɯtalla:qtar, ba:jdar tɪreqtere kebire:n keqten iher. biligin ba:j bahɯlɯkta:n ələrər əmuktarɯn suda:rɯstɯbalara beje bejelerin kutta kyreqtehellere ərduk ky:byren æs sa:s barɯ dəjdular. yrdylerinen keŋe:n elbe:n erer. kelin tihiʃer aʌɜaqajda:q kurgɯhɯ:nan tu:narɯn taha:rʁqtara.

barɯ dəjdularga ylehit ɜən kælæhynyn si:llere, ylehit ɜənu ba:jdar battɯ:llara ykty:llere ky:hyren turar. ylehit kula:s kæŋylyn accatarga, kini teriltelerin s a b ɯ t a l a:n ky:hyn æhylerge barɯ dəjdu bardam ba:jdara ɜulujan kuha, nallar.

æræbæly:ssyje sassuɲ æjy:n bʊlar tɯ:ɲa qaja da əmukka billibet. ylehit kula:s urukku ba:starɯn əbərən saŋa tyllen qamsa:rɯ gunan erer. ylehit kula:s mækkwryger kæmælæhy:,

kini mækkwryn ɔqsuhu:tun ky:hyrdy:, barɯ dəjdularga æræbæly:ssyje kuta:tun sirilecci kwɜyty: qəmuɲu:s internessijene:lin syryn kɯhamɲɯta bɯlar.

ylehit ba:hɯnaj inspɨeksijetin

ɔccɨɯtugar t. ərsəɲiki:tse eppit: su:ttar ɔlus təŋkuru:n ɜnɬlanɯ uhatɯgas eɲin bɯlallarɯn kɯtta mækkyher sæp. ɔrduk tɬ sirin su:ttara təŋkuru:n bɯlallara, kiniler kɯra qara bar ɜənu kɯtta sirej kæssællæryn bɯhɯ:tɯnan, kuhaʃan bɯ lɯqta:q.

bihigi su:ttar ylellerin qəbulsutarbɯtɯgar, ɔrduk qamnasta:q ɜənu sarbɯjarbɯtɯgar bet elbeq erejde:q. su:t ylehitterin qəbulsutarga, tuhata sɯq ɔrəskɯtu sarbɯjarga sɔrəq su:ttar utarɯlahallarɯn a:han. ba:rtɯja ɯnna bɯrabɯ:talɯstɯba ɜahallarɯttan sɔrujan tɯru:llar. sɔrəq su:ttar ɔrəskɯkkutun 20% bɯrɯhɬnɯ kæʃyretih dɨen ɜahalɯ kænæ sɯbastarɯnan təlɔrɯqtarɯn kenɨetin, saɲa sala: ahɯnan bejelerin keŋetinen bɨereller. ɔnən su:t ɔrəskɯtun accatar yleni mehejdi:ller. itinnik ɜahalɯ keher majgɯnɯ kutta bet ky.ske mækkyhwqpyt sɔrəq su:ttar bejelerin kuhaʃan ɜahalla:q ylehitterin u:ru:la:q su:kka bɨere:ri gɯnnaqqa kæmyskeheller, mannɯk dɨen bukatɯn tykteri sɯl.

nɔrɯt qasa:jɯstɯbatɯn bɨes sɯlla:q bɯla:nɯn

tuhunan dakɯla:tɯgar t. kɯrsɯsa:na:bɯskaj eppit: 1920 s. a:n basta:n elektri:cestibe bɯla:na ɔŋɔhullubuta. 1921 s. sut bɯltɯn ɯnna tuspa ɔmuktar kæmælæspætæqtæryn yrdynen sɔʃɔtəq bejebit ky:spytynen kɯhamɲɯbɯtɯnan qasa:jɯstɯbabɯtɯn cælygertyheren biligin bɨes sɯlga urutunan bɯla:n ɔŋɔstɔbut. biligin bihigi innibitiger ys sɯl syryn sɔruktar turallar. *bastɯkɯta* – bihihi qasa:jɯstɯbabɯt ba:j ɔmuk tar bilbeteq tyrgeninen y:nwqte:q. *ikkihe* — bihigi ba:bɯrɯkalarbɯt sɔbɯttarbɯt ɔŋɔhu:larɯn bar ɜən na:datɯn, kini atɯ:lahar ky:hyn kɯtta t e ŋ n e: n ɯ:tɬqta:qpɯt. *ysyhynen*— bihigi kæŋylbytyger ba:r bulu:larɯnan sebɨeskej sɔju:s kɯrgɯstan kæmyskener ky:sterin elbetɨeqte:qpit, kɯta:tɯnnarɬqta:qpɯt.

tɬ siriger ylel::r tuhunan.

t. mɯlatap bet bɯha:rɯ:la:q dakula:tɯn sijɨes istibit. sebɨetter bula:stara tɬ ɜənun qasa:jɯstɯbata qaɲɯ:rɯn sessijeli:sime sɯlugar killerde. ylehit kɯtə:naq ɜahala tɬ siriger ɜən ɔlɔʃun aɜas ularɯtta. urut ɔttɔ ba:hɯnaj qasa:jɯstɯbata 50 mælyjwn dehe:tine sirde:ʃe, ɔntɔn 40 mælyjwn dehe:tinetin ba:j ɜən bas bilellere. biligin bɯllaʃɯna 136 mælyjwn dehe:tine sir ɜadaŋŋɯ ɜəŋŋɔ kelen turar, ɔttɔn ba:j aɲmaq bas bilere 4 mælyjwn dehe:tine.

ɔttɔ senɨe ɜən tɬ qasa:jɯstɯbatɯgar siste:bitterin kurduk si:ste:n ula:ta y:ne ɔlɔrɔllɔr ɔttɔn ba:j aɲmaq qasa:jɯstɯbata b i : r g e m aʃɯjaʃɯn kurduk aʃɯjaq.

mantan iɲɲe ba:rtɯja salaltata tɬ qasa:jɯstɯbatɯn ɔŋɔrɔr. u:hatar ky:he elbe:n ebillen iherinen. barɬqta:q bihigi salaltabɯt ba:j aɲmaq ula:tɯ:tɯn ky:hyry:tyn sa:rbɯjan iherinen bɯlɯqta:q.

ba:rtɯja syryn ɯllɯgɯttan tɯra:bɯt ɜən.

ɜnɬlalarɯn kærærgæ sijɨes tuspa sɔlɔi:ɔ:q kemi:ssije ana:bɯta, ɔl kemi:ssije sijɨes ustala:q tɯratɯn tuqarɯ ylele:bit.

ba:rtɯja ɯllɯgɯttan tɯra:bɯt ɜən ɜnɬlalarɯn ɯrɯtan ɯnna kiniler ara:s kærdæhy:lerin isten baran kemi:ssije sijɨeske dakula:t ɔŋɔrbut. tɔrɯskaj sinɨebijɛp ikkini ki:n kemitɨet ɯnna ki:n qənturɯɔʎnaj kemi:ssije ba:rtɯjattan taʃa:rbɯttarɯn sijɨes sæptæ:ʃynen a:qpɯt.

tɔrɯskaj ɔppɔsu:sujatɯgar sɯʎɜan kini æjyn tarʃatar majgɯ qəmuɲu:s ba:rtɯjatɯgar silɨeninen sɯʎɜarɯ kɯtta sæp tybehɨspeț ɔnən ɔppɔsu:ssuja aktɯ:ptarɯn (ky:ste:q ylehitterin) 92 kihini sijɨes ba:rtɯjattan ta ha:rarja u:rbut.

dɔrɯbuja sala:ta.

eder ɯccat ɯra:s salgɯnɯ kyndykketiŋ.

wreʃe sɯq saqa (atɯn da ɔmuk) ɯra:s salgɯn tuhatɯn kɬjan bilbet bɯlau, ɜɨetin salgɯna ɔlus kire:ste:q kuhaʃan bɯlar kɬraʃas baʃaɜɯ ɜɨeʃe tæhæ eme kihi kɯrɯ:larɯnan simsen ɔlɔrɔllɔr. saqa ɯra:s as, ɯra:s taŋas, ɯra:s ihit qəmɯs dɨeni, site ɯra:stɯk kɬjan tuttubat da bɯllar, sin biler. ɔntɔn *ɯra:s salgɯn* dɨeni tæryt bilbet. ɔnən ɜɨe salgɯna tɯpsarɯn tuhunan tugu da ɔŋɔstubat terimmet.

tahɯɜɜa:ŋɯ ɯra:s salgɯn sasta:bə mannɯk bɯlar.

kisləɾɯt dɨen salgɯn 21%
asɯt „ „ 78%
argɯn „ „ 094%
ugɔʎnaj kisləta 0,04%

atɯn bula:ha (u:pa:ra si:k. bɯ:l. kupas 0,02%.

ifi sasta:ptar qəlbɔnən bi:rge salgɯn dɨen a:tɯrallar. ɜɨe ihine:ʃi salgɯn sasta:ba itinten ularɯjar atɯn bɯlar. knhaʃan salgɯnna:q ɜɨe kɨene ugɔʎnaj kisləta:ta bɯra kɯpaha elbi:r. atɯn amija:k sɨerebɔdɔrɯt dɨen, kihi dɔrɯbujatɯgar bɯrtula:q salgɯnnar emɨe bula:hallar. kisləɾɯt dɨen kihi etiger—qa:nɯgar ɔlus na:dala:q tuhala:q salgɯn, kininen kihi, swhy, barɯ qamsɯ:r qaramaj tɯ:nan tɯ:nna:q bɯlar. asɯt, argɯn bɯlan kihɨeqe tuhata da. bɯrtuta da sɯq bɯlan baran kiniler kisləɾɯtu su:rajan ubatan tuhalɯ:llar. aŋardas bula:ha sɯq ɯra:s kisləɾɯtunan sɯta:n tɯ:nɯllɯbat bɯlar. ugɔʎnaj kisləta bet kuhaʃan bɯrtula:q swlgɯn, kini ykse:bit salgɯnɯnan ær tɯ:mmɯt kihi yge:rdi:r, ɔlus ky:ske yge:rde:bit kihi ælær daʃanɯ. ɔnən ugɔʎnaj kisləta kihɨeqe swhyge ky:ste:q ɜa:t.

qaja da tɯ:nar tɯ:nna:q qamsɯ:r qaramaj barɯta bejetiger kisləɾɯtu tɯ:nan, killerer bejetitten ugɔʎnaj kisləta:nɯ tɯ: nan taha:rar. ygys kihi swhy ba:r ɜɨetiger kisləɾɯta aʃɯjɯ:r ugɔʎnaj kisləta:ta elbi:r, ɔnən salgɯn ɜyɜejer.

kwq y:nen turar ɔt, mas tætɬæry ugɔʎnaj kisləta:nɯ ɔbɔrən iɲerer, bejetitten kisləɾɯtu taha:rar. ɔnən y:ner ɔt, mas salgɯnɯ tupsarar. ɔnu sajɯn ær ɜɨeʃe (kɯrakka ɔlɔrɔn baran tɬʃa taqsɯbɯt kihi biler gɯna ycygej bɯlar. ɔl ihin nu:ccalar atɯn da wreqte:q ɔmuktar ɜɨe ihiger tahɯgar mahɯ ɔtu y:nnereller. bihigi, saqalar tætæry ɜɨe ihine:ʃer, ɜɨe tahɯgar daʃanɯ y:ner mahɯ ɔtu sɯq gɯna satɯ:bɯt.

ɔnən ygys kihi swhy ba:r—tɯ:nar ɜɨetin salgɯna sətəru ɜyɜejer, kisləɾɯta aʃɯjɯ:r, u gɔʎnaj kisləta:ta, kihi dɔrɯbujatɯn ɜyɜeter atɯn da: bɯla:ha yksy:r. ɔnnuk salgɯnna:q ɜɨeʃe kihi tɯ:nara ɬrɯ:r, ɔn tɔn tahɯɜɜa taʃɯstaʃɯna tɯ:nara keŋe:n sergeqsijer. kuhaʃan salgɯnna:q ɜɨeʃe ær y: ɔlɔrɔr kihi tæbætæ ɬʎɜar, qa:na sine kubarɯjan qa:lar, ahɯ:ra si:re mælty:r. ɔnən dɔrɯbujata kebiri:r ɬrɯhaq bɯlar.

ɔl kenne bi:r ɜɨeʃe ygys bɯlan simsen ɔlɔrɔr ɜən barɯ ælwr dɔrɯbaj bɯlbattar, sɔ rəqtɔrɔ ara:hɯnaj ɬrɯla:q bɯlallar. ɔl ɬrɯ:larɯn wne—mikrɯba salgɯn ustun tarʃanan ælwr kihi etiger qa:nɯgar kiren wske:n kinini ɬrɯhaq ɔŋɔrɔr. saqaʃa salgɯn ustun targanan ɔlus ælærær—syterer kini wsky:ryn tæry:ryn iɲneri tardar ɬrɯ: ba:r *sellik* sellik ɬrɯ: kihi ɔʃɔ eder ættyger ɔlus iɲen turan si:r ɬrɯ:. sa:hɯrbɯt kihi ær baʃaɜɯ arqaq sætæl bɯlan tuluhar, tæhæ eme ær ɬʎɜa dɯʎɜan me:le sille:n qa:qta:n, sellik mikrɯbɯn tarʃatan ɜɔn bæʃæny sutujar. eder kihiɲ aʃɯjaq ɯj ihiger bulgu særæ:n ælærær kebiher, sellik da kenne salgɯn ustun tarʃanan kihini ɬrɯ:tɯnnarar ɜaŋ ɬrɯ: ygys, ɔnnuk ɬrɯ:lar bɯspa, kɯr, skarlatɯ:na eu:ma, dihteri:i dɨenner itini barɯtɯn saqa bil bet bɯlan sɯta:n qarɯstam makka ɔlus sutullar.

itini barɯtɯn sana:n turan eder ɯccat ɜɔn ɜɨe salgɯna ura:s bɯlarɯgar kɯharɬqta:qtar. salgɯn tupsarɯ: dɨen bɯlɯqta:q saqaʃa a:n maŋnaj ɜɨetten qɔtɔnu ara:rar. ikkihinen ɜɨe a:nɯn tynnygyn ahan, bi:ter sɔrujan ana:n bɯrtacka (ek kin qajaʃaha) ɔŋɔrɔn ura:s salgɯnɯ ɔnɔn killeri: ysyhynen ɔlɔrɔr ɜɨeni yrdyk kɨeŋ salgɯna elbeq gɯna ɔŋɔstu:. tærdyhynen bi:r ɜɨeʃe ygys kihi me: ne simsen ɔlɔrɯ sɯq tusta:q. ɔlɔrɔr ɜɨeʃe bi:r kihi æly:tyger tiksɨeqte:q 12 kubi:ceskej mɨetre (1½ kub. saha:n swlgɯnɔccɔʃɔ ɜɨe salgɯna kihi dɔrɯbujatɯgar biller gɯna ɜy:ɜejbet.

ɔntɔn ygys ɜuka:q simsen ɔlɔrɔr ɜɨetiger salgɯnnara kihɨeqeʃe ba:ra ere 5-6 kub. mɨetre tikser, iɲɲe gɯnan tɯ:nar salgɯnnara ti:jbet bɯlan dɔrɯbujalara keme sɯq ɜy:ɜejer, yjelere kɯlgɯ:r. kihi aha:bakka ere bytyn nedɨeleni meʎɜi ælbæt. tulujar, ɔntɔn salgɯna sɯq ikki myny:teʃe ti:bekke tumnastan ælær. ɔntɔn tɯ:nar salgɯn ura:ha, ahɯ:r, as, taŋnar taŋas ura:hɯna:gar dæksæ ɔrduk na:dala:q tuhala:q sɯl.

ɔl kene qa'a da kihi. kɯra ni:rej ɔʃɔttɔn ɯla ær y: ɜɨeʃe qa:ttaran ɔlɔrɔrɔ ulaqan sɯ:ha. kihi kyŋŋe sa:tar bi.r ikki ca:ska ura:s salgɯŋŋa tahɯɜɜa sɯʎɜaɬqta:q. sajɯŋŋɯ birɨeme yksyn tahɯɜɜa tɬʃa qənu:ga sɯʎɜar ɔlus tuhala:q ɔnɔn eder y:nen wske:n erer ɜɔn salgɯn ura:ha tuhala:ʃɯn bilen snɬnala:n turan ær y: ura:s salgɯnɯnan tɯ:nar gɯna tuttɪɲqta:q —terinɨeqte:q. ura:s salgɯnɯ kyndyrgeterge atɯn da: ɜənu tardɬqta:q ɔccɔʃɔ eder ɯccat ɬʎɜar syter erejin bilbekke cebdiktik wske:n ula:tan saŋa teriller surdɯk ɔlɔʃu ky:ste:qtik ɔŋɔrɯʃa.

t. sɯsun.

yŋky: tuhunan.

(kepseti: bɯhɯ:tɯnan).

qaja da ɔmukka, bihɨeqe daʃanɯ yŋky: dɨen ærdæ:ʃytten eder ɯccat ɔ:ɲɲu:ta bɯlar. kini eder ɯccatɯ tardarga, sɯhɬrarga kæstybyt ɔ:ɲɲu: dɨen a:tɯrar, ɔnɔn biligin da yŋky:ny bekke dɨen bihiri:ller. kinini bilbet kihini qajdaq ere kedirgi kurduk sananɯllar.

ɔl da gɯnnar bihigi eder ɯccat qaja da kyn barɯnɯ barɯtɯn kæræ snɬnalɯ: sɯʎɜɬqta:qpɯt. „e:, ce urukkuttan ba:rɯ qajɬqpɯtɯj“ dɨe sɯq tusta:qpɯt.

ɔl ihin min manna bejem yŋky:ny kærɔn baran tæbæbær tugu sana:bɯppɯn taba:ruɯstarɯm ɔttɔtugar qahɬtɯnan billere tyhe:ri gɯnabɯn.

ehigi barɯ bekke bileʃit, yŋky: ygys kihi muɲɲustan se:kej ɔ:ɲɲu:nu (spɨekte:ʃi kartɯ:nanɯ) kærær siriger tije:tirge təjgɔ bɯlarɯn. manna ygys kihi tɯ:mmɯt tɯ:na kuhaʃan salgɯn (ургенислота) bɯlan ɜɨeni təlɔrɔr, kihi bæʃæ baha ɬʎɜan, me,i:te i:ren—ugu: da: ba:r bɯlar. ɜe mannɯk salgɯn ɔttɔtugar turan anɯ yŋky:le:teqpit bɯlan ekkire:n turallar: bytyn ɜɨe bɯ:lɯn kɯppahɯn delbi ataqtarɯnan sippi:en kætyten kihi cacajar tumnastɯbat ere ylygere bɯlar. itinne baʃas ula:tɯnnarar mikrɔskɯp ta:hɯnan kærbyt kihi buka elbeq wn kæjy:r bæʃæny kærw ebite hɯlɯ. ɜe ɔl wnner mannɯk kɬraʃas salgɯna barammɯt sirge kæŋyl kærylyːr bɯllaqtara di:. iti ylyger delbi ije kælæhynnere saba tyspyt, aʃɯllɬqtarɯgar dɯlɯ yŋkele:bit ɜəŋŋɔ ajaqtarɯgar eʃirijen tɯŋalarɯn sa:lɯgar tyhwqte:q. kænnæry tɯlbɯtɯgar ere «ɜɨe kɯppahɯn kætytemeŋ“ di:bit bɯlan baran manna kelen ɔntukabɯtɯn tɨere ergiten taha:rɯbɯt. min sana:bar iti da ihin eder ɯccat ɔrduk kebiri:r bɯttutujar bɯhɯ:la:q, manɯ kim da sɯmɯja bɯlɯ dɨe di: sana:bappɯn.

«ɔttɔn sɔʃuru: dəjduga sin yŋky: ba:r bɯlbat dɯ» dɨecci ba:r bɯllaʃɯna, ɔl dəjdu ɜɨete ɯta ura:s ta:s təj mɯstala:q qɔtɔn kɯppaha kæppæt bɯlar ɔnɔn arɯ:jda sin daʃanɯ.

anɯ yŋky: bejetiger tijdeqpitine, ɜe kim da bɯllun ɜɬlajdɯ:r sɯq kel da ili:titten ɯlan sɨeppitinen barallar. bihigi bɯllaʃɯna bilebit eder ɯccnt saŋa sigilitiger bɯhɯ:tɯgar (новый бит) ili: tutuhu: satammatɯn manna kelen ɔnu ɯmnan kebihebit. iti yŋky:ge sɯʎɜar ɜɔn tɯq ba:llara sy:merde:n talbɯt kurduk nieŋki:r ura:s ɜɔn bɯlbataqtara bɯlɯ. ara:s ɬrɯ:la:q da ɜɔn ba:r bɯlɯ dəʃɔr!

anɯ biligin yŋky: dɨen tæhæ tuhala:q ebitij dɨeteqqe qɔtɔn sɯqqa da dɯlɯ, iti ɯccat (ɯl, kɯ:s) bissi:tin ɔŋɔrɔr di:ller bɯlan baran yŋky:te da sɯq bilsɨeqqe sæp.

qata kuhaʃan ættyn bullaqqa elbeq bɯlsu:

1. ara:s ɜɨe kɯppaɲɯn kætyten yŋky:le:cci kihi delbi eʃirijen tɯŋatɯgar ara:s wny kæjy:ry (бактерии) iɲeri:bi; 2) ɜæksæ bejelere ere eʃirijbet ter, bytyn manna mustubut ɜɔn „amsajɯ:hɯ“; 3) ara:s ɬrɯ:la:q da ɜɔn ki:ren bulkuhullar itɨenne da atɯn elbeq.

ɜe mannɯk ylygerderi kæræn turammɯt bihigi eder ɯccat (ɔrduk qɔmsɔmɯl ættæ) bejebit itɨenne ygys da kihi dɔrɯbujatɯn qarɯsta:n turan bu ɔ:ɲɲu:nu təqtətər tuhunan sana:bɯtɯn u:rɯq tusta:qpɯt. eder ɯccat qəjukku ɜɔlla:q qəmuɲu:s ɔlɔʃu terijeriger bet cegɨen. uhun yjele:q bɯlɯqta:q ɔnɯqa tɯra tyhen bɔhɔl bɯlarɯ barɯtɯn ura:sta:n ihɨeqte:q mannɯk bəhəlgə yŋky:ny da qəlbu:rga sæptæ:q.

min bejem sana:bar yŋky:ny u:ratan baran saŋa ura:s salgɯŋŋa sajɯn ɔ:ɲɲɔnɔru bɨolɯqqa di: santu:bɯn. (ɔttɔn kɯhɯn qajtaq ɔ:ɲɲu:but?—*erede:ksije*) ɔccɔʃɔ kihi sana:ta, ete si:ne dele ɜegɜijen turan ɔ:ɲɯ ete dɯ.

atɯn taba:rɯstar yŋky: tuhunan tugu santu:llarɯn kæbyte ta:rɯja surujlum qahɬtɯnan bɯha:rɯ:la:q billeri:ni kætyhebin.

ujba:n.

ered e:ksijetten. bu surugu killeren turan, ɯccat kereqsi:r atɯn ɔ:ɲɲu:larɯ bular bɯllar yŋky: mæltwq ete di:bit. saqa ɯccata muɲɲustubut siriger saqalɯ: ɔ:ɲɲu:larɯ deleter sæp. ɔttɔn „sajɯŋŋɯga qəha:nan“ eder ɯccat kɯhɯn ɔ:ɲɲa:bət—kæryle:bet bɯlara tabɯllɯbat.

„Ким“ atɯ:lanarɯn tuhunan

(*kepseti: bɯhɯ:tɯnan*)

baha:rga ca:hɯnaj ergɨemsikter a:jɯ bi:rdi: ɜa:hɯk „Ким“ (qəmsɔmɯl silɨene keter belɨete) atɯ:lanar. atɯ:hɯttar kɯlularɯnan qaja tapta:bɯttarɯnan kimɨeqe baʃarar atɯ:lɯ:llar.

min sana:bar iti „Ким“ dɨen kænnæry taba:r bɯlbataq, ylehit ba.' naj ɯccatɯn qəmuɲu:s səju:hun silɨenin ula:qan sɯltala:ɾ belɨete bɯlar. ı at' hɯttar barɯs rer ba:rdara bɯlbak r' la:q siriger *lɨeni* ti:pke ere atɯ:la sæp.

Соѳнар

ered e:ksijetten: qəm belɨetin ca:hɯnaj er lɯ:llarɯn manna da bəbullubat. sæptæ:q sil rɯn qəmsɔmɯl silɨene te:q.

kepse:nner qəhə:nnər.

syly:ky:n ihilli:te

(sibe:kke kepse:ne .

aqsɯŋŋɯ ɯj a:r-tuman tɯm mɯ:ta tyhen, ala:s sahɯ:lar yrdyleriger kɪehe sassɪ.rda tumarɯk tɯmnɯ: tyhen œlbœ:ryjen turallara. kihɪ.eqe ere, „sɯk“ gɯnar sana:nɯ sɯhɪ.rar. ɔccut maccɯk ɜɔn delbi tɔŋɔn baran ɔʃustarɯn ɔjɔʃɔlɔ:n tɔgu: qa:rɯnan ɔjmɔtɔn qa:msallar. ɯnaq dalɯgar kærdæqqæ burgunas ɯnaqtar bugduccu tɔŋɔn bokuhan turallar.

samnallɯbɯt sa:q balaʃattar telgegelerin qaŋas kɯrɯ:tɯgar kɯs mastara kɯstanan turara kɯstær, ɯnna ɔl kɯs mas uŋa ɯ:tɯgar mastammɯt mas a:calanan turar. ɜɪe ekkiniger qas eme qɔnukka sɪɔttammɯt mu:s kɯstana tɪejillibit.

kymmyt bɪɔllaʃɯna tuman ɔttɔtugar œlbœ:ryjen baran saŋa cɪɔkkajdɯk sɯrdɯktɯk sɯɜa:jan ihen namɯlɯjan allara:dɪeki tyhen syreʃesɜe:bit ɔʃus qaraʃɯn kurduk badɯk bytyk kærær.

ɯ:ja sɯq kɪehe qaraʃɯ qappaqta:bɯt kurduk qabɯs qaraŋa. bi:r sɯhɯ: ɔttɔtugar kɯlap kɯlap ɔhɔq ura:tɯttan kɯhɯl kɯ:mnar ɯstanan taqsannar da:ʃurgaj kætær kætæn telɪes bɯla:s dajbɯ:rɯn kurduk tæhœ eme ara:q tyŋ taŋ tele:ren bara bara syten qa:lar. itinen sirdeten ke:ltim. samɯallɯbɯt sa:q balaʃan inniber bɔrujan kæhynne. mu:s tynnyk cɪeres ɜɪe ihiger sɯrdɯk ba:ra kɯlajan, kɯtaran, eme:qsin qaraʃɯn kurduk ɜes tæræ:n kæstær. ɜɪeʃe ki:re:ri bili tiri: byrwle:q a:nɯ bulan aspɯtɯm ɯnaq sɯhy tɯ:nan buhurgu:ra, kebinen ke:birgetere ihilinne, qap tabar a:mmɯn saban lip gɯnnardɯm. ɯnna a:n (ɜɪe kærdæ:n sa:q ɜɪeni qas ɣi tula qa:man qarbɯ-da araj ma:rɯŋgɯ a:n-ɯ aɜas bulbatɯm qas-u appatan kæræ kæ-n istim. ɔntɔn ken-es ɜɪetten bi:r tɔrum ɯtɯkta:q, bækœjbyt ɯnaq tiri:te eter-ɯ:sta:nna:q. ada:r-si:des ɯrba:ʃula:q, ɳpɔr taqsan turan erdy: sɯʎɜar kihi-ɯjɯppɯta. ɔnnɔ a:ta majgɯla:n ar-ɔq“ dɪetim. tɔŋ-ihi bɯlan ɯksa:n ki:rdim.

n dɪeki sɯrdɯk hajan kærdæq-ahallara kæs-ekkireten ki-sappaj ɯpsan eqpyne „bɯl“ a:ʃɯn sɔtɔru arɯt itinten sy:spynen us gɯna gɯ-riger ti:jbi-n mahɯnan tubuttar. ɪɔkka ɯraja ran

a:mmɯt ahɯllar tɪɜha kɯ:kɯna:ta ys eder qɔrɔccu ula:-tan erer er ɔʃɔlɔr ele:ren ki:r-diler ɯnna arama:n ɔttɔ ɯlun kiri:leni syly:ky:n ihilli: barɪ.q dɪen qa:jbɯtɯnan bardɯlar.

min emɪe eder kiniler tɯl-larɯn kereqsi: ihittim. bu aʃɯjaq ɯjda:qqa bi:r ba:r ere sɔnɔʃɔhum syten qa:lɪtɯn anɯ sylly:ky:n kepse:rej dɪeq kurduk sana:tɯn itɪenne ubajɯm ɪ.ʎɜɯbɯt suraqta:ʃa qajdaq bɯl tun uruta:n syllyky:nten istɪeq kurduk sanannɯm.

baʃabɯn ta:jtara kiri:letten „qaja baraʃɯn dɯɔ, qanna baraʃɯt?“ dɪen ɯ;ɯttɯn. kiri:lle balaj eme aq turan baran „manna cugas, bassa:rɯ gɯnaʃɯn dɯɔ? dɪete.

baʃala:q kihi iticce ɯjɯppɯtɯn genne „e:q“ dɪeteʃin di:.

sylly:ky:n ihilli: barar ajda:na bɯlla. arama:n argɯ:j aʃaj sereten „ɜe sylly:ky:n kelen a:n maŋnaj „bu:rduk“ dɪen baran ɔnnɔ turar ɯl ɔjɔʃɔhugar „kip“ ginnere aspɯtɯgar ɯla qɔɜɔq gɯnna «ɔjɔʃɔskutun apɲɪ.ɔnu iti kurduk qɔɜɔq gɯna ɔlɔrɯqqut da yryŋ kynten matɪ.ɜqqɯt. ɯnna beje bejeʃit ikkerdiger kepseppet bɯla:rɯŋ» dɪete. barɯ kiksibit kurduk bi:r kɯlahɯnan „e:q!“ dɪetibit da bararga ɜulustubut.

---

tabaɜɜa taqsɯbɯppɯt ɯlɯ cɯp qabɯs qaraŋa baʃajɯ bi:r ɯl sɯrʃan kɯbɯnan kelbit „qanna barabɯt“ dɪen tymse tyhen sybe bɯlla ær bɯlbata, «æry:ne ætæʃær» barɪ.ʃɯŋ dɪen sybe tɔbullubut da sɯla sɯq tɔŋu: qa:rɯnan ballara:qtahan subuhan baran ihen ajan sɯlun tɯra:n taqqarbɯtɯgar bi:r kihini kæssæn kepsettibit. „qaja sirge baraʃɯt“ dɪen ɯjɯp pɯtɯgar „æry:ne ætæʃ.ɔr“ dɪen qahu:taha:n a:stubɯt

iti kurduk barbaqta:n barammɯt bi:r iɔciteq ætæqqæ kellibit ɜɪe ihiger ki:ren qaŋas dɪeki ɔrɔŋŋɔ barɯ kecigirehen ɔlɔrɔn baran sɯrʃammɯtɯn byrynnybyt. ɔl ɔlɔrɔn bili: ma:rɯn arama:n eppitin æjdy: bɪeren qajtaq ere ɜik sanɯ: ɔlɔrdum tæhœ eme ær ɔlɔrdubut delbi tɔgɔn titire:n bardɯbɯt.

ɔl ɔlɔrdɔqputuna ilin dɪekkitten qa:mar tɪɜs cu:cugura:n ihilinne. ɜe iher bɯllaʃa dɪen sana:tɯm. kɯɜɜɯk ɜe ulam ulam ataq tɪɜha cugaha:n iher-„ɜe kelleʃe sɔnun bæʃæny istɪem“ dɪen serge:n ɔlɔrdum.

ataq tɪɜha kelen ɜɪe a:nɯgar tɔqtɔ:tɔ ɯnna a:n bɔrɯɔgun ɔqsɔr tɪɜs ihilinne a: ɜɯ ki:rde bɯhɯ:la:q... ɔl bu dɪeki qamar bɯhɯ:la:q... ɔl gɯna gɯna mahɯnan siri ɔqsɔr.

kilecci tɔŋmut ɜɪe bɯrugar ataq tɪɜha sɯrdɯrʃa:n kelen mi:gin argɯ:j aʃaj ta:rɯjan baran ɔjɔʃɔskɔ asta. kuʃaqam dɯr kine tyste ɔ:! ɜula:n sɯl ete.

itɪenne a:han dɔʃɔttɔrbɔr barda. kim da saŋarbata. ikkihin kelen ulaqan baʃaɜɯtɯk mi:gin baspar ɔqsɔn sa:jda. ɔʃus-ɯtugar „ajakɯ!“ dɪebippin ʃa:ʃum ere isten qa:lla syl-mmyt ataʃɯn tɪɜha tætiŋini: turda.

tinen a:sta. tæhœ eme rɔn, tɔŋ tarɯ sɪebit ɯt ɔ, titire:n titire:n baran ɜɪebitiger tarʃanan qa:l-kiri:lem a:ra mi:gin ulak semele:te.

---

qɔmsɔmɯl muɲɲaʃa.

sa:s iɟe salallan iher.—
saɲɲɯlɯjar mucuktata kæʃæccy kærw...
saʃata muŋurdammat sebɪ.eskej sɔju:stan
saŋa ɔlɔq ɔʃɔlɔrɔ muɲɲuhunnular..

ulu: dɔjdunu ɔttɔtunan kurda:bɯt
ura:l qajattan kelbit ɔʃɔlɔr
urukku battalɯ ɯtunan umsaran,
ɔqsuhan erellerin ɯstara kepse:te.

qaspɯ:jskaj mɯraʃa tarbaʃɯnan tajammɯt,
qara mɯraʃa tiŋileʃinen tiremmit.
qalla:nɯ qa:hɯnan qarbaspɯt qajalarda:q
qapqa:s qɔmsɔmɯllara kelen qɔlbɔstular.

mu:sta:q mɯranɯ ɯnnunan bulkujbut,
bu:rʃala:q kɯhɯnna:q kɯja:r sibi:r
bɯjun ɯccattara muɲɲustan tymsen,
mɔskuba kɯrakka muɲɲaqtaha kelbitter.

ukura:jɯna ɔmuktan. bɪeləru:s ɔmuktan
ɯnunan aqsa:nna:q delcge:tter kelbitter.
ɯsta:q qaraqtara, ɯtta:q twstere
ɔlɔʃu ɔŋɔrɔr ɯtunan ubajallar.

sebɪ.eskej siri si:k sibekkiler,
siɜiŋ simɪ.erde bɯlar seri:ler
settis sijɪ.esteriger tiŋine:n kelbitter..
seri:ge sebili:r „internessijene:l ɲirgijde...

sa:s iɟe salallan iher...
sajda:rɯjar sirbit siɔekkinken kæssw...
saŋa sa:rɯstɯbanɯ salajsar ɯccattar
caʃɯlɯjar ky:nne:q sa:stara kynde:rbit.

ellej.

---

a:ʃa:ccɯlarga.

a:ʃan kærær
atas kihɪ.e!
kere qɔhɔ:n
kærdæ:q ɯrɪ.,—

egej elbeq
eter tɯlɯn,
kytyr—ky:hyn
kyden ɯʃun,

aɟaq atan
a:ʃan baran;
tɔqtɔ:n ɔlɔr,—
tɔlkuj bulun!

ide gɯnan,
isker sana:n
æjdæ:n kær.æn,
æjgær tyher.—

sajdɯ: sargɯŋ
sata ky:hyŋ,
ba:jɯ—tɔtu,
batas bɯlan.

qaja tyhen
qa:nɯn tɔʃɔr,
tɯ:ra ɔqsɔn
tɯ:nɯn bɯhar

kylyk battal
ky:hyn bɔqsɔr;
kæmys kæŋyl
kynyn kærdy:r.

ɔlɔq tupsar,—
ɔrduk bɯlar,
ættyn dɪeki
æry: ɔqtɔr!...

kylym ɯtta:q
kɯhɯl bɯla:q,
ajqal sɯlun
alʃa:n eter.—

kɯrɯ:s battal
kuru:k batta:n
bɔbɔ ɯlan
bɔqsɔn turbut,

ɯsta:l sɪ.ɜba
ɯ:ra bɯstan,—
kɯra nɔrɯt
ky:ren turan.

qanna daʃanɯ
qapɯta:l ajmaʃa,
sɯralla:q kɯ:hattan
sɯtɯjan œllyn...

a:ʃan kærær
atas kihɪ.e!—
kere qɔhɔ:n
kærdæq ɯrɪ.

ilbis ky:stè:q
ecci tɯlɯn,
æjdæ:n kæræn
æjgær tyher,

ajaq atan
a:ʃan baran,
tɔqtɔ:n ɔlɔr
tɔlkuj bulun!..

Дойхотмуров.

---

bihi ɜɪebitiger ke:ppit ma:rɯn sɯlga kæssybyt kihibit kelen ɔlɔrɔr ebit.

arama:n ti:hin bu:hɯɯan cɯ:r gɯna sille:n baran „qaja tugu ihittigit kærdygyt“ dɪen ɯjɯtta.

tugu bilbippitin kærbyppytyn kepse:tibit. ɔnu iste iste bili: kihibit mice:rde:n ke:her. sassɪ.rda istibippin sɯlga kæssybyt kihibit ɜi:bele:n ergijen baran syllʏ:ky:n bɯla sɯʎɜɯbɯt. sɯl a:jɯ bu qɔɔɔʃɔ syly:-ky:n billere bekke a:tɯrar ebit.

ɔɔqu

ɯrɪ.hɯt ɯccakka.

y:nen erer ɯrɪ.hɯt
ylehit ɯccata!
œlgym sybe tɯlbɯn
æjdæ:n ihit ere!

sassɯŋŋɯ kyn sɯrdɯgɯn
sargɯla:q ɔlɔʃun tuskulun,
æjy:ŋŋy kyn ytwtyn
ærka:n tælæn ɜɔlun.

sargɯla:q sɯrdɯk yje

sessijeli:sme

ajɯlgɯ kær ɔlɔʃun
ajqalla:n uru:jda:n.

be:he a:spɯt, bɔrɯrbut
bɯhar seri: kynyn,
bɯlurgɯ battɯgasta:q
barammɯt yjeni

qa:jɯ:la:q—mɔhɔju:la:q,
qabara:n ɜɯbarda:q,
qa:n ekkinne:q ɔlɔʃu
qara ɜajga kura:n

keme sɯq ɯlla:n—tɯjan
keretik qɔhujan
kerdi:ste:n kepsi:rginen
keqtime —tɔqtɔ:mɔ!

ulu:—dalaj ulu:star
ujgu ɔlɔqtɔrɔ
qamnaccut ubajdarɯŋ
qalɯŋ erejdere

bygyŋŋy sɯla:s kyŋŋe
ɔrgujan dɔlgujan
æræ taŋnarɯ sy:re
yllɛŋŋi: turarɯn

ɜiŋ ba:rɯnan qɔhujan
ɜa:rɯn, ɜɔlun ɔrɔ:n,
kylymny:r qartɯ:nanan
kærdættæ: kæmyhwm!

abaʃi:nskaj.

„tymsy: tærdæ“ dɪen ili:nen surullar suruna:ltan ɯllɯbɯt.

---

qɔmsɔmɯl.

qɔtu dɔjdu yrdynen
qɔtu:la:q sana:ʃa tymsybyt
qɔmuŋu:hu sɔlbuja:ccɯ
qɔmsɔmɯllar bɯlabɯt.

eder ɯccat sɔju:ha
erejde:q ɜadaŋɯ
erelle:q tireʃe
erɪ.es bihigi turabɯt!

kɯhɯl bɯla:q kɯmɲɯ:la:q
kɯra nɔrɯt inniger
kɯrɯ:sta:q ereji kuɟarga
kuru:k belem bɯlɯɔqput.

ɔqtɔn bɪerbet ɔŋɔhu:la:q
ɔlɔq ɲu:run kænhærærgæ,
ɔduru:nna:q ba:j ɔlɔʃun
ɔqtɔrɔ kɯrgan ihɪ.eqpit.

æstæ:qtærbyt æræ turdaqtarɯna,
æræbæly:ssyje inniger
æjbyt ky:spyt kwnynen
ælæssærgæ belemmit!

sillɪ.ele:q, bu:rʃala:q
seri:le:q yjeni yrdynen
sessijeli:sme ɔlɔʃun terijser
siɜɜitter bɯlabɯt.

sir iɟebit yrdynen
sibekki kurduk y:mmyt
sɪerpe—balta tutn:rda:q
sebɪ.et bɯla:s sɪ.emetebit

ta:tta ku:ha

---

erede:ksijetten: bu ɯrɪ.nɯ kihi ɔskɯlaʃa saŋa ki:rbite. sijetten bu ɯrɪ.ʃa kænnæry:

ɜɔku:skaj ɯkuruk ihine:ʃi beli:tikenen sɯrdatɯ: yle.

beli:tikenen sɯrdatar yle ulu:star̈ga a:ʃar balaʃattarɯnan, ulaqan ɜɔn wrener ɔskɯlalarɯnan, kɯhɯl mɯnnuktarɯnan, kulu:ptarɯnan barar.

ɜɔku:skaj ɯkuruk yrdynen simɪeteʃe kæryllen ahɯllan turar: 17 a:ʃar balaʃan, 40 ulaqan ɜɔn wrener ɔskɯlalara, 1 kæhæ sɯʎɜan kærdærær kartɯ:na, 1 kɯhɯl kibi:tke ɯnna qas da: ɜaqtar kɯhɯl munnuga. bu yrdynen 4 ulaqan ɜɔn wrener ɔskɯlalarɯn ylelerin ɯjan bɪerer (qajtaq yleli:ri kærdærær) li:kpu:nnar kelen turallar. manɯ ɯkuruk siteri:le:q kemitɪete ɯnna æræspy:bylyke beli:tikenen sɯrdatar su:ta bu twt li:kpu:nu ikki ɔrujɯn gɯman baran bi:rdi: usturu:ktar kæry:tyger bɪererge kepseten turallar.

bɯlɯrɯ:ŋŋɯ ɜɯlga ulaqan ɜɔn ɔskɯlalarɯgar yle qɔtɔn ky:ste:qtik taqsubataʃa. a:ʃar balaʃattarga ɔttɔ yle taʃɯspɯtɯnana:ʃullɯbɯta. yleni bytynny:tyn ɯlan kærdæqqæ mannɯk iteʃester ba:llara: 1) a:ʃar balaʃattar ɜahaja:ccɯlara bili:lere, sajdɯ:lara mæltæʃæ, 2) a:ʃar balaʃan ɜahaja:ccɯlara saŋardɯ: yle|e:n isteqterine atɯn yleʃe qalbarɯɪtan kebihi:, 3) a:ʃar balaʃan ylete site ɔlɔqtɔnɔn billen bejetin dɪeki tardɯ:ta mæltæʃytten bar ɜɔn site kɯttɯbataʃa ɯnna da: elbeqter.

bu yrdynen a:ʃar balaʃan yletiger ulaqan qɔtu:lar ba:llar. a:ʃar balaʃan ɜahaja:ccɯlara sebɪet bɯ:bardarɯgar itɪenne da: ara:s qampa:ŋŋɯjalarga ylele:bittere. a:ʃar balaʃattar ygystere teriller ylelere byten ɔlɔqtɔ:q yleleriger ki:ren ereller. nehilɪekterge taqsan ara:s ispekte:q. dakɯla:t, kepse:n eŋin terijbittere (nam, bɔrɔʃɔn).

bɯjɯl saɟɯn ku:rs ahɯllan urukkuta:ʃar ylehitterbit arɯ:j belenne:q, sajdɯ:la:q bɯllular

bɯjɯlgɯ ɜɯlga ylehitterbit ɔlɔqtɔrɔ arɯ:jda tubusta—gamnastara ula:tta (a:ʃar balaʃan ɜahaja:ccɯta 63 sy:s, ulaqan ɜɔn ɔskɯlatɯn ucu:taja 52 sy:s qamnastannɯlar). urukku ylehitter ɔlɔqtɔrugar qa:llɯlar, ku:rska wrenen bili:lere sajdɯ:lara ula:tta.

manan ulan kærdæqqæ ulu:s sɯrdatɯ: ylehittere bar ɜɔn ɯnna æræspy:bylyke eremɲitin bɯjɯlgɯttan ɯla tɔlɔru ylelɪeqtere dɪen sanɯ:bɯt.

m. kɪona:nap.

bælæqtær ylelere.

(sebɪeskej bart. ɔskɯla).

ɔskɯla ihine:ʃi bælæqtær bɯjɯlgɯ ylelere bɯlɯrɯ:ŋŋɯ yletten sɪɯlla:n baran iher. bælæqtær ylelerin tarʃattaharga kihi tæhæ atɯn yleleːʃin, bejete tæhæ bili:le:ʃin sajdɯla:ʃtun kæɾræn bɪeriller. bi:r kihi ikki bælæqtæn ɔrdukka ki:rɪe sɯqta:q, ki:rer da bɯllaʃɯna kɯɲan sɯɜɜarɯn eaqeɯ billeʃine ki:rɪeqte:q dɪen ɜy:llespippit.

nu:ccalɯ:, saqalɯ: tɯlɯnan qɔhɔ:ttɔr bælæqtær:æ ikki ba:r;

nu:ccalɯ:ta — 25 silɪenne:q. 3—4 sene:ti e bɯlla. is ɔlɔqput sɯtammatɯttan bu bælæq ylete bekke mæltæ:tæ.

saqalɯ:ta — 24 silɪenne:q. kyhyŋŋy ettyger salaja:ccɯ kæstæn bɪerimne, ylete bukatɯn utujan baran, sɯŋŋalaŋ bɯlɯ:tun eugahugar bi:rde ere sene:tije bɯlla.

nu:ccalɯ:, saqalɯ: ispekte:q teriɟer (драмкружки) ba:llar; *nu:ccalɯ:ta*—15 silɪenne:q. ylete ɔttɔtuk barar dɪeqqe sæptæ:q. silɪene aʃɯjaʃtun yrdynen ikkite ispeke:k turɯɔrda. ysyhyn turɯɔrarga belemnenen ereller.

saqalɯ:ta—25 silɪenne:q. qata bacca:ŋŋa dɯlɯ tugu daʃanɯ ylele:bite billibet. saqalɯ: ispekte:q bi:rde daʃanɯ tura ilik.

sa:qɯmat bælæʃ:æ—24 silɪenne:q. ylete kemne:q kynneri aharbakka ycygejdik barar. salaja:ccɯlarɯn bælæq silɪettere bekke sæbyly:ller.

ɯrusɯjdɯr bælæq (кружок рисования)—22 silɪenne:q. emɪe analla:q kynnerge sæptæ:qtyk ylelɪ:r.

ɯpsajɯn etteqqe bælæqtær ettɔtuk ylelɪeqter ebit. ɔnu bɪreme sɯʃa mehe'de:bite. ɔskɯla sebɪetin u:ru:tuɲan tɪɔq ba:r bælæq ylete ɯj kerige sabɯllan turbuta.

H. B. A.

„saqa ɔmukka“.

bɯlɯr battanan ɔlɔrbut saqa ɔmuk ɯccatɯn ara:s bælæqtærynen bɪecerderinen sebɪeskej bɯla:s sɯla:s tɯ:nɯgar i:terge „saqa ɔmuk“ terillibite.

nin aʃɯjaq tɯlɯnáu „saqa ɔmuk“ bɪeceriger tɔqtu: tyhwm. sɔbɯɔta a:jɯ ara:s dakɯla:tta:q, ispeʞte:killeːq, yŋky:le:q bɪecerder bɯlallar di:llerin ihin in saŋa ɜɯl kɪehe: taba:rɯstarɯm kemɲileritten „saqa ɔmuk“ ɜɪetiger saltarɯjan ti:jdim. kɯɲaras ka:lydwr ihiger kihi kɯɲjan qamna:bat gɯna eder ɯccat kekkelehe kekkelehe' tættæry ta:rɯ qa:msa sɯɜɜallar. iti bɯ:hɯugar kɯɜɜa barbɯt ɜɔn ulu:stan ki:rbittere ba:llar.

sa:la a:na teleʃle bɪerde. kælydwrge qa:ttaran turbut bar ɜɔn sa:la dɪeki ɜulustular.

wreq ky:he saŋa kɯɲjur:larɯm tuhunan kɯlgastuk t. qabɯrɯ:laŋ kepse:te. ɔntɔn „nu:ccatumsɯjbɯt“ dɪen bejenen kærdær:æn ɔŋŋɔ:tular arɯgɯ kihi ɯɔrubɯjattɯn aɜɜataruɯn kærdæræn ki:ne (qamnɯ:r qartɯ:na) kærdærdyler.

manɯ barɯtɯm kærɔæŋ ɔlɔrɔr kihi „saqa ɔmuk“ ba:rugar syreʃe wrer ete.

ɔ:ŋŋɯq bɯlbut bɯraŋara:maʃa ki:rbit ɔ:ŋŋɯ:iar byttyler anɯ yŋky: bɯlɯ destiler. ɯska:mɯjalarɯ istrene ɯksatɯgar cæm:æqtæ:tyler, sa:la ɔttɔtun qɔmɯjan qɔhulajdɯlar. bɪes myny:te bɯlbata, nu:cca eterbehin keppit ɯlattar ɔntɔn mantan lɔhuguraha tystyler. imnerin qa:na kɯtara teterbit ku:s ɔʃɔlɔr kɯttɯstɯlar. mu:suka tɯha æræ ɜɯrɯlɯ: tyste. kɯ:sta:q ɯl bɯla bɯla yŋky:le:n imilleŋnespit ɔʃɔlɔrunan sa:la ɔttɔtɔ tɯla tyste...

s. m. Ire:skej.

ɪe c ɪe j k e l e r ɔ l ɔ q t ɔ r u t t a n.

maŋnajgɯ syhwq ɔskɯlalar ɪecɪejkelere.

(ɜɔku:skaj kɪorat).

qɔmsɔmɯl ɪecɪejkete bɯ lɯrɯ:n saŋa terillibite. saŋa terillibit ɪecɪejke bɪo lan yleʃe ɜɔʃura sɯʃa. qas eme ɔskɯla yrdynen yleli:riger aktɯ:ba ti:jbete, ɪecɪejke silɪettere ikki sɯlla:n (kɪehe, sassɪɛrda) ɔs kɪɔlaʃa wrenellereyleʃe bekke mehejdi:re.

bɯjɯl daʃanɯ iti etillibit mehejderi qanan da tumnar ættybyt sɯq.

bɯjɯl qas ɔskɯlalar a:jɯ wrene:ccilеr teriltelerіger ɪecɪejketten 15 kihi taiɯllan ɯnna biristebi:telinen yleli:ller. istipɪendije (kɪɛllɯ bat wrene:ccilerge suda:rɯstɯba kæmætæ) tarʃatar kemi;ssijeʃe sɯɜɜɯbɯttan uratɯ biristebi:teller ylelere mæltæq. sɔrɔq ɔskɯlalarga kulu:bunaj kyn sɯʃa :tɪenne ɪecɪejke byrwte ycygejdik kɯhannarbataʃa biristebi:teller ylelerin mæitæppyt. qɔmsɔmɯl silɪettere ikki sɯlla:n ɔskɯlaʃa wrenelle re bɯjɯlgɯ ɜɯlga yleni emɪe bekke mɔhɯkta:ta. mɯŋŋaqpɯt bɔʎɜɔsput kyŋŋe bɯlbakka qa:lar bɯllaʃɯna daʃanɯ qas eme ca:ska qɔjuta:n baran ahɯllar. silɪetterbit barɯta bi:r sɯlɯnan (aŋa rdas saqalɯ: ebeter nu:ccalɯ:) bilbet bɯlannar mɯŋŋaqpɯt nu:ccalɯ:, saqalɯ: tullarɯnan bukkuja barar.

mannɯk barɯtɯnan kærdæqqæ maŋnajgɯ syhwq ɔskɯlalar qɔmsɔmɯllarɯn bilɪetterin bi:r ɪecɪejke ɔŋɔrdɔqqɔ yle qɔtu:la:qtɯk taqsɪɒ sɯq. bihigi ɪecɪejkebitin ikki ɪecɪejke (nu:cca, saŋa) ɔŋɔrdɔqqɔ yle ataʃar turɯ ete.

meq.

ulu:sta:ʃɯ ɪecɪejkeler.

ɜɔku:skaj ɯkurukka 23 qɔm sɔmɯl ɪecɪejkete iti genne 3 qɔmsɔmɯl kuru:ppata ba:llar. bu ɪecɪejkeler ylelerin kærdæqqæ sɔrɔqtɔrun gɪennere bet mæltæqtyk turar. sɔrɔq ɪecɪejkeler qɔmsɔmɯl ɯkurukta:ʃɯ kemitɪetitten ɯra:q tɪere ɔlɔrɔr bɯlannar taqsar ɯja:qtar 2 3 ɯjɯnan qɔjuta:n ti:jeller. qɔmsɔmɯl ɯkurukta:ʃɯ kemitɪete ɯ:tar ɯja:qtarɯn kyhyn augasta:ʃɯ ɪecɪejkeler ky:stere kɪɔjarɯnan tɔlɔrɔn ispittere. ɔl gɯnan baran kennekinen ɔlɔq biliŋŋi bɯhɯ:tɯnan bi:rɪeme sɯʃunan yle mæltæ:n turar. tɪɔ ɪecɪejkeleritten qɔmsɔmɯllar ki:rdeqterine ylelerin ca:hunan ɯjuttaqqa ɯkurukta:ʃɯ qɔmsɔmɯl kemitɪetitten taqsɯbɯt ɯja:qtar ta:q sɯtallar di:ller. biliŋŋi bi:rɪemeʃe ycygejdik ɔlɔʃuttan qanna:bakka ɔlɔrɔn, taqsɯbɯt ɯja:qtarɯ kemiger ycygejdik tɔlɔrɔ ylelɪ:r ɪecɪejkeleq bet aʃɯjaqtar.

sɔrɔq ɪecɪejkeler ɔlɔq es:en qa:llɯlar (arʃa:—qaŋalas, bɪetyrwba:bɯlɯskaj) arʃa:—qaŋalas ɪecɪejketiger araj ys qɔmsɔmɯl kɯrgɯttar ɔpputtar. ɔl gɯnan baran beje bejeleritten ɯra:q baʃajɯ ɔlɔrɔllɔr ebit. ɔnɔn bu ɪecɪejkeʃe setiŋŋi ɯjtan ɯla qannuk da yle qanna:bakka turar. iti genne bɪetyrwba:bɯlɯskaj ɪecɪejkete sir qara:ɯttan ɯla tarʃaspɯttara, ɔnɔn emɪe bu ɪecɪejkeʃe yle u:rajan turar. bihi tɪɔ qɔmsɔmɯlbut ɪecɪejkelerin yletiger tɯrajda:n turallar mannɯk biricɪ:neler: 1) bihigi æstæ:qta:rbyt syggyne:better; 2) ɪecɪejkelerge ycygej ylehit sɯqtar: 3) ɪecɪejkeler ɯra:q tɪere ɔlɔrɔllɔr.

bu ys biricɪ:netten iŋŋen ɯjɯ:lar kerdi:ler ɪecɪejkelerge taqsannar ta:q sɯtallar. sɔrɔq ɯra:q ɪecɪejkelerge ɯ:tɯllar ɯja:q ti:jerɔ ti:jbete ɔlɔq billibet. qɔlɔbur ɯllaqqa «ihi:t» ɪecɪejketin kɯrgɯm ɯjɯ:lar kerdi:ler ɯ:tallallar da: ɔnu tɔlɔrbuttara billibet.

sɯdɛrep s. m.

ylebit ycygej.

(bɔrɔʃɔn ulu:ha).

ɪecɪejke 18 silɪenne:q, ɔntɔn ku:s ɔʃɔtɔ 5. ɪecɪejke sɯrdatɯ: ylete a:ʃar—balaʃanɯnan barar, kini bɯlæqtæryger sɯʎɜɯhan qɔmsɔmɯllar yleli:ller. ɔskɯlaʃa wrene:ccileri kɯtta ɪecɪe:ke sibe:he ycygej: wrene:ccileɾ ɔskɯla ihine:ʃi bælæqtæryger barɯtɯgar matarbakka qɔmsɔmɯllar yleleheller. ɯpsasstɯbalarga 6 qɔmsɔmɯl sɯʎɜar, ɔlɔrunan sitimnehen yle taqsar. beje sa'dɯ:tɯm ca:hunan, bɯjɯl beli:tikeʃe wreter kæhæ sɯʎɜar ɔskɯla ke:ite. ɔnnɔ wrenebit.

H. B.

mælтæ:tybyt.

(bajaʃantaj ulu:ha').

kirɪes qaʎɜa:jɯga qɔmsɔ mɯl ɪecɪejkete 1924 sɯlla:qqa 7-8 silɪenne:q terillibite. saŋa terillibit ɪecɪejke bɯlan maŋnajgɯ ɜɯlga yle a:ŋŋa taqsɯbataʃa. qɔtu:la:q sɔʃus yle bɯlɯrɯ:n taqsɯbɯta. ɪecɪejke sekerete:rinen bɯlɯrɯ:n ɜara:hum besti:nep, salaja:ccɯnan sa:ba qarɯtɪɒnap etiler. ɪecɪejke 14 silɪeŋŋe ti:je y:mmyte. kɯhɯnɯ bɯha ikki ɪe|hilɪek sebɪetini:n kɯttɯha nekkin qahɯtɯn taha:rbɯttara. ɔskɯla sugahuna:ʃɯ 5-6 nehihilɪekke qɔmsɔmɯl silɪette biristebi:tel u:tala:n sibe hi:llibite. nehilɪekter muj tarɯgar dakɯla:t ɔŋɔttɔ:n. hilɪek sebɪetterin ylelg kæmælæhæn ɪecɪejke ylelɛ:bite. ɔlɔqtɔ:q bar ɪecɪejkeni bekke bihire:n, suda:rɯstɯba tipegre:pijete.

munа:rbɯttarɯn bɯha:ttarar bɯlara.

bɯjɯl kelen ɪecɪejke yletеynty tyste dɪeqqe sæp bɯlla. sekerete:rinen ujba:n sægwrep dɪen bet ulaqan bili:te ka ry:te sɯq kihi ɔlɔrɔr. salaja: cɯ sɯq. ɪecɪejke silæninen 7 8 ere kihi qa:lla.

Совнартшколец.

bihɪeqe surujallar

albɯnɯ æjdæ:bytter.

(byly: ɯkuruga).

wdygej ulu:hugar bɯlɯrɯ:ŋŋɯ ɜɯlga bi:r aʃabɯt kelen ikki aŋara ɜɪete ba:rugar iteʃeje:cciler kelekti:pterin terijerge, bar ɜɔnu aʃabɯt sitimer butujarga ɔŋɔstɔmmut. qɔta ɔl yletitten tuhanɯ taʃa:rɪ mataq. kelekti:pke bet aʃɯjaq ɔʃaŋŋɔr, eme:qsin kɯlahɯttan mappɯt ba:j ɜɔn surullubuttar. aʃɯjaq kihi surullan taŋaralarɯn ɜɪetin kɪɒjan terijɪe sɯq bɯlan, sɯq ɜɔnu keteqteritten aʃabɯt ispi:hekke ki:lerte:bit.

bu ulu:ska kelekti:p teri e sɯɜɜarga qantan daʃanɯ kæŋylleti:te sɯʃun, sæbylemmeteq ɜɔnu keteqteritten kelekti p silɪeniger surujtala:bɯtɯn itɪenne, ɜɔntɔn kyhejen beleq ulatta:bɯtɯn a:ʃan turan ba:rtɯja ɪecɪejke, ulu:s siteri:le:q kemitɪete bu aʃabɯtɯ su:kka ɜy:llete bɪerbitter. iteʃeje:cciller kelekti:ptere taŋaralarɯn ɜɪetin kɪɒjan tutɯ sɯq bɯlannar, ba:rtɯja, ulu:s su:ttara yrdyky su:ttan kæŋylleten ikki taŋara ɜɪete ba:rɯn bi:rderin bar ɜɔn ɔŋŋu:r sɯrdɯ:r ɜɪetiger (kulu:p) anappɯt, bi:rderin ɔskɯla ɜɪe kinnerge bɪeren turallar. taŋara ɜɪelere bar ɜɔn æjyn sɯŋŋar sɪebin tebi:r bejelere bi:ŋin qaraŋanɯ y:rerge. wreʃ teniterge ularɯjbɯttarɯgar ɔlɔqtɔ:q ɜɔn eder ɯccat wry:lere bet ulaqan.

atɯn ula:star bar ɔɔ ehigi emɪe bu wdygej batɯɯhɯŋ. taŋara ɜɪelerin ʃit sɯrdɯ:r wrener ularɯtɯŋ!

sɯne

tuhala:qtɯk s bɯt.

(s. ba:rtɯjnaj ɔ

bɯjɯl kɯhɯŋŋɯ tɯrala:q wreqten ys ujɯgar wrener bɯla:nɯ ycygejdi terdibit. biligin (aqsɯŋŋɯ byty ɲu 21 k. dɪeri) bɯlla bihigi a ŋalaŋɯ ta:q s nan aharbat. t mɯllarɯn ylel hæ, a:ʃar bala æræ kætæq tyher nɔlɯgu itɪenne sebɪes daʃanɯ sal ti:jerinen ba:rtɯjna cite ul ɜɔnu ulu: n

Главлит № 24. ɜɔku:skaj kɯrat.

sʁnata 10 qaccɯ. — tabsara 4-s sɯla. — barɯ dəjdu ylehittere, qəlbəhuŋ!

qɔtugu biccat

ɯjga ikkite taqsar. || qɔmsɔmɯl saga sirtne:ʃi kemitʁete taʃa:rar. || səbɯʃa: ɔt-ɯjɯn 2-s k. 1927 s. || № 13 (34).

barɯ səju:s qɔmsɔmɯlun 5-is kempirʁensijetin tymyge.

(...oskubaʃa buɰuɰl kulun tutar 24-31 k. mustubuta).

biligin seri: saʃana alɔamɯt alɔarɯjbɯt qasa:ɲustɯ-ɔa abɯraqtanan. ylehit-ba:-ɯnaj ɔlɔʃɔ tupsan, wreʃe yrde:n, æjæ-sanɔ:ta sajdan erer. biligin eder-ɯccat ba-ɓarar : caqcɯ tuhala:q yleʃe. tuhala:q wreqqe, tuhala:q ɔergæ-narga ɔl majgɯmɯ-ɲan kæræn qɔmsɔmɯl yle-ɲn ularɯtɯnnʁqta:q dɹen ɲa:rtɯja 14-s sijʁhe eppite ɔl kennitten mustubut, qɔm-sɔmɯl 7-s sijʁhe iti keskil ɯɲu:nu ɔlɔqqɔ suhnʁran ylehi:r gɯna narɯmna:n, cɯlkajda:n bʁette.

bɯɲulgɯ 5-s kemperʁen-sije barɯ səju:s tægy:yk suɯlla:ʃɯ yletin tymen snʁnala:n kæræn baran qɔmsɔ-mɯl ylete tupsubut, uruku sijʁester u:ra:qtara, salalta-lara saba bɯraʃan etteqqe tɔlɔrullan erer dɹen bɯha:rda.

> mɔskuba, lʁeningra:d kur-duk ylehit ɯccat ky:he tymyllybyt ki:n sirderge, qɔmsɔmɯl ylete caqcɯ bil-ler kine tupsubut.

ɔttɔn ba:hɯnaj ɔrujɯɔn-ɔarɯgar. abtanʁmɯnaj ɔræspy:blykelerge yle bili-ɲn daʃanɯ mæltæq, sa:tɯ ɲta:ʃɯ sippetin kerʁete. ki:n ɲrge qɔlujdaqqa kurɯ:k qa:-ɲn iheller ebit. ɔnɔn qɔmsɔ-mɯl yletin ky:hyrdere, qaj-ɲaq yleli:rin tupsarara bili-ɲin daʃanɯ ky:hyn syterbet ɲü sɔruk qɔmsɔmɯl inniger ɔlɔrɯ:ga turar dɹen 5-s kem-ɲirʁensije bɯba:rda.

> ba:bɯrɯkalar, sɔbɯttar talbɯt kurduk ɣcygejdik ylele:nner ɔŋɔhu:larɯn el-beten, ylehit-ba:hɯnaj ɔlɔ-ʃɔ tupsarɯgar ba:rtɯja bɯla:s ɔlus kɯhanar.
>
> bu yle syhwʃer turarɯ-gar qɔmsɔmɯl bastuŋ kɯ-hana:ccɯk, ky:s kæmæ bu-lɯɔta:q barɯ eder ɯccak-ka manɯ æjdætwɔte:ɔ, manʁɔa ky:hyn tymwɔte:ɔ dɹen 5-s kempirʁensije bɯ-ba:rɯ: taba:rda.

tʁ ɔɔnun ɔlɔɔtɔrɔ kepere:ssijenen tymyllen kene-ʃeski sessijeli:skej ɔlɔɔɔɔ qɔlbɔhɔrɔ syryn keskil bɯ-lar. qɔmsɔmɯl ɯnɯnan ɔr-duk ky:hyren kepere:ssije keskilin æjdy:r ylehitteri eder ɯccattan bɛlemnɛqte:ɔ, tʁ ɔɔnnɔrun kepere:ssijeʃe qɔlbɔ:n, massu:nanan wreq ɯjɯ:tɯnnan ylele:n ɔlɔɔtɔrɔ tupsan iheriger ba:hɯnaj ɯccatɯn ky:hyn tymwɔɔe dɹen kempirʁensije bɯba:rda.

> sebʁeskej appara:t yletin tupsarar, ylehit-ba:hɯnaj kɯhampʁɯtɯgar tɔlɔrɯ:la:q bɯlarɯgar ba:rtɯja bɯla:s kɯhanan turallar. ɔnɔn eder ɯccat eccim ky:hyn, yleʃe tardɯhar ytw baʃa-tɯn qɔmsɔmɯl manʁɔa tymwɔte:ɔ.

eder-ɯccat ɔlɔʃɔr, yleli:r bɯhɯ:tɯgar, tuttunar maj-gɯtɯgar, a:spɯrt ɔlɔɔ ɲɔʃɔʃɔ -kuhaʃana qatanan qa:lbɯta elbeq arɯgɯttan, wqserten, kɯhaʃan bɯhɯ:ttan bihi eder ɯccappɯt biligin daʃa-nɯ site ɯra:stana ilik. bu ʁrɯ:larɯ utarɯ, eder-ɯccat æjyn-sana:tɯn tymen qɔm-sɔmɯl mækkyhwɔte:ɔ

> ylehit-ba:hɯnaj saŋa ɔlɔ-ʃɔ tupsarɯgar, ba:rtɯja sa-laltatɯnan, eder-ɯccat səju:ha urukutun kurduk er-de:ɔtik ɔɔsuhar.

qɔmsɔmɯl nehilʁekte:ʃi bælæqtæræ.

tʁ siriger sajɯn qɔmsɔmɯ-lestar (wreqqe suʌsa:ccular) dəjdularɯgar tarʃanan qa:lallar ɔnɔn ʁecʁejkeʃe bet aʃuɰaq kihi ɔrdɔn qa:lar. ɔl ihin qɔmsɔmɯl ylete bekke mætty:r.

itɯmik bɯhɯ:nɯ suɔq gɯ-narga: sajɯn qɔmsɔmɯl ylete mætta:bætyn ɯnna qɔɰut qɔm-sɔmɯl ʁecʁejketin terijer na:-batɯgar nehilʁekterge qɔmsɔ-mɯl bælæqtæræ dɹen ɔŋɔhul-lar. bu qɔmsɔmɯl bælæqtæ-ryn ʁecʁejkeʃe kʁjan suʌsɯbat ɯra:q sirde:q qɔmsɔmɯlestar-ɲan terijʁeqqe na:da. bælæqqæ ɔsten whe kihi (qɔmsɔmɯl si-lʁene qancɯta:ta) ba:r bɯllaʃɯ-na bælæq aigne:ʃinen a:ʃullar. bu bælæqqæ cugas bi:r nehil-ʁekke ɔlɔrɔr ere qɔmsɔmɯles-tar ki:rʁeqte:ɔter. ʁecʁejke cu-gahɯgar bælæʃy terijer tæryt satammat. bælæʃy terijdeqqe ʁecʁejke cugahɯna:ʃɯ qɔmsɔ-mɯlestar bu bælæqqæ ki:ren qa:lannar ʁecʁejkeʃe suʌsɯbat bɯlan qa:lʁqtara, ɔccɔʃɔ ʁecʁej-ke ylete tæryt ælæn qa:lʁ. ɔnɔn ʁecʁejkeʃe cugahɯgar qɔm-sɔmɯl bælæqtæræ tæryt terill-ʁe sɯɔta:ɔtar.

qɔmsɔmɯl bæbeʃæ ʁecʁejke sa'altatɯnan ylehi:r, ʁecʁejkeʃe bahɯn bernen ɔccɯttu:r. bæ-læq bejetin thitten bkr eppiet-ti:r sahaja:ccu dren kihini talar, ɔl kihi ʁecʁejken kɯtta sibe:s-tehen bælæʃy salajan yleleter. qɔmsɔmɯl bælæʃyn ʁecʁejke kurduk kærwɔɔe satammat, bælæq saŋa kihini ulbat, ta-ʃa:rbat, ulaqan bɔpurɯstarɯ barɯtɯn ʁecʁejke salaltatɯnan ɜy:lly:r.

sa:ɰŋgɯ brʁemeʃe qɔmsɔmɯl bæl:eʃyn ylete ikki sɯlunan barʁɔta:q : 1) ɯbsastɯba ylete ɯnna 2) qɔmsɔmɯlestar beje-lerɔ wrener sajdar ylelere (са-мообразование). ɯbsastɯba yle-te dɹen barʁɔta:q mannɯgɯ-nan : 1) qɔmsɔmɯlestar nehilʁek sebʁetin sʁeksijetiger ki:ren yle-ʁeqte:qter, nehilʁek sebʁetin kɯtta sibe:stehen yl etiger kæ-mælæhwɔte:qter, 2) sir tygeti-ger qɔmsɔmɯlestar vlelʁeqte:q-ter, ɔnu erdetten bælæqqæ sy-belehen bɯba:rʁɔta:qtar, 3) ɯhʁq teriller bɯllaʃɯna ɔnnɔ ylelʁeqte:qter itʁenne atɯn qam-pa:ɲpɯjalar (nɔlɯk dɹene eɲin) kelleqterine ɔnu vlelʁeqte:qter.

beje wrener sajdar ylete ba-rʁɔta:q mannɯgɯnan : 1) wreq-te:n qɔmsɔmɯlestar kɯhɯn beli:tike wreʃer wremmitterit-ten a:ʃʁq keriɲne:qter, ɯnna da atɯn kiɲigeni tymse tyhen ha:rtɯjata suɔq ɯccatɯ kɯtta emʁe tɯɔ eme a:ʃu:nɯ, bʁeter kepse:ni ɔŋɔrdɔqqɔ bet tuhala:q; 2) wreʃe suɔq qɔmsɔmɯlestarɯ qajtaq eme gɯnan wreterge kɯhanʁɔqa, ɯnna li:kpu:ɲa wremmit qɔmsɔmɯlestar sajɯn saqalu:: kiɲigeni a:ʃʁɔta:qtar ɯnna surujarga wrenʁeqte:qter. itiqenne daʃanɯ elbeq sɯl wre-ni:-sa'du:: ba:r bɯlɯɔta:q.

itinten uratɯ nehilʁek sebʁe-tin bʁeter atɯn terilteni kɯtta kʁttarar bɯllaʃɯna ekkin qa-hʁtɯ taha:rʁɔqa. qɔmsɔmɯl 4 ɯblasta:ʃɯ sirʁebin u:ra:ʃɯn wreten bytere ilik bɯllaqqa ɔnu wretʁeɔɔe na:da.

qɔmsɔmɯl bælæqtæræ bihiʁe-qe saŋa terilten ereller urukku ættyger tɯɔ daʃanɯ bili:bit-kæry:byt suɔq ɔnɔn elbeq sa-da:canɯ kini inniger telqeter satamma:ʃ. kura da biollar vcygejdik ylele:teqpirine ɔl ɔr-duk.

E. 0027

ylehit ba:hɯnaj eder ɯccatɯgar.

ky:gdy taba:rɯstar

„qɔtugu ɯ cat" dɹen qahʁta taqsar bɯlta ky:dys sɯlɯgar bɯrda. bu tu qahʁta pu:e-qahu:-saqalu: tki tɯɯlɯnan taqsar a:tta: ebe. ɔl qunan baran qahʁk a surujar kɯrat-ka ɔlɔqtɔ:q e ter ɯccat saqalu: surujbat bɯ qahʁta yqys-ættæ pu:ccal u: surullan taqsa-ra. ɔnɔn pu ccatɯ vcygejdik bilbet ulu:s eder ɯccaʃɯgar-

qajtaq mækkyhellerij.

kɯtajga ɔqsuhu:.

kɯtaj ærʁebæly:ssvjetin kæ-ɲvsky:r seri:ɯi bahɯlɯkta:n suʌsaubɯt can-kaj-si: padara:l taɲnarbutɯn kenne aʃɯjaq brʁemeʃe ærʁebæly:ssvje kv:he mælt:e:n suʌsaubɯta, ærʁebæ-ly:ssvje bula:ba ɯhappakka ere bejetiqer erelle:q seri:ni tymen biligin ɜan-sɔ-li:n dɹen ba:j seri:tin bahɯlɯktɯ:r pa-dara:lɯ utarɯ ɔqsuhar. ɔl ken-ne ærʁebæly:ssyjeni tannarbɯt can-kaj-sini utarɯ seri:le:n ki-ni ky:hyn aʌsarutta kɯta:j ærʁebæly:ssyjete bu kurduk kʁjan ihere bɯlar kinneqe yle-hitter. ba:hɯnajdar, kɯrat ara:s idele:qtere, kura erqɛmsikter, wreqte:qter, vrdvky ɔskɯlaʃa wrene:cciler barɯ kæmælæhæl-læry tten, ɔrduk ulaqqannɯk vlehikke ba:hɯnajdar kæmæ-læstyler kiniler emiske ba:r bɯlar bɯstaq etre:ttere can-kai -si: seri:tin suɲnapnakka vnty sɯnnan ɯstɯlar. berinnediler daʃanɯ ɔnɔn biligin can-kaj-si: seri:tin ky:he ulaqqannɯk æhyl-len turar.

ɜan-sɔ-li:n seri:te kuru:tun kʁttaran kenninen kɯtar. ɔnu batɯhan ulam ɯgar ɜan-sɔ-lin ɯstalɯ:ssa kɯratɯgar prekinne ærʁebæly:ssyje seri:te cugahan erer.

kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin sam-nararga baʃala:qtar a:nglija, emʁerike. bɔrɔnsu:s. ɜɔppɯn ba:jdara kɯtaj nɔrɯɔtun utarɯ seri:ni belemni:ller, qasta daʃa-nɯ ta:q ɔlɔrɔr kɯtaj kɯratta-ɲun ɯtʁla:u suʌsaubɯttana, bi-ligin daʃanɯ tæhæ eme elbeq u:, qɔhu: da seri:lerin kɯtaj si-riger tymen ɔlɔrɔllɔr. kɯtajɯ utarɯ seri:ni bejelerin ylehit-tere sæbyle:betteritten mehej-deten ɯnna bejelerin ikki ar-dularɯgar tul-tulga ki:ssimne kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kuhɯl qa:nɯnan sɯta:n uhunnarbatɯ-lar, uhunnarʁqtara da sɯʃa.

— —

a:nglija qɔmsɔmɯla kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kæmysky:r:

kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kʁ-qa:nɯn tɔʃɯɔɔa baʃala:qtarɯ utarɯa:nglija qɔmsɔmɯla mæk-kyher.

kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin ɔɔlæt-tæræ:ry, qɔnu:nan — mɯrɯnan a:nglija seri: ɯ:tarɯgar, qɔm-sɔmɯl, utarɯ tɯl tarʃatar.

ylehit ba:rtɯ:jatɯn salaja:e-ɯlarɯn, idele:q səju:starun, seri:ge utarɯ qa:ɲtar dɹen, qɔm-sɔmɯl, anglija ylehitterin ɯjɯ-rar. „kɯtajga ili:gin dapsurtɯ-ɲa" dɹen qampa:ɲpɯjaʃa ky:-hyn tymen, qɔlhɔhɔn, ylehit ba:rtɯjatɯnɯ:n, timir sɯl yle-hitterin kɯtajga barar seri:ni, seri: sebin ulɯnnaŋ dɹete.

seri: sebin, a:llarɯ ɔŋɔrɔrɹɔn akka:stanuŋ, kɯtaj ylehitin ba:jtan kæmyske:ŋ dɹen ylehit-terge æjdætyː ɔŋɔrdɔ.

„sebʁeskejge sɯstartan", ɯttu kuttanallar.

sebʁeskej səju:s eder pije-ɲerderin ɯŋɯrɯ:larɯnan a:nglija ihitten alta ɔʃɔ ɩɯɔn-den kɯrattan „y:her" dɹen bɔrɯkɯkka bilʁete suɔq ɔlɔr-buttar.

„dejli ekspres" dɹen qa-hʁta ɔl tuhunan, a:nglijat-tan bararga bɔrɯpus (bilʁet) na:data suɔq atɯn sirten tænnæn kelerge ere kærdæ-nær di:r. „kæŋylleti:te suɔq ɔskɯlalaɲɯn baraʃan baral-larɯgar kæŋylle:bitterge-tæ-raʃpytteriger wreq mini:s-tere, utarɯ aʌla (yŋy:) bʁe-rʁe" di:ller.

bihi qahʁppɯt tuhata suɔq bɯlta.

biligin qɔnɯɲu:s ba:rtɯjatɯm ɯblasta:ʃɯ kemitʁetin ura:ʃɯ-nan bihi qahʁppɯt cenkecci saqalu: surullan taqsar bɯlla. „qɔtugu ɯccatɯ" saqalu: ta-ʃa:ran turan erenebit ulu:ska tʁ ɔlɔqtɔ:q qɔmsɔmɯl, qɔmsɔ-mɯla:da suɔq eder ɯccat ba-rɯta. kæmælæhw kuhansʁ dɹe:n ɔccɔʃɔ ere qahʁta tɔqtɔ:n qa:lʁakka kemiger taqsan yle-hitte:ba:hɯnaj eder ɯccatɯm ɔl-ʃɯɰkepsi:r kærdærær bɯlɯ.)

bagɯ ʁecʁejkeler, barɯ qɔm-sɔmɯllar, ulu:s bytty:n / eder ɯccatɯm ebe:hinche „qɔtugu ɯccakka" tæhæ ky:skyt li:

rɯnn ɯtʁla:u suʌsaubɯttana, bi-ligin daʃanɯ tæhæ eme elbeq u:, qɔhu: da seri:lerin kɯtaj si-riger tymen ɔlɔrɔllɔr. kɯtajɯ utarɯ seri:ni bejelerin ylehit-tere sæbyle:betteritten mehej-deten ɯnna bejelerin ikki ar-dularɯgar tul-tulga ki:ssimne kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kuhɯl qa:nɯnan sɯta:n uhunnarbatɯ-lar, uhunnarʁqtara da sɯʃa.

— —

a:nglija qɔmsɔmɯla kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kæmysky:r:

kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kʁ-qa:nɯn tɔʃɯɔɔa baʃala:qtarɯ utarɯa:nglija qɔmsɔmɯla mæk-kyher.

kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin ɔɔlæt-tæræ:ry, qɔnu:nan — mɯrɯnan a:nglija seri: ɯ:tarɯgar, qɔm-sɔmɯl, utarɯ tɯl tarʃatar.

ylehit ba:rtɯ:jatɯm salaja:e-ɯlarɯn, idele:q səju:starun, seri:ge utarɯ qa:ɲtar dɹen, qɔm-sɔmɯl, anglija ylehitterin ɯjɯ-rar. „kɯtajga ili:gin dapsurtɯ-ɲa" dɹen qampa:ɲpɯjaʃa ky:-hyn tymen, qɔlhɔhɔn, ylehit ba:rtɯjatɯnɯ:n, timir sɯl yle-hitterin kɯtajga barar seri:ni, seri: sebin ulɯnnaŋ dɹete.

seri: sebin, a:llarɯ ɔŋɔrɔrɹɔn akka:stanuŋ, kɯtaj ylehitin ba:jtan kæmyske:ŋ dɹen ylehit-terge æjdætyː ɔŋɔrdɔ.

„sebʁeskejge sɯstartan", ɯttu kuttanallar.

sebʁeskej səju:s eder pije-ɲerderin ɯŋɯrɯ:larɯnan a:nglija ihitten alta ɔʃɔ ɩɯɔn-den kɯrattan „y:her" dɹen bɔrɯkɯkka bilʁete suɔq ɔlɔr-buttar.

„dejli ekspres" dɹen qa-hʁta ɔl tuhunan, a:nglijat-tan bararga bɔrɯpus (bilʁet) na:data suɔq atɯn sirten tænnæn kelerge ere kærdæ-nær di:r. „kæŋylleti:te suɔq ɔskɯlalaɲɯn baraʃan baral-larɯgar kæŋylle:bitterge-tæ-raʃpytteriger wreq mini:s-tere, utarɯ aʌla (yŋy:) bʁe-rʁe" di:ller.

bihi qahʁppɯt tuhata suɔq bɯlta.

biligin qɔnɯɲu:s ba:rtɯjatɯm ɯblasta:ʃɯ kemitʁetin ura:ʃɯ-nan bihi qahʁppɯt cenkecci saqalu: surullan taqsar bɯlla. „qɔtugu ɯccatɯ" saqalu: ta-ʃa:ran turan erenebit ulu:ska tʁ ɔlɔqtɔ:q qɔmsɔmɯl, qɔmsɔ-mɯla:da suɔq eder ɯccat ba-rɯta. kæmælæhw kuhansʁ dɹe:n ɔccɔʃɔ ere qahʁta tɔqtɔ:n qa:lʁakka kemiger taqsan yle-hitte:ba:hɯnaj eder ɯccatɯm ɔl-ʃɯɰkepsi:r kærdærær bɯlɯ.)

bagɯ ʁecʁejkeler, barɯ qɔm-sɔmɯllar, ulu:s bytty:n / eder ɯccatɯm ebe:hinche „qɔtugu ɯccakka" tæhæ ky:skyt li:

rɯnn ɯtʁla:u suʌsaubɯttana, bi-ligin daʃanɯ tæhæ eme elbeq u:, qɔhu: da seri:lerin kɯtaj si-riger tymen ɔlɔrɔllɔr. kɯtajɯ utarɯ seri:ni bejelerin ylehit-tere sæbyle:betteritten mehej-deten ɯnna bejelerin ikki ar-dularɯgar tul-tulga ki:ssimne kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kuhɯl qa:nɯnan sɯta:n uhunnarbatɯ-lar, uhunnarʁqtara da sɯʃa.

— —

a:nglija qɔmsɔmɯla kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kæmysky:r:

kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin kʁ-qa:nɯn tɔʃɯɔɔa baʃala:qtarɯ utarɯa:nglija qɔmsɔmɯla mæk-kyher.

kɯtaj ærʁebæly:ssyjetin ɔɔlæt-tæræ:ry, qɔnu:nan — mɯrɯnan a:nglija seri: ɯ:tarɯgar, qɔm-sɔmɯl, utarɯ tɯl tarʃatar.

ylehit ba:rtɯ:jatɯm salaja:e-ɯlarɯn, idele:q səju:starun, seri:ge utarɯ qa:ɲtar dɹen, qɔm-sɔmɯl, anglija ylehitterin ɯjɯ-rar. „kɯtajga ili:gin dapsurtɯ-ɲa" dɹen qampa:ɲpɯjaʃa ky:-hyn tymen, qɔlhɔhɔn, ylehit ba:rtɯjatɯnɯ:n, timir sɯl yle-hitterin kɯtajga barar seri:ni, seri: sebin ulɯnnaŋ dɹete.

seri: sebin, a:llarɯ ɔŋɔrɔrɹɔn akka:stanuŋ, kɯtaj ylehitin ba:jtan kæmyske:ŋ dɹen ylehit-terge æjdætyː ɔŋɔrdɔ.

qɔmsɔmɯl sɔguru:ŋŋu ki:n kemitɪete, saqa sirine:ʃi qɔmsɔmɯl tuhunan, t. kɯbarap dakla:-dɯgar ɔlɔqtɔnɔn u:rbut u:ra:qtara.

qɔmsɔmɯl ki:n kemitɪetin byrwte 27/IV-27 s. 64-ys №-de:q bɔrutukɯlunan teberdi: gummuta.

saqa sirine:ʃi qɔmsɔmɯl tuhunan t. kɯbarap dakla:-tɯn isten baran, ki:n kemitɪet, saqa dɔjduta yleʃe bet erejde:ʃin (ɯra:q ɯra:q ɯhullan ɔlɔrɔrɔ, wreʃe-sajdɯ:ta namɯhaʃa. sɯlɜɯhɯ:-ta-sibe:he mæltæʃæ, ba:ja dɯla kɯrata egin) yrdynen saqa qɔmsɔmɯlun ylete tupsubutunan a:ʃar.

qɔmsɔmɯl teriltete saqa siriger ykse:n-ky:hyren ihere, is ylete tupsubuta, qasa:jɯstɯba, ɯbsastɯba ɔlɔʃun ɔŋɔhu:tugar kæmælæhæræ yle tupsubutun kærdærær.

mantan da: antaq saqa sirin ɜɔnɔ ɔlɔʃɔ tupsarɯgar, sajdarɯgar qɔmsɔmɯl ky:ste:qtik kæmælæhær bɯlɯqta:q. ɔl inniger mannɯktarɯ ɔŋɔrɯqtaq:

a) a:n mannaj ɔlɔqtɔ:q saqa wreqte:qterin kɯtta yletin tymwqte:q. qɔmsɔmɯl ɔlɔqtɔ:q wreqte:qterdi:n, sɔrɔq. ardɯgar tɯl-tɯlga ki:rsibettere sɯq bɯlɯqta:q, ɔlɔqtɔ:q wreqte:qter qɔmsɔmɯllu:n bi:r sybenen-sɔrgunan ylele:teqterine bar ɜɔn sajdɯ:tɯn æræ kætæʃær yle tyrgetɪeq tusta:q.

saqa siriger ulaqan ky:ste:q ylele:q wreqte:q ɜɔn aʃɯjaqtarɯn bɯhɯ:tɯnan ylehit-ba:hɯnaj eder ɯccatɯttan, qɔmsɔmɯllartan ylehit bɯlar wreqte:q ɜɔnnɔru belemni:r qɔmsɔmɯl sada:cata bɯlar.

b) wreq sɯʃun kɯtta, ky:-hy tymen mækkyhwqte:q. a:n maŋnaj qɔmsɔmɯl ihiger wreʃe sɯq ɔɯlarɯgar kɯhanɪɜqta:q, ɔttɔn wreqte:q qɔmsɔmɯl-lar wreʃe sɯqtarɯ wretel-lerin terijɪeqte:q ɔlɔqtɔ:q wreq su:tugar kuru:k kæ-mælæhæn, wreq tuhatɯn ɜɔŋŋɔ bɯha:rar— æjdætær bɯlɯqta:q.

g) ky:hy tymen turan ɔlɔqtɔ:q ɜɔn aʃɜaɲar-ælær ɪbrɯ:larɯn (qaraq ɯrɯ:ta, sællyk æly:, ɔʃɔ elbeq ælæ-ræ) kɯtta mækkyhwqte:q. ɔnɔn ɔlɔqtɔ:q qɔmsɔmɯl ɪecɪejkelere, bar-ɜɔŋŋɔ ɯra:stɯk tuttu:, ɪbrɯ:ttan qarɯstanɯ:, ɔʃɔnu kæry:-isti: ca:-hɯnan æjdætær bɯha:rar bɯlɯqta:qtar. bu ca:hɯgar barɯtɯgar qɔmsɔmɯllar bar-ɜɔŋŋɔ brimɪer bɯlannar bejelerin qasa:jɯstɯbalarɯ-gar: qɔtɔnnɔrun balaʃantan ara:ran. ɔlɔrɔr ɜɪeni ɯra:s-tɯk tuttar bɯlɯqta:qtar egin.

d) ɔlɔqtɔ:q bar-ɜɔn wreʃe sɯq bɯlan, ɪbrɯttaʃɯna ɔtɔhukka, ɔju:ŋŋa. aʃabɯ:k-ka bararɯn, kɯ:s ɔʃɔnu kɯ-ra sa:hɯgar erge bɪeri:ni, qalɯ:mɯ eŋini qa:llattarar-ga qɔmsɔmɯl mækkyhwq-te:q.

e) ulu:ska-derɪebineʃe wreq bɯhɯ:tɯnan qɜsa:jɯstɯba-nɯ tuttar bɯlarga kɯhanar sada:canɯ ki:n kemitɪet sa-qa qɔmsɔmɯlugar turɯrar qɔmsɔmɯl ɪecɪejkelere ɯnna bejelere ɜɪele:q ɯtta:q qɔm-sɔmɯllar nehilɪek ulu:s ihi ger sir-qɔduha. ɯhar sɪeme swhy bɔrɯdata-tærwʃe tup-sallarɯn ca:hɯnan ɔrduk kɯhanar bɯlɯqta:qtar.

bullunan aha:n ɔlɔrɔr qa-sa:jɯstɯbalar bulu:lara ula:-tarɯgar kɯhanan, buʎcut-targa kepere:ssije terijerge, bulcuttar bælæqtæryn teni-terge kɯhanɪɜqta:q. ty:le:ʃi cepceki sɪɜnaʃa albɯnna:n ɯlar ca:hɯnaj atɯ:hɯttarɯ kɯtta mækkyhwqte:q.

ɜ) aldaŋŋa yle mæltæʃyn ki:n kemitɪet, saqa ɯblahɯ-na:ʃɯ qɔmsɔmɯl kemitɪeti-ger belɪete:n turan, bu sɔ-ʃɔtɔq ɜiŋ ylehit ɔrujɯɔnugar yleni tupsararga ɜahaltanɯ ɔrduk ky:hyrderge eter. ygys aqsa:nna:q, qamnaska sɯlɜar eder ɯccat ba:rɯgar yle mæltæʃæ, qɔmsɔmɯl in-niger turɯrar ɔrduk ky:ste:q kɯhamɲɯnɯ ɔnnɔ ɯ:targa

i) saqa sirin qɔtugu ɔruj-ɯɔnnara ɯra:q, ɯhɯlla dɔj-dula:qtarɯn wreʃe-sajdɯ:ta sɯq ɔlɔrɔllɔrun bɯhɯ:tɯnan qɔmsɔmɯl ylete ɔrduk ɔnnɔ qajɯhɪɜqta:q. qɔtu ɔlɔrɔr kɯra ɔmuktar (tɔŋustar, cukcalar eŋin) ɯccattarɯn qɔmsɔmɯlga sɯhɪɜrarga ɔr-duk kɯhamɲɯ ba:r bɯlɯq-ta:q. wreq su:ta qɔtugu ɔmuktarga wreq sajdɯ: yle-tin taha:rarɯgar qɔmsɔmɯl kæmæltætyn ky:hyrdwqte:q

k) tus-tuspa ɔrujɯɔnnar ikki ardɯlarɯgar sibe:s mæltæʃæ kɪɜttarbata „ara:-ɜɯja“ dɪen salgɯn teleǧre:-metin teniterge tirennerer. qɔmsɔmɯl ɯblasta:ʃɯ kemi-tɪete ɪecɪejkelerge ɜalgɯn telegre:metin (ara:ɜɯja) ap-para:tɯn atɯ:laharga kɯ-hannarɪɜqta:q, ɔnnɔ ba:hɯ-naj-ylehit eder ɯccatɯn sɯhɪɜrɪɜqta:q

l) wreq-beli:tike ɜajdɯ:ta mæltæʃyn bɯhɯ:tɯnan, ɔlɔqtɔ:q saqa akti:bɯn ɔt-tɔtugar iti yle ky:hyrdelle-riger kɯhanan anɯgɯ ki-niŋeleri yksetɪeqte:q, akti:p-ka tuspa bælæqtæry terijɪe-qte:q.

m) sɔrɔq ɯkruktarga sɔju:s yletiger ba:rtɯja ɜa-haltata mæltæʃyn bɯhɯ:tɯ-nan, ɯblas kemitɪete ba:r-tɯja ɯblasta:ʃɯ kemitɪeti-nen, ba:rtɯja ɜahaltatɯŋ ky:hyrder sɯllarɯ bulɯq-ta:q. qɔmsɔmɯl bejetin æt-tytten, ɯccat bassabɯ:ktɯ:-bɯhɯ:ga-majgɯga i:tilleri-ger kɯhanan eder-ɯccatɯ ba:rtɯja ɔlɔʃɔr qɔlbɪɔqta:q, ba:rtɯja ɔlɔʃun-yletin kɯtta sæptæ:q kemŋe bilsɪeqte:q.

p) ɔlɔqtɔ:q, saqa eder ɯc-catɯn ɔttɔtugar yleli:r ken-ne: ɲu:cca ɯccatɯn ɔttɔtu-gar yleni tupsarɪɜqqa na:da (lɪene syŋŋynen ɔlɔrɔ:ccular-ga) ɔmuk ara:rsan sæbyles-pet bɯlsu:, siri bɯʎɜahan issi: ɲu:cca. saqa ɯccatta-rɯgar sɯq bɯlɯqta:q.

qɔmsɔmɯl ki:n kemitɪetin sekrete:re
ɲ. ca:plin. (ili: batta:bɯt).

bihigi ylebitiger qɔmsɔmɯl ki:n kemitɪete tugu ette.

qɔmsɔmɯl ki:n kemitɪetin sekreterije:te, saqa ɯblas qɔm-sɔmɯlun kemitɪetin dakla:dɯ-gar u:rbut u:ra:qtara bihɪeqe bet ɜahaltala:q. bihi, saqa siri-ger terillibippit sette sɯla bɯlbutun ustatɯgar, a:n maŋ-naj bejetten baran dakla:tta:n syryn ɯju:-kerdi: ullɯbɯt.

bihigi ɪecɪejkelerbit yleleri-ger bu ɯju:lartan tugu ulɪɜq-ta:qtarɯj? ki:n kemitɪet bihigi-ni twɔqqa ɔrduk kɯhannararɯj?

bastukuta. bihigi qɔmsɔmɯl-but syryn kɯhamɲɯta barɪɜq-ta:q tɪɜ ɜɔnun qasa:jɯstɯbata-tupsarɯn keskilli:r ba:rtɯja, bɯla:s yleleriger kæmælæhær-gæ. qasa:jɯstɯba tupsan, ky:-hyren, cebdigiren ihi:tiger kɯhamɲɯ. ɔl inniger, qɔmsɔmɯl tɪɜ qasa:jɯstɯbatɯn wreq bɯhɯ:tɯnan tutarga, kepere:ssije yletin ky:hyrderge, bar—ɜɔn kepere:ssijeʃe ki:rellerin ykse-terge, tɪɜ siriger massɯ:na teniji:tiger ɔrduk ky:ste:q ylehit bɯlɯqta:q. kwly kæhærærgæ, swhy tærwʃyn turugurdarga, ɯhar sɪemeni tupsararga, itin-ten de: atɯn ɯbsastɯbaʃa tuhala:q ylelerge qɔmsɔmɯl kæq tarda:ccɯ—brimɪer bɯlɯqta:q. ɔlɔqtɔ:q sebɪetteri, sir su:ttarɯn kuru:k bissen. bi:r sybenen ylele:teqqe ɜɪla tabɯllɪɜqta:q.

allaŋŋa, kɯrattarga eder-ɯc-cat kɯhamɲɯta bulu: yksy:ry-ger, kæmys kæsty:tyger bɯ-lɯqta:q. kynten-kyn a:jɯ, yle ŋa:n iher, ɔl a:jɯ ɜe ebi: kɯ-hɯ: ula:tan iher. sy:t teri:ni bɔ-rɯstaɲɪɜqqa, syhwʃy bulunɯq-qa, syryny kænnærwqqe na:da bɯlan iher, qajtaq gɯnɪɜqqa ɯsta:nnarɯn sɪebe ɯrɜaccɯ ɯra:stanallar, sirej qaraq-bu-rajar, kubarɯccɯ qatallar.

---

kæmysteq kær.

kerni:lep 1926 s. urku:s-kajga wrene baran ihen ikki taba:rɯhɯnɯ:n qac-cularɯn qa:ttɯla:ŋ baran qa:rda:qqa sanda:linan sɯʎɜwbɯttar.

qɔmɔɔmɯlqa 1924 sɯltan beli:tikeʃe bi:r nehilɪek tarɯn wreppit. æræ-jwnnej æjdæ:q (ɯl sɔʃɔru: dɔjduga ɯ:tɪɜ-e:q kihi detteren, wreq tɔʃus ɯn bi:r sɔlkɯ-ɲɯraccɯ a:ʃan ulaɲ ɜaŋɯlar. ɔnu kerej-ɔrɔ ɯra:ta bararɯgar ygeʃer kemne:n muŋ-ɪammut arɯ:larɯn ccɯ sɯ:ha brere:q-

ɪe barar. ulu: bɔ-urgu yhys kula:-har ɔlɔrɔn ajana:n ihen, qajtaq kine:qtɪej? ybyn kemcile:n muŋnanar, kemni:-kemni: tut-tar, sæmyjetinen kemne:n ahɯ:r taŋahɯn kumaʃuman a:la-a:la su:nar. ybe baranan qa:larɯn syrde:qtik sana:qtɯ:r.

---

kæmyrw kæmys bɯrda:q, ɜaptalʃa kæmys ta:sta:q aldan ebe-qɔtuntan ergijen iher ɜɔn qabara:n sana:larɯn sa:tata:rɯ, qaccɯlara qara kuŋnarɯn qa-tɯ:la:q ɔjɔʃɔstɔrunan qabɯrɯ-ta a:lbɯttarɯn qa:ttɯla:n qal-barɯ:tɯspɯttar.

kuɪɜaʃaŋŋa „aba:hɯ imnener“ dɪen æs qɔhɔ:nɔ ba:r aba:hɯ imnem mite ebite du:, atɯn sa-na:-baʃa mehejde:bite du:. brece tɯj qaraʃa i:rer, syreʃe ælæq-syjer qa:ttɯhɯttarga qanɯ:la-hɪɜn tarduɯstar „araj bi:r eme mæhæ:ʃy sulbu ɔqsɔn-sy:jen ullaqqa mindɪebenne:q ɜɪe, qɔ-tɯn ɔjɔq belem bɯla tyhw ete-dɪen sana: kinitten qaraqsɯbat. æræbælY:ssyjwnej sana:ta yp baʃatɯgar ytyrytteren qara:ra ælæn qa:lar, qɔrɔɔ sirejdener, qɔlɯccuk sana:lanar,

brece ɔʃɔ lɔtɯla:n cɔcɔŋnu:r. brɛs qaccɯta barar bi:r sɔlkɯ-baja barar ɔttɔn bet sɔtɔru ɯn sɔlkɯbaja kætær taba:rɯs bu-lunnaqqa tabɯllu:hɯk ikki qɔmsɔmɯlɪestarɯ kæssyher. ɜe kut ɜunatan, kut ɜunatan sy:j-sy:l:q ɔ:ŋŋu:ga ki:rer tɯllarɯn ular.

qaccɯlarɯn sɯ:hɯn qɔstɔ:n taha:ra, taha:ra lɔtɯla:n cɔlɔhu: bɯlar. sy:tteri: yllen, ba:s qa-

jɯ:tɯn, qɔtɔn ɜretten araqsɯ-tɯn tuhugar qɔmsɔmɯl ɪe-ketè mækkyhwqte:q. itiŋɲqe barutɯgar qɔmsɔmɯllar tæhæ ky:stere kɯjarɯnan brimɪer bɯlɯqta:qtar.

saqa siriger delejdik tarʃa:-bɯt ɪbrɯ:larɯ (sællygy, qaraq ɪbrɯ:tɯn, ɔʃɔ æly:tyn) kɯtta dɔrɯbuja su:ttara emcitter ɔq-suhallarɯgar qɔmsɔmɯl qaja sɯtanarɯnan kæmælæhwqte:q.

ysyhe. qamnaska, i:tɪeqqe sɯl-ɜar ɯccattar ɔlɔqtɔrɔ tupsarɯ-gar urukuta:ʃar ɔrduk kɯhanan, qamnaccɯt bɯstar-ɜadaŋɯ ɯc-catɯn ɔskɯlaʃa, interne:kke, ulaqan ɜɔn ɔskɯlalarɯgar, kɪe-he:ŋŋi ku:rstarga killeren wret-terɪeqte:qpit.

tærdyhe. ɪecɪejkeler akti:bɯ-rɯn tupsarɪɜqta:qpɯt. ɜ ulu:ska-derɪebineʃe sɔju:s sɜa-calarɯn biler, ulu:s yletin sɯ-tɯ:r kɯjar bɯlɯqta:q. ɔl inni-ger akti:p belemnemmit, sɔju:s yletiger erillibit, ɯbsastɯbaʃa ylele:q bɯlɯqta:q. itileri sɯ-tɯ:rga qɔmsɔmɯlga, bejeni wreter-sɯhɪbrar ky:ste:q yle, urukuttan ylehit ɜɔnu kɯtta bissi:-sybe na:da. ulu:s qɔmsɔ-mɯlun akti:ba kiniler qajtaq yleli:llerin kæræn wrenɪeqte:q.

besihe saqa siriger ɔlɔqtɔ:q tus-tuspa ɔmuk ɯccattarɯn ihiger sæbylespet bɯlsu: sɯq bɯlɯqta:q. sir margɪbrɯn, urut battanan ɔlɔrbut kɯra ɔmuktar ɔlɔqtɔrun terijer beli:tikeni su:-ha tɔlkujda:n ɔmuktar ɔttɔlɔ-rugar æhy terije:ccileri kɯtta qɔmsɔmɯl mækkyhwqte:q, itin-nik tɯra majgɯnnarɯ taha:-ra:ccɯlarɯ kɯtta eder ɯccatɯ qarɯhɯnnarɪɜqta:q.

altuha. qɔtugu qa:lan turar ɔrɔjɯɔnnarga (qalɯmaʃa, ber-qeje:nskejge, bulunŋa, æjmæ-kæ:ŋŋæ) yle ky:hyrwqte:q. ɔl dɔjdularga qɔmsɔmɯl yletin bæʃærgætY:. qɔtugu. kæhæ sɯʎɜar ɔmuktar (cukcalar, tɔ-ŋustar, ɜyke:biller) ɯccattarɯn sɔju:ska killeri:. qɔtugu ɔmuk-tar kemitɪettere terijer surda-tɯ:larɯgar qɔmsɔmɯllarɯ, eder ɯccatɯ sɯhɪbran ihi:.

settihe. ki:n kemitɪet, qɔmsɔ-mɯl ɪecɪejkelerin yletiger ba:r-tɯja salaltatɯn mæltæʃynen kæræn, ba:rtɯja salaltatɯn ky:hyrderge, qɔmsɔmɯl bejetin ættytten kɯhansan beli:tike-wreq sajdɯ:tɯn ky:hyrden ba:rtɯja ɔlɔʃun, yletin kɯtta bisse sɯlɜɪɜqta:q di:r.

ɪecɪejkeler, qɔmsɔmɯl cilɪet-tere sɔʃɔru:ŋŋu ki:n kemitɪet u:rbut-u:ra:ʃɯn kænnæry a:ʃan ere ke:herinen byppekke, ɪecɪej-keʃe kepseti:ge turɯran yleʃi-tiger kæmæltæ sirait ɔŋɔstɯq-ta:qqɯt.

qɔmsɔmɯl saqa sirine:ʃi kemitɪete

k e p s e: n n e r, q ɔ h ɔ: n n ɔ r

bihigi.

ɓihigi,
eder sibekkiler
sillɐele:q, seri:le:q yjeʃe:
sir yrdyger kelbippit
sinɐeli, bɔturɯnu . keppip-
pit
bu:lɜa:
bæraq ɯtugar.
buhan, qatan ispippit
qaraqpɯt u:ta tɔqtubat
qa:mmɯt ɯta umullubat
ɾsu:j,
mɔdunnarɯn kɯtta
bu:ska buruɯtunan,
bu:rʃatɯnan kepseter
bɯjun buqatu:r bɯlbup-
put
qatan
ɯsta:l yjebit
ɯncɯgɯn tæræppyt
qapɯta:l sɪƀptarɯn
qajɯta-tɯrɯta u:tala:n
qamnaccɯt ajmaʃɯn wr-
tybyt
ɯƀraqan
bɯlɯttar bardɯlar,
ɯncɯkta:q qɔnuktar a:s-
tɯlar,
ɯra:s qalla:n ɯmajda,
ɯccat qaraʃa sɯrda:ta

qalɯma
yreqten wrdyhyŋ,
qamca:kɯ qajatɯttan
qanɯ:lahɯŋ!!!
ɜugɜu:r
qajattan tɔŋustar,
sajsarɯ*) tulatɯttan
saqalar!!!
ɲu:ccalɯ:n
cukcalɯ:n cɯʃuhuŋ!
ɜɔllɜ:q ɔlɔʃu
tutuhuŋ!!!
saŋa
sargɯlammɯt ɯccatɯ
sardaŋatɯnan salaja:ccɯ.
sana:ta, meji:te bɯlbut
qɔmsɔmɯl,
qɔtɔj qɔmsɔmɯl,
qɔtugu dɔjdunu
qɔmu:nalat!!!
et syreqpit
erelle:q sirɜite
lɐeɲin ehebit seri:te
ekte:p etiŋin caʃɯlʃana—
—en bɯlaʃɯn
qɔmsɔmɯl!!!

ellej ura:ŋqaiap.

*) ɜɔk. kɯrat turar sire.

sɪeme.

(kepsɛn).

ɲƀm ɯjɯn sɯla:s kyne nalɯjan baran tɪƀla sɯq im-ɲim bɯlan kyn ɔttɔ bɯ-la whe qalla:ŋŋa ɔjɔn turar cugas ergin mutukca ɔju:r-dar saŋardɯ: celgije kæʃæ-ræn tɯllan erellere kærwq-qe keretin ni:, sibɐehej sal-gɯn aŋɯlɯja turar. qalla:n ɔrɔjugar tuja:rar baraqsan tele:re-tele:re bicigiri:-bɯcɯ-gɯrɯ: ɯllɯ: turara ɔrduk kihi syreʃin wrder kere da-ʃanɯ. kæræn turanmɯn ɔl kurduk qaraʃɯm araqsɯba-ta. tula kær— barɯta kihi syreʃin wrder, kihi sana:-tɯn cepceter, kihi wren—cepce:n sy:rw-kætw ɯhun gɯtta saŋassɪƀ keler ebe:t.

syr ycygej suttɯja kæ-ʃæræn erer kæbys kænæ kɯrdal ustun keqte barbɯt qa:nna:q, tər kurduk bɯ-tɯkta:q kihi bu:t iste:q bet qalɯŋ ytw tɯsta:q ɪƀʃaska yp-pyryŋ læcygyres ɲecimɐen, sɪemetin kætæʃæn iher ɔl kurduk ti:jen qatɯŋ tɪƀ saʃatɯgar saŋa tattarɯllɯ-bɯt, bet araʃas ɯqta:q bɯr-da:q, sɔnɯqqa bahɯttan ataʃar dɯlɯ bi:r deqsi gɯ-ŋa ɯhan una:rɯtan kebiste ɔntɔn timir tara:ʃunan, et-te:q atɯnan bicigiretteren taratan meleritte.

tuja:rar baraqsan as ta-ʃɯstɯn dɐen algɪƀqqa ajɯ:-la:qtɯk burduk sirin yrdy-nen ɔrɔj qalla:ŋŋa tele:re-te-le:re, ɜirimni-ɜirimni: bɯha ɯlla:n bɯcɯgɯra:ta, teje temteje ɯlla:maqta:n ɯlbɯ-ta.

ɔkkɔ ki:rbit genne iti sɔ-nɯkka syr y:ny:le:q burduk lægɬæjæn taqsan saharan baran twtty:r-unaq saʃana kyn kæræn turdaʃɯna sik-kires tɪƀlga dɔlgɯja turara...

bes-ɜara:hun.

qɔmsɔmɯl taptala.

eder ɯccat muŋŋaʃar
eremŋile:q saŋaŋ lɯŋkɯna:n
erejde:q, ɜadaŋɯ tuhugar
eʃerde tɯlgɯn etergin,
ili:ger kiriŋeni kɯbɯnan
itinne, wreq inniger
ele:re—kætæn barargɯn
eder syreʃim taptɯ:r!!!
kere, anɯgɯ kynnerge
kencɐere, teterer bɯla:qpɯt
kennitten ɲirgicci ɯlla:ŋŋɯn
kekke qa:man ihergin
kɐeŋ—turu: dɔjduga
kilɐe—qala: ba:jdarga
ki:rser kyŋŋe kerejbet
kimɐel æjgyn taptɯ:bɯn!!!
qara sɔru sykpyt
qamnaccɯt uru: ɜɔnuŋ
qapɯta:llɯ:n qassannar
qatan kyne ergijen
qardɯ:nɯ ciŋnik qaŋatan
qarɯ ky:hyn bisserge
qalbarɯjbat qatan tɯlgɯn
qanɯ:la:n, ejigin, taptɯ:bɯn!!!
eder ylehit sɔju:hun
ihiger ergije sɯlsan
istiŋ syreqten kɯhanan
ereji—buruju kærærgæ
epciŋ kæʃy tymeŋŋin
en emɐe bararga
ekci tɯlgɯn etergin
erenen caqcɯ taptɯ:bɯn!!!
ɔʃɔ cebdik kyly:gyn,
ɔjɔr tyrgen sɯrɯ:gɯn,
ɯtta:q eder kɯlaskɯn,
uruku yjeʃe æskyn,
qɔtugu dɔjdum munnugar
qɔmu:na ɔlɔʃɔr eremmit
qɔtu:la:q ɯllɯgɯ ɯlɯmmɯt
qɔmsɔmɯlka—baltɯm, taptɯ:bɯn!!!

ɑmma accɯgɯja.

kyn ɯta, ɯra:s salgɯn, u:—kihi dɔrɯbujatɯn tupsarallar.

„accɯgɯjɯ“ a:spɯt.

ba:ŋŋa 1923 sɯltan qɔmsɔmɯl. beli:tikeni bilbeqti:r ɔʃɔ, bejete muŋŋaqtarga ajaqta:ʃɯ atɯppat ara:tal. ɔskɯlaʃa sɔrɔq ardɯgar, bɯlɯr qaja sɯl qaja æræbæ-ly:ssyje, qaja beli:tik qahan tæræ:bytyn, ucu:talla:ʃar ɔrduk æjdy:r. a:ʃar de: kiriŋelere ki-riŋe aqqannar. „ka:rl-ma:rs“, „lɐeɲin“ „gɯrep“ „buqa:rɯn“ kɐennerin syrde:q qalɯŋ, kɯ-hɯl-araʃas tasta:q kiriŋeleri kuru:k kɯbɯna sɯʌ̃ar bɯlar. ɲu:ccala:taʃɯna yksyn beli:tike tɯlɯnan saŋarar bɯlan kihi a:ŋŋa æjdwbet. qata ɜe uruku ɔlɔqqɔ æhyn kuru:k billere sɯlɜar idele:q. uruku kiriŋeler-ten, anɯgɯ de: bɯllar beli:ti-ketten atɯnɯ dɔʃɔrɔ a:ʃarɯn kærdæʃyne kyly: kinen sirejin kɯtardar ygeste:q.—„ɜe bu ki-hibit aɜas messe:n bɯlbut, bɯ-lurgɯ kiniŋeleri bula-bula a:ʃar. bɯlurgɯ ɯrɯƀɯttar-kepse:ŋŋitter barɯ ba:j sana:-la:qtar a:ʃɯqqa sɯtammat“ di:r tugu emeni kepsete ɔlɔrɔn sɔ-ʃɔtɔqtɔ—„e:! bælyhwkte:me, bu bɯlurgɯ kiriŋe bɯttula:bɯt ‘ dɐen baran a:ha turar. ɔttɔn qannɯk de: bɯllun tahɯgar „arama:n“ dɐen surukta:q kiri-ŋeni kærdæʃyne ulaqannɯk alɜanar. ce bɯhatɯn etteqqe ulaqan beli:tike kiriŋeleritten atɯŋŋa æstæ:q kihi.

* * *

ɔskɯlaʃa kuruhɯk kɐehe:te bɯlbut. bu kɐehe: „bihigi yjebit berde“ (герой нашего времени) dɐen, lɐermentep—ɲu:cca bɯ-lurgɯ sy:ne qɔhɔ:ŋŋuta-su-ruja:ccɯta surujbut kepse:nin ɯrɯta:rɯ muŋŋustubuttar. ba:ŋŋa dɔʃɔttɔrugar kɯ:hurar „qannɯk ere qa:lbɯt bɯlurgɯ kiriŋeni bulan a:ʃallar, iti ke-rɐetin anɯgɯ beli:tike ca:hu-nan bɯlbat“ dɐen sana:ta ta-bɯllubakka sɯlɜar. ɔrduk, bu kepse:ni ɜulujan kuruhɯkka turɯrbut meqe:leʃe kɯ:hurar. kinini qajtaq eme muŋkutar-kɯbɯhunnarar kine qa:ɜulɪƀn sanɯ:r. ɜe litereti:re su:ta bɯ-lan erer. burujda:ccɯ ette—su-rullubut kihi tɯq ba:r alʃahun barɯtun ɯrɯtta. ba:ŋŋa a:ŋŋa aqsarbat, taba:qtɯ: ki:re-taqqa surɯtta. ki:rdeʃine daʃanɯ bi:r sɐeʃe sɯq yryŋ arba:qɯla:q kɯ:hɯ kɯtta sehergeheritten ɔrdɔn istibet. kæmyske:cci meqe:le eteriger kihibit ɜe uhuk-tan. birissede:tel dæryn-dæryn bɯjarɯn istibekke syrde:q sɯ-tɯ:, kærdæ:q baʃajɯtɯk tɯl baraʃa ɔlɔrdɔ „alɯs kæmys-ke:me bejeʃer sɯstɪƀ“ egin di:re ygys. itɐenne de: elbeq bet kærdæ:q tɯllarɯ baraʃar bɯ-lan qas saŋardaʃɯn a:jɯ sa:la ihe kylsen æræ ɲirgije tyher. birissede:tel cɯra:na lɯŋkɯ-nɯ:r. meqe:le istibeteq kurduk kɯhammakka saŋara turar. ba:ŋŋa anara: kihite kɯhamma-tɯttan ɔrduk kɯhɯjar, tugu emeni ɔrduk kɯhɯ:la:ʃɯ bulan etɐen baʃarar. ɔntɔn tugu ere ɔrduk kɪƀjɯ:la:ʃɯ æjdy: tyspyt kihi bɯhɯ:tɯnan ændæs kine tyhen baran ette „e:, arba da-ʃanɯ, ynyry:n itinɐeqe ɔʃusta-ran „kinini“ kɯtta argɯstahan bekke sehergehe-sehergehe mi:-gin bilbeteq kurduk a:spɯkkɯt di:“ dɐen. sa:la ɯccat kyssybyt ƙɯlahɯnan æræ ɲirgije tyste, meqe:le syrde:qtik sæbyle:beteq qaraʃɯnan kæræn biste tɔqtɔ:-tɔ. birisside:tel cɯra:nɯ tɪƀhat-ta, ɯnna bɯjda „en bu kɐehe: alɯsta:tɯŋ daʃanɯ dɔʃɔr tɔqtɔ: ere“—„ɔksɐe ɜe ulaqan su:t, bu-rujda:q de: kihibit mɯkas, ɜaq-tar kihite“ dɐen baran bi: kɐe-he:ni bɯha sehergespit, ma:ŋ-ŋatɯnɯ:n taqqan bardɯlar.

u:lussanan sɐettihen ɜɐetiger „bɔrɔbɔsu:“ kinnetteren ihen „ɜe ba:ŋŋa ycygejdik eten qa-burɯttɯŋ, syrde:qtik ɯksat-tɯŋ“ dɐete ma:ŋŋa.

— e: iti, meqe:le, dɐen æry: kura:naq aruma:nnarɯnan tɯl-but, anɯgɯ ulaqan beli:tikter surujbuttarɯn qɔtɔn bilbet kihi, kini itiŋkete ere, ɔntɔn min, ɔskɯlaʃa kuruhɯktu:n eŋinni:n sy:rbecce ebe:hineste:qpin, kini aŋardas ɔrɯgar arɯ:cca ɔrdu-gunan kihirgi:r, tugu daʃanɯ kimmet—bekke kinneʃine bi:r-di: ebe:hineste:q, itɐenne ikkili: kurusɯkta:q bɯlɯ“.

* * *

sa:s bɯlbut. ba:ŋŋa ujbanɪƀp meqe:leli:n sɔʃɔru: wrene bara:-rɯ sɯlɜallar. ikkɐen ylehit-sajdu:la:q qɔmsɔmɯllar bu-hu:tunan, qɔmsɔmɯl su:tuttan kæŋylleti: suruk ɯlbɯttar. uruku kura sɔʃus sæbylespet-terin umnan bet ejele:qtik wre-kætæ sɯlɜallar. dɔrɯbuja ca:-hun kærær qamu:sɯja kæŋyl-ly:r. bili:ni bɯha:rar qamu:-sɯjaʃa barallar.

qaju:-yjeʃe barɯ muŋŋustu-buttar. ki:ren ɔlɔrɔn kebiheller. kiniler ɯcarattara bɯlan kelle. ba:ŋŋa beli:tike ca:hunan ycy-gejdik epɐette:n iste (qasta daʃanɯ kɯlgas sɔʃustuk et detterde) sana:ta ky:hyrde.

ɔntɔn kelen sebɐeskej sɔju:s is ɔlɔʃuttan ɯjɯppɯttarɯgar ulaqannɯk bydyryjtele:n, tɔl-kujdu: satɯ:r kurduk saŋata sɯq turutala:ta. saqa sirin uru-kutun qɔjukutun, tɔʃɔ bajɪƀnnaj qɔmuju:sma bɯltun ɯjɯppɯt-tarɯgar ɜe alɜanan tyste ebe:t dɔʃɔ:r... litereti:retten ɯjɯp-pɯttarɯgar ɜɪƀla bukatɯn qa:q-tɯjda. „gɯgɔʌ“ dɐen kimij tu-gu suruja:ccɯk etej dɐebikke—„ulaqan beli:tik“ dɐen sa:jda (ara:ha gɐegeli æjdwte bɯhɯ:-la:q) ɔʃɔlɔr ɔburgular tuttum-mattar—kysseller. ce bɯlurgɯ—anɯgɯ qɔhɔ:ŋŋuttartan araj „ɜaɜaŋɯ ɜamɯja:nɯ“ (Демьян Бедный) a:tɯn biler ebit de: tugu surujbutun bilbet. ɲu:cca-lɯ: suruttarbɯttarɯn asu:pka-ta alɯsta:ta. ɔttɔn atɯn ɔrɯk-tarɯ ɯjɯppɯttarɯgar eppɐette:bitin etillibet daʃanɯ—saqa kɯratɯn yrdyk wreʃin bytere:-ri sɯlɜar kihɐeqe alɯs syre bet-tik eter, yksyn „æjdwbetim“ dɐen ere biher. ɯjɯppaqta:n baran ɔlɔrdɔn kebiheller ɯnna „sæbæ sɯq“ dɐetiler. meqe:le barɯtɯn qɔkku ycygej baʃajɯ-tɯk eten, eppɐette:n sæbyleten sɔʃuru: barar bɯlla. qamu:sɯja muŋŋaʃa bytte.

ba:ŋŋa sɐetiger tænnæn ihen u:lussaʃa „ma:ŋŋanɯ“ kæssæ tyste. ma:ŋŋa emɐe urukutun kurduk mice:rde:bitinen cuga-ha:n ihen ataha qɔmɔjbut ɜy-hynytten sɔhujbut kurduk tɔq-tu: tyste. „qaja eppɐekkin kɪƀj-bataqqɯn du:?“ dɐete. ba:ŋŋa bahɯn tarbanan baran kɯbɯs-tɯbɯt kɯlahɯnan—„ɔnnɔ qan-nɯk ere bi:r bɯlurgɯ, sɯn-baʃajɯ kihi ba:ra, barɯta min bilbeppin serejbit kurduk ɯjɯ-tar. bɯlurgɯ anɯgɯ qɔhɔ:ŋ-ŋuttartan kimi bileʃin di:r. ɔl min qahan ɯrɯƀɯt bɯla:rɯ ɔnu ɜarɯktammat etim. yŋky:-hytterge na:da ini.itɐenne bɯjɯl ylem elbeʃe bet bɯlan ɔrɯkpar a:ŋŋa sɯɜɜumna bɯrajdɯm. araj meqe:le „arama:nɯ“ a:ʃar kihi kini qajʃatta. dɐen baran bahɯn byk tyheren argɯ:j aʃaj a:ha turda. ma:ŋŋa kennitten ahɯmmɯt qaraʃɯnan baɪƀ-hɯnnarɯ kæræn turan qa:lla.

ba:ŋŋa „accɯgɯjɯ“ a:spɯta, ɔrduk ulaqaŋŋa na:r ba:ttа bɯ-ratta bɯhu:la:q.

ɑmma ɲeɲɯɯɯja“

qɔmsɔmɯlga qɔlbɔhu:ga saŋa bere:dek.

qɔmsɔmɯl ki:n kemitʁete, qɔmsɔmɯlga ki:ri:ge saŋa bere:dek taha:rbɯta. sɔju:ska ki:rer ɜɔn qaja:n daʃanɯ ʁecʁejke ɯbsaj muŋŋaʃuman kæryllwqte:qter, ɔl muŋŋaqqa ba:rtɯjata sɯq ɯccattar ba:r bɯlɯqta:qtar. caqcɯ ylehit ɜɔnu mektʁehite sɯq, silʁeninen ɯlɯllar. ulu:s ucu:tallara, a:ʃar balaʃannarɯ itʁenne kiriŋe a:ʃar sirderi ɜahaja:ccular, ylehit-ba:hɯnaj tærytte:q bɯllaqtarɯna 6 ɯjda:q qancɯta:tɯnan, mektʁehite sɯq ɯlɯllallar. qancɯta:ttan cilʁeŋŋe taqsɯ:, qancɯta:tɯn keme tɯla iligine kæryllybet. kancɯta:kka berillibit kemten kenneki sarbɯjar sɯtammat. qancɯta:ttan cilʁeŋŋe taha:rarga ɯnna saŋa cilʁeni ɯlarga ʁecʁejkeler u:rbut-u:ra:qtara, qɔmsɔmɯl ɯkrukta:ʃɯ ebeter ɯblasta:ʃɯ kemitʁete bigergettɛʃine siŋne:ʃinen a:ʃɯllar. pijeŋʁerderi qɔmsɔmɯlga ɯlɯ: emʁe iti etillibit kurdugunan kæryller.

wreqqe ki:re:ccilerge.

sɯl a:jɯ ulu:stan, kɯrat ɔskɯlatɯgar ɔʃɔ ki:ri:te ykse:n iher. ɔskɯlaʃa, internekke ki:rer aqsa:ntan, kærdæhy:le:q aqsa:na ɔrduk ygys bɯlan, sɯ:jɯ:-talɯ: ulaqannɯk taqqar. ɔʃɔlɔr nehilʁekten, ulu:stan, ɜaɜaŋɯlarɯn tuhunan ɯlbɯt belʁelere (dastabɯrʁŋŋɯja) site cɯlkaja sɯʃa ɔnnɔ ulaqannɯk butujar. ɔnɔn sɔrɔq ardɯgar kɯɜɜɯk ulaqan alʃastar daʃanɯ taqqallar bɯhɯ:la:q qasɯna kæmæltætyger sæbæ sɯqtar ki:reller, ɔl ɔnnugar sæptæ:qtærgæ bʁerillimne tænnæn qa:la:qtɯ:lar. ɔnɔn bɯjɯl ki:rer ɔʃɔlɔrgɔ belʁe suruk bʁerer sirder, ɯla:ccular daʃanɯ, nɔlɯk ispi:sebitten kæræn; swhy. kergen. ɯhɯ: burduk, ɜʁe -ɯt aqsa:nɯn barɯtɯn killerer bɯlɯqqa sæptæ:q bɯlsu di: sanɯ:bɯn ɔccɔʃɔ erej qɔmɔltɔ kɯccʁq ete.

n. mɯrdinap.

bihʁeqe surujallar

ytw sɯl.

(ta:tta ulu:ha).

bes ɯjɯn mannajgɯ kynyger, ta:tta uluhugar bɯjɯl sette gru:pala:q mannajgɯ syhwq ɔskɯlanɯ byterbit ɔʃɔlɔr taqqallarɯgar wry: muŋŋaq bɯlla. kihi bet elbeq kelbit. ulu:s ki:n su:ttarɯttan barɯtɯttan eʃerde tɯlɯ ettiler. barɯ tɯl eppit taba:rɯstar; biri:ŋŋi byterbit ɔʃɔlɔr nɔrɯkka tuha aʃalar, sɯrdatar kine wreqterin siterellerin, ta:tta ɔskɯlata kenneki da: ættyger dæksæ ky:hyren, ebi: elbeq ɔʃɔloru wreten sɯrdɯk wreq sɯlun bullarɯn eʃerdeli:ller.

ɔlɔqto:q nɔrɯt bu bɯjɯl byterbit ɔʃɔlɔr kenneki ættyger kɯra qara, qamnaccɯt inniger turar ɜɔn bɯlallarɯn ta:tta ɔskɯlata kenneki da: ættyger bihigi ura:q ɔlɔrɔr qaraŋa ulu:s ɜɔnun sɯrdatar, sasɯjalɯ:sma ɔlɔʃɔr bararga siraitteri taha:ra turɯ dʁen erener.

bihigi taptalla:q kɯrɜaʃas ucu:talbɯn-dɔʃɔrbut bahɯlaj ujb. sɔpruɔnap, ygys sɯlla:q ereje ylete me:le qa:lbatɯn, turugurdun!

ɯhɯllan ɔlɔrɔr kɯra, qaraŋa nɔrɯtu bɯ:ha:ccɯ ylehit bɯla:ha turugurdun!!!

ɯreneccі— nu:sap.

baja sana:.

bu bihigi saqa sirin ihine:ʃi eder ɯccat ɔlɔqput, ylebit bɯhu:tɯn-majgɯtɯn a:ʃan bisser „qɔtugu ɯccat" dʁen qahʁppɯt ylehitterin, tʁttan saŋa ki:rbit mɯna:q kihi, qanna yleli:llerin bɯlbat.

min bi:r surugu „qɔtugu ɯcg kka" surujan baran erede:ksijetin kærdy: baran ihen «a.ɜ.» espeɜi:ssijetiger manna surunnaqqa (подписку) ɯlar etiler ɔnɔn matɯrɯja:lbut ɯla:jallar dʁen ki:rbippin ɯlbatɯlar „ɔpkɯmŋa" ba:r di:ller, ɔl „ɔpkɯmnarɯn" qanna ba:rɯn bilbet bɯlan surukpun bɯlan bʁerbekke qa:llɯm. ulu:stan saŋa surujar ɜɔn sɯta:n eredeksijeni bejetin, ygystere, bɯlɯ sɯqtar. qata qahʁt surunar siri kihi ykse biler, ɔnɔn iti sirge erejde:bekke „q. ɯ." surullu:tɯn ɯlan ɯ:tallara bɯllar ycygej bɯlɯ ebit.

tɔlbɔnnɔ:qɔp.

rede:ksijetten: „qɔtugu ɯccat" erede:ksijete qɔmsɔmɯl ɯblasta:ʃɯ kemitʁetiger ba:r itʁenne kuŋan bulbat kihi „a. ɜ." erede:ksijeler ɯ:ttaʃɯna sin kelʁe. erede:ksijeler beje-bejeleriger sɯ:ɜaɜspat bɯlbattar.

yleli:bit—y:nebit.

bɔrɔʃɔn ʁecʁejkete kyhyn 17 silʁenne:q ete, ɔntɔn twt kɯ:s. kuhɯn ylebit kubaʃan erdeʃine kim de: ki:rbeteʃe. sa:s qɔmsɔmɯl ɔskɯla ɔʃɔlɔrɯn ɔttɔlɔrugar yleli:r bɯltɯn kenne 12 ɔʃɔ saŋa ki:rde, ɔntɔn 3 kɯ:s.

Говорова П.

kɯrgɯttar „battaqtara kɯrgɯ:la:q".

bi:r ʁecʁejke cilʁettere ɯra:stɯk tuttallarɯn kɯrgɯttar battaqtarɯn „kyltyccy" kɯrgɯmmɯttarɯnan ere daka:stɯ:llar.

ulu:s ʁecʁejkelerin ɔlɔq tɔruttan.

aldan ɯkrugar yle ycygej.

sajɯn keli:te qɔmsɔmɯl teriltete a:spɯt yletin kæryner, inniger qajtaq baran iherin bɯha:rɯnar. bihigi aldan ɯkrugun qɔmsɔmɯlun ll plʁenu:ma bejetin tymyk tɯllarɯgar; kuhɯŋŋɯ yle ycygejdik barbɯt, qɔmsɔmɯl kekkete sæpkæ ula:tan, sajdɯ: ylete ky:hyren iher dʁen ette. ɯbsastɯba, surdatɯ: yleleriger ɔttɔtuk yle taʃustа. bar ɜɔnu kɯtta sibe:s ycygej „bɯjɯlgu sajɯnna:ʃɯ sɯŋŋalaŋ birʁemetin bejeni sajɯnnarar, i:tilli: yletinen aharɯqpɯt qɔmsɔmɯllar bi:rdi:-bi:rdi:, ebeter kuru:panan anɯgurlɯ: kiniŋeleri a:ʃar, ylehit -ba:hɯnaj qɔhɔ:ŋŋuttara su rujbuttarɯn kɯtta bisser bɯlɯqtara dʁete plʁenu:m. bu bɯla:ŋŋa bihigi teriltebit bu eti:leri tɔlɔrɯ dʁeqqe sæptæ:q.

ylebit ɔrduk ycygej bɯlɯʃun tɔŋus. saqa ɯccatɯgar ycygej ɜahaja:ccu sɯʃa mehejdi:r. tɔŋus, saqa ɯccatɯgar yle ky:hyrere ɯblas kemitʁetin ɜahaltatɯttan taqqɲ. plʁenum, bɯjɯl. sajɯn ɔttɔtɔ, tɔŋus ɯccatɯn sijʁehin ɔŋɔrɔrgɔ ette. ɔnnɔ belemneni: yle bɯlan erer.

bɯjɯl sajɯn pijeŋʁerderge la:ger ɔŋɔrɯɔqputun, qaccɯbɯt sɯʃa mɔhɯkta:ta ɔlɔqtɔ:q terilteler kura-kuratɯk qaccu bʁerʁeq bɯllular. ɔnɔn aʃɯjaq da ɔʃɔʃɔ bɯllar buka terijʁeqpit dʁen erenebit.

a. p.

tʁraha kuru:pata.

(ta:tta ulu:ha)

ɔskɯlaʃa wreq bytwr dʁeri 7 cilʁenne:q ete. ylelere; wreʃe sɯq qɔmsɔmɯllarɯ wreppite bi:r cilʁen ikki tula:jaq ɔʃɔnu bɔsqɔ wreppite. nehilʁek sebʁetin kuɯtta ekkin qahʁtɯn taha:rɯllɯbɯta.

wreq byppytyn kenne 14 bɯllubut. kenneki ispёkte:q (спектакль) turɯɔrdubut ɔnnɔ sy:sten taqqa kihi kelle, ɜɔn bekke serʃeʃele:tiler tʁraha kuru:patɯn ky:hynen „ura:s ɔlɔq" ɯbsastɯbata «kuhɯl munnuk» terilinne bu kuru:paʃa ɔlɔqtɔ:q „a:ʃar balaʃan" ulu:s siteri:le:q kemitʁete, ba:rtɯja ʁecʁejkete yp, plaka:t, kuma:ʃɯ ɯjɯ: kerdi: ættynen kæmælæstæʃyne yle taqqɲq ebit „kɯhɯl munnukka" „A Я." „q. ɯ." qahʁttarɯ sɯta:tar surujan ɯlan bʁerellere sæp.

tʁraha ɯla.

arʃa: qaŋalas ulu:huna:ʃɯ qɔmsɔmɯl ylete.

1926 sɯlla:qqa mannaj 3 kihinen qɔmsɔmɯl ʁecʁejkete terilʁbite. ɔl terilʁibitin bi:r sɯla tɯlu:ta 17 bɯllubut, ɔntɔn 2 kɯ:s qɔmsɔmɯl sasta:bɯn bet aʃɯjaq ɔttɔ ba:hɯnaj ɔʃɔlɔrɯttan uratɯ barɯ ɜaɜaŋɯlar, qamska sɯlɜa:ccular. ɔnɔn tyrgennik, sæpkæ y:nen ihebit bɯjɯl ky:s kʁjarɯnan yle taʃustа: ulu:s ihine:ʃi su:ttarŋa barɯtɯgar breśtebi:telle:qpit, bi:rdi:te, ikkili:te yleli:bit ylelerin ɔccɯtta:n bʁerdiler. bɯjɯl sebʁet bu:barɯgar, delege:t muŋŋaʃar ɜaɜaŋɯlar muŋŋaqtarɯgar, emʁe bihigi ʁecʁejkebit kæmælæhæ sata:ta. bu:barga, ʁecʁejketten. nehilʁek sebʁetiger 4 kihi. ɯnna ulu:s sit. kemitʁetiger 1 kihi ta lɯlɯnna urukku ættyger iti emʁe sɯq sɯl ete.

eder ɯccat ɔttɔtugar yle ikki sirge: bi:r „u:la:q" dʁen sirge, bi:r ɔskɯla ihiger „kuhɯl munnuktar" (красные уголки) ba:llar. ɔnnɔ kinige a:ʃu:ta ɯnna kepseti:' lʁeksije bɯlalllar.

wreq tuhunan bɯjɯl saqalɯ: wrener ɔskɯlaʃa barɯ sɯrɯ:ttɯbut, itʁenne ba:rtɯja ɔskɯlatɯgar emʁe sɯrɯlɯnna. iti ca:hɯnnn tæhæ kiʁju: ba:ra, biligin bebrerke bɯla ilik bɯlan, billibet.

sɯrdatɯ: yle æræbæly:syje bra:hɯŋŋɯktara bɯlallarɯgar ky:s kʁjarɯnan aharsabut a:ʃar balaʃan salа:tɯgar, bejenen ɔ:ppɔ:n kærdærær bælæqqæ (драмкружок), ulu:s ihiger itʁenne ɔskɯlaʃa taqqar ekkin qahʁttarga bihigitten surussan, erede:ksijetiger ylehen kæmælæhæbyt.

ɯbsastɯbannaj yle bɯjɯl kuhɯn „kætær a:l" ʁecʁejketin 2-ni terijdibit, ɔnnɔ ygys aŋa:ra qɔmsɔmɯllar ki:rdiler, yletin qɔmsɔmɯl ɜahajar.

ba:rtɯja saɜaltata ba:rtɯja sekrete:re qɔmsɔmɯl cilʁene bartɯjnaj ɜɔdrɯ (партядро) aʃɯjaq, ikki ere kihi ba:rtɯja ɯnna qɔmsɔmɯl ʁecʁejkelere qardarɯ-ta:rɯ brestebi:tel ɯ:tɯhallar. ba:rtɯja ʁecʁejkete bet sæptæ:qtyk kuhanan ɜahajar.

eder pijeŋʁerderge yle pijeŋʁerder sirɜittere (вожатый) qɔmsɔmɯl cilʁene. pijeŋʁerder ɔttɔlɔrugar yleni qɔmsɔmɯl ʁecʁejkete ɔccɯttatar. qajtaq yleli:rge sæbyn ɯjan bʁerer.

cebdigirer ca:hɯnan ki:n ɔskɯla ihiger cebdik, dɔrɯbaj bɯlar baʃala:q (кружок физкультуры) bælæq ba:r. ɔnnɔ sɯɜɜar sæptæ:q, kæŋyl qamnanɯ:nɯ tulujar, dɔrɯbaj qɔmsɔmɯllar ɯnna ba:rtɯjata sɯq ɔʃɔlɔr sɯlɜallar. pijeŋʁerder kʁhe: a:jɯ ura:s salgɯŋŋa taqqan ɜa:rbajallar.

itinen bihi ʁecʁejkebit: sekrete:re ylete elbeʃin, cilʁettere ura:q-ura:q ɔlɔrɔrun, bili:-kæry: kuratɯn yrdynen, saŋardɯ: terillibit ʁecʁejke dʁeteqqe yleli: sata:n erer ky:he kʁjarɯnan

Кыллахский.

ɜypsyn qɔmsɔmɯlun ɔlɔʃuttan.

„q. ɯ." 7(28) №-riger surullubukka qarda.

tab „cɯp" suruju:tugar ulaqan sɯmɯjalar ba:llarɯn

1. „tymsy:" ekkin qahʁtɯn bytyn ulu:s ihine:ʃi su:ttar, terilteler qɔlbɔhɔn taha:rar, ɔnɔn qɔmsɔmɯlga ere aŋardas sɯbɯ:r sɯ:ha.

2. „kɯrgɯttarɯ kɯtta sɔrɔq cilʁetter i:sseller" di:re sɯ:ha i:re:n ba:ra bɯllar byrwʃe billʁe ete. „kɯrgɯttar ɔttɔlɔrugar yle tæryt sɯq" di:re emʁe alʃas tɔhæ eme ɜaqtar bɔppurɯhunan kepseti:, dakɯla:t bɯltala:bɯta.

3. „bɯlɯ:rɯŋŋɯttan ycygej aʃaj sekrete:r anammat" di:r. ycygejder ananallar. qata ylelere alurs ygys bɯlan ti:jimmetter ete.

4. „aʃabut ijebitiger aŋkʁeta bʁerbitter" dʁeqti:r. qata bihigi ulu:ska aʃabut da ijebi:te sɯʃa.

qɔmsɔmiol ɜypsynne:ʃi ʁecʁejkebitin byrʁete.

eppʁetti:r rede:kter
s. kɯbarap.

Главлит. № 355 ɜɔku:skaj kɯrat

sɬnata 10 qaccɯ. — taqsara 4-s sɯla. —

qɔtɯgu bɪccat

ɯjga ikkite taqsar. || qɔmsɔmɯl saga sirine:ʃi kemitʁete taʃa:rar. || ceppʁer, ɔt-ɯjɯn 28-s k. 1927 s. || № 14 (35).

qɔmsɔmɯl seri:timsiji: ca:hɯnan ylete.

ylehit, ba:hɯnaj kæŋyl ɔlɔʃun kæmyske:cci, sebʁeskej sɔju:s mɔdun ky:he, bige tireʃe erelle:q seri:te ylehit ba:hɯnaj eder ɯccata bɯlar. ylehit ba:hɯnaj bɯla:hɯn ælærdy: sæ[illegible]:bet ba:jdar ɯtta:q seri:nen kʌeqterine sa:-sep tutan utarɯ ɔqsuha:ccɯ ylehit ba:hɯnaj eder ɯccata bɯlar. ɔnɔn eder ɯccat biligitten seri:ge belemnenere, seri: wreʃin bilere bert na:dala:q. manɯ terije:ccinen, eder ɯccat ɔttɔtugar seri: ca:ɧuman bili:ni tarʃata:ccuman qɔmsɔmɯl ʁecʁejkelere bɯlɯqta:qtar.

a:n maŋnaj qɔmsɔmɯlu bejetin seri:timsiter na:da. sɔʃuru: seri:timsijer tuhunan qɔmsɔmɯl bɯlɯrɯ:ŋŋɯttan yleli:r. seri: wreʃin bælæqtæryn, ɯtarga wrener bælæqtæry, a:ʃar-balaʃannarga seri: munnuktarɯn eŋinneri kɯrattarɯ a:han tɬ sirderiger tije tenippitter. bihigi sirbit ɯra:ʃɯn bɯhɯ:tɯnan ki:n sirderten qa:lbɯppɯt. ɔl ere:ri bɬr ku:stan baran ɔlɔrɔr sɯtammat. biligin seri:timsiji: bihigi tusta:q—sɔrukput bɯlar.

tɯq yleni terijʁeqqe sæbyj?

seri:timsiji: dʁen tugun, seri:timsiji: tɔʃɔ terillerin itigenne tɯqqa tuhala:ʃɯn kepse:n bar ɜɔŋŋɔ kʁeŋnik billerʁeqte:qpit. seri:timsiji: kuhaʃana sɯʃun, ylehikke, tɬ ɜɔnugar bejeleriger tuhala:ʃɯn æjdætwqte:qpit. ɔrduk eder ɯccat seri:timsiji: sada:catɯn kæɜy:hyn æjdy:ryger kɯhanɯŋ.

seri:tten kæmyskener yleʃe kæmælæhær ɯbsastɯba (ocoавиахим) ʁecʁejketin tɬ sirderiger. terijen, ɔl ʁecʁejke yletiger kæmælæhyŋ. iti etillibit ɯbsastɯba kæmætynen seri: wreʃin bælæqtæryn terijiŋ. ɔl bælæqtærgæ kætær a:l, qi:mije dʁen tɯqtarɯn, seri:ge tæhæ aʃɜarqajda:qtarɯn, ejele:q ɔlɔqqɔ tɯqqa tuhala:qtarɯn biliŋ, wretiŋ.

kɯrattarga, satanar bɯllaʃɯna tɬlarga ɯtarga wrener bælæqtæry terijiŋ. sɬlɯ taba ɯtarga wreniŋ. sa:, atɯn da seri: septere qajtaq ɔŋɔhu:la:qtarɯn, qajtaq tebi:le:qterin, tɯqqa tuttullallarɯn wretiŋ.

a:ʃar-balaʃannarga seri: wreʃin munnugun terijiŋ, yletin syhwʃer turɯrɯŋ,

spɯrt, eti-qa:nɯ tupsarar wreq bælæqtæryn yleleriger seri:ge sɯʃɜarga tuhala:q qamsanɯ:larɯ-tuttunu:larɯ killeriŋ. lɔp kurduk erde:qtik tuttunu:, kekkenen turu: itigenne kekkenen qa:mɯ: wreqterin bilʁeqte:qqit. qaraʃɯnan, sir tæhæ kʁeŋin-kɬbraʃahɯn, tæhæ ɯra:ʃɯn-cugahɯn qɔlɔburdu:ru bilʁeqte:qqit. bilbet sirge tybesteqqe, ty:n itigenne tɬʃa mu:mmakka, ilini-arʃa:nɯ, qɔtunusɔʃuru:nu bilerge wreniŋ. æstæ:ʃy qaraqtan syterbekke ere kinitten sɯta:n saharga wreniŋ. iti a:ʃullɯbɯt barɯta seri:ge bert na:dala:q sɯllar. ɔnɔn æstæ:qtæn kæmyskener kyn keli:tiger *tugunan, qajtaq xstæ:ʃy kutta utarɯ ɔqsuharga eder ɯccat ɯreniŋ!*

s. kɯbaraɸ.

ɜadaŋɯ ɜɔn ɔttɔtugar yle.

tɬ—derʁebine siriger ba:j ɜadaŋɯ qajdɯhɯ:ta bɯlan bi:r ættynen ba:j wske:n iher, ikkis ættynen ɜadaŋɯ qamnaccɯt taqqan iher. ba:j qɔsa:jɯstɯba ættynen ky:ste:ʃin bɯhɯ:tɯnan ɜadaŋɯnɯ biligin daʃanɯ ara:s sɯ lunan battɯ:r: cepceki qamnaska yleleter, sirin ty:lehen si:r eŋin itinnik bɯhɯ: bɯlarɯttan ɜadaŋɯ ɜɔnu tymer-qɔlbu:r, kiniler tustarɯn kæmysky:r-qarɯsɯhar, ba:j battalɯgar qassɯhɯmnarar na:datɯgar biligin ba:rtɯja ɜadaŋɯ ɜɔn ihiger yleni yleli:r. bu yle saqa siriger saŋardɯ: wske:n erer saŋa yle bɯlar. ɜadaŋɯ ɔttɔtugar ba:rtɯja bɯjɯlgɯ kyhynne:ʃi sebʁet bɯ:barɯttan ere ɯla yletin ɔrduk ky:hytte.

qɔmsɔmɯl — eder ɯccat ɜadaŋɯ inniger teriltetin, ɔmuŋnu:s ba:rtɯja kæmæyn bɯhɯ:tɯnan bu yleʃe ɯstɯhɬbqta:q. urukku ætyger qɔmsɔmɯl ɜadaŋɯ ɔn ɔttɔtugar ylele:bit bili:tery:te sɯq, saŋa sada:ca bɯlar. ɔnɔn ylele:teqqe bekke serenen æjdæ:n kæræn, barɯtɯn ba:rtɯja salaltatɯnan ylelʁeqte:qpit.

qɔmsɔmɯl ɜadaŋɯ ɜɔn ɔttɔtugar ylete ikki tæryt sɯlunan barɬqta:q: 1) teriller yle, 2) ɜadaŋɯ **ekenemi:ceskej interʁehin**—bɯra:bɯn kæmysky:-qarɯsɯhɯ: itʁenne kini æjyn sana:tɯn sɯrdatɯ:, wreqqe sɯhɬbrɯ:. teriller yle ikki sɯlla:q: ɜadaŋɯ muŋŋaʃa ɯnna ɜadaŋɯ bælæʃæ. ɜadaŋɯ muŋŋaʃa nehilʁekke bʁeter qannuk eme rajɯŋŋa ɯŋɯrɯllar. manna barɯta ɜadaŋɯ ɜɔn sɯʃɜallar. bu muŋŋaq ɜy:lly:r kelen iher ɔlɔq bɔppurɯstarɯn (sir tygetige, nɔlɯk tyhy:te, sebʁet bɯ:bara eŋin). bu muŋŋaqqa bihigi qɔmsɔmɯllarbɯt barɯ sɯʃɜan muŋŋaq bɔppurɯhun ɜy:llehʁeqte:qter. ycygej bili:ler qɔmsɔmɯllarɯ bu muŋnaqtarga dakla:ccɯtɯnan bʁerʁeqqe sæp ɯnna qɔmsɔmɯllar ɜadaŋɯ ɜɔŋŋɔ muŋnaʃa billeren ɯŋɯrɯ: tarʃatɬbqta:qtar.

ɜadaŋɯ bælæʃæ ɯbsastɯba teriltetiger (sebʁekke. kepereti:pke, kæmæ kemitʁetiger) talɯllɯbɯt ɜadaŋɯ ɜɔntɔn ɔŋɔhullar bu terilte ihiger. ɜadaŋɯ bælæʃæ kini ba;r teriltetin yletin ɜy:lleher ɯnna ɜadaŋɯ ɜɔn muŋnaʃa u:rbutun ɔnu ɔlɔqqɔ tirʁerden tɔlɔrɔr. qaja eme terilteʃe talɯllɯbɯt qɔmsɔmɯllar qaja:n daʃanɯ bu bʁelæqqæ sɯʃɜɬbq keriŋne:qter. ʁecʁejke bælæʃy kɯtta sibe:steheriger bristebi:tel talɬqta:q.

ɜadaŋɯ bælæʃyn ɯnna muŋnaʃɯn ɜadaŋɯ ɜɔŋŋɔ ycygejdik kepse:n bu terilteler sɬllarɯn sada:calarɯn æjdætwq keriŋne:qpit.

ɜadaŋɯ ɜɔn ɔlɔqtɔrun interʁesterin qarɯstɯ:r yleni tɔrijʁeqte:qpit. ɜadaŋɯ ɜɔn na:dɯjallarɯn bɯha:ran bʁeriŋ. suda:rɯstɯbattan ɜadaŋɯga kelbit kæmæ bytynny: ɜadaŋɯ ɜɔŋŋɔ bararɯgar kɯhanɯŋ. nɔlɯk tyheriger beriller barɯ cepceti: ɜadaŋɯga bʁerilleriger kɯhanɯn eŋin.

ɜadaŋɯ ɜɔnu kepere:ssijeʃe killerer bihigi sada:cabɯt bɯlar. ɔnɯɔqa kepereti:p na:datɯn kepse:n bʁerʁeqqe, kepereti:pke ɜadaŋɯ bɯna dʁen kepereti:p bassɯttan tuspa yp u:rɯɔqqa, bu ypten ɜadaŋɯ ɜɔn kepereti:pke ki:relleriger kæmæ berillʁeqte:q.

ɜadaŋɯ ɜɔn qasa:jɯstɯbata tupsarɯgar ylelʁeqte:qpit. ɜadaŋɯ ɜɔn qɔlbɔhɔn massɯ:nanɯ atɯ:lahallarɯgar kɯhanɯŋ, kepse:n æjdætæn bʁeriŋ ɯnna qɔmsɔmɯllar massɯ:nanɯ, siti yleni bejeʃitiger ɯlɯnɯŋ ɜadaŋɯ ɜɔn ɔttɔtugar kɯttɯhan yleli:ri ky:hyrdwqqe: ɔt yletiger, burduk bɯhɯ:tɯgar eniŋŋe.

wreq ættynen ɜadaŋɯ ɔttɔtugar yleni ky:hyrdyŋ. li:kpu:ŋŋa killeren saqalɯ: wretterʁeqqe. wreqte:q qɔmsɔmɯllar wreʃe sɯq ɜɔnu wretʁeqte:qter a:ʃar-balaʃan yletiger sɯhɬbrɬqqa, bælæqtærgæ killerʁeqqe (ɔrduk tɬ-qasa:jɯstɯbatɯn bælæʃær) a:ʃar-balaʃaŋŋa teriller kyly:ge-ɔ:ŋŋu:ga qɔlbɯqqa. ɔskɯlaʃa ɜadaŋɯ kihi ɔʃɔtɔ urut ɯlɯllarɯgar, kɬmmat bɯllaʃɯna interne:kke ki:reriger kɯhanɯŋ.

ɜadaŋɯ ɔttɔtugar ylele:teqqe, yle tɯq daʃanɯ syrde:q elbeq. manna eppiti barɯtɯn bi:rde yleli:r satammat. alɯs elbeʃe bet dʁen kuttanan ta:q ɔlɔrɔr emʁe satammat. ky:s kɬbjarɯnan kæræn ylele:n baran kɬttarɬbq bɯllaʃɯna ɜe keŋeten uhatan ihiŋ.

bu yle ba:rtɯja terijer ylete ɔnɯɔqa qɔmsɔmɯl kæmælæhæ:ccy ere bɯlar, ba:rtɯja ɯjɯ:tɯnan-salaltatɯnan. manɯ æry bi:rde æjdæ:ŋ.

№ 0027.

ucɯtu syhwʃer turɯrɯqqa.

bihi tɬta:ʃɯ, ɯnna kɯratta:ʃɯ da: ʁecʁejkelerbitiger bacca:ŋa dɯlɯ ucɯt ca:ha ylebit, bet kuhaʃannuk turar. ɔl ataʃar turbataʃa mannɯgɯnan kæstær: sɔrɔq tɬ da: kɯrat da: ʁecʁejkelerin ylehittere-suruksuttara bejeleri n ʁecʁejkelerin ihiger tæhæ kihile:qterin (silʁenne:qterin, qanɜɯta:tta:qtarɯn) ɯnna atɯn da: ulaqan na:dalarɯ tæryt bilbetter.

qɔmsɔmɯl ɜɔk. ɯkrukta:ʃɯ kemitʁete, ebeter kɯratta:ʃɯ kemitʁete ʁecʁejkelerten ɯjda:ʃɯ ɔtcɯt du:, ebeter atɯn tɯq eme na:dala:q billerilleri tɔlɔrɔ ɔqsɔn killererge sɔrujdaʃɯna qahaɲ daʃanm bɔɜɜɔqtɔ:q kemiger bu kærdæ:byt na:dalarɯ ɯlɬ dʁen sa:ra:ma. bɔɜɜɔqtɔ:q da kemin tæhæ eme ahara a:han ki:rbitin inniger ygys ʁecʁejkelerten tæryt sɯ:ha tɔlɔrullan ki:reller. ɔnɔn sɯ:ha ɔŋɔhulunnaʃɯna qasta da: tænnæn, ɔlus qɔjutɯ:r. bu ucɯt ataʃar kɬbjan turbata, ɔntɔn ɔccɯt ɯnna atɯn ɔl-bu na:dala:q sibʁeɜɲijeler sɯ:ha-qaltɯ ɔŋɔhullallara, ɯnna tɯlan ki:ri:te ɔlus qɔjutɯ:ra taqsar, bejelerin lhiger ucɯt ɔŋɔrbɔttɔrutta. ɔl ucɯt tɔʃɔ kɬllan ɔŋɔhullubatɯj?

1) sɔrɔq ʁecʁejke ylehittere tæryt bejelere mættæqtærytten, bet qannuk eme kɯra wreqte:qterin inniger ɔl bu ara:s mɔhɯk tɯluman ɲu:calɯ: surullan taqsɯbɯt sibʁeɜɲije kɯrmatɯgar ɯjɯtullar bɔprɯstarɯ kɬbjan æjdæryger tyherbetter.

2) kɬbjɬqtarɯn-qɔtɯqtarɯn da: inniger yleli:r ylehitter a:ɲɲa aqtan bu ca:hunan ylele:betteritten.

3) tɯq eme sibʁeɜɲijeni tɔlɔrɔllɔrɔ kelleʃine sɔrɔq ʁecʁejke ylehittere beje bejelerin ɯkkardɯgar najɯlahallar.

4) qɔmsɔmɯl silʁettere qanɜɯta:ttara bejelerin ca:starɯnan bi:r kemne:q—siŋ ɔlɔqtɔ:q sibʁeɜɲijeni bʁerbetter.

5) sɔrɔq qɔmsɔmɯlestar arɯt ardɯgar, qanna eme barallarɯgar bukatɯn ʁecʁejkeleriger billibekke, ucɯttan uhullubakka kɯratta:n du:, tɬla:n du: qa:lallar.

mannuk tus tuspa sɯl yleʃe bɔrɯk bɯlar bricɨ:neleri ɯlan a:qtaqqa ygys.

mantan ɯla anɯgɯ ættyger ɯbsaj ky:spytynen kæmælæ:n ucɯtu ataʃar turɯrarga kɯhanɬq keriŋne:qpit. ucɯt ere syhwʃer turdaʃɯna, bihi ylebit inninen qa:mɬqta:q.

anɯgɯ ættyger ʁecʁejkeler isteriger ucɯt ca:hɯn ataʃar turɯrarga mannuk sybe sɯllar sæptæ:ʃynen kæstwq keriŋne:qter:

1) mantan ɯlata tɬ da:, kɯrat da: ʁecʁejkelere saŋa ispi:hek terinʁeqte:qter (перечет) ɔl ispi:hekteriger barɯ na:dala:q bɔprɯstarɯn barɯ killerʁeqte:qter ɯnna qa:lbat-ɔlɔqtɔ:q sibʁeɜɲijeni ispi:hekti:r ɜɔnnɔruttan erejʁeqte:qter. bejelere kɬbjan kɯrmatɯn ɔŋɔrbɔt bɯllaqtarɯna kɯratta:ʃɯ kemitʁetterten sybe kærdwqte:qter. (Якокрκома, Горκома).

2) ʁecʁejke ylehittere sana:larɯn u:ran turan ylelʁeqte:qter, beje bejelerin ɯkkardɯlarɯgar ara:s yleleri tɔlɔrɔllɔrugar najɯlahur:larɯn tæryt sɯq gɯnɬq tusta:qtar.

3) qɔmsɔmɯlestar qanna eme kelerde:q bararda:q bɯllaqtarɯna qaja:tar daʃanɯ a:n basta:n ʁecʁejkeleriger billen, ucɯttan (ispi:hekten) uhullɯqta:qtar, ebeter atɯn sirten kelbit bɯllaqtarɯna ʁecʁejkeʃe kelen ucɯtka ki:rʁeqte:qter.

4) ʁecʁejkeler, sɔju:s yrdyky kemitʁettere kærdy:r sibʁeɜɲijelerin, brʁemete a:staʃɯna yleni mættætæryn bilen turan, bɔɜɔqtɔ:q kemiger tɔlɔrɔn killerʁeqte:qter.

5) tɬ ʁecʁejkeleriger, qɔmsɔmɯl ɜɔku:skaj ɯkrukta:ʃɯ kemitʁete kærdy:r sibʁeɜɲijetiger saqalɯ tuluman tɔlɔrullar kɯrmanɯ terijʁeqte:q.

6) ʁecʁejkelerge ucɯt qajdaq turarɯn kærærgæ-isterge, su:hala:q-qaltula:q bɯllaʃɯna ɔnu kænnærærgæ, sɔtɔru-sɔtɔru ʁecʁejkeler ɜɬlalarɯn erebi:sijeʁeqqe.

manna ulaqan ky:hynen kæmænæn kæstwqte:qter kemitʁetter plenu:mnarɯn silʁettere.

sana:bɯtɯn ere u:rammɯt ylele:teqpitine, bu whe: aqtullɯbɯt sɯllarɯ tɔlɔrɯqput.

H. Кочайскій.

bihigi qaspɯtɯj.

qɔmsɔmɯl kin kemitʁetin bɯjɯl mu:s ustar ɯjdaʃɯ ucɯtunan sebʁeskej sɔju:s yrdynen barɯta: qɔmsɔmjɯl ecʁejketin aqsa:na—67,174, qɔms. silʁene 20.26455, qandɯta:ta—120295, pɬjenʁerin etere:te—45662, pijenʁerin aqsa:na—1725489, ækteбrʁenekter—277632.

bihigi, saqa ærɔspy:blyketir yrdynen: ecʁejke aqsa qɔmsɔmɯlga silʁenin qanɜɯdatɯnan 163.p re:te—62. pijenʁerir 1.326. ækteбrwneg

qɔmsɔmɯl sebɪeskej sɔju:hu kæmysky:rge.

bihigi sebɪeskej sɔju:sputun æstæ:qtærbyt tægyryjen ba:j ɜadaŋɯ ikki kɯrgɯhɯ:tɯgar. qɔmsɔmɯllar inniki kekkeʃe turannar ba:jdarɯ kɯtta ɔqsusputtara. ɔccɔʃɔ ba:r cegɪen-cebdik qɔmsɔmɯllar barɯ seri: kyrgwmyger ɯt ɔttɔtugar sɯʌɜɯbɯttara. ba:j-ɜadaŋɯ ikki ɔqsuhu:ta u:rajan, sebɪeskej sɔju:s ihiger ylehit æstæ:q tæry ɯra:sta:bɯtɯn kenne bihigi eder ɯccappɯt ky:hyn tymen: ɔlɔq ɔŋɔstu:tugɐr, sajdɯ: inniger mækkyher. ɔl de bɯllar kini umnubat bihigi æstæ:q ɔttɔtugar ɔlɔrɔrbutun, bihigi æstæ:qtærbyt qahan baʃarar, ylehit bahɯlɯkta:n ɔlɔrɔr—sebɪeskej dɔjdutun yrdynen qa:nna:q ili:lerin dapsɯtarga baʃala:qtarɯn. kɯhɯl a:rmɯja kekketin bæʃærgætær yleni qɔnɪsɔmɯl mættæppæt. qɔmsɔmɯl silɪenneritten talan, seri:ge wrener ɔskɯlalarga u:talɯ:r, seri: bælæqtæryn ɔŋɔrɔr, u:nan sɯʌɜar seri:ge erde:qtik kæmælæhær.

a:n dɔjdu yrdynen æræbæly:ssyje ɯtta:q ɔqsuhu:tugar qɔmsɔmɯl qaja da kyŋŋe belem. bili:ŋŋi, seri: ɜaʃurʃana billen erer kemiger, qɔmsɔmɯl yletin yhynen ky:hyrdwqte:q. seri:tten kæmyskeni: yleʃe kæmælæhwqte:q. ylehit bɯla:ha æstæ:qtæry kɯtta ɔqsuhu:ga ɯŋɯrdaʃɯna, belem bɯlu:bɯraʃɯ kura:naqtɯk tutan, sergeqtik sɯʌɜɯ:—eder ɯccat ebe:hinehe. sɔtɔru brɪemenen æstæ:q kelɪe sɯʃa dɪen eremɲile:qtik eten, sɯŋɲalaŋ ɔlɔqput ɯbɯn dɪen ta:ja sata:bakka ere kɯhɯl ɔ:rmɯjanɯ bæʃærgætærgæ ylehit-ba:hɯnaj ɔɯ:a:ha ky:hy-kydeʃi tymer.

seri: etiŋin tɯha billen ererin kɯtaj ɔlɔʃuttan kæryller. ɔnnɔ, a:n dɔjdu syŋken ba:jdara „can-sɔ-lin“ ɯnna kenneki sirejin kennineu tuttummut „can-kaj-si:“ ɲadara:llarga kæmælæhæn kɯtaj æræbæly:ssyjetin yntyryterge baʃarallar. ba:jdar ky:sterin tymen kɯtaj æræbæly:ssyjetin utarɯ seri:lere, bihigini ulaqannɯk ta:rɯjar. kɯtaj æræbæly:ssyjete (can-kaj-si:) ɲadara:l taŋnaran brɪerbititten, mælty: tyspyt kemiger tybehinɯ... ba:jdar suda:rɯstɯbalara... ebɪeskej sɔju:ska qa:n ...:q majgɯnnarɯn billeren ereller.

bihigi seri:ge baʃarbappɯt, bihiĝi sebɪeskej sɔju:sput sɔʃɔtɔʃun ere ejeʃe baʃarar. ɔl ihin, ɔlɔrɔr sirbit kɪeŋin yrdynen, a:rmɯjanɯ aʃɯja-n 1500 tɯhɯncanɯ ere ...ɯta. ɔl yrdynen a:n seri: ɜɪɬatɯgar belemnɪeqte:qpit.

seri:tten kæmyskener yleʃe kæmælæhær ɯbsastɯbaʃa (Оссоавнахим) kæmælæhwqpyt.

qapɯta:lla:qtar — ba:jdar qa:ŋŋa baʃaran æhy tarda sɯtɯ:llarɯgar, sebɪeskej sɔju:s kæmyskener ky:hyn kɯta:tɯnnararga, yby-ky:hy tymwqpyt!

bassabɯ:k ba:rtɯjatɯn kekketiger tula, bihigi eder ɯccat ky:spytyn tymen er de:qtik, æstæ:qpytyn epcim ky:hynen kæsswqpyt.

m. eubura:qɯn.

„seri:timsiji:“ dɪen tuguj.

biligin sebɪeskej sɔju:s ylehitin ba:hɯnajɯn seri:timsiɪeqqe dɪen sebɪeskej bɯrabɯ:talɯstɯba, qɔmuɲu:s ba:rtɯja eten turallar. tɔʃɔ bihigi bu mannɯk sada:canɯ ɯlɯnnɯbɯt, tɔʃɔ biligin bu seri:timsiji: sada:cata ulaqannɯk kɯta:naqtɯk turarɯj?

a:n dɔjdu yrdyger bɯla:hɯ ylehit-ba:hɯnaj salajan ɔlɔrɔr sire dɪen sɔʃɔtɔq sebɪeskej arassɯja bɯlar. ɔnɔn a:n dɔjdu ba:j suda:rɯstɯbalara sebɪeskej sɔju:hu syrde:qtik aba:hɯ kærællæræ, sɯq gɯnɲɔqtarɯn baʃarallara kuru:k ula:tan iher. ɔnɔn qaja:n daʃanɯ sebɪeskej sɔju:ska seri:nen kelellere billen turar sɯl. ɔl ihin sebɪeskej sɔju:hu kæmysky:r-qarɯsɯhar na:datɯgar seri:timsiji: dɪen bɯhɯ:nɯ ɔŋɔstɔn erebit.

„seri:timsiji:“ dɪen bɯlɯɔqta:q bar-ɜɔŋŋɔ seri: wreʃin billeri:. seri: sa:tɯnan qajtaq ɯtarɯ, bili:ŋŋi seri: qajtaq bɯlarɯn, ba:j suda:rɯstɯbalarɯgar seri:ge qajtaq belemnenellerin, ara:s salgɯn seri:tiger qajtaq tuttarɯ, qajtaq seri:leheri, kɯhɯl a:rmɯjaʃa seri: brɪemetiger qajtaq ahɯnan-taŋahɯnan, kælænæn-bilenen kæmælæhæry bilɪeqte:qpit. bɯhatɯn etteqqe kɯhɯl salla:t wreter wreʃin barɯtɯn ɔlɔqtɔ:q ɔɔŋŋɔ billerɪeq keriŋne:qpit. manɯ tɔlɔrɔrbut dɪen bɯlɯɔqta:q ara:s bælæqtæry terijen bu whe: etillibiti billerɪeqte:qpit, dakla:t kepse:n ɔŋɔrɔn, a:ʃar-balaʃaŋŋa bajɪnaj munnuk terijen kɯhɯl a:rmɯja wreʃin ɜɔŋŋɔ kærdæræn ɯnna kɯhɯl a:rmɯjaʃa ki:rer innine:ʃi wreʃi wreten.

sebɪesɪej sɔju:s—qalɯn-elbeq ylehittere ba:hɯnajdara iti etillibiti barɯtɯn bilen satɯ:r kɪʌ:ar bɯllaqtarɯna ɔstæ:qtærbyt tæha daʃanɯ ɯtta:q seri:lere bihigi ɔlɔqputun dɔlgutɪo sɯʃa.

№ 6027.

---

qɔmsɔmɯllar ɜɪelerin ihiger wrenellerin tuhunan.

biliŋŋi birimeʃe ɔlɔqtɔ:qɲesilɪeŋŋe sebɪeskej sɔju:s is—tas ɔlɔʃun bɯhɯ:tɯn—najgɯtɯn, bilerge ulaqannɯk baʃarar.

qɔmsɔmɯl su:ttara qɔmsɔmɯllar sajdɯ:lara yrdy:ryger ulaqannɯk kɯhanar. ɔnɔn qɔmsɔmɯllar ɔlɔq qajtaq baran iherin biler baʃatɯgar qahɪʌtɯ kinigeni a:ʃan sajdallar. qɔmsɔ-

ikkihe: sɔrɔq silɪetter beli:tike bihɪeqe na:data sɯq dɪeq kurduk, kɯhalʃaʃa u:rɯmmattar. me:le sɯlɜallar.

mannɯk bɯhɯ:larɯ sɯq kiner na:datɯgar' ecɪejke byrwte yleʃe ulɯnɲɔqta:q:

1. ecɪejke silɪettere bejeni sajunnarar, wreter tuhunan ɜɪeleriger tæhæ yleli:llerin biler.

2. a:qpat silɪen a:ʃar kɯhanar bɯlarɯgar æjdæty:, bɯha:ran bɪeri:. kinigeni, qahɪʌtɯ kɪʌjan bulbat bɯllaʃɯna ɔnu ky:hy tymen bulan bɪeri:, bular siri ɯjan billeri:

3. qaja silɪen qajtaq kinigeni qannɯk bɔprɯohu ɔrduk tapta:n a:ʃarɯn bilerge kɯhanɯ:. ɔnnɔ bejetin æjæ kɪʌjarɯgar sæbæ sɯʃu ebeter bukatɯn a:qpakka sæp kinigeleri a:ʃar bɯllaʃɯna su:hatɯn bɯha:rɯ, a:ʃarga sæptæ:q kinigeleri ɯjan bɪeri:.

qɔmsɔmɯllar ɔrduk ky:ste:qtik a:ʃɲɔqta:qtar:

1. sebɪeskej sɔju:s tas ættyger tɯq ba:rɯn, ɔmuk ba:jdara qajtaq bɯhɯ:lanan erellerin.

2. sebɪeskej sɔju:hu kæmysky:rge belemneni: tuhatɯn anɯgɯ seri: tɯq aɜɜaqajda:q bɯlarɯm kinini utarɯ qajtaq ɔqsuharɯ.

3. sebɪeskej sɔju:s tæhæ daʃanɯ ba:j suda:rɯstɯbalarɯn ɔttɔtugar sɔʃɔtɔʃun ere ylehit bahɯlɯkta:r sire bɯltun ihin qajtaq ky:ste:qtik æræ y:nen, ɔlɔʃun tupsarɯnan iherin tuhunan. bu bɔprɯstarɯ caqcɯ alʃaha:bakka biler bɯllaqpɯtɯna bihigi suda:rɯstɯbabɯt erelle:q ɜɔnnɔrunan a:ʃɯllɲɔqpɯt. ylehit ejele:q ɔlɔʃun inniger kæmyske:ceinen, qalbaŋna:bakka turarga sæptæ:q ɜɔnunan a:ʃɯnɲɔqpɯt.

H. C.

Irku:skaj kɯrakka ba:r rappa:k.

ulaqan yrdyk wreqqe wreter ɔskɯla „uɲibɪersiɪɪet“ dɪen bɯlar. ɔl uɲibɪersiɪɪet accɯgɯj ɔʃɔtɔ, kɯra sala:ta rappa:k dɪen ɲu:calɯ: tɯlɯ saqalɯ: taha:rdaqqa „ylehit ɔskɯlata“ bɯlar.

irku:skajda:ʃɯ rappa:kka 510 wremmite. ɔlɔrtɔn saqa siritten 33 kihi etibit, bu kelen iher ɜɯlga 40 kihi saqa siritten rappa:kka saŋa ki:rɪeqte:q. ɔnɔn 73 bɯlabɯt, mantan ku:s ættæ yhwjeq ere.

rappa:k dɪen ɔrtɔ wreʃi bytetterer ɔskɯla bɯlar. rappa:kka bu dɔjdu tʌtɯn 7-6-5 kuru:pala:q ɔskɯlatɯn byterbit ɔʃɔlɔr ki:rɪeqterin sæp.

rappa:kka ylehit itɪenne ba:hɯnaj ɔʃɔlɔrɔ ki:reller. ba:j ɯl ɔʃɔlɔrɔ, wreqte:q, sulu:spanan i.tillen ɔlɔrɔr ɜɔn ɔʃɔlɔrɔ ɯlɯllɯbattar. rappa:kka 18-tan 35-ger dɪeri sa:sta:ʃa ki:rer.

rappa:gɯbyterdeqqe yrdyk wreq ɔskɯlatɯgar—uɲibɪersiɪɪekke eksɛ:mene sɯq ɯlallar.

---

rappa:k wrener ɔʃɔʃɔ ɯjga 20 sy:s qaccɯnɯ bɪerer. ɔl yrdynen ...aqa siritten 15 ti bet sɔrunan. bekke keccejdeqqe ti:jer.

ɔnnɔ ba:r saqa studɪennarɯn prabliʌɲata eti:tinen bi:r wrener ɔʃɔ, bi:r ɯjga irku:skaj kɯrakka baccala:ʃɯ tuttɯɔqta:q:

1. ahɯlɯgar barɲ 17 sy:s 82 qaccɯ.

2. ɜɪe kɯrtamɯgar. ahɯn belenneteriger barɲ 10 sy:s.

3. taŋahɯn su:ttarɯgar, bejetin su:narɯgar barɲ 3 s. 83 q.

4. taŋahɯn atɯ:laharɯgar tiktereriger barɲ 7 s. 70 q.

5. atɯn kɯra ɔruskɯotugar ki:nɔ:ʃa, teatɯrga iŋin sɯɜɜarɯgar barɲ 2 s. 65 q. barɯta 42 sy:s.

bu surujbuttan accata sanɯ:r kihi kæstw di: sana:bappɯn. bu 42 sy:s sa:maj accɯgɯja bɯlar. ɔttɔn bihigi biligin ɯlabɯt ba:ra sɯʃa ɯjga 35 sy:hy. ɜe ɔl ihin bihigi ɔlɔrɔr ɔlɔqput mæltæhwr dɪen etebit.

---

wretellere rappa:kka ycygej. bi:r da mæly:deni ɔʃɔlɔru kætytterbetter. bi:r da ca:hɯ wrete:cciler daʃanɯ kætyppetter. kyŋŋe lɔp-kurduk altalɯ: ca:hɯ wrenen turaʃɯn. wretelleriger qas pridmɪet a:jɯ tuspa bibliɔtɪeka ba:r tuspa kabinɪet ba:r. ucu:tallara erge elbeqtik ylele:bit sɔruktarɯn tɔlɔrɔr ɜɔn—ɔnɔn wreʃi kuhaʃan dɪekke satammat.

tʌhut.

---

sæbæ sɯq bɯhɯ:

(byly: ɯkuruga).

ɲurbaʃa ba:r qɔmsɔmɯl arɡaɲi:ssasɯjatɯn arajkɯmugar 6 qɔmsɔmɯl ecɪejkete, ys pijenɪer etere:te ba:r. manɯ barɯtɯn salajarga bɯjɯlgɯ ɜɯlga sekrete:rinen **arqɯ:p sa:bɯnap** pijenɪer etere:tin salaja:ccɯtɯnan, sɔppa:rt ɔskɯla bastakɯ syhw ʃyn byterbit **semen mɔncu:run** dɪen ɔŋɔhullubuttara. bɯjɯlgɯ, ɯkuruk 6 ɯs kemperɪensijete kiniler ylelerin ɔttɔnɔn a:qpɯta. ɯnna atɯn kɪʌjan tɔlɔrullubataq sɯllarɯ kenneki ættyger tɔlɔrɔrgɔ eppite.

kenneki kelen kærdæqqæ bu ɜɔmmut ylelere ulaqannɯk mættæ:byt. kemperɪensije ɯjbɯt sɯllarɯttan bi:r daʃanɯ tɯlbataq. qata sa:s t. t. mɔncu:run sa:bɯnnɯ:n arɯgɯnɯ ekkireten ihe sɯlɜɯbɯttar. ɔnɔn ylelere mæltæ:bytynen a:ʃɯllɯbɯta. kinileri qampa:ɲɲɯja ɔŋɔrɔn arɯgɯlappɯt kihi—**ɲuk. qab. qa:bɯsap**. bejete ɔttɔ wreqte:q kihi.

mɔncu:run sa:bɯnnɯ:n qɔmsɔmɯl byly:te:ʃi kemi tɪetin, qamnaspɯtɯn bɪerbete dɪen sɯmuɲanan yŋse sɯlɜɯbuttara.

qajtaq mækkyhellerij.

bihigi bɔldu:jun tɔjɔnnɔ utarɯbɯt. sebɪeskej sɔju:hu kæmyskwqpyt.

a:nglija qɔmsɔmɯlɯn ki:n kemitɪetin sekrete:re t. rest eter: a:nglijaʃa ba:r qɔmuju:star, qɔmsɔmɯllar terijbit mi:tinnere, muɲɲaqtara ɯnnu:nan tɯhɯnca ylehitteri musta, ylehit ba:rtɯjatɯn ihiger ba:r eder ɯccat, mɪn, eppit tɯllarbɯt syreʃer ulla. ɯn tɯhɯnca kihile:q mi:tiŋŋe ete turammɯn, sebɪeskej sɔju:ska a:nglija terijbit yspyjwnneri kisteleŋinen sɯlɜar ɜɔnnɔru 20 kihini utarga ɜy:lle:bitterin aqtan aharbɯppar barɯ eʃerdeli: tystyler ylehitter „bet sæptæ:q ɜy:l dɪen qahɯtastɯlar“. „sebɪeskej sɔju:hu a:n...ija seri:le:teʃine, bihigi-qɔmsɔ...llar bejebit suda:rɯstɯbabɯtɯgar a:nglijaʃa, bɔldu:junja utarɯ turɯoqput“ dɪen qɔmsɔmɯllar eppitteriger, ylehit ɯccata bihigi emɪe ehigini kɯtta barɲqput dɪen bi:r kɯlahɯnan qahɯta:ta.

a:nglija bɯrabɯ:talstɯbaʇa sebɪeskej sɔju:ska ylehit ɯccata bararɯn qa:jbɯtɯgar ylehit teriltelere utarɯ sana:larɯn ky:hyrtyler ɔnɔn ɔʃɔlɔr sebɪeskej sɔju:ska kelen barallarɯna:ʃar, ylehiti kɯ:hɯppɯttara buka a:nglija bɯrabɯ:talstɯbatɯgar ulaqannɯk turɯ di:r t. rest.

---

bihigi bɯra:ttarbɯt.

kɯtaĵga ylehit utarɯ tɯru:tuttan ɯla kɯtaj qɔmsɔmɯla ky:ske ula:tta. baltara: sɯlla:qqa kɯtaj qɔmsɔmɯla 10 tɯhɯnca ete, biligin 40 tɯhɯnca bɯlla. pɪeɲɪer teriltetiger 120 tɯhɯnca ɔʃɔ ba:r

---

ita:lija ɔmuk ylehite.

sebɪeskej sɔju:s brestebi:tellere ri:m kɯrakka (ita:lija ki:n kɯrata) ɔlɔrdɔqtɔruna ita:lija ylehitteritten. yrdyk wreqqe wrene sɯʌɜa:ccɯlarɯttan bet ygys suruk kelbit ɔnnɔ barɯtɯgar t. bɯjkap barsa:ba kɯrakka ba:jdar teriltelerinen ælbytyn ahɯjan abarallar.

timir sɔbɯtuna:ʃɯ ikki sy:s ylehit a:tɯttan kelbit surukka bu kurduk etillibiti „ba:jdar sebɪeskej sɔju:hu ɔqsɔr suturuktara bihigini kɯtta ɔqsɔr. sebɪeskej sɔju:s a:n dɔjdu ylehite ba:j battaluttan taqqarɯn belɪete bɯlar. a:n dɔjdu ylehitteritten ɔjuccu daʃanɯ ɔlɔrdɔrbut barɯ ky:spytyn tymemmit sebɪeskej sɔju:hu aʌɜatarga sanammuttarɯ utarɯ barɲqpɯt“ dɪen.

---

wreq ɔʃɔlɔrɔ mækkyheller.

kɯtajga, sanqaj kɯrakka er ɔʃɔ wrener institu:tun bi:r ucu:talɯn qɔmuɲu:stu: sana:la:q dɪen uhulan kebispitteriger wreq ɔʃɔlɔrun ke-

sɲnata 10 qaccɯ. — taqsara 4-s sɯla. — barɯ dəjdu ylehittere, qolbəhʉn!

qətɯgu bɪccat

ɯjga ikkite taqsar. || qomsəmɯl saga sirine:ʃi kemitɪete taʃa:rar. || ceppɪer, ət-ɯjɯn 28-s k. 1927 s. || № 14 (35).

qomsəmɯl seri:timsiji: ca:hɯnan ylete.

ylehit, ba:hɯnaj kæŋyl əloʃun kæmyske:cci, sebɪeskej səju:s mədun ky:he, bige tireʃe erelle:q seri:te ylehit ba:hɯnaj eder ɯccata bɯlar. ylehit ba:[illegible]j bula:hɯn æle:rdy: sæbyle:bet ba:jdar ɯtta:q seri:nen kelleqterine sa:-sep tutan utarɯ əqsuha:ccɯ ylehit ba:hɯnaj eder ɯccata bɯlar. ənən eder ɯccat biligitten seri:ge belemnenere, seri: wreʃin bilere bert na:dala:q. manɯ terije:ccinen, eder ɯccat ɔttətugar seri: ca:hɯnan bili:ni tarʃata:ccɯman qomsəmɯl ɪecɪejkelere bɯlɯqta:qtar.

a:ɯ maŋnaj qomsəmɯlu bejetin seri:timsiter na:da. səʃuru: seri:timsijer tuhunan qomsəmɯl kuhaɪɯ:ŋŋɯttan yleli:r. seri: wreʃin bælæqtæryn, ɯtarga wrener bælæqtæry, a:ʃar-balaʃannarga seri: munnuktarɯn eŋinneri kɯrattarɯ a:han tɪь sirderiger tije tenippitter. bihigi sirbit ɯra:ʃɯn buhɯ:tɯnan ki:n sirderten qa:lbuppɯt. ɔl ere:ri bɪьr ku:stan baran ələrər sɯtammat. biligin seri:timsiji: bihigi tusta:q—sərukput bɯlar.

tɯq yleni terijɪeqqe sæbyj?

seri:timsiji: dɪen tugun, seri:timsiji: təʃɔ terillerin itigenne tɪoqqa tuhala:ʃɯn kepse:n bar əŋŋɔ kɪeŋnik billerɪeqte:qpit. seri:timsiji: kuhaʃana sɯʃun, ylehikke, tɪь ənugar bejeleriger tuhala:ʃɯn æjdætwqte:qpit. ərduk eder ɯccat seri:timsiji: sada:catɯn kæsy:hyn æjdy:ryger kɯhanɯŋ.

seri:tten kæmyskener yleʃe kæmælæhær ɯbsastɯba (осоавиахим) ɪecɪejketin tɪь sirderiger terijen, əl ɪecɪejke yletiger kæmælæhyŋ. iti etillibit ɯbsastɯba kæmætynen seri: wreʃin bælæqtæryn terijiŋ. əl bælæqtærgæ kætær a:ɪ, qi:mije dɪen tɯqtarɯn, seri:ge tæhæ aʎsarqajda:qtarɯn, ejele:q ələqqə tɯqqa tuhala:qtarɯn biliŋ, wretiŋ.

kɯrattarga, satanar bɯllaʃɯna tɪьlarga ɯtarga wrener bælæqtæry terijiŋ. sɪьlɯ taba ɯtarga wreniŋ. sa:, atɯn da seri: septere qajtaq ɔŋəhu:la:qtarɯn, qajtaq tebi:le:qterin, tɯqqa tuttullallarɯn wretiŋ.

a:ʃar-balaʃannarga seri: wreʃin munnugun terijiŋ, yletin syhwʃer turɯrɯŋ,

spɯrt, eti-qa:nɯ tupsarar wreq bælæqtæryn yleleriger seri:ge sɯʎsarga tuhala:q qamsanu:larɯ-tuttunu:larɯ killeriŋ. ləp kurduĸ erde:qtik tuttunu:, kekkenen turu: itigenne kekkenen qa:mɯ: wreqterin bilɪeqte:qqit. qaraʃuman, sir tæhæ kɪeŋin-kɪьraʃahɯn, tæhæ ura:ʃun-cugahɯn qələburdu:ru bilɪeqte:qqit. bilbet sirge tybesteqqe, ty:n itigenne tɪьʃa mu:mmakka, ilini-arʃa:nɯ, qətunusəʃuru:nu bilerge wreniŋ. æstæ:ʃy qaraqtan syterbekke ere kinitten sɯta:n saharga wreniŋ. iti a:ʃullɯbɯt barɯta seri:ge bert na:dala:q sɯollar. ənən æstæ:qtæn kæmyskener kyn keli:tiger *tugunan, qajtaq æstæ:fy kutta utarɯ əqsuharga eder ɯccat ɪcrenij!*

s. krobaraф.

ʒadaŋɯ ʒən ɔttətugar yle.

tɪь—derɪebine siriger ba:j ʒadaŋɯ qajdɯhɯ:ta bɯlan bi:r œttynen ba:j wske:n iher, ikkis œttynen ʒadaŋɯ qamnaccɯt taqqan iher. ba:j qasa:jɯstɯba œttynen ky:ste:ʃin bɯhɯ:tɯnan ʒadaŋɯnɯ biligin daʃanɯ ara:s sɯlunan battɯ:r: cepceki qamnaska yleleter, sirin ty:lehen si:r eŋin itinnik bɯhɯ: bɯlarɯttan ʒadaŋɯ ʒənu tymer-qəlbu:r, kiniler tustarɯn kæmysky:r-qarɯsɯhar, ba:j battalɯgar qasswhɯmnarar na:datɯgar biligin ba:rtɯja ʒadaŋɯ ʒən ihiger yleni yleli:r. bu yle saqa siriger saŋardɯ: wske:n erer saŋa yle bɯlar. ʒadaŋɯ ɔttətugar ba:rtɯja bɯjɯlgɯ kyhynne:ʃi sebɪet bɯ:barɯttan ere ɯla yletin ərduk ky:hytte.

qomsəmɯl — eder ɯccat ʒadaŋɯ inniger teriltetin, qəmuŋu:s ba:rtɯja kæmætyn bɯhɯ:tɯnan bu yleʃe sɯstɯhɪьqta:q. urukku œttyger qomsəmɯl ʒadaŋɯ ʒən ɔttətugar ylele:bit bili:tekæry:te sɯq, saŋa sada:ca bɯlar. ənən ylele:teqqe bekke serenen æjdæ:n kærən, barɯtɯn ba:rtɯja salaltatɯnan ylelɪeqte:qpit.

qomsəmɯl ʒadaŋɯ ʒən ɔttətugar ylete ikki tæryt sɯlunan barɪьqta:q: 1) teriller yle, 2) ʒadaŋɯ **ekenemi:ceskej interɪehin**—bura:bɯn kæmysky:-qarɯsɯhɯ: itɪenne kini æjyn sana:tɯn sɯrdatɯ:, wreqqe sɯhɪьrɯ:. teriller yle ikki sɯlla:q: ʒadaŋɯ muŋŋaʃa ɯnna ʒadaŋɯ bælæʃæ. ʒadaŋɯ muŋŋaʃa nehilɪekke bɪeter qannɯk eme rajɯŋŋa ɯŋɯrɯllar. manna barɯta ʒadaŋɯ ʒən sɯʎsallar. bu muŋŋaq ʒy:lly:r kelen iher ələq bəppurɯstarɯn (sir tygetige, nəlɯk tyhy:te, sebɪet bɯ:bara eŋin). bu muŋŋaqqa bihigi qomsəmɯllarbɯt barɯ sɯʎsan muŋŋaq bəppurɯhun ʒy:llehɪeqte:qter. ycygej bili:ler qomsəmɯllarɯ bu muŋŋaqtarga dakla:ccɯtɯnan bɪerɪeqqe sæp ɯnna qomsəmɯllar ʒadaŋɯ ʒəŋŋɔ muŋŋaʃɯ billeren ɯŋɯrɯ: tarʃatɪьqta:qtar.

ʒadaŋɯ bælæʃæ ɯbsastɯba teriltetiger (sebɪekke. kepereti:pke, kæmæ kemitɪetiger) talɯllɯbɯt ʒadaŋɯ ʒəntən ɔŋəhullar bu terilte ihiger. ʒadaŋɯ bælæʃæ kini ba;r teriltetin yletin ʒy:lleher ɯnna ʒadaŋɯ ʒən muŋŋaʃa u:rbutun ənu ələqqə tirɪerden tələrər. qaja eme teriltefe talɯllɯbɯt qomsəmɯllar qaja:n daʃanɯ bu bælæqqæ sɯʎsɪьq keriŋne:qter. ɪecɪejke bælæʃy kɯtta sibe:steheriger bristebi:tel talɪьqta:q.

ʒadaŋɯ bælæʃyn ɯnna muŋŋaʃɯn ʒadaŋɯ ʒəŋŋɔ ycygejdik kepse:n bu terilteler sɪьllarɯn sada:calarɯn æjdætwq keriŋne:qpit.

ʒadaŋɯ ʒən ələqtərun interɪesterin qarɯstɯ:r yleni tərijɪeqte:qpit. ʒadaŋɯ ʒən na:dɯjallarɯn bɯha:ran bɪeriŋ. suda:rɯstɯbattan ʒadaŋɯga kelbit kæmæ bytynny! ʒadaŋɯ ʒəŋŋɔ bararɯgar kɯhanɯŋ. nəlɯk tyheriger beriller barɯ cepceti: ʒadaŋɯga bɪerilleriger kɯhanɯn eŋin.

ʒadaŋɯ ʒənu kepere:ssijefe killerer bihigi sada:cabɯt bɯlar. ənɯqa kepereti:p na:datɯn kepse:n bɪerɪeqqe, kepereti:pke ʒadaŋɯ bɯna dɪen kepereti:p bassuttan tuspa yp u:rɯqqa, bu ypten ʒadaŋɯ ʒən kepereti:pke ki:relleriger kæmæ berillɪeqte:q.

ʒadaŋɯ ʒən qasa:jɯstɯbata tupsarɯgar ylelɪeqte:qpit. ʒadaŋɯ ʒən qəlbəhən massɯ:nanɯ atɯ:lahallarɯgar kɯhanɯŋ, kepse:n æjdætæn bɪeriŋ ɯnna qomsəmɯllar massɯ:nanɯ, siti yleni bejefitiger ɯlɯnɯŋ ʒadaŋɯ ʒən ɔttətugar kɯttɯhan yleli:ri ky:hyrdwqqe: ət yletiger, burduk bɯhɯ:tɯgar eniŋŋe.

wreq œttynen ʒadaŋɯ ɔttətugar yleni ky:hyrdyŋ. li:kpu:ŋŋa killeren saqalɯ: wretterɪeqqe. wreqte:q qomsəmɯllar wreʃe sɯq ʒənu wretɪeqte:qter a:ʃar-balaʃan yletiger sɯhɪьrɪьqqa, bælæqtærgæ killerɪeqqe (ərduk tɪь-qasa:jɯstɯbatɯn bælæfær) a:ʃar-balaʃaŋŋa teriller kyly:ge-ə:ŋŋu:ga qəlbɯqqa. ɔskɯlaʃa ʒadaŋɯ kihi ɔʃətə urut ulɯllarɯgar, kɪьmmat bɯllaʃɯna interne:kke ki:reriger kɯhanɯŋ.

ʒadaŋɯ ɔttətugar ylele:teqqe, yle tɯq daʃanɯ syrde:q elbeq. manna eppiti barɯtɯn bi:rde yleli:r satammat. alus elbeʃe bet dɪen kuttanan ta:q ələrər emɪe satammat. ky:s kɪьjarɯnan kærən ylele:n baran kɪьttarɪьq bɯllaʃɯna ʒe keŋeten uhatan ihiŋ.

bu yle ba:rtɯja terijer ylete ənɯqa qomsəmɯl kæmælæhæ:ccy ere bɯlar, ba:rtɯja ɯjɯ:tɯnan-salaltatɯnan. manɯ æry bi:rde æjdæ:ŋ.

№ 0027.

---

ucɯtu syhwʃer turɯrɯqqa.

bihi tɪьta:ʃɯ, ɯnna kɯratta:ʃɯ da: ɪecɪejkelerbitiger bacca:ŋa dɯlɯ ucɯt ca:ha ylebit, bet kuhaʃannɯk turar. əl ataʃar turbataʃa mannɯgunan kæstær: sərəq tɪь da: kɯrat da: ɪecɪejkelerin ylehittere-surukuttara bejeleri n ɪecɪejkelerin ihiger tæhæ kihile:qterin (silɪenne:qterin, qanʒɯta:tta:qtarɯn) ɯnna atɯn da: ulaqan na:dalarɯ tæryt bilbetter.

qomsəmɯl ʒək. ɯkrukta:ʃɯ kemitɪete, ebeter kɯratta:ʃɯ kemitɪete ɪecɪejkelerten ɯjda:ʃɯ ətcɯt du:, ebeter atɯn tɯq eme na:dala:q billerilleri tələrə əqsən killererge sərujdaʃuna qahan daʃanm bəsəəqtə:q kemiger bu kærdæ:byt na:dalarɯ ɯlɪь dɪen sa:ra:ma. bəsəəqtə:q da kemin tæhæ eme ahara a:han ki:rbitin inniger ygys ɪecɪejkelerten tæryt su:ha tələrullan ki:reller. ənən su:ha əŋəhulunnaʃuna qasta da: tænnæn, əlus qəjutu:r. bu ucɯt ataʃar kɪьjan turbata, əntən əccɯt ɯnna atɯn əl-bu na:dala:q sibɪeseɲijeler su:ha-qaltɯ əŋəhullallara, ɯnna tɯlan ki:ri:te əlus qəjutu:ra taqsar, bejelerin ihiger ucɯt əŋərbəttorutta. əl ucɯt təʃə kɪьllan əŋəhullubatɯj?

1) sərəq ɪecɪejke ylehittere tæryt bejelere mættæqtærytten, bet qannɯk eme kɯra wreqte:qterin inniger əl bu ara:s məhɯk tɯlɯnan ɲu:calɯ: surullan taqsɯbɯt sibɪeseɲije kɯrmatɯgar ɯjɯtɯllar bəprɯstarɯ kɪьjan æjdæryger tyherbetter.

2) kɪьjɪьqtarɯn-qətɯqtarɯn da: inniger yleli:r ylehitter a:ɲɲa aqtan bu ca:hɯnan ylele:betteritten.

3) tɯq eme sibɪeseɲijeni tələrəllərə kelleʃine sərəq ɪecɪejke ylehittere beje bejelerin ɯkkardɯgar najɯlahallar.

4) qomsəmɯl silɪettere qansɯta:ttara bejelerin ca:starɯnan bi:r kemne:q—siŋ əlɔqtɔ:q sibɪeseɲijeni bɪerbetter.

5) sərəq qomsəmɯlestar arɯt ardɯgar, qanna eme barallarɯgar bukatɯn ɪecɪejkeleriger billibekke, ucɯttan uhullubakka kɯratta:n du:, tɪьla:n du: qa:lallar.

mannɯk tus tuspa sɯl yleʃe bərɯk bɯlar brici:neleri ulan a:qtaqqa ygys.

mantan ula anɯgɯ œttyger ɪecɪejkeler isteriger ucɯt ca:hɯn ataʃar turɯrarga mannɯk sybe sɯollar sæptæ:ʃynen kæstwq keriŋne:qter:

1) mantan ulata tɪь da:, kɯrat da: ɪecɪejkelere saŋa ispi:hek terinɪeqte:qter (перечет) əl ispi:hekteriger barɯ na:dala:q bəprɯstarɯn barɯ killerɪeqte:qter ɯnna qa:lbat-ələqtə:q sibɪeseɲijeni ispi:hekti:r ənnəruttan erejɪeqte:qter. bejelere kɪьjan kɯrmatɯn ɔŋərbət bɯllaqtarɯna kɯratta:ʃɯ kemitɪetterten sybe kærdwqte:qter. (Якокркома, Горкома).

2) ɪecɪejke ylehittere sana:larɯn u:ran turan ylelɪeqte:qter, beje bejelerin ɯkkardɯlarɯgar ara:s yleleri tələrəllərugar najɯlahu:larɯn tæryt sɯq gɯnɪьq tusta:qtar.

3) qomsəmɯlestar qanna eme kelerde:q bararda:q bɯllaqtarɯna qaja:tar daʃanɯ a:n basta:n ɪecɪejkeleriger billen, ucɯttan (ispi:hekten) uhullɯqta:qtar, ebeter atɯn sirten kelbit bɯllaqtarɯna ɪecɪejkeʃe kelen ucɯtka ki:rɪeqte:qter.

4) ɪecɪejkeler, səju:s yrdyky kemitɪettere kærdy:r sibɪeseɲijelerin, brɪemete a:staʃuna yleni mættætæryn bilen turan, bəsəəqtə:q kemiger tələrən killerɪeqte:qter.

5) tɪь ɪecɪejkeleriger, qomsəmɯl səku:skaj ɯkrukta:ʃɯ kemitɪete kærdy:r sibɪeseɲijetiger saqalɯ tɯlɯman tələrullar kɯrmanɯ terijɪeqte:q.

6) ɪecɪejkelerge ucɯt qajdaq turarɯn kærærgæ-isterge, su:hala:q-qaltɯla:q bɯllaʃuna ənu kænnærærgæ, sətəru-sətəru ɪecɪejkeler ɜɪьlalarɯn erebi:sijeɬɪeqqe.

manna ulaqan ky:hynen kæmænæn kæstwqte:qter kemitɪetter plenu:mnarɯn silɪettere.

sana:bɯtɯn ere u:rammɯt ylele:teqpitine, bu whe: aqtɯllɯbɯt sɯollarɯ tələrwqput.

Н. Кочайский.

---

bihigi qaspɯtɯj.

qomsəmɯl kin kemitɪetin bɯjɯl mu:s ustar ɯjdaʃɯ ucɯtunan sebɪeskej səju:s yrdynen barɯta: qomsəmjɯl ecɪejketin aqsa:na—67,174, qəms. silɪene 20.26455, qanduta:ta—120295, pijenɪer etere:te—45662, pijenɪerin aqsa:na—1725489, æktebrɪenekter—277632.

bihigi, saqa ærəspy:blyketin yrdynen: ecɪejke aqsa:na—89, qomsəmɯlga silɪeninen 185, qanʒudatɯnan 163. pijenɪer etere:te—62. pijenɪerin aqsa:na—1.326. æktæbrwnege—346.

qɔmsɔmɯl sebɪeskej sɔju:hu kæmysky:rge.

bihigi sebɪeskej sɔju:sputun æstæ:qtærbyt tægyryjen ba:j ɜadaŋɯ ikki kɯrgɯhɯ:-tɯgar. qɔmsɔmɯllar inniki kekkeʃe turannar ba:jdarɯ kɯtta ɔqsusputtara. ɔccɔʃɔ ba:r cegɪen-cebdik qɔmsɔ-mɯllar barɯ seri: kyrgw-myger ɯt ɔttɔtugar sɯʃɜɯ-bɯttara. ba:j-ɜadaŋɯ ikki ɔqsuhu:ta u:rajan, sebɪeskej sɔju:s ihiger ylehit æstæ:q tæry ɯra:sta:bɯtɯn kenne bihigi eder ɯccappɯt ky:hyn tymen: ɔlɔq ɔŋɔstu:tugar, sajdɯ: inniger mækkyher. ɔl de bɯllar kini umnubat bihigi æstæ:q ɔttɔtugar ɔlɔ-rɔrbutun, bihigi æstæ:qtær-byt qahan baʃarar. ylehit bahɯlɯkta:n ɔlɔrɔr—sebɪeskej dɔjdutun yrdynen qa:nna:q ili:lerin dapsɯtarga baʃala:qtarɯn. kɯhɯl a:rmɯja kekketin bæʃærgætær yleni qɔnɪsɔmɯl mættæppæt. qɔmsɔmɯl silɪenneritten talan, seri:ge wrener ɔskɯla-larga ɯ:talɯ:r, seri: bælæq-tæryn ɔŋɔrɔr, u:nan sɯʃɜar seri:ge erde:qtik kæmælæ-hær.

a:n dɔjdu yrdynen æræ-bæly:ssyje ɯtta:q ɔqsuhu:tu-gar qɔmsɔmɯl qaja da kyŋ-ŋe belem. bili:ŋŋi, seri: ɜa-ʃɯrʃana billen erer kemiger, qɔmsɔmɯl yletin yhynen ky:hyrdwqte:q. seri:tten kæ-myskeni: yleʃe kæmælæ-hwqte:q. ylehit bɯla:ha æs-tæ:qtæry kɯtta ɔqsuhu:ga ɯŋɯrdaʃɯna, belem bɯlu: bɯraʃɯ kura:naqtɯk tutan, sergeqtik sɯʃɜɯ:—eder ɯc-cat ebe:hinehe. sɔtɔru brɪe-menen æstæ:q kelɪe sɯʃa dɪen eremɲile:qtik eten, sɯɲ-ɲalaŋ ɔlɔqput ɯhɯn dɪen ta:ja sata:bakka ere kɯhɯl a:r-mɯjanɯ bæʃærgætærgæ ylehit-ba:hɯnaj bɯ'a:ha ky:-hy-kydeʃi tymer.

seri: etiŋin tɪɓha billen ererin kɯtaj ɔlɔʃuttan kæ-ryller. ɔnnɔ, a:n dɔjdu syŋ-ken ba:jdara „can-sɔ-lin“ ɯɔnna kenneki sirejin kenni-ɪen tuttummut „can-kaj-si:“ ɲadara:llarga kæmælæhæn kɯtaj æræbæly:ssyjetin yn-tyryterge baʃarallar. ba:jdar ky:sterin tymen kɯtaj æræ-bæly:ssyjetin utarɯ seri:lere, bihigiɲ ulaqannɯk ta:rɯjar. kɯtaj æræbæly:ssyjete (can-kaɲj-si:) ɲadara:l taŋnaran ɪerbititten, mælty: tyspyt kemiger tybehinne:, ba:jdar suda:rɯstɯbalara, sebɪeskej sɔju:ska qa:n æstæ:q maj-gɯnnarɯn billeren ereller.

bihigi seri:ge baʃarbappɯt, bihigi sebɪeskej sɔju:sput sɔʃɔtɔʃun ere ejeʃe baʃarar. ɔl ihin, ɔlɔrɔr sirbit kɪeŋin yrdynen, a:rmɯjanɯ aʃɯja-tan. 500 tɯhɯncanɯ ere qa:llarbɯta. ɔl yrdynen a:n dɔjdu ba:jdara bihigi ejeʃe baʃabɯtɯn dɔlgutallar, æhy sa:hɯ belemni:ller. ɔl ihin bihigi bili:ŋŋi brɪemeʃe ɔlɔq-putun ɔŋɔstɔr, wreqpitin—sajdɯ:bɯtɯn keŋeter ylebi-tin kɯtta teŋne:n bejebitin seri: ɜɪɬatɯgar belemnɪeq-te:qpit.

seri:tten kæmyskener yle-ʃe kæmælæhær ɯbsastɯbaʃa (Осоавиахим) kæmælæhwq-pyt.

qapɯta:lla:qtar — ba:jdar qa:ŋŋa · baʃaran æhy tarda sɯtɯ:llarɯgar, sebɪeskej sɔju:s kæmyskener ky:hyn kɯta:tɯnnararga, yby-ky:hy tymwqpyt!

bassabɯ:k ba:rtɯjatɯn kekketiger tula, bihigi eder ɯccat ky:spytyn tymen er de:qtik, æstæ:qpytyn epcim ky:hynen kæsswqpyt.

m. eubura:quɯn.

„seri:timsiji:“ dɪen tuguj.

biligin sebɪeskej sɔju:s yle-hitin ba:hunajɯn seri:timsi-tɪeqqe dɪen sebɪeskej bɯrabɯ:-talɯstɯba, qɔmuɲu:s ba:rtɯja eten turallar. tɔʃɔ bihigi bu mannɯk sada:canɯ ulɯnnɯ-bɯt, tɔʃɔ biligin bu seri:timsiji: sada:cata ulaqannɯk kɯta:naq-tɯk turarɯj?

a:n dɔjdu yrdyger bula:hɯ ylehit-ba:hunaj salajan ɔlɔrɔr sire dɪen sɔʃɔtɔq sebɪeskej arassɯja bɯlar, ɔnɔn a:n dɔjdu ba:j suda:rɯstɯbalara sebɪeskej sɔju:hu syrde:qtik aba:hɯ kæ-rællæræ, sɯq gɯnɲɓqtarɯn baʃarallara kuru:k ula:tan iher. ɔnɔn qaja:n daʃanɯ sebɪeskej sɔju:ska seri:nen kelellere bil-len turar sɯl. ɔl ihin sebɪeskej sɔju:hu kæmysky:r-qarɯsɯhar na:datɯgar seri:timsiji: dɪen bɯhɯ:nɯ ɔŋɔstɔn erebit.

„seri:timsiji:“ dɪen bɯlɯɔqta:q bar-ɜɔŋŋɔ seri: wreʃin billeri:. seri: sa:tɯnan qajtaq ɯtarɯ, bili:ŋŋi seri: qajtaq bɯlarɯn, ba:j suda:rɯstɯbalarɯgar se-ri:ge qajtaq belemnenellerin, ara:s salgɯn seri:tiger qajtaq tuttarɯ, qajtaq seri:leheri, kɯ-hɯl a:rmɯjaʃa seri: brɪemetiger qajtaq ahɯnan-taŋahɯnan, kæ-lænæn-bilenen kæmælæhæry bilɪeqte:qpit. bɯhatɯn etteqqe kɯhɯl salla:t wreter wreʃin barɯtɯn ɔlɔqtɔ:q ɜɔŋŋɔ bille-rɪeq keriŋne:qpit. manɯ tɔlɔ-rɔrbut dɪen bɯlɯɔqta:q ara:s bælæqtæry terijen bu whe: etillibiti billerɪeqte:qpit, dakla:t kepse:n ɔŋɔrɔn, a:ʃar-balaʃaŋŋa bajɪɓnaj ɯunnuk terijen kɯ-hɯl a:rmɯja wreʃin ɜɔŋŋɔ kærdæræn ɯɔnna kɯhɯl a:r-mɯjaʃa ki:rer innine:ʃi wreʃi wreten.

sebɪesɪej sɔju:s—qalɯn-elbeq ylehittere ba:hunajdara iti etillibiti barɯtɯn bilen satɯ:r kɪɓjar bɯllaqtarɯna æstæ:q-tærbyt tæhæ daʃanɯ ɯtta:q seri:lere bihigi ɔlɔqputun dɔl-gutɪɔ sɯʃa.

№ 0027.

qɔmsɔmɯllar ɜɪelerin ihi-ger wrenellerin tuhunan.

biliŋŋi birimeʃe ɔlɔqtɔ:q ɲesi-lɪeɲɲe sebɪeskej sɔju:s is—tas ɔlɔʃun bɯhɯ:tɯn—majgɯtɯn, bilerge ulaqannɯk baʃarar.

qɔmsɔmɯl su:ttara qɔmsɔ-mɯllar sajdɯ:lara yrdy:ryger ulaqannɯk kɯhanar. ɔnɔn qɔm-sɔmɯllar ɔlɔq qajtaq baran iherin biler baʃatɯgar qahɪɓtɯ kinigeni a:ʃan sajdallar. qɔmsɔ-mɯl silɪetterin ɔttɔtugar ikki sɯl alʃas ba:r bɯlar:

birdere: æjdæræ, wreqtere kɪɓjbat ɔlus ulaqan ɪɓraqan tɯl-larda:q kinigeleri a:ʃan baran sɪɓnatɯn kɪɓjbakka bukkullan qa:lallar, sɯ:hɑ—sɯ:ha tɔlkuj-du:llar. ɔnnukʃ a:ʃɯ:ttan tuha taqqɪɓqta:ʃaj ɲɔcɔ:t bɯlar.

ikkihe: sɔrɔq silɪetter beli:tike bihɪeqe na:data sɯq dɪeq kur-duk, kɯhalʃaʃa u:rummattar. mc:le sɯlɜallar.

mannɯk bɯhɯ:larɯ sɯq ki-ner na:datɯgar ecɪejke byrwte yleʃe ulɯnɓqta:q:

1. ecɪejke silɪettere bejeni sa-jɯnnarar, wreter tuhunan ɜɪele-riger tæhæ yleli:llerin biler.

2. a:qpat silɪen a:ʃar kɯha-nar bɯlarɯgar æjdæty:, bɯha:-ran bɪeri:. kinigeni, qahɪɓtɯ kɪɓjan bulbat bɯllaʃɯna ɔnu ky:hy tymen bulan bɪeri:, bular siri ɯjan billeri:

3. qaja silɪen qajtaq kinigeni qannɯk bɔpɪɯhu ɔrduk tapta:n a:ʃarɯn bilerge kɯhanɯ:. ɔnnɔ bejetin æjæ kɪɓjarɯgar sæbæ sɯʃu ebeter bukatɯn a:qpakka sæp kinigeleri a:ʃar bɯllaʃɯna sɯ:hatɯn bɯha:rɯ, a:ʃarga sæp-tæ:q kinigeleri ɯjan bɪeri:.

qɔmsɔmɯllar ɔrduk ky:ste:q-tik a:ʃɪɓqta:qtar:

1. sebɪeskej sɔju:s tas ættyger tɯɔq ba:rɯn, ɔmuk ba:jdara qajtaq bɯhɯ:lanan erellerin.

2. sebɪeskej sɔju:hu kæmys-ky:rge belemneni: tuhatɯn anɯ-gɯ seri: tɯɔq ɜɜaqajda:q bɯla-rɯn kinini utarɯ qajtaq ɔqsu-harɯ.

3. sebɪeskej sɔju:s tæhæ da-ʃanɯ ba:j suda:rɯstɯbalarɯn ɔttɔtugar sɔʃɔtɔʃun ere ylehit bahɯlɯktɯ:r sire bɯltun ihin qajtaq ky:ste:qtik æræ y:nen, ɔlɔʃun tupsarɯnan iherin tuhu-nan. bu bɔpɪɯstarɯ caqcɯ alʃa-ha:bakka biler bɯllaqpɯtɯna bihigi suda:rɯstɯbabɯt erelle:q ɜɔnnɔrunan a:ʃullɪɓqpɯt. ylehit ejele:q ɔlɔʃun inniger kæmys-ke:ccinen, qalbaŋna:bakka turar-ga sæptæ:q ɜɔnunan a:ʃunɪɓq-pɯt.

H. C.

Irku:skaj kɯrakka ba:r rappa:k.

ulaqan yrdyk wreqqe wreter ɔskɯla „uɲibɪersitɪet“ dɪen bɯlar. ɔl uɲibɪersitɪet accɯgɯj ɔʃɔtɔ, kura sala:ta rappa:k dɪen bɯlar. rappa:k dɪen ɲu:calɯ: tɯlɯ saqalɯ: taha:rdaqqa „ylehit ɔskɯla-ta“ bɯlar.

irku:skajda:ʃɯ rappa:kka 510 wremmite. ɔlɔrtɔn saqa siritten 33 kihi etibit. bu kelen iher ɜɯlga 40 kihi saqa siritten rappa:kka saŋa ki:rɪeqte:q. ɔnɔn 73 bɯlabɯt, mantan kɯ:s ættæ yhwjeq ere.

rappa:k dɪen ɔrtɔ wreʃi bytetterer ɔskɯla bɯlar. rap-pa:kka bu dɔjdu tɪɓtɯn 7-6-5 kuru:pala:q ɔskɯlatɯn by-terbit ɔʃɔlɔr ki:rɪeqterin sæp.

rappa:kka ylehit itɪenne ba:hunaj ɔʃɔlɔrɔ ki:reller. ba:j ɪɓl ɔʃɔlɔrɔ, wreqte:q, sulu:-spanan i.tillen ɔlɔrɔr ɜɔn ɔʃɔ-lɔrɔ ɯlɯllɯbattar. rappa:kka 18-tan 35-ger dɪeri sa:sta:ʃa ki:rer.

rappa:gɯbyterdeqqe yrdyk wreq ɔskɯlatɯgar—uɲibɪer-sitɪekke eksɛ:mene sɯq ɯlal-lar.

rappa:k wrener ɔʃɔʃɔ ɯjga 20 sy:s qaccɯnɯ bɪerer. ɔl yrdynen saqa siritten 15-ti sy:s qaccɯnɯ ɯlabɯt. barɯ-ta 35 sy:s qaccɯ bɯlar. bu qaccuttan aha:n taŋna:n, ɜɪe kɯrtamɯn tælæ:n, quma:ʃɯ kinige atɯ:lahan, taŋaskum su:ttarar, eginne:n ɔlɔrɔʃun. ɔnɔn 35 sy:s qaccɯ ɯjga bet sɔrunan, bekke keccej-deqqe ti:jer.

ɔnnɔ ba:r saqa studɪennarɯn prablɪɓata eti:tinen bi:r wrener ɔʃɔ, bi:r ɯjga irku:-skaj kɯrakka baccala:ʃɯ tut-tɯɔqta:q:

1. ahɯlɯgar barɪɓ 17 sy:s 82 qaccɯ.

2. ɜɪe kɯrtamɯgar. ahɯn belenneteriger barɪɓ 10 sy:s.

3. taŋahɯn su:ttararɯgar, bejetin su:narɯgar barɪɓ 3 s. 83 q.

4. taŋahɯn atɯ:laharɯgar tiktereriger barɪɓ 7 s. 70 q.

5. atɯn kɯra ɔruskɯtugar ki:nɔ:ʃa, teatɯrga iŋin sɯɜ-ɜarɯgar barɪɓ 2 s. 65 q. barɯta 42 sy:s.

bu surujbuttan accata sa-nɯ:r kihi kæstw di: sana:-bappɯn. bu 42 sy:s sa:maj accɯgɯja bɯlar. ɔttɔn bihigi biligin ɯlabɯt ba:ra sɯʃa ɯjga 35 sy:hy. ɜe ɔl ihin bihigi ɔlɔrɔr ɔlɔqput mæl-tæhwr dɪen etebit.

---

wretellere rappa:kka ycy-gej. bi:r da mæly:deni ɔʃɔlɔ-ru kætytterbetter. bi:r da ca:hɯ wrete:cciler daʃanɯ kætyppetter. kyŋŋe lɔp-kur-duk altalɯ: ca:hɯ wrenen turaʃɯn. wretelleriger qas pridmɪet a:jɯ tuspa bibliɔ-tɪeka ba:r. tuspa kabinɪet ba:r. ucu:tallara erge elbeq-tik ylele:bit sɔruktarɯn tɔlɔ-rɔr ɜɔn—ɔnɔn wreʃi kuhaʃan dɪekke satammat.

tɲhɯt.

sæbæ sɯq bɯhɯ:

(byly: ɯkuruga).

ɲurbaʃa ba:r qɔmsɔmɯl argaɲi:ssasɯjatɯn arajkɯ-mugar 6 qɔmsɔmɯl ecɪejke-te, ys pijenɪer etere:te ba:r. manɯ barɯtɯn salajarga bɯjɯlgɯ ɜɯlga sekrete:rɪnen **arqɯ:p sa:bɯnap** pijenɪer ete-re:tin salaja:ccɯtɯnan, sɔp-pa:rt ɔskɯla bastakɯ syhw ʃyn byterbit **semen mɔncu:run** dɪen ɔŋɔhullubuttara. bɯjɯl-gɯ, ɯkuruk 6 us kemperɪen-sijete kiniler ylelerin ɔttɔ-nɔn a:qpɯta, ɯɔnna atɯn kɪɓjan tɔlɔrullubataq sɯllarɯ kenneki ættyger tɔlɔrɔrgɔ eppite.

kenneki kelen kærdæqqæ bu ɜɔmmut ylelere ulaqan-nɯk mættæ:byt. kɛmperɪen-sije ɯjbɯt sɯllarɯttan bi:r daʃanɯ tɯlbataq. qata sa:s t. t. mɔncu:run sa:bɯnnɯ:n arɯgɯnɯ ekkireten ihe sɯl-ɜɯbɯttar. ɔnɔn ylelere mæl-tæ:bytynen a:ʃɯllɯbɯta. ki-nileri qampa:ɲɲɯja ɔŋɔrɔn arɯgɯlappɯt kihi—**ɲuk. qab. qa:bɯsap.** bejete ɔttɔ wreq-te:q kihi.

mɔncu:run sa:bɯnnɯ:n qɔmsɔmɯl byly:te:ʃi kemi tɪetin, qamnaspɯtɯn bɪer-bete dɪen sɯmɯjanan yŋse sɯlɜɯbɯttara.

mannɯk ɜɔn sæbæ sɯq-tarɯman a:ʃullan sa:bɯnap yletitten uhu:llubuta. anɯ mɔncu:runu ustarga sæp.

byly: ɯccata.

qajtaq mækkyhellerij.

bihigi bɔldu:jun tɔjɔ[redacted] utarɯbɯt. sebɪeskej sɔ-ju:hu kæmyskwqpyt.

a:nglija qɔmsɔmɯlun ki:n ke-mitɪetin sekrete:re t. rest eter: a:nglijaʃa ba:r qɔmuju:star, qɔm-sɔmɯllar terijbit mi:tinnere, muɲŋaqtara ɯnnu:nan tuhɯnca ylehitteri musta, ylehit ba:rtu-jatɯn ihiger ba:r eder ɯccat, mɪn, eppit tɯllarbɯt syreʃer ɯlla. ɯn tuhɯnca kihile:q mi:-tiŋŋe ete turammɯn, sebɪeskej sɔju:ska a:nglija terijbit yspy-jwnneri kisteleŋinen sɯlɜar ɜɔn-nɔru 20 kihini ɯtarga ɜy:lle:-bitterin aqtan aharbɯppar barɯ eʃerdeli: tystyler ylehitter „bet sæptæ:q ɜy:l dɪen qahɯtas[redacted]lar“. „sebɪeskej sɔju:hu a:ng[redacted] seri:le:teʃinc, bihigi-qɔmsɔmɯl-lar bejebit suda:rɯstɯbabɯtɯ-gar a:nglijaʃa, bɔldu:juŋŋa utarɯ turɯqput“ dɪen qɔmsɔmɯllar eppitteriger, ylehit ɯccata bihi-gi emɪe ehigini kɯtta barɪɓq-pɯt dɪen bi:r kɯlahunan qahɯ-ta:ta.

a:nglija bɯrabɯ:talstɯbata sebɪeskej sɔju:ska ylehit ɯcca-ta bararɯn qa:jbɯtɯgar ylehit teriltelere utarɯ sana:larɯn ky:hyrtyler ɔnɔn ɔʃɔlɔr sebɪes-kej sɔju:ska kelen barallarɯ-na:ʃar, ylehiti kɯ:huppɯttara buka a:nglija bɯrabɯ:talstɯba-tɯgar ulaqannɯk turɯ di:r t. rest.

bihigi bɯra:ttarbɯt.

kɯtaŋga ylehit utarɯ tɯ-ru:tuttan ɯla kɯtaj qɔmsɔ-mɯla ky:ske ula:tta. baltara: sɯlla:qqa kɯtaj qɔmsɔmɯla 10 tɯhɯnca ete, biligin 40 tɯhɯnca bɯlla. pɪeɲɪer te-riltetiger 120 tɯhɯnca ɔʃɔ ba:r

ita:lija ɔmuk ylehite.

sebɪeskej sɔju:s brestebi:-tellere ri:m kɯrakka (ita:lija ki:n kɯrata) ɔlɔrdɔqtɔruna ita:lija ylehitteritten, yrdyk wreqqe wrene sɯʃɜa:ccɯla-rɯttan bet ygys suruk kel-bit ɔnnɔ barɯtɯgar t. bɯj-kap barsa:ba kɯrakka ba:j-dar teriltelerinen ælbytyn ahɯjan abarallar.

timir sɔbɯtuna:ʃɯ ikki sy:s ylehit a:tɯttan kelbit surukka bu kurduk etillibit: „ba:jdar sebɪeskej sɔju:hu ɔqsɔr suturuktara bihigini kɯtta ɔqsɔr. sebɪeskej sɔju:s a:n dɔjdu ylehite ba:j batta-lɯttan taqqarûn belɪete bɯlar. a:n dɔjdu ylehitterit-ten ɔjuccu daʃanɯ ɔlɔrdɔr-but barɯ ky:spytyn tymemmit sebɪeskej sɔju:hu aʃɜa-targa sanammɯttarɯ utarɯ barɪɓqpɯt“ dɪen.

wreq ɔʃɔlɔrɔ mækkyhel-ler.

kɯtajga, sanqaj kɯrakka er ɔʃɔ wrener institu:tun bi:r ucu:talɯn qɔmuɲu:stɯ: sana:la:q dɪen uhulan kebis-pitteriger wreq ɔʃɔlɔrun ke-mitɪettere sɔbustɯpka ɔŋɔ:t-tɔr. ɔl ɔskɯlaʃa saŋa anam-mɯt dirɪekteri ɔʃɔlɔr y:ren kebispitter. ɔskɯlaʃa saŋa bere:degi ɔŋɔttɔrɔ:ru pɔli:s sijeni ɯ:ppɯttara ulaqa-ɔʃɔlɔru tupput.

qɔmsɔmɯlga qɔlbɔhu:

(muŋŋaq bɔrɔtɔkɯlun kerʁete).

mətɔrusput ɯlattar
muŋŋustubuttar,—
tælœnnœ:q twster
tymsc:qte:bitter.
«ɯbra:n tɪɓha
eugda:rda...
sekrete:r tɯlunan
seherge:te:
— taba:ruʁsta:r, ɔlɔruŋ!
biligin, ɜe,
tala tardɯŋ
birisside:telle!
— ɯturap bɯllun!—dʁen
ɯn ili: ada:rɯjda..:
— ɔʃɔlɔ:r!...astum!—dʁen
ɔl kihi ajda:rda.—
— bebʁeskebitiger biligin
bʁes bɔppurʊs ba:r.
ɯlattɯ:r, taʃa:ttɯ:r
ɯccattarbɯt turallar.
— dakla:ttɯ:rgæ tɯlɯ
taba:rɯs tabɯtallɯ:rapka
salajabɯn,—dʁen
saŋarda birisside:tel.
— „dɔʃɔttɔ:r, min
tula:jaq ɲuku:s
sɔju:ska kærdœhær
surugun a:ʃɯ:m:
— „a:tum—akɯ:ma,
aʃam ælbyte.
araspa:ŋŋam—a:lap,
anaʃum sɯq.
— ɔttɔn sa:hum—
ɯn twrdym,
ɔt ɔqsɔbun,
ɔskɯlaʃa wrenebin.
— aʃɯsta:qpɯttan ɯla
arɜama:skɯ atɯ:hukka
as taŋas inniger
atɯ:lanan ɔlɔ:ttum.
— suŋŋara, mæʃæræ,
sɪɓlɜa sɯgɯŋŋaq
sɯrutumnarar bɯlara,
sɯnda:hummɯn sɯ:jara...
— illere: sɯlla:qqa
ehigini, qɔmsɔmɯlu,
eheʃitin—lʁeɲini
istibitim, bilbitim.
— battamm ɯtɯ ba:hɯr-
bɯtɯ,
bahɯn kætæʃæ:ccy
bassabɯ:k ba:rtɯja
ba:rɯn istibitim.
— sy:ry:le:q syreʃim
sœræ:byt sɪptarɯn
swrwʃyn baʃarbɯta,
sy:rwʃyn sana:bɯta.
— ehigi kɯnakkɯt
ihiger ki:remmin
iŋsele:q ereji
esihʁem dʁebitim.
— kɯ:hulan kɯ:mnanan,
ɯʃuran ɯttanan,
kɯhulga kɯttɯhar
ɔrɔjbɔr tyspyte...
— tɔrgɯmsuk tɔjɔntɔn
tumanna:q ty:ŋŋe
turammɯn kɯpputum.
tu:jullubat ɜɔllɔmmutum.
— ucu:talga kelbitim,
ɔskɯlaʃa ukputa.
«uru:cukanan» surujar
„u:cuŋŋu:k“ bɯlbutum,
— qɔjuta:n tærwbyt
qɔmɔltɔm ɔluhun,—
kuccuguj sa:stanan
qɔmsɔmɯles bɯlbataʃum...
— kere taba:ruʁsta:r!
kemim, ɜe, kelle:
ki:rʁeʃim dʁemmin
kirʁeti: turabɯn.
— surujan suburuttum...
sɔlloŋnɔ:q ba:jdarɯ
sɔjutar tɔlkujtan
suturugum kɯhɯjda.
— ubaja ɔlɔrɔbun!..
ɔʃɔlɔ:r, mi:gin
urujda:q soju:ska
uga ɔqsɔ:qtɔ:ŋ!
— ereniŋ, iteʃejiŋ,
erejdemmit syreʃim
ehigini kɯtta!..
iii: battɯ:bɯn.
— ataʃastabɯlun ara:rbɯt
atɯ:hɯttan abarbɯt,
a:laj syreq:te:q
a:lap „ɲuku:s“.
ɔʃɔlɔr barɯlara
ɔjɔn turdular,
urujda:n, ajqalla:n,
ɯlu ullɯlar.
— mannɯk taba:rɯ:s—
bastɯŋ qɔmsɔmɯl,
ba:jdarɯ kɯmpɯ:lɯ:r
bataspɯt bɯlɯʃa,
— sir dɔjdu sisiŋnerin
siŋneri teber
tergen bɯlɯʃa—
destiler ɔʃɔlɔr.
sabɯta ibirer
satala:q caʃɯlʃannɯ:
saharqaj qaraqtar
sanda:ra ubajdɯlar.
bɔppurʊs kennitten,
bu:lɜa kerʁete,
burʃacujar tyrgennik
bɔppurʊstar bardɯlar.
sirejitten kælœhynyn
sekrete:r sɔtunna.
kuhaʃan surukta:q
kuma:ʃunɯ a:qta:
— min a:tum—sɯlum
meqe:le bestrikʁep.
bergehele:q ɔjɔqtɔ:qpun.
mi:ner atta:qpun.
— bʁes bʁele:qpin,
bi:r ɜele:qpin.
bintʁepke sa:la:qpun.
mʁerem—„barasla:bnaj“.
— te:tem aʃabu:t
ti:pte:bit kihini
tʁejbitterin kæmsœ:t
ti:pte:n œlbyte...
— ma-mam ba:r,
baha:rga tɔrgujdu:r;
bassabu:ktɯ: etteqqe—
barɯstanan ahu:r.
— ma:mabun kɯtta (sin)
majgɯbɯt tapsɯba:t:
bassabu:k kihibin.
ba:cukanɯ kerʁesti:bit,
barɯ bi:rge ɔlɔrɔbut.
— tɯq daʃanɯ
dɯnna:q dɯhunaska
suɯsta ilikpin,
sɯtabun, ahɯ:bun...
— ɯbsastɯbaʃa tuhala:q
ulaqan dɯhunaska
umɲana:jamɯj dʁemmin
ɔʃɔ sɔju:har ki:rebin.
— mi:gin ehigi
billigit, kærdygyt.
biligin ɯdɯŋ.
meqe:le bestrikʁep.
birisside:tel ette:
bestrikʁebi bihigi,
biller birici:nele:q
„messe:ni“ kelen

bejebitiger kɯtarbappɯt!
qa:rda:rɯ-gɯmmut
qalla:n kurduk,
qaraqtar, sirejder
qa:nnara qara:rda,
sabra:ɲuja ɜɔnɔ
salaŋ ili:ni
sarbatan taʃa:ran
sapsɯjan kebistiler.
bestrikʁep, biligin
bihʁeqeʃe ki:reriŋ
bige mehejde:ʃin
billeʃiŋ bɯlɯɔ.

ellej ura:ŋqajap.

---

kulga:qqɯn cæræt, qaraqqɯn caʃɯlɯt
kura:naq bɯra:ʃɯ kutun dɔʃɔrum

---

qa:ŋŋa baʃarbappɯt!
tɯ:ttaqqɯtɯna—
kæŋyl ɔlɔqputun
kæmyskenʁeqpit.

b. majaknbskaj

ɯrɲ.

sɯrdɯk kær kymmyt
sɯɜa:ja kærbyt,
ala:spɯt tɪɓbɯt
ajɯlgɯ ajbɯt
kɯhɯl ɯt sulus,
kɯ:s-simeq—kæŋyl
kynde:re kæppyt,
kylymny: kylbyt

a:n iɻe dɔjdu
alʃɯsta:q ɔrdu:
ujguta turbut,
uru:jdu: tɯjbut
ylehit nɔrɯt,
y:ner ky:s ɯccat,
tujgun ɜɔl ɔlɔq
tuta:ʃa bɯlbut.

abaʃinskaj.

---

ylehit.

ylehit kɯhɯl ærægæj,
qatan qaqaj ɜæhægæj
sɯlɯnan-ɜɯlɯnan æhœ:n,
sɯmarɯnan dærbæjœn
iɻe dɔjdu timir sɪɓbun
ilɜi tɯ:llan turabɯn.
kyn sardaŋala:q sɯrdɯ-
gun,
kydɛq kæŋyl sargɯtun
tælkœlæ:q iɻe dɔjduga
tælæ tardan tarʃata

uruj ajqal alʃɯ:bun‘
ujgu tuskul ullɯ:bun.
bygyn kæŋyl, sɯrdɯk as-
tum,
bygyn ɜɔl-sɔrgu ajdɯm...
sassum, sassun ura:s sɯr-
dɯk
sargɯ tuskul arɯlɯk
ille:q ɔlɔʃu ɔʃɔrɯn,
ikki ataʃɯ ɜɔllɯm!

abaʃi:nskaj.

---

tɯʃa daʃanɯ sɯq ɔʃɔlɔr ɜɪelere.

bɯlɯrgɯ akkɯ:raj da:ca-
tɯgar ɔlɔrɔllɔr 20 ɔʃɔ. ɔʃɔlɔr
kyŋŋe bi:rde kwlge, su:nal-
lar. (u:nu qarbɯ:rga ulaqan-
nɯk wremmit ɔʃɔlɔr ba:llar).
kwgynen baluktɯ:llar, mɔq-
sɯ, sy:ry:-kæty: ɔ:ŋŋu:tun
ɔ:ŋŋu:llar. ebʁettʁeqterin inni-
ne bara:tunan qa:mallar. muŋ
ɲustan ullɯ:-tɯja ɔ:ŋŋu:llar
(ɔrduk ikki tata:r ɔʃɔtɔ ycy-
gej urɪɓhuttar). ɔʃɔlɔru kɯt-
ta sehergesteqqe, barɯta
urut muŋnanan, qɔtɔn kihi-
te bɯlan, burduk tardan,
ara:s battalga, kuhaʃan tɯlga

æskæ sɯlɜɯbuttarun kep-
siller. ygystere i:tillibit ɜɔn-
nɔrun battalɯgar tulujbakka
kyre:n, ebeter ɔlɔqtɔ:q qɔm-
sɔmɯllar kɯhampularunan
bu dɔjdunu bulbuttar. ɔʃɔ
baraqsan, muŋnanan ɔlɔrbu-
tun, kɯrbanarun, wʃyllerin
sɔŋujan ɔlɔrɔn kepse:n baran
bu dɔjduga qajtaq cebdiktik,
belem wreqqe, ɜɪeʃe, aska,
kærgæ-narga sɯlɜarun kep-
se:n sireje-qaraʃa mice:rden
surdu: tyhere—kihi syre-
ʃin wrder. ama bu eristi:n
ula:ttaʃuna, battal, sɔr-muŋ
syterin inniger qalbaŋna:bat
buqatu:r bula: ini dʁen sana:
kætœn tyher.

bere:dek ca:ha, ɜahal kæ-
ry:-isti: ycygejin ky:hynen,
ɔttɔ. uruku i:tillibittere kuha-
ʃana bet bɯlan, aʃujaq, ula-
qan kuru:baj menik ɔʃɔlɔr
ba:llar. is bere:degi ɜahaja:c-
cɯ t, kyly:cykyn uist. (ucu-
tal tʁeqn. wrene:cci) buruj-
da:q ɔʃɔlɔru bejetiger ulan
tæhæ eme ær sehergeher.
ɔntukata bet bɯha:rula:q, ɔʃɔ
æjyger tyher bɯlar. kini
bɯha:ran bʁettin kenne i:ssi-
bit ɔʃɔlɔr taqsan ejęle:q baʃa-
jɯtɯk ɔ:ŋŋɔ:butunan baral-
lar. ɔʃɔlɔr t. kyly:cykyny
syrde:qtik taptu:llar, ɔnɔn
tulun?isteller. ɯbsaj ɜaha-
ja:ccularа t. pa:ller eme bet
ɜahalla:q, sɯmnaʃas kihi ty-
bespit. ɔnɔn bu ɔʃɔlɔr sɔtɔru
bɯhu:lara kæny:hy.

ɲukulaj mɯrdinap.

---

qɔmsɔmɯllar ɔŋɔcɔnɔn ustar ɜa:r-bajɯ:ta terijiŋ ekkitin qa:ŋŋɯtɯ cebdigirdiŋ.

eder ɯccat ɔt yletin bu:hugar sɯŋŋa-laŋkemigerɔ:ŋŋɔ:n-kylen æryle:n qa:lɯqta:q.

---

wreʃe sɯq muŋa.

kwq una:r sajɯn bi:r cu:mpu
ɯra:s kyne, kɛlbiti-barbɯtɯ
kere ɜyhynynen wrder qatuŋ
caraŋ ardajda:q tægyryccy ti-
tirik masta:q ala:s sir ɔttɔtu-
gar, ɔqsu: balaʃan tahɯgar ik-
ki kura sy:re sɯʌɜar ɔʃɔlɔr
ɯnaq berbe:kejinen ɔ:ŋŋu sɯʌ-
ɜallar.

caraŋ ɔju:r ihitten emiske,
ura:s sɔʃus taŋasta:q-sapta:q
ɔʃɔ ulaqan sɔlunna:q kihi bu-
hu:tunan æræ bætwqte:n ke-
len: „ɔʃɔlɔ:r! min taba:qqa
wrennim e:, ɜe tɯq da ɔlus
bet, ɜɜas sa:qur kurduk, tar-
dɪʌʃuŋ ere“ dʁete. ɔʃɔlɔr ɔ:ŋ-
ŋu:larun u:ratan, qa:msan ta-
lurda:n kelen „ce aʃal ere tar-
dɪʌq“ di:, di: delbi badara:n
bɯlbut ɯtɯstarun neleten
turdular—„ce:-re, ehigi qam-
sata buluŋ ere, mʁeqe ba:r da
bɯlɯ dɔʃɔr“.

bi:r ɯl ɔnu iste:t, ɜɪe dʁeki,
aŋa:r ili:tinen sarɯ: ɯsta:nun
saʃatum tutu—ɪtunan, sy:ren
saltarɯja turda. ɔɔcumca bɯ-
la:t, bi:r mutuk ɔbɔccɔnu tup-
putunan ɯl bu aʃɯla:n-meŋile:n
su:ŋun tɯra-ma:rɯ sɔttɔn
iherin kærœn ɯlattar sirejdere-
qaraqtara wrbyt ɜyhynynen
caʃɯlɯja tyste. sɔlunna:q kel-
bit mɔtɔ:rɔ:s ɔburgu sɪebin ty-
geʃitten qahan-qahan bi:r qamsa
qɔlɔburda:q taba:q bɯrun ta-
ha:ra tɔhujda. ɔʃɔlɔr tɯq ere
ytw ahɯ ahʁq ɜɔn bɯhu:tu-
nan dɔʃɔrdɔrun ili:tin-ataʃun
keti: turdular. „mɔtɔrɔ:s“ ta-
ba:ʃun ɔbɔccɔtugar u:rda ɯn-
na „qaja dɔʃɔttɔ:r, anɯ ispi:s-
kebit sɯq ebit, aʃala ɔqsuŋ,
biligin ɜe ahʁqpɯt ete, baraq-
sanɯ“ dʁete. accɯgɯj ɯl ɔnnɔ
ɔjdɔ. ær kimmete, aʃujaq is-
pi:ske masta:q, aʌɜammɯt is-
pi:ske qa:tun qacugurатan
aʃalla. ɜe taba:qtarum aʃula:n-
meŋile:n kerihen tardan kebis-
tiler. astummakka—bɯtɯktara
ubajan qa:lla. „mɔtɔrɔ:s“ eris-
ti:n sereje ɔʃusta „iɻeʃit taba:-
ʃuttan ɯran taha:ruŋ“ dʁete.
anara: ikki ɯl beje-bejeleriger
sele:nnehe turdular. ubaja uj-
banɯ taha:r — di:r, bi:rdere
«iɻeʃitten kuttammat kihi en
bar» dʁete. ɔntɔn kenneki al-
bunna:nnar, ygys taba:ʃɯ ki-
nʁeqe tattarɪʌq bɯlan kura ɯl
erejde:ʃi ɯ:ttular. ɯl barɯ:tu-
gar ulaqan kuttalla:q sɯlga
baran iher kihi bɯhu:tunan
argɯ:j-aʃaj saltarɯja turda.
uta:kkɯ bɯlbata wren-kætœn
bi:r sappɯja taba:ʃɯ salɯbu-
rappurtunan ti:jen kelle. ula-
qannara „mɔtɔrɔ:s“ asta:bɯtu-
nan barda. æly: bʌʌɜɔqtɔ:q kihi
iherin kærdyler. ɔbɔccɔlɔ:q ta-
ba:qtarun urba:qularugar sæ-
ry: tupputunan ɔttɔ:q qaha:
ihiger ɔjɔŋ ki:ren sastular...

cɔcumca bɯla:t bili: ɔttɔ:q
qaha:, cugas turar ampa:rdu:n
ubajan ajda:n bɯlla.

* * *

taba:q bukatun bustan, bu:n-
tata bɔppu:da arɯ:ga nehi:le
„sɔllɔ:q“ kihʁeqe kæstær bɯl-
but. kihi ykse taba:ʃɯ bulan
tardɯmna qamsaʃa ara:s ɔtu-
mahɯ u:ran tardar idelemmit.
ɔntɔn sætæl ɪɓrɯ: ɔburgu
kɪɓju:ta ɜe ɔrduk syrdemmit.

* * *

bi:r samnɯbɯt saqa balaʃa-
num ihiger, keteʃeri:n ɔrɔŋŋɔ
bejetin kɪɓmmat bɯlbut, kæ-
rærtœn syrde:q ɜyhynnemmit
er kihi tu:nun bɯʌɜahan bæ-
twqty:-bætwqty: ælæ:ry sutar-
ær bula bula erge tuhu tep-
sibit kurduk, qardurgu:-qar-
dɯrgɯ: iriŋele:q qa:nɯnan su-
ŋaha annugar sille:n kebihe
sɯppɯta.

iti aɲɯ:la:q bɯlbu:t bi: maŋnaj
kepse:bit „mɔtɔrɔs“, ɯlbut
ula:ppɯta ebit. bu ɜa:bulana
sutan a:spurt sullarun, ɔʃɔ
bulan tærœ:n-wske:n suʌɜa-
bututun tyil-bit kurduk æjyger
ɔʃustara sutta. tillen aburana:rɯ, tæhæ-eme ɔju:ŋga aʃa-
bukka suʌɜa sata:n baran, uk-
sa:n luqtu:rga tʁejillen ba:ttu-
gar—„ara:hu taba:q ɔŋɔstɔn
tappɯtuŋ kihilʁe dɯ? ɪɓʌɜa:t
sɔtɔru kelbitiŋ bɯllar em kɪɓju
ete, qɔjuta:bukkun“ dʁebitin
ɔeidy: bʁrde

kihi iste-istibet kine ihin
tygeʃitten meŋijen „tuka:m“
dʁebit saŋatugar, qaŋas dʁekit-
ten bi:r, tɔrbɔs ɯsta:nna:q,
mɔrɔjbut, ɯncala:q ɯl tɯq ere
mahɯ tupputunan argɯ:j aʃaj
kelen attugar ɔlɔrdɔ. „mɔtɔ-
rɔ:s“ syrde:q sɯmnaʃas baʃaju-
tuk kærœn kebihen baran
„tuka:m! bu min ælæ:ry sutan
biligin kelen æjdœnnym. min
menik-aka:rɯ ɔʃɔ sɯʌɜammɯn,
maŋnaj ɔ:ŋŋɔ:n taba:ʃɯ tar-
dammɯn, wrenen qa:lammun
qajtaq muŋnanarbun kærœ-
ryŋ.. ara:hu tardar etim... ɔt-
tɔn bu ajula:q bullum! en ta-
ba:qsut ere buluma, qata bejeŋ
kihini wreter kihi bula:r. ɜa-
daŋubun kerejbekke. ɜɔŋŋɔ
kæʃyjen ejigin ɔskulaʃa bʁe-
rʁeq bultum ɯnna bu umustum,
ejigin tula:jaq... dʁen ihen bæ-
tœn baran sirejin kʁer qajusta.
ɜɪe ihe urukutun kurduk im-ɲim
barda.

cɔqu.

t. ɔqulɯpkap bwtyr.

t. ɔqulɯpkap sellik ælyːge ɯllaran, bet ær muŋnanan baran, ɔt ɯjɯn 4-s kynyger ællæ. bejete senıe ıbl ɔʃɔtɔ ete, berqejeːnskej ɯkrukka bet kɯra saːhɯttan qɔmsɔmɯlga kiːrbite. berqejeːnskej kɯratɯ yryŋner tulalaːn sɯrɯttaqtarɯna, t. ɔqulɯpkap kɯhɯllarga qɔlbɔhɔn erdeːqtik ɔqsusputa. bet kɯtaːnaq kynnerge, eder pijenıerder ɔttɔlɔrugar ylele:-bite. kuruːk behıelej bejete, kyːsteːqtik ylelеːn sɯrɯttaʃɯna, sellik ælyː qatanan, kinini bihigitten araːrda, kyndy dɔʃɔrbut—ɔqulɯpkap. en yleliː sɯlɜan ɔqtubut, yleʃin, bihi siteri ylelıeqpit, sɯrdɯk sɔssialiːsma ɔlɔʃɔr tiːjerge, en kurduk erdeːqtik mækkyhwqpyt dıen kerres tɯlbɯtɯn bierebit.

qɔtuʃular.

kandraːtɯjap ælæksæj.

bɯjɯl, ɔt ɯjɯn 9 kynyger ællæ. t. kandraːtɯjap tæræːbytn 1907 s. ɜypsyn uluːhugar, najakɯ nehilıeger. ɜaɜaŋɯ ıbltan. ɜypsyŋŋe 4 kuruːpalaːq ɔskɯlanɯ byteːreːt, kɯrakka uɓuːtal ɔskɯlatɯgar wrene kiːrbite. 1925 s. sajɯn qɔmsɔmɯlga kiːreːt nehilıek ihiger nɔlɯkka, ɯhıbqqa meːle kɯhanan yleleːbite.

kɯrakka ikki sɯl tuqarɯ, uluːska daʃanɯ biːrge wremmit, birge sɯlɜɯbɯt dɔʃɔtɔrɔ, kini iːsseːetihe, kuhaʃannɯk tutta sɯlɜara dıeni bilbeppit. araj kuruːk wreː—kætæ, ylelıen—wrenıen baʃara sɯlɜar bɯlara. ælæksæj, ɯrnɯ—tɔjugu taptɯːr ete. bejetitten qɔhɔːn suruːjar. ɔʃɔlɔr suruna:llarɯgar bıererе. kini tæræːbyt uluːhugar wreqteːq ɯccat bet aʃɯjaq. kini uluːska taqsan tɯq eme sɯrdatɯː yleni ylelıen meːle baʃarara.

kɯratta:ʃɯ ɜypsyn ɯccatɯn bælæʃær kyːsteːqtik yleleːbite.

ælæksæj. kenneki ættyger keteti:leːq kihi umsa tyste...

aʃɯjaq qɔnuːktaːʃɯta „qɔl bɔskɔ“ yleliː bet cegıen kurduk sɯlɜɯbɯta. ɔl æly: kyly:te ebit.

kinini „qaːn aʃɯjɯːr“ „sellik“ æly: ys qɔnuk ihiger bulgu særæːn bihigitten araːr dɯlar, ytw dɔʃɔrbut.

ælæksæj, yːnen—wskeːn, ihen ælæn ɔʃutta...

kyly:cyky:n.

mıereni utarɯ turuː.

qɔmsɔmɯl ylete kyːhyrde. qɔmsɔmɯl uluːska ɯbsastɯbaʃa yleliːr, beliːtike caːhɯnan sajdɯːta ulaːtta eŋin diːbit. iti barɯta kɯɜɜɯk. ɔl gumnan baran mıereni utarɯ, seriːtimsiji: tustarɯnan yleler uluːska ulaqan mæltæqtær.

qɔlɔburun ɯlan etteqqe curapcɯ (bɔturuːskaj uluːsj ıecıejketiger bɯjɯlgɯ kɯhɯn ustatɯgar ɯbsaja 2-3 dakla:d bɯlla, ɔl daʃanɯ bet bɯhaːrɯːta sɯq „taŋara baːjdarga kæmælæhær“ „ɔruhustuba“ dıen tɯq bɯraːːhɯŋŋɯgɯj eŋin dıen. „ɜɔnqɔɜuː“ (meŋe uluːha) ıecıejketin ylete emıe iti teŋe.

uluːs qɔmsɔmɯllarɯttan „taŋara baːr dɯ?“ dıeteqqe „sɯq“ diːller, ɔl ereːri sɯʃun kıbjan bɯhaːran bıerbetter. iti barɯta yle mæltæʃyn kærdærær. biliːŋŋi birıemeʃe „iteʃelleːqter“ teriltelere ɯccakka sɯstara bet qɔmɔltɔlɔːq sɯl. ɔlɔqtɔːq nesilıeŋŋujeʃe mıere teriltelere amıe kyːhyreller, „iteʃejeːccileːr“ kelektiːptere teriltelere mæltɯqteːʃej kyːhyren iheller. itileri kɯtta mækkyherge sæptæːq aguta:sɯja kyːhyryːte naːda. ɔlɔqtɔːq uluːs ıecıejkelere bet sereqteːqtik, iteʃejeːccileri æhyrgeter ɔlus sudurgutuk bɯhɯːlammakka ere, mıereni utarɯ yleni kyːhyrderi bastɯŋ yleleriger aːʃunnɔqtaːqtar.

bu yle bet sereqteːʃin nɔraqanɯn bɯhɯːtɯnan biːr ıecıejke sanaːbɯcca ɯːtɯmɯta sɯːhata-qaltɯta ygys bɯlɯɔ, ɔnɔn tus-tuspa ıecıejkeler beje-bejelerin ylelerin bilsıeqteːqter. ɔl inniger: 1. ɔrɔjɯnunan ıecıejkeler agɯtaːssɯja caːhɯnan ylehittere tymsen sybelerin qɔlbɯqtaːqtar. 2. mıereni utarɯ ylete qajtaq bɯhɯːlaːqtɯk baran ihellere, yleʃe tɯq ɔrduk mehejdiːre eŋin «qɔtugu ɯccat» qanbkka surullar bɯlɯqtaːq—ɔntɔn kæræn ıecıejkeler wrenıeqteːqter.

P.И.M.

cɯːcɯmaq ɔskɯlata.

(taːtta uluːha).

bet ærtæn baːr ɔskɯla. biligin 6 kruːpalaːq, wreq taqqar sire—kinitten atɯn ɔskɯlaʃa kiːrbit ɔʃɔ, bet kuhaʃannɯk wremmet. wrener ɔʃɔtɔ 150-ca bɯlar. bu kinen baran biːr ulaqan iteʃehe dıen qɔmsɔmɯl, pijenıer teriltelere kıbjan ɔŋɔhullubattar. 1924-25 s. s. 6 ɔʃɔ qɔmsɔmɯlga kiːrbite, ɯnna daʃanɯ kiːrıeq bɯhɯːlaːq etiler. bɯlɯrɯːn 16-17 ɔʃɔ pijenıerge kiːrbite. iti ɔʃɔlɔr kiːrbittere eře baːr, ɯnna tɯq da yle eŋin caːha dıen sɯq. 7 kːestæːq uluːs kiːniger ɔlɔrɔr baːrtɯːa qɔmsɔmɯl teriltelere tɯq daʃanɯ bɯhaːrɯːlaːq salaltanɯ ɔŋɔrbɔɣtɔruttan, iti kurduk, ɔʃɔlɔr bejelerin baʃalara kyːhyneh terille satɯː-satɯː umuːllan qaːlallara ulaqan qɔmɔltɔlɔːq sɯl.

„amma accuqɣuja“.

ulu:s ıecıejkelerin ɔlɔqtɔruttan.

ıecıejke uhugunna ere, site tura ilik.

(ælwqyme).

„ kɯːllaːqqa“ ɯkrug ustatɯnan bastaːn qɔmsɔmɯl terillibite 40-ca silıen baːra. biligin kærdæqqæ ælwqyme ɯkrugar saːmaj mæltæq ıecıejke bɯlaːqtaːbɯt. ɔl urukku ættyger qɔmsɔmɯl, baːrtɯja ɯkruktaːːʃɯ kemitıettere salaltalara sɯʃuttan. ycygej aʃaj ylehit taʃɯstaʃɯna sɯʃɜaːn ulan ihelleritten. bɯjɯl kulun tutartan ylete arɯːcca bɯlan erer 12-13 silıenneːq. nedıeleʃe biːrde muŋŋaq bɯlar. twt wreʃe s.. silıeni twt wreqteːq silıenn.. nen wretterergе ɔŋɔrdular. beliːtike ɔskɯlatɯgar aʃɯs qɔmsɔmɯl wrenne. ikkite beliːtikeni biliːnen sɯssɯː kıeheːni ɔŋɔrdular.

manan kærdæqqæ saŋardɯː uhuktan ereller. qɔmsɔmɯl ɯkr. kemitıette ikkihin ututuma, sæhwʃer turɯr!!!

dælyhɯn uga.

yle kuhaʃan.

(ælwqyme ɯkruga).

„keːcci“ ecıejkete 7-8 silıenneːq, ɔl ihiger kɯːs biːr de sɯq. ylelere kuhaʃan. analla:q, qamnastaːq ylehit sɯq, bejelere muŋnalallar. silıettere barɯ kɯra saːstaːq ɔʃɔlɔr. qɔmsɔmɯlga kiːrıeq ɔʃɔlɔr yle kuhaʃanɯttan kiːrbetter. bartɯja salaltata dıen sɯq.

ecıejke bejetin ihiger daʃanɯ tas daʃanu ɯccat ɔttɔtugar iːti sajdɯː ylete dıen sɯq. kæhæ sɯlɜar beliːtike ɔskɯlatɯgar 3-4 kihi sɯlɜan ihen, bereːdek sɯʃuttan, aːŋŋa sɯlɜɯbataqtara. ɯbsastɯba ylete dıen emıe sɯq. bu ecıejke ylete tupsɯq ete:

1) kıbjɯːlaːq sekreteːri anaːtar.

2) iːtilliː yleni terijder:

3) qɔmsɔmɯlga, ylelıeq sajdɯːlaːq ɔʃɔlɔr, kɯrgɯttar kiːrellerin terijder.

4) baːrtɯja, qɔmsɔmɯl ɯkurukta:ʃɯ kemitıettere ɯjɯː-kerdiː ɔŋɔrɔn kɯhamŋɯmɯ kyːhyːtteller.

„dælyhɯn uga“.

yle tupsan erer.

(bɔrɔʃɔn qɔmsɔmɯla).

nehilıek muŋŋaqtarɯgar dakalaːt ɔŋɔttɔːbuttara. dakalaːt, spekteːq ɔŋɔrɔn ecıejke ulaqan ɜonu kɯtta sitimnehi kıehe: (смычка) terijbittere.

ecıejke kuhamŋɯtɯnan, ɔskɯla ihiger „kɯːs bælæʃæ“ ɯnna „bejeni cebdigirder“ (физкультура) bælæʃæ terillibittere. ecıejke silıettere, kyhyn, sebıet bɯːbarɯgar sɯlɜɯbɯttara.

barɯ ɔlɔqtɔːq terilte suːttarga brestebiːtel sɯlɜar eteː.

ʂajɯn yleliːrge ulɯnnɯbɯt nehilıek muŋŋaqtarɯgar dakalaːt ɔŋɔttuːrga kɯhɯŋŋɯ ylele:bit ylebitin nehilıeŋŋeʃe tarʃatarga. ecıejketten ɯraːq ɔlɔrɔr qɔmsɔmɯllarɯ kuruːpa ɔŋɔttɔːn yleleterge. ɔnɔn bihigi ecıejkebit kyːhe kıbjarɯnan yleliːr. dæksæ ycygej bɯlɯɔn baːrtɯja ecıejkete salaltatɯn kyːhyppet.

А. Мигалкин.

ereːdeːksijetten: ecıejkeler terilteler suːttar ɔlɔqtɔruttan surujar tabaːrɯstar meːle yrdynen ɔnu „ɔŋɔrdubut“, manu „ɔŋɔrɯq bɯllubut“ dıen surujallara suːha. tugu qajtaq yleleːbitterin tɯq yle qajtaqtan kuːttarbataʃɯn ycygejdik buhaːran surujɯqqa sæp.

kyːs kıbjarɯnan yleleːn erebit.

(ælwqyme ɯkuruga).

ecıejke 13 silıenneːq, ɔntɔn 3 kɯːs ecıejke biːr silıenitten uratɯ barɯ ŋuːccalar saŋa sɯltan ɔt ɯjɯgar dɯlɯ 13 muŋŋaq bɯlla.

sajdɯː—sɯrdatɯː yle: bejenen kærdærær ɔːŋŋuː (ispekteːq). qamnɯːr qattɯːna kæryːte (kiːne). ɯbsajɯnan kiriŋe aːʃɯː, sajdɯː caːhɯnan lıeksijeler bɯlutalaːtɯlar.

ːitiː ylete: ɯbsaj muŋŋaqtarɯgar, baːrtɯjata sɯq ɯccat ɯnna ɔlɔqtɔːq ulaqan ɜɔn emıe baːr bɯlallar, ɔnnɔ qɔmsɔmɯl dıen tuguj, tıb qahajɯstɯbatɯgar tɯq tuhalaːʃɯj eŋin dıen, mıere iteʃelin sɯmɯjatɯn, qɔtɔnu balaʃantɔn araːrɯː, ɔʃɔ, beje dɔrɯbujatɯn qarɯstanɯː, swhy ıbrɯːlarɯn kɯtta qajtaq mækkyhyː caːhɯnan kepseti:ler bɯlallar.

ɯbsastɯba ylete sebıekke, kæmæltæ kemitıetiger, kepereti:pke, ɔskɯla sebıetiger barɯlarɯgar bihigitten ɜɔkutaːt sɯlɜar, ɜɔkutaːttarbɯt ɯbsaj muŋŋaqtarbɯtɯgar ɔccɯttuːllar.

pıeŋıerderge etereːt silɜitinen ikki qɔmsɔmɯl sɯlɜar biːr etereːkke—15, biːrderiger—35 pijeŋıer baːr nedıeleʃe biːrde muŋŋustallar. yle mæltæhwr.

ylebitiger mehejderinen kæstællær wreqpit—sajdɯːbɯt kɯrata, yppyt—aspɯt kemcite bet bɯlan kuluːpputun kıbjan terijbeppit, biːr daʃanɯ qahıbtɯ surummappɯt, ecıejke yletin kyːhyrdwq sajdɯːlaːq silıen sɯʃa.

kenneki ættyger yleŋeqteːqpit: yleni mɯlaːnnaːn ɯːtarga, kinige bulunan,—wreʃe sɯq silıenneri wreterge, bejebitin sajɯnnararga kɯhamŋɯmɯ ulaːtunnararga, ɔlɔqtɔːq qaraŋa, bar—ɜɔŋŋɔ sɯrdatɯː yleni kyːhyrderge. pijenıerge yle tupsarɯgar.

bu kurduk ɔlɔrɔr amma—ælwqyme ɔrujɔnun qɔmsɔmɯlun ecıejkete.

bюburukap.

„t. markıbl byːbeːkin ereːdeːkterdiːr qahıbtɯgar „kɯːmga“ surujdaqqa sɯtaːtar bɯsta ɜaːhɯgar taqqɯbakka ere melijen qaːlar. biːrde eme taʃɯstaʃɯna saːs surullubut kyhyn taqsar dıen surujallar t. t. «kæhyppytter».

t. m. k. ɔmɯhap aːtɯnan saqa pijenıerin etereːte.

1924 sɯlːaːqqa terillibite: bɯjɯl kɯhɯn 80-tan taqsa ɔʃɔ baːra. saːs wreq byppytyn kenne ɔʃɔlɔr ygystere dɔjdularɯgar barannar biligin syːrbecce ere ɔʃɔ qaːlla. kɯrattan laːgɯrga sajɯlɯː taqsar 80 ɔʃɔʃɔ ɔmɯhap etereːtitten ɯn ɔʃɔ taqsıbq bɯlta lɯqtuːr kæryːtynen 2 ere ɔʃɔ sæp tybesteː ɔnɔn dɔrɯbuja caːhɯnan ulaqan mæltæq etereːkke aːʃarga sæp. biligin nedıeleʃe yste muŋŋustabɯt. (ycygej kyŋŋe muŋŋaq tɔlaːŋŋɔ bɯlar) ɔl muŋŋaqtarbɯtɯgar kepsetebit: 1. aːn dɔjdu kyːsterin, tɔʃɔ tıbl, etiŋ, ardaq, qaːr eŋin bɯlarɯn. 2. ɔʃɔ æjyger tyher beliːtike cepceki ættynen; ɜadaŋɯ ɔʃɔtɔ baːj sirderiger, qajtaq ɔlɔrɔrun bjhigi pijenıerderbit ɔlɔqtɔrugar teŋile:n kepseti:. ɔlɔq baran iher syŋŋytten ulɯː. cugasta:ʃɯ sebıeskej bɯraːhɯŋŋuktarɯ bɯhaːrɯː, tɯqtan tæryttemmitin kepsetiː. 3. kenniki ættyger yleliːr yleni bɯlaːnɯː eŋin. saŋaːtɯjabɯt barɯta kepseti: bɯhɯːtɯnan. qardarɯta bɔppurɯs bessiːnen, ɔʃɔ tus-tuspa bejete qajtaq æjdyːryn biliːnen, ɔnnɔ tɯq suːhatɯn bɯhaːrsɯːnan barar. ɔʃɔlɔr barɯ bekke sergeʃeleːn bɔpurɯhu qɔlbuː bɯhaːrsallar.

ylebitiger mehejderinen kæstællær: 1. ylehit ɔʃɔlɔrbut uluːstarga tarʃanan turara; 2. muŋŋustar ɯcarattaːq kyŋŋe sɔrɔq ɔʃɔlɔr qɔjutuːllara. kenneki muŋŋaqqa, sereppit yrdynen yste qɔjutaːbɯt ɔʃɔnu sirɜitter (**вожатые**) sebıetteriger uŋɯran briciːnetin isten baran iːti: bɯhɯːtɯnan mıere (**воспитательная мера**) ularga uːrullubuta.

ekkin qahıbppɯt kemneːq kynyn aharbakka taqsa turar.

ɔʃɔlɔr isteriger bereːdegi sɔrujan keher, kuhaʃannɯk bɯhɯːlanar ɔʃɔ billibet.

Пионерский.

ereːdeːksijetten.

beceːttiːr ɜɔmmut sɯŋŋalaŋ birıemeleriger tybehen ɯnna sɔrɔqtɔrɔ ıbrɯtan, bu ɯjga bihigi qahıbppɯt biːrde ere taʃɯsta. kenneki ikkite taqsar bɯlɯɔ.

bɯsta ɜaːhɯga.

ɔkrkɯm silıene byly: qɔmsɔmɯlun 2-is plıenimitten dıen *barbat. bɯhaːrɯːta mæltæq.*

qana:jap„ qɔmsɔmɯllarsajɯŋŋɯ birıemeʃe umnumaŋ“ barbat.

cɔqu „kimij“ dıen ɯrnbŋ barbat.

mɔqeːlkin: „yːnnybyt“ barbat, urut surullubuta.

ınbuat „qaccɯ ihin yleleːqtir“ kimi surujbutuŋ billibet.

eppıettiːr ereːdeːkter

s. kɯbarap.

qɔmsɔmɯlga qɔlbɔhu:

(muŋŋnaq bɔrɔtɔkɯlun kerɐte).

mɔtɔrusput ɯlattar
muŋŋnustubuttar,—
tɐel:ænnɒ:q twster
tymse:qte:bitter.
ɯɒra:n tɪbba
ɛugda:rda...
sekrete:r tɯlɯman
seherge:te:
— taba:rɯsta:r, ɔlɔruŋ!
biligin, ɜe,
tala tardɯŋ
birisside:telle!
— ɯturap bɯllun!—dɐen
ɯn ili: ada:rɯjda...
— ɔʃɔlɔ:r!...astum!—dɐen
ɔl kihi ajda:rda.—
— bebɐeskebitiger biligin
bɐes bɔppurɯs ba:r.
ɯlattɯ:r, taʃa:ttɯ:r
ɯɛɛattarbɯt turallar.
— dakla:ttɯ:rga tɯlɯ
taba:rɯs tabɯtallɯ:rapka
salajabɯn,—dɐen
saŋarda birisside:tel.
— „dɔʃɔttɔ:r, min
tula:jaq ɲuku:s
sɔju:ska kærdɔ:hær
surugun a:ʃɯ:m:
— „a:tum—akɯ:ma,
aʃam ælbyte.
araspa:ɲŋam—a:lap,
anaʃum sɯq.
— ɔttɔn sa:hum—
ɯn twrdym,
ɔt ɔqsɔbun,
ɔskɯlaʃa wrenebin.
— aʃɯsta:qpɯttan ɯla
arɜama:skɯ atɯ:hukka
as taŋas inniger
atɯ:lanan ɔlɔ:ttum.
— sɯɲŋara, mæʃæræ,
sɪblɜa sɯgɯɲŋaq
surɯtɯnnarar bɯlara,
sɯnda:hummɯn su:jara...
— illere: sɯlla:qqa
ehigini. qɔmsɔmɯlu,
eheʃitin—lɐeɲini
istibitim, bilbitim.
— battamm ɯtɯ ba:hur-
buɯtɯ,
bahɯn kætæʃɒ:ccy
bassabɯ:k ba:rtɯja
ba:rɯn istibitim.
— sy:ry:le:q syreʃim
sɜeræ:byt sɪbptarun
swrwʃyn baʃarbɯta,
sy:rwʃyn sana:bɯta.
— ehigi kɯnakkɯt
ihiger ki:remmin
iŋsele:q ereji
esihɐem dɐebitim.
— kɯ:hɯlan kɯ:mnanan,
ɯʃuran ɯttanan,
kɯhɯlga kɯttɯhar
ɔrɔjbɔr tyspyte...
— tɔrgɯmsuk tɔjɔntɔn
tumanna:q ty:ŋŋe
turammɯn kɯpputum.
tu:julɪubat ɜɔllɔmmutum.
— ucu:talga kelbitim,
ɔskɯlaʃa ukputa.
«uru:cukanan» surujar
„u:cuɲŋu:k“ bɯlbutum,
— qɔjuta:n tærwbyt
qɔmɔltɔm ɔluhun,—
kuccuguj sa:stanan
qɔmsɔmɯles bɯlbataʃum...
— kere taba:rusta:r!
kemim, ɜe, kelle:
ki:rɐeʃim dɐemmin
kirɐeti: turabɯn.
— surujan suburuttum...
sɔlloŋnɔ:q ba:jdarɯ
sɔjutar tɔlkujtan
suturugum kɯhɯjda.
— ubaja ɔlɔrɔbun!..
ɔʃɔlɔ:r, mi:gin
urujda:q sɔju:ska
uga ɔqsɔ:qtɔ:ŋ!
— ereniŋ, iteʃejiŋ,
erejdemmit syreʃim
ehigini kɯtta!..
iii: battɯ:bun.
— ataʃastabɯlun ara:rbɯt
atɯ:huttan abarbɯt,
a:laj syreq:te:q
a:lap „ɲuku:s“.
ɔʃɔlɔr barɯlara
ɔjɔn turdular,
urujda:n, ajqalla:n,
ɯlu ɯllɯlar.
— mannɯk taba:rɯ:s—
bastɯŋ qɔmsɔmɯl,
ba:jdarɯ kɯmpɯ:lɯ:r
bataspɯt bɯlɯʃa,
— sir dɔjdu sisiŋnerin
siŋneri teber
tergen bɯlɯʃa—
destiler ɔʃɔlɔr.
sabɯta ibirer
satala:q caʃɯlʃannɯ:
saharqaj qaraqtar
sanda:ra ubajdɯlar.
bɔppurɯɔs kennitten,
bu:lɜa kerɐete,
burʃacɯjar tyrgennik
bɔppurɯstar bardɯlar.
sirejitten kælæhynyn
sekrete:r sɔtunna.
kuhaʃan surukta:q
kuma:ʃunɯ a:qta:
— min a:tum—sɯlum
meqe:le bestrikɐep.
bergehele:q ɔjɔqtɔ:qpun.
mi:ner atta:qpɯn.
— bɐes bɐele:qpin,
bi:r ɜele:qpin.
bintɐepke sa:la:qpɯn.
mɐerem—„barasla:bnaj“.
— te:tem aʃabɯ:t
ti:pte:bit kihini
tɐejbitterin kæmsæ:t
ti:pte:n ælbyte...
— ma-mam ba:r,
baha:rga tɔrgujdu:r;
bassabɯ:ktɯ: etteqqe—
barɯstanan ahɯ:r.
— ma:mabɯn kɯtta (sin)
majgɯbɯt tapsɯba:t:
bassabɯ:k kihibin.
ba:ɛɯkanɯ kerɐesti:bit,
barɯ bi:rge ɔlɔrɔbut.
— tɯq daʃanɯ
dɯnna:q dɯhunaska
suɯsta ilikpin,
suɯtabɯn, ahɯ:bɯn...
— ɯbsastɯbaʃa tuhala:q
ulaqan dɯhunaska
umŋana:jamɯj dɐemmin
ɔʃɔ sɔju:har ki:rebin.
— mi:gin ehigi
billigit, kærdygyt.
biligin ɯlɯŋ.
meqe:le bestrikɐep.
birisside:tel ette:
bestrikɐebi bihigi,
biller birici:nele:q
„messe:ni“ kelen

bejebitiger kɯtarbappɯt!
qa:rda:rɯ gɯmmɯt
qalla:n kurduk,
qaraqtar, sirejder
qa:nnara qara:rda,
sabra:ɲɯja ɜɔnɔ
salaŋ ili:ni
sarbatan taʃa:ran
sapsɯjan kebistiler.
bestrikɐep, biligin
bihɐeqeʃe ki:reriŋ
bige mehejde:ʃin
billeʃiŋ bɯlɯɔ.

'ellej ura:ŋqɑiap.

---

kulga:qqɯn cæræt, qaraqqɯn caʃɯlɯt
kura:naq bɯra:ʃɯ kutun dɔʃɔrum

---

qa:ŋŋa baʃarbappɯt!
tɯ:ttaqqɯtɯna—
kæŋyl ɔlɔqputun
kæmyskenɐeqpit.

b. majakɯbskaj

ɯ r ъ.

sɯrdɯk kær kymmyt
sɯɜa:ja kærbyt,
ala:spɯt tɪbbɯt
ajɯlgɯ ajbɯt
kɯhɯl ɯt sulus,
kɯ:s-simeq—kæŋyl
kynde:re kæppyt,
kylymny: kylbyt

a:n iɟe dɔjdu
alʃɯsta:q ɔrdu:
ujguta turbut,
uru:jdu: tɯjbut
ylehit nɔrɯt,
y:ner ky:s ɯccat,
tujgun ɜɔl ɔlɔq
tuta:ʃa bɯlbut.

abaʃinskaj.

---

ylehit.

ylehit kɯhɯl ærægæj,
qatan qaqaj ɜæhægæj
sɯlɯnan-ɜɯlɯnan æhæ:n,
sɯmarɯnan dærbæjɔn
iɟe dɔjdu timir sɪbbɯn
ilɜi tɯ:llan turabɯn.
kyn sardaŋala:q sɯrdɯ-
gɯn,
kyde:q kæŋyl sargɯtɯn
tælkælæ:q iɟe dɔjduga
tælæ tardan tarʃata

uruj ajqal alʃɯ:bɯn'
ujgu tuskul ɯllɯ:bɯn.
bygyn kæŋyl, sɯrdɯk as-
tɯm,
bygyn ɜɔl-sɔrgu ajdɯm...
sassɯn, sassɯn ɯra:s sɯr-
dɯk
sargɯ tuskul arɯlɯk
ille:q ɔlɔʃu ɔʃɔrɯɔm,
ikki ataʃɯ ɜɔllɯɔm!

abaʃi:nskaj.

---

tɯʃa daʃanɯ sɯq ɔʃɔlɔr ɜɐelere.

bɯlɯrgɯ akkɯ:raj da:ca-
tɯgar ɔlɔrɔllɔr 20 ɔʃɔ. ɔʃɔlɔr
kyŋŋe bi:rde kwlge, su:nal-
lar. (u:nu qarbɯ:rga ulaqan-
nɯk wremmit ɔʃɔlɔr ba:llar).
kwgynen baluktɯ:llar, mɔq-
sɯ, sy:ry:-kæty: ɔ:ɲɲu:tun
ɔ:ɲɲu:llar. ebɐettɐeqterin inni-
ne bara:tunan qa:mallar. muɲ
ɲustan ɯllɯ:-tɯja ɔ:ɲɲu:llar
(ɔrduk ikki tata:r ɔʃɔtɔ yey-
gej urɪbhuttar). ɔʃɔlɔru kɯt-
ta sehergesteqqe, bɔrɯta
urut muŋnanan, qɔtɔn kihi-
te bɯlan, burduk tardan,
ara:s battalga, kuhaʃan tɯlga
æskæ sulɜɯbuttarɯn kep-
siller. ygystere i:tillibit ɜɔn-
nɔrun battalugar tulujbakka
kyre:n, ebeter ɔlɔqtɔ:q qɔm-
sɔmɯllar kɯhamɲularɯnan
bu dɔjdunu bulbuttar. ɔʃɔ
baraqsan, muŋnanan ɔlɔrbu-
tun, kurbanarun, wʃyllerin
sɔŋujan ɔlɔrɔn kepse:n baran
bu dɔjduga qajtaq cebdiktik,
belem wreqqe. ɜæʃe, aska,
kærgæ-narga sulɜarun kep-
se:n sireje-qaraʃa mice:rden
surdu:: tyhere—kihi syre-
ʃin wrder. ama bu eristi:n
ula:ttaʃuna. battal. sɔr-muŋ
syterin inniger qalbaŋna:bat
buqatu:r bɯla: ini dɐen sana:
kætæn tyher.

bere:dek ca:ha, ɜahal kæ-
ry:-isti: ycygejin ky:hynen,
ɔttɔ. uruku i:tillibittere kuha-
ʃana bet bɯlan, aʃɯjaq, ula-
qan kuru:baj menik ɔʃɔlɔr
ba:llar. is bere:degi ɜahaja:c-
ɯ t, kyly:cykyn uɪst. (ucu-
tal tɐeqn. wrene:cci) burujda:q
ɔʃɔlɔru bejetiger ulan
tæhæ eme ær sehergeher.
ɔntukata bet bɯha:rula:q, ɔʃɔ
æjyger tyher bɯlar. kini
bɯha:ran bɐettin kenne i:ssi-
bit ɔʃɔlɔr taqsan ejele:q baʃa-
jɯtɯk ɔ:ɲɲɔ:butunan baral-
lar. ɔʃɔlɔr t. kyly:cykyny
syrde:qtik taptu:llar, ɔnɔn
tɯlɯnɢisteller. ɯbsaj ɜaha-
ja:ccularа t. pa:ller eme bet
ɜahalla:q, sɯmnaʃas kihi ty-
bespit. ɔnɔn bu ɔʃɔlɔr sɔtɔru
bɯhu:lara kæny:hy.

ɲukulaj mwrdinap.

---

qɔmsɔmɯllar ɔŋɔcɔnɔn ustar ɜa:r-bajɯ:ta terijiŋ ekkitin qa:ŋŋɯtɯ cebdigirdiŋ.

eder ɯccat ɔt yletin bu:hɯgar sɯŋŋa-laŋkemigerɔ:ɲɲɔ:n-kylen æryle:n qa:lɯqta:q.

---

wreʃe sɯq muŋa.

kwq una:r sajun bi:r cumpu
ura:s kyne, kelbiti-barbɯtɯ
kere ɜyhynynen wrder qatuŋ
caraŋ ardajda:q tægyryccy ti-
tirik masta:q ala:s sir ɔttɔtu-
gar, ɔqsu: balaʃan tahɯgar ik-
ki kura sy:re suʎɜar ɔʃɔlɔr
unaq berbe:kejinen ɔ:ɲɲu sɯʎ-
ɜallar.

caraŋ ɔju:r ihitten emiske,
ura:s sɔʃus taŋasta:q-sapta:q
ɔʃɔ ulaqan sɔlunna:q kihi bɯ-
hu:tɯnan ærɔ: bɐetwqte:n ke-
len: „ɔʃɔlɔ:r! min taba:qqa
wrennim e:, ɜe tɯq da ɔlus
bet, ɜɜas sa:qɯr kurduk, tar-
dɪʃuŋ ere“ dɐete. ɔʃɔlɔr ɔ:ɲ-
ju:larum u:ratan, qa:msan ta-
lurda:n kelen „ee aʃal ere tar-
dɪbq“ di:, di: delbi badara:n
bɯlbut ɯtɯstarɯm neleten
turdular—„ee:-re. eniɡi qam-
sata bulɯŋ ere, mɐeqe ba:r da
bɯlɯɔ dɔʃɔr“.

bi:r ɯl ɔnɯ iste:t, ɜɐe dɐeki,
aŋa:r ili:tinen sarur ɯsta:ɲɯn
saʃatun tutɯmmutunan, sy:ren

saltarɯja turda. ɔɔcumɔa bɯla:t, bi:r mutuk ɔbɔɔɔɔnu tup-
putunan ɯl bu aʃɯla:n-meŋile:n
su:ɲɯn tɯra-ma:rɯ sɔttɔn
iherin kærɐen ɯlattar sirejdere-
qaraqtara wrbyt ɜyhynynen
caʃɯlɯja tyste. sɔlunna:q kel-
bit mɔtɔrɔ:s ɔburgu sɪebin ty-
geʃitten qahan-qahan bi:r qamsa
qɔlɔburda:q taba:q bɯrun ta-
ha:ra tɔhujda. ɔʃɔlɔr tɯq ere
ytw ahɯ ahɪbq ɔɔn bɯhu:tɯ-
nan dɔʃɔrdɔrun ili:tin-ataʃum
keti: turdular. „mɔtɔrɔ:s“ ta-
ba:ʃum ɔbɔɔɔtugar u:rda ɯn-
na „qaja dɔʃɔttɔ:r, anɯ ispi:s-
kebit sɯq ebit, aʃala ɔqsuŋ,
biligin ɜe ahɪbqpɯt ete, baraq-
sanɯ“ dɐete. ɔɔɯgɯj ɯl ɔnnɔ
ɔjdɔ. ær kimmete, aʃɯjaq is-
pi:ske masta:q, aʎɜammɯt is-
pi:ske qa:tɯn qɔɔɯgɯratan
aʃalla. ɜe taba:qtarum aʃɯla:n-
meŋile:n kerihen tardan kebis-
tiler. astɯmmakka—butuktara
ubajan qa:lla. „mɔtɔrɔ:s“ eris-
ti:n sereje ɔʃusta „iteʃit taba:-

ʃuttan ɯran taha:rɯŋ“ dɐete.
anara: ikki ɯl beje-bejeleriger
sele:nnehe turdular. ubaja ɲj-
banɯ taha:r — di:r, bi:rdere
«iɟeʃitten kuttammat kihi en
bar» dɐete. ɔntɔn kenneki al-
bɯnna:nnar, ygys taba:ʃu ki-
nɐeqe tattarɲq bɯlan kura ɯl
erejde:ʃi u:ttɯlar. ɯl barɯ:tɯ-
gar ulaqan kuttalla:q sɯlga
baran iher kihi bɯhu:tɯnan
argɯ:j-aʃaj saltarɯja turda.
uta:kkɯ bɯlbata wren-kætæn
bi:r sappɯja taba:ʃu saltɯbu-
rappɯtɯnan ti:jen kelle. ula-
qannara „mɔtɔrɔ:s“ asta:bɯtu-
nan barda. æly: bɔʎɜɔqtɔ:q kihi
iherin kærdyler. ɔbɔɔɔlɔ:q ta-
ba:qtarɯn ɯrba:qularɯgar sæ-
ry: tupputunan ɔttɔ:q qaha:
ihiger ɔjɔŋ ki:ren sastɯlar...

ɔɔcumɔa bɯla:t bili: ɔttɔ:q
qaha:, ɛugas turar ampa:rdu:n
ubajan ajda:n bɯlla.

* * *

taba:q bukatun bustan, bu:n-
tata bɔppu:da aɾu:ga nehi:le
„ɜɔllɔ:q“ kihɐeqe kæstær bɯl-
but. kihi ykse taba:ʃu bulan
tardumna qamsaʃa ara:s ɔtla-

mahɯ u:ran tardar idelemmit.
ɔntɔn sætæl ɪbru: ɔburgu
knɲju:ta ɜe ɔrduk syrdemmit.

* * *

bi:r samnɯbut saqa balaʃa-
num ihiger, ketɐeʃeri:n ɔrɔŋŋɔ
bejetin kɪbmmat bɯlbut, kæ-
rærtæn syrde:q ɜyhynnemmit
er kihi tɯ:nun bɯʎɜahan bæ-
twqty:-bætwqty: ælæ:ry sɯtar.
ær bɯla bɯla erŋe tɯhu tep-
sibit kurduk, qardɯrgɯ:-qar-
dɯrgɯ: iriŋele:q qa:nunan sɯ-
ŋaha annuigar sille:n kebihe
sɯppɯta.

iti aɟɯ:la:q bɯlbu:t bi: maŋnaj
kepse:bit „mɔtɔrɔs“, ɯlbut
ula:ppɯta ebit. bu ɜa:bulana
sutan a:spɯt sɯllarum. ɔʃɔ
bɯlan tærɔ:n-wske:n sɯʎɜɯ-
bɯtɯn ty:l-bit kurduk æjyger
ɔʃustara sutta. tillen abura-
na:rɯ, tɐehæ-eme ɔju:ŋŋa aʃa-
bukka sɯʎɜa sata:n baran, uk-
sa:n luqtu:rga tɐejillen ba:ttɯ-
gar—„ara:hɯ taba:q ɔɲɔstɔn
tappɯtɯŋ kihilɐe duʔ ɪbʎɜa:t
sɔtɔru kelbitiŋ bɯllar em kɲɲ
ete, qɔjuta:bukʎɯn“ dɐebitin
ɔjdy: bɐerde.

kihi iste-istibet kine ihin
tygeʃitten meŋijen „tuka:m“
dɐebit saŋatugar, qaŋas dɐekit-
ten bi:r, tɔrbɔs ɯsta:ɲa:q,
mɔrɔjbut, ɯncala:q ɯl tɯq ere
mahɯ tupputunan argɯ:j aʃaj
kelen attɯgar ɔlɔrdɔ. „mɔtɔ-
rɔ:s“ syrde:q sɯmnaʃas baʃajɯ-
tɯk kærɐen kebihen baran
„tuka:m! bu min ælæ:ry sɯtan
biligin kelen æjdænnym. min
menik-aka:rɯ ɔʃɔ sɯʎɜammɯn,
maŋnaj ɔ:ɲɲɔ:n taba:ʃu tar-
dammɯn, wrenen qa:lammɯn
qajtaq muŋnanarbun kærɔ-
ryŋ... ara:hɯ tardar etim... ɔt-
tɔn bu ajɯla:q bɯllum! en ta-
ba:qsut ere bɯluma, qata bejeŋ
kihini wreter kihi bɯla-
daŋɯbun kerejbekke.
kæʃyjen ejigin ɔskul
rɐeq bɯltum ɯnna bu
ejigin tula:jaq... d
tɔɛn baran sirejin
ɜɐe ihe urukutu
barda.

t. ɔqulwɒpkap bwtyr.

t. ɔqulwɒpkap sellik æly:ge wllaran, bet ær muŋnanan baran, ɔt wjum 4-s kynyger ɔllæ. bejete senɪe ɪbl ɔʃɔtɔ ete, berqeje:nskej wkrukka bet kwra sa:hwttan qɔmsɔmwlga ki:rbite. berqeje:nskej kwratw yryŋner tulala:n swrwttaqtarwna, t. ɔqulwɒpkap kwhwllarga qɔlbɔhɔn erde:qtik ɔqsusputa. bet kwta:naq kynnerge, eder pijenɪerder ɔttɔlɔrugar ylele:-bite. kuru:k behɪelej bejete, ky:ste:qtik ylele:n swrwttaʃwna, sellik æly: qatanan, kinini bihigitten ara:rda, kyndy dɔʃɔrbut—ɔqulwɒpkap. en yleli: swlɜan ɔqtubut, yle-ʃin, bihi siteri ylelɪeqpit, swrdwk sɔssiali:sma ɔlɔʃɔr ti:jerge, en kurduk erde:qtik mækkyhwqpyt dɪen kerɪes twlbwtwn bɪerebit.

qɔtuʃular.

kandra:twjap ælæksæj.

bwjwl, ɔt wjum 9 kynyger ællæ. t. kandra:twjap tæræ:bytn 1907 s. ɜypsyn ulu:hugar, najakw nehilɪeger. ɜaɜaŋw ɪbltan. ɜypsyŋŋe 4 kuru:pala:q ɔskwolanw byte-re:t, kworakka ucu:tal ɔskwolatwgar wrene ki:rbite. 1925 s. sajwn qɔmsɔmwlga ki:re:t nehilɪek ihiger nɔlwokka, whɪbqqa me:le kwhanan yle-le:bite.

kworakka ikki swl tuqarw, ulu:ska daʃanw bi:rge wremmit, birge swlɜwbwt dɔʃɔt-tɔrɔ, kini i:sse-etihe, kuha-ʃannwk tutta swlɜara dɪeni bilbeppit. araj kuru:k wre—kætæ, ylelɪen—wrenɪen ba-ʃara swlɜar bwlara. ælæksæj, wrɪbnw—tɔjugu taptw:r ete. bejetitten qɔhɔ:n suru:jar. ɔʃɔlɔr suruna:llarwgar bɪærere. kini tæræ:byt ulu:hugar wreqte:q wccat bet aʃwjaq. kini ulu:ska taqsan twq eme swrdatw: yleni ylelɪen me:le baʃarara.

kwratta:ʃw ɜypsyn wccatwn bælæʃær ky:ste:qtik ylele:bite.

ælæksæj. kenneki ættyger keteti:le:q kihi umsa tyste...

aʃwjaq qɔnu:kta:ʃwta „qɔl-bɔskɔ“ yleli: bet cegɪen kur-duk swlɜwbwta. ɔl æly: ky-ly:te ebit.

kinini „qa:n aʃwju:r“ „sel-lik“ æly: ys qɔnuk ihiger bulgu særæ:n bihigitten ara:r dwlar, ytw dɔʃɔrbut.

ælæksæj, y:nen—wske:n, ihen ælæn ɔʃutta...

kyly:cyky:n.

mɪereni utarw turu:.

qɔmsɔmwl ylete ky:hyr-de. qɔmsɔmwl ulu:ska wbsastwbaʃa yleli:r, beli:tike ca:hwman sajdw:ta ula:tta eŋin di:bit. iti barwta kwɜ-ɜwk. ɔl gwman baran mɪe-reni utarw, seri:timsiji: tus-tarwnan yleler ulu:ska ula-qan mæltæqtær.

qɔlɔburun wlan etteqqe curapcw (bɔturu:skaj ulu:sj ɪecɪejketiger bwjwlgw kw-hwm ustatwgar wbsaja 2-3 dakla:d bwlla, ɔl daʃanw bet bwha:rw:ta swq „taŋara ba:jdarga kæmælæhær“ „ɔru-hustuba“ dɪen twq bwra:-hwŋŋwgwj eŋin dɪen. „ɜɔn-qɔɜu:“ (meŋe ulu:ha) ɪecɪej-ketin ylete emɪe iti teŋe.

ulu:s qɔmsɔmwllarwttan „taŋara ba:r dwɔ?“ dɪeteqqe „swq“ di:ller, ɔl ere:ri swʃun kɪbjan bwha:ran bɪerbet-ter. iti barwta yle mæltæ-ʃyn kærdærær. bili:ŋŋi bi-rɪemeʃe „iteʃelle:qter“ teril-telere wccakka swstara bet qɔmɔltɔlɔ:q swl. ɔlɔqtɔ:q ne-silɪeŋŋjeʃe mɪere teriltelere amɪe ky:hyreller, ‹iteʃeje:c-ciler› kelekti:ptere teriltele-re mæltwqte:ʃej ky:hyren iheller. itileri kwtta mæk-kyherge sæptæ:q agwta:swja ky:hyry:te na:da. ɔlɔqtɔ:q ulu:s ɪecɪejkelere bet sereq-te:qtik, iteʃeje:ccileri æhyr-geter ɔlus sudurgutuk bwhw:lammakka ere, mɪereni w[illegible] yleni ky:hyrderi bas-[illegible]leleriger a:ʃwnɪbqta:q-mwta sw:hata-qaltwta ygys bwlw, ɔnɔn tus tuspa ɪecɪej-keler beje-bejelerin ylelerin bilsɪeqte:qter. ɔl inniger: 1. ɔrɔjwɔnunan ɪecɪejkeler agwta:sswja ca:hwman yle-hittere tymsen sybelerin qɔlbwqta:qtar. 2. mɪereni utarw ylete qajtaq bwhw:-la:qtwk baran ihellere, yle-ʃe twq ɔrduk mehejdi:re eŋin «qɔtugu wccat» qa-hɪbkka surullar bwlwqta:q—ɔntɔn kæræn ɪecɪejkeler wrenɪeqte:qter.

P.И.M.

cw:cwmaq ɔskwlata.

(ta:tta ulu:ha).

bet ærtæn ba:r ɔskwla. biligin 6 kru:pala:q, wreq taqqar sire—kinitten atwn ɔskwlaʃa ki:rbit ɔʃɔ, bet kuha-ʃannwk wremmet. wrener ɔʃɔtɔ 150-ca bwlar. bu kinen baran bi:r ulaqan iteʃehe dɪen qɔmsɔmwl, pijenɪer teriltelere kɪbjan ɔŋɔhullubattar. 1924-25 s. s. 6 ɔʃɔ qɔmsɔ-mwlga ki:rbite, wnna daʃanw ki:rɪeq bwhw:la:q etiler. bwlwru:n 16-17 ɔʃɔ pijenɪerge ki:rbite. iti ɔʃɔlɔr ki:rbittere ere ba:r, wnna twq da yle eŋin ca:ha dɪen swq. 7 kæ-stæ:q ulu:s ki:niger ɔlɔrɔr ba:rtw:ja qɔmsɔmwl teriltele-re twq daʃanw bwha:rw:-la:q salaltanw ɔŋɔrbɔttɔrut-tan, iti kurduk, ɔʃɔlɔr beje-lerin baʃalara ky:hynen terille satw:-satw: umu:llan qa:lal-lara ulaqan qɔmɔltɔlɔ:q swl.

„amma accuquja“.

ulu:s ɪecɪejkelerin ɔlɔqtɔruttan.

ɪecɪejke uhugunna ere, site tura ilik.

(ælwqyme).

„ kw:lla:qqa“ wkrug ustatwnan basta:n qɔmsɔmwl terillibite 40-ca silɪen ba:ra. biligin kærdæqqæ ælwqyme wkrugar sa:maj mæltæq ɪecɪejke bwla:q-ta:bwt. ɔl urukku ættyger qɔmsɔmwl, ba:rtwja wkrukta:-ʃw kemitɪettere salaltalara sw-ʃuttan. ycygej aʃaj ylehit ta-ʃwstaʃwna swɪɜa:n wlan ihel-leritten. bwjwl kulun tutartan ylete arw:cca bwlan erer 12-13 silɪenne:q. nedɪeleʃe bi:rde muŋŋaq bwlar. twt wreʃe swq silɪeni twt. wreqte:q silɪennerinen wretterge ɔŋɔrdular. beli:tike ɔskwolatwgar aʃws qɔm-sɔmwl wrenne. ikkite beli:tike-ni bili:nen swssw: kɪehe:ni ɔŋɔrdular.

manan kærdæqqæ saŋardw: uhuktan ereller. qɔmsɔmwl wkr. kemitɪete ikkihin ututu-ma, sæhwʃer turwr!!!

dælyhwn uga.

yle kuhaʃan.

(ælwqyme wkruga).

„ke:cci“ ecɪejkete 7-8 si-lɪenne:q, ɔl ihiger kw:s bi:r de swq. ylelere kuhaʃan. analla:q, qamnasta:q ylehit swq, bejelere muŋnalallar. silɪettere barw kwra sa:sta:q ɔʃɔlɔr. qɔmsɔmwlga ki:rɪeq ɔʃɔlɔr yle kuhaʃanwttan ki:r-better. bartwja salaltata dɪen swq.

ecɪejke bejetin ihiger da-ʃanw tas daʃanw wccat ɔttɔ-tugar i:ti sajdw: ylete dɪen swq. kæhæ swlɜar beli:tike ɔskwolatwgar 3-4 kihi swlɜan ihen, bere:dek swʃuttan, a:ŋŋa swlɜwbataqtara. wbsastwba ylete dɪen emɪe swq. bu ecɪejke ylete tupswq ete:

1) kɪbjw:la:q sekrete:ri ana:tar.

2) i:tilli: yleni terijder:

3) qɔmsɔmwlga, ylelɪeq sajdw:la:q ɔʃɔlɔr, kwrgwttar ki:rellerin terijder.

4) ba:rtwja, qɔmsɔmwl wkurukta:ʃw kemitɪettere wjw:-kerdi: ɔŋɔrɔn kwham-ŋwnw ky:hy:tteller.

„dælyhwn uga“.

yle tupsan erer.

(bɔrɔʃɔn qɔmsɔmwla).

nehilɪek muŋŋaqtarwgar dakala:t ɔŋɔttɔ:buttara. daka-la:t, spekte:q ɔŋɔrɔn ecɪejke ulaqan ɜɔnu kwtta sitimnehi kɪehe: (смычка) terijbittere.

ecɪejke kwhamŋwtwnan, ɔskwola ihiger „kw:s bælæʃæ“ wnna „bejeni cebdigirder“ (физкультура) bælæʃæ teril-libittere. ecɪejke silɪettere, kyhyn, sebɪet bw:barwgar swlɜwbwttara.

barw ɔlɔqtɔ:q terilte su:t-targa brestebi:tel swlɜar ete.

sajwn yleli:rge wlwnnwbwt nehilɪek muŋŋaqtarwgar da-kala:t ɔŋɔttu:rga kwhwŋŋw ylele:bit ylebitin nehilɪeŋŋeʃe tarʃatarga. ecɪejketten wra:q nan yleli:r. dæksæ ycygej bwlwn ba:rtwja ecɪejkete salaltatwn ky:hyppet.

А. Мигалкин.

erede:ksijetten: ecɪejkeler terilteler su:ttar ɔlɔqtɔruttan surujar taba:rws-tar me:le yrdynen ɔnu „ɔŋɔrdubut“, manw „ɔŋɔrwq bwllubut“ dɪen suru-jallara sw:ha. tugu qajtaq ylele:bitte-rin twq yle qajtaqtan kɪbttarbataʃwn ycygejdik bwha:ran surujwqqa sæp.

ky:s kɪbjarwnan ylele:n erebit.

(ælwqyme wkuruga).

ecɪejke 13 silɪenne:q, ɔn-tɔn 3 kw:s ecɪejke bi:r silɪe-nitten uratw baru ɲu:ccalar saŋa swltan ɔt wjwgar dwlw 13 muŋŋaq bwlla.

sajdw:—swrdatw: yle: beje-nen kærdærær ɔ:ŋŋu: (ispe-kte:q), qamnw:r qattw:na kæry:te (ki:ne). wbsajwnan kiriŋe a:ʃw:, sajdw: ca:hwnan lɪeksijeler bwlutala:twlar.

:iti: ylete: wbsaj muŋŋaq-tarbwtwgar, ba:rtwjata swq wccat wnna ɔlɔqtɔ:q ulaqan ɜɔn emɪe ba:r bwlallar, ɔnnɔ qɔmsɔmwl dɪen tuguj, tɪb qahajwstwbatwgar twq tuha-la:ʃwj eŋin dɪen, mɪere iteʃe-lin swmwjatwn, qɔtɔnu bala-ʃantɔn ara:rw:, ɔʃɔ, beje dɔrw-bujatwn qarwstanw:, swhy ɪbrw:larwn kwtta qajtaq mækkyhy: ca:hwman kepse-ti:ler bwlallar.

wbsastwba ylete sebɪekke, kæmæltæ kemitɪetiger, kepe-reti:pke, ɔskwla sebɪetiger barularwgar bihigitten ɜɔku-ta:t swlɜar, ɜɔkuta:ttarbwt wbsaj muŋŋaqtarbwtwgar ɔccwttu:llar.

pɪeŋɪerderge etere:t silɜi-tinen ikki qɔmsɔmwl swlɜar bi:r etere:kke—15, bi:rderi-ger—35 pijeŋɪer ba:r nedɪe-leʃe bi:rde muŋŋustallar. yle mæltæhwr.

ylebitiger mehejderinen kæ-stællær wreqpit—sajdw:bwt kwrata, yppyt—aspwt kemcɪe bet bwlan kulu:pputun kɪbjan terijbeppit, bi:r daʃa-nw qahɪbtw surummappwt, ecɪejke yletin ky:hyrdwq sajdw:la:q silɪen swʃa.

kenneki ættyger yleɪɪeqte:q-pit: yleni mwla:nna:n w:tar-ga, kinige bulunan,—wreʃe swq silɪenneri wreterge, bejebitin sajwnnararga kw-hamŋwnw ula:twnnararga, ɔlɔqtɔ:q qaraŋa, bar—ɜɔŋŋɔ swrdatw: yleni ky:hyrderge. pijenɪerge yle tupsarwgar.

bu kurduk ɔlɔrɔr amma—ælwqyme ɔrujɔnun qɔmsɔ-mwlun ecɪejkete.

bnoburukap.

„t. markɪbl by:be:kin ere-de:kterdi:r qahɪbtwgar „kw:m ga“ surujdaqqa swta:tar bw-sta ɜa:hwgar taqqwbakka ere melijen qa:lar. bi:rde eme taʃwstaʃwna sa:s surullubut kyhyn taqsar dɪen surujallar

t. m. k. ɔmwhap a:twnan saqa pije-nɪerin etere:te.

1924 swl a:qqa terillibite. bwjwl kwhwn 80-tan taqs ɔʃɔ ba:ra. sa:s wreq byppy tyn kenne ɔʃɔlɔr ygystere dɔjdularwgar barannar bili-gin sy:rbecce ere ɔʃɔ qa.lla. kwrattan la:gwrga sajwlw: taqsar 80 ɔʃɔʃɔ ɔmwhap etere:titten wn ɔʃɔ taqsɪbq bwlta lwqtu:r kæry:tynen 2 ere ɔʃɔ sæp tybeste. ɔnɔn dɔrwbuja ca:hwnan ulaqan mæltæq etere:kke a:ʃarga sæp. biligin nedɪeleʃe yste muŋŋustabwt. (ycygej kyŋ-ŋe muŋŋaq tɔlə:ŋŋɔ bwlar) ɔl muŋŋaqtarbwtwgar kep-setebit: 1. a:n dɔjdu ky:s-terin, tɔʃɔ tɪbl, etiŋ, ardaq qa:r eŋin bwlarwn. 2. ɔ[illegible] æjyger tyher beli:tike cep-ceki ættynen; sadaŋw ɔʃɔtɔ ba:j sirderiger, qajtaq ɔlɔrɔ-run bihigi pijenɪerderbit ɔlɔqtɔrugar teŋile:n kepseti:. ɔlɔq baran iher syŋŋytten wlw:. cugasta:ʃw sebɪeskej bwra:hwŋŋwktarw bwha:rw:, twqtan tæryttemmitin kep-seti:. 3. kenniki ættyger yleli:r yleni bwla:nw: eŋin saŋa:twjabwt barwta kep-seti: bwhw:twnan. qarda-rwta bɔppurws bessi:nen, ɔʃɔ tus-tuspa bejete qajtaq æjdy:ryn bili:nen, ɔnnɔ twq sw:hatwn bwha:rsw:nan ba-rar. ɔʃɔlɔr barw bekke ser-geʃele:n bɔpurwhu qɔlbu: bwha:rsallar.

ylebitiger mehejderinen kæstællær: 1. ylehit ɔʃɔlɔr-but ulu:starga tarʃanan tu-rara; 2. muŋŋustar wcaratta:q kyŋŋe sɔrɔq ɔʃɔlɔr qɔjutu:llara. kenneki muŋ-ŋaqqa, sereppit yrdynen yste qɔjuta:bwt ɔʃɔnu sir-sitter (**вожатые**) sebɪetteriger wŋwran brici:netin isten baran i:ti: bwhw:twnan mɪe-re (**воспитательная мера**) wlar-ga u:rullubwta.

ekkin qahɪbppwt kemne:q kynyn aharbakka taqsa tu-rar.

ɔʃɔlɔr isteriger bere:degi sɔrujan keher, kuhaʃannwk bwhw:lanar ɔʃɔ billibet.

Пионерский.

erede:ksijetten.

bece:tti:r ɜɔmmut swŋŋalaŋ birɪemeleriger tybehen wnna sɔrɔqtɔrɔ ɪbrwtan, bu wjga bihi-gi qahɪbppwt bi:rde ere taʃws-ta. kenneki ikkite taqsar bwlw.

bwsta ɜa:hwga.

ɔkrkwm silɪene byly: qɔmsɔmw-lun 2-is plɪenimitten dɪen *bar-bat. bwha:rw:ta mæltæq.*

qana:jap,,, qɔmsɔmwllarsajwŋ-ŋw birɪemeʃe umnumaŋ“ barbat.

cɔqu „kimij“ dɪen wrɪbŋ bar-bat.

mɔqe:lkin: „y:nnybyt“ barbat, wrut surullubuta.

tɪhwt „qaccw ihin ylele:qtir“ kimi surujbutuŋ billibet.

sʁnata 10 qaccɯ. — taqsara 4-ş suła. — barɯ dəjdu ylehittere, qəlbəhuŋ!

qɔtugu biccat

ɯjga ikkite taqsar. || qɔmsɔmɯl saga sirine:ʃi kemitʁete taʃa:rar. || serede, atɯrsaq-ɯjun 17-s k: 1927 s. || № 15 (36).

bastɯŋ qɔmsɔmɯllar s[illegible]ɯ: bajɲnnaj ɔskɯlaʃa ki:riŋ.

ba:j ɔmuktar bihigi sebʁetter sɔju:sputugar qa:nna:q ili:lerin dapsuta:rɯ gunallarɯgar utarɯ sebʁetter sɔju:stara kuhɯl a:rmɯja kekketin ky:hyrder, kuta:naq kynnerge ky:ste:q kæmyskeni:ni ɔŋɔstɔrgɔ teriner. bihigi ɔlɔqtɔ:q baʃabut ejele:q ɔlɔqqɔ bultun ihin seri: bulaɾɯgar sergeqtik-sereqte:qtik tuttunɯɔqta:qput. barɯ ky:spytynen bajɲnnaj ylehitteri belemni:rge kuhanɲɔqta:qput. bihigi ɔlɔqput sa:la:q-septe:q kæmyskele—kuhɯl a:rmɯja sebʁetter sɔju:starɯn ihine:ʃi ɔmuktarɯ barutun qɔlbɔ:tɔʃuna ere caqcɯ ky:ste:q bɯlɯqta:q. ɔl ihin sebʁetter sɔju:staɾɯn ibine:ʃi tus-tuspa ɔmuktar æræspy:blykelere bejelerin isteriger bajɲnnaj ɔskɯlalaɾɯ terineller, ɔl ɔskɯlalar kuhɯl qamandɯ:r bulaɾ ɔɔnu wreten belemni:ller.

kene[illegible]ski kuhɯl qamandɯ:r bɯlar ɔɔnnɔru eder ɯccattan talan, su:jan bularga qɔmsɔmɯl kuhanɲɔqta:q. ɔl ihin qɔmsɔmɯl ɯblasta:ʃɯ kemitʁete barɯ bastɯŋ qɔmsɔmɯllarɯ æræspy:blyke bajɲnnaj ɔskɯlatɯgar ki:rerge ɯŋɯrar.

bajɲnnaj ɔskɯlaʃa baʃa ættynen ki:rerge kærdæŋyller 71 kihi bihigi teriltelerbitin barutun ta:rɯjɲɔqta:q.

bihigi qɔmsɔmɯlbut seri: ɯtun basta:ŋɲɯja saʃana kærbyte. sebʁetter bula:staɾɯgar erelle:ʃin, kinini caqcɯ kæmysky:ryn ɔnnɔ kærdærbyte. basta:ŋɯja saʃana bihigitten ygysɣyt suq bɯlbuta, bastɯŋ aiŋne:q kuta:naq dɔʃɔttɔrbut ɔnnɔ umusputtara. kiniler ylehitqamnaccut ɔɔlla:q ɔlɔʃun inniger erde:qtik ɔqsusput birimʁerdere bihigi syreqpitiger kuru:k ba:r bɯlɯqta:q. bihigi caqcala:q sɯlunan sebʁetter bula:staɾɯn ejele:q ɔlɔqputun kæmyskener baʃabutun kærdærɔn bajɲnnaj ɔskɯlaʃa wrene:ɔcileri qɔmujar yleni ky:hyrdwqte:qpit. bejebit kekkebititten bastɯŋ qɔmsɔmɯllarbutum bʁerʁeqte:qpit. iti yleni qajtaq tɔlɔrɔrbututtan bihigi sebʁeskej sɔju:hu kæmysky:rge tæhæ belemmit kæstwʃe. qɔmsɔmɯl ylehit-qamnaccut inniger kɯɔɔɯk turara billʁeʃe. bejelerin baʃalaɾɯnan ki:re:ɔci qɔmsɔmɯllartan su:jɯllan, talɯllan sɔrɔqtɔrɔ bajɲnnaj ɔskɯlaʃa ki:rbitterin tahunan æræbæly:ssyje inniger is-syreqterinen turar, ylehit—ba:hunaj ba:rtɯjata suq ɯccatum emʁe ɯŋɯran talan killerʁeqte:qpit. ɔnɔn qɔmsɔmɯl ʁecʁejkelere, qɔmsɔmɯl ɯkruktaʃɯ kemitʁettere ba:rtɯjata suq eder ɯccakka krɛŋnik buha:ran kepse:n bʁerʁeqte:qter, æræspy:blyke bajɲnnaj ɔskɯlatɯgar baʃalaɾɯnan ki:rellerider kuhanɲɔqta:qtar, b[illegible]

barɯ dɔjdu eder ɯccatɯn 13-s wry:le:q kynyger belemneniŋ!

barɯ dɔjdu eder ɯccatuɯn wry:le:q kyne buɯjul balaʃan ɯjun 4-s kynyger tybeher. urukku ɜɯllar kurduk eder ɯccatɯ ymwryccy tardan qɔmsɔmɯl buɯjul daʃanɯ bu kyny belʁete:n, wre-ka:tɔ kæssæn aharɲɔqta:q. ɔnɯɔqa erdetten belemneneʁeqqe sæp.

tɯq keskille:ʃij eder ɯccat kyne.

maŋnajguta. ylehit ba:hunaj ɯccatɯn wry:lle:q kynyn urukkuttan keskile „eder ɯccat, ba:jdarɯ bargardar · aʎɜarqajda:q kurguhu:larɯ utarɯ tur" dʁen buɯjul alus bekke tabɯllar. barɯ dɔjdu ylyskenne:q ba:jdara yp, sir bulu:tun itigenne bɔsqɔ kulut umsɯ:tuɯgar kihi-swhy wskwʃytten bi[illegible]illibeteq aʎɜarqajda:q kurguhu:nɯ belemni:ller kiniler. ylygerde:q baʃalarɯn tɯra tyhen mæhæjdy:r bihigi sebʁeskej sɔju:sput. ɔl ihin barɯ dɔjdu qa:nna:q ba:jdara sebʁeskej sɔju:ska æstæræ y:nen bihigini utarɯ ɯtunan-kurguhu:nan kelʁeqterin baʃaran qas qɔnɔn turdaqtarɯn a:jɯ saŋattan-saŋa tærwʃy bula satu:llar. eder ɯccat wry:le:q kynyger bu bɯhɯ:larɯ æjdæ:n srɲala:n aharɯqta:q. kiniler qa:ŋŋa, kurguhu:ga baʃalarɯn utarɯ bihigi sebʁeskej sɔju:s kæmyskener ky:hyn bæʃ:ærgætwqpyt. seri:tten kæmyskener ɯbsastuba (ocoaвиахим) kekketin siterʁeqpit, yletin tupsarɲɔqput. eder ɯccat seri: wreʃin bælæqtæryn terijen seri:tten qajtaq kæmyskenerge wrenɲ seri: sebinen qajtaq tuttarɯ bilʁe. saqa siriger teriller seri: bamandu:rdarɯn belemni:r ɔskɯlaʃa eder ɯbcat baʃatuman ki:ren kuhɯl a:rmɯja kekketin baŋatɲ.

ikkihe. ylehit ba:hunaj kene[illegible]ski sɔrgula:q sessijeli:skej ɔlɔʃun teriltetiger kuttan eder ɯccat yleleher keskille:q. balaʃan ɯjun wry:le:q 4-s kynyger bu keskil ki:nne:n turar. tɲ ɜɔnnɔrɔ butaqqaj qaha:jusstuɯbalarɯn kepere:ssijenen qɔl-

---

yleni sebʁetter sɔju:starɯn kæmyskener ky:hyn kuta:tuɯnaru:nɯ kuttа qɔlbu: sanɲɔqta:qput. atuɯn suɔl ylelerbitin mættæppækkæ turan bihigi barɯ ky:spytyn qɔlbɔ:mmat baʃala:qtarɯ ɯŋɯrɯ: yleni ky:hyrdwqte:qpit. barɯ kynnerge sebʁetter sɔju:starɯn kæmysky:rge belemmitin billerʁeqte:qpit. ba:rtɯjata suq ɯccat bihʁeqe tæhæ cugahuɯn kærdærwqte:qpit. *æræspy:blyke bajɲnnaj ɔskɯlatɯgar ki:re:ɔciler aŋa:ra qɔmsɔmɔlunan tɔlɔrullɯqta:q*" dʁen ky:ste:q tɯlɯ baraɲɔqta:qput.

ucɯt tuhunan.

bihigi ʁecʁejkelerbitiger ucɯt ca:ha bet kuhaʃannuk turar, ɔŋu suɔq kiner na:datɯgar, uruku kurduk ʁecʁejkelerten ucɯt kærdy:ry u:ratan, ʁecʁejke silʁenneriger- qancuta:ttarɯgar sirej qa:ttɯskanɯ tɔlɔrtɔrɔn baran ɔntɔn kæræn ɯkuruk du:, kɯrat du: kemitʁete bejete bɯha ɔccɯt bʁerer guna ɔŋɔrəllɔr.

a:n maŋnaj bu:rduk ɔŋɔrɔrgɔ ulaqan yle taqsar, ɔnɔn qɔmsɔmɯllar bu yleni ulaqannuk sana:n turan, ɔrduk kɯhanan ɯjutu:larga aiŋne:q eppʁetteri bʁerʁeqte:qter. urukku ættyger ɯjutu:larga eppʁeti kærdæqqæ ygys qɔmsɔmɯl butujar ete. qɔlɔbur: bi:r ispi:sepke bustar ɜadaŋɯ, aʃɯjaq qɔnɔn baraɲ ɔttɔ senʁe ʁl ɔʃɔtɔ a:tuɯran qa:lar, ɔl ikki ardɯgar qantan bajan qalɯjbutuɯn kim de: bilbet. sa:hu, sɔju:ska suʎɜɯbut birʁemeni butuju: emʁe keme suɔq bɯlara.

iti etillibitter kurduk sɯllaɾɯ kenniki ættyger suɔq kinerge, min saŋa:bar mannuk buha:ru:larɯ bʁererge sæptæ:q: a) sulu:spaʃa suʎɜɯbutuɯ ɯjutu:ga: sulu:spaʃa ys suɯl tɔqɔru suʎɜɯbut bɯllaʃuma suluspa kihitinen qɔmsɔmɯl a:ttanɲɔqta:q. б) sa:starɯn tuhunan sa:qsattan ɯspʃa:bka ularga sæp. ɔl ɯspra:bka bu ere ucɯkka na:data byppet. в) qɔmsɔmɯlga saŋa kihini ularga caqcɯla:q bili:ni baruɯtum kicejen bilerge sæp. r) aru:cca bili:le:q qɔmsɔmɯllar mæltæq bili:le:q dɔʃɔttɔrugar ucɯt ɔʃɔ ɔ:ŋŋu:ta bɯlbatuɯn, ulaqan na:dala:ʃum ycygejdik buha:ran bʁerʁeqte:qter.

qɔmsɔmɯl ɔlɔqtɔ:q ʁecʁejketitten ɯkurug ihine:ʃi qaja emе atuɯn ʁecʁejkeʃe barar bɯllaʃuɯna, qaja:n daʃanɯ maŋnajgɯ ɔlɔqtɔ:q ʁecʁejketitten araqsuɯbut belʁetin ɯlan barɲɔqta:q.

saŋa kihi ebillibit ʁecʁejke bet tyrgennik ɯkuruk kemitʁetiger billere turɯɔqta:q.

itʁenne qɔmsɔmɯl ʁecʁejketitten araqsan kuɔrakka du: ebeter tuspa ɯkurukka du: barar bɯllaʃuma ʁecʁejketitten araqsuɯbut belʁetin iʎɜe kelen ɔlɔqtɔ:q ɯkurugun kemitʁetin ucɯtuttan uhullɯqta:q.

ж. s.

---

erdetten belemnenen bu wry:le:q kyny ahararga ʁecʁejkeʃe tuspa kemi:ssije terijʁeqqe sæp. ɔl kemi:ssijeʃe ba:rtɯja idele:q sɔju:hun, ɜaqtar teriltetin itigenne qɔmsɔmɯla sɯq ɯccat biristebi:tellere ki:ren eder ɯccat wry:le:q kynyn ærægæjdæ:qtyk kæss:ærgæ kæmælæhwqte:qter.

s. kɯbarap.

qajtaq mækkyhellerij?

ba:jdar qa:nna:q ɜahaltalara.

a:n-dɔjdu yrdynen æræbæly:ssyje ɜɔnugar kæmælæhær terilte(Monp)bili:tiger buɯjulgɯ suɯlla:ʃɯ tɔqsuŋɲu ɯjtan mu:s ustarga dɯɯlɯ birʁeme ihiger 28 ba:j suda:rɯstɯbatuɯn ihiger tyrmeʃe, utarɯ tɯl kætæqpyty, kɯta:rɯ gɯmmɯtu, wɔsajɯn 1.883 kihini ælærbytter. 5.329 kihini ba:huppɯttar, 16.683 kihini qa:jbuttar! 295 bassabu:ktɯ terilteni sappɯttar, 207 suɔl qahɲtu, suruna:lu tutan sappɯttar:

sɔʃɔtɔq tɔqsuŋɲu ɯjga 23 suda:rɯstuba bahɯgar 640 beli:tike su:ta bɯlan 2399 kihini ælærærgæ u:ru: u:rbuttar ɔntɔn sɔʃɔtɔq kuta:jga 2.286 tybeher.

---

kerʁej qɔmsɔmɯllarɯn qandaɯla:buttar!

kim-cen-su dʁen, wreq ɔʃɔtɔ ɜppuɔn bi:r albuka:tum sirejin ɔqsubutugar ɜppɯɔnnar tutan ulan ɲeŋnijen baran, sebʁeskej sɔju:ska wreqqe barar ɔʃɔlɔr ispi:hekterin bullubut dʁebitter. biligin „sʁeul" dʁen kɯɔrakka qɔmuŋu:starɯ, qɔmsɔmɯllarɯ su:ttu:rga 99 kihi tutullubut. qɔmuŋu:star, qɔmsɔmɯl ɔnnɔ pɔli:ssijetten erej-muŋ, kurbanɯ: bæʃæny kærællær yhy. sɔrɔqtɔrɔ tulujbakka ælbytter. muŋnu:llarɯn brici:nete dʁen „ba:rtɯja arqɯ:bata qanna ba:rɯn" etiŋ di:ller yhy. ɔl da bɯllar bi:r daʃanɯ kihi „arqɯ:bɯ" ɯjbataq.

---

kerʁej ɯccata.

kerʁej ylehittere muŋ bæʃæ ɔlɔrəllɔr. ɜppɯɔnnar kerʁej ba:hunajuttan ycygej sirderin barutum bɯʎɜa:n ulan ɔnnɔ ɔlɔrɔr ɜppɯɔnnarga bʁereller. ylehit ɔʃɔlɔr su:kkaʃa 11—12 ca:ska yleli:ller, ɔntukalarɯgar qamnastara 30-40 qaccɯ. saŋa yleʃe ki:re:cciler wrenen, idelenen baran kuru:k suʎɜarga maŋŋa qaccɯ bʁereller. ɔntɔn wreqterin keme sitteʃine najmulahan ula:ccular y:ren kebiheller. ɯnna emʁe saŋa bɔsqɔ qamnaccutɯ albɯnna:n ɔlɔrdəllɔr.

seri:timsiji: sala:ta.

barɯ dəjdu dəqsun ba:jdara qa:nna:q ili:|erin sebɪetter səju:starɯn dɪeki daqsɯta:rɯ gɯnallar. suqanɯ qətu:ru tupputunan da sɯʌsan, seri: sa:tɯn tutar kyn tire:teʃine belem bɯlarɯ bihigi umnɯ sɯqta:qpɯt. ejele:q ɔlɔq brɪemetiger ɔlɔqput əŋɔhu:tun turugurtaqpɯtɯna ere kɯrgɯhɯ:ttan ky:ste:qtik kæmyskenɪeqpit.

bastɯŋ qɔmsɔmɯllar, bastɯŋ eder ɯccattar saqalɯ: bajɲnnaj ɔskɯlaʃa ki.riŋ!

s. a. ś. s. r. ki:n siteri:le:q kemitɪete ɯnna nɔrɯt qamɯsa:rdarɯn sybe su:ta u:rbut u:ru:lara.

saqalɯ: bajɲnnaj ɔskɯlaʃa kæŋyllerinen ki:re:ccileri bulu: tuhunan.

a) bɯjɯlgɯ ɜɯlga kuɦuɯl a:rmɯjaʃa sa:hunan kemne:n ɯlɯ: saqa ærəspy:btin ihiger u:rajbɯtɯn itɪenne bajɲnnaj ɔskɯlaʃa sɯʌɜar ɜɔn kemnere a:han uhullallarɯn bɯhu:tunan, 1925 ɯnna 1926 sɯllarga tærə:byt saqa itɪenne saqalɯ: tɯlɯ biler ɲu:cca atɯn da ɔmuktar ɯccattarɯttan saqalɯ: bajɲnnaj ɔskɯlaʃa baʃa ættylerinen wrener ɜɔnnɔru qɔmujɯqqa. iti qɔmuju: tuhunan bar ɜɔŋŋɔ bɯha:ran kepse:n bɪererge ɯkruktar a:jɯ atɯrɜaq ɯjɯttan setiŋŋige dɪeri qampa:ɲɯja terillɪeqte:q.

b) ɯkruktar siteri:le:q kemitɪetteriger bu qampa:ɲɯja yletiger ɔrduk ky:ste:qtik kæmælæhærgæ etiller.

ʙ) kæŋyllerinen ki:re:cci ɜɔnnɔrtɔn dərɯbajdarɯn, cegɪennerin talan su:jan ɯlarga ɯkruk siteri:le:q kemitɪetteritten brisside:telle:q, bi:r emcit, ba:rtɯja itɪenne idele:q səju:starɯn bristebi:tellere silɪenne:q kemissije terillɪeqte:q.

r) tættæry-ta:rɯ ajaŋŋa ɔruskɯt taqsɯbatɯn yp-as qərɔmmətun na:datɯgar kemi:ssije sæptæ:qqæ qəlujan talan ɯlbut ere ɜɔnnɔrun ɜəku:skaj kɯrakka, saqa ærəspy:blyketin seri:tin ɜahajar su:kka ɯkruk siteri:le:q kemitɪettere ɯ:tɲqta:qtar.

д) ærəspy:blyke seri:tin ɜahajar su:t dɔrɯbujanɯ kærær kemi:ssijete sæbyle:n tutɯr dɪeri kæŋyllenen kire:cciler ahɯ:r astarɯn, bɔrugun qaccularɯn nɔrɯt qamɯsa:rdarɯn sybe su:ta bulan ɜahajɲqta:q

e) saqa ærəspy:blyketin seri:tin ɜahajar su:ttau birisside:telle:q. saqalɯ: bajɲnaj ɔskɯlaʃa kæŋyllenen ki:rer ɜɔnnɔr dɔrɯbujalarɯn kærær kemi:ssije terillɪéqte:q, ɔnnɔ saqa ærəspy:blyketin wreʃi-emi ɜahajar su:tuttan ikki hɔqtu:r, ɜɔku:skaj ɯkrukka siteri:le:q kemitɪetitten, qɔmsɔmɯltan ɯnna suda:ruɯstɯba beli:tiketin (g. p, u:.) su:tuttan bristebi:teller silɪeninen ki:rɪeqte:qter.

ærəspy:blyke saqalɯ: bajɲnnaj ɔ s k ɯ l a t ɯ g a r w r e n e r g e kæŋyllenen ki:ri: tuhunan ulu:s tɲ ɜɔnun ɔttɔtugar bɯha:ran kepse:n bɪererge ɔrəjɯnnar a:jɯ ɯjɯ: berillɪeqte:q ɯnna «aptanɲmnaj ɜɔku:tiʃa“ „kɯ:m“ qahɲttarɯnan billerillɪeqte:q.

saqa ki:n siter. kemit. ɯnna nɔrɯt qamɯssa:rdarɯn sybe su:tun

brisside:tele *ɔmɯhap.*

kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯlɜar ɜɔnnɔrgɔ itɪene kiniler kergenne-riger ananar kæmæ

seri:ge sɯʌɜar ɜɔnnɔrgɔ qaja daʃanɯ dəjduga sebɪetter bɯla:starɯn kurduk kɯhammattaq. sebɪetter bɯla:stara ɜaɜaŋatɯn, ti:jimmetin yrdynen, kuɦuɯl a: r m ɯ j a ʃ a sɯʌɜa:ccular kiniler, kergennere erejdemmetterin, kuɦalʃanɯ kærbættæryn əŋərɔ satɯ:r. kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜa:ccɯ kergeniger ylehit kihite sɯq bɯllaʃɯna kæmæltæny ɔrduk ɯlɪɲqta:q.

kɯhɯl a:rmɯjaʃa talɯllan kirbitterge, bajɲnaj ɔskɯlaʃa wrene:ccilerge barɯllarɯgar sin bi:r kæmæltæ barar.

sɔkɯn ɯjɯ:tuman bɪeriller kæmæltælær kenne ɔləqtə:q su:ttar kɯhɯl armɯjaʃa sɯʌɜa:ccular kergennerin battal ataʃastabɯl ba:r bɯllaʃɯna qaja sɯtanarunan kæmysky:ller. kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜa:ccɯ tæhæ daʃanɯ ær sɯʌɜɯbɯtɯn ihin kinɪeqe keler sir (pa:jɯn sire) uhullubat ɯhɯ: sɪeme tygetige bɯllaʃɯna kɯhɯl a:rmɯja kihitin kergeniger basta:n beriller. swhyny itɪenne kihini emtebil kɯhɯl a:rmɯja ɜɔnun kergenneriger emɪe basta:n bɯlɯqta:q. sir ɔŋɔstu:tugar kærdəhy:le:q ɜɪla ki:rdeʃine su:ttar kɯhɯl a:rmɯja ɜɔnun kergennerin gɪenin bastatan kærwqte:qter, itɪenne sir ɔŋɔhu:tun inniger ɯlar tælæbyr kinilerten aŋa:ra ere ɯlɯllɲqta:q.

kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜa:ccularga nəlɯktan ara:s tardɯ:ttan cepceti: u l a q a n n ɯ k b e r i l l e r. teŋ dəqɯtta:q (bulu:la:q) ikki qasa:jɯstɯbattan bi:rderin ɜɪetin kergene ygys bɯllaʃɯna kuratɯk tæly:r. ɔttɔn kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜa:ccular ɜɪe kergenin aqsa:nɯgar ki:re turallar, ɔnɔn kiniler qasa:jɯstɯbalarɯn tælæby:re cepci:r, kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜa:ccɯ qasa:jɯstɯbatɯn dəqɯta nəlɯk tæly:r qasa:jɯstɯbalar ikki sa:maj kɯratɯn qəlbɔ:but tan, ɔppɔt bɯllaʃɯna nəlɯgun twtten bi:rin tæly:r. nəlɯgu tæly:r qasa:jɯstɯba ɜaɜaŋɯ ikki ɲlɯn qəlbɔ:buttan kɯhɯl a:rmɯja kihitin qasa:jɯstɯbatɯn dəqɯta ɔrduk bɯlan baran ɜɪetin kergeniger ylehit er kihite sɯq bɯllaʃɯna tyher nəlɯgun aŋa:rɯn tæly:r, ɔttɔn bejetitten utarɯ yleni kɲjar er kihile:q bɯllaʃɯna nəlɯgun cɪepperitten bu:hanar. kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜa:ccular qasa:jɯstɯbalara iti etillibit kæmæltælærtæn barɯ tuhanallar. kɯhɯl a:rmɯja ɜɔnun kergettere nəlɯk tælæbyryger sɯhɲn na:q kærdæhy: suruktarɯ, kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜar kihilere qanna ba:rɯn ujdarar suruktara tɯq daʃanɯ tælæbyre (marka qaccuta) sɯq ulɯllar. kɯhɯl a:rmɯja ɜɔnuttan bultɯ:rga tælæbyr ulɯllɯbat. uhullubut ɜɔnnɔrgɔ iti cepceti: barbat.

kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜar kihi ɜɪete, qasa:jɯstɯbata deŋ sɯltan ɔruskɯturu:ta su:tunan mekkɪelener (страхуется), taqsɯbɯt ɔruskɯtun su:t tæly:r. kɯhɯl a:rmɯjaʃa sɯʌɜa:ccɯ tæly:r sunɯhun ys ɡɯmmɯttan bi:rderiger arɯ:j ti:jbete (30%) qa:llarɯllar.

bɯjɯlgɯ ɜɯlga mekkɪe tælæbyryger bɪeriller kæmæltæ ɜiŋɲe:ʃe mannɯk:

a) kɯhɯl a:rmɯja ɜɔnun qaɜa:jɯstɯbata nəlɯktan barɯtuttan ebeter ys cɪepperitten bɯhana:ccularа mekkɪe ihin tælæbyrderitten (страховые взносы) barɯtɯttan bu:hanallar.

b) bɯjɯlgɯ qasa:jɯstɯba nəlɯgun tælæbyryn aŋa:rɯttan bu:hammɯttara mekkɪe tælæbyryn emɪe aŋa:rɯn ere tæly:ller.

g) nəlɯk tælæbyryn aŋa:rɯgar ti:jbetitten bu:hammɯttara mekkɪe tælæbyryn ysten bi--ritten bu:hanallar.

saqalɯ: bajɯnaj ɔskɯlaʃa wrener ɜɔnnɔru qɔmujar tuhunan qɔmsɔmɯl ɯblasta:ʃɯ ke[illegible] tɪetin u:ru;ta.

ɜɔku:skaj, byly: ɯnna ælwqyme ɯkruktarɯna:ʃɯ qɔmsɔmɯl teriltelere saqalɯ: bajɲnaj ɔskɯlaʃa wrene ki:rer ɜɔntɔn **50%** (**bɯrahɲnɯ**) **qɔmsɔmɯllarɯ killerergе kɯhanɲqta:qtar** dɪen qɔmsɔmɯl ɯblasta:ʃɯ kemitɪete u:rda.

saqalɯ: bajɲnaj ɔskɯla terillere tɯq sɲlla:ʃun ɯnna sebɪetter səju:starɯgar kɯttar tuspa ærəspy:blykeler isteriger kuɦuɯl a:rmɯja qajtaq terillerin tutullarɯn ulu:s tɲ ɜɔnun ɔttɔtugar, kɪennik kepse:n billererge qɔmsɔmɯl ɯkrukta:ʃɯ terilltelere, barɯ ɪecɪejkelere kæmælæhwqte:qter.

saqalɯ: bajɲnaj ɔskɯlaʃa ki:rer ɜɔnnɔru talarga itigenne dərɯbujalarɯn kærærgæ ɯkruktar siteri:le:q kemitɪetteriger teriller kemi:ssijelerge ɯkrukta:ʃɯ qɔmsɔmɯl kemitɪettere tuha:nna:q biristebi:tellerin ɯ:tɲqta:q.

saqa ærəspy:blyketin seri:tin ɜahajar su:kka saqalɯ: bajɲnaj ɔskɯlaʃa ki:rer ɜɔnnɔru talarga itigenne dərɯbujalarɯn kærærgæ teriller kemi:ssijeʃe qɔmsɔmɯltan biristebi:telinen tab. **mælæky:rep** legɪentej ananna.

ɯkrukta:ʃɯ qɔmsɔmɯl teriltelere tɯq yleni bu tuhunan ɔŋɔrɔllɔrun, bu ujɯ:nɯ tæhæ tɔlɔrɔllɔrun ujɯtɯhan tab. mælæky:rep beribɪerkelɪeqte:q.

teterkej imnerde:q kyle sɯlɜar ɯstarda:q.

ebeter

u:la:q qaraqta:qtar kwq atɯnan sy:rdeller.

kihi erɪene ihiger, kætær erɪene tahɯgar. itinen bɯllaʃɯna kihi is sana:tɯn bilɪeqqe satammat. ɔl ere:ri sana: tæhæ daʃanɯ kihi ihiger bɯltun ihin kihi tɯqtan ere tæry:r, kimten ere sitimne:q *kihi sana:ta kihini kim tulala:n ɔlɔrɔrattan, tɯq tulatugar ba:rattan bɯlar.* kihi tuttunar tuttunu:ta, sanu:r sana:ta sɯʌɜar siritten sitimne:q.

qɔmsɔmɯl ɯccat atɯn ɔʃɔlɔrgɔ qɔlɔ:təqqɔ atɯnnɯk tuttunan sɯʌɜar, atɯn ɔlɔʃu ɔlɔrɔr. ɔnɔn kini atɯnnɯk æjdy:r æjdæ:q, atɯnnɯk sanu:r sana:la:q. ɔl ere:ri barɯ qɔmsɔmɯllar bi:r kurduk yeɣgejdik tuttuna sɯlɜallar, bi:rdik æjdæ:n sanu:llar dɪeqqe satammat.

saŋa kihi.

bihigi ɔlɔrɔr ɔlɔqputunan, tuttunar tuttunu:butunan *saŋa kihini ɯsketɪeqte:gpit.* saŋa kihi a:ta sɯla kimij, sireje—qaraʃa qannɯgɯj, æjæ—sana:ta qajtaʃɯj? keskille:q ɔlɔq kihite, anɯgɯ ɔlɔq ɯra:s ɯccata, kɯla:nna:q, kɯrɯ:la:q sirejde:q, ɯtta:q cɔlbɔn qaraqta:q, teterkej qa:nna:q imnerde:q, kylymny: kyler ɯstarda:q. æjæ—sana:ta: *ylehit kula:hun tuhugar ette:q—qa:nɯnan mektɪeli:r, bassabɯ:k ba:rtɯʃa sɲlugar bahun bula:quga ugar.* sana:rgu:r dɪeni sata:bat, sɯlajar dɪeni bilbet, kru:baj dɪeni æjdæ:bæt ullam ɯccat kini. kepseti:k kɪene kerete, ɯrɲhɯt kɪene ɯra:ha, ɔ:ɲɲu:la:q kɪene ɔluha, sata:ccuttan sɯtɯ:ta. arɯgɯnɯ amsajbataq, qa:rtɯnɯ qaraqta:bataq, ɜaqtartan atɯ:lahan tuhammataq, kihitten ɯran ulbataq. ɯlattarɯ kɯtarɯ ɔ:ɲɲɔ:n ula:ppɯt, kɯrgɯttarɯ kɯtarɯ bi:rge i:tillibit, ɯl dɪen ɔdu:la:bat, kɯ:s dɪen kɯŋastaspat. ɲu:cca dɪen tɯrappat, tata:r dɪen tarɯjbat, təŋus dɪen tɔjɔmsujbat, kɯtaj dɪen sirgemmet, saqa dɪen sa:ppat—*kinneqe ylehit baruta teŋ, ba:hunaj baruta bi:r, kini æstæ:fæ battalla:q kini æstæ:fæ qaputa:lla:q.*

maʃan qa:r, yllykte:q, cɯskujar tɯmnɯ: typtele:q tuman ymerik dəjduga satɯ:r sana:tɯn saɲɲɯppat, yleli:r yletin mæltæppæt. kæʃærær kylymny:r qalla:nna:q æŋyryk kuja:s kynnerde:q kuta:na:q ylele:q sirderge, kælæhyn—balahun alla:qta:n, kynneri—ty:nneri yleli:r. yleli:r ylete ykse:nne:q, yleli:r ylete tuhala:q ɔlɔq ɔsqɔrɔ ɔqsu:tugar, yje silihe tebi:tiger *mezzi belem bɯla:q'u:r. kenninen kegteri bilbet, innine:fi erejten iymibet.*

iti saŋa kihi bytynny:te wsky: ilik. saŋa kihi syrejitten ysten bi:re. kulga:ʃuttan cɪeppere, qaraʃɯn aŋa:ra, ataʃuttan tarbaʃa, ili:titten begeccige kæstæn eleŋŋeheller. ɔl ere:ri, ɔl ere:ri kini bytyny:te kelɪeʃe...

ɜɪekte:qpit ɲlɜan kærbæt cegɪen ette:q, cebdik qa:nna:q ikki ataq qamnɯ:r qaramaj sɯq bɯlɯ. kihi barɯta ɲrɯ:la:q, kihi barɯta ɜɪekte:q. ɲrɯ:lar ca:starɯnan lɯqtu:rdar kepsɪeqte:qter ɜɪekter ca:starɯman min kepsete tyhym. kihi ɜɪekte:q bɯllaʃɯna, sin ɲrɯ:la:q teŋe bɯlar. qɔlɔbura qartɯhɯt, sɔdur, ɯrujaq, sumɯjaccɯ, kihirges ɜɔnu ɜɪekte:q ɜɔn dɪen a:ttɯ:llar. eder ɯccakka daʃanɯ, qɔmsɔmɯlga daʃanɯ ɜɪekte:q ɜɔn ba:llar.

kwq atta:qtar sy:rdeller. ɔnnɔ:ʃɔr sɔʃɔru: dəjduga wrene baran iher eder—ɯccattar qaccularɯn qa:ttula:n ke:hen qa:rda:q sassɲrda qajaʃasta:q eterbehinen qa:msannar qam ullardɯbut deheller. nehilɪekter tygeqteriger, ulu:star ulaʃalarɯgar qaccuga qa:ttula:n qantaŋnahar lɔtɯla:n cɔlɔŋnɔhɔr, mɯsta:n muŋnaŋnahar ɯlattar ba:llar dɪen eteller. ekte:p ærəbæly:ssyjetin mu:s qarda:q bu:rʃatuttan wske:bit ura:s ɯccat qa:ttuhut, lɔtɯhut, mɯscut bɯlɯn satammat. ɔttɔn qɔmsɔmɯllar ɔnnugu ɔŋɔrɔr bɯllaqtarɯna, kulga:qtarɯttan ulan kyŋŋe tutɯqqa emeheʃe tebɪeqqe, ehen ke:hɪeqqe.

u:la:q qaraqtar kæstællær. arɯgɯ baraqsan ahaʃas erdeʃine arɯgɯla:but qɔmsɔmɯllar ɜɲlalara elbeq bɯlara. arɯgɯla:n ahu:but dɪen arabɯcaj tuhugar mækkyher qɔmsɔmɯltan araqsallara. biligin daʃanɯ sir annɯnan ihitteqqe arɯgɯhɯttar araqsa ilikter. ɔttɔn ba:rtɯjata

kepse:nner, qoho:nnor.

bɯhaq ugun kɯstɯmmat.

ləskuj ɐɯlɯt qara:ran kelen sɯla:s saʌ.a:ruman ibiren a:spututtan ət-mas kwʃe ərduk celgijbekke dɯlɯ bɯlbut. sa:skɯ arʃa:la:but kyn sardaŋata tɪʁ saʃa dɾeki œttyn sɯrdata tɯgan turar. ət—mas sebirdeʃer ələron qa:lbɯt ardaq tammaʃɯ ta:s əgurɯ kurduk kylymyrdy: turallar. ɯrɪʁ ɕɯ:ca:qtar samɯ:r yǥeniger im—nim barbɯt bejelere, qata dæbæŋnyk a:sta, dɾeqqe ajɯla:q, tɐteje—sa:raja ɯrɪʁlarɯn sitеəɯrula:buttara. twtty:r ɪʁinga syppyt ɯnaqtarɯn bulan iher ɜaqtar ‹sajdɯ:r“ saŋata tɪʁ bahɯnan dɯrajan a:har.

min ɜannɯbar kura tu:kka sala:q, tugu daʃanɯ umnan baran, tɪʁ sɯlun ustun munnum annɯgar kiŋiŋijen ɯllɯ: istim. tɪʁnɯ tɯra:n ihen kærbytym tɪʁ saʃatɯna:ʃɯ œtæq təmtərugar burduk siriger, min ʁlum „a r a m a: s k ɯ› ɯlun„bwtykeni“ ɔʃus sɾetteren sir qəruta sɯʌ̃ɜarɯn kæræmmyn ɔnnɔ bardɯm.

cugaha:n ihen dɔrɔ:bɔlɔhɔn baran bili:ŋŋi burduk yletin ca:human kinini batɯha qa:man sehergehe istim.

kura ɯl min dɾeki kɯlap kine kæræn kebihe-kebihe mice:rdi: iste.

ɔnu manɯ senergespeqte:n, min kɯorakka qajtaq sɯʌ̃ɜɯbɯppɯt, wremmippit, ɔ:ŋŋu:tugar tepteren kɯrala:n ɯstɯrɯ:s bula:sta:n,ɯjɯtan baran təqtu: tyhen sərujan kylbyte bɯla:t, bejetin kɯ‹tta kepseter kurduk „anɯ kihi barɯta wreqte:q bɯlɯ di:ller, ɜe ɔccɔʃɔ kim bu min kurduk qara yleni ylele:n ət-burduk y:nnerer bɯlɯq bejetej“ dɾete.

bu yle kemin saʃana ɜa:rbaja sɯʌ̃ɜar kihi min itini bejeber emɪe ta:rɯttara ihittim. ɔntɔn təqtu: tyhen baran, urukku bula:ska kim ɔʃɔtɔ wreqte:q bɯlan ylele:betin, biliŋŋi oskɯlaʃa qajtaq wreʃi wretellerin kepse:mmin „ɔttɔn min ɔkkɔ burdukka ylelehe:jemij dɾen bu sɯŋŋulaŋ kemmer taʃɯstum, ɯnna bu kelbitim aʃɯjaq qənon dəjdubun kæræ ɜa:rbaja sɯrɯttaʃum“ dɾen byterdim.

kihim təlkujdu:r kurduk suqatɯn yrdyn ɔdu:lahan iste, ɯnna dæryn bɯlan baran ‹e:, kim biler, mi:ginnik qaraŋa kihi sana:bar, wreqte:q ykse:n bu aʌ̃ɜaqaj æly: bæʃɔ bɯlar di:bin, ɔnnɔ:ʃəj bu min, ɔʃus sɾete:ccibin bɯjɯl ɔskɯlaʃa bɾerbitim, wreqtennin ɔŋɔstɔn tɯqqa ere qəlbɔsput. sɯta:n da: atta:batum.

nɔqɔ:! kim etej? dɾete. ɯl min dɾeki emɪe kɯlap gɯna kæræn kebihen baran ‹pijɔnɾer“ dɾete.

kɯorattan taqsa sɯʌ̃ɜar qɔmsɔmɯl kihi tɪʁʃa qɔmsɔmɯlu, pijɔnɾeri aqsanna:qtɯk kæssær ɔnɔn kinileri kærysteqqe qajtaq ere ərduk kereʃe dɯlɯ bɯlar.

min ɯlu kɯtta kepseppitinen bardɯm. „arama:skɯ“, bihigi kepseti:biter kɯhammat kurduk suqatɯgar byk tyhen saŋata sɯq iste. ɯlum kepse:nnitten billeqqe, kini bɯjɯl oskɯlaʃa wrene sɯʌ̃ɜan saŋa terillibit pijɔnɾer etere:tiger ki:rbit ebit. ɔl ki:rdeʃin kyn ʁllara ‹ala:pɯja› eme:qsin iste ɔqson ki:ren: „ɜe, ɯlgut biliŋŋitten sirten kæstymne sɯʌ̃ɜan ɔnɯqa-manʁqa qəlbɔhɔr, ege iti teŋinen ula:ttaʃɯna“ dɾen bɯha sæʃæn maqtajan taqsɯbɯt. ɯlbutun wretteremmit biliŋŋitten ʁllarbɯttan mæʃylynneqpit dɾeqte:nner, arama:skɯ ɔjɔʃunu:n pijɔnɾer ɯllarɯn delbi tahɯjbɯttar. sassɯŋɯtɯgar ɔskɯlattan uhula arama:skɯ ɔʃɔtun kɯtta ucu:talga barbɯt sassɪʁrda, ɔʃɔ site mnŋŋusta iligine ti:jbitter. „arama:skɯ“ kepseppeqte:n baran kelbit na:datɯn eppitiger ucu:tal qɔhugar ɯŋɯran killeren ikkɾejeʃin tæhæ eme ær sehergespitter.

ɔntɔn arama:skɯ mi:ce:rde:-bitinen taqsan ɜietiger baran qa:lbɯt. itinten ɯla ɯllarɯn pijɔnɾerin eŋinin ca:hunan qɔtɔn mæqpæt bɯlbuttar ebit.

iti ikki ardɯgar sin ær bɯlbut bɯhɯ:la:q kyn ti:t bahɯgar tyhen barda. min ɜieber bara:rɯ gɯmmɯppɯn „arama:skɯ“ qaja dɔʃɔ:r, bara:rɯ gɯmnɯn du:? bihigi daʃanɯ biligin barʁqpɯt ete, min ili:m ɜarʃata ær yleleppet e:, sana: kɯlgahɯttan, bejebin bejem sarbɯnammɯn, sa:hɯm təqəru erej bæʃæʃæ bardɯm dɾen baran whe: tɯnan kebiste.

kura baʃajɯ sɯʌ̃ɜammɯn bi:r sajɯn bar ɜon salla:kka tutu:r di:-di: ajmanan ɯtahallarɯn—saŋɔhɔllɔrun kærær etim ɔl sajɯn arama:skɯ, sallakka barɯma:rɯ uŋa ili:tin ikki tarbaʃɯn sərujan... sɯq kinimitin ʻula:tan ihen bilbitim, itinten sɯlta:n ɜe kepseti:bit sajɯnna. bɯlɯrgɯ, anɯgɯ a:rmɯjalar ɜa:rɯkta:q ɜən bɯllubut.

bihigi kɯhɯl a:rmɯjabɯt urukku ura:qta:ʃɯ salla:ttaruttan tɯq atɯnna:ʃɯn, kɯhɯl a:rmɯja tɯqqa na:dala:ʃɯn, urut ki:rbit salla:tɯ biligin təʃɔ kɯlgas brɛmenen bəsqɔlɔ:n baran emɪe saŋa ɜəŋŋə na:dajɯ: bɯlarɯn eŋinin bula:n tele:n œjym kɪʁjarɯnan seherge:tim. ce ɔl daʃanɯ kinɾeqe bet səlun bɯlla. kɯoratka qɔmsɔmɯl bejeni sajɯnnarar wreʃer ulaqan mæltæq bejem, kinɾeqe ti:jdeqpine, mæltæq yrdyger mæltæq ba:r bɯlan, ulaqannɯk sergeʃeleter kihi bɯllum. min sana:m ɜe kætyʃylen sehergehi: ɯra:tta.

---

yleni u:ratan ɜieʃe barɯ: bɯlla. argɯstahan ihen kepse:ŋŋe tepteren „arama:skɯ!“ɜe araj biligin kɯhɯl a:rmɯjaʃa tutu:r bɯllun, en sa:hɯn tybeher ebit bɯllun, bejeŋ dɔrɯbaj baʃajɯ bɯl. ɜe qajʁŋ etej“ dɾetim. aq baran saŋata sɯq ispeqte:n baran „ama qaja ylygerij, beje dəjdutugar aʃɯjaq brɛmeʃe sɯʌ̃ɜartan urukkum kurduk bejem mɾestebin kerdiner etɪem... ɜɾe—ɯt sin qa:ttarbat ebit. ɔl urut qas sɯlga qaja dəjduga bararɯ kim da bilbet, a:n dəjduttan bar ɜontɔn bukatɯn araqsan œlæ bararɯm kelleʃe dɾeteqqe syre bet ete. ɔl ihin... kihi ara:s bɯlarga sananan muŋŋa bullara sɯrɯttaqpɯt. iti biliŋŋi nassebɾeppit, ɔccɔ:q bwtyr ɔʃɔtɔ kɯhɯlga barʁr dɾeri qəlɔ:n kihi ete, ɔl biligin qajɯ: yjeʃe wreqtene təjdɔnɔ ɔqsɔn kelbit.» di:r kihi bɯlla. bihigi kepseti:bit ɜe tabɯlmnna. bɯlɯrɯ:n kyhyn kɯhɯl a:rmɯjattan u:rajan kelbit bahɯlaj maka:rabɯ (ɔccɔq ɯla) kihim qajgɯ:ra syrdenne.

maka:rap nassebɾet birisside:-tele bɯlbututtan ɯla kɯrɜɯk daʃanɯ nehilɾek ihiger saŋa sɯllar ykse:bitter; nehilɾek muŋŋaqtɯ:r ɜietiger saŋa, ɪstɾene qahʁta ba:r bɯla ɔqsubut ɯbsastɯbanan burduk tardar mɾeliŋse ɔŋɔstɔn ɔttɔlɔ:n ereller. ɯnna ba:ŋŋuk ɔŋɔstɔ:ru ʁllar tan arɯ: sɾertimeli: sɯʌ̃ɜallar bu kɯhɯn nehilɾek muŋŋaʃɯnan erge qa:lan turar ɔɔcɯmunanɯ ɯlannar ɔŋɔrɔn ɔskɯlaʃa kulu:pka bɾerbitteriger qas daʃanɯ tɛgyl ispekte:k ara:s ɔŋɔrbuttar ebit. a r a m a: s k ɯ manɯ barɯtɯn sɛbyly:r kihi, wrer kihi bɯlan bɾerde.

„iti taŋara ɜɾete dɾen u:s tarbaqta:q ɔŋɔrbut qattɯ:nalara di:llere emɪe sæp. aʃabɯ:t yp—as ihin, bejete kihitten tɯq daʃanɯ atɯna sɯq ere:ri, ɜa:-bɯlanara emɪe biller. ba:jdar daʃanɯ battɯgastara kæstæn turar sɯl. ɔnnɔ:ʃəj iti min yleli: turar, aʃam œtæʃœ, qaccɯla:q k u h u m a ɯtɯhɯttan illere: sɯlla:qqa sir tygetiger kelbite. anɯ kine:sterge siri ərduk bɾerbet bɯlannar, iti en ere inniger dəjdu kɯttamnaha kelen melijen barda. beje battalɯ kærbyt ɜadaŋɯ bɯlan baran bassabɯ:kka utarɯ bɯlar sɯ:hatɯm sin œjdœnyller. bɯhaq ugun kɯstɯmmat—ɜadaŋɯ ɜadaŋɯ dɾeki bɯlar kinen baran, iti œry: taŋara, aba:hɯ sɯq di:llere kɯjan œjbær tyspet e:. ɔccɔʃɔ bu ylyger kere siri—qalla:nɯ, kætæry sy:reri tɯq ajbɯt bejetej? dɾen kihim ɯhun kɯtta bɔturuguru: iste“

iti ikki ardɯgar sɯlbut araqsɯ:ta ti:jen kelle.

bihigi syrde:q ejele:q baʃajɯtɯk araqsɯhan qa:llɯbɯt. „bwtyke:s“ ɯl mi:gitten kiriŋe —kuma:ʃɯ, kærdæ:ry aʃatɯttan qa:lla. ɜieber kelleʃine qattɯ:nala:q kuma:ʃɯ ɯnna pijɔnɾerde:q kiriŋe beleqtɾeq bɯlan baran, „en pijɔnɾergin, min qɔmsɔmɯlbun, min bɯra:tɯm eme pijɔnɾer ɔnɔn bihigi yhwn bɯra:ttɯ:bɯt, bihɾeqe kuru:k keler bɯla:r“. dɾetim.

ɯlum urut kimten daʃanɯ bɯra:tɯm dɾetterbeteq kihi, wren ɯmaq kine tyhe:t, aʃatɯm ekkireten œryte-ɔjɔ-ɔjɔ sɯl ustun sy:ren baha lekereŋni: turda.

ɜieber ti:jen kelbitim ampa:r ajaʃar pijɔnɾer bɯra:tɯm ulaqan baʃajɯ kwq (tɔ:ppɔ:r) ahɯŋkanɯ (кобыка) tutan turan, kura sy:re sɯʌ̃ɜar baitɯgar „tatɯja:skaʃa“ kærdæræ-kærdæræ bu sin bursu:j kerete kihi, ylehit burdugun belemi sɪeccik, ɔnɔn biligin ɜy:lge turɯrullɯ“ di: turarara.

mɲ ɜieber ki:remmin bygyŋŋy kepseti:bin æjdy:, wre sɯrɯttɯm. *bɯhaq ugun kɯstɯmmat—ɜaɜaŋɯ ɜaɜaŋɯ dɾeki* dɾen bɔrustɯj ere:ri caqcɯ tardɯ:-la:q tɯlɯ ycygejdik istibitim baspɯttan taqsɯbat.

„amma accɯgɯja“.

kɯhɯl salla:t.

qamnaccɯt ɔləʃun
„qapɯta:l“ æstæ:ʃym
qamnatar kynyger
qarɯstɯ:r qaqajbɯn!
bahɯlɯk siriger
battalɯ bara:rɯ
baha:nnɯ:r ɜaɜaŋɯ
bara:nan qa:marun,
buqatɯ:r—ylehit
bu:nnara kwrejen
burajsɯ: bɯlarɯn,
bulaqta:n a:ʃabɯn!
kwmcyly:r kytyry
kætyren burajbɯt
kœŋylly:r ələqpɔr,
kæryly: ɯllɯ:bɯn!
qərɯollar—təjəttər
qəlbɔhuŋ—qɔŋkuhuŋ!
qənugu a:ʃunɯŋ,
qərɯbu bulunuŋ!!!
ɔmugu ɔqtərən
ərdugun qalahar,
miginni: ɜaɜaŋɯ
bi:rderin bɯlɜahar
tala:mmar—talbabar
ɜaqtarɯ talahar
sana:nan ɯlɯnan
salla:kka ki:rbetim.
ɯtɯ:rɯ ɯksɯ:rɯ
ɯjɯstan sɯʌ̃ɜɯbɯt,
qa:nnarda:q battalga
qarbatan wske:bit
bɯra:tɯm—syreʃim
bɯla:ska sananan
æryte—turu:ta
wrynen ælæsswm!
qərɯollar—təjəttər
qəlbɔhuŋ—qɔŋkuhuŋ,
qənugu a:ʃunɯŋ
qərɯbu bulunuŋ!!!
episɾer mi:gin
ette:bet—kɯrba:bat,
ɯksatan sɯhuran
„ɯtɯnan“ a:tta:bat
kɯhalʃa ɔʃɔtɔ
kɯhɯl qamandɯ:rɯn
eppitin istebin
ispitten taptɯ:bun
kɪʁqtarda:q—kɯ:mnarda:q
kɯtarar bɯla:qpɯn
kɯbɯnan turabun,
kɪʁjɯ:bun tɯjabun!
„ɔccuguj“ ɜaɜaŋɯ
ula:tan—ɯʃuran
ɔmugum ba:jdara
ɯlujda—dəlgujda.
qərɯollar—təjəttər
qəlbɔhuŋ—qɔŋkuhuŋ,
qənugu a:ʃunɯŋ,
qərɯbu bulunuŋ!!!
seri:nen sillɾenen
sirderi ula:rɯ.
baha:nnɯk kɪʁjtala:n
ba:jdara qaŋa:rɯ
ɔmuktar, təjəttər
ɔqsuhan—kurgɯhan
accɯgɯj ajmaʃɯ
ata:ran, sapsɯjan
qamnaccɯt! bura:kkɯn
qardarɯ qa:mtaran
qa:nnarda:q sɯllarɯ
qaŋatar ebitter.
qərɯollar—təjəttər
qəlbɔhuŋ—qɔŋkuhuŋ,
qənugu a:ʃunɯŋ
qərɯbu bulunuŋ!!!

„amma accɯgɯja“.

—sɯq eder ɯccatɯ araŋala:n kærdæqqæ arɯgɯnɯ ispete aʃɯjaq, itirbeteq bejele:q erɾekes.

burduk u:ta, qəttɯpuj kæ:ŋŋæ, mekki:ne mi:ne bɯjun buqa‹tu:r, kwq sirej, erɾen wn arɯgɯ ɔburgu ɛegɾen eti sejŋɐkti:rin celgijer qa:nɯ emerin, æjdæ:q—sana:nɯ i:rderin, kere keskili keherin, ɜon ahur:rɯn bɯharɯn kihi barɯta biler. qɔmsɔmɯl arɯgɯlu:r bɯllaʃuna kæŋyl u:tan kæccyter satammat, uhukta:q ɯtta:q tɯlunan, sɯtu: bi:le:q ɜʁlauan mækkyhwqqe.

qɔŋkujbut qɔ:ɜɜuktar, qərgupput sana:lar.

„ælær emɪe saŋa: bɯlbataq
ælbæt ɔntɔn ɔrduk bɯlbataq“.

dɾen esɪeŋin ɯrɪʁhɯt ælæryger tɯjbuta. bu a:ta ‹tɯnna:qta:ʃar ælbyt ərduk, ælærdæ:ʃær tu:nna:q mæky› dɾen bɯlar. qɔmsɔmɯllartan qam-tym qahan eme, bet aʃɯjaq kihi bejeleriger ti:jɪnen kynten mappɯttara. ɔttɔn mannɯk qɔ:ɜɜuktara qɔŋkujbut, sana:lara saŋŋɯjbɯt ɔʃɔlɔr kæstæn eleŋnehen a:hallar. qɔmsɔmɯl sana:ta qɔccɔqɔj bɯlɯqta:q, qara qaraqtara kyle sɯlɜar bɯlɯqta:qtar. saŋŋɯjbɯt sana:la:q sata:n sɯlɜn sɯqta:q, qɔŋkujbut qɔ:ɜɜuktar tuhalara mæltæq. kihi ere ereji kærær baʃajɯta, kihi ere accɯk bɯlar baʃajɯta. erejge erillen—erillen, accɯgɯ kæræn-kæræn bassabɯ:ktar mannɯkka ti:jbittere. ɔnɔn qaccɯm sɯq, ca:jum qara, erejim elbeq dɾen qɔmsɔmɯl qara sana:ʃa tyher bɯllaʃuna, qa:nna:q bɯhaʃɯ ulár bɯllaʃuna kini qɔmsɔmɯl bɯlbataq kini lɾeŋin ɯccata bɯlbataq—kini bɔrɔqlɯ.

sanʁm sudʁm, sanʁm turɪɔm.

eder ɯccat œttyger bu ɜiek tæhæ tarʃammɯtɯn bilbetim. ulaqattar manan ɜɾekte:qtere kæstæn erer, elbe:n iher. ɔnɔn eder ɯccatɯ sereten eteri eme:q bɯlɯ di:bin, sebɾetter bɯla:-starɯn sɔkɯɔnunan erten araqsar kæŋyl, ɔjɔʃu bɯraʃar kæŋyl. ɔl ere:ri bygyn qɔ:ŋŋɔhɔn baran sassɯn araqsarɯ kim sæbylwj. qəlɔbura mannɯktar ba:llara—ɜɔku:skajtan kɯ:hɯ ɔjɔq ulan sɔʃuru: dəjdularɯgar barallar. ti:jellerin kɯtarɯ tɯq bɯlarɯj? atɯn ɔjɔʃɔ tɔhujar. bili: kɯ:s qaraʃɯn u:tunan su:-nan, qara sana:ʃa qa:rɯjtaran tænnæn keleqti:r qarɪn qa:nɯm et syreʃim!!!

bi:ter, ɔjɔq ulár, alta uj bi:rge qɔ:ŋŋɔhɔr, təbugar ɔlərdər sɯllɯ: sɯɜɜar. ɯnna tuguj? ɯnna y:ren u:tar. atɯnɯ emɪe ɔjɔq ulár, qat gɯnar, alta ɯjɯnan araqsan qa:lar. bu a:ta tuguj? bu a:ta „sanʁm sɯtʁm, sanʁm turɯm“ dɾen bɯlar. sebɾetter sɔkɯɔnnara eti:tinen er, ɔjɔq ikki bi:rge ɔlərɔn bi:rdestere, bi:rdesterin ataʃastɯ:r bɯllaʃuna bi:rge sata:n ɔlərɯ sɯq bɯllaqtarɯna—araqsɪʁqta:qtar. ɔttɔn manna etillibit qɔlɔburdarga, bɔrɯsta saŋattan saŋa ɜaqtarɯ ekkireteller. tapta:bat de: bɯllallar baʃalarɯn qannarar baʃatɯgar aʃɯjaq qɔnukka ɔjɔq gɯnallar. qɔmsɔmɯl «sanʁm turɯm, sanʁm sɯtʁm» di:re satammat.

bu etillibit ɜɾekter barɯ qɔmsɔmɯllarga, barɯ eder ɯccakka ba:llar dɾen eppeppin. ɔl ere:ri ɔnnɔ—manna ɜɾekter kæstællær...ɜɾekteri ɛntiːr dɾen ba:r bɯlar.

tʁhɯt.

---

redeːksijetten. bu surugu beceːtteːn taha:ran turan qahʁtɯ a:ʃa:ccɯlartan kærdæhæbyt, ehigi manna surullubut tuhunan qahʁtaʃa surujan kepsetiŋeder—ɯccat ɜiegin, ʁrɯ:tɯn surujuŋ, qajta q eɾtiːri etiŋ!

ɐɛcɐejkeler əlɔqtəruttan.

abaʃa ɐecɐejkete.

(ælwqyme).

ɐecɐejke 1920 suɯlaːqtan baːr kinen baran ylete ikki ere ɯltan betteq aruːcca tupsan erer. biligin baːr 40 silɐenten 7 kɯːs. ɐecɐejke sæpkæ yːnen iher, silɐenner ygystere ɜadaŋɯ əʃələr. ɯbsastuɯbaʃa yle ɔttɔtuk baran iher. buɯjɯl yle bulaːnun ɔŋɔrɔrgə iːtiː yleni kyːhyrdwqqe denillibite. kɯːs bælæʃæ dɐen analla:q swq. biligin kɯrguttar əlɔqtaːq ɜ a q t a r atɜɯlugar (ɯɐɴoтдeл) qəlbɔsputtara, ɔnɔn nehilɐek sebɐetiger, kæmæltæ kemitɐetiger, sir kemiːssijetiger yleleheller.

ylelespit.

«camcwga» qɔmsɔmɯl teriltete.

(ælwqyme ɯkrugun ɬene ɔrɔjɯna).

ɐecɐejke ys suɯlaːqqa aʃɯs kihinen (aŋardas saqa ɯccatɯɯan) terillibitɐ. maŋnajgɯ birɐemeʃe ylete dɐen ɐecɐejke is əlɔʃun ere terini: caːhɯnan mɯŋŋaqtar bɯlallara. buɯjɯlgɯ ylelerin kyːhe, qɔmsɔmɯl ustaːbɯn bragraːmatɯn wreterge barbɯt. ekkin qahɯtɯn tahaːrɯmmɯttar. sebɐet bɯːbardarɯgar kɔemælæspytter. itinten kærdæqqæ bu aʃɯjaq silɐenneːq ɔskɯlata eŋine swq sirge əlɔrɔr, mæltæq sajdɯːlaːq ɐecɐejke dɐeteqqe kyːhe kɯjarɯnan yleleːn erer.

sajɯŋŋɯ birɐemeʃe ylelere bɯrajar: burduk, ɔt yletiger, kyhwry bɯluːta bultu: baralːlar. ɔntɔn kɯhɯn saːs ɜɐeʃe yle mæltæq kemiger emɐe kyːhyrwqteːq ete.

lɐeniskej ɔrɔjɯn kemitɐete kɯhanan bu ɔjuccu əlɔrɔr kɯra ɐecɐejke burɯta syppetiger kɯhanan kɛmæltɔtyn kyːhyrdere sæp.

kirg. ɔrulɯp.

tɬ, ulɯːs eder ɯccata bejeʃit qahɬkkɯtɯgar „qətɔgu ɯccakka“ kæmælæhyŋ: bejeʃit aːʃɯ ŋ aːʃar ɜɔŋŋɔ tarʃatɯŋ qahɬkka surujuŋ!

kɯːs bælæʃæ.

(nam uluːha).

əlɔqtəːq qɔmsɔmɯl ɐecejkete uruku ættyger kɯːs bælæʃyn ɔŋɔrɔ sɯʃɜɯbɯta. ɔnnɔ, biliːleːq ylehit sɯʃuttan ɯnna kɯrgɯttar bejelere kɯhamŋɯlara mæltæʃytten yle taqsɯbakka qaːlbɯta.

buɯjɯl kɯhɯn ɐecɐejke emɐe saŋardan terijen 27 kɯːhɯ killerde. kuruhɯgu salaja:ccɯnan, ɐecɐejke muŋŋaʃɯnan, qɔmsɔmɯl, kɯrgɯttar anammɯttara. bælæqqæ muŋŋustar kemŋe kɯrgɯttar barɯ kætyppekke kɯhanan sɯrɯttular, bælæq ihineːʃi iːtilli: yle tahɯnan, aːʃar balaʃan turɯrar barɯ bɐecerderiger, ispekteːkteriger kɯrgɯttar bekke kæmælæstyler.

saːs, bælæʃy salajaːccɯ kɯrgɯttar qɔmsɔmɯl byrɯtyny:n sybelehen, bejeleritten sɐertime qɔmujan, as atɯːlahan qɔnuːga kyrgwmynen ɜaːrbajɯː ɔŋɔrdular· ɔnnɔ cugas erginneːʃi wremmet kɯrgɯttarɯ, əlɔqtɔːq ucuːtallarɯ ɯŋɯrdɯlar. ɯbsaja 40-ca kihi kelbit, ɔntɔn er kihite bet aʃɯjaq. ɜaːrbajɯːga ɜaqtar caːhɯnan kɯra, ɯnna qɔmsɔmɯl caːhɯnan dakalaːttar bɯllular. dakalaːt kennitten ɯbsaj syːrɣː-kæty:, ɯrɬ tɔjuk ɔːŋŋuːlara bɯllular.

ɯbsajɯn etteqqe saŋa terillibit bælæq nesilɐeŋŋeʃe bejetin billerer—sergeʃeleter kine ylele:te tuhalaːq bɯssu detterde.

miki:perep.

bihɐeqe surujallar.

yle bɯppal.

ɖypsyŋŋe pijenɐer eteːteːte terillibite ys-twt sɯl bɯlla da yle swq. əlɔqtəːq sirɜit (вожатый) swq. qɔmsɔmɯl ɐecɐejkete kɯhɯn anaːbɯt ɜɔnɯn ularɯta sɯʃɜar. urukku ættyger tɯq daʃanɯ kiriŋe, bɯlaːq qaːlɬɯs, belɐe meligir ete. saːs aʃɯjaq qaccɯ bulunan atɯːlaspɯppɯt. bihɐeqe sirɜitter kuːrsatra ahɯllɯbata, kim kɯhanara bɯlla?

æspɯtyskej.

bihigi kuruːpabɯt.

kɯrat tahɯgar „daːcaʃa“ ɔlɔrɔr qɔmsɔmɯllar „bejeni sajɯnnarɯː“ bælæq ɔŋɔstummuttara. ɔnnɔ ɔlɔrɔr qɔmsɔmɯl barɯ (11 kihi) terillibit bælæqqːæ kiːrbittere. ɯcaratta:q muŋŋustar kymmytyger qɔmsɔmɯllarɯ tahɯman baːrtɯjata swq ɯccat emɐe keler. muŋŋustuːbut nedɐeleʃe ikkite, 2 eŋin caːs bɯlar. anɯgɯ keler ɯcaratta:q kyŋŋe belemnener kine kepseter bɔppurɯsputun erdetten bulan kebihebit, biːr kihini kepseːccinen anɯːbɯt. ɔl kihibit kepseːbitin kenne bɔppurɯs bessiː, beje bilerin eten kepseːccige ebiː-kæʃyreti: sɯːhatɯn-qaltɯtɯn ɯjan bɐeriː bɯlar. biliːŋŋite ylebit ycygejdik baran iher. sɔrɔq kynnerge anɯ beliːtike ɯnna uːstuk qəhuju: caːhɯman, surullubut kihini burujdaːccɯnɯ, kæmyskeːccini talan ɜyːllyːr bɯlɯqput.

istɐene qahɬta taha:rɬqpɯtɯn baʃarbɯppɯt ɔʃələrbut ygystere kɯrakka sulusubaʃa ɯnna sajɯŋŋɯ wrɐqqe sɯʃɜar bɯlannar, kɬttarɬ swq buhuːlaːq.

qɔmsɔmɯl.

yle mæltæːtæ.

(byly:).

„elgeːji“ qɔmsɔmɯlun ɐecɐejketiger saŋa ɔʃɔ kiːriːte mæltæq. usturuːktar buɯjɯl qasta daʃanɯ taqsa sɯʃɜan yleni ɔttɔnɔn aːqta. pijeɲɐerge 20 ɔʃɔ kiːrbititten ɯnca ere qaːlla, analla:q ylehit swq. kæhæ sɯʃɜar ɔskɯlaʃa (школа передвижка) aʃɯjaq ɔʃɔ wrenne. sajɯn ɐecɐejke ɯjga biːrde muŋŋaqtɬq bɯlta əʃəlɔr ɜɐelere ɯraːʃɯttan kelbetter dɐen surujar t., elgeːji ɯla“.

sekreteːrder kuːrstara.

buɯjɯl sajɯn qɔmsɔmɯl ɯblastaːʃɯ kemitɐete tɬ qɔmsɔmɯlun ylehitteriger biːr ɯjdaːq kuːrs aspɯta ɔt ɯjɯn 27 kynyger bytte.

biligin wreqpit byppytyn kenne tæhæny ebinnibit dɐen kærdæqqæ, kɯɜɜɯk bu kuːrs uluːs qɔmsɔmɯlun ylehitseriger tuhanɯ bɐerde. lɐeksijeler barɯta tɬʃa qɔmsɔmɯl qajtaq ylelɐeqteːʃin tuhunan bɯlallar. ɔnnɔ iste əlɔrɔn sanaːtaqqa qɔmsmɯl tɯtaːʃɯ, uluːstaːʃɯ ɐecɐejkelerin ylehittere sɯtaːbappɯt kɯjbappɯt, wreqpit kɯrata berditten yksy alʃahɯːr ebippit. qajtaq yleliːr bɯlaːːnɯn bu kuːrstan bilemmit ɜe taqsan yleliːrbitiger urukku alʃastarbɯtɯn tumnɯq tustaːqpɯt. ylebitin tupsararga barɬqtaːqpɯt. kuːrs terillere ulaqan tuhalaːq ebit —kɬttarɬq bɯllaʃɯna kennek deː ættyger baːr bɯlara ulaqan tuhal a:q bɯlɯ ebit.

bɯjɯlgɯ kuːrska alʃastarɯnan aːʃɬqqa sæp mannɯktarɯː:

1. kuːrska bɯlaːnɯ ɔŋɔrɔ ilikke, ɔrduk erde ɯŋɯrannar, erejdennibit.

2. kuːrsu ɜahaja:ccɯnan ɔrduk ygys ylele:q kihini anaːbɯttar, kursaːnnarga kelen is əlɔqtərun bissibete.

3. kuːrs basta:n ahɯllarɯgar ,ɔrduk elbeq ylele:q ɜɔnnɔru lɐeksije aːʃarga ɔŋɔrbuttara qɔjutuːllar ete, arɯt kætyteller ete.

bu etillibit ys alʃas anɯgɯ kuːrska swq bɯlarɯharkɯhanɯllɬqtaːq. kuːrs ylete bytynnyːte ycygejgik, tuhalaːqtɯk barda. ylehitter taqsan urukkutaːʃar yleni tupsarɬqtara dɐen erenerge sæptæːq bɯlɯ.

s: miki:perep.

pɐeŋɐerder əlɔqtəruttau.

muqtuja pijɔnɐere.

(ɬene ɔrɔjɯna ælwqyme ɯkrugata.)

buɯjɯl saːs 24 kihileːq etreːt ete. *ylete* : iːtiː caːhɯnan kepsetiːler bɯlallara, kepsetiːler kenilerjtten əʃələr bejeni cebdigirder qamnanɯːnɯ, (гимнастика) ɔŋɔrəlləɾɔ, biːr kɯlahɯnan barɯː ɯllɯːr ynkyːleri terijellere kɯhɯn ustatɯgar twt bɐecer, bɯlta. ɔntɔn yhe bejenen kærdærær ɔːŋŋuː (spɐektɐeːk), biːre ɔskɯlanɯ kɯtta qəlbuː saŋa ɜɯlɯ tɔhuju: bɐecer bɯlta. itinɐeqe barɯlarugar kæræːccylerge tælæbyre swq etɐ. buɯjɯl pijonɐer etreːtːtitten qɔmsɔmɯlga ikki ɔʃɔ taʃɯsta. saŋa, altɯŋŋɯ ɯccattarɯn (əktebreːtter) etreːttere terilinne, ɔnnɔ siʎɜit pijonɐer ananna. 3 nwmer istɐene qahɬtata taha:rɯlɯnna.

inniki iher ɜɯlga urukku yletten snlla:n yle tupswʃa dɐen ereneller. lɐene ɔrɔjɯnun pijonɐerderin teriltelere muqtujattan birimɐer ɯlɬqtaːqtar. pijonɐer ɔrɔjɯnnaːʃɯ byrwte buɯjɯl yleliːr yle pula:nun erde ɯːtɯllɬqtaːq.

ɔrulɯp k:

ys suɯl.

buɯjɯl atɯrɜaq ɯjɯgar, ælwqyme kɯratɯgar maŋnaj pijeɲɐer teriltete wskeːbite ys suɯlɯn tɯlla.

kɯrat kura kencere ɯccata maŋnajgɯ ɖuŋŋaqqa muŋŋustar ɔʃələrɔ kihi æjyger bu baːr kurduk. muŋnaq ahɯlɯnna. pijenɐer eteːreːte tɯq tuhalaːʃun, tɔʃɔ terillerin kepsiːri əʃəlɔr bekke sergeʃeleːn ihittiler. muŋŋaq byty:te pijenɐerge kiːrɐen baʃalaːqtarɯ suruju: bɯlla. itinten—mantan ɔʃɔ ɯraːs kɯlahɯnan, „miːgin“ ɯnna „miːgin“ diːr saŋal ajdaːra tystyler. 34 kihi surulunna. ælwqyme kɯratɯgar iti kurduk pijenɐer teriltete wskeːbite.

biligin ælwqyme eteːreːte ys tægyryk ɜɯlɯ aːstaː bu ustatɯgar eteːreːt aqsaːna ykseːte, bejete bassabɯktɯː iːtilinne. ys suɯlga yɣyskɐ wrennɐ : ekkin qahɬta, tulaːjaq ɔʃɔ kæmyskele, laːgɯɾga əlɔruː, təlːŋŋɔ muŋŋustan sehergehiː, æktæːbyr ɯccatɯn teriltete barɯta baːr bɯlla, naːdalaːʃɯn kærdærdæ.

tærdys suɯl keliːtiger pijenɐer eteːreːte, inniki iher ɜɯllarga saŋa kɬjuːga, kyːhyryːge qɔmsɔmɯl bɯraːttara salaltalarɯnan bararga ælwqyme eteːreːte kuruːk belem!

urukku sihɜil.

erede:ksijetten.

„q. ɯ.“. qahɬkka surujbut ɜɔŋŋɔ maŋna (гонорар) keler dɯ? dɐen ɯjɯtɯːlaːq suruk qas-da kiːrde. ɔnnɔ eppɐetti:bit: bihigi qahɬppɯt yp-as tiːjbetitten bet erejdeːgtik saŋardɯː wskeːn erer. bejete taqsar yletiger naːr ɔrɔskɯkka turar. ɔnɔn suruja:ccɯlarga qajtaq da maŋna kɬjan anaːbat. suruja:ccular bejelerin, ederɯccat analla:q qahɬta kyːhyrerin naːdatɯgar, maŋnaerejbekke de ere surujɯqtara dɐen ereniller.

bɯsta ɜaːhɯga.

cɔqu „urukkutun æjdwbyt“ anɯgɯga taqsɬ.

abaj:ŋskaj „qɔmsɔmɯl ɯrɲta“ barbat. mæltæggæ qəlujdubut.

cɔqu „nukuːs ɔʃɔ kenɯeki kærwqpyt. saqaluː qahɯt sajɯŋŋɯ birɐemeʃe. uluːstan suruja:ccular swq bɯlannar. taqsara mæftyːr ebeː.

kɯːm emɐe ɔnnuk bɯlɯ.

kemɐete aːnglija iŋsete kulukwskaj „əjuːnun tylytten“ ulɯllubut kurduk barbat.

bes-ɜaraːhɯn „sulɯs“ ɯnna pijenɐer kyne“ barbattar. sin ycygejdik ebikkin de qos ɯrɲlaːq qɔhɔnnɔrgɔ sæbæ swqtar.

baru suruja:ccɯlarga bihigi qahɬppɯt ajardas saqaluː taqsar, ɔnɔn saqalɯː sataːccɯlar, ɲuːccaluː surujan erejde:betergin ycygej bɯlɯ ete.

eppɐetti:r rede:kter
s. kɯbarap.

sɲnata 10 qaccw. — taqsara 4-s suıla. — barw dəjdu ylehittere. qəlbəhuŋ!

qɔtugu bıccat

wjga ikkite taqsar. || qəmsəmunl saga sirine:ʃi kemitrete taʃa:rar. || serede, balaʃan-wjwn 4-s k. 1927 s. || № 16 (37).

barw dəjdu ylehit eder wccatwn

13-s wry:le:q kyne turugurdún!

ylehit wccat 13-s wry:le:q kyne itigenne kwrgwhw:ttan kæmyskeni: yle.

barw dəjdu yrdynen ba:jdar terijbit aɜɜaqajda:q seri:lerin ikkis swlwgar (1915 s.) *bɛrin* dıen kworakka sessıeli:sti: wccat kemperıensijete bwlta. qa:nna:q kwrgwhw:nw utarw turarga ylehiti ba:hwnajw wŋwrar bassabw:ktar syryn keskilleriger ɔl kempirıensije qɔlbɔsputa

ba:jdar tuhalarwgar terillibit kwrgwhw:nw sæbyle:bet sana:twn ylehit eder wccat u:luksaʃa kyrgwmne:n taqsan ky:hyn kærdærær kynyn bɔlɜɔ:n ɔlɔqtɔ:buta. kempirıensije u:rbutun kurduk barw dəjdu wccatwn maŋnajgw kwrgwhw:nw utarw kyne 1915 swlga altwŋŋw wj 3-s kynyger bwlta.

1917-1918 1919 swllarga seri:ni utarw twlga ebi:, ba:j bwla:hwn swq gwnar, kinini kwtarw ɔqsuhar, ylehit ili:tiger bwla:hw wlar mækkwrde:q syryn keskillerde:q eder wccat kynnere a:spwttara.

1919 swlga mustubut wccat qɔmwnu:stu: intrernassijene:lin maŋnajgw yrdyk mwŋnaʃa barw dəjdu ylehit wccatwn kynyn swllata a:jw balaʃan wjwn maŋnajgw baskuhwŋŋatwgar ɔgɔrɔrgɔ u:rbuta. bu kyn barw dəjdu yrdynen ylehit ba:hwnaj wccatwgar, ɲm wjwn maŋnajgw kynyn kerrete yrdyktyk wtwktanar bwlta.

bu kyn wccat ky:hyn tymen ɜɔlla:q ɔlɔq mækkwryger saŋa yleni, inniki keskili taʃa:rwnar kyne bwlar.

sebretter bwla:stara seri: ɔttɔtugar wskwʃytten bili:gŋe dwlw barw dəjdu ba:jdara qa:n æstɔ:qtær. sebretter səju:stara ky:hyrde:ʃine, ɔɔlla:q ɔlɔʃun ɔgɔstɔr swlun bulunnaʃuna bihigi ylehitterbit bejebitiger utarw turan bula:spwtwn bwʌɜaɲqtara dıen ettere tardar. ɔl ihin sebretter bula:starwn yntyryte:ri, swq gwna:rw ɔgɔstɔllɔr.

sebretter bula:starwn is-tas ættytten tægyryjeɲ kæmælæ:n seri:le:bit br , kalca:k bwra:ngal eŋin ɲadara:llar barw dəjdu ba:jdarwn kæmælærynen tireʃiren seri:lespittere. is—tas seri:tten nɔrwt ɔlɔʃɔ dɔlgujan ɔnwɔqa ebi: bwlga ærys syŋŋynen 10-ca kybwryɲe suta:n sebreskej arassujaʃa kwta:naq, kyn tire:bitiger ɔmuk bá:jdara ,bihreqe ahw w:ppat gwna bɔpputtara. ylehit ba:hwnaj suta:n bejelere sebretter bwla:starwn trere tutwʃa dıen eremmittere. kiniler ɔl baʃalara kwɲan kelbeteʃe. erejde:q swllarga ylehit ba:hwnaj sana:ta bwtarwjɲqta:ʃar ebi: ky:hyn tymen ɔlɔʃun ɔgɔstwmmuta, is—tas æstɔ:ʃy yrejbite

biligin sebretter sɔju:stara swllata a:jw ky:hyren, ,bajan a:n dɔjdu ylehitin, battammwt ɔmuktarwn sana:twn bejetin dreki tardan iher. ɔl ihin ɔmuk ba:jdara mantan antaq sebretter ɔlɔqtɔrɔ ky:hyrde:ʃine bihigi bula:spwtwgar kuttalla:q bwssu dıen biligin alws ky:hyre iligine bəʃutunnara:rw, ky:s terin qɔlbɔ:n seri:le:ri gwnnallar.

itini barwtwn sana:n turan ylehit—ba:hwnaj eder wccatwn 13-s wry:le:q kynyger ki:n sada:ccwnan ylehit bula:hwn kæmyskener ky:hyn ula:twnnararw, turwrwqta:qpwt. seri: bwllaʃwna bihigi, eder wccat, basta:n tybeher kekke bwlabwt. ɔnɔn bu kynten wla seri: kuttala ba:rwn æjdæ:n, ba:jdar seri:nen keler kynneriger sobretter bwla:starwn kæmysky:rge bejebitin belemrreqte:qpit. saqalw: bajɲnaj ɔskulaʃa bastwŋ eder wccat ytw kængylynen ki:ren wrenr. seri: bərkeqtæryn terijemmit, kwrgwhw:ttan qajtaq kæmyskener twq sebinen qajtaq ɔqsuharw tutfarw bilreqte:qpit. bili:le:q sa:dwi:la:q ettybyt bar sɔŋŋɔ anwgw seri: aʌɜaqajda:ʃwn bu ba:ran ajdæ:n seri:tten kæ myskenergɛ ky:stere kɲjarwnan kæmælæhællæryger kwhanɲqta:qpwt.

sɛl.inep.

kwtaj eder wccatwn ɔlɔʃɔ itigenne mækkyher mækkwre.

kwtaj æræbæly:ssyjete kɲjara ɔl ebeter kɲttarara barw dəjdu ylehitterin itigenne sebretter səju:starwn ylehitin ba:hwnajwn ister kulga:ʃa kærær qaraʃa, eter twla, sanu:r sana:ta bwlan turar. kwtaj ylehittere, ba:hwnajdara kæŋylerin tutar inniger mækkyher mækkwrdere, ɔqsuhar ɔqsuhu:lara barw dəjdu ylehitterin kwhamɲwta bwlar. kwta:j bastwŋ eder wccata æræbæly:ssyje inniki kekketiger swʌɜan ɔqsuhar. ɔnu bihigi bilreqte:qpit.

ylehit wccatwn ɔlɔʃɔ.

kwta:jga ba:r atwn ɔmuk ba:jdarwn ba:burwkalarwgar səbwttarwgar keme swq elbeq aqsa:nna:q eder wccat qamnaha ɜɔʃus bwlar, ɔnɔn ba:jdar barwstara ælgræm. ɔrduk cara:s taŋas, taba:q, ispi:ske ɔŋɔhullar ba:burwkalarwgar edér wccat elbeqtik ylelı:r, brɛs—alta sa:sta:q kwra ɔʃɔlɔrdu:n ylelı:ller. bu ɔʃɔlɔr ylelı:r kemnere ulaqqan ɜɔnu kwtta teŋ. kyŋŋe 12, 14-15 ca:s. ɔl yrdyger mæʃy:, kurbanw: ebi:le:qter.

ara:s idele:q u:s ɜɔnnɔrgɔ mælyjwnynen aqsa:nna:q eder wccat qamnaha swq qamnaccwt bwlallar. kiniler ɔlɔqtɔrɔ ɔrduk kwta:naq: suta:n barbat ere kurduk ahw:llar, ylelı:ller ylelete:eci tæhœ baʃata qanarwnan. ɔl kurduk «wrene:eeinen» a:ttanan ys-twrt swlw meʌɜi suʌɜallar. ɔl kennitten wremit mapŋalarwm 2-3 swl emre bɔsqɔ ylelı:ller.

ba:hwnaj wccatwn ɔlɔʃɔ.

ba:j ɜadaɲwnw kwtta kwrgwhw:ta bwltwn twqarw kwta:j ba:hwnajwn ɔlɔʃɔ ajmanan, ahw:r taŋwr kwta:tan eder wccat kwrattarga tymyllen ylete swqtar aqsa:nnarwm elbeter: sɔrɔqtɔr bwllaʃwna ɔrɔspwŋŋwktə:n ahw:llar. ɔnnuk tala:ɲwttar sa:jkalara kwda:jga bert elbeq. ba:hwnaj wccatwn səju:stara ba:llar da dwnna:q aqsa:nna:q eder wccatw qɔlbə:bɔttɔr saŋarduttan betteq ba:hwnaj wccatwn ɔttɔtugar kwta:j qɔmsɔmwla ylele:n erer. ba:jdar sirderin ty:tyn cepcetelleriger, qamnaccwt wccat qamnaha yrdy:ryger, ylelı:r kyne kwlgw:rwgar itigenne ba:hwnaj wccata æræbæly:ssyjeʃe kwttarwn, kæmælæhæryn tuhugar kwta:j qɔmsɔmwla kwhanar.

ustudıennar.

kwta:jga „ustudıen" a:ttanar ɔskwlaʃa wrene:eeik barwta, ɔnɔn ustudıen aqsa:na 5 6 mælyjwŋŋe cugahw:r. ustudıen ygys ættæ kwrat ɔlɔqtɔ:qtɔrun (ergræmsikter, kwra cinwɔmniktar eŋin) itigenne ba:hwnajdar ɔʃɔlɔrɔ. wrene:eciler ɔlɔqtɔrɔ bert kwrw:mcwk. ɔl yrdyger is ɔqsuhu: dɔlgunun ɔqsu:tugar ɔskwla ɔŋɔhu:ta, kæry:te —isti:te bekke aʌɜarwjan turar. ɔnɔn qaccw maŋŋata swq wrenıen baʃala:q ɜadaŋw ustudıen ættæ qɔmsɔmwl salattatwnan æræbæly:ssyje ærægæjæ yrdy:ryger mækkyheller.

kwta:j qɔmsɔmwla.

bujwlgw æræbæly:ssyje bu:rgatwgar kwta:j qɔmsɔmwla ulaqqannwk y:nne. a:spwt ɜwl setiŋŋi wjga 12.000 wccatw qɔlbə:buta, ɔttɔn biligin 35.000 bwlla. ɔntɔn 40 taqsa burahɲa ylehit wccat, 40 taqsa burahɲa ustudıen itigenne:te ba:hwnajdar, kwra ergıemsikter eŋin. ylehit itigenne ɜadaŋw ba:hwnaj wccatwn ɔlɔqtɔrɔ tupsarwn tuhugar mækkyheritten a:han qɔmsɔmwl æræbæly:ssyje bastwŋ kekketiger ɔqsuhar. et twsterinen æræbæly:ssyjeni kæmysky:llerin ɔrdugun kwta:j ylehitin, ba:hwnajwn itigenne barw eder wccatwn ɔttɔlɔrwgar kıeŋ aʃwta:sswjanw qɔmsɔmwl tarjatar. qɔmsɔmwl kæry:tynen, salaltatwnan kwta:jga 101 qaɲwt becæ:ttener.

„eder taŋarahwttar səju:stara".

ara:s missıener teriltelere ɔskwla ahannar kwta:j ylele:n ɔnwɔqa 1.049 qamnasta:q ylehitterde:q, wcwtallarda:q. eder taŋarahwttar səju:stara emrerike ba:jdarwttan ky:s-kæmæ salfanallar.

s. kwbaraɔ.

qajtaq mækkyhellerij.

cemberlıen atwnnwk twjda.

a:nglija miɲi:stere cemberlıen saŋardwu:ta parla:mɲŋa twl eti:tiger sebrɛskej səju:hw urukku wʃerin ɔnnugar a:nglija sebretter səju:starwn kwtta atw, ergıen kepseti:tin urukkutunan ɔlɔqtɔ:qtɔr ɔrduk bwlw ebit. **sebretter bwrabw:talwstwbalara kepseti:ni turwrarga kærdæstær** bihigi tættæry etrɛ swq etibit dıete bili aʃwjaq qɔnukta:ʃwta. ara:s bwla sata:bwt cemberlıen tɔʃɔ iti kurduk saŋarda?

bwra:nswja bele:k, ɲnemes ɔmuktar min swlbun batwhan sebretter bwla:starwn kæmælwqpyt dıen eremmite tabwllwbataq.

emrerike a:nglijanw kwtta tapswbat.

mwra seri:tin sebe ula:twn:twn accatar ca:hwnan kepseti:ge amrerika a:nglijanw kwtta tapswbataq. a:nglija ɜɔppwɔnu kwtta syberehen emrerike mwranan swʌɜar seri: a:llarwn ky:hyn kwccatwnnwn dıebitterin dıe emrerikewlwmmataq. seri: sebin kwccattwnar tuhunan kiniler qahan daʃanw twltwllarwgar ki:ssrɛqtere sw-ʃa.

biligin emrerike a:nglijanw utarw ulaqan ky:ste:q seri: a:lwn ɔŋɔstɔrgɔ terirner.

---

wccatwn æjyn sana:twn sy:jeller. bejelerin sana:larwnan barbwt wccatw „eder taŋarahwttar səju:stara" dıen terilte ɔŋɔrɔn qɔlbu:llar. bu səju:s kwta:j qɔmsɔmwlun ælær æstæ:ʃæ bwlar. kini 39.882 sibenne:q ɔnwɔqa 1.049 qamnasta:q ylehitterde:q, wcwtallarda:q. eder taŋarahwttar səju:stara emrerike ba:jdarwttan ky:s-kæmæ salfanallar.

s. kwbaraɔ.

seri:timsiji: sala:ta.

barɯ dɔjdu bardam ba:jdarɯn utarɯ mækkyher, kiniler ty:nykte:q tyrmelerlger sɯtar eder ɯccattarɯ urujdu:but ajqallɯ:bɯt! ba:jdar seri:nen ɜaʃɯrɯjallarɯn utarɯ eder, ɯccat. ky:skyn tymyk, ekte:b æræbæly:ssyjetin knʲjɯ:tɯn kæmysky:r cegɪen ky:steri, bastɯŋ ɯta:ccularɯ belemne:, sebɪetter sɔju:starɯn kæmyskener ky:hyn turugut! qɔmsɔmɯllar, bastɯŋ eder ɯccattar, saqalɯ: bajnʲnnaj ɔskɯlaʃa ytw kæŋylgytynen ki:riŋ!

seri:tten kæmyskenerge ɜaqtar ajmaq belem bɯl.

sebɪetter sɔju:starum tægyryccy ba:jdar, ba:burɯkala:qtar, qɔrɯllar ɔlɔrɔllɔr. ba:j suna:rɯstɯbalara ylebitterin ba:dunajdarɯn, seri:le:n ɯlbɯt ɔmuktarɯn sa:s yje tuqarɯ umsa battan ɔlɔrɔllɔr.

ba:jdar ba:bururkala:qtar bihigi sebɪetter sɔju:sputun qa:nna:q qaraqtaruman kærællær. bilinni birɪemeʃe—qaha:ŋŋɯta:ʃar da ɔrduk æstæræ ky:hyren seri:ge belemneneller. ɔl bihigini utarɯ terilteʃe arassu:ja ihitten æræbæly:ssyje y:ren taha:rbɯt ɯra:qta:ʃu təjɔttɔrɔ, ɲadara:llara ara:s kyrwjeq qɔlbɔhɔr. anɯgɯ seri:ge urukku kurduk sa:la:ʃɯ ere utarɯ ɔqsuhu: u:rajan me:le ɔlɔrɔr ʁlɯ emɪe kɯrgɯ: bɯlɯ. æstæ:q seri:te anɯ seri:leher sirten ɯra:q da ɔlɔrɔr nɔrɯtu kɯrgar bɯlɯ. ɔnnuk ky:ste:q septeri ɔŋɔstɔllɔr.

bihigi æstæ:qtærbyt biligin bar ɜɔnnɔrun barɯtɯn seri: wreʃer wreteller. seri: wreʃer er kihi ere wrener bɯlbataq, ɜaqtarɯ emɪe wreteller. bele:k ɔmukka tuspa ɜaqtar teriltete „ɯta:ccɯ“ dɪen ba:r. bi:n ɔmukka 50 tɯhɯnca ɜaqtar qɔlbɔsput, séri: teriltete ba:r.

bihigi bɯla:spɯt qa:ŋŋa baʃarbat, barɯ ky:hyn ejele:q ɔlɔʃu tutarga ɔŋɔstɔr. bihigi ejeʃe baʃarbɯppɯt da ihin ba:jdar seri:li:r kynneriger ta:q ɔlɔrɔn berɪeqpit suʃa, kæŋyl ɔlɔqputun kæmyskenɪeqpit.

bihigi kɯhɯl a:rmɯjala:qpɯtɯnan, bu:skala:qpɯtɯnan, kætær a:lla:qpɯtɯnan ere byppekke ylehiti ba:hɯnajɯ barɯtɯn kæmyskeni: seri:ge belemnɪeqte:qpit.

bihigi kɪeŋ sɔju:sput ustatɯn təqɔru ylehit ba:hɯnaj ɜaqtallara seri: wreʃer wreneller, seri:tten kæmyskenerge belemneniller.

ɔntɔn bihigi qɔtugu dɔjdu ɜaqtara qa:lɪɔn sæp bɯlɯ dɯ?

sæbæ sɯq. urut qaraŋa battalga ɔlɔrbut tata:r, usbɪek, kɯrgɯs, saqa ɜaqtara sebɪetter bɯla:starɯgar ere teŋ bɯra:bɯ ɯlan, kihɪeqe qɔluttarda.

ɜaqtarɯ ky:hynen erge bɪereri, qalu:mɲa atɯ:lɯ:rɯ, ygys ɔjɔʃu bi:r kihi tutarɯn, ɜaqtarɯ ere atɯ:lahaŋ ɯlbɯt malɯgar qɔlujan ataʃastɯ:rɯn sebɪetter ere bɯla:stara sɯq gɯnna.

ɜaqtarga ɔskɯlanɯ, kulu:bu, ijeʃe ɔʃɔʃɔ eminen kæmælæhæry barɯtɯm sebɪetter bɯla:stara ba:r gɯnna.

ba:j ajmaq ili:bitiger tupput kæŋylbytyn syterbetin baʃatɯ gar qɔtu dɔjdu ɜaqtara sebɪetter bɯla:starɯn kæmysky:rge belemnenɪeqte:q.

urukku ba:j bɯla:ha batta:n —ykte:n ɔlɔrbut kɯra ɔmuktarɯn isteriger kɯhɯl a:rmɯja tɯqqa ɔŋɔhullarɯn saqa ɜaqtara bilɪeqte:q. saqa ɜaqtara bejetin taptɯ:r ɔʃɔtun kæŋyl ɔlɔʃu kæmysky:r kɯhɯl a:rmɯjaʃa killerɪeqte:q.

191⁹ sɯlla:qqa ɯra:qta:ʃɯ salla:kka tutar ɯja:ʃɯn sæbyle:bekke utarɯ turuga, kurgɯ:s, usbɪek ɜaqtallara kæmælæspyttere. biligin ɯra:qta:ʃɯ təjɔttɔrun, ba:bɯrɯkala:qtarɯ sɔbɯtta:qtarɯ kihi kælæhynyn kæŋyl qala:ccularɯ utarɯ ɔqsuhunnara ɜaqtar ɔʃɔtun erin, bɯra:tɯn ɯ:tʁqta:q.

seri: bɯllaʃɯna ba:hɯrbɯt kihɪeqe qajtaq kæmælæhæry, ɜa:tta:q salgɯntan qajtaq bɯ:hanarɯ barɯtɯn saqa ɜaqtara, ɔrduk eder kɯ:s ɔfɔlɔr bilerge kɯhanʁqta:qtar.

am. ac.

ɯccat seri:himsijer ɔ.ɲɲu:lara.

ɯccat sana:tɯn ky:hyrder, sɯmsaʃaj kɯtɯgɯras, qaraʃɯnan kærɔ̈n sir ɯra:ʃɯn cuɣahɯn kemin biler, tabɯgan, cegɪen cebdik bɯlarɯgar—seri:timsije ɔ:ɲɲu:lar ɯbajɯnan qamnanɯ:la:q, tus-tuspa bælæq qajdɯhan kɯtɯgɯraʃɯ:qapsaʃajɯ sɯrɯhɯnnararda:q bɯlɯqta:q. kyrgwmynen ejele:qtik ɔ:ɲɲu:rga wremmit ɔfɔ, ygys kihini kɯtɪa bi:rge sɯʃɜarɯn taptɯ:r bɯlar. ɔ:ɲɲu:ga kɯ:hɯssɯ:, yhyrgehi, balɯssɯ: ba:r bɯlɯ. ɔnnuk sɯq bɯlarɯgar salaja:ccɯ, bɯha:ran bɪere:cci ba:r bɯlɯqta:q. ɔl salaja:.ccularɯnan ɔskɯlaʃa ucu:lallar, qɔmsɔɯllar ɪecɪejkeleriger bi:r emɪe ɔ:ɲɲu:nu sata:ccɯ. qɔmsɔmɯllar itefejer astɯnar taba:rɯstara bɯlɯqta:q.

sa:hunan talan kyrdwmynen ɔ:ɲɲu:rga mannɯk ɔ:ɲɲu:lar ba:llar.

1. kim urut ti.jer.

su:ralla turar kumaqta:q turɯru sɯ:r yrdyger tɯq emɪe taŋas belɪeni ajɲan baran, ɔfɔlɔr allara: ikki sirge turallar ɔntɔn tɯq eme belɪenen bi:rde billeren whe turar belɪeni kim nrut taqsan belɪeni ɯlarɯgar sɯ ruhɯnnarullar. æræ sy:ren taqsu:ga ɔfɔlɔr bejebejeleriger tardɯhan eŋinne:n kæmælæhællæryn qa:jɯllɯbɯt, urut taqsɯbɯt kihile:q bælæq kɲjar.

2. kim tabar ebit.

utarɯta ikki sirge belɪe ɔŋɔrɔn baran, ɔnnɔ arɯtta:qtɯk kekkelehinnere teŋ aqsa:nna:q ɔfɔlɔru turɯrullar. barɯ bi:rdi: me:eiktc:q bɯlɯqta:qtar.

ɔfɔlɔr qaraqtarɯn saba bɯla:tɯnan ba:jullar. ɔttɔn tɯq eme belɪe saŋanɯ emiska bi:rde etiller. ɔl eterin kɯtta ɔ:ɲɲɔccular saba ba:jummɯt bɯla:ttarɯn sulɲu tarda:t, utarɯ turar kekkeni me:ciginin baraʃʁqta:qtar ygys kihini tapɲɯt kekke kɲjar.

3. mɯra seri:te.

kɯhi turgujar cɯca:s u:gateŋ aqsa:nna:q ɔ:ɲɲɔ:ccular ɪkki ɔŋɔcɔʃɔ ɔlɔrɔllɔr. ɔŋɔcɔʃɔ bi:rdi: qamandɯ:r, bi:rdi: erdi:hit ba:r bɯlɯqta:q. ɔŋɔcɔlɔru sɯhɪrbakka turan bi:r kihi anara: ɔŋɔcɔʃɔ uhun cepceki ɯraʃas u.nar. ɔnu anara: ɔŋɔccɔtɔn bi:r kihi kelen ycygejdik tnpputun kenne tardɪalahɯ: bɯlɯqta:q. tardɯha:ccular ɔŋɔccɔ tumsugar tɯra qaptahɯn yrdyger turɯqta:qtar. kɲttaran u:ga ɔqtubuebeter uraʃahɯ mhɯktɯt bɯt kihi ɔ:ɲɲu:ttan tɯru:r. urut kihite barammɯt ɔŋɔcɔ kɲttarar.

4. taptarɯma.

ɔ:ɲɲɔ:ccular tægyryccy kekkeleheller bi:r kihi tægyryk ihiger turan ere bɲʃa ba:jdɯt mækyryk mahɯ, ebeter me:cigi mɯsta ustun ɔ:ɲɲɔ.ccular ataqtarɯttan bɪɲ iŋner kine ergiter. ɔŋɲɔ:ccular bɲnɯ aharaŋ æryte ɔjɔn ihɪepte:qter. tatarbɯt kihi taqsan iher.

5. ɜergeqsij.

ɔ:ɲɲɔ:ccularaiar utarɯta teŋ aqsa:nna:q turallar. ikki ardɯlarɯgar (sir ɔttɔtɔ) tɯq eme kɯra mahɯ ebeter bɯtɯ:lkanɯ u:rallar. utarɯta turar ikki kuru:ppattan bi:rdi: kihi kelen ɔl ihit attɯgar turallar. ɔttɔn bi:rdere ara:sta:n qamnanɯ:, ɔnu anara:ŋŋɯta ytykte:n ihɪeqte:q. ɔl ytygynnere turan araʃɜutan bu allara: ba:r mastarɯn ebeter ihitterin qarba:n baran bejetin kuru:patɯgar ustanaɪ. ytykte:ccite a:ra siten ta:rɯjdaʃɯna ikkɪen ytykte:cci kihi kurupatɯgar barallar. ɔttɔn kɲjan sippeteʃine ytygynneren baran bɯʃɜa:bɯt kihi kuru:ppatɯgar barallar.

saqa ɔ:ɲɲu:lara ykse kem qamnanɯ:la:q, sɯrɯhɯnnarɯ:la:q bɯlar. ɔnnuk ɔ:ɲɲu:lartan deŋe sɯʃun—ɔŋɲu:r bet tuhala.q. ɜɪe tahɯgar, ebeter kɪeŋ ura:s ɜɪeʃe ɔ:ɲɲɔ:ttɔqqɔ cebdigirerge bet na:dala:q bɯlɯqta:q. ucu:tallar, qɔmsɔmɯllar, barɯ eder ɯccat „qɔrɔbɯdu“, „nasu:nu“ ara:s bɯttula:q, u:rahɯ:la:q eŋin ɔ:ɲɲu:larɯ cebdik ɔ:ɲɲu:nan ularɯta ɔqsuŋ.

am. ac.

ɯreq ky:sterin kæmætynen, eder ɯccat, wreʃe sɯʃu sɯrdatar sɯllarɯ keŋet, wreʃi tenit!

qɔtɔnu ɜɪetten ara:rɯŋ—ɯra:s ɔlɔqqɔ kɯttɯŋ!

dɔrɯbuja tupsarɯgau ede ɯccat ylete.

(ɜɔkusk. wreʃln, emin ɜahajar ɔɯ tab. sɯsun ɯstatɯjata)

bihigi saqa bɯlɯr bɯlɯrgat tan ʁraqan battɯgaska ɔlɔrbut bɯlammɯt wreqqe tiksibekke. —qaraŋatɯk, ay:ɜeqtik ɔlɔrɔbut. ɔnɔn ɔlɔq tupsarɯn, dɔrɯbuja kænæryn tuhunan a:sput ættyger æjbytyger ɔʃustara, kɯhalʃa ɔŋɔstɔn yle taqsa ilik ete. urut ba:jdar, təjɔttɔr, wreqte:qter ycygejdik ɯra:stɯk—ceberdik tuttan ɔlɔrɔr etiler. ɔl ɡuman baran kiniler kɯra ylehit nɔrɯt ɔlɔʃɔ tupsarɯn, dɔrɯbujata kænæryn tuhunan tæryt kɯhammat etiler. kiniler ylehit—kɯra kihini barɯ ætynen barɯtɯnan batta:n sana:tɯn qa:jan, æjyn sy:jen kini kælæhynyn sɪen bajar ere baʃala:q etiler. ɔnɔn bihigi saqa nɔrɯtun ɔlɔʃɔ-ɜɪete-ɯta, ahɯ:r —aha, taŋnar-taŋaha barɯta ɔlus kuhaʃan, kirde:q-qaqta:q, kihi dɔrɯbujatɯʃar qaja da: ætynen sæbæ sɯq ete.

ɔnnuk kuhaʃan ɔlɔqqɔ ɔlɔrɔn dɔrɯbuja kænwn kerɪete tættæry baran iher. ara:hunaj ʁrɯ:lar tenijen araqpat bɯlan saqa ɔmuk ælæræ sytere yksɛ:n yjete kebire:n ispite. iti yje kebire:bitin, ælær syter yk se:bitin kihi ere barɯta biler. bɯrabɯ:talstɯba ɜahalɯnan wreqte:qter saqa ɔlɔʃun cincijen aqsa:nɯ teŋne:n kæræn baran eten turallar *„saqalar serenij! ælærgyt—sytergit ykse:bit yjeʃit kɯlgabɯt“* dɪen.

sebɪeskej bɯla:s, kɯra-ylehit kihi—bɯla:ha urukku kurduk kɯra ɜɔn kɯhalʃatɯn umnubat, kini ɔlɔʃɔ tula ættytten æræ kætæʃyllea tupsɯɔn baʃala:q. ɔnɔn biligin bihigi saqa bɯrabɯ:talstɯbata bi:r syryn ylenen ɯlɯnan turar—*ɜɔn dɔrɯbujatɯn tupsarar ælæry syteri mæltætær tuhunan.* dɔrɯbujanɯ tupsarar yle dɪen etteqqe dæbæŋ bɯlan baran, diriŋnik ɔlɔʃu ergite sana:n kærdæqqæ, iti ulaqan ʁraqan uhuŋ—kɪeŋ yle bɯlar. ɔnɔn brabu:talstɯba dɔrɯbuja tupsu:tunan ylelі:r da ɜɔn, iti yleni ataʃar turɯrɯm dɪen erener, eder saŋa wske:n erer ɯccat ɜɔn ky:sterinen kæmælærynen. saqa ki:n siterile:q kemitɪete bujɯl sa:s „ɯra:s ɔlɔq“ dɪen ɯbsastɯba terijen turar. ɔl ɯbsastɯba ɔlɔqtɔnɔn teriller a:n basta:n kɯrakka, tɲʃa daʃanɯ ɔskɯlalarga, ɔnnɔ ygys ættyn kiren ylelі:ller wreq ɔfɔlɔrɔ eder ɯccattar. kiniler ylelerin salajar syrynny:r qɔmsɔmɯl ɪecɪejkelere. ɯb sajɯnan etteqqe bili:ŋŋi bihigi ɔlɔqput saŋa-erge ɔlɔq ikki tardɯhɯ:ta—mækkyhy:te bɯlar. battalla:q qaraŋa yjeʃe wske:n qa lan sɯrdɯgɯ—ycygeji bilbeteq kɯrɜaʃas ɔʃɔŋnɔr-eme:qsin ættæ tættæry tardan bɯlɯrgɯlarɯn qahan, anɯgɯnɯ sirer bɯlallar. „bɯlɯr ehe ebe saʃattan sin ɔlɔrbupput, anɯgɯ ara:hunaj albas dɪeni bilbekke“ deheller. itinnik tɯlla:q ɜɔntɔn yle erejer sɯtammat. kinileri salajan wreten ycygej ɔlɔqqɔ killerɪeqtere saŋa ɔlɔq salaltaɯgar wrener eder wske:n erer ɯccat ɜɔnmɯt.

tɲ siriger qaraŋanɯ sɯrdatar. wreʃi teniter teriltelerbit ba:llar ɔskɯlalar, a:ʃar balaʃannar li:k-bunnar (ulaqan ɜɔn wrener ɔskɯlalara). itilerge barɯlarɯgar ygys ættyn eder ɯccat ɜɔn sana:tɯn u:ran, ɜɔn dɔrɯbujata tupsarɯn tuhunan ylelɪeq tusta:q. bɯlɯrgɯ battalla:q ɔlɔqtɔn qa:lbɯt, ɔlɔq qaraŋatɯn barɯtɯn kɪer y:ren turan ɜɔn sana:tɯn sajɯnnaran dɔrɯbuja tupsara tɯqtan tutu:rda:ʃɯn, qajtaq ɜɪeʃe ɔlɔrɔr, qajtaq ahɯ ahɯ:r, taŋahɯ taŋnar, qajtaq dɔrɯbujanɯ ɜyɜepet kɯna ylelі:r tuhun barɯtɯn ɜɔŋŋɔ æjdætwq—, wretɪeq tusta:qtar. ælwr—dɔrɯbaj ere kihi ylele:n ɯbsastɯbaʃa tuhala:q ɜilɪen bɯlar, ɜntɔn ɲrɯtɯgan aha:q kihi tuhata sɯq, ɲr tahaʃas ere bɯlar.

anɯgɯ sɯrduk-dɔrɯbaj ɔlɔq qɔ salallɲqpɯt, eder ɯccattar bɯt, erejderin qarɯsta:bakka, kɯra nɔrɯt kuhalʃala:q qaraŋa ɔlɔʃun qalbarɯtarga kuta:naq sana:larɯn u:ran, ky:sterin—kydeqterin tymen, yle uhun æly dɪen tɔllubakka tɔbulu bi:r sana:nɯ sana:n saqa nɔrɯtun ælwr cebdik ɔlɔqqɔ killerɪeqtere.

k e p s e:nner, q o h o:nnor.

sa:skɯ sassɲ rda.

tɯrɯm kyn sanda:ra.,
tɯlba:ra ɯmajda..,
keli: tɲ leŋkejde.
kɾeŋ qɔcɔ mende:rde
kwq kæbwr ɲɯlbarda.
kylymny: tuna:rda.
kælyje eppejde.
kæmysty: kilbejde.
kær kɯlas kætærdær—
kæŋyl tɯ:n kækættær
tɔlɔ:nu qɔhujtar.
[illegible]ulu bɯjbuttar,
[illegible]sarbɯŋŋaq sa:ɜahaj—
sargɯla:q maŋaskaj
ajɯlgɯ aja:rda,
aja:tɯ:, ajda:rda
ɜabɜɯl tɯ:n ɔrulɯs—
ɜaʃulla:q sɔnɔʃɔs
tɯrgɯl ɜɔl eʃerde
tɯrɯlɯ: kiste:te.
kɾeŋ iɟe dɔjdubut
kɾergele tuksubut
kæŋyl ɜɔl ɯmajar
kær keme bu bɯlar.

abaʃinskaj (ku:drin).

kɯrat, ulu:s ɜɔlla:q sessijeli:skej ɔlɔʃun tutarga, qɔmsɔmɯllar, eder ɯccattar, bastɯŋ ylehit bɯluŋ!

urukutun æjdwbyt.

imik—samɯk ɯtta:q saqa balaʃanɯn keteʃeri:n ɔrɔnugar ɔʃaɲsɯja barɓut kihi keteʃitten tardɯhan utujan baccɯŋɯnɯ: sɯtar. ɔhɔq cancɯgar ɜaqtar sap qatan qacɯgɯrɯ: ɔlɔrɔr. ɜɾe ihe im—nim. kɯhɯŋgɯ ɲɯl utujar keme bɯlan erer.

tahɯrɜa ɯt yren margɯjda. kihi qa:mar tɪɓha kɯhɯŋgɯ kɾehe:te:ʃi telgehe ihiger kɯ: kɯr—qa:qɯr ihilinne. ɜaqtar ɯhun kɯtta „emɾe tɯqput bihigini aqta ɔqsɔn kelle“ di:—di: wt tireʃinen ubaja turar qɔrɯla:q mahɯ ergite aspɯta ɯta ærɔ burdaŋala:n sɯrda:n kylymny: ubəjda. a:nɯ ahan qa:qɯnatan bytynny: kɯrɲ bɯlbut taba arbaʃasta:q kihi mælbærys gɯna tyhe:t ytylygyn bergehetin kɯbɯmmɯtɯnan „ɯhɯktar ɯstapa:n“ ɯt inniger kelen tarbaʃɯn itite turan „kepsɪen“ dɾen kiŋkine:te. ɜaqtar „sɯq bacca kɾehe: qanna qa:mtɯŋ“ dɾen sæbyle:beteq kurduk ɯjutta. ɯstapa:n sɔhujbuta bɯlan qaraʃɯn yppyt taba kurduk byltecci kæræn baran „tɯ:j! uhatɯ ulluŋaqta:q, ura:ŋqaj saqa ky:lejdi:r ɯcarata bɯllaʃa di: qata ɜɾele:q təjɔmmut qanna barda?“ ɜaqtar ɔhɔʃɔr mas ebi: u:ra-u:ra, cɯr gɯna ti:hin bu:hɯman sɯ:ja sille:n baran „iti utujan cikkele sɯtar kihini kærbækkyn dɯ?“ dɾete.

ɯstapa:n sɔhujan ergicis gɯnabɯn dɾen təŋmut ɯnaq eterbehe qaltarɯjan ɔqtɔ sɯhan talaq ɔlɔq—mahɯ tyŋneri kæppyt tɪɓhɯgar, mappɯj sɔhujan uhugunna. ɯstapa:n mice:rde:bitinen kelen tahɯgar ɔrɔŋŋɔ ɔlɔrɔ tyhe:t „kepsɪe“ dɾete. mappɯj biligin utujan turan u:ta site qana ilik kihi ɜa:hɯjan baran qaraʃɯn tɯra—ma:rɯ sɔtunna „sɯq, bu qanna bardɯŋ“ dɾete.—manna ejɾeqe, ajɯ:nɯ tugu kistenillɾej, kɯrɜɯga urukunu ergiten «ma:tɯska ɔ:ŋŋɔru“.

mappɯj bæ:ly:n sy:jbyt, qa:ttɯta taqsa sɯʎɜar kihi, qata as bejetinen kelen turar ebit dɾeqqe ajula:q u:ta kætæ ɔqsɔn qa:la:t „ce-re ɔ:ŋŋu: tyhwq daʃanur“ dɾebitinen ɯt inniger bi:r sɯlgɯ tiri:te telgeʃi baraʃa ɔʃusta. ɔlɔrɔ tyhen qa:ttula:bɯtɯnan bardɯlar.

uta:kɯ bɯla:t mappɯj qa:ttɯtɯn gɯtta wqsere ykse:te. sy:tteri: baha kæstybytynen barda.

bi:rde ɔ:ŋŋu:ɔlɔrɔn ɔʃɔtɔ ujba:ɯnan ɔ:ŋŋɔtɔn sy:jbytyn æjdy: bɾeren „a:nɪɓs! ɯl ere iti ɔʃɔnu turɯr, anɯ kinini ɔ:ŋŋɔtɔn kærwqqe“ dɾebitiger ɜaqtar tɯmtɯk tuta ɔlɔrɔn ɔrɔŋŋɔ eles gɯnan qa:lla. utuja sɯtar, aʃɯsta:q—tɔʃusta:qɔʃɔnu albɯnna:n turɯran aʃatɯgar aʃalla. mappɯj „tɔjɔn, ce ere en aʃa ɔʃɔtɔ min ɔnnubar ɔ:ŋŋɔ: ere» dɾete. ɔʃɔ bɯlumna ɔrɔnun dɾeki bara:rɯ gɯmmɯtɯn ijeli:n—aʃalɯ:n mæʃæ bula:n albɯnna:n killerdiler. aʃata ataʃɯm ikki ardɯgar uktan ɔlɔrɔn ɯjan bɾeren ɔ:ŋŋɔttɔ. araj æs ki:rbeq ɔʃɔ ɔ:ŋŋu:run kɯtta qa:ttɯ taqsan ɯstapa:nɯ ær kimmekke bɾes sy:ste:ʃin ehen ullular. ɯstapa:n ɔkkɔ—burduka ɔ:ŋŋɯqqa dɾebitin bɯlumna u:rajdɯlar.

itinten ɯla mappɯj ɯlun ybyly:—ybyly: qa:ttɯ ɔ:ŋŋɔtɔr idelenne.

* * *

mappɯjda:qqa nehilɾekterin suruksuta swdekke ʃkelen ɔlɔrdɔʃuna ɯllara ujba:n tahɯrɜattan ki:re:t sɔnun byrynen sɯtan baran munnɯn tɪɓha baccɯŋɯna:bɯtɯnan barda. sædwkke «qaja iti kihi qanna utujbakka sɯʎɜan baran ‹kelen utujda?» dɾete. mappɯj «e:, iti eder kihini beʃehe: bɾecerge u:ppɯtɯm. qajahan kelle bɯlla. swdekke kyle tyhen baran» ɔʃɔŋŋɔr eder kihini kuhaʃan ideʃe wreteʃin e:. iti kerɾetin ɔskɯlattan baca cugas ɔlɔrɔn wreqqe bɾerɾeqqin sɯ:haʃɯn. qata ɔccɔʃɔ qa:ttɯta:ʃar buka ɔrduk tuhala:q bɯlɯ ete».

mappɯj kɾer qajɯhan baran „e:, biligi ɜaɜaŋɯ ɜɔn tɯqput wreʃej, wretterdeqqe daʃanɯ, qata min qaraqpar aqsa:nna:qɯɯk kæstær kihi bɯlɯ. ara:s sɔkɯŋŋa egiŋŋe erillen qaja eme sir tygeʃer ɔʃustarɲ, ɔl kerɾetin mɾeqe se:keji sy:jen ahatar kihi bɯlta ɔrduk“ di:r.

suruksut qaraŋa muŋa syryn dəʃɔ:r di: sana:n whe: tɯ:na:t ɜe bɯllaʃa kinen baran qa:ttɯhɯt ycygeje dɾeni æjdwbetim dɾen baran bergehetin ytylygyn ɯlan taqsan barda.

* * *

mappɯj kɯrɜan bɯrajbɯt, tajaqta:q ɯt inniger ɔlɔrɔn ɔhɔq cancɯgɯttan mas sɯ:hɯn ɯtɯhan ɯlan ɯkka baraʃa ɔlɔrɔr. ɜɾeʃe kim de: sɯq. ɔʃɔŋŋɔr ɜɾeni ergiɛci kæɾæn ke:he-ke:he ɯhun kɯtta «bi: kihi emɾe bestilɾe nejin sy:tterde e: badaʃa, kelbete. qa:ttɯgaɣ y:ryllybyt təbəʃɔ iti aʃɯjaq ɯnaq u:la:bakka, ahabakka, təŋɔn tɯrdaqtara. bu ylyger tɯmnɯ:ga ɯkka ɔttɔr maspɯt sɯq, təŋɔn ælærbær ti:jdim. kytyr æstæ:q ba:jɯn sɯ:hɯm barɯtɯn qa:ttɯga bɾeren qa:marɯgar ti:jde. ɜaqtar swhytyn y:rdererin ahɯjara emɾe buruja bɯlan sɯ:tatar bi: ɜaqtarɯ delbi kɯrba:n y:ren kebispite...ɜɾebit ɯpput sabɯllarɯgar ti:jde.»

mappɯj ɔʃɔŋŋɔr bacca sa:hɯgar dɾeri kɯhalʃanɯ bilbekke senɾe ɲl bɯhɯ:tɯnan ɔlɔrbuta, ɜe kɯhallan, qahan ere swder suruksut eppitin æjdy: bɾeren bejetin semelenen qaraʃɯn u:ta mæl—mæl tyhe ɔlɔrɔ:qtɔ:tɔ.

„cɔqu“.

ekte:b æræbæly:ssyjetin, aʃalbɯt, kini kɲjɯ:tɯn turugupput lɾeɲin ba:rtɯjatɯn bassabɯ:ktarɯ ɯccat wry:le:q kynynen eʃerdeli:bit, uruj. du:but!

tabar sɪɓnatɯn cepceterge qɔmsɔmɯl tugu ylelɾeqte:ʃij.

ylehit kɯla:s ɯnna ba:hɯmaj ajmaq sɔju:hun ciŋeterge, ky:hyrderge sɪɓna cepci:re syrde:q na:dala:q. ba:bɯrɯkɯ, sɔbɯt ɔŋɔrbut taba:rɯn sɪɓnata tɪɓ—qaha:jɯstɯbatɯn malɯttan ɔrduk ɔhuccu ɪɓraqan bɯllaʃɯna ylehit kɯla:s ba:hɯmaj ajmaʃɯ kɯtta sɔju:ha qahan daʃanɯ mæltæq bɯlɯ. ɔccɔʃɔ ærɔbælγ:ssyje ɜɪɓlata qamnɯ:r, dəlgujar. sebɾeskej suda:rɯstɯba ɔrduk kɯhanan turan ylehit kɯla:s ɯnna ba:hɯmaj 'ajmaq sɔju:hun ky:hyrder. bu sɔju:s ɔrduk ky:hyrer ættæ dɾen ba:r taba:r sɪɓnatɯn cepcetteqqe. ɔl ihin qɔmuŋu:s ba:rtɯjata, bɯrabu:talɯstɯba sɪɓnanɯ cepceterge ɯjɯ: bɾeren turallar.

qɔmsɔmɯl taba:r sɪɓna:ta cepci:riger ba:rtɯjaʃa, sebɾetterge, qaha:jɯstɯba su:ttarɯgar ycygejdik kæmælæhwq tusta:q. barɯ qɔmsɔmɯl ɾecɾejkelere, barɯ qɔmsɔmɯllar bu taba:r sɪɓnata cepci:re tɯqqa na:dala:ʃɯn təʃɔ mannɯk buhɯ: ɔŋɔhullarɯn, qajtaq sɪɓnanɯ cepceteri barɯtɯn bilɾeq. wretɾeq kerɪŋne:qter. ɔccɔʃɔ ere qɔmsɔmɯl sɪɓna cepce:riger ycygejdik kuttuhan ylelɾe.

biligin taba:r sɪɓnata ɔrduk ɲrɯ:ra dɾen bɯlar taba:rɯ aʃalar—tahar ɯnna ergɾen su:ttara alɯs ɲraqannɯk terinelleritten ɔruskɯta ulaqqannɯttan. bu ɔruskɯtu saba:rɯ taba:rga sɪɓnanɯ eben kebihen sɪɓna ɲra:n qa:lar. ɔnɔn maŋnajgɯ bihigi kuhalʃabut dɾen bɯlɯq ta:q bu ergɾen su:ttarɯn appara:tɯn aʃɯjatan ɔruskɯtu accatu: na:data sɯq ylehitteri taʃa:ran, aŋardas tuhala:qtɯk ere ylele:cci ɜɔnu qa:llarɲqta:qpɯt.

ikkihinen tahaʃas tɾeji:tiger tæhæ eme yp barburtɯn yrdyger tɲ kepereti:pterinen eŋinten ki:rbit tahaʃaccuttar. kɯrakka tæhæ eme qɔnollɔr, ɔnnɔ tæhælæ:q emele:q ɔruskɯt taqsar. manɯ accatarga, bɯlannɯr:ga kɯhanɲqta:qpɯt.

ergɾen su:ttara tæryt na:data sɯq ɔruskɯttarɯ taʃa:rallar (qɔnuk qaccɯta, qamnahɯ yrdeti: ɔl bu sɾederej sebi sebirgeli atɯ:lahɯ: eŋin) manɯ sɯq gunnaqqa ɔruskɯt aʃɯja:n sɪɓna emɾe cepcɾe.

saqa sirine:ʃi ergɾen kamissarija:ta tyspet daʃanɯ yrdebet daʃanɯ kɯta:naq sɪɓnanɯ taba:rga bɯhar. bu bɯhɯllɯbɯt sɪɓnanɯ ergɾen su:ttara qajtaq təlɔrɔllɔrun ketehɾeqqe, təlɔrɔllɔrugar kɯhanɲqqa.

sɪɓnanɯ cepceter yleʃe barɯ ɜɔn kɯttɯstaqtarɯna yle ycygejdik barɲʃa. ɔnɔn qɔmsɔmɯl lar bu yle kæsy:hyn æjdætæ, kepsi:, ɜɔnu bu yleʃe tarda sɯlɜɲqta:qtar.

qɔmsɔmɯl sɪɓna cepci:riger ylelɪ:re bet elbeq, ɔnu barɯtɯn ɾecɾejkeler kæɾæn isten ɯrɯtan yleɾeq keriŋne:qter.

bu yleni barɯtɯn təlɔrɯqta:qpɯt ergɾen su:tugar ylelɪ: sɯʎɜar qɔmsɔmɯllarɯnan (kepereti:pke. saqa ergɾenin sa:a:tɯgar eŋin) ɯnna qɔmsɔmɯl biristebi:tellerinen. ɾecɾejkeler qajtaq sɪɓnanɯ cepceter tuhunan bu ɜɔŋŋɔ ycygej ɯjɯ:nɯ bɾerɾeqte:qter.

№ 0027

saqa ɯrɲta qɔhɔ:nɔ surullar kɯrmata.

ara:s ɔmuktar ɯrɲlara qɔhɔ:tɔrɔ surullarɯn sɔkɯna ys sistɾemele:q, ɔl ys sistɾemeler; teni:ceskej, metri:ceskej, sillebi:ceskej dɾen a:ttanallar. nu:ccalar, nɾemester, algɯca:ttar ɯrɲlarun-qɔhɔ:nɔrun teni:ceskej sistɾemenen surujallar. bɯlɯrgɯ sangrɯ:n tɯlla:q ɔmuktar, ɯnna bɯlɯrgɯ kirɾek ɔmuktar, biliŋŋi bɾers ɔmuktar, kɯtaj ɔmuktar metri:ceskej sistɾemenen surujallar, bɔrɔntu:s, bele:k, ɜɔppɯn, ɯta:lɯja ɔmuktar sillebi:ceskej sistɾemenen surujallar. kuru:k bi:r sirge turar kɯta:naq tardɯ:ta sɯq tɯllarda:q ɔmuktar nu:ccalar, nɾemester teni:ceskej sistɾemenen surujallar. teni:ceskej sistɾeme ɯrɲtɯgar qɔhɔ:nugar kɯta:naq tardɯ:la:q ahaʃas dɔrʃɔ:ttɔr atɯn dɔrʃɔ:ttɔrɯ kɯtta na:r a:ppa ɔlbu sɔlbu bɯla sergesteheller, qɔlɔbur bu isqɾeme bɯhɯ:tɯnan, — kænnæry dɔrʃɔ:n, —, ky:ske tardɯllar dɔrʃɔ:n.

—./—,/—,/—,/ ɜa:mba
,—/,—/,—/,—/, qarɯj
——,/——,/——,/ da:qtɯl
—,—/—,—/—,—/ ana:pas
,——/,——',—— ampɯbɯra:qɯj

kɾeŋnik eŋe:rijen ihiller ahaʃas dɔrʃɔ:nnɔ:q tɯlla:q ɔmuktar ɯrɲlarun qɔhɔ:nnɔrun metri:ceskej sistɾemenen surujallar, ɔl isqɾemete bu mannɯk; — kænnæry ahaʃas dɔrʃɔ:n, eŋe:rkej ahaʃas dɔrʃɔ:n:

—⌣/—⌣/—⌣/—⌣/
⌣—/⌣—/⌣—/⌣—/
——⌣/——⌣/——⌣/

iti kurduk emɾe ɔl bu ɜa:mba qarɯj eŋin bɯlan barar. bu sistɾeme qaja baʃarar elbeq ara:s eŋerkej ahaʃas dɔrʃɔ:ttɔrdɔ:q ɔmukka sæptæ:q, ɔttɔn bihigi saqa tuluɣar eŋe:rkej ahaʃas dɔrʃɔ:mmut aʃɯjaq, kænnærybyt ygys, ɔl i hin qaja da: saqa ɯrɲhɯtɯn ɯrɲtɯgar eŋe:rkej ahaʃas dɔrʃɔ:n kænnæry dɔrʃɔ:nu kɯtta tæh:æʃ:æ da erɾe deqsi bɯla sɔlbuspat. ɔnɔn iti sistɾeme bihɾeqe sæbæ sɯq.

bert ygys wreqte:q ɔmuktar sillebi:ceskej sistɾemele:qter. bu sistɾeme qaja da sistɾemetten sudurgu bɔrustɯj sistɾeme bɯlar. bu sistɾemeʃe ɯrɲ ahaʃas dɔrʃɔ:ttɔrun aqsa:nnara ere teŋ bɯlan iheller, qɔlɔbur saqa ɯrɲhɯttara bu kurduk erɾe deqsi aqsa:nna:q ɯrɲlarɯ taba:rallar:

cɯnʃur kulun
tumullarda:q ebit,
kere kulun
keri:lerde:q ebit,
ula:n kulun
ɔju:rdarda:q ebit.

ɔnɔn saqa ɯrɲta qɔhɔ:nɔ erɾe deqsi aqsa:nna:q kerdi:ste:q bɯlar. kerdi:hin aqsa:na dɾen ahaʃas dɔrgɔ:ttɔrun ere aqsa:na bɯlar. eŋe:rkej dɔrʃɔ:ttɔr daʃanɯ kɯta:naqtɯk kɯta:naqtɯk tardɯllar dɔrʃɔ:ttɔr daʃanɯ beje bejelerin kɯtta sɔlbuspattar.

ara:s ɔmuk ɯrɲtɯgar qɔhɔ:nugar kæŋyl aqsa:nna:q ɯrɲ qɔhɔ:n ba:r bɯlar. ɔl qaja da: birɾemetten naha: biligin delejen turar. kæŋyl aqsa:nna:q ɯrɲʃa qɔhɔ:ŋŋɔ ɯrɲ qɔhɔ:n ere deqsi bi:r kem aqsa:nna:q bɯlbat ɔnɔn ɯrɲ qɔhɔ:n suruja:cɯlar ɯrɲlarɯn qɔhɔ:nnɔrun aqsa:nɯn qajtaq baʃarar gɯnallara kæŋyllere.

ɯrɲ qɔhɔ:n ycygeje kuhaʃaan dɾen iti sɔhwq aqsa:nɯttan bɯlbat. ɯrɲ qɔhɔ:n ycygeje istɾeqqe kerete, erɾekehe, sɔnuna bɯlar. dɔrʃɔ:n dɔrʃɔ:nun kɯtta tupsan qɔhustaʃɯna, ɔccɔʃɔ ycygej bɯlar. qɔlɔbur:

tejen teben ɜɾereŋkej
teje:r tele:r tele:rik.

bu ɯrɲ ahaʃas dɔrʃɔ:nɔ barɯta bi:r e bukubanan qɔhullubut bɯlan istɾeqqe kere. ycygej ɯrɲhɯttar ahaʃas ere dɔrʃɔ:nnɔrɔ qɔhuspattar bytej dɔrʃɔ:nnɔrɔ kɯtarɯ qɔsuhar bɯlallar qɔlɔbur:

dirbɾen darba:n kynnerge
dirbijen darbɯjan turammut.
(ɔju:nskaj).

saŋa wreq bɯhɯ:tɯnan surujar qɔhɔ:ŋŋut elbeʃi egelgele:bekke, tugu ebit bi:ri ɔjɔ tardan ɯlan ɔnu qɔhujan surujar. saŋa ycygej qɔhɔ:ŋŋut qɔhɔ:nugar ɔnnugu mannɯgɯ ɔnɯɔqa manɲqa qɔhujara, ɔnnuk mannɯk bɯhɯ:la:q tutu:la:q, æŋnæ:q ɜyhynne:q dɾen tupsulu:ra, ɔccɔ bacca ylygerde:q dɾen ygenni:re eŋinnire barɯta erɾekkes saŋa sɔnun bɯlan ihɾeqte:q, nɔrɯt ɯrɲtɯn qɔhɔ:nun da ytygynnerɾe sɯqta:q, urukku beje:tter ɯrɲlarɯn qɔhɔ:nnɔrun da: ytygynnerɾe sɯqta:q; qajtaq ebit ytykter da: ebit bɯllaʃɯna ɔntɔ atɯn bɯlɯqta:q.

kynde.

sægwr ɜeki:mebis bu:rsap.

aturɜaq ɯjɯn 25 kynyger dɔjdu nehilʁeger meŋe ulu:hugar qɔmsɔmɯl silʁene ɜægwr ɜeki:mebis bu:rsap sellik bɯlan ælle.

t. bu:rsap 1905 s. ɜekim bu:r sap dʁen bet ɜadaŋɯ kihʁeqe tæræ:byte. tæræ:byttere bet ɜadaŋɯ ɜɔn bɯlannar bu:rsap bet erejde:qtik wremmite. maŋnaj tɪƃ ɔskɯlatɯgar wrenen baran kɯrakka ki:ren wremmite. kenneki ɜɯl ucu:tal tʁeqniku:mun bʁeribej ku:rsugar wrem imite.

qɔmsɔmɯlga 1925 s. silʁeninen ki:rbite, ucu:tal tʁeqniku:mar wrene sɯʌɜan.

bɯjɯl kɯhɯm t. bu:rsap 1 amma ulu:hugar ba:rtɯja kæhæ sɯʌɜar ɔskɯlatɯgar salaja:ecunan taqqan ylele:bite. ɔnnɔ sɯʌɜan qɔmsɔmɯl ʁecʁejketiger sekrete:rde:bite. bɯjɯl kɯhɯm ɜɔku:skaj ɯkruk qɔmsɔmɯlun 4-s kempirʁensijete ycygej akti:bnej ylehit dʁen ɔkrkɯm plenu:mugar qancuta:tunan talbuta.

bu:rsap 1925 s. sætæl bɯlan ɪƃʌɜɯbuta. tæhæ eme emtenen kærbyte da em tɯhala:bata. bu:rsap ælle.

lʁenin qɔmsɔmɯlun kekketitten bi:r ycygej, akti:bnaj, kuta:naq silʁen tɯra:ta. bihigi qɔmsɔmɯlbut ɜ.ʁksæ ɔrduk bejetin kekketin ciŋeten, bi:r æjynen sana:nan bihigitten tɯra:n iher ɜɔmmut tu:nna:q baʃalarum tɔlɔrɯqput.

bihigi æjbytyger qɔmsɔmɯl bastɯŋ silʁenin—bu:rsap ylete, wreʃe, sɪƃlata sɔtullubakka æjdæ n æ t u r ɯ.

b.s.ɯ.l.q.s. ɜɔku:skaj ɯkrukta:ʃɯ kemitʁete.

ʁecʁejkeler ɔlɔqtɔruttan.

ʁecʁejke ylelerin iteʃestere.

(ɜɔku:skaj ɯkruk)

ɜɔku:skaj ɯkrukka 22 ʁecʁejke ba:r. kɯrattan ʁecʁejkeler ɔlɔqtɔrɔ twt sys bʁeresteʃe tije ɯra:q. ɔnɔn sibe:steherge bet ɯlaqan mehejde:q. bɯstə sɯʌɜɯbat sirde:q ʁecʁejkelerge surugunan kepseppit qɔjuta:n eŋinne:n qa:lara ɔlus. bɯjɯl kɯhɯm ustatɯgar bi:r daʃanɯ surugu ɯkruk kemitʁetiger ɯ:ta ilik ʁecʁejkeler ba:llar (bʁetreƃa:bɯlɯskaj) ɯpsaj yle iteʃesterinen mannɯgɯ a:ʃabun:

y:ny:ge.

sərɔq ʁecʁejkeler sɔju:s qajtaq y:nen ihʁeqte:ʃin bilbetter. qamuaccɯt ɔʃɔlɔru ɯsta:sta:n ɯlallar ɑata tættæry kelen sæbæ sɯɔq ba:j eŋin ɔʃɔnu me:le ɯlallar. ɔntukalara ki:ren baran sɔnnɔ taqsan qa:lallar. bi:rde ycygejdik bi:len kæræn baran ɯlɯ: sɯɔq (ilin qaŋalas).

sɔju:s ihine:ʃi yle.

qɔmsɔmɯl akti:bun ihiger tɯl tɯlga ki:ssibetter ba:llar. (dypsyn ulu:ha) ɯpsajunan muŋŋaqqa 60% sɯʌɜɯbat, qa:ttɯ ɔ:ŋŋu:ta, at syr:y:le, arɯgɯ ihi:ʃe—20% qappɯt.

akti:p ihine:ʃi yle.

ycygej bi:r keminen ɯcɯt sɯɔq. akti:pka tuspa yle sɯɔq. akti:p beli:tikeni bilere mæltɔɯq.

beli:tike wreʃe

sɪæptæ:q salajan wreter kihi aʃɯjaq. tɯɔq da bɯla:na sɯɔq sana:larugar tɯɔq tybeher wreteller. sala:jula:q kinige sɯɔq.

ɯbsastɯba ylete.

talɯllubɯt bristebi:tellerten ɔccɯt ɯlɯ: mælɔɯq. ʁecʁejkeler ycygejdik salajan yleleten ispetter.

ba:rtɯjata sɯ́ɔq ɯccakka yle.

ɔskɯla ihine:ʃi teriltelerge yleli:r qɔmsɔmɯllar ʁecʁejkeʃe ɔccɯtta:battar. wreʃe sɯɔq ɯccat yletin salajan kætæʃy: sɯɔq kɯrgɯttar ɔttɔlɔrugar yle sɯɔq.

ba:rtɯja salaltata.

qɔmsɔmɯl aqsa:nɯgar qɔlɯjdaqqa ba:rtɯjala:q qɔmsɔmɯl aʃɯjaq. qamuaccɯt, kɯ:s qɔmsɔmɯllarɯ ba:rtɯjaʃa tardɯ: mæltæq. ba:rtɯja ʁecʁejkelere salaltanɯ ycygejdik bʁeren ispitter.

sɯrdatɯ: yle.

a:ʃar balaʃan yletiger qɔmsɔmɯllar a:ŋŋa kæmælæspættær. saqalɯ: kinige tɪƃa a:ŋŋa tarʃammat. qahɪƃkka ɔnnɔ:ʃɔj ɔlɔqtɔ:q qɔmsɔmɯl qahɪƃtɯgar „qɔtugu ɯccakka" kɪƃjan surummattar. qɔmsɔmɯllar bastaːn kæstæ:n qɔtɔnu ara:ran ispetter, qɔtɔn araqsɪrugar a:ŋŋa kæmælæspættær.

ucɯt tuhunan.

ɯkruŋ kemitʁete bʁerbit ɯja:qtarun kɪƃjan æjdæryger tyherbetter. ucɯt a:tta:q surugunan ikki ere sirten ki:rde. sɔrɔq ʁecʁejkeler aqsa:n ɔccɯtun ɔnnugar suruk surujan tara:pajda:n killereller.

ʁecʁejke ɜɪƃlatɯn ylete.

sɔrɔq sekrete:rder wreqtere mæltæʃytten ɜɪƃla qajtaq surullarum tutullarun bilbetter.

pʁeɲʁer ylete.

pʁeɲʁerge qɔmsɔmɯl aʃɯjaq, ɔnɔn qɔmsɔmɯl salaitata mæltæq. pʁeɲer yletin salajar kinige eŋin sɯʃa bet.

ɜɔku:skaj ɯkrukta:ʃɯ ʁecʁejkeler ɯpsajunan mannɯk itefesterde:q. baru dɔjdu ylehit ɯccatun 13 s kynyn kæryste, ɯccat 14 wry:le:q kynyger iti iteʃesterten aŋa:rɯn sɯɔq gɯnan tɔhujɯɔqfa:qput.

u. s.

sʁeje ʁecʁejkete.

(suntaːr ulu:ha)

ʁecʁejkeʃe 19 kihi ba:r, ɔntɔn 4 kihite atun ʁecʁejketten kelbitter, ɯla 14, ku:ha 5. ɔlɔqtɔrunan kærdæqqæ: 2 qamnaccɯt, 16 ɜaɜaŋɯ, 1 ɔrtɔ ba:j. ʁecʁejke sekrete:re urut ylele:beteq taba:rɯs, ɔnɔn yle qa:mɯta bɯta:n gɯnan baran bula:numan ylelener. ʁecʁejke y:ne turar. ɯpsaj muŋŋaq ɯjga bi:rde bɯlar. ba:rtɯjala:q kihi ʁecʁejkeʃe sɯɔq, ɯkuruk kemitʁetin kɯtta surugunan sibe:s ba:r. ara:s teriltelerge biristebi:teller ba:llar, kiniler ylelerin tuhunan ɔccɯtu sɔrɔqtɔn ɯlɯllar sɔrɔqtɔn sɯɔq. kuhɯm beli:tike bælæʃæ ylele:bite kæhæ sɯlɜar ɔskɯla sɯɜɜɯbuta. ekkin qahɪƃta ɯjga bi:rde taqsar.

kɯ:s ɔttɔtugar tuspa yle ba:r da a:ŋŋa ɯjɯ:ta kerdi:te sɯɔq bɯlan sɯʃarɯjbat. ba:rtɯja ʁecʁejkete tɯɔq eme kæmæny salaltanɯ bʁerbet. ɯkuruk kemitʁete ɲuccalɯ: surugunan salalta ɔŋɔrɔrun kɪƃjan bɯha:rumna, kæɜy:he mæltɣ:r.

qɔm. № 0286.

bihʁeqe surujallar.

a:ʃar balaʃan itigenne qɔmsɔmɯl ʁecʁejkete.

bar ɜɔnu sajɯmnararga anɯgɯlu: ɔlɔqqɔ wreterge a:ʃar balaʃan ba:r. ycygejdik yleli:r a:ʃar balaʃanuman ulu:s tɪƃ ɜɔnun eder ɯccat tardɪƃqta:q. a:ʃar balaʃan baru: yleli:r bɯhɯ:ta baruta ulu:s ɜɔnun surdɯkka baʃala:q kuhalʃalarɯn tɔlɔrɔrgɔ bɯlar. ɔnɔn taban yleli:r a:ʃar balaʃanɯman ʁecʁejkeler bar ɜɔnu bejeleriger sɯhɪƃrallarɯgar bet sæptæ:q.

a:ʃar balaʃanɯ, ʁecʁejke yletitten atun ylele:q terilte kurduk sanu:r bukatun alʃas. a:ʃar balaʃaŋŋa bastɯŋ kæmælæhæ:ccynen qɔmsɔmɯl ʁecʁejkete bɯlɯɔqta:q. kini ygys kihini tardarɯgar sæptæ:q surduk ɯra:s, baru ættynen ulu:s kihitin sana:tun tabar bɯlɯɔqta:q. itinɯqe barɯtɯgar ʁecʁejkeler kæmælæstæqtɔ:ryne ere kɪƃttarar sɯl bɯlar. qɔmsɔmɯl ʁecʁejkeleriger nehilʁek sebʁettere, ba:rtɯja ʁecʁejkelere kæmælæhwqte:qter.

a:ʃar balaʃaŋŋa kihi ygystyk muŋŋustarɯgar ara:s cepceki saqalɯ: kiriŋeleri a:ʃɪƃqqa, ɯjɯtɯ:larga eppʁette:n kepseti: ɔŋɔrɯqqa. ɔlɔqtɔ:q ucu:tallarɯ, sajdu:la:q wreq ɔʃɔlɔrun yleʃe tardɪƃqqa. a:ʃar balaʃan ɜahaja:ccɯtɯnu:n bi:r sybenen ylelʁeqqe. ɔccɔʃɔ ere maŋnajgɯ a:na ahɯllar. ɔntɔn yleni ebi: ky:hyrden isteqqe, bar ɜɔn sergeʃeli:r bɯllaʃuna bastɯŋ kɪƃju: ɔl bɯlar.

k. ɔr—b.

mæltæq wreq.

(aaŋqa:dɯ ʁecʁejkete).

a:sput kɯhɯŋŋa salaja:ccɯ sɯʃuttan beli:tike wreʃe ɔŋɔhulɪubataʃa. ɔnɔn tuhala:q kem ta:q a:han qa:lbuta. ɔnnɔʃɔr sijɪester u:ru:larun muŋŋahɯ nan wreti: sɯʃa. ɔntɔn sajɯn bes ɯnna ɔt ɯjɯn ikki ardɯgar beli:tieke bælæʃyn ahan ɯɲca qɔnukka æræbyle sɯɔq 14 qɔmsɔmɯl wrenniler da ɔt ylete bɯlan uhunnuk wremmetiler. bili: bɔrebʁerkete wreni:tten tuha mæltæʃyn kærdærdæ, 14 kihitten bʁehe ere ycygejdik bilbitter.

r. ʁ. m.

atu:hut qɔmsɔmɯl.

(bajaʃantaj ulu:ha).

si:psep s. b. bɯjɯl sa:s ætæqty „salʃabɯluttan" bi:r atɯ mæhæ:q syrbeʃe ʁes ɯla:t 1½ mæhæ:qqæ atɯlu: ɔqsubut, itinten amtahɯjan baran tærdys bajaʃantaj kihititten bi:r atɯ 80 sy:ske atu:lahan baran bi:r mæhæ:qqæ atu:la:but. kini qɔmsɔmɯlga sɯʌɜan aqsa:nɯ elbeterinen „abura:bata" da: bɯllar ycygej bɯlɯ ete.

ulukucu kysteʃe.

qa:ttɯhɯt qɔmsɔmɯl.

(bajaʃantaj ulu:ha.

ehe nehilʁegin kihite ɜa:kup si:psep n/sebʁetin brysysy:myn silʁene, nehilʁek suruksuta, ulu:s plʁenu:mun silʁene. bɯjɯl sa:s qaraŋa, wreʃe sɯɔq ɜɔnun qa:ttɯna:n alɓunna:n qara kælæhynnerin qaba:rɯ gɯnar. bi:r wreʃe sɯɔq kihini kɯtta qa:ttula:n salʃabɯl qaccɯtɯn 15 sy:hy sy:ttere sɯhan baran bɔrɯstammɯt. ɔt—ɯjɯn 30 kynyger emʁe qa:ttɯla:n 13 sy:hy sy:tterbit. t. si:psep qaccuga ɔ:ŋŋu:run a:han anɯ *kɔkɯskaʃa* qa:ttɯ:lɯ:r ygeste:q.

qɔmsɔmɯl whe:ŋŋi su:ta bu silʁeni æŋæjæn kær!

„sæbyle:bet".

salajar kinige sɯɔq.

(byly: ɯkrugar.)

byly: ɯkrugun ustatɯn tuqarɯ ulu:s- ka kɯrakka daʃanɯ pʁeɲʁer yletin ca:hunan kinige sɯɔq. ylebit ɔnɔn mæltæq. ɯblas pʁeɲerin byrwtyger 173 sy:s te:q simʁeteni u:tɯllɯbuta. ɔnu bet tʁetelinen u:ta ɔqsɔrɔ bɯllar aburɪƃq ete. biligin 1924-25 sullarga taqsubut surɯna:llar ba:llarɯnan tɯɔq bʁeryky salalta taqsɪƃj?

qɔmwrdus.

etere:t ylele:bet.

(meŋe ulu:ha).

ɜaŋqa:dɯ bʁeɲʁerin ete[illegible]ger 20 ɔʃɔ ki:ren sɯlaar. ɓu kuhuŋŋuttan ulata yle dʁen taqsa ihik. siɜɜit kɯna:cajap lægwntej, kɯra wreqte:q qɔmsɔmɯl. ɔnɔn salalta sɯʃar tugu da ylelʁen bulbat. qahan eme bʁeɲʁerderi muŋŋan urja:qtarɯ a:ʃar. surdatu: sajɯnnarɯ: yle dʁen sɯɔq. yle sɯʃuttan ɔʃɔlɔr etere:kke sɯlɜɯbat bɯlan erel-ler. saŋa ɔʃɔlɔr bʁeɲʁerge ki:rbetter. etere:t ylele:bet.

r. a. m.

qɔmsɔmɯl ɯblasta:ʃɯ kemitʁetiger.

ɯn aʃɯsta:ʃuttan allara: sa:sta:q ɯccat yleʃe sɯlɜa:eculara sɯŋŋanallarɯgar ɯblas stra:qqa:ssatɯttan sɯŋŋalaŋ ɜɪeʃe ba:r mʁestett[illegible]en cʁepperin bʁererge kærdæhylynne.

---

eder pijenʁerder ki:n byrweleritten kelbit 1500 sy:s qaccɯnɯ balarga tygetilinne:

1. ælwqyme eder pijenʁerin la:gɯrugar 500 s.

2 ɜɔku:skaj kɯratta:ʃɯ la:gurdar na:dalarɯgar— 500 s.

3. „eder seri:hit" (Молодая гвардия) kinige taha:rar s riger, pijenʁer kiniŋeleriger surunu:ga 300 s.

4. itinten ɔpputun 200 s. ɜɔku:skajga pijenʁer plɔsca:tkatɯn terijerge ananna.

ɯblas kemitʁetin byrwtyger qanɜɯda:tunan t. ɔrulɯp k. ananna.

---

kænnæry:

„qɔtugu ɯccat" 14 (35) №-riger „bihigi qaspɯtɯj" dʁeŋge, saqa siriger qɔmsɔmɯl silʁene 185 dʁeŋ alʃas bece:ttemmit 1.185 bɯlɯɔqta:q ete.

bɯsta ɜa:hɯga.

ɔʃɔ kihi ma:k „ulu:s ɔlɔʃun ɔcurdara" anɯgɯ ʌwmerge kærwqpyt.

s. ma:jskaj «ikki ɔlɔq ɜɔnnɔrɔ» uhu na da syre bet, itʁenne sirej turwtta:bɯt sɔnnɔrun tabɯla sɯɔqtar. bejelere alɯs bille sɯʌɜallar. ɔnɔn ɯrʁ. qɔhɔ:n sala:tugar sæbæ sɯɔqqa qɔlujdubut. kurta:t, atɯnnɯk surɯj.

---

eppʁetti:r rede:kter

s. kɯbarap.

sɲnata 10 qaccɯ. — taqsara 4-s sɯla. — barɯ dəjdu ylehittere, qəlbəhuŋ!

qɔtuqu bɪccat

ɯjga ikkite taqsar. || qɔmsɔmɯl saga sirineːʃi kemitɪetɛ taʃaːrar. || subɯta. balaʃan-ɯjun 24-s k. 1927 s. || № 17 (38).

bejebitin bejebit bere bərkeleɲɛʃin.

kiːn suːttar ɯjuːlaʁɯn bɯhɯː-tɯnan buʃɯl sebɪet buːbara bɯlbat. ol ɔnnugar sebɪekke talullɯbɯt ɜɔn, sebɪetter tugu yleleːbitterin ɔccɯttaːn ihitin-nerɪeqteːqter. ɔnən bɯjuːl ky-hyn yle bytyːtyn kennitten se-bɪet ɔccɯtun qampaːŋŋɯjata bɯlaʁ.

bihigi qɔmsɔmɯlbut ɾecɾejke-lere bu qampaːŋŋɯjaʃa bet cu-gastuk sɯʃɜan ulaqannuk kɯt-tɯhɲqtaːqtar. bihigi sadaːca-bɯt dɾen bɯlɯqtaːq: sebɪekke ʼullɯbɯt qɔmsɔmɯllar tugu leːbitterin ɯnna sebɪet yle-tuhunan bejebit tugu yle-bippitin berebɪerkeliː; kenne-yleʃe ɯjuː—kerdiː bɪeriː se-ɪet ɔccɯtun ɣcygejdik ketit-tik turɯruː, sebɪet ɔccɯtun muŋŋaʃar elbeq ɜɔnu tardɯː.

bu sadaːcanɯ tələrərgɔ bihi-gi ɾecɾejkelerbit mannɯgɯ ɔŋɔr-dɔqtɔrɯna sæp:

sebɪekke talullɯbɯt qɔmsɔ-mɯllar ylelerin tuhunan ɾecɾej-ke muŋŋaʃar ɔccɯt ɔŋɔttərən kini yletiger tɯq iteʃes, sɯːha baːrɯn barɯtɯn belɪeteːn turan kenneki yletiger ɣcygej ɯjuː-nɯ-kerdiːni bɪerɪeqteːqpit. ɾecɾej-ke urut bu qɔmsɔmɯl dakɯlaː-tɯn isten baran ɯjuː-kerdiː bɪerbit bɯllaʃɯna bu ɯjuːnɯ tɔehɔ tələrbutun berebɪerkelɪeq-teːqpit.

sebɪekke talullɯbɯt qɔmsɔ-mɯl sebɪekke tugu ylele:bitin qajaːn daʃanɯ talbɯt ɜɔn inni-ger ɔccɯttaːn bɪerɪeqteːq. ɔnɔn ɾecɾejke byrwte erdetten kini-ni sereten ɔccɯtun ɣcygejdik belemnetɪeqteːq. bihigi qɔmsɔ-mɯllarbɯt ɔccɯttara saːmaj ɜiŋneːq ɔccɯt bɯlɯqtaːq.

sebɪet ɔccɯtun muŋŋaʃar ɜɔ-nu ɯŋurarga qɔmsɔmɯllar be-bɪeske (ɯŋuruː) tarʃatɲqtaːq-taʁ. ɔccɯkka elbeq ɜɔnu (ɔrduk ɜadaŋɯ-qamnaccɯt ætɪtyn) tar-darga ɾecɾejkeler agurtaːssɯja ɔŋɔrɯqtaːqtar.

sebɪet ɔccɯttuːr muŋŋaʃar qɔmsɔmɯllar ɔccɯt tuhunan sæptæːq tɯlɯ eten ɣcygej ɯjuːnɯ-kerdiːni bɪerɪeqteːqter. bu muŋŋaqqa qɔmsɔmɯllar ak-tiːbnaj bɯlɯqtaːqtar.

sebɪet ɔccɯtun birɪemetiger, seriːtimsijiː, sebɪeskej səjuːhu kɯtaːtɯnnarɯː, seriːtten kæmy-skeniː tuhunan qɔmsɔmɯllar dakla:t, kepseːn ɔŋɔrən ɜɔŋŋɔ billerɪeqteːqter. ɔnɔn sebɪet ɔc-cɯttuːr qampaːŋŋɯjatɯgar se-riːtimsijiː qampaːŋŋɯjatɯn kɯt-ta sibestɾeqqe naːda.

bu yle syrdeːq ulaqan yle bɯlar ɔnɔn qɔmsɔmɯl ɾecɾejke-lere ylelerin barɯtɯn baːrtɯja ɾecɾejketin salaltatunan ylelɪeq-teːqter; barɯ bəppurɯhu barɯ-ɯn baːrtɯjanɯ kɯtta sybele-hen ɯjdaran turɯrɯqtaːqtar.

bihigi ɾecɾejkelerbitiger bu qampaːŋŋɯja taːq kynneːʃi qam-paːŋŋɯjanan aːhan gaːlʁ sɯq-taːq. bu qampaːŋŋɯjaʃa bihigi biːrinen sebɪet yletiger tugu ɔŋɔrbupputun berebɪerkelene-bit, ikkihinen bu qampaːŋŋɯja-

ɔlɔq ɔŋɔhuːtugar kæhærbytyn kyːhyrdwqpyt.

qɔmsɔmɯl ɯblastaːʃɯ kemi-tɪetin ikkis plɾenuːma ɔlɔq ɔŋɔ-huːtugar qɔmsɔmɯl kæmælæ-hæryn tuhunan ulaqan naːda-laːq ɯjuːlarɯ bɪerde. bu bəp-purɯska qɔmsɔmɯl kemitɪette-re, ɾecɾejkeler ulaqan kɯham-ŋɯnɯ urut tahaːra ilikter. ɔnɔn yle qətən taqsa ilik. ol ereːri kɯra kʁjuːlar baːllar. bihi ɾecɾejkelerbit sir yllehiger kæ-mælæstyler, sebɪetter yleleri-ger ɯnna kepereti:pterge sus-tuhan kæmælæhællær. bu kʁjuːnan təqtəːn qaːlarbɯt sɯtammat. barɯ kemitɪetter ɾecɾejkeler daʃanɯ, ɔlɔq ɔŋɔhuː-tugar kæmælæhællæryn tæryt ylenen aːʃɯnʁqtaːqtar. ɔlɔq ɔŋɔhuːtugar kæmælæhær ere ɾecɾejke ɜɔn qaraʃar ɣcygejdik kæstær, ɜɔn sanaːtɯn tutar bɯlɯ. ɾecɾejkeler bejelerin silɪet-terin qahaːjɯstɯbalarɯn tup-sararga ulaqan yleni taharʁqta:qtar. ɾecɾejkeler, qɔmsɔmɯl-lar bejelerin ɔlɔqtərun tupsa-rar dɪekki kɯhamŋɯlara ulaːta ilik. mantan iŋŋe qɔmsɔmɯllar ɾecɾejke kæmætynen bejelerin qasaːjɯstɯbalarɯn tuspa ɜɔŋŋɔ qɔlɔbur bɯlar gɯna tup-sarʁqtaːqtar. qətəŋŋun araːr-bakka, mas suqannan barəŋ-ŋɯnnan yleliː-yleliː ɜɔŋŋɔ baran ɔlɔqqutɯn tupsarɯn dɪeteqqine „en da tupsarbɯtɯn qɔlɔːn, tɯlgɯnan ere qallaraːŋŋɯn“ dɪeqtere. qɔmsɔmɯllar ɔlɔqtɔ-run tupsarallarɯgar bejebit ere ɔlɔqput tubustun diːr, ɯbsas-tɯha yletiger sɯstɯbat bɯl-laqtarɯna, ol emɾe ulaqan sɯː-ha. qɔmsɔmɯllar bejelerin ba-ʃalarɯn naːdalarɯn ɯbsastɯba kɾenin kɯtta biːrge ɯːtan ihɾeq teːqter. ɯbsastɯba yletiger sɯstɯbakka, kepereti:bke qa-sajɯstɯbatɯn cugahappakka ɔlɔʃun tupsarar qɔmsɔmɯllarɯ kɯtta bihi ulaqan mækkwry terijɾeqteːqpit. bihigi sɯhybyt aqsaːna elbiriger ere kɯhana-bɯt. swhybyt tupsarɯn, ɔrduk tuha bɪererin ættyger kɯham-mappɯt. bihi swhybyt ykse aɟaʃɯn, kærær erejin kʁjan təlujbat. swhyny tupsararga mantan iŋŋe kɯhamŋɯbɯt ula tɲqtaːq. ɔrduk, tuhanɯ bɪerer ættyn wsketen, aɟaʃɯn tutuːtun tupsaran, iciges qotənu ɔŋɔrtɔːŋ ɯnna da atɯnɯ terijen ihɾeq te:qpit.

burduk ɯhɯːta elbiːriger, ɔt sire keŋiriger qɔmsɔmɯllar kɯ-hamŋɯlara bɯlɯqtaːq wreq etiːtinen yleliːr bɯlan iherge. biːr sirge sɯl aːjɯ burdugu kuta turdaqqa burduk yːmmet baʃajɯta. ɔnɔn ularɯtan ɯhar bɯlarga kɯhamŋɯ baːr bɯlɯq taːq. qəlɔbura, bɯjɯl ɯspɯt siriger ys twt sɯl bɯlan baran burdugu ɯhɲqtaːqpɯn. ɔnɯqa dɪeri sir ahɯn ɔlɔr dɯqtaqpɯt duː swhy siːr swkyletin ɔtun duː ɯhɲqtaːqqɯn. ɔccɔʃɔ sirin kuraːnaq turbat, ɔnɔn tuhata el-biːr-siri tabɯjɯː, qɔduhanɯ ɯraːstuː, kwly qəruː elbiːriger qajtaq yleliːr biller sɯl bɯl-laʃa.

tɲ ɜɔnnɔrɔ qaraqtarɯnan kæ ræn astɯnnaqtarɯna ere wreq etiːtinen yleliːr bɯlɯqtaʁa. ɔnɔn tɲ qahaːjɯstɯbatɯn wreter bælæqtær wskenner, qasajɯs-tɯbanɯ qajdaq tupsararga wre-nenner, qajdaq tupsararɯ ɜiŋ ɔlɔqqɔ taha:ran kærdærwqte:q-ter.

qajtaq bɯhɯːlaːqtɯk ɔlɔʃu ærə kætæʃær tuhunan ɾecɾej-keler aːjɯ qasaːjstɯbalaːq qɔm sɔmɯllar sybe muŋŋaqtara ɔŋɔ hullɯqtaːq. qahan daʃanɯ me:le tɯlɯnan „ærə kætəʃwʃyn“ diːr tuhanɯ bɪerbet. ɾecɾejkeler bejelere ɔlɔrɔr sirderiger tɯq kɲttararɯnan kɯra da bɯllar ɔŋɔrɯqtaːqtar.

bu ylebitiger ɜadaŋɯlar ɔlɔqtɔ-run kætæʃærgæ kæmælæhær-byt qahan daʃanɯ ɯmnullɯ sɯqtaːq. ɜadaŋɯlarɯ kepereːs-sijeʃe qɔlbuːrbut, — kreɜiːtnej taba:rɯstɯbalarɯn ergiten ɾes ɯlallarɯgar kɯhanarbɯt, mas-suːnaʃa tiksererbit ɯnna da-ʃanɯ kini'er ɔlɔqtɔrun tupsa-rar ylepit kyhyrwqte:q.

æjdwq tustaːqpɯt, kʁjuːlaːq yle taqsarɯgar tɲ wreqteːqte-reː agranɯɯmnar, ucuːtallar, ɯnna da atɯttar ulaqan naː-dalaːqtarɯn. ɔnɔn kinileri kɯt-ta sibeːspit kyhyrwqteːq. bu plɾenuːm kennitten bu yle ky-hyrw dɾen erenebin.

darɯbɲnap.

qaha:jɯstɯbaʃa qɔmsɔ-mɯl ylete.

(ælwqɣme ɯkrugun qɔmsɔm. kemitɪetin suruguttan).

qɔmsɔmɯl ɾecɾejkelere bili:ŋ-ŋe dɯlɯ qasaːjɯstɯbaʃa yle-liːr caːhɯnan kɯhamŋɯlaːqtɯk ɯlɯna ilikter. ɜaɜaŋɯ qamnac-cɯt ɜɔn kepereti:pterge ɣcy-gejdik tymyllybekke qahaːjɯs-tɯba ʃinninen baran ihiːtiger ulaqannɯk tardɯːlɯktɯːr. ɯba las qɔmsɔmɯlun 4-s sijɾehe iti caːhuman emɾe kærən aːspɯta. biligin qɔmsɔmɯl syryn kɯ-hamŋɯta iti qasaːjɯstɯba tupsuːtugar bɯlɯqtaːq. ɔl ihin qɔm-sɔmɯl bejetin qahaːjɯstɯba-tɯn tupsarɯnan, kepereti:pke kiːren, caqcɯ tuhalaːʃɯn bar ɜɔŋŋɔ kærdærwqteːq. qɔmsɔ-mɯl kɯhanan kɯttɯgastarɯ, massɯːnanɯ teniter ɯpsastɯ-balarɯ tenitɪeqteːq, qahaːjɯstɯ-ba buluːtun ulaːtɯnnarɲqtaːq. tærəppytteri kutta biːrge ɔlɔ-rər qɔmsɔmɯllar qahaːjɯstɯ-baʃa kɯhanan kæmælæhwqteːq-ter, kepereːsije, artɲl eŋin tu-halaːqtarɯn dakastɲqtaːqtar. qasaːjɯstɯbaʃa kɯhammakka sɯɜɜar qɔmsɔmɯl bejetin by-tyn teriltetin kittiter «e: *qɔm-sɔmɯllar syrefe sɯq, mɔːle syːryː-kəlyː, araːtal ɜɔnɔ*» detterer.

iti araːs tahaʃas eŋin tahar-ga kɯttɯgas sɯq bɯlan kæ-lælæːq baːj ɜɔn talbɯttarɯnan kepseteller. qɔmsɔmɯl ɔnu kɯt ta mækkyhen tahaʃas tahar ɯbsastɯbalarɯ terijɾeqteːq, ɜaɜa-ŋɯ ɜɔn kyːhyn tymwqteːq.

bultaːq ɔrujɯnnarga emɾe sy-benen bultuːr beje bejetten æry-hyhen bullu tuhata sɯʃar aʃɯj-appat, kine emɾe kɯttɯgastar baːr bɯlɯqtaːqtar.

bar-ɜɔŋŋɔ ɯraːstɯk tuttar, wreʃi kereqsiːr kine dakalaːt-tar sybeler baːr bɯlɯqtaːqtar. tɲ qahaːjɯstɯbatɯn bælæqtæ-ræ ɔŋɔhullɯqtaːqtar, ɔnɔn mas-sɯːnanan yleliːrge, ygys sɯl araːs sɪemeni ɯharga tiːjillɾeq-teːq ɔnnuk bælæqtær baːr sirde-riger yleni kyːhyrden bar ɜɔŋŋɔ tuhalaːʃɯn billerillɾeqteːq. kw-ly qərər, badaraːnɯ kuːrdar, siri tupsarar yleler kyːhyrdeq-terine, ɔlɔq tupsuːta dɾeni ki-niler aʃalɲqtara ete. ɾecɾejkeler bejelerin silɪennere tus tuspa daʃanɯ qasaːjɯstɯbalarɯn tup-sarɯnallarɯgar kɯhanɲqta:q-tar. qɔmsɔmɯl qasaːjɯstɯba-tɯn ihiger qajtaq yleliːrin ɾecɾejke bilɾeqteːq, sybeleːn ɯj-an kerden bɪeren wretɾeqteːq. itɾenne qahaːjɯstɯbalaːq qɔm-sɔmɯllar tymsen qajtaq yleliː-re, kepseten bililerinen qarda-rɯta tuhansɲqtaːqtar. beje tu-gu daʃanɯ ɔŋɔrbɔkkɔ sɯɜɜan ɔnu manɯ ɔŋɔr dɾen ɔʃɔŋŋɔt-tɔrgɔ sybehit bɯlar tykteri.

ɾecɾejkeler, qɔmsɔmɯllar eter tɯlgɯt caqcɯ tuhalaːʃɯn yle-ʃitinen kærdærwqteːqqit.

qajtaq mækkyhellerij.

ærəbæly:ssyje qamnanɯːta.

kɔntɯŋŋa ærəbæly:ssyje qam-nɯːta ulaqannmk billen erer. kɯrat iniger ærəbæly:ssyje aguta;ssɯjatɯn kuma:ʃulara meːle tarʃammɯt. ɜieler yrdy-leritten uːlussaʃa itɾenne ygys kihi muŋŋustar sirderiger ku-maːʃunan ɯhan keːheller.

qɔmuŋuːs inniger ɯjaɲɯː.

tataːr-passasɯka (abstɯrɯja sire) 41 baːhɯnajɯ itɾenne yle-hit qɔmuŋuːs baːrtɯjatɯgar kɯttɯgasta:qtar dɾen ɜyːlleː-bitter. ol ɜyːlleːn 6 burujdaːʃɯ bar ɜɔŋŋɔ kærdæræn ɯjaːn ælærærgæ, 2 kihini ɯn bɾesti: sɯl qaːjɯga sɯtʁrarga, 16 ki-hini araːs kemneːq burujga ana:bɯttar. ɯjaːnarga anam-mɯt qaːlap dɾen kihi sɯːt uːruːtun isteːt «baːjdar sɔkɯn-nara yntyryjdyn, qɔmuŋuːs ɔlɔ-ʃɔ turugurdunː» dɾen qahɯtaːn eppit.

ylehitteri uhulu:.

ɜɔppɯŋŋa kabakaːsi pierme sabɯllɯbɯtɯgar 3000 ylehit yletitten taqsɯbɯt. uhullubut ylehitter dəlgunnarɯ turɯ-rɯqtara dɾen ideleːq səjuːs sa-laja:ccularɯn 30 kihini qaːj-bɯttar.

buːdəi timir sebi ɔŋɔrɔr baː-bɯrɯkata sabɯllɯːtugar 1000 ylehit uhullubut. ɔnɯqa ideleːq səjuːstar biristebiːtellere beri-tɾes killerbittere. ɔntən ɜulajan 800 uhullubut ylehitteri baːbɯ-rɯka ihiger qaːjbɯttar.

qɔmuŋuːstar ɜaqtallarɯn bu-rujduːllar.

itaːlɯjaʃa 20 sɯltan 30 sɯ-lɯgar dɾeri qaːjuːga tybespit 8 qɔmuŋuːs ɜɔn ɜaqtallarɯn qaːjbɯttar. barɯ dəjdu yrdy-neɲ ærəbəlyːssyje inniger erejdemmikke kæmælæhær ɯpsastɯba (Mɔnp) qaccɯnan kæmælæspytyn burujdammɯt ɜaqtallar ɯlbɯttarɯn burujduːllar.

aːbstrɯja ɔmuktara.

bɾene ylehitin ærə turuː-tun yntyryten baːj ærə-gæjæ yrdeːn, ylehitteri bul-taːn erer. bɾene kɯrakka tutuːr burujduːr namtaːbat. ɔrduk qɔmuŋuːstarɯ saj-aːn turan bultahallar. bɯra-bɯːtalɯstɯba beliːssijeʃe beleq bɾeren turan ylehitter septerin sebirgellerin ɲeŋ-nitterer. eppisɾer ajmaq saːtɯttan taqsan ɔlɔqtɔːq ɜɔnu uluːssaʃa tutan kɯ-bɯːr. saːnaŋ, sebinen ɜaʃɯ-rɯjar.

memɾescikkter derɾebine baːj-dara sabastɯpkaʃa kuttɯs-pɯt ylehitteri barɯlarɯn ælættyːrge eteller ylehit qaːnum təqrərgɔ baːjdar ɔʃɔ-lərun etereːkke killetteːller.

ylehitter ɔntən ɜulajan təqtɔːbɔttɔr. beliːssije „bu-rujdaːqtarɯ“ tutan isteʃine et iliːlerinen qaːnɯ təqsən tu-ran bulɜaːn ululutalɯːllar. ba-rɯ dəjdu ylehittere bu ærə turuːga aʃɜammɯt ɜie ker-getteriger ybynen kæmæltæ-ny qɔmujan ereller.

k e p s e: n n e r q ɔ h ɔ: n n ɔ r.

bassabɯ:k swlunan.

(uruja ula:ttwn—matɯ:bunan ul-lanar.)

eder ɯccat sɔju:hugar kyndylyner.

bɯlurgɯ ɔlɔʃu
tærdytten tyŋnerer
bassabɯ:k ba:rtɯjam
tælkælæ:q swlunan,
battalla:q ajmaʃɯn
kuttalla:q seri:tin
baltala:n turammɯt
kwɔyjbet ɔŋɔrɔn,
„bɯlɯkka“ saptarbɯt
qaraŋa nɔrɯntu
bɯha:ran kepsemmit
qaraʃɯn kærdæræn,
barɯhɯn inniger
qa:nnarɯ qaluɯtan
battalɯ qaŋappɯt
qapɯta:l ajmaʃɯn
ɯjulɯ:r bu:ʎsanan
qa:nna:qaj yŋy:nen
ɯnaʃar isterin
qajuta tepsɪeqpit.
æryte qarbahar
ɔruhuol dɔlgunuttan
æly:le:q ba:ɪuttan
ɔrdɔ:qtɔ:n qa:lammɯt,
erejde:q yjeni
samnarɯ ykte:mmit
ehe:qte:n turammɯt,
saŋanɯ tutɯqput.
elbeqti:r ɔmugum
bɯstɯbɯt nɔrɯtun
erelle:q—ejele:q
bura:ttɯ: gumammɯt
kɯrgɯspat ɔqsuspat,
sɯɔa:jbɯt sɯrdɯkta:q
kɯhɯllɯ:r sulusta:q
sɔju:ska qɔlbɔhɯqput.
ɯttaqaj seri:ni
ky:sterin mæltætær
ɯqtarda:q satala:q
keqtibet keskille:q,
kæŋylge qahɯhar
dɔlgunna:q sælgunɯ
kæccyte qamnatar
dɔrʃɔ:nnɔ:q tɔjukta:q,
bassabɯ:k ba:rtɯja
tælkælæ:q sɯlunan
ba:jdarŋa utarɯ
tujguttar turɯʃuŋ!

urastɯ:rap.

1927 s. 28/VII.
„urkuɔskaj“ kwrat.

ɜe æjdwbyt.

ɔqsu: ɜe ɔttɔtugar, qalɯjbɯt qahala:q, mætæjbyt twste:q, tas mæsswne elbeq ypte:q ba:j kihi tɔrum kurduk bɯtɯkta:q kurɔa barbɯt kihi æjænærdɔ:q ɔlɔq maska ataʃɯn ɔllɔnnɔ:n. kæqsyn kæmylwk ɔhɔqqɔ ititen tæbætyn saŋŋɯccɯ bɯraʃau diriŋ, syrde:q sy:ne tɔlkuju tɔbula ɔlɔrɔr bɯhɯ:la:q.

tahɯttan ɯmaja kylbyt ɯra:s qa:nua:q, ɯn bæhe—twrde bɯlbɯt kɯ:s ɔʃɔ ɜereŋkejde:ŋ ki:ren albɯn qaraʃɯnan aʃatɯn dieki kulap ɡɯna kæræn bihe turda. turbaqta:n baran ajan tæræppyt aʃatɯn tahɯgar argɯ:j ·aʃan, tahaʃasta:q ɔʃus y:rer ky:hynen qa:ɯan sɯ:llarɯŋ kurduk, qaɯan nalɯqta:n ti:jen turan baran sannɯttan tajanna ɯnna argɯ:j aʃaj „aʃa:!“ diete. ɔʃɔŋɲɔr min sanɯ:r ɪɔr sana:bɯn arallɯtta:rɯ ɡɯnnaʃa dien sɯs berinen diriŋ baʃaɜɯtɯk „tuguj“ diete kɯ:s—ma:sa ɔntɔn qajtaq ere sibisten „kurus“ ɡɯna tyste da sɔruk bile ɡɯnan ki:rbite bejetin sana:tɯgar ula·qana bert bɯlan tæhæ da kuttannar er sana:tɯn ulɯnan „dɔrɔpɯn kɯ:hun bɯjɯl ɔskɯlaʃa bærer yhy... mi:gin emɪe...wretter ere, wreq sɯrduk, yeygej...wreneqpin baʃarabɯn“...

læp ɔʃɔŋɲɔr ygystyk iste de: barbata „kær bɯl anɯ wreq na:da...biligin erge baran ɔʃɔ tærætær sa:huŋ bɯlla di: ɯnna sæksɔ wreq na:da“ dien bulgu akka:sta:n bu:guna:ŋ ke:ste. ɯnna ɔʃɔtɔ qɔmɔjbutun kærən sana:tɯn kænnærærgæ „kini da kɯ:hun kæryllw“ diete.

ma:sa wreq—kætɔŋ ɜereŋkejde:n ki:tte, bahun taŋnarɯ baraʃan sana:ʃa:n—saŋŋɯjan a:t ere qarata qa:man tahɯɜa taqsan barda.

læp—kɯɜɜaʃas kwhellen ɔlɔrɔn eren sana:tɯn kuta:tɯnnaran „ɜe ɔskɯlaʃa bærbet kihibin, sɯ:tta:n aha:mna“ dien ɯhun ɡɯtta kepsete ɔlɔrdaʃuna, kinæqe qɔlɔnnɔ:q buhɯ:la:q tutu:la:q eme:qsin tahɯttan qalɯhɯjaŋ ki:ren ɔrɔggɔ ɔlɔrɔn, baran ti:hin bu:hɯnan sɯja ba:ɔcɯ „dɔʃɔr, iti ma:sanɯ kuratɯk wrettere · tysteqqe“ dæn erdeʃine læp ɔʃɔŋɲɔr „kær bɯl ɔl bu bɯlan kubululɯmaŋ wreʃe sɯq da kihi sɯlɜar“ dien ku:hurɔn silbretenen kebiste.

ɔlɔq ɔburgu dɔlgunugar ɔfustaran, silihi:ger tepteren læp ɔʃɔŋɲɔr ba:ja baranan—ɜasajan kurɔan bɯrajbut. kɯ:s ɔʃɔtɔ ma:saʃa baran i:ttillen ɔlɔrdɔʃuna kini kuɔha a:q kuhalʃanan ikki qaraŋanan ɯpsaran ylele:n mɯŋnalan qatɯɔcɯ qappurt ɔttɔn dɔrɔjɔun wreqte:q kuɔha ucutalɯpsa bɯlan mælbæryjbyt bar ɜɔŋŋɔ ma:nulappɯt ɔnu kærən tegnen· bejetin alʃahɯn æjdwn semelene ɔlɔrbut læp. ɯnna ɜe wreq yeygejin ba:jda:ʃar ɔrdugun bibit.

cɔqu.

---

qɔmsɔmɯllar, ylehit ɯccattar, seri: bɯllaʃɯna, ylehit ɔlɔʃun kæmyske:ɔciler basɬɯŋ kekkeleriger ki:rerge belem bɯluŋ!!!

ɯʃurbut ylehitter.

1. ky:ske ba:ɔcɯ
kwayje:qte:n,
kætɔn ky:rbyt
kyde:rikte:q,
saʃalammɯt
sapsɯ:rdammɯt,
2. kuta: ɯttu:
ku:ɡunatan,
kustuk kurduk
kuhuguru:r,
ebillibit
epeinnemmit,
3. ælbæt æspæt
ær·ræŋæjdæ:q
ærɔæ barar
ærgænnærdæ:q,
kæŋylemmit
kæryle:bit.
4. qa:jan turbut
qaraŋanɯ,
qampɯ tajba:n
qalbarɯtar
sana:lammɯt
sa:jkalammɯt.
5. yller dɔlgun
ylyskenne:q,
yɡys—ky:ste:q
ylehittin,
turuguran
tu:hugurɔn,
6. ɯga ulbut
ɯnurukta:q,
ɯsta:l sɯbɯ
ɯha:qajda:n,
tebine:qte:n
tireqtenen,
7. ba:jɯ—tɔtu
baqtata:qta:n,
battal bahun
baltala:qta:n,
samɯnnaran
sarŋɯlanan,
8. kɯrguhɯ:nan
kɯju:la'nan,
kwɔyje:qti:r
kæŋyllenen,
ɔŋɔhullar
ɔlɔqtɔnnɯn!

urastɯ:rap.

1927 s. 3/VIII.
„urkuɔskaj“ kwrat.

---

eder ɯccatɯ iti:.

suda:rɯstɯba ɯccatɯ itere—bejetin inne. suda:rɯstɯba qajtaq bɯhɯ:la:qtɯk bere:dektenen tuttan, sɔkɯɔ ɯja:q taha:rɯnan de, ɯccatɯ ɔl bɯhɯ:tɯnan i:ten ɯccat ula:tan baran kiniler kurduk æjdæ:q majɡunna:q ɜɔn bɯlallarun belemni:r. itinen kæstær; suda:rɯstɯbaʃa qaja kula:s· bahɯ:lɯkta:n ɔlɔrɔr de: ɯccatɯ ɔl bɯhɯ:tɯnan i:ter. ɔnɔn ba:j bahɯ:lɯkta:n ɔlɔrɔr siriger ɯccattarɯn bejelerin bere:dekterinen i:ten, kura erdeqteritten ylehiti, ɜaɜaŋɯtɯ umsa battɯ:rga uhujallar. ba:j bula:hɯgar ɯccat ɔnɯɔa sæptæ:q wreʃi wrenen, ɔnɯɔa sæptæ:q ɡɯna, kura erdeqteritten æjdæryn ɔʃustaran i:tilleller. ɔnɔn ba:j bahɯlɯktɯ:r siriger ɯccat syryn i:ti:lere mannɯk:

1. ba:j bula:hɯgar barutɯɡar taŋaranɯ iteʃejeller—ɔl kiniler taŋaranan kutta:n ɜa daŋɯnɯ utarɯ kærdærbættæ ryger bet tuhala:q ɯccatɯ emɪe taŋaranan ɜulatan tɔjɔt tɔrɯ. sɔkɯɔnɯ, ba:jdarɯ utarɯ tuttummat, kiniler innileriger turar ɡɯna wretteller.

2. ba:j barɯ ɔskɯlalarugar taŋara wreʃin tarʃatan, eder ɯccat ba:jɯ sɯq ɡɯnar ylehit ba:hɯnaj bula:hɯn aʃalar wreʃin ɔnnugar taŋara wreʃinen bastarɯn sɯstarallar. taŋaranɯ iteʃejbet kihini ɔskɯlaʃa ɯlbattar.

3. eder ɯccatɯ aʃa, ije kɯɜɜaʃas ɜɔn tɯllaruttan taqsɯbat ɡɯna wreteller ɔl emɪe ba:jga barɯsta:q. kɯɜɜaʃas ɜɔn erge bere:degi tutusputunan sɯɜɜallar, eder ɯccatɯ ɔl sɯlunan ɯ:tallar.

4. ba:j bula:hɯgar, ɜɔʃus qamnasta:ʃɯn ihin kura ɔʃɔnu ɜaqtarɯ yleʃe qɔtɔ ulallar, ɔnɔn kiniler kihini bilɐqteritten ba:jga kælæhynnerin sɪete wreneller.

5. ba:jdar bejelerin ɔlɔqtɔrugar sæptæ:q tije:tiri, qɔluba bælæqtæry terijenner ɔn nɔ eder ɯccatɯ qɔlbɔ:n ylehit dieki bɯlar æjdæryn sana:larun æhærællær, bejelerin sɯllarɯnan ɯ:taliar. iti etillibit ba:jga i:ti: syrynnerin tymykte:n ejtteqqe mannɯk:

birinen ba: bere:degeɾ eder ɯccat æjæ sana:ta muŋursuŋan qa:jɯllan i:tiller.

ikkihinen ba:jdar ylehit ɯccatɯn erdetten taŋnarɯ batta:n, utarɯ kærdærbækkæ. bejeleriger sæptæ:q kulut bɯlar ɡɯna i:teller.

ysyhynen ylehit ba:hunaj eder ɯccata ba:j ɔlɔʃɔ wske:bitin tɔqɔru barɯ dɔjdu yrdynen battalga wsky:r ɯccat utarɯ tutunnaʃɯna qaraŋa qa:jɯŋa umsa aŋŋan ba:jdar saba batta:n ɔlɔrɔllɔr.

tærdyhynen sɯq ɜaɜaŋɯ ɯccata barɯ tymsen ba:j bula:hɯn tyŋnyneri kætæ iligine, qahan daʃanɯ kini ba:j battaluttan taqsar sɯla sɯq.

tus tuspa ɔmuk ɜaɜaŋɯtɯn ɯccata bili:ŋŋe dulɯ site ky:sterin qɔlbɔ:bɔkkɔ ere tus-tuspa ylelı:ller. iti kurduk bɯllaʃɯna beje bejelerin æjæspæt bɯllaqtarɯna ba:jɯ kɯtta ɔqsuhu:ga ky:stere mæltæq bɯlɯ. ɔl ihin barɯ dɔjdu ylehit ba:hɯnaj eder ɯccata bi:rge qɔlbɔhɔn bi:rge sana:larun qɔlbɔ:n ɔqsustaqtarɯna ere ba:jɯ yntyrytwqtere. ɔl ihin kiniler i:ti:lerin bɯhɯ:ta ylehit ba:hɯnaj ɯccatɯn tymy:, sana:larun qɔlbu: i:ti: bɯlɯqta:q. ɔnɔn bihigi sebɪetter bula:stara ɔlɔʃurbuttan ula ɯccat i:ti:te ba:j ɔmuktar i:ti:leritten bukatɯn atɯn bɯlan urar. sebɪetter bula:stara bɯlarun kɯtta kura ɔmuktar ɔttɔlɔrugar beli:tike bukatun atun bɯlan turar. ura:qta:ʃɯ ba:rɯna battanan, qaraŋaʃa munan ɔlɔrbut ɔmuktar biligin barɯ bejelerin ɔlɔqtɔrun bejelere kæræn tupsarɯnarga kæŋyl ulannar aptanɯmɯja ullular. sebɪetter bula:starun kæmætynnen kura ɔmuktar bejelerin tullarunan wreq ahullan, bejelere ɔlɔqtɔrun bɯhɯ:tɯnan qaha:jɯstɯbalarɯn yrdeti:nen barɯ sebɪetter sɔju:starun ihine:ʃi ɔmuktar ɜɔllɔ:q sesijeli:sme ɔlɔʃɔr baran iheller.

sebɪeskej sɔju:s ihine:ʃi ylehit ba:hɯnaj ɯccatɯn i:ti:te ba:jdar iti:leritten atun bɯlta itinen kæstær. sebɪeskej sɔju:ska ɯccat æjyn sana:tɯn. kybyn kydeʃin tymen ba:jdarɯ yntyryter wreqqe wrener.

bihigi ɯccappɯt: 1 sebɪetter terijbit ɔskɯlalarɯgar wrener. uruku kurduk taŋara wreʃinen æjyn sana:tɯn ynty sɯstarbat. ylehit ba:hɯnaj inniger turar, kinileri ba:j battaluttan ara:rar mækkwrge wrener.

2. taŋara ɜrete suda:rɯstɯbaʃa sɯhɯna sɯq bɯlan, kini wreʃe ɔskɯlalarga sɯq ɯccat urukku kurduk taŋara wreʃer. araʃaɯjan ylehit inniger turar sajdɯ:tɯn kinitten qa:jbat.

3. bihigi ɯccappɯt ba:jɯ kɯtta mækkyherge, qɔmuju:stu: i:ti:lleriger—qɔmsɔmɯl ba:r. qɔmsɔmɯlu sy·rynny:r salajar ɜaɜaŋɯ inniger turar i:ti:ni bɪerer qɔmuju:s ba:rtujata ba:r.

4. idele:q sɔju:star ba:llar *i:ti: sɯltata:* sebɪetter bula:stara sɯl a:jɯ·ulatan ky:hyren sesijeli:sme ɔlɔʃun ɔŋɔrɔn, kinini ynneren erer.

bihigi bula:spɯt syryn mækkwre baʃata qɔmuju:sma ɔlɔʃɔ bɯlar, ɔnnɔ sæptæ:q yleni taʃarɯna r: biligin ɜɔlləq ɔlɔq inniger yleli: sɯʃɜa:ccular kuɔɜan yleni kɯjbat bɯlallarɯgar kiniler ylelerin siterer ylehit na:dɔl ylehit ba:hɯnaj e·der ɯccatuttan bɯlɯqta:q· ihin bihigi bula:spɯt eder ɯccatɯ qɔmuju:s ɔlɔʃun ɔŋɔrɔrgabaʃala:q, ɔl yletin sɯtu:kɯjar bɯlar ɡɯna wreter

saqa sirine:ʃi ɯccatu i:ti bihigi saqa sirine:ʃi, ɯccai:ti:te mannɯk bɯhɯ:la:qtɯk turar:

bi:rinen: ɯraqta:ʃɯ ba:rɯna kura ɔmuktar battanan qabala:ʃa qa:ttaran ɔlɔrbut tara. saqa ɔmuk emɪe kura ɔmuk bɯlan bekke ytyryjyllen, qabalaʃa qa:ttaran. qaraŋaʃa ɔlɔrbuta. saqa sirigeɔskɯla tenijbeteʃe. ɔnɔn saqa ɯpsaj qaraŋata bakkaemɪe ɯmpanan saqa ɯccatabet qaraŋatɯn wske:bite

ikkihinen saqa qaraŋatɯbwske:bite. 1917 sɯlla:ŋu æræbæly:syje kɯjɯ:tuttan ula surda:n, battaltan taqsan ɜe saŋardiu: saqattar baran yrdyk wreqqeb·wrenen, saqa sirigeɔskɯla ykse:n ereriger surda:n ɯccapput sajdan erer.

saqa sirigeɔ sebɪetter bɯla:stara turuɡurbuta aʃɯjacsuɪ bɯlan. ura:qta:ʃɯ qa:llarbɯt kuhaʃan ɔlɔʃun jɔʃɔʃɔ site su:julla ilik.

ysyhynen ɯccatɯ anɯɡulu: bɯhɯ:ɡa i:ter bet dæbæŋnyk sitiller namɯɯ ylebɯlbataq kini bet erejde:ær kuta:naq ylele:q. urukɯ ɔlɔq kuhaʃana bet dæbæŋnyk su:julla ɔqsubat.

tæraŋhynen. sebɪeskej bula:s sɯrduk wreʃe ijen urukɯ ɔlɔqtɔn qa:lbut qaraŋanɯɯ y:ren. eder ɯccatɯ surdatan iher eder ɯccat urulku ɔlɔq kuhaʃanɯn, qaraŋatɯn kɯtta mækkyhen iher.

mantan aulaq saqa ɯccatu qajtaq i:tillɯqte:ʃi saqa ɯccatɯn i:ti: mannɯk tymykterde:q bɯlɯqta:q: saqa ɯccata ɯpsaj sebɪetter æræspy:blyke tutan erer sesijeli:sme ɔlɔʃun ɔŋɔhu:tugar kuttan. barɯ bɯhɯ:tɯn maŋɡɯtɯn qɔlbɔ:n wskwqte:q.

ɯpsaj sajdɯ:tɯn ɔlɔqqɔyleʃe qɔlbɔ:n, ylehit basɬɯnaj inniger turar. ɜɔllɔ:qɔlɔq yletiger kuttar ɡɯnawrenɪeq wskwq keriŋne:q.

qaja da ɔmuk: tata:r, ɜebirɐej, tɔŋus, nu:cca, kerɐekim da: bɯltɯn ihin ylehitin baʃata sin bi:r—battaltan taqsɯ: bɯlar. ɔnɔn eder ɯccat araj ɜadaŋɯttan ba:jɯ baɓɯrukala:ʃɯ sɔbɯtta:ʃɯ ylehit kælæhynyn sɪeccien ara:ra kærwqte:q. ɔnɔn saqa ɯccata min saqabun kini nu:cca dɪen ɔmuk ara:n sarŋa utarɯ bɯlɯqta:q. ɔnnuk bɯhɯ:nɯ kɯtta mækkyhwqte:q. kini ɔmuk ara:rsɯ:ta sɯq ylehit ba:hɯnaj ba:jɯ utarɯ ɯpsaj ɯækkwryger kɯttarga wrenɪeqtɔŋɔnɔn saqa eder ɯccatɯn i:tillerin syŋne mannɯk bɯlɯqta:q.

tærdys sirejigor kær.

seri:timsiji: sala:ta.

plɨenu:m seri:timsiji: yleʃe tugu ette.

qɔmsɔmuol ubla sta:ʃu kemitɨetin 2-s plɨenu:ma eder uccatu seri:timsiter yleni qɔmsɔmuol bastuŋ kuhanu:tun u:tar yletinen a:ʃar. qɔmsɔmuol baru yletiger seri:timsiji: yleni qalhu: u:tɨbqta:q. eti qa:nu cebdigirder (ɸuʁʏдьтура) yleni kutta seri:timsiji: yle bi:rge yleleɳeqte:q. eder uccat qaja:n daʃanu seri: tuhunan biler buɬuɔqta:q. onuqa qɔmsɔmuollar ɔrduk kuhanɪbqta:qtar. seri: bili:lerin bar ɔ:ŋŋɔ, eder uccakka tarʃata:ga bastuŋ kuham-ɲularun u:ruɔqta:qtar.

sa:nan sɨbl utaruunan sa: qajtaq buhu:la:ʃun, sa:nu qajtaq tutan qa-ban suɅɔ:ru bili:nen seri:timsijer yleni bastatan u:tɨbqɔa. seri:ni biler ɔɔn-nɔruuna ʃalattaran qɔnuga taqsan seri: ɔ:ŋŋula:run ɔ:ŋŋuɔqqa.

kuruɲuhu:ttan kæmyskener ubsas-tuba (Oco-anuaxua) yletiger kæmæ-l:hwɔqe. qɔmsɔmuollar buka baru bu ubsastubaʃa silɛninen ki:rɛɛqte:qter, eder uccatu ɔnnɔ tardɪbqtaqtar. eder uccat ɔttuugar bælæq—ɔ:gɔtten kæ-ter a:llaru, bilihinneɳeqqe.

au:ttaq salguunnar tæhæ aɅɔaqaj-da:qtaruu, kiɲilerten qajtaq bu:ha-

naru kepsɪeqqe. seri:tten kæmyskener ubsastuba ulu:sta:ʃu ɪeɛɛjkelerin yle-lerin ky:hyrɔwqqe.

emi qajtaq tutaru, ba:hurbut kihi-ni qajtaq emti:ri billerer bælæqtæry terijɪeqqe. ɔl bælæqg.æ kurguttaru killeren, emeit wreqte:q ɔnnɔr salal-talarunan yleletɪeqqe.

ɔskulalarga seri:timsiji: ba:læqta:-ryn ahan cebdigiri: wreʃi kutta suɲɲna:n yleletɪeqqe.

baru bɪeeerderge, muɲɲaqtarga, tym-se tyhy:lerge dakula:t ɔ:gɔ:tɔn kepse-ten bar ɔ:ŋŋɔ, eder uccakka seri:tim-siji: yle na:dalaruu billereqqe. baj ɔnuktar seri:lerin ky:hyn, seri: sehe baru dajdu yrdynen tæhæ ky:hyren turaruu, seri:tten kæmyskener ubsas-tuba tuq sulla:ʃun kepsɪeqqe æjda:-twqqe.

bajɲɲaj kirigeleri tarʃat eder uccat hejete surunan ulan a:ʃaruugar kuhan dien, qɔmsɔmuol ubla sta:ʃu kemitɨetin, plɨenu:m sɔrujda.

saqa bajɲɲaj ɔskulatuun syryn na:data.

sebɪetter sɔju:stara ɔlɔʃuru-ʃuttan ula, aʃujaq kura ɔmuk-tar ærespybylykeleritten uratu, bytyn sɔju:s yrdynen sa:huunan kemne:n kuhuul a:rmuujaʃa ululla:r buɬan turar. sa:huunan kemne:n ulu:ga bytyn sɔju:s yrdynen bet uyrgennik, wre kæ-tæ eder uccat ki:ren wrenen iher. bajɲɲaj ɔskulalarga ki:-ren wrenen ylehit ba:huɲɲaj bu:la:huun kæmyskeliger tuhala:q buɬar ɔɔn taqsallar. bihigi, sa-qa siriger iti seri:timsiji: yle sagardu:ŋŋuuttan betteq baran, ytw kæŋŋylynen ki:rbit ɔ:nunan bajɲɲaj ɔskula yleli:r. 1928 suultan ula bihigi ærɔɔspy:bylyke-bit sa:huunan kemne:n bajɲɲaj ɔskulaʃa ula:r buɬuʃa. ɔnnɔ kiːrbit ɔɔnu wreterge bejetten saqa qamandu:rdar be:r buɬuɔqta:qtar. ɔl qamandu:rdar ba:l-lar da aʃujaqtar. bihɪeqe kura «qamandu:rdaru belemni:r bajɲ-naj ɔskula terillibite ikki suɪ buɬla. ɔl ikki sulga ikki tæŋŋl kura qamandu:rdaru ta-ha:rda. ɔl taqquɓut saŋa qa-mandu:rdar sɔrɔqtɔrɔ ɔskula-

larugar qa:llular, sɔrɔqtɔrɔ dɔjdularugar bar ɔ:ŋŋɔ seri:-timsijer yleni tenite bardular. bihi na:dabut kura ere qamandu:r taqsara buɬbat. bihɪeqe ɔttɔ, ulaqan qamandu:rdar na:-dalar. bujɯl ɔl ɔttɔ eŋin qa-mandu:r wreʃer saqattan bar-dular ɔnnɔ bihigi bajɲɲaj ɔs-kulabututtan emɪe ki:rdiler.

bujɯl atuɔɔaq ɯjuttan se-tiŋŋige dulu ytw kæŋŋylynen bajɲɲaj ɔskulaʃa killerer yle barar. ɔnnɔ 1903, 1904, 1905 1906 suullarga t.erwbyt eder uccat kirɛɛqte:q. ɔl ki:renner 11 uiga wreneller ɪonna 2 suɪ ɔskulalarun ihiger yleleɳeqte:q-ter. bu kæŋŋylynen ki:rige sa-qalu: tudu biler uccat kirɛɛq-te:q. iti etillibit kæŋŋylynen ki-ri:ge anammut aqsa:n qaja:n da tɪɔlɪɔqta:q. saqa sirine:ʃi eder uccat bastuŋ kekketitten bu bajɲɲaj ɔskulaʃa tɔlɔru bɪeɪe dien ereniller.

bajɲɲaʁu

ylehit ba:hunaj uccata seri: wreʃer wren, ekte:b kɲju: tuun kæmysky:rgyn terin!!!

saqa bajɲɲaj ɔskula-tuugar ytw kæŋylynen eder uccatu ulu:.

saqa ki:n siteri:le:q kemitɨe-tin ɪonna nɔruɔt qamusa:rdarum sybe su:tun u:ra:ʃunan bujɯl saqa .ɛɛ:espybylyːketin ihiger bajɲɲaj ɔskulaʃa eder uccatu ytw kæŋylynen killeren kura qamandu:r buɬarga wretiller. biligin saqa ærɔɔspy:bylyketiger seri:timsiji: yle baran iher bi:rɛmetiger iti bajɲɲaj ɔskula na:data bet ulaqan. bajɲɲaj ɔs-kulaʃa saqalu: tuhunan qa-uandalu:r kura qamandu:ru bihigi bejehit bajɲɲaj ɔskula-buɯuttan taha:ruqta:qput.

bajɲɲaj ɔskulaʃa wrenen taq-quɓut kihi agardas seri:, ere kihite buɬbat, kini wrenen ɔajdan qaraga ulu:star suurdatar kihi buɬuɔqta:q. bajɲɲaj ɔsku-laʃa wremmit kihi atuu sirge bɔran ɔttɔ qamandu:r wreʃer ki:ren emɪe sɔɔpt.ɔ:q.

eder uccatu ytw kɔŋŋylynen killerergе yleli:r yleʃe ky:hy tymen ɔlɔqtɔ:q sebɪetter, ba:r-tuuja qɔmsɔmuol teriltelere ɔr-duk kuhanɪbqta:qtar.

bajɲɲaj ɔskulaʃa ki:rergе uŋuru: eder uccakka biɔla-ruun buɯu:tuunan ɔrduk qɔm-sɔmuol teriltelerigeɪ bu yle ky:-

he buɬuɔqta:q. bajɲɲaj ɔskula ʃa killererge talan su:jan ulu: buɬuɔqta:q. bajɲɲaj ɔskulaʃa ceqɪen cebdik, iteʃelle:q, wreq-te:q uccat kelɪeqte:q. iti etilli-bitten iteʃeste:q kihi bajɲɲaj ɔskulaʃa sin bi:r ulululɲ suʃa ɔccɔʃɔ ɔl ɔɔn keler barar bɔru-ɣuuuara, aɯu:r astara baruta ta:q ɔruskuɔt buɬuɯʃa. ɔl ihin ɔlɔqtɔ:q terilteler ki:rebin ere dɪebiti u:tan ispekke s.ɛptɔ:q qaja ættynen barutuunan s.ɛp tyher kihini u:targa kuhanuul-lɪbqta:q. bihigi, saqa siriger urut bajɲɲaj wreʃi wremmeteq sɔŋ-ŋɔ ytw kæŋŋylynen killerer yle saqa yle buɔlar. ɔnɔn bet erejde:q buɬu, baru ky:spytyn tymen kæmælæstɔ:qpytyne ere kɪɬtarɪbʃa.

qajtaq ylele:n iherbitin ki:n sirge billeɳeqte:q etibit. ɔntu-kabut bili:ŋŋe duulu bet mæl-tɔ:q, ɔnɔn qaja sirge bu yle qajtaq baran iherin ulu:s yle-hittere „kuɯ“ .qɔtugu: uccat“ qahɲttarga billeren ihɪeqte:q-ter.

bɨektɨ:slep.

bælæq qajtaq buɬuɔqtaʃuj?

bæl:ɔq ylete baran ihi:te ara:huunaj buɯu:ttan baruɯttan tutuluktɔ:q buɔlar, ɔnu barɯtuu a:ʃan—atta ran sæptɔ:ʃynen kæræn is-teqqe ylete ɔɔ.ɔʃɔ yeygejdik barɪbqta:q. ɔl buɯu:lartan aru:ɛɛa ulaqannara man-nuktar:

bælæq ulaqana.

bælæq bejetin silɛnin aq sa:nuunan kuɛɛɯɡɯj buɬuɔq-ta:q. a:ɯa elbeq silɛnne:q bælæq sæptæ:q yeygej yle-ni taʃa:rbat. qaja silɛn qaj-taq buɯu:laʃuun barɯtuun kɪɬjan bililibet. elbeq kihɪe-qe bili: sajdu: daʃanu bi:r teŋ buɔlbat. bere:dek kɪɬjan

salallubat. ɔnɔn bælæq si-lɛnin aqsa:na 20-15 ɔrduga suɔq buɬuɔqta:q.

2. bælæq bejetin buɯu:ta.

bælæq ihine:ʃɨ silɛnne-bejelerin bili:lerinen. sajdu:-larumaan barɯ bi:r teŋ buɬuɔqta:qtar. erɛn bili:le:q si-lɛnne:q bælæqqæ ikkitten bi:rdere buɬuɔqta:q: bili:leq kihi tuɣu da ebinɪe suɔqtaɣ, ili:beter bili:te suɔq tuɣu da æjdw ʂuɔqta:q. bælæq silɛn-nere sa:stara emɪe cugasa-bar buɬuɔqta:q. ulaqan kihi ikki ɔʃɔ ikki æjdæræ, inte-ɾɛstere, bili:lere tus tuhu nan buɔlar ɔnɔn kinilergе tus tuhunan sehe:n æjdæryger ki:rimtɪe buɬuɔqta:q.

bælæq is bere·dege

bælæq yletiger silɛn ba-ruuta yleleɳeqte:q. bi:r kihi yleli:r, ikkihe ylele:bet buɔ-lara suutammat. ylele:bet ki-hi yleni mehejdɪen kerɪete, bælæqtæn taqqan bɪeɾɪeqte:q. barɯ yle baruta bi:r sybe-nen barɲɔqta:q.

yle bragra:maʇa

ɔrduk wreq ɔʃɔlɔrugar, wreqten ɔrdɔrɔr birɪeme aʃujaʃuun buɯu:tuunan, brag ra:manuu a:ha ulaqan guuna ɔ.ɲɔstɔrgɔ s.ɛbæ suɔq. brag-ra:ma bu ikki suɔltan tutu:-luktɔ:q: 1 birɪeme tæhæ ba:-ruttan 2. slɛnner tæhæ ula-qan bili:leqteritten.

yle qajtaq baran iheqteʃij

yle baran ini:tin silɛnner bili:leritten kæræn u:tan iluɛqte:qter. yleni bælæq slɛnnere bejelere bukkulla. bile kæræ suɔɔar bɔppu-ɾuɔstaruttan saʃala:n baran isteqqe ɔrduk, ɔccɔʃɔ kiniler bili:lere kɐtæʃyller. ɔnɔn qas muɲɲaqqa, sene:tije silɛn ner barɯ serge.ʃéle:n kɐpse-ter bɔppuruɔstaruun turuoruɔq qa.

kinige wreʃe

silɛnner ɔttɔlɔrugar kini-geni bet cepcekini kuulgas-tuuk a:ʃar sæp. uhunnuk a:qtaqtaruna silɛnner ser-geʃele:n istɪeqtere suʃa. sɔ-tɔru salgɲɔqtara.

ɯbsaj belɪe

bælæʃy salaja:ccular kuhanan turan yleni silɛnner æjdæryger tyhen, mantan ebi: wrenen iher guuna tu-ruoruɔqta:qtar. ɔnɔn dakla:t-targa eŋinnerge bili:le:q ɜɔn-nɔru bulan ɔgɔttɔrɯɔqta:qtar. bɔrustɯj kihi æjyger tyher tuuuuan manna kepsɪeqte:q-ter.

n. s.

beli:tikeni a:ʃar bælæqtær ylelerin tuhunan.

tu siriger qɔmsɔmuollar ɔttɔlɔrugar beli:tikenen sajdu: yleni beli:tikeni a:ʃar bælæqtær tɔlɔrɔller. qɔmsɔmuol terijer bytyn beli:tikenen, wreʃer a:ʃar bælæq maɲɲajgɯu syɲɲuɯq buɬar. ɔnɔn beli:tike wreʃiu bilbet qɔmsɔmuollar itigeɳe qɔmsɔmuolga saŋa ki:rbit eder uccattar beli:tikeni a:ʃar bælæq-qæ ebe:hines buhu:tuunan ki:ren wre-ɳeller. sata:n aɛgpat surujbat bukatun wreʃe suɔq qɔmsɔmuollar beli:tike bælæʃytten bɔsqɔlɔɯɔqta:qtar. kini-leri wreʃe suɔqtaru wreter ɔskulaʃa (likpu:ŋga) beriller. ɔnnɔ wrenen sa-ta:n a:ʃar surujar buɬlaqtaruuna ɔccɔ-ʃɔ aɲɲɯu ɜuhugar beli:tike bælæʃer bɪerer sæp.

tu siriger ɔskulaʃa wreq ahuɯlu:-ta qɔjuturun majguɯuuan qɔmsɔ-muollar ɛɛɛejkeʃe qɔjutam uustallar. ɔnɔn beli:tike bælæʃyn yletin setiŋŋi-ɯj saŋatuun dɪeki astaqqa yeygej buɔlu. beli:tike bæɛæʃæ teriller bæ:ɾuja kæle: suɅɔar ɔskulata suɔq ɛɛɛejketiger, ebeter bæ:r buɔlan baran qɔmsɔmuollaru barularun ulbat buɬ-laʃuuna.

a:ʃar bælæq qajtaq yleli:ritten qɔm-sɔmuollar beli:tikenen tæha: sajdallara buɔha:ruullar. urukku ɜuullarga a:ʃar bælæqqæ yeygej, bejetin yletin biler, sulaja:ccw bæ:r buɬlaʃuuna, qɔmsɔmuol-lär tuɔalanar etiler. ɔttɔn salaja:ccw

mæltæq, ɔl yrdyger a:ʃar kinige suɔq, ɛɛɛejke ættytten kuɔamɲu salalta mæltæq buɬlaʃuuna tuha taqsuɔakka a:ʃar bælæq saŋardu: ylelen iheu tɪen-syten melijen qa:lar ete:. ɔnɔn urukku wryjeʃi æjdæ:n bujɯl ɛɛɛej-keler qara maɲɲajgɯuttan a:ʃar bæ-læqtær ylelere tupsar suɔlun keskilil-lere sæp.

bejetin yletin biler salaja:c-cuunu buluŋ.

salaja:ccw yletin satu:ruttan-sata:-batuttan a:ʃar bælæq tubala:ʃa tuhata suɲʃa kæstær. ɔnɔn ɯkuruk kemitɨette-re, ɛɛɛejkeler sæptæ:q salajaccuunu bularga kuhanɪbqta:qtar. qaja satana-ruunan beli:tikeni biler ba:rtujala:q kihini ɔl ebeter talu: qɔmsɔmuol mɛ:ɔtu a:ʃar bælæqqæ salaja:ccuunan ɔgɔ:ɔr sæp.

a:ʃar bælæʃy qajtaq terijɛɛq-qe sæbyj.

bastan ɛɛɛejke muɲɲaʃar bujɯl beli:tikenen wreq qajtaq terillerin tuhunan kepseti: ɔgɔ:ɔr sæp. muɲɲaq kennitten qɔmsɔmuollaru ylleriller satan aɛgpat surujbat ɜɔnu wreʃe suɔq ɔskulatuugar u:tan. beli:tikeni bilbette-rin beli:tike bælæʃær anaan itigeɳe beli:tike bælæʃyn wreʃin biler ɜɔnu bartuuja kæhæ suɅɔar ɔskulatuugar ebe:ter afuta:ssuuja bælæʃær anaan. tus-tuspa yllerbit kenne a:ʃar bælæqqæ 10-15 kihi qa:lar buɬlaʃuuna sæp. araj qajtaq da satanmatajuuna 20 kihi buɬuɔqta:q. a:ʃar bælæq nedɪeleʃe bi:rde mustar. qannuk kyn, qas caska (qaja kempe) mustaru, erde bɔɅɔur sæp. wreq uhuna 1½—2 castan ɔrdɔ:ɾ suɔha. bælæqqæ suɅɔa:ccwlar bejelerin ɔttɔlɔruttan 3-ty: ujuuan bɔɅɔ:n suruksut talɪbqta:qtar. suruk-sut ebe:hinehe: mustar qɔs bular, ɯtu, ɔstɔlu, ɔlɔq mastaru ɪonna da atuun bælæq yletiger na:dala:q septeri belemni:r, bere:degi ka:ɔr, kim suɅɔaruun suɅɔaubatuun belɪetɨ:r eŋin.

qajtaq yleli:r tuhunan.

a:ʃar bælæq baragra:maʇuun kuhuun ustatuugar byterer ebe:hines. baragra:-ma 12 kepseti:leq. ɔttɔn bihi wrener-bit kuhuun bɪes ujtan iteʃes buɬbat. ɔnɔn aʃus nedɪele ɔrdɔn qa:lɪbqta:q, ɔl ɔrduk 8 kepsetiige wreppiti qal æjdætyller itigeɳe ɔlɔqtɔn taqsar saŋa bɔppuruɔstaru buɔha:ruullar. ba-ragra:ma bujɯl ularɯjda kucca:ta

ɪonna saqa ɛɛɛejspybylyketin is ɔlaʃun keskilin buɔha:ruularu ebiline. ɔnu tahunan salaja:ccular bejelere talan ulu:s ɔlɔʃuttan eŋin ebellere sæp. ɔnuk ebi:ler syryn sanaularu æjdyrge kɐmælæq buɬallar. sɔʃuruttan keler a:ʃar bælæq kinigete bar, ɔnɔn sa-laja:ccular ere tuɔalanɪbqtara. ɔttɔn wrene:ccilerge u.ɛaqan buɔlu, æjdwq-tere suʃa. qas kepseti: a:ju ɲuccalu: buɔlan baran ɛɛpɛeki tuuuuan surul-lubut ebeter saqalu: kinigeleri, sijes u:rularun, qahɲttaru wrene:ccilerge ujan aeleriger aɛgtarar sæp. kinige afujaq buɬlaʃuuna ɯustan a:ʃuɲta:q-tar.

salaja:ccw kihi bælæʃyn wreʃin-ɜætiger belemne:ɾ. tuq kinigeni, qa-hɲttu aɛgtara bɪererin, tuq sɔrugu ɔgɔ:ɔrun. qajtaq ujutaruun, tuguu kep-si:rin ebeter a:ʃaruun baruɯtuun ɜætiger belemne:n kebeqteq. bælæq mus-tubutun kenne byguu tuq tuhunan kepseti: buɔlaruu salaja:ccw a:n maŋ-naj ihitinnerer. ɔntɔn qajtaq belem-nɔmmitin kurduk a:ʃar ebeter kepseti: terijer. kepseti:te dɪen buɔlar salaja:c-cuu ujuta: turuɔrar .ɔaɔqa wrene:cci-ler ɔlbu-sɔlbu qɔrujdu:llar. ɔl ihiger wrene:ccilerten emɪe ujuta: turu-ruɔqtaruu sæp ɛɛɛejɔ atuttara qɔruj-du:llar. ɔttɔn kim da qɔrujda:bat buɬ-laʃuuna salaja:ccw buɔha:ran bɪerer. kepseti: byty:tyger salaja:ccw kim su:hala:ʃuu-qaltula:ʃuun uruutan, tuguu kepseppitterin barɯtuu tymen. bas ta:ʃuun afujaq tuɯuuan wrene:ccciler æjdæryger tyher guuna ɛuɔkajda:n bɪerɪeqteq. ɔnu wrene:ccciler kuua:-ʃuɪaq surujarda:q ɔlɔ:ɔn beleteu ulaallar. wrene:ccciler ɔrduk æjdyller-in nadatuugar salaja:ccw kepseti: iliger ara:s diagra:maɪaru tabuuu:a-salaru kɐrdæræu syryn keskilleri ɛuɔkajda:n buɔha:ra:.

wrene:cciler ɜæleriger ylelere.

salaja:ccw sɔrugunan diagra:ma, ta-buuuɔssa surujallar. uustan kinige qahɲɜt a:ʃallar. æjdæɔbæɪæqta:ryn ku-ua:ʃuga beleteu ulan kepseti: buɬ-laʃuuna salaja:ccuuga buha:ttaraallar. bælæq salaltatuuuan qas da buɔlan sɔ-bɔɛt, kɐperessije, kɐmælta kemitɨetin eŋin ylelerin berijeller. bu terilteler tustaruuuan kepseti: buɬlaʃuuna tuq siti:ni, tijimmeti, su:hanu-qaltuuna buɬbuttaruun a:ʃar bɔlɔɔqqæ dakla:t-tuullar. ɔntɔn kepseti: ʃaʃsan a:ʃar bælæq wreʃin ɔlɔʃu kuɯta sitimnir, ɔʃɔlɔr bælæqqa: su:ɔaa kinigetteu wreppittere cuqcuu ɔlɔqqɔ qajtaq buɬ-laruun æjdyller. ɔl bihiɡi wreqi-sa:uaj na:dala:ʃa (tuhala:ʃa) bɪolaɾ-

s. kuɔ

1. ergɐ ɔlɔqtɔn qa:lbunt qaraŋanɯ utarɯ mækkyhen, saŋa ɔlɔq sɯlunan barɪʁqta:q.

2. ɔskulànan, qɔmsɔmɯlmɐn eŋininen saga buhɯ:nɯ majgunɯ, ura.stuk tut tu:nu tenitɐqte:q.

3. aba:hɯ taŋara mɐrelerin utarɯ eder ɯccat ɔqsuhan, bar ɜɔnu sɯrdatarga ylelɐqte:q.

4. ba:rtɯja, bɯla:s belitiketin bilen, bar ɜɔŋŋɔ bɯha:ran bæren su:ha qaltɯ, sɯmɯja kepse:nnergɐ utarɯ bɯlwqta:q.

5. ɔmuk ara:rsar bɯ:hɯnɯ u:ratan, ylehit ba:hɯnaj ɯpsaj mækkwryn bilen ɔl inniger ylel:r guna wrenɐqte:q.

6. bar ɜɔn qaha:jɯstɯbata saga sɯlunan bararɯgar, wreq bɯhɯ:tɯnan tuttunan ɔlɔru: inniger kɯhanɪʁqta:q.

7. ije afa qaraŋata battalga wske:bitc bet bɯlan barɯ su:ha qaltɯ bɯhɯ:larɯn tɯllarɯn wqse qɔmuɯja barbakka erc, sybeli:rgɐ æjdætærgæ kɯhanɪʁqta:q.

lɐɲin ɐter ete „biligin 10-15 sa:sta:q ɔfɔlɔr ɜɔlla:q ɔlɔgu kærwqtere“ dɪen. saqa ɯccata emɪe ɔnu æjdæ.n ɔl ɔlɔq inniger mækkyhergɐ belem bɯlwqta:q.

lɐɲin qɔmsɔmɯla ɔmɯqa mækkyher.

b. qaqa:rɯn.

tɲ. pɐɲɐrdere tugu ylelɐqte:qterij.

a.spɯt ɜɯllarga bije:ɲɐr ylete bet mæltæq bɯlara. ɔl birici:nelere tɲ bije:ɲɐrin baha:tɯjdara sajdɯ:lara mæltæfytten, qajtaq ylel:ri bilbetten, bɯla:na sɯq yleli:rten

bɯjɯl kɯhɯ:n bije:ɲɐrder mannuk yleni turɯrunɯqta:qtar:

etere:t baha:tɯja.

etere:t baha:tɯjum anɯ:rga, qɔmsɔmɯl ɐcɐejkete bilɐqte:q anɯ:r kihite tæhæ sajdɯ:lafun, urut etere:kke qajtaq ylele:bitin, ɔfɔ ɔttɔtugàr sata:n ylel:rin, ɔfɔnu bejetiger sɯhɪbrarɯn.

etere:t ylete.

a:n maŋnaj 2-s ɯjda:q yle bɯla:nɯn sana:bɯcca bi:rde ɔŋɔstɔr su:ha. bula:ŋga kirɐqte:q nedɐleʃe qas ta ɯuŋŋustarɯ. nedɐleʃe ysten ɔrduk muŋŋustu:kɪʁttarɲ sɯʃa. syhwʃy (звено) ɔŋɔttu:rga ɔfɔlɔr sajdɯ:larɯn sa:starɯn na:rdɪʁqqa. syhwqqe ɯntan ɔrduk kihi bɯlɯ sɯɸta:q. ɔfɔlɔr bili:lerin. sajdɯ:larɯn na:rda:bataqqa sɔrɔqtɔrɔ iste:ccinen ere ɔlɔrɯqtara, sɔtɔrɯ salgɪʁqtara. yleʃe najɯ:lahɯ: taqsɪʁ, ylele:cciler na.r ylelɐqtere.

syhwq ylete.

syhwq yletin baha:tɯj salajar. syhwʃy kɯtta kepseterin baha:tɯj etere:t salajɯ:tɯnan u:tar. syhwqqe, etere:kke daʃanɯ kepseti:ge (беседа) muŋŋaqtarga ɔfɔ sana:tɯn tyheren, baʃatɯn eterin ɜabar qa:jar ulaqan sɯ:ha.

ɔskɯla ihiger yle.

etere:t yle bɯla:nɯgar. ɔskɯla ɔfɔtum ɔttɔtugar, tu- yleli:rin killerɐqte:q. ere:cciler teriltelerigɐr ete re:gen biristebi:tel ananɪʁqta:q. ɔskɯla ihine:ʃi teriltelergɐ etere:t kyste:qtik kæmælæhwqte:q. ɔskɯla bere:degin bije:ɲɐr keherin utarɯ mækkyhen, etere:t ɔfɔlɔrgɔ birimɐr bɯlwqta:q.

ucu:talɯ kɯtta sebe:stehi.

etere:t kɪʁjbatɯn qɔppɔtun qɔmsɔmɯl ɐcɐejketitten itɐnne ucu:taltan sybeletɐqte:q. bejelere ucu:tal yletiger kæmælæhwqte:qter. ɔfɔlɔr ɔskɯlaʃa qɔjutu:llarɯn, wreqteriger kɯham mattarɯn utarɯ taba:rɯstu: bɯhɯ:nan mækkyhyllwqte:q,

kulu:ɲ ylete.

ɔskɯla ihine:ʃi ispɐktekte:qter, bɐecerder yleleriger kæmælæhy: yle bɯla:nɯgar emɪe ki:rɐqte:q. bije:ɲɐrder birɐmenen bɐecer ɔŋɔrɯqta:qtar. ɔl bɐecerderge kɯlgas sɔfus dakula:ttar bɯlwqta:qtar.. bɐecer kenniger urʁlar, ɔ:ŋŋu:lar ba:r bɯllaqtarɯna ɜɔn ɔrduk sergeʃeli:r. ɔ:ŋŋɔ:ccularɯ erdetten belemnɐqqe. kɪʁttarɲ bɯllaʃɯna bejenen kærdærær ɔ:ŋŋɔ:ccu (драматический) kurusɯk terijɐqqe. ɔnu salajartan ucu:tallar akka:stanɪʁqtara sɯʃa. kulu:ɲ yletiger bije:ɲɐre sɯq ɔfɔlɔru tardɪʁqqa.

kɯhɯl munnuk yiete.

etere:t qaja:n daʃanɯ kɯhɯl munnukta:ʃa ycygej. kɯhɯl munnugu kuta:tan kærgeʃɐqqe. alus elbeq belem qattɯ:nalarɯ sɯhɪbtɯ:r su:ha. bije:ɲɐrder bejelere urusujda:bɯt qattɯ:nalara ygys bɯlwqta:q. kɯra:skanan ulaqannɯk surukta:n bɯlaka:t sa:jtalɪʁqqa. kɯhɯl munnukka qɔtɔ bije:ɲɐr kinisɐlerin bulwqqa, ɔnu ɔfɔlɔr a:ʃar ɔstɯlga ucaratɯnan, pije:ɲɐrder ɜahajɪʁqta:qtar. kɪʁjan a:qpat ɔfɔlɔrgɔ ycygejdik a:ʃaccular saqalɯ: kipigeni a:ʃan ihitinnerɐqte:qter.

cebdigirer yle.

kynne:ʃi wreq bɯ.hɯgar ɔskɯla bu:lɯttan kuta:tan teskilɐqqe. kuta:tan tahɯrɜa ɔ:ŋŋɯqqa. cugas ba:r mu:ska qatɯ:ska ɔŋɔrɯqqa. qaʃɜa:jɯ sirgɐ taŋnarɯ tyhe ɔ:ŋŋɯqqa. sa:s ɜɐ tahɯgar ma:rkalɯ:, sahɯba ɔ:ŋnu:r barɯta bet tuhala:q.

seri:timsiji:.

bije:ɲɐrder sa:nɯ qajtaq utarɯ bilɐqte:qter. mahɯnan ca:car sa: ɔŋɔrɯqqa,

kɯrgɯhɯ:ttan tɔqtɔ:n sɯŋŋalaŋ kemmitiger ɔlɔqputun ɔŋɔs. tɯʃuŋ. ky:spytyn ciŋetɐʃiŋ, wreqpitin yksetɐʃiŋ ɯnna in niki keler kɯrgɯhɯ:ttan kæmyskener ky:hy turugurdɯʃuŋ!

sæbæ sɯq bɯhɯ: dɐq ŋe «qɔtugu ɯccat» 14 № surullubukka qarda.

min sa:s ɜɔku:skajga qɔmsɔmɯl sijɐhiger kele sɯʃɜɯbutum. ɔskɯlalar sabɯllubɯttara itɐnne ɔfɔlɔr burduk yletiger tarʃaspɯttara. ɔnɔn yle mæltæ:byt da bɯllaʃuna iti bici:nelerinen mæltæ:byte bɯlɯ. min ba:r etere:tterge bili:lerin ca:hunan berebɐrke ɔŋɔ:ttum, ɲu:rbaʃa ys etere:t ba:r dɐebite, bɐester e:. qas etere:t ba:rɯn da: bilbet qa:bɯhap qamandu:rdan arɯgulappataʃa. min arɯ gɯ ispippin meʃɜespeppin mɔncu:runu yletitten uhɯllwqqa dɐen batta:n eppit. min kuru:k arɯgulu:rbɯn kini qantan biler? bir:de su:hanɯ ɔŋɔrbutu kænnæryllw bɯllaʃa di:. kenneki ihe ilikpin, ihɐem da: sɯʃa.

mɔncu:rɯn.

ɐcɐejkeler ɔlɔqtɔruttan ɜe bɯrajdɯbɯt

(tulaŋɯ ɐcɐejkete)

tulaŋɯ ɐcɐejkete 1926 sɯltan terillibɪte. 12 silɐnne:q, ɔntɔn ɪkkite kɯ:s. ɐcɐej ke silɐtterin 6 bɯrɯhɪbna bet kuratɯk saqalɯ: wreqte:q ɯnna:ʃuta wreʃe sɯqtar.

ɐcɐejke cugahɯgar tɯq da: salajar terilte sɯq. ɔskɯla, ulaqan kihi wrener sirdere, a:ʃar balaʃan eŋin dɐen ege qantan kelɐj. ɐcɐej ke ihiger beli:tike bælæʃæ eŋin dɐen bukatɯn sɯq.

ɯkuruk kemitɐte ɯ:ppɯt ɯja:ʃun kɪʁjan a:ʃɯmna bɯha muŋ. bɯjɯl sajɯn sekrete:rbit mæltæq bili:le:ʃitten ɔrduk mæltæ:tybyt. sajɯn ustatɯgar ystɔ muŋŋaqta:bɯt kurduk bɯla:qta:tɯbɯt. taqqɯbɯt ɯja:qtar barɯ sɯtallar. arɯ:cca ylelɐq ɜɔmmut ɔnnɔ manna wrene baran ereller. qɔmsɔmɯl su:ta yleni kyhyrdwq kihini bihɐqe ana:bataʃɯna uhunnuk utujarbɯt ɜe kelleʃe.

qɔmsɔmɯl.

yle ycygej.

(ælwqyme ɯkuruga).

abaʃa ɐcɐejkete 1920 sɯlla:qqa terillibite. basta:gɲɯja saʃana ɔl ɐcɐejketten sa: tutan ylehit ba:hɯnaj bula:hɯn kæmyskeligerkæmælæspyttere. biligin ejeleq ɔlɔq ɔŋɔhɯ:tun birɐmetiger ylehitinen ɯkuruk thine:ʃi qɔmsɔmɯl ɐcɐejkelerin basta:ta. ba:rtɯja ɔlɔqtɔ:q ɐcɐejketin aŋa:r kɯnata bɯlan barɯ ɔlɔqtɔ:q teriltelergɐ barɯtɯgar abaʃa ɐcɐejkete kæmælæhær. ba:rtɯja ɐcɐejketiger, nehilɐk mɯŋŋaqtarɯgar bejetin yletin dakala:ttan bɐeren ɯjɯ:-kerdi: sybe ɯlar. qɔmsɔmɯla sɯq ɔfɔlɔru mɯŋŋaʃar sɯhɯran bihireten bejetin kekketin qaŋatɯnna. biligin 46 silɐnne:q, ɔntɔn ɯncata ba:rtɯjala:q.

dissipli:ne ca:ha yeygej bɯlla. kura ɪʁrɯ:lar ba:llara emtenne.

atuɯn kura ɐcɐejkeler emɪe bu abaʃa ɐcɐejketin kurduktara bɯllar yeygej bɯlɯ ebit.

abaʃi:nskaj.

bihɐqe surujallar.

qɔmɔttɔ.

bebɐeskej bartɯ:naj ɔskɯla kursa:na t. sa:bɯnap wreʃitten byten dɔjutugar k e l l e e b e!!! a m a bihigi tulaŋɯ qɔmsɔmɯlun ɐcɐejketin kurduk araccɯ ɔlɔrɔr mæltæq ɐcɐejke, sajdu:la:q dɔfɔrbut taqsan salattaran abuɯrana: inibit dɐen bɯlta. qata ɔl kihibit bihigi dɐeki qajuhɪʁn da: baʃarbat. sekrete:rbit ikki tægyl muŋŋaqqa surɯtunnara:rɯ kærdæhy: bula:n bebɐeske u:ppɯta, ɔnu t. sa:bɯnap bɔbɔ tutan baran sɐebiger a:ŋŋan ere biher. muŋŋaqqa kihibitin kærbæppyt. itinnik salajan bɐerɐqqe ajula:q kihibit muŋŋaqpɯtugar sɯʃɜɪʁn sirgener bɯltun kenne qajtaq tabɯllabɯt.

t. sa:bɯnap qaraŋa bura:ttarɯn inniger wrenerin umnubatum dɐen „qɔtugu ɯccatɯnan“ ilɜikti:bin.

qɔmsɔmɯl.

saŋa sɯl.

(ta:tta ulu:ha).

bɯjɯl sajɯn, ɔkkɔ kirɐqqe dɐeri, tɪʁraha nehilɐgin ɯccattara tymsen kɯhɯl munnuk terijdiler. ylele:bit birɐme alus kulgahɯn yrdynen ikkite bejenen kærdæræn (ispekte:k) ɔŋŋɔ:tɔ ɔnnɔ ɯpsaja 150 kihi kelen bekke sergeʃele:n kæræn, astɯnan bardɯlar. ikkite ekkin qahɪʁta taʃɯsta. ɔnnɔ cugas ergin wreqte:q ɯccat kæʃyspyt kurduk kæmælæstæ. qahɪʁkka ki:rbit ɯstatɯjalarɯ kærdæqqæ: seri:timsiji:, kelen iher ɔlɔq, qahɪʁt sɔlunɯn ca:starɯnan surullubuttar. ekkin qahɪʁtɯ „bastɯkɯ qardɯ:“ dɐen a:ttanna. bu nehilɐk ɯccata kɯrɜɯk daʃanɯ maŋnajgɯ qardɯ:ta bɯlar. kenneki sajɯnnarga erdetten kɯhanan usta:p eŋin terinen ylelɐqpit. biligin maŋnajgɯ akala:pput ere bɯllaʃa.

da:ja ɯla.

kɯhammat.

(hene ɔrɔjɯna).

camca-saqa:rap qɔmsɔmɯlun ɐcɐejketiger silɐn suruksut b. ɲ. mijiku:nap dɐen kihi bi:rde de: muŋŋaʃar sɯʃɜɯbat „solom sɯq“ dɐen tullaːq. tuɣu kinere bɯlla? itɐnne silɐn tælæbyryn (членский взнос) tælæ:bætæʃɐ 9 ɯj bɯlla. itiunik tuqqa da: kɯhammat kihi qɔmsɔmɯlga kɜɔyhe sɯq bɯlɯqta:q.

qɔmsɔmɯl.

qamnaccɯttar qamnaskɯtɯn qaccɯnan ɯlɯŋ!

ba:bunrukata sɔbɯta sɯq, bu bihiŋi saqa sirin kurduk, swhy i:ten ɔt burduk ylele:n i:tter sirgɐ qaccɯ da: sulɜɯ:ta mæltæq. ulu:ska: qamnaska sulɜar ɜɔn qamnastarɯn se:kej tajahunan eŋin ulallar. ɔl taŋastara yɪeleriger ilbirijen qa:lar ergɐ sɔn ɯrba:ʃɯ tɯma bɯlar.

biligin taba:r se:kej sɪbnata cepɐe:n erer, dæksæ cepɐe daʃanɯ. ɔccɔʃɔ qaccɯnan qamnahɯn ullɯt kihi bejete tuɣu taptɯ:rrɯn atɯ:lahan ulɯqta:q. ɔnɔn **qamnaccɯttar qamnastarɯn qaccɯnan ulallara barɯsta:q.** iti kurduk idelɐq sɔjɯs kin su:ta sybeli:r ebit.

am. ac.

eppɐtti:r rede:kter
s. kɯbarap.

1928
alтwɲɲw
31
sirɐede
№ 18 (62)

barш dэjdu ylehittere, qэɪɒэnuŋ!

qэtugu uccat

qɲnsэmɯol saqa sirinɛ:ʃi kemitɯetin qahɯta.

erede:ksije a:druha : ээku:skaj k., qэmsэmɯol ɯbalasta:ʃш kemitɯete.

taqsara 5-s ѕɯla
bi:r №-n sɪьnata 10 ɋ.
surujan ɯlar sɪьnata ɯjga 20 q.
surullar sire—bɯsta.
ɯjga ikkite taqsar.

qэmsэmɯol wreq keskilin keŋeterge ki:rde.

(bytyn saqa sirin yrdynen bıolar qemsэmɯol wreʃin bэqɯtugar[1])

qэmsэmɯol ki:n kemitɯete bɯjɯl balaʃan ɯjɯgar bɯlan a:spɯt eder uccat 14 kynytteu ɯla ækta:p æræbæly:ssyjetin 11 ѕɯla tɯlu:tugar dɯlɯ, ikki ɯjda:q bytyn sebɪeskej sэju:s yrdynen *wreq keskilin keŋeterge kullu:runaj æræbæly:ssyje bэqɯtun* эŋэrэrgэ u:ru: u:rbuta.

hu bэqɯt syryn na:data—**wreq keskilin** (культурная революция) kɾeli:tin ky:hyrdy:, a:n basta:n wreq sɯʃun kutta, itɾenne beje ɯpsastɯba is эlэʃэ bɯhɯ:ta (быт) sajdan tupsan taqsarɯgar, mækkæhy: bɯlar.

bu teriller bэqɯt — bihigi (qэmsэmɯllar) itɾenne atɯn nehilɾeŋŋe daʃanɯ is bɯhɯ:tɯgar, эlэʃэr tɯq „iriŋeler», su:star ba:llarɯn ээn qaraʃar kærdær:æn anɯgɯ ættyger *„qэmsэmɯol sihene эlэq эahaq tuttunu: yleliger tɯqtar ba:llarɯn kæræn, urutun baran, bytyn qэmsэmɯol teriltetin ky:hyn—ɯэfun na:r bi:r ѕɯlunan u:targa“* (b.s.i.q.ɯ.s. ki:n kemitɾetin aʃuta:ssɯjanan barapaga:ndanan salajar (ЛПФ) sala:tɯn suruguttan) sana:nɯ u:rullɯqta:q.

saqa siriger bэqɯt atɯnnɯk barar.

saqa sire barɯ is эlэʃэ ki:n sirten cike atɯnɯn bɯhɯ:tɯnan bэqɯt atɯnnɯk teriller. qэlэbura: ki:n sirge bu teriller wreq bэqɯtun ki:n na:data ylehit эrэjɯonnarɯn, эlэqtэrun tupsarar tuhunan bɯlar, эttэn bihɾeqe iti эnnugar *baru ky:hy tɾʃa — ulu:ska burafullɯqta:q.* b.s i.q.ɯ.s. saqa ɯbalahɯna:ʃɯ kemitɾetin byrwte, bytyn saqa sirin yrdynen bɯlar, qэmsэmɯol itɾenne eder uccat wreʃin bэqɯtun ækta:p æræbœly:ssyjetin 11 ѕɯla tɯlar bura:hɯɲɲɯgɯttan ɯla qэmsэmɯol V's ɯblasta:ʃɯ muɲɲaʃar dɯlɯ эŋэrэrgэ u:ran turar.

эl ere:ri siti kem ihiger bэqɯt syryn bэpppurɯstara sэrэqtэrэ эlэq kɪьllɯbattar, эnэn iti brɪemenen bɯstan qa:lar satammat, bytyn ѕɯlunan teri:r bɯlɯqta:q.

bэqɯt syryn ylelere.

1. ɛrɛʃi ѕaʃu meliti: sa:maj syryn—ki:n yleлen kæstær. bihigi saqabɯt tɪta:ʃɯ (ulu:s ta:ʃɯ) nehilɾeŋŋete, эrduk eder uccat 90% keriŋe wreq sɯrdɯgɯttan amsajɯmna, qaraŋa sabɯdɪьlɯgar qa:ttaran эlэrэllэr. mannɯk kihi qaraʃɯn qal tarɯtar aqsa:n, qaja:tar daʃanɯ saŋa sessijeli:sme эlэʃun tutar kuhanu:la:q qэmsэmɯl sэju:hun ky:hyn — ɯʃun ty men qassa ѕɯq saba tyhen iti „qaraŋa bɯlɯtɯ“ ylehit ba:hɯnaj arʃahuttan su:llararga ɯŋurar.

qэmsэmɯol teriltelere. ɾeɔɾejkelere эrduk cэrbэtэn bu yle ataʃar turarɯgar, bar ээn qaraʃar kæstær yleni эŋэrэrgэ sana:nɯ u:rɯqta:qtar.

bɯhatɯn ɯllaqqa mannɯk ylcleri terijillɾeqte:qter.

a) saqa nehilɾeŋŋetin wreʃinen surdatar su:ttarɯ (w.e.ɜ. n.q. allara:ŋgɯ beli:tikenen surdatar su:t sala:lara eŋinner) ylelerin kæbytteren, qajatar daʃanɯ wreʃe sɯʃu meliter ylenI a:n basta:n turɯottarɯllɪьqta:q. qэtэ ulaqan эskɯlalarɯ ahɯtala:n, bɯspakka yleleten, ycygej ucu:tallarɯ (ликвидаторы) ɯ:tala:n ihɾeqte:qpit. эskɯla sɯq sirderiger altalu: ɯjɯnan kæh:e sɯʌ̃ar эskɯlalarɯ эlэqtu:rga kuhamɲɯnɯ u:rullɯqta:q.

б) *ɯreqte:q qэmsэmɯol bi:r wreʃe ѕaʃu ɯreqte:* dɾen kicel tɯlɯ bura:ʃallar. manɪьqa qэmsэmɯol barɯ teriltelere, ɾeɔɾejkelere sulla:ʃɯ ylelеriger qaba:tɯnnaran. qaja:tar daʃanɯ 1928—29 wreq ɜulɯn byty:tyger, qэmsэmɯlga berillibit 400 wreʃe sɯʃu wreqti:r sitilleriger ɜæksæ a:ha tyheriger kɯhanɪьqta:qtar. tus tuspa kuru:ppanan bi:ter bi:rdi: daʃanɯ qэmsэmɯles bejetin ytw kæŋy!ynen эlэqtэ:q bælæq ulan qaja satanarɯnan wrefere kæŋyle bɯlɯqta:q.

в) qэmsэmɯlk ekketiger wreѕɯq dɾen эlэq ѕubɯlɯqta:q. itini kutta teŋŋe qэmsэmɯlester barɯ saqalu: surujar, a:ʃar bɯlallarɯgar ɾeɔɾejkeler sana:larɯn urɯqta:qtar. эnɯqa saqalu: ycygejdik biler qэmsэ mɯllartan tuspa ucu:tallarɯ эŋэttэ:n, ana:n ylelɾeqte:qter. mantan akkastana:ccularɯ kutta bet ky:ske mækkyhylɯqte:q.

ɯqsastɯba itɾenne beje bɯhɯ:tɯn cebdigirdi:.

eder uccat itɾenne tɪь nehilɾeŋŋetin эlэʃun tuttunar bɯhɯ:ta (быт) yksyger kihi bekkihɾen kurduk bɯlar.

manɯ sɯq gunan saŋa эlэq sigili:tin majgɯtum iŋeri: qэmsэmɯl syryn kuhamɲɯta bɯlɯqta:q.

ylebit mannɯktar.

a) arɯgɯ, taba:q eder uccat dэrɯbujatɯgar tæhælæ:q aʌ̃эaqajɯ эŋэrэllэrun ээŋŋэ ycygejdik aqsa:nɯnan a:ʃan, ɜujagura:manan[2]) kærdæræn turan kepsenillɾeqte:q. arɯgɯnɯ barɯ la:ppalartan, э:ŋŋu:r (kulu:p) ɜæleritten, ээn sɯʌ̃ɜan ebɾetti:r sirderitten эlэccu sɯq gunarga kuhanɪьqta:qpɯt, suda:rɯstɯba su:ttarɯgar bu tuhunan kærdæhy: killerillɾeqte:q. *«ɜa:ttaq u:nu»* (arɯgɯnɯ) kɯtta mækkyher ɯpsastɯbanɯ terijer yletin bar ээn ətəttugar keŋeteq keriŋne:qpit, qэm sэmɯllar bejelere qэtэ ki:ren. sirde:cci bɯlan ihɾeqte:qter. arɯgɯ ca:hɯman эlэq sabar ættynen qэtэ kepsenillɾeqte:q, yleʃe daʃanɯ sɯhɪьrullɪьqta:q.

б) saqa kihitin эlэʃun keteheːcci *qa:ttu* bɯlar. qa:ttɯnɯ эlэq sabarga, suda:rɯstɯba su:ttarɯgar bэppurɯs turulɯqta:q. itinɾeqe ebi: tɪь saqatɯgar qa:ttɯ aʌ̃ɜaqqajɯn эjjger tyheren kepse:n ihillɾeqte:q.

в) saŋa taqsan erer sessɪjeli:skej wreʃi kittite:cci *kælæhyn, cancaruk tuttunu:* bɯlar. qэmsэmɯl wreʃin bэqɯta эrduk bu «æstæ:qtæry» sytererge terinɾeqte:q. ээn muɲɲustar sirderin (эskɯla ɜæleri, balanɯ:ssalarɯ, su:nar ba:ɲɲɯktarɯ, nehilɾek muɲɲaqtu:r ɜælerin) barɯ siɜiŋ tuttu:ttan, kælæhynten ɯra:stɯ:; ulu:stalarɯ, эlburdarɯ cebdigirdi:; su:t ɜæleriger bu:lɯ kæbyppekke ɯra:stɯk tuttu:, sillɪr—qa:qtu:r ihitteri bulu: itinten da atuin yle aqsa:na billibet elbeq. эnu barɯtɯn ɯjdaqqa bu qahɪьppɯtɯgar bappat. itɾenne itinnɪk ylelerge qaba:tɯnnaran qэmsэmɯol ɾeɔɾejkelere ylelerin bejelere эlэqtэ:q bɯhu:nan kæræn ɯtallara kæŋyl.

г) эskɯla эʃэlэrэ эlэrэr ɜælerin, kura эʃэlэr i:tiller sirderin эlэʃun ɯra:sta:n, cebdigirdi: emɾe yle bɯla:nɯgar ki:rɾeqte:q;

д) qэtэn ɜætten araqsar yleте bet mæltæqtyk turar. bэqɯt birɾemetiger qэmsэmɯl teriltelere, ɾeɔɾejkelere iti ɜɪьlanɯ kærær su:ttarɯ, teriltelerі ɥhugunnaran, qaja:tar daʃanɯ yleni biller guna innin dɾeki sɯʃarɯtɯllɪьqta:q. manɪьqa : «ura:s эlэq» dɾen ɯpsastɯbaʃa qэmsэmɯllar qэtэ ki:ren atɯttarɯ kæʃytwqte:qter; „ura:s эlэq“ ɾeɔɾejkelerin terijeqte:qter; ulu:s bi:ter nehilɾek ki:niger bi:rdi: birimɾerde:q saŋa qэtэnu tutan, эnэn ээn qaraʃar kærdærær guna swhy tutan i:terge—kærærgæterinɾeqte:qter (itinɾeqe sæptæ:q su:ttarɯttan yp kærdænyllwqte:q); nehilɾeŋŋe qэtэnu ara:ra satɯ:rɯn, qэmsэmllar kæmælæhæn keŋeten ihɾeqte:qter, itɾenne qэtэnu ara:rbɯt ɜeŋŋэ ananar kæmælтæ—yp qajtaq tuttullarɯn itɾenne bɯrabɯ:talustɯba saŋa qэtэnu, ɜæni kutta bi:rge tutumaŋ dɾen taha:rbɯt ɯja:ʃa tæhæ tɯlarɯn kerijen kæryllwqte:q.

qэmsэmɯl is kekkete ɯra:stɯjɪьqta:q:

barɯ iti whe aqtɯllan aharɯllɯbɯt yleleri tэlэrэrgэ qэmsэmɯl teriʌ̃tetin ky:he babarɪьqta:q. manɪьqa qэmsэmɯl silɾene barɯ yle barɯtɯgar bejetin эlэʃunan, sigili:tinen atɯttarga birimɾer bɯlan ihɾeqte:q. qэmuɲu:stu: eder uccat ura:s kænæ sigili:tin, barɯ yleʃe qэmэʃэjun ylehit ba:hɯnaj eder uccatɯgar kærdærwqte:q.

эl gunan baran qэmsэmɯl bejetin ihiger *«ura:star»* ba:r bɯlallar (qa:ttɯhuttar, arɯ guhuttar) itinten du atɯtar эnu эlэq kiste:beppit, qata эrduk ɜeŋkerden bu bэqɯt saʃana kærdærwqte:qpit. qэmsэmɯl is эlэʃun, sigili:tin aʌ̃ɜata:ccularɯ, kehe:ccileri eder uccat, qэmsэmɯl silɾetterin ɜy:lyger taha:ran ihillɾeqte:q.

„wreq—эlэq sigili:tin kehe:cci qэmsэmɯl kekketiger sɯq bɯlɯqta:q“ dɾen bige tɯlɯ ɯlullɪьqta:q.

bytyn saqa sirin yrdynen a:har lɾepin uccatɯn sэmэʃэ ky:hyn kærdærær, wreq keskilin saqa æræspy:bylyketiger keŋeter wreq bэqɯta, barɯ su:ttar, terilteler kæmælærynen kɪьju:la:qtɯk baran, beje tin inniger turɯrunar kuhamɲu:tɯn tэlэrɯ dɾen ereneller.

ɯ. ɜndurɯhaɲ.

[1]) bэqɯt (поход)—kemne:q brɪemeʃe qэlujan ajan эŋэru: a:ta. wreq bэqɯta — qaraŋanɯ, эlэq ɜahaq siɜiŋin, kire:hin sɯq gunarga, kinini seriʌ̃irge teriller ajan bɯlar.

[2]) ɜujagura:ma (диаграмма) dɾen kuma:ʃuga aqsa:nɯnan qэlujan sura:hɯn, kartu:na eŋin эŋэrэn kærdæry:a:ta.

saqa qэlu:bugar.

saqa ɜэnэ	*saŋa qэlu:p*
saʃdar ѕɯla	*sandaːr ɯta,*
saŋa qэlu:p	*saqa sirin*
sa:nan turda...	*saʃa dugnь...*
egil—tegil	*kylym kætær*
eder uccat	*kynde:r ɯta*
siten turan	*kylyk ty:ny*
silɾen bɪolɯo...	*kæŋy kætw...*
kessɾe—bile	*kulgas, knьmmat*
kerɾen uccat	*kura saqa*
eber tulɯ	*bilɾet silɾe,*
ete turɯo...	*bilen kelɾe...*
ɔttэ tegil	*kere tulɯ*
ɔfэ tujgun	*kete:n isten*
ɔrduk kːæry	*wreq ulьn,*
ɔːjɲu: turɯo...	*wre barnь...*
utuk sirge	*kærdæ:q, kæqtæ:q*
uccat bile	*kæry kæræn*
ɯrnь tэjuk·	*wren kætæn*
ullɯ. turɯo...	*yrde:n barnь...*
uruj, uruj	*uruj, uruj*
uruj tutun,	*uruj tutun,*
ajqal, ajqal	*ajqal, ajqal*
aqtan bɾerin.	*aqtan bɾerin.* sata.

qэmsэmɯllar ky:skytyn — kydeqqitin tymeŋŋit, saqa nɔrɯtun qaraŋatɯn qalbarɯtar, wreʃin sɯq gunar wreq—sɯrdɯk *kuʃitu:runaj bэqɯotugar*[1]) bi:r sэmэʃэ bɯlan *ylele:n.*

qэmuɲu:s sillɾete ɜэburɯpa yrdynen ky:hyrde[2])

sabastɯpka dэlguna qэjdэn iher.

ba:jdar yletten qэʌ̃ɜэʃэn, qa:nɯ tэʃэn ylehit kɯla:hɯ; ataqtarɯgar ynterɾeqtere sɯʃa.

ɜэburɯpa ihiger ylehit qa:na qamsa:n, batta:n эlэrэr ba:jdarɯn utarɯ qarɯtɯn si:letinen qapsan erer. эmuk a:jɯ ylehitter ular qamnastara, aŋaqtarɯgar taŋastarɯgar ti:jbet bɯlan, qamnastarɯn ky:s ættynen eptere:ri sabastɯpka —bu:n эŋэttэ:n ylelerin tэʃэ tebɾen эlэrtэ:n ereller.

biligin ba:j ajmaq ylehit ere ky:hyn uhatan, ular, qamnahun tyhereñ barɯstarɯn эnэn ky:hyrteqterine bajarga ti:jeller. эl ihin ba:jdar ylehit kɯla:hɯ tu:n taha:rbakka, qam yktwn, kiniler qarularɯn sili:tin emerge qaraŋaran, sɯtu:qqajan эlэrэllэr. эnэn ba:j qaputa:l ɯnna ylehit utarɯ tussan ki:sser tiheq kynnere cugaha:ta : ylehit æræbœly:ssyjete эmuk sirderiger эŋэhullar sɯla tэbulunna.

sabastɯpka dэlguna.

ɲemes эmukka. gambu:r, ki:lskej, bireme:n ɯnna stætti:n dɾen ulaqan kɯrattarga u: sebin tutar ɯnna bɯttutujbutun abɯraqtu:r ylehitter, bahu:lɯk ba:jdarɯn kutta kepseten kæræn baran, sabastɯpka эŋэrdular.

bɾerilin. erɾejin ɯbalaska tataŋas эŋэrэr ba:burɯka ylehittere sabastɯpkala:bɯttar. ylehitter twt sɯl ulaqqan mi:tin эŋэrtэ:n, эnnэ qahan kɪьjɪьqpɯtɯgar dɯlɯ эqsuhɯqput dɾen tɯl eppitter. sabastɯpkahɯttarɯ utarɯ ba:jdar sa: ky:hynen kæssybytter. bura:nsɯja suda:rɯstɯbatɯn bala:tatɯgar qэmuɲu:s ээkuta:ta pikeme:l sabastɯpkahuttarga bi:r mælyjwn bura:nka qaccunu (bura:n—37½, qaccula:q bihɾeninen) эnu bala:ta ulummataq.

sabastɯpkanɯ salajar idele:q sэju:hyn uja:ʃunan sabastɯpka turkuje:n dɾen ki:n kɯrak-

[1]) bэqɯt (поход)—kemne:q brɪemeʃe qэlujan ajan эŋэru: a:ta. wreq bэqɯta — qaraŋanɯ, эlэq ɜahaq siɜiŋin, kire:hin sɯq gunarga, kinini seriʌ̃irge teriller ajan bɯlar.

[2]) ɜujagura:ma (диаграмма) dɾen kuma:ʃuga aqsa:nɯnan qэlujan sura:hɯn, kartu:na eŋin эŋэrэn kærdæry:a:ta.

bece:t kwhampwta.

(bytyn səju:s erede:kterderin sybe muppaſar t. molatap dakwla:twn twhwnan taqswbwt u:ra:q.

bytyn səju:s qahɪbtwn erede:kterdere t. mwlatap dakwla:twn sæptæ:ſynen a:ſar.

kɪbju:la:q sessijeli:sime əlaſun turugurdar, baj, kula:k ky:hyn aqsatar, ba:rtwja syryn sɪblwn bigergeter (ba:rtwja sebɪeskej səju:ska ba:bwrwka, səbwt, massw:na əlaſun ajar syryn sɪblwn, ba:hwnaj qasa:jwstwbatwn kætæſær, tɪbnw, derɪebineni keppereti:pke ky:ske killeren kwra qasa:jwstwbalarw qəlbɔttɔ:n cæmæqty: (коллективизация) wreſi, swrdwgw telgeti:—kultu:runaj æræbæly:ssyjeni ojəru: wnna ba:j sana:, ara:s əlɔqqɔ ¡swhɪbna swq tutunu: æj sana: ylehit, zadapw nəlwk i:rderin utarw əqsuhu:, ylehit kwla:s kw ra-zadapw, ɔttɔ ba:hwnajwn kwtta səju:staharwn bigergeti:) kɪbttarɪbq tusta:q ylehiti, qarwtwn si:letinen i:tillen ələrər ba:hwnajw, ərduk zadapwtwn barw yle bit, əlɔqput tutunu:tun zy:lyger-zyhynyger kwtaran isteqpitine. æssæ ərduk kwhanan-miŋenen turan ylehit, bastwŋ wcarat ba:rtwja ɔttɔtugar bige kirɪeppespitin—allara:ttan whe:ŋje dulw bw:barw tala:n kɪeŋnik bigergetɪeqte:qpit. siti whe aqtwllwbwt ba:rtwja kwhampwlara ərduk. bili:ŋŋi birɪemeſe, ula:ppwtwn bwhw:twnan. sənu kwtta tebis təŋŋe, ketit-kɪeŋ ylehit--ba:hwnaj ma:ssatwn terijerge, kiniler sana:larwm bi:rge səməſəlu:rga, bece:t swltata emɪe tæhæ eme tægylynen ula:tar.

iti ca:hwnan bwjwlgw kwhwnna:ſw sebɪet bw:barwn qampa:ŋŋatwgar, yle hit-qamnaccwt nərwtu, kɪeŋnik, diriŋnik, sebɪet bw:barwgar tɪrdar, sebɪeskej bartwjnaj bece:t ki:n ylete bwlwqta:q. ənən bece:t. bw:bar qampa:ŋŋatwgar, nɔ rwt—ma:ssa æjyn sana:twn sessijeli:skej ɔlɔq sɪblwgar ymyryccy tardan, sebɪeti sergeqsiterge ərduk suluhwq tusta:q.

ma:ssanw saŋa ɔlɔq tutunu:tugar ɔqtɔru: suda:rwstwba su:ttarwn tæryt silsitten tæryt silsitten tupsarw:, byrekere:tteri kwtta ɔqsuhu:, ma:ssanw yleſe tardan aktw:bwn kætæſæn aiŋne:q ylehit kwla:s æjynen i:ti:, kini ɔrəſunan sy:rdy: wt kwhampwlar, araj beje iteſehin—bwcaſahwn kiri:tikeleni:ni urukkututtan wnunan wſuttaqqa wnna ɔnnɔ wt-a:n basta:n, ylehɪt ma:ssanw bejetin ky:ske tattaqqa, ɔccɔſɔ ere kwrɔwk kænæ syŋŋynen barɪbqta:q. iti ca:hwnan bece:t sebɪeskej su:ttarw kirtiter-qara:rdar byrekere.tteri kwtta ɔqsuhwqta:q. bejeni kiritikeleni:ni mehejde:ri ataqtw:r ba:r bɪollaſwna, ənu bece:t kwtwrbwt timirinen bwha qa:rwjan, swq gwnɪbqta:q.

bejeni kiritikeli:r yleni anardas sɔbɪeskej qasa:jwstwbanaj, keppereti:binej ere su:ttarga sɪbrſatwn swŋa:ſwn eŋinneren kebispekke aharan, idele:q səju:star. ba:rtwja su:ttarwn sw:halarwn—qaltwlarwn æssæ ky:ske ta:rwjan ihɪeqte:qpit.

ylehit-ba:hwnaj kɪbjwla:q sessijeli:skej ɔlɔſu ərduk tyrgennik y:nneren iher swlugar, s. səju:s ykse ba:hwnaj nesilɪeŋŋele:ſin bwhw:twman, is twrajdar—mehejder keme swq, bwly:lleritten, a:han iher ɔlɔqput (переходную эпоху) y:ny:te ərduk ɪbra:n, kwta:tan iher. ɔl ihin ba:rtwja, barw ba:rtwja terillelleritten, qəmuŋŋu:s a:jwttan. ba:rtwja wtar sɪblwn, wjbwt wja:ſwn tɔlɔrɔn iherge kwhanɪbqtara dɪen ky:ter. ənu kwtta ba:rtwja swluttan twra:n lɪeŋin wreſer sæp tybespet æjy sana:nw wlwnar ba:r bwllaſwna, ənu kwtta ulaqannwk ɔqsuhwqta:qpwt.

tɔrwskaj wreſin batwha:cwk kwreſejin utarw. isɪejnej, beliti:ceskej ɔqsuhu:nu kyhyrdwqte:qpit. ənton da uratw, ba:rtwja ɔt wjwna:ſw pilɪenwmar belɪete:bit, ba:rtwja swluttan twra:cwlarw kwtta æj-sana:, beje ættynen turu:lahw:nw ky:hyrden wjɪbqta:qpwt.

biligin bece:t, qaja da bi rɪemetten ərduk kwhanan bytyn qəmuŋu:s ma:ssatwn wnna ketit kɪeŋ ylehit kw la:hw bytynny:tyn bassabw:k, qəmuŋu:s bejetin etteriger—qa:nnarwgar iŋeren itɪeqte:qter.

erede:kterder sybe muŋ paqtara belɪeti:r, becet swl tata ərduk ula:ppwtwn bwhw:twnan, ba:rtwja bece:t yletin salajɪbq, wjan-kerden bɪerɪeq tusta:q. wnna ba:rtwja yrdyk bili:le:q kæry:le:q, ziŋ kwrɔwk bassabw:k kwhatwgar busput-qappwt ylehitteri, bece:t yletiger kicejen bɪerɪeqte:q, ənu bece:t yletin kyhyrdwqte:q., kini twmwrdarwgar iti: qa:nw kutwqta:q.

ti:jimmet swllarbwt.

bɔturu:skaj ulu:hun, curapcw derɪebinetiger eder bɪeŋɪer 1924 s. terillibite. bu swltan biligiŋŋe dwlw bɪeŋɪer y:ny:te, ula:tan iher. kwra ɔskwlaſa wrener eder wccat bɪeŋɪer ycygejin bilenner, ki:ren i:till-i:tille qəmsəmwlja taqsallar. ylebitiger mannwk mehejder ba:llar.

yp ættynen bet mæltæqpyt. qa:ltswkta:q bɪeŋɪer dɪen bet aqsa:nna:q, ɔttɔn atwn bɪeŋɪer taŋnar taŋaha, tɪttar sebe kelɪe dw.

bi:r twlwnan etteqqe, cyrapcw bɪeŋɪerin etere:tin ɔlɔſɔr, ti:jimmeppit bet elbeq.

bɪeŋɪer ylete sajwn a:jw utujan qa:lar. kwhwn aſwj aq qənukka, ɔfəlɔr wrenellerin saſana whuktar. ɔl birici:ŋete bi:r ulaqan ylehit swſuttan bwlar. beje ihiger, bi:r eme, ylehit ba:rwn kwhwn tutan ylele:tiler.. sajwn ɔl kihi qajtaq da: kɪbjan ɔlɔrbɔt. itinnik ti:jimmetter ba:llarwttan bihi bɪeŋɪerbit ylete qa:mara bwta:n.

ənən bɪeŋɪer wkurukta:ſw byrwte anwgw ættyger, bu etere:t ylete ataſar turarwgar kwhannar sæp bwlwq ete. bwjwlgwttan wla bi:r ycygej ylehiti anw:rga qaja:n da na:da.

Комсомуол Вася.

qɔtugu wccakka surunuŋ.

kenniki bire:meſe „q. w.“ surujar ɜɔn aqsa:nnara ulam acca:n, qahɪppwt taqsar aqsa:na 300-ke tyste. afujaq bire:menen ɔl aqsa:nw æræ tarda ɔqsɔr kɪbttarbat, ɔnɔn barw qɔmsɔmwollar, ba:rtwjata swq eder wccatar qɔlbɔhɔn, bet tyrgennik surwna ɔqswŋ.

barw qɔmsɔmwol ecɪejkelere, ɔskwolalar kwhanan surwja:cw ɜɔnu tardnqta:qtar. „qɔtugu wccatw“ surwmmat qɔmsɔmwol ecɪejkete swq bɪɔlɪɔqta:q. ecɪejke a:jw, qahɪbtw surujar bɔlumɔcwnaj talwlɪbqta:q, kini qaccwnw tymen baran, bɪɔstanan surujan wlɪbqta:q kɪorattan tas sirge ɔlɔqtɔ:q ɜɔn, barw qahɪbtw bɪɔstanan surujallar.

qahɪbtw tirɪeppet bɪollaqtaruna ereae:ksije a:twgar sajabulɪbŋŋa w:tɪbqta:qtar.

ɔnɔn, qɔmsɔmwol ecɪejkelere kwhana ɔqsɔn „q. w.“ surwnwŋ, tas ɜɔnu tardwŋ.

erede:ksije.

qa:ttwhwt qɔmsɔmwol.

ta:tta ki:n qɔmsɔmwlun ecɪejketin silɪene ɜa:kwp bajbalabwɪs mɔrduskwj 1925 s. sa:s tɪbraſa nehilɪegin bwlwrgw ulaqan ba:jwn, bah. mi:t. bɔppwgw kwtta qa:ttw ɔ:ŋŋɔ:n wsta:n taŋahwn sy:tterbit ɪonna qaccwnan, taŋahwnan ɔ:ŋŋɔ:buta elbeq.

mɔrduskwj bejete qɔmsɔmwol aktw:ba wnna ecɪejke byrwtyn silɪene. ɔnɔn qɔmsɔmwol ecɪejkete bu kihini kɛrdær sæp bɪollwq ete.

bæ:.

---

ka u:rajbwt. tas kwrakka ylehitter berine ilikter.

bele:k ɔmukka.

barsa:ba. lwdsa kwrakka sabastwpka ula:tan iher 850.000 kihi bwlla. sabastwpka atwn kwrattarga tarſanna.

kenneki surafwnan altwŋŋw 16 kyn. lwdsaſa sabastwpka ula:tan, elektiri:cestibe ere yleli:r yhy. timir swl, kwrat upra:batwn kensele:rijete, eresterɛ:n, ɜɔnu tyherer ɜɪeler, ɔ:ŋŋu:ɔŋɔttu:r sirder—barw sabwllwbwttar, ba:jdarga ɜɪeleriger najmwnan ylebi:r kergen ɜaqtallar emɪe sabastwpkala:bwttar. tas ki:n, qas da kwrat, ylehittere emɪe bu:nna:bwttar. lwdsa kwrat idele:q sɔju:stara barsa:baſa, idele:q səju:s ki:n kemitɪetiger, ba:jdar ylehit qamnahwn eppeteqterine, bytyn bele:k ɔmuk yrdynen. twq ba:r ylehit wpsaj sabastwpkatwn ɔŋɔrɔrgɔ wja:qqa taha:rwŋ dɪen kærɜæspyt. lwdsa kwrat ki:n ulu:ssalarwgar ylehitter twlan ke:ster, ulu:ssalarw beli:ssije qarabwllw:r.

cɪeq—sulaba:kka. qaja (ara:s kɛmyhy, ta:hw, timiri qaha:cɛw) ylehittere qamnastarwn eptererge kærɜæhæn kærɜæn battaran baran 90.000 kihi sabastwpkala:bwttar, keŋneki surafwnan sabastwpka ərduk kwta:ppwt. sa:qta aɮɜanarwn qarabwllw:r ylehitteri ygysterin ustubuttar, ba:jdar ikki bwrwhɪbnw qamnastarwn epitterin ylehitter bwlummataqtar.

itɪenne daſanw ɔmuk aqswn sabastwpkalar, ylehitter bu:nnu:llara, qahɪbkka mɪeste ti:jbet bwlan ki:rbet. sabastwpka dɔlguna ba:j ky:hyn dɔlgutan erer.

ba:jdar æræbæly:ssyjeſe ylehitterin mɔmaqtw: satwllar.

ylehitter ba:jw utarw ɔqsuhallarwn, ɔmuk qɔmuŋu:starwn ba:rtwjalara salajallar. ɔl ihin ba:jdar wt—a:n basta:n qɔmuŋu:s teriltelerin yrdyger tyheller.

ɔmuk sirin aqswn qɔmuŋu:starw kynneri ty:nneri qa:ja turallar. bu wj aŋa:rwgar qa:jdwlar : balga:rwja ɔmuk balw:sswjata, bɪene kwrakka, qɔmuŋu:s kisteleŋ kempirɪensije tin astwbwt dɪen, 40 kihini qa:jdwlar, ɔl ɜɔnu suda:rwstwba bere:degin utarw turbutunan a:tta:n, su:kka bɪerdiler wnna da bw:stala swq qa:jan. ihɪeqtere di:ller.

a:bstrwja ɔmukka. a:bstrwja qɔmuŋu:s ba:rtwjatwn ki:n kemitɪetin silɪetterin qa:jdwlar. qɔmuŋu:s teriltete bwsaſastw: sahan ylele:n erer. altwŋŋw 13 k. a:bstrwja qɔmsɔmwlun ki:n kemitɪetin sekirite:rin qa:jdwlar, itɪenne cɪeq swlaba:q qɔmuŋu:s delege:tin wnna qɔmuŋu:s ba:rtwja qahɪbtwn erede:kterin a:bstrwja kwranw:ssatwttan twrappwttar.

ɜɔŋŋɔŋŋa. tɔkuja kwrakka altwŋŋw 2 k. balw:sswja qɔmuŋu:s ba:rtwjatwn 6 ulaqqan ylehittere ɔlɔrɔllɔrwn isten. ɜɪeni kelen sɪbpta:bwt. ɜɪetten berimmekke wtwspwttar. bi:r balw:sswja ba:hwrbwt, 5 qɔmuŋu:hu wnna ɜɪele:q qɔtunnarw kwtta qa:jbwttar.

kwtajga qansu: dɪen sirge musulma:n ɔmuktar 80 delege:tterin kwtaj bwla:stara ælærtæ:n ke:spitteritten bu:n turwrbuttar. ɔl ælbyt delege:tteri musulma:nnar tæly:r nəlwktarwn cepceterge kærɜæhynnere w:ppwttarwn ælærbytter. barwta seri:ge 100.000 kihi ælbyt.

qɔmuŋu:s ba:rtwjata y:ner.

ɔmuk sirderine:ſi qɔmuŋu:s ba:rtwjata, ylehit kula:s innin kæmysky:ryn, ylenen kærdæræn, kini swltata ylehit qaraſwn, atwn ba:jga bastarwn ɔſustarbwt ba:rtwjalarda:ſar, kynyn—ty:nyn yrde:n iher.

ɪɪemes ɔmuk qɔmuŋu:hun ba:rtwjatwgar ylehitter, sessije:l ɜɪemekire:t ba:rtwjattan taqsan, keme swq kufulunnular. kenneki berɪemeſe sirɪedinej erɪejin wbalaska 10 saŋa qɔmuŋu:s teriltete ɔŋɔhulunna. bɪerlin—brandɪenbu:rg wkurugar ɔlɔŋŋu wjtan wla 3849 kihi qɔmuŋu:s ba:rtwjatwgar ki:rde.

ɔmuk ylehite sebɪeskej səju:ska bwra:ttw: ili:tin u:nar.

ɔmuk ylehittere, sebɪeskej ere səju:s kwrɔwk a:n dɔjdu ylehite,ba:j battwgahwttan taqsar, kæŋyl ɔlɔſun uhanarwn ihin kærænnær, ɔmuk ylehite bihigi sebɪeskej səju:sputun, bejetin qaraſwn iccitin kærdyk qarwstw:r

saŋardw: a:ngwlwja ɔmuk ylehittere bejelerin suda:rwstwbalarwn, sebɪeskej səju:hu kwtta tɔqpuſ wlsw:gwn—bessi:gin, sibe:skin kænnær dɪen twl killerbittere.

ɔmuk ylehittere ba:jw utarw ɔqsuharga sɔməſɔlɔhɔllər.

bwra:nswjaſa ergɪen bɔrukwttarwgar 16.000 kihi ylehit ba:r wnna bɪerekke yleli:r emɪe ɔccɔ kihi, ɔntɔn ara:s idele:q səju:starga ba:ra—swſa 12.000 ere kihi ki:rbit. ɔl kærdyk bwtana swſsar u: ylehitterin idele:q səju:hun ky:hyn mæltætær. ɔl ihin „mwrahwttar, lwkahwttar səju:stara qaja ideſe yleli:lerin a:qswbakka ere. barw ylehitteri qɔlbɔ:n killererge ɔŋɔstubuttar. ɔl səju:ska bet elbeq qɔmuŋu:s ba:r. ylehitter keme swq ki:rtele:n ereller.

ba:jdar beje bejelerin twŋwraqtahallar.

a:ngwlwja wnna emɪerike ikki æstæræ ulam kwta:tan iher. saŋardw: a:ngwlwja bura:nswjalu:n sæbylespit suraqtarwn isten, emɪerike kujaqata ky:rbyt. ɔl ca:hwnan qɔmuŋu:s qahɪbta surujar : „ikki yrdyk ɔmuk a:n dɔjdunu bahwlwkta:rw bwſɜahar mækkwrdere ula:tan, seri: qaja:n da qalbarwjbakka cugaha:n kelle dɪen, bekke belemneneller. ɔl ihin bi:rderitten bi:rde kwta:rw, u: sebin qassa swq terineller.

emɪerike; a:ngwlwjaſa w:ppwt nwtatwn kennitten, seri: sebin belemni:te ərduk ula:tta, ɔnɔn a:n dɔjdu wtunan salahar swla qaja da birɪemetten ərduk kɪeŋnik ahwlunna dɪeqqe sæptæ:q. seri: kuttala kynne:ſi bɔppurwhunan turar—dɪen surujar.

ɔnɔn ba:j ɔmuktar, bajar baſatwgar, wtta:q seri:ni, beje—bejelerin utarw belen neneller. ɔl seri: bejelerin kæmw, ylehit æræbæly:ssyjete kɪbjb.

p. sab.

---

[1]) bu altwŋŋw wj aŋa:rwŋa:ſw suraq.

kepse:nner qəhə:nnər.

qəlbəhu: ky:he.

ɯsta:l kuta:naq ɯccat
kutara ku:ha ubajar
kutarbut kuhuul kustugar
kuttuɯlan bi:rge keleŋŋin,
ky:hyren tyllen ylele:n
qatan, buhan baraŋŋun
qaraʃuŋ ɯta surda:n,
cegʁen æjyŋ kuta:tan,
yller dəlgun kurduk
ælgym sy:ryk ky:stenen
æhy sa:hu yltyryt,
ælær æste:ʃy qamparut.
syller etiŋ ɲirili:r

keqtibet sylyhyn sana:ŋ
kɐccegej yjeni accula:n
kæŋyl oləʃu urujdu:r.
sanda:rar caʃɯlʃan qələlo:q
kærær qaraʃuŋ ɯta
kylymny: kæʃærə subullan
oʃəllə:q battalɯ ubatɲ.
bajqal ba:la ky:ste:q
bardam bara: baʃaŋ
ba:jɯ tətŭ baltala:n
qəmu:na oləʃun oŋərər!!!

Н. Тюгяюиоров.

* * *

ulu: dərʃə:n kɯrattarɯ,
ujgu dəlgun ala:starɯ,
kætær kumat a:llarɯ,
kæm ɯsta:l ɯlluktarɯ
timir kælæ miŋeleri
tireq tujgun tere:hini
kim ajda?...
kim ajda?...
ylehit qamnaccut—
yller ky:s qaqqajbut!
album, aɜurʃa yjeni yntyryten
amurɯ:n arbaj ʁr battalɯ eliten
kwq tuna:r ɜæreŋkej,—
kæŋyl ɜol sebʁeskej,—
bula:hɯ—
bujaŋɯ
kim ajda?...
kim ajda?...
cerde:q ili: ylehit!
cegʁen tarbaq qamnaccut!!!
kim barɯ dəjdu yrdynen bahɯlɯktʁj,
kim, kylym kyn annɯn ɜahajʁj?..
kim ərduk oləʃu urujdɯj,
kere caʃɯl bicik ohɯrdɯj?..
aŋardas
aŋardas...
ajɯ:hut
aʃabut—
cerde:q ili: ylehit...
cegʁen tarbaq qamnaccut!!!

abaʃi:nskaj.

l e g ie n ț e j.

bet ɜadaŋɯ da: bullar kelen baran, ara:s bere:dekke ki:ren eŋinne:n „ɜires ujba:n“ ikki cɔcɔccu ula:tan erer ɯlun ɯnna ojoʃum olus kuhalʃaga tʁep pekke i:ten ɔlɔrbuta. lʁegentej itʁenne kæstæky:n ikkʁen bi:rdi: suɯunan bu:hahan tærə:bytter, teŋŋe ula:tan ereller: ulaqana legʁentej sa:ha ɯn ikkite. menik aka:rɯ erejde:qter aʃalara nehi:le kinileri i:terin bilbetter, biliŋŋitten buha wreq ɜarɯkta:qtar. kinilerde:ʃer bulɯq ɜən oʃɔlɔrɔ wremmetter. ənnɔ:ʃər bahɯlaj oʃɔŋŋər sɔʃɔtəq ɯlun bwtykeni ikki sul wretteren baran la:ppɯtɯgar turɯra:rɯ, u:rapputa. *«ɜires ujba:n |baʃajɯ ulaqan ɯlun legʁenteji sʁele sʁele bujul kyhyn baibal ucu:talga bekke tʁester idelenne. ara:ha ɯlun ɔskulaʃa bʁere:ri cəlɔŋnu:r. beje oʃəŋ ura:qla:ʃunnu taŋaranu utarɯ cərbɔŋnɔ:n qa:jɯga baʃardaʃuna bilʁey e:»* dʁehi: cugas ergin ʁllarga ykse:bit.

II.

bar ɜən baraqsattar eppittere kele:qti:r. ujba:n ɯlun legʁenteji wretterbite ucu:talɯgar bekke taptatan. ucu:tala twt kuru:pala:q ɔskɯlanɯ bytetteren baran kɯrakka ɯ:pputa alta sul bulla. legʁentej kɯrat kura ɔskɯlatɯn byteren baran ucu:tal ɔskɯlatɯgar ki:rbit. ɜənugar taqsa suɜɜubataʃa ikki sul bulla. qajɯ:jaʃa qɔmsɔʁɯl bula ɔqsubut yhy. anɯgɯ dəlgunna:q yjeʃe anɯ dəjdutugar ergijere da: billibet, qata qanna eme ɔqtən qalɲ. bulurɯ:n bahɯlaj ɔʃɔŋŋər kɯrakka ki:re suɜɜan bi:r muŋŋaqqa tura tyspyt. ənnɔ legʁentej ɔʃɔ kelen nu:ccalɯ: apa:tarda:n imippitiger ɯtus tʁha ærə qabulla tyspyt. bahɯlaj wreʃe sɯq bulan tæhæ daʃanɯ istibeter ɔttən beder meŋi syreʃe ta:jar bullaʃa. bassabuktu: saŋaran, ba:j battalun ɯrɯppuɯta bulɯ, ɔl ihin iti ajula:q ɯtɯstarɯn ɔqsunnaqtara. ɔntɔn kelejen bahɯlaj taqsan barbut.

ɜires ujba:n qata wreqteteq ula kæstæky:n biligin ajɔq ulan ɔʃɔlɔnɔn ʁl bulan ɔlɔrɔr.

kæstæky:n sumnaʃas ba:jdarɯ kutarɯ a:t buɜɜaspat. bahɯlaj ɔʃɔŋŋɔrdɔ:qqɔ ylele:n ajaʃun i:ten ɔlɔrɔr. bahɯlaj ku:hurdaʃuna «bura:tuŋ qɔmuɲu:s» dʁen kura sɔʃustuk ytyryjen ular da: a:har. kæstæky:n kurala:n qa:ttɯ ɔ:ŋŋu:r. bulurum kuhun bi:r unaʃu unna un snʁrʃa ɔtu qa:ttɯ ɔŋŋɔ:buta. ɔjɔʃɔ keteri:ne unaʃun ahujan nehilʁek sebʁetiger yŋse bara:rɯ kimmitin delbi kurba:n u:rapputa. ketiri:neni ʁllara daʃanɯ, bekke semele:bittere, ɜaqtar bulan baran er kihi ɜʁlatugar təʃɔ ɔrɔ:hɔr, qa:ttuhut kihi syjw daʃanɯ sy:tterʁ daʃanɯ.

III.

kæstæky:n burduk atu:laha kɯrakka ajanna:n baran sy:jen tuhana:rɯ kuratuk qa:ttula:but. ɔntukata qa:ttɯ taqsumna tuq ba:r ybyn barɯtun qa:ttuga u:tan baran kuttanan du: yp bulan ʁeste:qteriger tæly:ryn ɔŋɔstɔn du: tajʃala:but dʁen bulla.

bahulaj ɔʃɔŋŋɔr «un sy:hy ʁes bʁrbitim ɔnu qaha:jɯstɯbatta:n tutan kulun tɔjɔttɔrum» dʁen qas unna nehilʁek sebʁetiger tʁehinne bulla. qata nehilʁegin sebʁete kinʁeqe yp tutan bʁrʁeqte:ʃer «tɔjɔnum“ dʁeteʃin a:jɯ æhyrgene:ri gunal-lar. „ɔ! kine:s suɔʃa kuhu: doʃɔ:r“.

legʁentej bu kuhun ɔskulatun byteren ucu:tal bulan taʃusta. ɔskulaʃa bujul ɔʃɔ alus ki:ren, ɔʃɔnu su:jan ulu:ga ɜadaŋɯ ɜən ɔʃɔlɔrun ərduk ulla. babulaj ɔ:ʃɔŋŋər sʁenin meqe:hi iɜɜɔ bara suɜɜubutun *ɔʃɔ tulla dʁen* akka:sta:n u:tta. kelle kele:t qɔmsɔmulunan ɜarɯktammutunan baran, qɔmsɔmul ʁcʁejke terijen erer nehilʁegin muŋŋaʃar eŋiniger barɯtugar kini ba:r bulɔr, barɯ yleni kini salajar. legʁentejge baːj ɔʃɔŋŋɔttɔr, bahulajda:q eŋin æstænællær, ɔl ɔnnugar cugasta:ʃu suɔq ɜadaŋɯ kini dəʃərdərɔ.

ɲ. tygynу:rep.

aba:hu sana:ja ba:r.

kyhyn. ɔt mas cel kwʃe barɯta qagdarujbut. ɔt ylete ɜən yksyger byten qɔduha ahullan, swhy delej barda.

a:raj aru:la:q ala:ska ɔqɔnɔ:n ul erejde:q ɔtun yletin bytere ilik. kyn a:jɯ swhy bugulun uhan kebiher. ɔkɔnɔ:n swhyny y:reritten ɔppɔt. ɔqɔnɔ:n bejete kuʁjbat qəppɔt kura erdeʃitten yleʃe mykkyllen bet mæltæq erejde:q; sa:ha sy:rbe bi:re. iʁe aʃa suɔq. qajɯ:r yjeʃe ɔjɔqtɔnɔ ɔqsən yste:q ulla:q.

bi:r sassʁrda erde bygyn ɔtun muŋŋu:tun bytere ɔqsɔn sassun kebihen ulan swhy aʁaʃuttan bu:ha:rɯ bet tʁetelinen sup-sap kurduk ɔŋɔstɔn bet tʁetelinen *ɔqɔnɔ:n* qɔduhatugar *barda.*

kyn ki:reп erer. ɔqɔnɔ:n ɔtun bytere:ri tʁetejen buha muŋŋan bulumaqtana turar.

im syten kyhyŋŋy uj bu:ha qaraŋa bʁɔu:ta ɔtun nehi:le byteren bugulla:n baran su:ha qaltɯ qɔmunan *ɔqɔnɔ:n* ɜʁele:te. qaraŋata bet bulan ul syhwʃyn sy:ryn bulbakka bydyryje bydyryje tyrgennik qa:marun kubuluppat. sanu:r sana:ta barɯta aba:huga bulan kuttanara syrde:q. sana:tun araɜɜutan ɔl bu sibetʁeji a:ŋŋalɯ ugura botuguru: ʃher. ɔl bu tʁba:taʃun a:ju ete tardan ɜik kine kyher, syreʃe tebere syrde:q, qara kælæhyne sar tyste. ky:he ba:ranan qa:ma satu:r da sire barunan bʁrbet. ardaq bullɯta uga aŋŋan tʁla syrde:q. im alaj qaraŋa.

— ɜa:kup ɔʃɔŋŋɔr ætæʃyn eteŋŋe a:harum bullar dʁen sana:la:q. (ɜa:kup ɔʃɔŋŋɔr ætæʃæ aba:hula:ʃunan a:turbut icciteq ɜʁe). barar sula ɜʁe tyn nygyn annunan a:har ɔnu *ɔqɔnɔ:n* tumnan sɔʃɔru: tʁ saʃatunan qacugura:n iher. qaraʃa ɜrətten araqsubat...tʁl emiske ky:hyren kelbitiger ɜʁe dʁeki syrde:q sutu: baʃajutuk tuq ere ihi:re tyher. ul ɔnu iste:t ugusa bɔsqɔ barar unna æjdæ:h kærbyte ɜʁe ajaʃar ikki syrde:q ulaqan kihi barujan turallar. ul qanna da ba:ttun bilbet. me:le innin dʁeki ɔqtɔ—ɔqtɔ sy:ren i:ste. ɔntɔn bi:r kura qatuŋga iŋne bʁre:t anta:q ɔqsubuta kusajan baran ulu sirejin tura kumpu:lu:r. ɔqɔnɔ:n ɔnu bilbekke buha baccala:n iher.

qanan qajtaq ajanna:n kelbitin bilbet araj bi:rde æjdænæn kærbyte ampa:run istʁenetin kejʁeli: suɜɜar ebit. ɜrətiger myccy ojɔn ki:ren tu:n buhaʃahunan tu:nan me:le bætwqty:turda. ɜaqtara ɔʃɔtun ahata ɔlɔrɔn kuttanan tura ekkire:te unna—qaja bu tuq bulluŋ... tuqtan kuttannuŋ? ɔqɔnɔ:n taŋahun suʃuŋŋaqtanan ɔrɔŋŋɔ burasan baran kuta:tan qəkku kulahun killerinen „e: suɔq bejem“ dʁete unna ut inniger kelle.

ɜaqtar—tu:j bu qajtaq bulluŋ! qajtaq bu...sirejgin tuqqa ælærdyŋ!

— tuq-da? qajtaq bultuj? ɜa:kup ɔʃɔŋŋɔr ætæʃæ kutta:ta.

— emʁe qanna:ʃu iccitin sʁeri ta:q turbat baʃajunuj? ɜa:kup bihigini tu:nna:ʃar meŋijbet ete. qata aʃa ʁhiger ikki unaqpututtan bi:rderin sʁetere.

ɔqɔnɔ:n tugu daʃanɯ aha:bakka utujda...

* * *

sassʁrda. ɔqɔnɔ:n sireje malaccu ihen qa:lbut. syreʃe qamnu:r, baha syŋŋe ʁɜɜara syrde:q. ɔrɔnuttan turan bygyn yleʃe barar suɔq bulbut.

— cejin sɔʃɔtɔʃun ihe ɔlɔrɔn, ɜaqtar; ɜe æly: dɔʃɔ:r, baccaʃa kelen sutan qa:lar. ylebit sir qalla:n ikki ardugar qa:llaʃa, qajtaq, ɔtɔhuttanan kærwq baʃajɯ du:“?

— sin bulu ete, ara:ha bu aba:hu buha kumpu:la:taʃa bulu.

— ɔɔɔɔʃɔ min bwtyr ɔʃɔŋŋɔru bu:ɔɔulu qabura:s ɔju:ŋga u:tu:m.

— ce u:t, baʃar algu:ia ti:je:rej.

ɜaqtar sassʁrda anʃun ʁn, ɔʃɔtun uhugunnaran ahatan baran sygen burdugun buha unna bi: ɔju:n aʃaltara u:tar ɔʃɔŋɔrugar suʁɜɜ baran qa:lar. ɔqɔnɔ:n sɔʃɔtɔʃun sutan ara:hunaj tɔlkuj ki:rer „ɜe bu aba:hu kumpu:la:but bullaʃuna ɔʃɔŋŋɔr aburʁ“ dʁeqti:r. ɜʁe ihe im-nim, araj saqsarga yryŋ aska muŋŋustan sa:ʃunu:rɔ unna kutujaqtar taqsan burduk ɔtun kebijen kebigiretellere ihiller. kyn uhuna dʁen syrde:q. ɔqɔnɔ:n tehijbet saqtarun ky:tere syrde:q. kyn ti:t bahugar tyhy:te ɜaqtar ɔʃɔtun sygen ki:ren kelen „qaja ʁʌɜarun qaja:ta“?

— e:...sin bi:r...ytwry: suɔq. qaja en qas ty:teʃi busturj?

— eci dɔʃɔr iti ɔʃɔ uta:n yleleppete. tahujustubut eŋine:tibit, nehi:le sy:rbecce ty:leʃi bustun.

— erejde:q ɔʃɔʃun supŋa surutta ʃuŋ. eteŋŋe surutta ʃuna sɔtɔru kini ylele:n qamna:n i:tʁe. min bili:ŋŋitten ʁrutugan kihi...ɔqɔnɔ:n bætæn barda. unna tɔqtu: tyhen baran „burdukta:q bullaqquna ala:ɜuta ɔŋɔr, qaja baʃar ɔl oju:mmut bulunan kelʁe“.

kepse:nnere itinen bytte. ɜaqtar utun ɔttən, u:tun bahan, ɜʁetin ura:sta:n, ala:ɜɜutun ɔŋɔrdɔ—buha tybygyrde, araj bætyrwpke iti kurduk ɔŋɔstummuta.

---

kyn kulaja ki:ri:te bwtyr ɔʃɔŋŋɔr oju:nun dyŋyryn kubummutunan, oju:nnu:n ikkʁen ki:ren keleller. oju:n aʃula:n meŋile:n buha sutujan argu:j aʃaj uŋa ɔrɔŋŋɔ ɔlɔrɔn kebiher.

— qaja, kuɜɜaʃas, tugu billiŋ,

— suɔq. en tugu billiŋ—dʁen oju:n ʁraqan kulahunan ujutar.

— min tugu istʁeminij? araj bu ʁrutan ylem ta:q qa:lla iti ikki ardugar ɜaqtar ɔstulun tardan cej kutta. oju:n cejdi: ɔlɔrdʃuna ɔqɔnɔ:n erejde:q muŋun qajtaq bunu:la:qtuk ʁʌɜaubutun uncuktu:-uncuktu: kepse:n bʁrde, oju:n bekke seŋe:ren ihitte.

cejde:n byten baran ɜaqtar bwtyr ɔʃɔŋŋɔru bara:rɯ gumu:tun kærdæhæn tɔqtɔttɔ.

ɜaqtar taqsan unaʃun ʁn ki:rde „alaka:jubut ɔʃɔtɔ eme ke:spit, anara: bi:r swhyb ulbut ɔʃɔbutugar y:ppyt su buɔlsu“.

su:ja—ba:ccu belemneni:bul la. bwtyr ɔʃɔŋŋɔr ɔju:nun dyŋyryn ku:rda turan „ma:ja! qaja se:kejgin belemnen unna sʁelle aʃal“ dʁete.

ɜaqtar qɔlbujatuttan sʁel aʃalan bʁrde. ɔʃɔŋŋɔr—qaja ɜe terinneqpit di: sæp bulan barda. ɔju:nnara taba:q tarda-tarda „ce sæbylesteʃe bulu“ dʁen baran ɔhɔq cancugar ɔlɔrɔn eren dyŋyryn ulan kuratuk ɔqsɔ—ɔqsɔ ɜe kuturan. ɔnu manu alʃa:n barda.

---

twt—bʁes qɔnɔn baran ɔqɔnɔ:n ul sirejin ba:ha ohɔn, bejete ytwrbyt. bili: ɔtun kebihe ɜa:kup ɔʃɔŋŋɔr ætæʃynen baran ihen ɜʁe a:nun æjdæ:n kærbyte erge carapcu ikki maʃanata kekkelehe turarun æjdæ:n kærbyt. kini kuttaluttan ikki maʃananu ikki aba:hu kekkelehe turarugar qɔlujbutun æjdy: tyste.

. iti kepse:n ikki sul as:pu-tun kenne ɔqɔnɔ:n ul kugas ɔʃuhun mi:nen ɔt tʁeje baran iherin kæryspytym. ɔnuɔqa ɔnumanu kepsɔten baran ɔqɔnɔ:n *„buccuru: qaburu:s ɔju:n, kugas tujehe ɔʃuskun aba:h le bʁrdeqqine ycygejdik gun dʁebite, ɔnu bʁrin kælynen ʁl bulan* ɔlɔr baran ɔʃuhun mice:r taptaja turbuta·

ulu:s ɔlɔʃun ɔcurdara.

ketit kɪeŋ ɯrʃala:q ulu:star ustun ihen ɔlɔq ɔcurdarɯgar ɔlulla tyheʃin. saqaʃa sallar sa:hum tɔqɔru etin sa:hɯgar iŋmit ara:s: yges, dɯm, mɪere, sɯlta uruku ɔlɔqtɔn qa:lbut ɔcurdar—cɔcurdar anɯgɯ ɔlɔq kɯhɯl a:lɯn ɯstallɯ: mɔhɯktɯ: ɔlɔrɔllɔr.

arbaq basta:q *atɯ:r ɔju:n* adaʃɯjan, kuturan tɯjan dɔrgutar. baskɯhɪьŋŋa a:jɯ anɯ „taŋara kihite“—aju: aʃabɯ:ta kulakatɯm taŋkɯnatan tajaqta:q ajmaʃɯ ugujar tɪьha ihilleller.

ɔntɔn ɔdu:la:n kærdæqqæ „ɔtɔhut“ „qa:ŋŋut“ dɪen ulu: tɔjɔn mɯhun, bɯhaʃɯn, tɯgar timirin, is battɯ:r matɯrɯja:lɯn qaq qapparɯgar bɔtuccu simen baran dɔ:dɔŋnu: sɯʎsar.

iti ys whe: etillibit ulu:ɯtɯk kɯɜɜaʃastar saqa ɜɔn dɔrɯbujatɯm tupsarar, sa:hun uhatar, ile abɯra:ccu, ataqtara ɪьra:bɯt ɯŋuttarɯ:ga sɯʎsar „ɯtɯk aʃalar“ dɪen bɯlallar.

et ɪьrɯ:tɯn abɯtaja, bɪekser sɯʃa iti ɜ:n ataqtarɯgar, bar —ɜɔnu, yŋt: rer bɯllaʃa.

iti ulu:s ɔlɔʃun ɔcurdarɯn saŋa ɔlɔʃu ɔŋɔrɔr kɯhɯl a:l aʃannɯ:rɯgar mehejde:bet, ɯstalla:bat gɯna, ky:s kɪьjarɯnan leqsilɛ:n teŋne:n ihɪeqqe. ɔnɯɯqa saŋa ɔlɔʃu salajar, kɯrmalɯ:r, ytw wreqte:q ylehitter, qɔmsɔmɯllar, wske:n iher ɯccat bastɯŋ ky:s kæmæ bɯlɯɯqtara. ulu:s ɜɔnun ɔlɔʃɔ tupsarɯgar, ɔegɪen bɯlarɯgar, urukku ɔlɔq kuhaʃan ɲɔʃɔʃɔ ɯra:stanarɯgar sɯltan sɯl a:jɯ saŋa ucu:tallar, bɪesserder, ylehit ɯccattar taqsan iheller. ulu:s qɔmsɔmɯla ɔl ɜɔŋŋɔ ky:s kæmæ salʃa:n ihɪe. ɔlɔq qaraŋata yryllw. ɔju:n, aʃabɯ:t umullɯ.

ɔʃɔ kihi „ma:k“.

ɪɛcɪɛjkeler ɔlɔqtɔruttan.

ycygej emɪe ba:r, kuhaʃan ɔnnɔ:ʃɔr ygys.

(ælwqyme ɯkuruga kwme ɪɛcɪɛjkete).

ɪɛcɪɛjke 11 silɪennе:q. ɔntɔn kɯra wreqte:ʃe 3 ɯnna:ʃɯta a:ttarɯn ere surɯna:ɛcɯlar. ɪɛcɪɛjkeʃe silɪettere barɯ ɯlattar. itinnik kɯra aqsa:nna:ɋ, wreqte:q silɪene sɯq ɪɛcɪɛjke. kɪeŋinen ɯhɯlla ɔlɔrɔr *kwme* nehilɪɛgin barɯtɯn tyrgennik sɯrdatar kine yleli: ɔqsɯ dɪeqqe tykteri. ɔl da: bɯllar bu ɪɛcɪɛjke ky:he kɪьjarɯnan yleli: satɯ:r.

sebɪɛt yletiger ulaqan kæmælæ:q. nehilɪɛk sebɪɛtin birisside:tele ɔl ɪɛcɪɛjke silɪene. nehilɪɛkke yleli:r yletin ɪɛcɪɛjkeʃe ɔccɯtta:n ɯju:kerdi: ɯlar. ɔnɔn nehilɪɛk ylete ɯnna ɪɛcɪɛjke ylete syenen barar.

kæmæltæ kemitɪete terillibite saŋardɯ: bɯlla. maŋnajgɯ ylete dɪen ɜɔn sɯɜɜar kyrbetin tutarga kæmælæspyte

beli:tike i:tilli: yletin kɪьjan taʃa:rɯna ilikter. sijɪester. kempirɪensijeler ɯjbɯt salaltalarɯn ɔlɔqqɔ killerer kine ɯrɯta bile ilikter. qa ta qɔmsɔmɯl ki:n kemitɪetin billeri:tin (известия) ɯnna „ɢɔtugu ɯccatɯ“ a:ʃallar.

sɯrdatɯ: yletin ɔt burduk ylete bɯlɯɔn innine sin ɯ:ta sata:bɯttar ebit. ba:rtɯjata sɯq eder ɯccatɯ qɔlbɔ:n bi:rde mi:tingele:q, ispekte:qte:q ɯhɪьq ɔŋɔrbuttar. bejeni cebdigirder. seri:timsijer, bu:dbal ɔ:ŋŋu:r bælæqtæry terijen yleleppitter.

silɪetter isteriger ileti:ske bɯhɯ: (хулиганство) emɪe ba:r ikki ys qɔmsɔmɯl sɔdurduk tuttannar ɜɪьlalara su:kka barbɯt. bi:r silɪen ɔjɔʃun kɯrba:n ɜɪьlata su:kka barbɯtɯn kenne tupsan kebispitter. beje beje ikki ardɯgar etihi:, qɔbulahɯ: emɪe ba:r.

bije:nɪer ylete mæltæʃæ bet bɯlan etere:t esten, ɔʃɔlɔr taqsɯtala:n qa:lbuttar. saŋa etere:t terije:ri ɔŋɔstɔn aʃɯs ɔʃɔnu surɯjbuttar.

abaʃi:nskaj.

barɯta sɯq.

(ælwqyme ɯkuruga).

1 næ:rykte:j. qɔmsɔmɯlɯn ɪɛcɪɛjketitten ɔrduk mæltæq yle-le:q ɪɛcɪɛjke ælwqyme ɯkuragar sɯq.

biligin ɪɛcɪɛjke kekketiger barɯ:ta 16 kihi. saŋa ki:ri: sɯq. qannɯk eme ɯpsastɯba, i:ti: ylelere bukatɯm sɯq. silɪettergе beli:tikeni biler kihi sɯq.

bije:nɪer etere:te 30 kihile:q. ɔl kuma:ʃɯʃa ere ba:r, ajge ylеeŋin sɯq.

qɔmsɔmɯllarɯn sekrete:rin ɜɪьlatɯgar tɯq da: ɜy:l, ɜa:bu: bɯlarɯnan sɯq bu ɪɛcɪɛjke ylete tupsarɯgar araj.

beli:tikeni biler sajdɯ:la:q qɔmsɔmɯlu skrete:rineu anɪьqqa. ba:rtɯja salaltatɯm ky:hyr dɯqqe. bije:nɪer etere:tin ycygejdik ɔlɔqtɯqqa ɯkurukta:ʃɯ qɔmsɔmɯl kemitɪete usturu:ktar u:tan araj yleni kænnærdæʃyne bu ɪɛcɪɛjke—ɪɛcɪɛjke bɯ-

sunta:r ɪɛcɪɛjketin sajɯŋŋɯ ylete.

(byly: ɯkuruga).

aʃɯjaq birɪemeʃe ɯkuruk kemitɪetin kutta sibe:s sɯq bɯlan ɯnna qɔmsɔmɯllar ɜɪe yletiger tardɯllannar yle bɯta:rda.

sunta:r ɪɛcɪɛjkete 26 silɪenne:q ɔntɔn saqata 21, nu:ccata. 4, tata:ra 1; ɪɛcɪɛjke ihiger ɜadaŋɯta ɯnna qamnaska ylele:n ajaʃɯn i:tte:ccite—17, senɪe . sɔʃuha—9 kihi. saɟɯŋŋɯ birɪemeʃe nehilɪɛkke terillibit ys sɯl sirge ɔlɔrɔr qɔmsɔmɯl bælæqtæryn qɔlbɔ:buta. biligin arɯ:cca ky:ste:q ylehit qɔmsɔmɯllarbɯt wreqqe baran tarʃannɯlar. yle ɜe bɯrajara bɯlɯ.

ɪɛcɪɛjke y:ny:te.

sajɯn ustatɯgar ikki ere ɔʃɔ saŋa ki:rde. sunta:r ihiger sajɯŋŋɯ birɪemeʃe ba:rtɯjata sɯq ɯccat bet aʃɯjaq.

beli:tike ɯnna i:tilli: wreqtere

ɔskɯla sabɯllɯbɯtɯttan ɯla bælæq dɪen sɯq bɯlta. sajɯŋŋɯ birɪemeʃe salajar kihi sɯʃuttan itɪenne silɪenner tarʃa:nnar beli:tike, bælæq eŋin wreqtere sɯq bɯllular. i:tilli: ca:hunan bo purɯstar ɪɛcɪɛjke muŋŋaqtarɯgar turɯrullallar. arɯ:cca yleni kɪьjar sajdula:q qɔmsɔmɯllar (актив) ɯkuruk, ɯbalas qɔmsɔmɯlun sijɪesterin, bilɪeni:mnerin u:ru:larɯn urɯttɯlar.

ɪɛcɪɛjke ihiger sɔrujan ærælæhæn bejetin kuhaʃannɯk tuttar silɪen sɯq, ɔnɔn sɔju:stan silɪeni taha:rɯ: bɯjɯl sajɯn sɯq bɯlla.

ba:rtɯja ɪɛcɪɛjketini:n qɔlbu: „kɯhɯl derɪebine—dɪen a:tta:n ɯjga ikkite ekkin qahɪьta taʃusta. qahɪьppɯt ustata tɯrata teŋ baltara:lɯ: assɯ:n. surullar matɯrɯja:llara daʃanɯ sɔccɔ kihini kereqseter bɯlbataq. ɔnɔn ekkin qahɪьtatɯm ylete mæltæ:qtyk barda di:bi:n.

ɯbsastɯbaʃa yle

sa:s at sy:ry:leriger, „ɯlca:n“ dɪen taba:rda:q bɔrɔkɯt keli:tiger bar ɜɔn me:le muŋŋustar etiler, ɔnnɔ ɪɛcɪɛjke ɔlɔq qajtaq bɯhɯ:la:q turarɯn eŋin kepse:n bar ɜɔnu kereqsette.

ɯbsastɯba barɯ teriltеleriger ɪɛcɪɛjke biristebi:tel anatalɯ:r. biristebi:tellerbit ɯj a:jɯ ylelerin ɔccɯttɯ:llar, ɪɛcɪɛjketten ɯjɯ:—kerdi: ɯlallar.

sebɪɛskej wry:le:q kynnerge, bɯra:hɯŋŋɯktarga ɪɛcɪɛjke ky:he kɪьjarɯnan kæmælæstæ, dakula:t eŋin ɔŋɔttɔ:n bar ɜɔnu kereq sette.

ɜadaŋulаr ɔttɔlɔrugar yle.

bu yleʃe ɪɛcɪɛjke byrwtytten bi:r kihi anamɲɯta. ɔl yle bet mæltæq. ɔrɔjɯn ihiger ba:r qamnaska sɯlɜa:ccularɯ ispihekte:bite ere, ɔntɔn tɯq da: tuha taqsɯbata.

bije:nɪer ylete.

bijeɲɪer ylete bet mæltæq. ɯkuruk bijeɲɪerinbyrwte tɯq daʃanɯ salaltanɯ bɪerbet. qɔmsɔmɯl ɔlɔqtɔ:q ɪɛcɪɛjkete bɔpɯp ɯɜɜa: dɪen taba:rɯhɯ sissitinen bɪerbite. ɔl taba:rɯs bɪeɲɪergе qajtaq yleli:ri bilbet, kɯhammat daʃanɯ. uhuktubakka sajɯnɯ bɯha utujda.

ɯkuruk kemitɪete, bet sɔtɔrunan sunta:r bijeɲɪeriger qaɟɯhan kæræræ sæp.

qɔcu:nskaj.

b i j e: ɲ ɪ e r ɔ l ɔ ʃ u t t a n.

saqa sirine:ʃi bije:nɪer.

saqa siriger æræbæly:ssyje dɔlguna ɜadaŋɯ ɜɔnu ta:rɯjarɯn yrdynen tɯʃa daʃanɯ sɯq ɜɔn ɔʃɔlɔrun emɪe qɔlbɔ:buta.

saqa siriger ba:j ɔqsuhu:tun saʃana; biligi qɔmsɔmɯlbut ylehit inniger ba:jdarɯ utarɯ seri:leherge teriner kemiger, ɔl ɔʃɔlɔr kuttɯsputtara. 1923 sɯlga qɔmsɔmɯl kekketiger ɯn twrdytten allara: sa:sta:q bet elbeq kelbite. itinten kæstær ɔʃɔlɔr erej .e:q birɪemeʃe ulaqan ;bura:ttarɯgar kæmælæhærgæ belemnemmite, æræbæly:ssyje salgɯnɯgar sɯstɯbɯta. seri: saʃana qɔmsɔmɔl kura ɔʃɔlɔrɔɔ ylete mæltæq ete: saqa sirin ihiger sebɪɛt bula:hun utarɯ barar seri: u:rajbutun kenne qɔmsɔmɯl ɔqsuhu:ttan sɯɲɲanan kura ɔʃɔlɔr ɔttɔlɔrugar yletin ky:hyppyte. 1924 sɯlga ɔlɯɲɲu ɯjga bije:nɪer teriltete saŋa ɔlɔqtɔmmuta, qɔmsɔmɯl salaja:ccularɯ bɪerbite. ɔlɯɲɲu 17 kynyger ɜɔhu:skaj kɯrakka maŋnajgɯ muŋnaq ɔŋɔhullubuta, ɔnnɔ 62 ɔʃɔ bije:nɪergе qɔlbɔsputa. saŋa terillibit bije:nɪer etere:te ɔŋɔhulla:t, saqa sirine:ʃi ɜadaŋɯ ɜɔn ɔʃɔlɔrun syreqterinen ki:rbite. ulu:starga bije:nɪer kuhuɯl qa:ltuha eibeɪn ispite sana terillibit lienin etere:tin bu 233 bije:nɪerdemmippit. ulu:starga bije:nɪer kekkete emɪe tyrgennik y:nen ispite. 1925 sɯlga 400 bij: ɲ:er ba:ra ɯnna ulu:ska 5 etere:t ɔlɔʃurbu saqa sirin barɯ mɯnnuktarɯgar: allaŋŋa, byly:ge, qalɯmaʃa bije:nɪer etere::tere terillen ispittere. 1925 sɯl byty:te 600 bije:nɪer, itɪenne 40 bije:nɪer etere:te bɯlta. ɔntɔn kɯratɯn kɪene 7 ete. 1927 sɯlga bije:nɪer kekketiger 1300 ɔʃɔlɔ:qput, 60 etere:tte:qpit biligin qɔmsɔmɯl inniger, bu ɔʃɔlɔru sæptæ:qtyk salajan aɲɯgɯlɯ:i:ter, sada:ca turar. saŋa sirine:ʃi qɔmsɔmɯl 3-s sijɪehe urukku yletten sɪetteren inniki yleni syrynne:bije. ol sijɪesten ɯla bije:nɪer teriltete qɔmsɔmɯl ɜahaitatɯnan salallar bɯlta. bije:nɪer ba:r sirdere a:n maŋnajgɯ salaltalarɯn ɯla:t wre kæ:tæ/ ylele:n- ba: bɯttara. ylehit ba:hunaj ɯccattarɯn bi:r sɯlga, bi:r yleʃe tymyllerge ɯŋurbɯttara. kuhuɯl bɯla:ʃɯ tutan, baraba:n ɔqsɔn taqsan. lɪepin 3-s syhwq kencɪere ɯccata bar ɜɔŋŋɔ ylehit inniger mækkyherge i:tiller kekketin billerbite. bije:nɪerge yleli:r analla:q bilile:q ɜɔn sɯʃuttan yle bet ɪerejde:qtik barar. ɔl yrdynen bije:nɪer ɯpsaj ky:hynen qɔmsɔmɯl kæmæltætynen yle sæpkæ baran iher. urut bije:nɪer dɪen tɯqqa na:dala:q teriltetin kihi *ykse æjdæ:bæt ete. biligin bije:nɪer anugulu: i:tillen, ula:ʃan, ylehit inniger mækkyher mækkwry siterer* terilte dɪen kim barɯta etɪe. ylele:n iher yletten kærdæqqæ. kiniler bu a:ttarɯgar *sæptæ:q* terilte bɯlla. qɔmsɔmɯl, ba:rtɯja erempi:tin kiniler tyhen bɪerɪeqtere sɯʃa. 3-s kekke *„ylehit inniger mækkyherge belemneniɣ!“* dɪen ky:ste:q saŋaʃa kuru:k beler mit“ di:llerin yielerinen bigergetɪeqtere.

m.kenep.

qɔtu:la:q ylehiti taha:rɪьqqa.

(ælwqyme ɯkuruga).

ke:cci nehilɪeger bije:nɪer 1926 sulla:qqa 10 kihinen terillibite. bɯjɯl etere:t kekketiger 20 kihi sɯʎsar ɔntɔn bɪehe ku:s. etere:t silɪettere barɯ bet ɜadaŋɯ ɜɔn ɔʃɔlɔrɔ kihɪeqe i:tille sɯʎsar tula:jaq ɔʃɔlɔr emɪe ba:llar. etere:kke sissitinen qɔmsɔmɯl silɪene t. maqsu:map bɯlbuta. sissittere urut bije:nɪergе ylele:beteq, bejete bet kura wreqte:q bɯlan yle kɯttarbat. ylehit sɯʃuttan buke:cci bije:nɪerin kurduk yle kɯttarbakka turar sire bet elbeq bɯlɯ. ɔnɔn ælwqyme ɯkurukta:ʃɯ kemitɪet bije:nɪer sissitterin ku:rsun ahara ebite bɯllar yle kɯttaran ihɪeq ete. itɪenne bu ke:cci bije:nɪerin kurduk etere:tterge ɯkuruk byrwtytten taqsan salalta bɪerede:q ebite bɯllar bije:nɪer yle tupsan ɔlɔʃɔ kænæn ihɪe e

ketehe:cci.

bɯsta ɛa:hɯga.

sa:kup si:psapke—„qa:ttuhut q mɯl dɪen ɯstatɯjanɯ utarɯ eti: ha:rɯ:ta sɯq. „sæbyle:bet“ epp sumɯjanɯ site bulbataqɔun, b te:betibit.

kuhaʃan qamscmɯlga.—„qɔmɔjbu sɔmɯl“ dɪeŋin qɔmsɔmɯl kɯrat kemitɪetiger u:ttɯbɯt

abaʃi:nskajga. en surukkun er sijeʃe bejetiger u:ppukkar q

literetiːre

dəʃərbər.

(В памяти Г. Н. Тихонова).

ederkeːn saːstardaːq,
elekkej gaːnnardaːq,
dəʃərum tuɾaŋŋuɴ,
dəlguŋŋa qəlbəhən,

erejdeːq nɔrɯlun
etinen bɔrɒstaːn,
kærdɤspyt—ɜuluspuɬ
kæŋylyn tuɬaːqtɯːr,

baːjdarɯ baqtatər
battalɯ samnarar,
ɯrusqal seriːtin
ɒtugar kiːrbitiŋ!

* * *

kɯrɔaʃas ɔlɔqpuɬ
kɯjdanna, kuranna.—
kɯhɯllar knjunnar
kɯrɔɯkpuɬ kɯlbajdaː

sibekki ɔtunan.
sebirdeq kɯʃynen,
sajmaːra dəlguɾbut
sajɯna tupsubut,

kylymnyːr surdukɬaːq
kæŋyle kɤccyjbyɬ,
saŋaluːr ɔlɔqput
sargɯla sandaːrda.

* * *

seriːbit sillɒren
sipsijen — sippiːrdeːn,
siɜiŋner biːsterin
ɜiŋneri tajbaːqtaːn,

baːjdarɯ baqtatan
battalɯ samnaran,
kɯhɯllar knjannar
kɯrɔɯkpuɬ kɯlbajda.

aːttarɯŋ syppekke
aːttanar aqtɯllar,
ɯrujdaːq kemnere
ɯjguːran kellilər.

* * *

ederkeːn saːstardaːq
elekkej gaːnnardaːq
kihitten ɔrdərbut,
kereliːr dəʃərɒm!

kæryleːn ɯskɤbit,
kɤccyje ulaːppuɬ,
tɤlkɤtyn kærdɤːbyɬ
tɤrɤːbyɬ dəjdugar,

erejbit ehinne,
egelge ergijdeˌ—
kæŋylym ɯttara
kæryly: ubajda...

b. uːrastɯːrap.

1928 sɯl.
urkuːskaj kɯrat.

qaja iccite (yge).

I

araj biːrde qaja iccite,
almaːs tastɯː kilbejen kæstybyt
adaːrʃaj qajatɯn taːlar ɔrəjugaːr.
ɜccarɯhan-ɜccarɯhan ɜɪe tuttubut.

II

saŋa ɜɪetin kɯŋɯ-kɯŋɯ
sajgɯ kwʃynen ihin kɪergeppit,
ys-twt yryŋ qəstəːbut,
wmen taqsar yrdyk kiriɬɪesteːbit.

III

tupsuɒn ɯrugar, təjəmmut ɔburgu,
ɜəhunnaːq suruksut bɯlan taqsɯbut.
ɜəŋŋɔ iːrbekke tuhunan ɔlɔ
kynyhyn tyːnyn bilbekke surujbut.

IV

kim keleqtɪej kinɪeqe teŋneːq,
kiɲige oŋɔttɔːn ɜarustaːn taʃaːrbut
ɯskaːp aːjɯ ɯgɯta simmit.
ɯrɲta—qəhɔːnɔ elbeːn ispit.

V

ɯccata kɯraʃas ɲtarbat kihite
ɯraːs qəskɔ ɲdajan keːspit
ajbut araːhɯgar tuːhuran barda
arʃaha tiːjen qallaːŋa aːsta..

VI

bædːæŋ iccibit, uluː aaːlɯ,
bæːccæjbyt yletin mylyjwn ɔŋɔttɔrɔːru
yrdyk suːkka ytwqteːn tiːjbit
yrgelge tiːje ærɪehœlyː kɯstaːbut.

VII

maŋɲ yletin majɲr bejeleːʃin,
bahɯɯuk suːttar „paʃaj“ dɪebitter
„kyden kwtten, kæppæʃy ɔŋɔrbut“ dɪen
kælæ tardaruman tænnœrœn bɪetter.

VIII

qajʃalla:q ajaːccɯk—qaja iccite
qappɯːsta kurduk purbus gɯmmɯt
yjeleːq saːhɯgar yleleːn muŋnammɯta
yryŋ nektel bɯlan taqsɯbut

IX

qaja iccite qallaːŋŋa yllybyte
qanna baraːqtɲj, testibit caraːstɯː
kuːs gɯnan, kulbujan qaːlla
kuruŋun ihiger, dwtetiger timirde.

X

kereqsiːr ɲaːɜuta, kirgil betɪeqqe,
kiːren taqsan, wnnyː suʌ́ɜan
„alɯs ajaccɯk, uluː ɜaːlɯ“ dɪen
qabarʃatɯnan kyler, qaːɜɯ gɯnar.

ɜ. mækyrdeːnep.

ikki ɔlɔq ɜɔnɔ.

(eder ɯccat ɔlɔʃuttan).

miŋŋiges sɯttaːq, kærdœːqnardaːq, kæŋyl bejeleːq kyndy sajɯnɯm kelen kyndeːre-sandaːra ɔːŋŋɔːn aʃaj erer...

qɔnuːlar səlkɔ unaːr ɔtunan yːnen, ɜikti ycygej sɯttardaːq ɜyhynneːq sibekkilerinen simenen, tɯlar bɯllaʃɯna tɯlbaːra kæʃærœn, ærɔ kyːren lægläjɔn turallar. araːs wnnerkæjyːrder, tɯːnardar, tɯːmmattar sajɯɲ kelbitin ytwtyger wren kætœn, emɪe sin bejelerin kɯhalʃalarɯn kɯccatar, naːdalarɯn sitiner, kærdœryn kæccyter bɯhɯːlaːqtar...

mannɯk ycygej kyŋŋe bihi kiriːskebit təʃɔ qamːaːccɯ ɔlɔrɔr bɯlɯɔj?.. qap-sabar cɔqɔrɔːnun tupputunan taptaːn taːlaːlɯːr qaʌ́ɜaːjɯtɯn dɪeki, tugu ere kɯttaran tutaːrɯ gɯmmɯt kihi kurduk, kiːren syːren qarbɲlaha turda. kini ɔnnɔ baran urukkuttan ɯkka ɔttɔr qɔnuk mahɯn mastɯːr. kennitten ebete emeːqsin „anɯ ɔʃɔm sygeʃe deŋnenɪe“—dɪen sanaːrgɯː qaːlla.

kiriːske qap-qara qaraʃunan tægyryccy kærbyt, kuruːk miceːrdi: sɯʌ́ɜar, syrdeːq sɯtɯː—ɯl ɔʃɔ. kini ɔʃɔ erdeʃitten ebetiger iːtillibite, bɯlɯrɯːn aʃatɯn saːnan kihi deŋneːn ælærbyteˌ bɯjɯl ɔskɯlaʃa kiːrbite. kɯhamɲɯlaːq bɯlan wreʃer ycygej ete.

kiriːske tugu ere kiŋir-kiŋir ɯllɯː-ɯllɯː mastɯː sɯʌ́ɜar. arːgɯːj aʃaj mahɯn mastaːn baran, ulaqan tiːt tærdyger ɔlɔrɔn sygetinen ɔːɲɲuː ɔlɔrdɔʃuna, tigeːcci saŋata kɯŋkuɲɯː tyherin kɯtta ɪedehe innenen tehe aspɯt kurduk, ahɯj gɯna tyste. ɪedehe lɔppɔccu ihen baran, ɯtamɲɯja-ɯtamɲɯja ɜɪetiger temteŋniː turda.

keːlte ijete sɯq, araj dɔʃɔrɔ ujbaːn kelen ɔlɔrɔr ebit. ɔnumanɯ kepseten laqsɯhan ɔːɲ ɲɔːn baran ujbaːn etteː

— kiriːseː, iti emeːqsin ejigin alɯs mæʃær, yleleter, en biɪeqe keI bihi ɔnnɔ araːhɯnajɯ barɯ ɔːɲɲuːbut; min kinigelerbin, ɔːɲɲuːrdarbɯn kærwqpyt. elbeq qartɯːna baːr, ɔlɔru emɪe kærwqpyt—dɪen sibiginejen ette. kiriːse tugu ere sanaːn, sir dɪeki qap-qaranan tɔbulu kærœn turda. barɯn bekke baʃarda. kɯrɔɯk sɔrɔq ikkerdiger ebete syrdeːqtik mæʃær, sɯɲnar daʃanɯ.

— „qaja, kiriːskeː! qajɯːgɯn, baraʃɯn ɑɪɒ?“—dɪen ujbaːn dəʃərun dɪeki kɯlap gɯna kærœn bihen baran ɯjɯtta.

tɔqtuː tyhen baran, — sɯq, ebem mæʃwʃe—dɪen baran kiriːske bahɯn bɯha ilgihinne. emɪe ɔnu-manɯ kepseten erdeqterine kiriːske ebete kelenː

— „bar, ɯnaqtargɯn qaʌ́ɜɲjɯttan qamɯja ɔqsɔn kel. twtty:r ɯnaq bɯlbut diˌ...—dɪete.

kiriːske saŋata sɯq turan, ɯnaq qamɯja barda. ujbaːn sis tuttan baran ɜɪetiger kiːren dɔːdɔjɔ turda.

* * *

kiriːske ɯn bɪes saːstaːq, balajda bætæŋkæs ɯlcaːn bɯlbut. bɯjɯl tɲ ɔskɯlatɯn byterer, ehiːl kɯrakka kiːrere bɯlɯ. anɯ ebetitten alɯs kuttammat, ebete daʃanɯ mækpæt bɯlan barda. qɔmsɔmɯlga kiːtte ikki sɯl bɯlan barda. mætægær twhyger „КИМ“ kilebeccije qatammɯt ɔskɯla ihineːʃi ɯnna qɔmsɔmɯl yletin yleliːr bɯlan kuruːk illeŋe sɯq. ɔnnɔmanna, yleʃe turɯta tɯːtɯlla sɯʌ́ɜar bɯlan, wreʃer knjan tiːjimmet.

ɪecɪejketiger suruksuttuːr... biːr baːj kihi kuːhum kɯtta kutukunahar, ɔnu adɯːlɯː kæɪæller. ɔl da bɯllar bihi kiriːskebit eppit tɯlɯn syhwʃer turɯrumtɲ. biːr sanaːlaːq biːr tɯllaːq.

* * *

ujbaːn arɯːj senɪe ɜɔn ɔʃɔlɔrɔ. ɔl gɯnan baran kura da sɔʃus bɯllar, ulaqan sanaːlaːq bɯlurgɯlɯː: bɯhɯːlaːq. naːr kæry-narɯ batɯspuɬ, ɔːɲɲuːnu tɔju ɔrɔjuttan qarbaːbut ɯn tɔʃustaːq ɯl ɔʃɔ, kyn tura tura tæræppyttere erejdeːqter kæʃæccær ɜyhynneːq bestilɪenej attarɯn kælynen „tɔmtɔrgɔ“ kyːlejdiːr. kiristɪep saʃana anaːn ɜaqtallarɯ uːru: barar, kɯlakaɬ ɔqsɔn dɯʃajar. sɔrɔq ikkerdiger qaːttɯlaːn qalattarar, wreʃer da mæky. bɯjɯl kɯrakka suʌ́ɜar. ucuːtal ɔskɯlatɯgar maŋnajgɯ belemnener kuruːppatɯgar kiːrbit. „saqa ɔmuk“ kulu:bar saltur-maltur yktenen, bu ɜɪeʃe min ere iteʃespin dɪeqqe ajɯlaːq, telɪes-bɯlaːs tebinen kini kuruːk baːr bɯlar.

ɔnnɔ biːr qappɯt-kuːrbut, yryŋ ɲalaqa bɯlbut ɜaqtarɯ kɯtta tahurɜa-ihirɜe kiːrer, taqsar bɯlbut. „kɯhɯl aːrɯɯja“ uːlustatɯgar kuhɯŋŋɯ tɯmŋɯː saʃana sireˌjdere kutara ylyjen baran, iliː-iliːleritten iːlsen ilbiŋŋiktehen iher bɯlallar, „bɪekser ɔskɯlatɯn“ utarɯta tiːjen melis gɯnan qaːlallar.

ɔl kurduk kɯhalʃalaːq-kuːdaːnnaːq kuhɯn ɔburgunu bɯha tepseŋneːn, kelen baran baraːta. saːs baraqsan kyndeːre kæræn kelen, tɯmnɯː baha tɔstɔn, itiː bɯlan erdeʃine, ujbaːncɯk kɯrakka ɔjɔq ɯlbut yhy—dɪen uluːska ihilinne.

ɜe, ɔʃərduk kynner-tyːnner suːllɯlar, ujbaːncɯk ɔjɔq ɯlbɯta umnullan tæmnyllen barda...

* *

ucuːtal ɔskɯlatɯn ɜɪetiger tæhœ eme kihi muŋŋustubut. ygystere ɔʃɔlɔr... kimi ere burujduːr majgɯnnaːqtar... kulgaːʃɯ ærɔ cærbætæn ihitteqqe —wlenneːq dəʃərbutun ujbaːncɯk tuhɯnan muŋŋustubuttar. burujdaːccɯ bybeːkin ebit... kini eter: „qɔmsɔmɯl silɪene bɯlan baran tab. „s—j“ sɔjuːs aːtɯn tyheren ɔjɔʃun taŋara ɜɪetiger bergehele:bit, dæssæqalɯːm tælwbyt—dɪen kepsiːller, ɔnu qɔlɯbunaj ɜɲlatɯn bɯhɯːtɯnan bɔrukurɯrga bɪererge, bejetin bɯllaʃɯna qɔmsɔmɯluttan uhulan, ɔskɯlatɯttan uːratan kebiberge“—dɪen ette.

* * *

kiriːse kɯrakka wremmite. kyhyn saːha iteʃes bɯlan sebɪeskej-bartɯːjnaj ɔskɯlaʃa nehiːcce kiːrbite. ɔnnɔ ycygejdik wrenen taqsan uluːhugar ɔlɔrɔr. bɯjɯl kyhyŋŋy uluːs sijɪehe, uluːs siteriːleːq kemitætiger talbuta, ɔnɔn biligin silɪen-suruksut dɯhunahɯn, sygen ɔlɔrɔr. dəʃəttɔrɔ ɔːɲɲɔːn „uluːs kulubata“—dɪen aːttɯːllar. kuhalʃalaːqtarɯ kutta ycygejdik kepseten sybeliːr, ɔnɔn kihi ere kinɪeqe cəbɯtuk kelen kuhalʃalarɯn, kynneːʃi naːdalarɯn ɯjɯtallar.

Г. О—ӣ.

ulu:star uokuruktar ɔlɔqtɔruttan

ælwqyme pijepɪerin ɔlɔʃuttan.

(ælwq. ɯkr. byrwtyn ɔccɯtuttan).

ælwqyme ɯkurugar ba:r baruta pijepɪer etere:te.

bu etere:tter ylelere kuhuɯ ere barar, sajɯn kuorat ere etere:titten uratɯ, yle tɔqtu:r. ikkihinen yle kɪbjan taqsɯbat ylehit sɯʃuttan.

pijepɪer ylehittere bet mæltæq bili:le:qter.

bɯjɯl kuhuɯ bi:rde pijepɪer sɪɜɜitterin sybe muɲɲaʃɯn ɯɲɯra sɯʌɜɯbuttara, ɔl muɲɲaqqa etillibit u:ru:lar. etere:t yksyger, tɯlbakka turallar.

yp—as ca:ha.

yp—as ca:ha tæryt sɯq, ɯkurukta:ʃɯ byrwʃe aʃujaq qaccɯnɯ idele:q sɔju:s bɪerer, ɔnɔn ere ɔlɔrɔllɔr.

ɯbalas byrwte emɪe tugu da bɪerbet. ɔnɔn yp ca:hunan bekke kuhanaliar.

wrenellere.

wreqtere etere:t yksyger saŋa salalta bɯhɯ:tunan barar. (звеневая система) ɔntuktaruɯ ɔʃɔlɔr tɔhɔ: sæbyle:n astɯallarɯn ɯnna qajtaq yleli:llerin bile ilikter.

ɯpsastɯbaʃa ylelere.

kiniler ɯpsastɯba ihiger yleli:llere mannɯktar: etere:t munnugar, munnuk ahan baran ɔnnɔ kiriŋe a:ʃallar, ɔnu daʃa nɯ ycygejdik a:ʃar bɯllaʃɯna. ɔnnɔ ɔskɯla ɔʃɔlɔrɔ sɯʌɜan isteller. ɔnɔn bi:r munnugu mana:n qa:lallar ebit. ɔskɯla ihiger ɜadaŋɯ ba:hɯnaj ɔʃɔtun ɔttɔtugar qannɯk da yle sɯq ebit.

dɔrɯbujanɯ tupsarɯ:,

sɔrɔq etere:tterge etterin-qa:nnarɯn sajɯnnarar kimne:stike ɔŋɔrɔllɔr. etere:t ykse ɔnu da ɔŋɔrbɔttɔr ebit. ɯkuruk sturu:ktar dɪen yrdynen sɯq ebit. ɔnɔn yle qaja:n da æræ taqsɯbat.

pijepɪer litereti:rete.

kinigelere barɯta pu:ccalɯ:tɯlɯnan bɯlan, etere:t ykse tuhammat. bɯjɯl sajɯn ɯkuruk byrwte bi:r mæhæ:ktæ:q kinigeni surujan tɯrar. ky:s kɪbjarunan pijepɪer tuhunan, saqalɯ: kinigeni deleterge sæp.

sibe:s ca:ha.

sibe:stehi: bet mæltæq. etere:tter su:ttarɯ kɯtta sibe:stespet ebit. ɯkuruk byrwny kɯtta sibe:stehi: emɪe mæltæq. ɯ:tar ɯja:qtara me:ne qɔjuta:n tijer bɯlan, sɪbɯɯn kɯttaran kebiher ebit.

la:ʃɯr ylete.

bɯjɯl basta:n ikki sirge terije:ri kummuttara, qaccɯlara sɯq bɯlan kɪbjan aspatɯlar, ba:ra ere kuorat etere:tiger asputtara, ylelere qajtaq bɯlta billibet.

ba:rtɯja, qɔmsɔɯɯl kæmæitætæ.

urukku ættyger ba:rtɯja, qɔmsɔmɯl kæmæltæny ɔŋɔrbɔtɔq ebitter, ɔnɔn sibe:s mæltæq bɯla sɯʌɜɯbɯt. kenneki birɪemeʃe sɔrɔq etere:tterge si be:s arɯcca ycygej bɯlan erer. biligin daʃanɯ ba:rtɯja qɔmsɔmɯl kæmælæspæt etere:ttere.

С. Пионерский.

ɜktæ:p wry:tyger qɔmsɔmɯl beleʃe.

(bajaʃantaj uluha).

ɜktæ:p æræbæly:ssyjete 10 sɯla tɯlu:tugar, bajaʃantaj ulu:hunna:ʃɯ qɔmsɔmɯl kemitɪete 5 qɔmsɔmɯl silɪenin ba:rtɯjaʃa bɪerde. ba:rtɯjaʃa ki:rɪeqterin sæptæ:qtæryn bɯhɯ:tɯnan. 5 ɜadaŋɯlar.

kinileri ba:rtɯja ɪecɪejkete bejetin ɯpsaj muɲɲaʃɯnan, ba:rtɯjaʃa silɪeninen ki:rerge 1 sɯlla:q qanɜɯda:tɯnan ulɯtala:ta. ɔnɔn bajaʃantaj qɔmsɔmɯlun teriltete—«ɜktæ:p æræbæly:ssyjete 10 sɯla tɯlu:tugar ubajdargɯtɯn sɔlbujuŋ“—dɪen kicel tɯlɯ tɔlɔrdɔ.

kæ:kæ:nskej.

kɯ:s kekketiger yleni ky:hyrdwqqe.

bihigi, kɯrgɯttar ɯccat qɔmuɲu:stu: sɔju:hugar ki:ren, qɔmuɲu:stu: i:ti:tten mappakka teŋŋe ylele:n, wrenen ihɪeq tusta:qpɯt. iti qɔmsɔmɯl bi:r ulaqan kuhamɲɯta bɯlɯqta:q.

urukku birɪemeʃe kɯ:s ættæ salallɯbataq, wremmeteq bɯlannar biligin qɔmsɔmɯlga bɯtanan, bi:rde:nikkile:n ere ki:reller. kɯ:s ykse wreʃe sɯq, ɔnɔn qɔmsɔmɯl mantan iɲɲe kynne:ʃi yletiger sɯhɪɜran, kɯrgɯttarɯ bejetin dɪeki tardar yleni ɯlɯɯɪɜɯqta:q. wreʃe sɯq kɯrgɯttarɯ tymen wreten ihɪeqteq.

qɔmsɔmɯl kɯ:s.

bɔkurɯbuskaj sanatɯruja ɔlɔʃuttan.

bɔkurɯbuskaj sanatɯrujaʃa ɯpsaja 50 kihi emtene sɯtabɯt, ykse saqalar, ɲu:cca aʃujaq. sɯtar ɜɔntɔn ykse sastraqɯbanajdar, sɔrɔqtɔrɔ wreq ɔʃɔlɔrɔ, aʃujaq tɪь ɜɔnɔ ba:llar. ɪɜraqannɯk ɪʌɜar bi:r kihi ba:r, urut ba:llara bar bɯttar. ɪʌɜar ɜɔn barɯ ikki ɜɪeʃe sɯtabɯt tɔʃus bala:taʃa bala:ta a:jɯ ɜɔn tɔbus tɔlɔru. ɔnɔn kɪbraʃas salgɯna aʃujaq, kynyhyn yksyn tahɯrɜa sɯʌɜabɯt.

aspɯt ca:hunan etteqqe —ycygej, kyŋŋe altata ahɯ:bɯt. sassɪbrda caj ikkite sa:ptarak, ɔl kennitten tæhæny baʃarar kɯmɯs ihiller, ysyhe ebɪet, tærdyhe sɯɲɲalaŋ kennitten caj bɯlar, besihe kɪehe: ahɯlɯk, altɯha y:t. manan kynne:ʃi ahɯlɯk byter.

emtener tuhunan: lɯqtu:r kyn a:jɯ bala:tanɯ kerije sɯʌɜan kærær, em bɪetteli:r.

tymykte:n etteqqe emti:r ɜɔn, bɪekser. lɯqtu:r sɪesterеler ɜahallara kɯhamɲɯlara ycygej, sellik bɯlbut ɜɔŋɔ bet ulaqan tuhala:q sir.

ti:tte:q ɯla.

qardarɯ ta:rɯ kæmælæhær qa:ssa.

sebɪeskej bartɯ:jnaj ɔskɯlaʃa, bɯlɯrɯ:n kursa:n beje tin ihiger qardarɯ ta:rɯ kæmælæhær qa:ssanɯ terijbɪt (касса взаимопомощи) ɔnnɔ barɯ kursa:nnar ɯjga 50 qac. silɪeniskej sunɯhu ugan 358 sɔl. 10 qac. yby musputtar. ɔntɔn 106 s. 50 qac. tænnybet kæmæny ɔŋɔrbuttar. 127 sɔl 50 qac. tænnær ɪeske barbɯta, ɔl kɪbjan tælænæ ilik. qa:ssaʃa qaccɯnan 124 sɔl. 10 q. ba:r.

bɯjɯl altɯɲɲɯ 13 kyn. kursa:n muɲɲaʃar u:ru: taha:rda:

1) qardarɯ ta:rɯ kæmælæhær qa:ssanɯ qahan da syppet gɯna tærytty:rge;

2) kursa:nnartan ɯjga 25 qac. silɪeniskej sunɯhu tælætærgæ;

3) kæmælæhær qa:ssa tuhatɯgar qaccɯga ɔ:ɲɲu: ɔŋɔrɔrgɔ.

qa:ssa bejetin inniger u:runar sɪbla sɔruga bɯlar: 1) kɪbmmat ɔʃɔlɔr ɔskɯlattan taŋas ɯlɪbqtarɯgar ti:jimmekke taŋastarɯnan bɯstardaqtarɯna kæmælæhær; 2) kursa:ttar surunar qaranda:stara, kuma:ʃulara sɯq bɯllaʃɯna kæmælæhær; 3) kursa:nnar kynne:ʃi na:dalarɯn ɪes ulan tɔlunallarɯgar kæmælæhær; 4) kursa:n ɜɔnɔ tɪbʃa ɔlɔrɔn bɯstaq ɔnɔlgɔ tybehen ɔrɔskɯkka tepterdeqterine kɯlgastarɯn salgɯ:r.

mannɯk bejeʃe kæmælæhær qa:ssa saqa sirin ihine:ʃi ɔskɯlalarɯgar terillibite ihille ilige. ɔnu sebɪeskej bartɯ:jnaj ɔskɯla kursa:nnara, kɯlgas — kura ɜɔn ɔʃɔlɔrɔ bɯlan kuhalʃalaruttan taqsallarɯn ɔŋɔstɔllɔr. bu sɯlunan atɯn ɔskɯlalar batɯhɯŋ!

saqaca:n.

arʃa: qaŋalas qɔmsɔmɯlun ɔgurɯta.

bɯjɯl sa:s twt qɔmsɔmɯl, bi:r ba:rtɯjala:q ɯnna ys ba:rtɯjata sɯq eder ɯccattar bɯlammɯt, barɯta aʃus kihi kɯttɯhammɯt ɔgurɯt ɔlɔppupput. ɔntukabɯt ɔlɔq y:mmete, araj qɔrtɯpuj ere ɔrtɔ sɔʃustuk taʃusta. ɔgurɯtu ɯharbɯtɯgar, barɯ kæmælæ:n, saŋa sir qɔruttaran, kyrw tuttaran ɯspɯppɯt, ɯnna sajɯn suptu u: kuta turbupput. ɔnɔn bekke kuhana sata:bɯppɯt yrdynen y:mmete. ɔl birici:nete mannɯktan: sir wreqte:ʃe—ɔgurunɯmmut kelen sæp sæbyger ɯja kerde turɯq bɯlta, ɔl gɯnan baran, kylygyn da kærdærbætæ, ɔnɔn qappɯ:stabɯtɯn bilbekkebit wŋŋe sɪeten kebispippit. ɯspɯt sirbit, tɯq da sa:q bɯla:qsɯta sɯq, aŋardas kumaq bɯ:sta:q yryŋ bɯr ete. ɔnu ɔŋɔrbɔtɔqput, bi:rin yksyn ɔnɔn y:mmete.

anɯ ɔgurunɯm ɔlɔrtɔrbut ahɯn, a:ɲɲa aqtan, sybele:n, ycygejdik y:nnerterder ycygej bɯlɯq ete.

uhɜa:na.

bihigi ylebit.

wreq u:rajarɯn kɯtta, barɯ kursa:ttar tɪbʃa dɔjdularugar taqsɯbuttara. ɔnɔn sajɯŋŋɯ birɪemeʃc, sebɪeskej bartɯ:jnaj ɔskɯla qɔnsɔmɯlun ɪecɪejkete esten qa:lta. da:caʃa 3 silɪen qa:lbɯta, ɔlɔr ɪecɪejke yletin kɪbjan u:ppataqtara.

kyhyn tɪbttan ɔʃɔlɔr ki:tterin genne, atɯrɜaq ujɯn 10 k. ɯla qɔmsɔmɯl terillen yletiger ki:ren ylele:n barbɯta.

1. terilli:, i:tilli: yle: barɯta biligin 85 silɪen ba:r; ɔntɔn ɯla 66, kɯ:ha 19. ba:jdarɯn-dɯllarɯn ca:hɯnan ɜadaŋɯta 54, ɔttɔ ɪbl —2, ylehite 29, ba:rtɯja silɪene—4, qaɲɜɯta:ta—23. ɔmuktara: saqata—66, nu:ccata—11, tɔŋuha—5, atɯn ɔmuk—3.

2. ciŋ bere:dek: qɔmsɔmɯl silɪettere tɪbttan saŋa ki:rbitterin, qɔmsɔmɯl kɯhatɯgar site buha ilikterin bɯhɯ:tuman, ciŋ bere:dek sɔccɔ ycygejdik turar dɪeqqe satammat. kehe:cciler, tɔʃɔ:ccular ba:llar. silɪeniskej sunɯstarɯn kemer tælæ:bættær. ɔnu kɯtta byrw berɪemete ti:jimmet bɯlan kɪbjan ɔqsuha ilik.

3. surdatɯ: ættæ: bi:r dakula:t turbut. „qɔmuɲu:s kɯhata“ dɪen istɪene qahɪbtɯn bi:r №-re taqsɯbɯt, itɪenne s.b. ɔskɯla ahɯllar kɪehetin yletiger kæmælæspytter. byrw tæhæ da birɪemete kɯlgahɯn ihin yleni kɪbjan-qɔtɔn taha:rbataq.

saqaca:n.

etteqqe tyrgen ɔŋɔrdɔqqɔ kɯta:naq.

bihigi, ɜe biligin, etebit kɯrat etere:ttere saŋa yleneп barɪьqta:qpɯt dɪen (по новой системе) ɔl saŋa bɯhɯ:nan tɪь etere:te emɪe ylelɪeqte:qter. bu ca:hunan bihi tugu ɔŋɔrdubut. bɯjɯl ikki ulu:s ɔʃɔtun muɲɲan, ɜɔk. ɯkuruk qɔmsɔmɯlun kemitɪete la:ʃɯr ahan, bu saŋa yleni qajtaq yleli:r ca:hunan kærdæræn—yleleten turar (ta:tta, bajaʃantaj etere:tteriger). bihigi bu etere:tterten kæhytwqte:qpit bɯjɯl kɯhɯn qajtaq ylelerin ɯ:tallarɯn manna anammɯt siɜɜitter ɔlɔrbut ɔʃɔlɔrtɔn ɯjɯtan, kepseten istɪeqte:qter. saŋa bɯhɯ:nan yleli:r, bili:te mæltæq urut ylele:beteq ɜɔnnɔrgɔ bet kɯta:naq.

ɔnɔn qaltɯ taʃɯstaʃɯna, ɔnu kiste:n—batta:n kebispekke, tɔʃɔ-qɔrɔ kepsete, sybelete sɯrɯttaqpɯtɯna, ɔl ylele:bitiger bi:r ulaqan ky:s kæmæ bɯlɯqta:q. ɔnɔn „q. ɯ.“ qahɪbkka surujan bilse sɯʌɜaɪьqta:q pɯt.

С. Пионерский.

mannɯk albɯn nehilɪeɲɲeni sɯrdatɪь dɯ?

meŋe ulu:hun, bi:r saŋa turan erer ɯccata sɯppa:ʌɜɯn dɪen kihi bɯjɯl sajɯn sebɪeskej bartɯ:jnaj ɔskɯlaʃa ku:rska wrenen baran dɔjdutugar taqsarɯgar alta kihini albɯnna:bɯt.

sɔrɔqtaruttan qaccɯ ɪes ɯlbɯt, sɔrɔqtɔruttan taŋnar taŋastarɯn ulassan ɯlbɯt, bi:r tɔŋus ɯlun sɔnun bejetitten ɯjɯtɯ:ta sɯq keten baran bɪerbekke barbɯt. sɔrɔqtɔrɔ kyre:bitin bilen, nehile bɪerekten siten ɯl bɯttar.

albɯnnapɯt ɜɔnnɔr ɜɔku:skaj ɯkuruk kɯratta:ʃɯ mili:ssijetiger tɯlla:n turallar, ɜe ɔl qajtaq qaban ɜahallara bille ilik.

min sana:bar mannɯk ɯccat nehilɪeɲɲeni sɯrdatar, ycygej qɔmuɲu:stu: ku:rska wremmit bi:r sana:la:q kihi dɪeqqe qanan da satammat. dæksæ ɜɔntɔn ihitteqqe, arɯgɯhɯt deheller.

bu kihini suraʃa ɜɔku:skaj ɯkuruk beli:tiketin sala:ta qanna ere li:kibide:terinen ana:bɯt dɪen ihiller, ɔl kurɜɯk bɯllaʃɯna. kibilerin bɯhɯ:tɯn erdetten bilellere bɯllar sæp bɯlɯ ete.

min sana:bar mannɯk kihi nehilɪeɲɲeni sɯrdatɪь dɪen erenɪeqqe satammat.

Планета

Главлит № 479 ɜɔka:skaj kɯrat.

suda:rɯstɯba tipegire:pijete.

taqsar ɜqsaɲa 750

ulu:s siteri:le:q kemitɪete tɔʃɔ kɯhammat?

(1-j amma ulu:ha).

sulʃaccɯttan abaʃaʃa barar sɯl ɜe bet ɜydeq kuhaʃan bɯlan turar. bɯlɯrgɯ yjeʃe ɔŋɔhullubut mɯstala:q ebit bɯlan baran, ɔntukata delbi kyl bɯla emeqsijen qa:lbɯt, ɔnɔn sɯlta:n badara:n bæʃæ taqsɯbɯt. iti ergin ɔrɔjɯn ɜɔnɔ atɯn da: ættytten sɯʌɜar ɜɔn bekke erejdeneller. ɔnɔn bu sɯlu u. s. k. saŋa mɯstalatara bɯllar bet bɯlɯq ete.

Сергеев.

ep. rede:kter

t. d. bɔrɔkɯpajap.

snʁnata 10 qaccɯ. — taqsara 4-s sɯla. — barɯ dəjdu ylehittere. qəlbəhuŋ!

qətugu bɪccat

ɯjga ikkite taqsar. || qəmsəmɯl saqa sirine:ʃi kemitɪete taʃə:rar. || subɯta. altɯnnɯ ɯjuɯn15-s k. 1927 s. || № 18 (40).

qətugu ɯkuruktar qəmsəmɯllarɯn inniger turar: yleler.

[redacted]pɯt saqa ɯblahɯn ikkis [redacted]ni:me, qətugu ɯkurukta:ʃɯ qə[redacted]səmɯllar ylelerin ɯrɯtan baran, iher yleʃe ulaqan na:daʃa:q ɯjɯ:larɯ bɪerde. qəmsəmɯl ylete atɯn daʃanɯ yle qətugu ɯkuruktarga syhwʃer turara bet kɯta:naq. qətu dəjdu ələqtə:qtərə bihigine:ʃer ərdɪk bet kɪeŋnik ɯhɯllan ələrəllər itigenne kæhæ sɯʃəallar. ka:hæ sɯʃəar sirdere kuhaʃan bɯlan bet ulaqan kuhalʃala:qtɯk ɜadaŋɯtɯk ələrəllər. ənən ələqtə:qtərə sajdɯ:ta sɯq, wreq ættyger qətən sɯsta ilik ɜənnər. sɯl i:s daʃanɯ kuhaʃana yleʃe bekke mehejdi:r. qəmsəmɯllar qətugu ɯkuruktarga bet aʃɯ:aqtar, aktɯ:bɯnaj ylehitterinen kemeiler. yrdykky su:ttan barar ɯjɯ:larɯ bekke qəjuta:n, ruhata a:spuntɯn kenne ɯlallar. ɯnna yp qaccɯ kinige dəlɯj sɪeq bɯlan, qəmsəmɯl ylete kʁllɯbat.

qəmsəmɯl yletin kʁjɯ:.

qətuqu ɯkuruktarga kɯra daʃanɯ bɯllar ba:r. qəmsəmɯl teɾɪltete sɪŋ ələʃun bulan kɯta:tan is[redacted]ter daʃanɯ yletin urukuta:ʃar tupsarda. qalɯma teriltete təqsuppruga 1927 s. 54 silɪenne:q. 4 qanɜɯda:tta:q. mantan 13 kɯ:s. ɜadaŋɯta 38 kihi, qamnaccɯta 5, ɔttɔ ɪʁla 1 ɯnna sulu:s[redacted]aʃa sɯʃsa:ccɯ 10. mantan kærdæqqæ ɜadaŋɯta ygys ɔnən qəmsəmɯl kekkete ycyjej kɯta:naq dɪeqqe sæp. atɯn daʃanɯ terilteleri ɯllaqqa sin tinnik. ɜa:ŋɯga 35 qəmsəmɯllan 16 kɯ:s. ba:rtɯjala:q qəmsəmɯllar qalɯmaʃa 16%, ɜa:ŋɯga 31%. seri: birɪemetiger [redacted]annɯk tyspyt dissipline ɯligin kætæʃyllen kænɔn turar. saqalɯ: wreqqe ɯnna be[redacted]:tikeʃe wɪenellere ky:hyren, jaqalɯ: wrɪʃe sɯqtara bekke [redacted]ʃɯjə:n erɛɜ ɯpsastɯba yleti[redacted]eræ ula:tta. qəm[redacted]ɪet bu:barɯm ata:r[redacted]maʃa qəmsəmɯl [redacted]ɯnan nehilɪek se[redacted]ruksuttarɯn ku:r[redacted]uttar. ɜa:ŋɯga qas nehilɪekke qəmsəmɯlgebɪet suruksuttarɯnan [redacted]ar. qalɣena qəmsəmɯlkepere:ssijeʃ. ki:rgɪene 28%.

yle kʁjan taqsɯbataq.

[redacted]ɯ ulu:ska ɹeɾejke sɯq. [redacted]raja ikki ba:r ebit da [redacted]ɯqtær. ələqtə:q təgus[redacted]ar ɔttələrugar yle [redacted]qəmsəmɯl ələqtə:q [redacted]au y:ny:te bet mæt-

ɜəllə:q syhwq ɯccat.

(bylyn sebɪeskej səjɯ:s ɯrefɪn: saʁaja:ccɯ t. lunaca:rskaj qəmsəmɯl qahʁiɯgar surujbutɯtian).

ky:ste:ɔtik taptɯ:r eder dəʃəttərɯm! min eder erdeqpitten biligin bu kɯɜɜarɯm cugahʁr dɪeri „ærəbæly:ssyje“ sessijeli:sme dɪeki bet ederdik istebin. kihi ajmaq ɯpsaja kɯɜɜabat kɯɜɜar bi:rdi: kihi. kɯɜɜar bi:rdi: ajmaq. kætær kɯnatta:q erge ty:tyn tyherinerin kerɪete ærəbæly:ssyje ɯtugar qappɯt busput nərɯt ikkiste:n eder ələʃu ələrər.

kyndy dəgəttərɯm! biligin bihigi ærəbæly:ssyje ɯtugar ubajan buban qattɯbɯt. biligin seri:tten sɯppanar kemmit arɯ:cca uha:n, sesijeli:sme ɜəllə:q ələʃun akɯla:tɯn dæksæ yrdete tuppaqtʁqpɯt dɪen sana: ba:r. ol da bɯllar qahan ere kihi kælæhynyn sɪecci battalla:q ba:jdarɯ kɯtta ɜiŋne:q ulaqan, qa:nna:q seri:ge ki:rserbit kelɪeʃe.

bihigi kɯɜɜaʃas sæhwq ærəbæly:ssyje ɯtugar ubajabɯt urɯt daʃanɯ ubajbɯppɯt. ehigi eder sæhwq ɯccat emɪe ærəbæly:ssyje ɯtun taha:rargɯt, ənnɔ buha qata ki:rsergit ulaqana innigitiger turar.

ærəbæly:ssyje ɯtugar erde busput. kɯɜɜaʃas kekke bihigi a:n maŋnaj kɯta:naq twspytynen, ɯra:qta:ʃɯ qa:nna:q ələʃun, yntyryppytynen ɜəllə:qtuk sananabɯt. bihigi basta:n, ɜəllə:q ələqqɔ barar kɯta:naq sɯl tær-

---

a:jɯ salajɯ: dɪen syhwʃer tura ilik. qəmsəmɯl ɯblahɯn kemitɪetin ikkis kɪeŋ muŋnaʃun ɯjɯ:tɯnan qətugu qəmsəmɯllar innileriger

mannɯk yleler turallar.

ɯpsastɯbaʃa bejelerin is daʃanɯ ylelerin ulu:ska taha:ran teniterge kɯhannʁqta:qtar. ələqtə:q tɔgustar cukcalar, barɯ kɯra ɔmuktar sebɪeskej bɯla:hɯ æjdy:lleriger, kiniler ələqtərə tupsarɯgar, sajdallarɯgar yle barnʁqta:q. qəmsəmɯl, ələqtə:q ulu:s ɯccattarɯn y:nerin ky:hyrden is daʃanɯ ɯpsastɯba daʃanɯ yletin diriŋeten keŋeten ky:hyrden ihɪeq keriŋne:q. bu yleleri taha:rarga nehilɪek ki:n sirderiger, əskɯlalarga, sajɯn balɯktɯ:r sirderge qəmsəmɯllar bælæqtæræ əŋəhulluqta:q. nehilɪekter muŋnaqtarɯn birɪemetiger ulaqan ɣampa:ŋɯjalar əŋəhulluqta:qtar. ərduk kiɛeje:n kuhaɯpɯla:q qəmsəmɯl ylehitterin taba:ran i:ten ihɪeqte:qter ɯpsastɯba yletiger kæ[redacted]æny n[redacted]ætæppækkæ, ɯpsastɯba yletiger sɯʃəar qəmsəmɯllarɯ salajan ɜccuttatar [redacted]

tiger ælær i:nnerin kærænnær iŋi:rderin byryte tɯ:ttaran bestelɪenej ky:sterin cæmæqtæ:n ba:jdar bihigi yrdyhytyger tyhellere bihigi qəmsəmɯllarbɯtɯn caʃɯppat. ənton kuttanʁqta:ʃar ylehit kʁjarɯn ætæ bilen erenen ærəbæly:ssyje kʁjɯ:tɯn kæmysky:r tahɯnan ba:j sirderiger saŋa ærəbæly:ssyje ɯtun kwdyterge siŋne:q qəmsəmɯl belem bɯlɯq ta:q.

barɯ dəjdu ylehite ba:hɯnaja battalla:q ba:j ujatɯn su:llaran saŋa [redacted]ɯ ɔŋərərun æjdwteqpitine [redacted]igi is syreqpit tutu:luga bihigi ɯccattarbɯt, sɪenerbit qəmsəmɯllar, bije:ɲerder wrbyt cegɪen seberelerin kærəbyt.

qajtaq mækkyhellerij.

ɜəppɯn sanqa:j kɯratta:ʃɯ ba:bɯrɯkalarɯgar səbəstɯpka.

sanqa:j kɯrakka ba:r ɜəppɯn ba:bɯrɯkalarɯn ylehittere səbəstɯpkala:bɯttar. sanqa:j kɯratta:ʃɯ a:ŋglɯja qahʁttarɯn tɯllarɯnan, bɯllaʃɯna, ylehitter isteriger agɯta:sɯjalɯ:r kuma:ʃɯlar telgemmitter. bi:r sɯl agɯta:sɯjala:q kuma:ʃɯga mannɯk etillibit „salla:ttar ylehikke ba:hɯnajga kæmælæhwqte:qter, kinileri kɯtta bi:r ylehit ba:hɯnaj bɯla:hɯn terijɪeqte:qter, araj ɔccəʃə ere kɯtaj ɔmuk battaltan taqsʁqtara. ba:hɯnajdar kɯrat ylehitterin ɯnna sebɪetter səju:starɯn kɯtta qəlbəhən ɔmuk ɯra:qta:ʃɯlarɯn kɯtaj ihitten y:ren, ba:bɯrɯkalarɯn səbɯttarɯn tutuŋ. kɯtaj qəmuŋu:stu: ba:rtɯjata ylehiti qamnaccɯtɯ bi:r mækkwry tələrərgə ɯjɯrar. na:nkɯn, uqa:n bɯrabɯ:talɯstɯbalara yntyryjdynner! kɯtajɯ umsa batta:bɯt ɔmuk ɯra:qta:ʃɯlara y:rylynnyner! buka barɯ kæhyl inniger kɯrgɯhɯŋ! ylehit, ba:hɯnaj, salla:t ajmaq kæŋyl ələʃu ɔŋərərə turugurdun! səbəstɯpkala:ccɯlar mækkwrdere yle saŋardɯllʁʃar dɪeri yle hiti uhulbat. 2) ylehit qamnahɯn yrdeti:. 3) ylehit kulu:ptarɯn əruskɯtun ba:bɯrɯka təjəttərugar tyheri:-

kontɯn ba:jdara seri:ni tutartan aka:sɪammɯttar.

li:-ti-sin dɪen ba:j dɪeki bɯ laccɯ seri:te kontɯn ihine:ʃi atɯ: la:ppɯlarɯn, kɯtaj ba:jdara qaccɯ ugar sirderin (бланк), seri: ɜənun ybynen teritte[redacted]re:ri, tupputtar. kontɯn ihine:ʃi kuta[redacted] atɯ:-

kæmælæhæry akka:sta:n tutulunnaqtara dɪen serejeller.

bɪersijeʃe nu:cca bɪelejderin sereppitter.

bɪersije ɔmuk siriger kyre:n sɯɜɜar nu:cca bɪelejderiger bɪersije ihiger bælæq, terilte əŋəstubakka ca:hɯnaj ɜən bɯhɯ:tɯnan sɯɜɜɯŋ, bihigi sirbitiger beli:tikenen sɯhʁnna:q kuhaʃan bɯhɯ:nɯ əŋəstumaŋ“ dɪen bɪersije su:ttara sereppitterin bece:tteriger surujbuttar.

a:ŋgɯlɯja qəmuŋu:stu: ba:rtɯjatɯn qahʁtatɯn tɯla.

„ɯrkes la:jp“ dɪen a:tta:q qahʁt sebɪetter səju:starɯn ihine:ʃi baltɯ:jɯskaj mɯra yrdynen a:ŋgɯlɯja kætær a:la sɯɜɜabɯtɯn „a:ŋgɯlɯja salgɯnɯn etere:tin bahɯlɯkta:n kætær a:l mini:stere *samyje:l qər* dɪen nu:cca bɪelejderin kɯtta bekke bisse:cci kihi. ənən kini baltɯjɯskaj mɯra yrdynen tɯq sanattan kæppyte biller. ɯnnabu kæty: a:ŋgɯlɯja mɯratɯn a:la baltɯ:jɯskaj mɯraʃa sɯɜɜabɯtɯn kennitten bɯlla ənən seri:lerin aʃalallarɯgar bula:n bula sɯrɯttaqtara bɯlɯ“ di:r ebit.

kɯtajga $1^1/_2$ sɯl ihiger y:ny:.

kɯtajga 1925 sɯlla:qqa 994 qəmuŋu:s kihi ba:ra, bɯjɯlgɯ ʁm ujɯna:ʃɯ kutaj qəmuŋu:stu: ba:rtɯjatɯn (б) yhys sijɪehiger 57. 967 kihi bɯlbat. ɛmɪe iti etillibit berɪeme ihiger qəmsəmɯl aqsa:na 2,365 kihitten 35 tɯhɯnnaʃa dɯlɯ

seri: timsiji: sala: ta.

sebɪeskej sɔju:s kɯrgɯhɯ:ga kɯttardaʃɯna kɯra ɔmuktarga qajtaq bɯlɯj.

barɯ dɔjdu ba:jdara sebɪetter sɔju:starɯn utarɯ ti:sterin sɯtɯ:lanan ereller.

bihigi sɔju:sputun yntyrytwqqe baʃala:ʃunan a:ngɯlɯja ɔmuk ba:ja basta:ta. kini qaja:n daʃanɯ bihigi ylehit ɔloqputun dɔlgutɯn baʃarar. kini bihɪeqe qa:nna:q kɯrgɯhɯ:nan kelbite ær bɯlɯn, ɔmuk ba:jdara tɯllarɯgar ki:ssimne itrenne barɯ dɔjdu sɯʃa ɜadaŋɯta bihigini kæmysky:rytten ɜulajan tɔqtu:r. itini tahɯnan sebɪetter sɔju:starɯn ihine:ʃi ylehit ba:hɯnaj me:le ɔlɔrɔn bɪerbetin, kæŋyl ɔloʃun kyrgwmynen kæmysky:ryn æjdy:r.

ɔmuk ba:ja seri:le:n kɪɲjara ebite bɯllar sebɪetter sɔju:starɯn ihine:ʃi kɯra ɔmuktar ælær æhær, ɜɔn a:tɯttan a:har ættylere ɔl bɯlɯ ete. biligin ba:j suda:rɯstɯbatɯn ihiger ɔlɔrɔr kɯra ɔmuktar syrde:q battalga sɯɜɜallar.

aʃɯjaq tus tuspa, ɔmuktar seri: kennitten sebɪetter sɔju:starɯttan bɯstan ba:j ɔmukka qa:lbɯttara. bele:k ɔmuk siriger ɲu:cca, ukra:jɯna ba:hɯnajdara qa:lbɯttara. kiniler sirderin bɯʌɜa:n ɯlɯtala:n bele:k ba:jdarɯgar bɪerbittere. bele:k ɔmukka tuspa ɔmuktar derɪebinelere ballarɯgar, bele:k tɔjɔttɔrɯn kɯmɲɯ:lara kuhurgu:r. bi:rde eme te bɯstaq ɔmuk utarɯ tɯl taha:rdaqtarɯna ba:jdar. dolbi kɯrbɯ:llar, ɯtɪɒlɯ:llar, derɪebineni bytynny: ɯtta:n kebiheller. beje tɯlɯnan ɔskɯlalarɯ, qahɪttarɯ tutan saballar, ɔnnɔ:ʃɔr kɯra ɔmuktar *bejelerin tullarɯnan kepsetellerin* ɯrbalɯ:llar.

urumu:n ɔmuk ba:jdarɯn tiŋileqterin annɯgar bɪesere:bije dɪen sir ɜɔnɔ ɯncɯ:kta:bɯta aʃɯs sɯl bɯlla. ɔnnɔ ɔloqtɔ:qtɔru, ba:jdar sana:taqtarɯn a:jɯ, kɪɒ qa:nnarɯn tɔʃɔllər. bɪesere:bije ihe barɯta yspyjwnynen tɯlar. ɔlɔr tɯllabɯrdarɯnan beli:sije su:ta sɯq ɯtɯrtala:n kebiher. bɪesere:bije siriger urumu:n ɔmuk ælærbætæq kihile:q ɜɪe kergene sɯq. ilin dɔjduga emɪe ɔmuk. ɔmuk ba:jdarɯn battallarɯn ɑjumna kɯtaj ɔmuk utarɯ turda. csan-sɔli:n dɪen kɯtaj ylehitin ba:hɯnajɯn, battamɯnɯt ɔmugun syreʃe bɯlar. ɔnɔn anɯgɯ seri: ɔmuk ɔmugu kɯtta seri:lebɪetter bɯla:stara bejetin kæmyskenerin a:han æstæ:qtæry æhærær ky:ste:q. bihigi bɯlɛ:spɯt barɯ dɔjdu ylehitin ba:hɯnajɯn, battamɯnɯt ɔmugun syreʃe bɯlar. ɔnɔn anɯgɯ seri: ɔmuk ɔmugu kɯtta seri:lebɪetter bɯla:stara bejetin kæmyskenerin a:han æstæ:qtæry æhærær ky:ste:q. bihigi bɯlɛ:spɯt barɯ dɔjdu ylehitin ba:hɯnajɯn qa:nna:q kælæhynyn sɪeccini ɯnna can-kajsi dɪen sy:hynen tɯhɯncanan ylehiti ba:hɯnajɯ umsa u:rbut ɲadara:lɯ ɔmuk ba:jdara kæʃyly:ller, kinilerge kæmælæhællær. itini barɯtɯn ba:jdar sirej bejelerinen ɔŋɔrbɔt bɯllaqtarɯna beje lerin a:gɯnnarɯnan ɔŋɔttɔrɔllər. 1918-20 sɯllarga guru:suja siriger mensebi:kter bahɯ:lɯkta:n ɔlɔrbuttara. kiniler bejelere ɔl dɔjdu tuspa etere:t ɔŋɔttu:llara ɔl etere:tter a:han ihen derɪebine ɜɔnun bytynny:tyn kɯrgan, derɪebineni ɯtta:n a:hallara. bihigi sebɪetter sɔju:s put ba:jga kɪttarara ebite bɯl lar kɯra ɔmuktarga emɪe iti bɯhɯ: ergijɪe ete. ba:j ɲadara:llara, brelejder kynnere taqsan, bihigi saqa sirin ynty yktwqtere ete.

sebɪetter bɯla:stara ɔmuk ara:rsɯ:ta sɯq barɯ ɔmukka teŋ bɯra:bɯ bɪerbitin ba:jdar qa:nna:q tarbaqtarɯnan bɯɜɜa:rɯ ɔŋɔstɔllər. uruku battalla:ʃar ɯnunan ɔrduk battálɯ aʃala:rɯ teriner. bili:ŋŋi, bassabɯ:k bejebit bi:r sɯlunan surdɯk ɔloqqɔ barar nu:ccabɯt dɔʃɔrbut ɔnnugar ura:qta:ʃɯ, ba:j kuluta bemɪescik, qapɯ:talla:q nu:cca tɔjɔnɔ bihigini bas bilen qaltaŋ ɪemmitiger kɯmɲɯ: tyherɪe ete. beje tɯlɯnan ɔskɯla wreq, qahɪbt ɔnnugar bihɪeqe nr battalɯ aʃalɪɒqtara ete. ba:hɯnajdartan sirderin tala:n ɯlan ba:jga brettelɪeqtere ete. barɯ dɔjdu ba:jdara ura:qta:ʃɯlara bihigi, sebɪetter sɔju:sput ky:hyren, bajan iheritten ɜulajan biligin erdetine ki:ssen kærær:ry, qa:nna:q sɯllarɯ terinen ereller. bihigi bɯla:spɯt qa:ŋŋa ælæssy:ge, nɔrɯt ɔloʃɔ dɔlgujarɯgar baʃarbat. qaja sɯtanarɯnan ejele:q ɔloʃu uhatɪɒn baʃarar. ɔl yrdynen ɔmuk ba:jdara qa:nna:q bɯhɯ:nan kelleʃine ɔlɔrɔn bɪerɪe sɯʃa. sæptæ:q tælæbyry bɪerɪe. serɪtyger qapɯta:l kɯmɲɯ:tugar qaltaŋ ɪene qa:rɯllɯbɯt, qaraŋa sa:qtaʃa, qara sɔrgɔ wske:biti sanɯ:r kibi. kiniler ylehitter tustarɯgar syreʃe ɪɒʌɜa:ɔɯ *saŋa kihi bɯlɯqta:q*. ɔl ihin saŋa yje kihite ylehit kɯla:s ɯpsajɯnan bas biler salla:ta bɯlar. ɔl ihin kini, bejetin ylehit teriltete ɯjbɯt ɯja:ʃɯttan ɔrduk sɪɒnalɯ:ra sɯq. bihigi kihini ælæræry, bihigi sɯmɯjanan eteri, bihigi albɯnpa:n ɯlarɯ sæbyle:beppit. bihigi kænæ syreʃi, kɯɜɜɯk tɯlɯ, ura:s majgɯmɯ taptɯ:bɯt iti barɯta beje ylehit kɯla:hɯn ihiger, beje teriltetiger bɯllaʃɯna itinnik. ɔttɔn kɯla:s æstæ:q kɯla:hɯn kɯtta mækkwryger ælæssy: albɯnahɯ: mækkwr bastɯŋ tuta:ʃa bɯlar. bassabɯ:ktar sy:s sɯlu meʌɜi ura:qta:ʃɯ, ba:j bɯla:hɯn albɯnna:n kiste:n terinen kɪɲjallarɯn ɔŋɔstubuttara. bihigi su:llan erer ba:j ɔloʃun siteri ɔqtɔrɔn, kinini siteri salʃa:taqpɯtɯna «kɯɜɜɯksuttar» æjdærygerалʃahɯ burɯju ɔŋɔrɯqput ɔttɔn bejebit æjbytyger ycygeji ɔŋɔrɯqput. bihigi ɜɔllɔ:q ɔloʃu tutarbɯtɯgar tɯra tyhen mehejdi:r æstæ:q kɯla:spɯtɯn sajɯlɯ:rbɯtɯgar kihini ælærdæqpyt dɪebeppit. bihigi kihi ɜɔlun ɔŋɔrɔrgɔ mehejde:ccini sɯq kinen, ɜɔllɔ:q ɔloqqɔ barar sɯlu mehejdi:r sɯ:hɯ bæʃy sɔlu:rga teŋni:bit. itini barɯtɯn saŋa ɔloq kihite a:n dɔjdu ɜɔnun sy:hytten tɔʃus ɯnun (ylehitten) taptɯ:ra ky:hytten kiniler ɜɔlɔrɔrun iniger ɔŋɔrɔr. ɔl ihin bihigi yjebit ɜɔl tuhugar mækkyher yje bɯlan ɜɔllɔ:q, kini kemiger tæræ:byt ɯccat ærægæjdæ:q. bihigi yjebitiger wske:bit ɯccat tɯ:nna:q bɯlar, ɔloq ɔlɔrɔr, kihi bɯlar keskilin kærdy: nu:ra sata:bat. kini ɔlɔʃun syɲje kɯla:s mækkwre, kinj ɔlɔʃun sɪɒla qaraq u:ta taqqɯbat, qaraŋa qa:n tɔqtubat teŋ ɔloqqɔ tiji:r bɯlar. ɔnɔn bi[illegible]e „tɪɒhɯt" dɔʃɔrbut ɯjbɯt *[illegible]kujbut qɔ:ɜsuktaŋ, soŋɲujbuʌ sana:lar»* na:dalara, sɯq ɔŋɔn bihigi yjebit kihite cegɪen-ɯsta:l bɯlɯqta:q, kini etin sɯha sɯla:s, kini qaraʃɯn ɯʃaʃ surduk. kini barɯ sɯlga imiges, barɯ yleʃe qɔmɔʃɔj, birɪeme ɯŋɯrɯ:tugar belem bɯlɯqta:q.

ɜɔllɔ:q ɔlɔʃu kæmysky:rge, bejeni mektɪele:n kɯrgɯhɯ:ga sa: tutan sargɯnɯ bɯʌɜahɯ:ga, ba:rtɯja, ylehit kɯla:s ɯŋɯrɯ:tugar erdetten belem bɯlɯqta:q. seri: sillɪete a:han ɔloq ɔŋɔhu:tugar tænnæn, sturduk ɜɔllɔ:q ɔloqqɔ innin dɪeki ajannɯ:rugar bɪrɯ yleʃe ma:sta:r; qara yleʃe qapsaʃa kɯta:naq sɔru:rga kɯtɯ[illegible]as, suruk yletiger su:hal b[illegible]ɔqta:q. birɪemenen cebdik[illegible]ry narɯ tapta:ccɯ, ylehit kæŋylyn ɯlbɯt siriger kyle wre ylele:cci, kɯhɯl bɯla:q annɯnan ɯlla:n tɪɒjan a:ha:ccɯ. sana:rʃa:n saŋɲɯjan whe: tɯ:mmat. qɔmɔjɔn qɔrʃutan qɔrɯbɯr kærdæspæt tɯ:ɔru majgɯnna:q tɔlɔru twste:q bɯlɪɒqta:q —saŋa kihi.

amma accuguja.

saŋa kihi.

(t. tɪɒhɯt „q. ɯ." 15-is № surujbutugar ebi:)

yŋŋys eder ɯccat, qɔmsɔmɯlla:r daʃanɯ, saŋa kihi metirɪetin ikki sɯlla:qtɯk kærdærællær. æjdy:ller. sɔrɔqtɔr sana:larɯgar: saŋa ɔloq kihite me:le muŋa taŋa sɯq, ɔ:ŋŋu: kyly:, ɔjɔr ɜɪereŋkei kihte „sana:rgɯ:r dɪeni sata:bat, kuru:baj dɪeni æjdæ:bæt ɯllam ɯccat" (беспечный, добрый милый) bɯlɯqta:q. atɯttar æjdærynen: itinɪeqe utarɯ—aŋardas ylehit nɔrɯt inniger ette:q qa:num mektɪele:n sɯʌɜarɯn myny:teʃe daʃanɯ araʌɜɯppakka æjdæ:bytynen sɯɜɜar. ɯksa:taʃɯna baran tyhen utuja utuja tɔqtɔbula sɯq tugu ere yleli:r. ɔ:ŋŋu:ga kyly:ge sɯstɯbat, ylehit nɔrɯt bu:hanar ɜɪɒlɯttan atɯnɯ yksy kepseppet; a:ʃan atɯlla:bɯt, aqsa:nna:qtɯk mice:rde:bit, ɯksarɯ majgɯnna:q, ɪɒraqan qa:nna:q kihinen kæstær.

min sana:bar itinten bi:rderin ɔjuccu ɯllaqqa sɯ:ha bɯlɯ. maŋnajgɯtɯnan bɯllaʃɯna alɯs cepceki tus bejete ere ihe kæppæjdyn, sanna sabɯlɯnnɯm sana:ta tɯlar kihi taqsar. kennekitinen bɯllaʃɯna eder sa:s, eder y:nen erer et qa:n cibdik ɔ:ŋŋu:tun kyly:tyn, qamnanɯ:tɯn bilbeteq, eder sa:sta:q ere:ri erde kɯɜɜɯbɯt kihi metirɪetin kærdærær. saŋa ɔloq mækkwryger, saŋa ɔloq tutu:tugar ɜana:ta sɯq, yrder antaq, æʃyryjder betteq, kihi na:data sɯq eder sa:hɯgar erde kɯɜɜɯbɯt, kylbet ɔ:ŋŋɔ:bɔt, kælæpy:ne bɯlbut kihi kæɜy:he emɪe mæltæq.

a:n dɔjdu ɜɔnɔ teŋ bura:ttɯ: bɯlar ɜɔllɔ:q ɔloq tuhugar mækkyhe sɯʌɜar. a:n dɔjdu ɜɔnun ikki sɯlla:n ere saŋɯ:r: bi:r ættyger albɯnɯnan aha:bɯt, alɯs ɯjbut, ylele:bekke ere yptere yllybytteri, bi:r ættyger qapɯta:l kɯmɲɯ:tugar qaltaŋ ɪene qa:rɯllɯbɯt, qaraŋa sa:qtaʃa, qara sɔrgɔ wske:biti sanɯ:r kibi. kiniler ylehitter tustarɯgar syreʃe ɪɒʌɜa:ɔɯ *saŋa kihi bɯlɯqta:q*. ɔl ihin saŋa yje kihite ylehit kɯla:s ɯpsajɯnan bas biler salla:ta bɯlar. ɔl ihin kini, bejetin ylehit teriltete ɯjbɯt ɯja:ʃɯttan ɔrduk sɪɒnalɯ:ra sɯq. bihigi kihini ælæræry, bihigi sɯmɯjanan eteri, bihigi albɯnpa:n ɯlarɯ sæbyle:beppit. bihigi kænæ syreʃi, kɯɜɜɯk tɯlɯ, ura:s majgɯmɯ taptɯ:bɯt iti barɯta beje ylehit kɯla:hɯn ihiger, beje teriltetiger bɯllaʃɯna itinnik. ɔttɔn kɯla:s æstæ:q kɯla:hɯn kɯtta mækkwryger ælæssy: albɯnahɯ: mækkwr bastɯŋ tuta:ʃa bɯlar. bassabɯ:ktar sy:s sɯlu meʌɜi ura:qta:ʃɯ, ba:j bɯla:hɯn albɯnna:n kiste:n terinen kɪɲjallarɯn ɔŋɔstubuttara. bihigi su:llan erer ba:j ɔloʃun siteri ɔqtɔrɔn, kinini siteri salʃa:taqpɯtɯna «kɯɜɜɯksuttar» æjdæryger alʃahɯ burɯju ɔŋɔrɯqput ɔttɔn bejebit æjbytyger ycygeji ɔŋɔrɯqput. bihigi ɜɔllɔ:q ɔloʃu tutarbɯtɯgar tɯra tyhen mehejdi:r æstæ:q kɯla:spɯtɯn sajɯlɯ:rbɯtɯgar kihini ælærdæqpyt dɪebeppit. bihigi kihi ɜɔlun ɔŋɔrɔrgɔ mehejde:ccini sɯq kinen, ɜɔllɔ:q ɔloqqɔ barar sɯlu mehejdi:r sɯ:hɯ bæʃy sɔlu:rga teŋni:bit. itini barɯtɯn saŋa ɔloq kihite a:n dɔjdu ɜɔnun sy:hytten tɔʃus ɯnun (ylehitten) taptɯ:ra ky:hytten kiniler ɜɔlɔrɔrun iniger ɔŋɔrɔr. ɔl ihin bihigi yjebit ɜɔl tuhugar mækkyher yje bɯlan ɜɔllɔ:q, kini kemiger tæræ:byt ɯccat ærægæjdæ:q. bihigi yjebitiger wske:bit ɯccat tɯ:nna:q bɯlar, ɔloq ɔlɔrɔr, kihi bɯlar keskilin kærdy: mu-

atɯ:hɯt „qɔmsɔmɯl" dɪen „q. ɯ." 16 №-r surullubukka qarda.

bajaʃantaj ulu:hun salʃabullɯttan bi:r atɯ mæhæ:q ɔtut sy:ske sa:s kætæq erdeʃine ɯlbɯtɯm ɯnna sajɯn ɯjbutun kenne tɯq sɪɒnaʃa turarɯnan ɯlarga baltara: mæhæ:kkæ atɯ:la:bɯtɯm at gɯna:rɯ ɯlan barár tæly:r birɪemeber qaccum sɯq bɯlan bekke ahɯja ahɯja atɯ:la:bɯtɯm. [illegible]-s bajaʃanta nehilɪegitten bi:r tɪɒhe atɯ 8[illegible] sy:ske ɯlan baran ɔl sɪɒna ti:jbet sɪɒnaʃa atɯ:la:bɯtɯm „ulukuccu kysteʃe" bɯha:ran kærbækkæ me:le sana:ta kel bicce surujbut.

ɜa:kuɯp bah. si:psep.

«sanɪɒm sɯtɪɒm, sanɪɒm turɯm».

(tab. „tɪɒhɯt" surugar).

tab. „tɪɒhɯt" surujbutugar ygyhyger qɔlbɔhɔr bɯlan baran iti „sanɪɒm sɯtɪɒm, sanɪɒm turɯm" dɪen aqtan a:spɯtɯgar aʃɯjaq tɯlɯ emɪe sana:bɯn surujɯqpun baʃarabɯn. kuɪɜɜɯk, tab. „tɪɒhɯt", surujarɯn kurduk „sanɪɒm sɯtɪɒm, sanɪɒm turɯm" dɪeni ɔjɔʃu bɯraʃarga tɔlkujdɯqqa sæptæ:q eder ɯccat ættytten ɔjɔʃu bɯraʃa:ccɯ, biligite bet aʃɯjaq. ɔl da ere:ri tæryt sɯq dɪen mesɜehen kebiher satammat, qanna eme. ɔnnuk ɲekter suraqtara sin ihilleller, sin billeller. ɔl tɔʃɔ ɔnnuguj, ɔnu qajtaq gɯmɪɒqqa sæbyj?

biligin qaha:jɯstɯbabɯtɯn kænærynen, ɔlɔqput ɔnnun bulan erer birɪemebit bɯlar. qɔmsɔmɯl battalla:q ba:jɯ sɯq gɯnan baran ɜɔllɔ:q, battala sɯq, teŋ ɔloʃu ɔloqtu:r ɔŋɔrsɔ[illegible] iti etillibitten ɔlɔqqɔ ki:reriger bihi eder ɯccappɯt sɔju:hun silɪettere bejelerin qaha:jɯstɯbalarɯn ycygejdik ɔŋɔssɔn, atɯn qalɯŋ qaraŋa nɔrɯkka qɔlɔbur bɯlan kærdæræ:ccy bɯlɯqta:qtar dɪen emɪe etebit. ɔnɔn biligin, qɔlɔburga tɪɒ qɔmsɔmɯllarɯn ɯlan kærdæqqæ swhyny i:teller, burdugu ɯhallar. sin qaha:jɯstɯbabɯt kænnær, ɔlɔqput tubustar di:ller.

ɔl gɯnan baran bu qaha:jɯstɯba bu ɔloq min sana:bar kem ɜaqtar ba:r bɯllaʃɯna, kini kæmælæstæʃyne satanar bɯlar. *ɔl buhu:tunan ɯnna taptal da suŋatunan ɜaqtar kergen ba:r bɯlara ɔlɔq na:datunan kæztxr.*

iti bɯ:hugar „ɔjɔq ɯla ɔqsɔr, tɔbugar ɔlɔrdɔr, qɔ:ɲɲɔhɔ sɯtar, aʃɯjaq qɔnɔn baran y:ren ɯ:tær atɯnɯ emɪe ɯ'ar dɪen tɪɒhɯt surujbut bu tɔʃɔ mannuk ajda:n taʃɯsta, bu tɯqtan bɯlla? aʃɯjaq aʃaj ɜɔn ɔlɔqtɔrun ɔstɯrujatɯttan ɯlan kærdæqqæ mannuktar kæbæn kwrejen taqsallar: bihi qɔmsɔmɯllarbɯt ɯnna eder ɯccat bytty:n daʃanɯ ɔjɔq ɯlarɯgar *„bejetin kuttа bi:r sana:la:ʃu, ejele:qtik tapsan ɔlɔrɯɔqqa ajula:ʃu"* bulan qɔlbɔhɔrɔ tabɯllan bɪerbet. aʃɯjaq qɔnuk ihiger kepsete tyhe:t bi:rge qa:msallar, araj qɔlbɔhɔn qa:lallar.

manna min kæry:ber ycygeji kuhaʃanɯ site bissispekke ere me:ne ikkɪen erde qɔlbɔhɔn kebiheller. ɔnɔn „tɪɒhɯt" eterin kurduk saŋattan saŋa ɜaqtarɯ ekkireppeteller. ekkireter sana:lara da sɯʃun ihin, site bilsibekke ere qɔlbɔhɔr tuspa ɪɒrɯ: ba:r. ɔnu bihi „baʃalarɯn qannarar baʃatɯgar aʃɯjaq qɔnukka ɔjɔq gɯnallar dɪen eterbit, min sana:bar ulaqan sɯ:hanan kæstær kergeŋŋe tabɯllɯbakka qas da ɜaqtarɯ kɯtarɯ araqsɯbɯt (eder ɯccat ættæ) ɔnu teŋinen ulaqan da ɜɔn barɯlara „tɪɒhɯt" eterin kurduk bɯlbata bɯlɯ. bɯlbutun da ihin 100 araqsa:ccɯttan 1 – 2 ere bɯlɯʃa ɔnɔn min sana:bar iti kergeŋŋe tabɯllɯbakka ygyhyn araqsar ulaqan ɜɔnu, ɔnnuk eder ɯccatɯ bytty:nyn daʃanɯ *„sana:taqtaruna (tugu sana:n?!!) sutallar, sana:bataqtaruna burasallar"* dɪen tɯl etillere biligin tykteri. min sana:bar manna ɯl ere „burujdanan", sɪɒnaʃa tybehen surullubut. min bili:ber kurgɯttarga daʃanɯ kihi qajgɯ:r wrer majgɯlara sɯptar sin ba:r bɯlallar. dæksæ „tabɯllɯbɯta" ɯlla:ʃar kɯ:s araqsa araqsa elbeq kihɪeqe erge barar. ɔnnuk sigililer biligin tɪɒʃa bi:rde:n ikkile:n ba:llar, sin ɔnnuktar kurakka daʃanɯ ba:r bɯlallar.

bejelerin kɯtta bi:r sana:la:ʃu, tapsan ɔlɔrɯɔqqa ajɯ la:ʃu debigis ba:ccɯ tɔʃɔ bulsubattarɯj? i:tinne birici ne elbeq, ɔl gɯnan baran bihi ɔlɔqputugar kuru:k sɯɜɜa:ccɯ bi:r ba:r: min sana:bar ɔjɔq er bɯlarga ul[illegible]a nuk sɯɜɜan beje bejeni sana:tɯn. sigilitin bilisteqq sæp. kem ɔjɔq er bɯla:rɯ sɯɜɜar ɜɔŋŋɔ ta[illegible]tal ba:r bɯlɯqta:q, ɔnɔn bu[illegible] niler keli:lere ba[illegible] ɲu:lara kyly:lere[illegible] bɯlɯqta:q, ɔnnuk[illegible] laʃuna ɜe kylsy:[illegible] ta:tɯgɯt, man[illegible] bɯhɯ: dɪen [illegible] retɪeqtere. [illegible] uŋɯrɪɒqtara, [illegible] rujdu: tyhwqtere. min na da mesɜeʃe sɯq lɯ di: sanɪɒ:bɯn.

itinnik birici:netten ɯccat bytty:n, ɔrduk cu qɔmsɔmɯllar a:ŋŋa bilsi ke ere qɔlbɔhɔllɔrɯttɔ sɯ: yksy:r ɔnɔn *na:dujar qɔmsɔ sɔju:s ættytten, ɔ taʃuna, ɔccɔʃɔ accnʃa.*